

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

**НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЦЕНТР ФОРМУВАННЯ
ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ У СУСПІЛЬСТВІ**

**УКРАЇНА І СВІТ:
ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНА ЕЛІТА
ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ І АСПІРАНТІВ**

5 – 6 квітня 2017

ББК 66.0(4Укр)

У45

УДК 321.01 (477)

Редакційна колегія: проф. Сокол Є.І.
проф. Марченко А.П.
проф. Мигущенко Р. П.
проф. Архієреєв С.І.
проф.. Бурега В. В.
проф.. Романовський О. Г.
проф. Тарароєв Я.В.
проф. Ігнатюк О. А..
проф. Ніколаєнко В.І.
проф. Скляр В. М.
проф. Перевалова Л.В.
доц.Панфілов Ю.І.
доц. Петутіна О.О.
доц. Кліменко О. Ю.
доц. Семке Н. М.
доц. Чернявська С.М.
доц. Шанідзе Н. О.

Друкується за рішенням Вченої ради Національного технічного університету „ХПІ”,
протокол № від 2017 р.

Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: Матеріали міжнар.наук.-теор. конференції студ. та аспір. 5 - 6 квітня 2017 року: - Харків: НТУ „ХПІ”, 2017. — с. — Укр, рос., англ. мовами.

ISBN 978-966-593-534-6

Збірник містить тези доповідей студентів і аспірантів – учасників щорічної Міжнародної науково-теоретичної конференції, присвяченої актуальним проблемам гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, які становитимуть інтелектуальну еліту та впливатимуть на подальший розвиток економіки, соціальної та культурної політики своїх країн.

Для студентів, аспірантів, викладачів, усіх, хто цікавиться історичними, філософськими, психолого-педагогічними, морально-етичними, політико-правовими, мовознавчими, соціально-економічними проблемами сучасного українського суспільства.

ББК 66.0(4Укр)

ISBN

© НТУ “ХПІ”, 20017р.

Передмова

Національний технічний університет – один із найстаріших вищих навчальних закладів України, який за роки свого існування підготував величезну кількість фахівців, що працювали та продовжують працювати в різних сферах суспільного життя. Наш університет є відомим науковим центром, славиться своїми науковими школами, багатьма науковими дослідженнями, в яких активну участь приймають студенти та аспіранти. Доброю традицією стало проведення щорічної науково-теоретичної конференції, яка є міжнародною.

Особливістю проведення конференції в цьому році є необхідність дати відповіді на актуальні проблеми соціального розвитку, на виклики сьогодення. Криза може бути поштовхом для активізації динамічного і сталого розвитку, якщо вона є предметом наукового аналізу та обґрунтованих дій. Таких дій ми чикаємо насамперед від нашої молоді, яка власною натхненою працею, цілеспрямованою діяльністю щодо отримання глибоких знань, розвитку духовних якостей та аналітичних здібностей прагне створити умови для гідного життя та щастя. Проблема молоді та соціального прогресу – найважливіші проблеми цієї конференції. Сучасна студентська молодь – майбутня інтелектуальна еліта, яка буде впливати на формування економічної, соціальної, культурної політики своїх країн. Серед майже 330 праць студентів та аспірантів представлені не тільки реферативні роботи, а й дійсно наукові, - зроблені на основі серйозних досліджень, вдумливого аналізу проблем.

Оргкомітет конференції висловлює щире подяку усім студентам, аспірантам, викладачам, завідувачам кафедр та ректорам вищих навчальних закладів, які взяли участь у підготовці та проведенні конференції. Бажаємо всім успіхів, творчого натхнення і вагомих здобутків під час роботи конференції.

Оргкомітет конференції

ВПЛИВ РЕЛІГІЙНОГО ФАКТОРУ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Історія свідчить, що релігія з давніх давен впливала не тільки на життя окремих осіб, і суспільства в цілому, а й на світову політику й міжнародні відносини. Важливу роль у відносинах між державами відіграє конфесійний чинник. Держави часто використовують конфесійне середовище для реалізації своїх геополітичних інтересів. Протягом історії вплив релігійного фактора на міжнародні відносини змінювався разом зі зміною релігії. Найгостріші релігійні конфлікти найчастіше відбувалися між прихильниками різних течій однієї релігії – католиками і протестантами, католиками і православними, шіїтами та сунітами. Релігійний фактор у міжнародних відносинах виявляє себе досить неоднорідно у різних частинах земної кулі, хоча присутній повсюди. Це безпосередньо залежить від схеми поширення релігій (особливо світових). Релігійний чинник активно впливає на міждержавні відносини завдяки кільком об'єктивним обставинам. По-перше, феномену глобалізації, наслідками якого є: масова трудова і політична міграція; одруження людей із різних національностей, віросповідань та держав; експортно-імпортні міждержавні суперечки; становлення транснаціональних корпорацій тощо. У сучасному світі релігія є центральною, можливо, найбільш центральною силою, яка мотивує і мобілізує людей. Причому релігія повертається не тільки в повсякденне життя людей, а й на світову політичну арену. Створюються різні міжнародні релігійні організації: Організація Ісламська конференція (нині Організація Ісламського Співробітництва), Всесвітня Рада Церков, Конференція Європейських Церков, Всесвітнє Братство буддистів, Міжпарламентська Асамблея Православ'я та інші.

Існують і інші організації, зокрема, терористичні. Найбільша така організація - «Аль-Каїда». Головною її метою є повалення світських і «єретичних» правлячих режимів в мусульманських країнах, а також боротьба з США як головним ворогом ісламу. «Аль-Каїда» є унікальною організацією, тому що змогла підкорити інші терористичні угруповання, поширити свою

діяльність на весь світ і протистояти військової, політичної та ідеологічної мощі провідних держав світу.

Величезний вплив на міжнародні відносини надає існування ряду інших релігійних терористичних рухів, таких як ХАМАС, Талібан, Аль-Джихад і ін. Варто відзначити, що християнських екстремістських організацій, що діють в таких широких масштабах, немає. Це пов'язано з тим, що християнство більш зріла релігія, ніж іслам. У християнській історії були всілякі гоніння, нетерпимість по відношенню до «невірних», насильницьке навернення, а також пряма участь в політичному житті держав.

Не так чітко, але достатньо явно прослідковується вплив релігійного чинника і на нинішні відносини між Україною та її сусідами: україно-російські інтеграційні настрої завдяки потужному московсько-православному та, частково, російсько-протестантському лобі в Україні; потужна іудейська громада і її вплив на сприйняття України у світі, в т.ч. і на встановлення безвізового режиму із Ізраїлем; інституалізація ісламських напрямів і формування системи міждержавних відносин із арабським світом; вільна місіонерська робота польських католиків та залагодження за давнених українсько-польських конфліктів тощо.

В Україні законодавчо визначено (ст. 35 конституції України і закон "Про свободу совісті та релігійні організації" (1991р.)), що жодна релігія в Україні не може бути визначена державою як обов'язкова. Всі релігії, віросповідання та релігійні організації є рівними перед законом. Встановлення переваг або обмежень однієї релігії, віросповідання чи релігійної організації щодо іншої не допускається. Держава не фінансує діяльності жодної з організацій, утворених за ознакою ставлення до релігії. Релігійні організації не виконують державні функції. З Приводу релігійних і релігійно-конфесійних конфліктів зараз відбувається дуже багато суперечок, але суспільство, в тому числі й сама церква, зацікавлені у розв'язанні цієї проблеми. Тому щорічно в Україні та інших державах проходить багато конференцій, з'їздів і самітів щодо запобігання релігійним конфліктам усередині конфесій та конфліктів на релігійній основі в цілому.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ СВОБОДИ У РОБОТАХ ФРІДРІХА НІЦШЕ У ЗВ'ЯЗКУ З СУЧАСНИМИ УКРАЇНСЬКИМИ РЕАЛІЯМИ

В умовах глобалізації проблема свободи людини набирає особливої актуальності у зв'язку зі зміною розуміння рівня і якості життя в країнах, що активно включаються у процес глобалізації, та країнах, що не змогли знайти себе в цьому процесі або свідомо ізолювалися від нього. Стрімкий процес змін, що наразі відбуваються в Україні, пов'язаний з модернізацією різних сфер життя, у результаті чого постає питання про розуміння і забезпечення свободи людини для самореалізації особистості у якісно нових умовах життя і розвитку.

Згідно з тлумачним словником Ожегова, свобода представляє собою можливість прояву суб'єктом своєї волі на основі усвідомлення законів розвитку природи і суспільства. Свобода – одна з філософських категорій, що характеризують людину як багатовимірну, що визначається можливістю особистості мислити і діяти у відповідності зі своїми уявленнями і бажаннями, а не внаслідок внутрішнього і зовнішнього примусу. Довільне обмеження свободи особистості, жорстка регламентація її свідомості і поведінки, зведення людини до ролі простого «гвинтика» в соціальних і технологічних системах завдає шкоди як особистості, так і суспільству. Потреба у свободі закладена в людині, вона іманентна будь-якому виду її діяльності, пов'язана із самою суттю природи людини як істоти, яка вільно вибирає між різними альтернативами.

Проблема свободи знаходить своє відображення у декількох роботах відомого німецького мислителя Фрідріха Ніцше і є достатньо неоднозначною. Під свободою Ніцше розуміє волю до власної відповідальності, яка здатна формулюватися лише в достатньо специфічних умовах. «Вільна людина – воїн», – зазначає Ніцше, і цей воїн стає «...байдужим до тягарей, суворості, позбавлень», готовим «жертвувати людьми, не виключаючи самого себе». «Свобода означає, що чоловічі, бойові і переможні інстинкти панують над іншими інстинктами, наприклад над інстинктами «щастя».

З аксіологічної точки зору Ніцше є антигуманістом, а його соціально-політичні погляди зосереджені на культі панування та влади. Однак Ніцше – зовсім не проповідник війни та насилля, як досі вважають деякі дослідники, а

його філософія має достатньо значний визвольний потенціал, у зв'язку з чим доцільно інтерпретувати її як ідеологію безкінечної культурної творчості. Свобода людини, яка закладена в потенції до волі, полягає в її здатності визначати спрямованість своєї свідомості. Людина часто не прагне жертвувати своєю свободою волі, а навпаки, відмовляється від усього, що привноситься в свідомість, методом сумніву, направляючи волю на пізнання. Духовне в цьому сенсі полягає у здійсненні потенцій вільної волі. «Чим вимірюється свобода як у індивідів, так і у народів? Опором, який має бути переможеним, трудом, який витрачаєш, аби залишатися наверху». Ніцше пропонує не повалення ладу, що породжує несвободу, а відродження ідеалу сильної і вільної особистості, відмовлення від культу слабкості і приниження, покаяння, жертви та самопожертви, що нав'язане релігією лицемірства. Головна мета його устремлінь – теоретично обґрунтувати творче призначення людини, розкрити нові невідомі раніше можливості, закладені у самій особистості.

Таким чином, вищим благом людини є її особистість – цінність, що знаходиться у стані безкінечного розвитку, а отже бездіяльна людина не може мислитися як вільна, бо досягнення свободи тісно пов'язане з боротьбою. Необмежена по своїй сутності, свобода повинна бути пов'язана з релігією, етикою, трудом, любов'ю для того, щоб зробити людину відповідальною за все, що вона робить і за все, що дозволяє робити іншим. Пошук абсолютних вищих цінностей, на основі яких людина могла б будувати своє існування, реалізувати себе є однією з умов виходу з кризи, в якій наразі знаходиться українське суспільство.

Бораковська М. О.

ХНУМ ім. І.П.Котляревського

ПЕРФОМЕНС ЯК ФІЛОСОФСЬКЕ ЯВИЩЕ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ В КОНТЕКСТІ ТІЛЕСНОСТІ

Висувається теза про трансформацію парадигм розуміння людської тілесності, зокрема у мистецтві. В різні епохи формувався свій погляд на людську тілесність. Особливого значення набуває тілесність в ХХІ столітті. Питання того, як трансформується версія людини Модерну, актуалізується в сучасних філософських концепціях. Театр, паралельно до філософії, гостро відчуючи час і реагуючи на нього, своїм чином переживає зміни у формі та

засобах виразності. Одна з яких – перфоменс - форма сучасного мистецтва, що дає підстави до розгляду та аналізу людської тілесності сучасності.

Перфоменс – це філософія особливого роду, що руйнує суспільні стереотипи, це новий погляд на світ, на події, на різні сторони людського життя під незвичайним кутом. Це експеримент. Перфоменс створює не просто фізичний об'єкт для естетичних асоціацій, він використовує тіло, а також зорові, слухові, смакові образи задля осмислення сучасного життя. Подібно до того як М.Фуко аналізує відношення ТІЛА і ВЛАДИ, процес конструювання нормативного тіла, зведення його функцій до виключно виробничих та корисних владі, Перфоменс аналізує зворотній процес: ступінь свободи людського тіла, шукає засоби пробудження свідомості.

Поняття «перфоменс» означає зворотну реакцію суб'єкта на нав'язану йому тілесну матеріальність. Через «перформанс» демонструється активність суб'єкта, маніфестація його гендерної ідентичності.

Працюючи над перфоменсом «Чорна п'ятниця» автором було зроблено наступне спостереження: одними з перших образів, що з'явилися у перфоменсі, були Супермен та Супервумен, що цілком відповідає ментальності сучасного. Людина, втрачаючи свою тілесність, прагне до уявного образу над-людини - вже не досить бути просто людиною, а Супер-людиною, з супер тілом і можливостями. Перформанс «Чорна п'ятниця» з одного боку висміює ці образи, але з іншого органічно проявляє цих персонажів у контексті дії; їхні тексти – це тексти сучасників, у їхніх поглядах та рухах ми впізнаємо себе. Як стверджує О.Гомілко: «Перформативність являє собою такий дискурсивний процес, який через повторення та цитування норми матеріалізує тіло».

Перформанс розгортає проблематику тілесного поруч з політичними та владними проблемами, шукаючи вільного прояву людини в усіх її іпостасях.

Васильченко Р.

НТУ «ХПИ»

«КАРТИНА» ЧЕЛОВЕКА КАК КАТЕГОРИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ФИЛОСОФИИ

Социальная философия изучает человека и мир, который он создает и в котором живет. В него входят и язык и наука, право и этика, нравы и манеры, средства и способы человеческой деятельности и организации (начиная с

простейших орудий труда и кончая совершенными информационными технологиями). Социальная философия - в нашей стране сравнительно молодая дисциплина. Однако за последние несколько лет уже появились десятки монографических исследований, учебников и учебных пособий, посвященных социально-философской проблематике. Вместе с тем следует подчеркнуть, что в большинстве работ нет четкого представления о социальной философии. Вместо строго научного анализа идут спекулятивные и пустые рассуждения о частных проблемах социальной философии. Не используется категориальный аппарат для построения тех или иных теоретических конструкций. Но без категорий, отражающих наиболее общие, повторяющиеся, устойчивые, внутренние и объективные связи социальной и природной действительности, нет науки. Именно с помощью категорий можно проникнуть в сущность тех или иных явлений объективной действительности.

Одной из таких категорий является человек. В древности вопрос о человеке, как правило, не обособлялся от вопроса об устройстве Космоса, или упорядоченного мироздания. В Новое время этот вопрос отчасти включается в решение гносеологической проблемы, поскольку субъектом познания является человек, отчасти, как и прежде, связывается с решением проблемы мирового бытия и по существу подчиняется ей (Г.В.Ф. Гегель). Вместе с тем в философии Нового времени намечается антропологический поворот, связанный с утверждением того, что проблема человека является основополагающей и отправной для решения всех других философских проблем. Актуализация проблемы человека далеко не случайна и является, с одной стороны, выражением возросшей сложности и глубины философского мировоззрения, а с другой стороны - следствием значительного и во многом драматического, даже трагического обострения проблематичности человеческого бытия.

В любых социальных общностях и системах основной элемент – люди. Человек становится не только элементом социальной системы, но и сам – сложнейшая социальная система со своеобразной структурой. И вот здесь-то человек, личность выступают объектом социальной философии. Социальная философия сосредоточивается на трех основных проблемах личности: личность – социальная система, личность – объект социальных отношений, личность – субъект общественных отношений. В основе ряда теорий, концепций социальной философии лежит утверждение, что самореализация человека

возможна лишь через государство. Естественно, сильное государство – благо для граждан. Связь и взаимодействие между людьми устанавливается потому, что люди в процессе удовлетворения индивидуальных потребностей зависят друг от друга. Личность – существо живое и деятельное. Включаясь в систему общественных отношений и видоизменяясь в процессе деятельности, человек приобретает личные качества и становится социальным субъектом. В понятиях социальная деятельность, поведение личности философия фиксирует осознанные целесообразные действия, учитывающие потребности, интересы и действия иных людей, а также существующие в обществе социальные нормы, нравственность.

В процессе развертывания демократизации общества, формирования гражданского правового государства расширяются, активизируются социальные действия, появляются возможности более активно реагировать на происходящие процессы и события в окружающей среде, в обществе. На выбор личностью конкретных мотивов поведения влияет не только ситуация, моральная культура, но и система ценностей, бытующих в обществе. Соответственно можно говорить о том, что указанные ценности выступают для личности фактором социализирующим и определяют типичный для общества индивидуальный выбор. Можно утверждать, что поведение политическое – разновидность социальной активности личности, идеи которой имеют характер мотивов и выражают реализацию политических действий. Понятно и то, почему перемещение личности с одной социальной общности в иную укрепляет ее социальные интересы. Вместе с тем зрелая, развитая человеческая личность – это отнюдь не винтик в социальной машине. Образуюсь, развиваясь, личность обретает своеобразие и вырабатывает собственную стратегию бытия. По сложности и богатству возможностей человеческая личность в принципе соизмерима с Вселенной. Поэтому совершенно неправильно было бы ограничивать содержание образования только тем, что, исходя из той или иной частной точки зрения, может понадобиться человеку в его дальнейшей жизни. Жизнь у людей складывается по-разному, и нельзя знать наперед, что и в какой связи ими в ней будет востребовано. В особенности это относится к мировоззренческим знаниям, выраженным в понятийной форме и представленным важнейшими философскими учениями.

ПРОБЛЕМА ОДИНОЧЕСТВА ЧЕЛОВЕКА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Проблема одиночества человека существовала всегда, но разные поколения вкладывали в понятие одиночества разный смысл и относились к этому явлению неодинаково. К примеру, А. Шопенгауэр говорил: «В одиночестве каждый видит в себе то, что он есть на самом деле». А Б. Шоу утверждал, что одиночество – великая вещь, но не тогда, когда ты один. И если раньше одиночество могло расцениваться как отдых для разума, то сейчас это переросло в общемировую философскую экзистенциальную проблему, которую человек нередко создает сам.

Одиночество – социально-психологическое явление, эмоциональное состояние человека, связанное с отсутствием близких, положительных эмоциональных связей с людьми и/или со страхом их потери. Самая большая сложность состоит в том, что одиночество стало популярной модой среди молодежи и подростков, которые таким способом пытаются уйти от своих неудач в жизни, зачастую находя неподходящие пути, например, виртуальная реальность. При этом Интернет в данном случае является плохим посредником в общении между людьми – в нем нельзя найти «настоящего» человека, даже настроение собеседника понять трудно, да и настоящие имена не всегда используются, их заменили так называемые «ники». Индивид создал кокон вокруг себя и в нем живет. Все это приводит к неутешительным явлениям.

На официальном сайте Всемирной Организации Здоровья можно обнаружить следующую статистику: каждые 40 секунд в мире 1 человек совершает акт самоубийство, а это значит, что по всему миру в год лишают себя жизни 788 000 человек. Поскольку в официальную статистику самоубийств попадают только явные случаи суицида, реальное число самоубийств значительно превосходит официальные цифры. Если исключить такие причины, как невыносимые боли и неизлечимые болезни, то основная причина большинства случаев суицида – сложные депрессивные состояния, чаще всего провоцируемые одиночеством.

Проблема в том, что люди не знают, как бороться и справиться с этим вирусом! Вакцины от него нет, генетика не поможет, тюрьмы и больницы не

спасут. Некоторые люди находят свой выход, который оказывается просто более быстрым способом покончить с невыносимым одиночеством. Это алкоголики, наркоманы, игроманы и т.п. Все эти зависимости, – это прямое следствие все той же проблемы одиночества. Людям больно, и они ищут способ отвлечься, спрятаться, уйти в другой мир, где нет пустоты, ненужности и бесцельности. Но уйти, чтобы не возвращаться.

Можно выделить ряд причин одиночества. Это закрытость человека от окружающего мира и от других людей – из страха довериться, показать свою душу, пустить кого-то в свою жизнь. Еще одна причина – утрата себя, своего Я, когда отделенность от мира оказывается особенно острой. Эгоизм и высокая степень конфликтности также могут стать причиной одиночества, поскольку такой человек может быть активным и деятельным, но при этом не находить себя среди людей и дурно относиться к ним. Такого человека само общество будет отторгать от себя. Случается также, что способности человека и условия его жизни вступают в непримиримый конфликт: например, человек рождён быть великим, а живёт в глуши, непризнанный и без перспектив. И пока он, как Ломоносов, не покинет это место и не найдёт своё место в этом мире, — он будет испытывать одиночество и страдания.

Безусловно, в любом из этих случаев важное место занимает элемент воли, который, в сущности, и решает дальнейшую судьбу человека. Человек приходит в этот мир сам, и таким же одиноким он его покидает. Но как он проведет свою жизнь, найдет ли свое место среди людей, сможет ли не быть одиноким – это лишь его выбор.

Гарник Л.П.

НТУ «ХПИ»

РАБОТА С КОНТИНГЕНТОМ СТУДЕНТОВ-МУСУЛЬМАН

После событий арабских цветных революций начался процесс формирования новых центров глобального экономического роста и политического влияния на Ближнем Востоке, а так же расширение поля деятельности и попыток повлиять на политиков со стороны представителей реакционных религиозных группировок, таких как «Братья-мусульмане» и неосаляфиты («Исламское государство»). Поэтому реформирование национального законодательства в области миграционной и этнонациональной

политики являются стратегическими задачами современности и залогом безопасности государств.

Город Харьков издревле был перекрестком торговых путей, что способствовало развитию диалога и мирного соседства между представителями разных религий и культур. Согласно историческим источникам, первые упоминания о мусульманах на территории Харькова относятся к 1866 году, когда в городе проживало 38 татар и турок. Увеличение количества мусульман на территории города прослеживается после событий русско-турецкой войны 1877-1878 годов. Так, согласно переписи населения 1897 года, в Харькове проживало 760 татар и 56 турок. Сегодня на территории Харькова зарегистрированы и действуют 5 религиозных мусульманских общин, ряд землячеств, общественных организаций и культурных центров. Современный социально-политический дискурс изучения мусульманских стран представлен лингвистическими и культурологическими исследованиями, оставляющими без внимания социальные и этнопсихологические аспекты кросс-культурного диалога в рамках образовательного пространства вуза.

События «Арабской весны», затронувшие практически все страны Северной Африки и Ближнего Востока, положили начало формированию новых центров экономического и политического влияния в регионе, изменению конфигурации политического пространства. Особенностью современного политического процесса в этих странах является приход к власти реакционных сил, стремящихся легитимизировать радикальные идеологические установки и цели, ценностные ориентации и социальные институты. Новые политические элиты, заручившись поддержкой большинства населения страны, стремятся не только провести ряд политических, экономических и социальных реформ, но и расширить сферу влияния за пределы своего государства. Объектами и субъектами такого влияния являются многочисленные диаспоры и созданные их представителями культурные центры, молельные дома и мечети. Диаспоры могут выступать неформальными агентами в системе международных отношений, так как они способствуют налаживанию и поддержке культурных, гуманитарных, духовных, экономических связей со своей исторической родиной.

В Украине сегодня существует разветвленная сеть представительств «Братьев-мусульман», которая осуществляет финансирование деятельности

многих українських політологів і учених-востоковедів (створення позитивного іміджа), наряду з гуманитарними проектами по допомоги беженцям і нуждаючимся, підтримці освітніх проектів. Найбільше активно по порівнянню з іншими діють «неосаліфіти» («Ісламське державство»), діяльність яких направлена на ідеологічну і культурно-релігійну пропаганду ворожби по відношенню до «невірних».

Розв'язання скланої ситуації можливо тільки при об'єднанні зусиль всіх вузів нашого міста, адже сучасний вуз - це унікальне соціально-культурне простір, що сприяє всебічному розвитку особистості. Во багатьох вузах Харківського функціонують психологічні служби і методичні відділи, діяльність яких направлена на різні аспекти роботи по створенню сприятливого соціально-психологічного клімату в студентських і викладацьких колективах. Так же в цьому процесі беруть участь і підготовчі факультети.

Глушко В.О.
НТУ «ХПІ»

СУЧАСНА ФІЛОСОФЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розробку філософських проблем в Україні здійснює значний загін фахівців, які сконцентровані в Інституті філософії та Інституті суспільних наук АН України, на філософському факультеті Київського державного університету, на кафедрах філософії вищих навчальних закладів України. Проголошення Україною незалежності дало новий поштовх розвитку суспільствознавчої вітчизняної думки і, зокрема, філософської культури. Структура філософії України визначається в залежності від соціокультурного фону. В історію філософії як науки входять, по-перше, дослідження історії філософської думки в Україні як невід'ємної складової частини світової культури. Функціонування філософських ідей створює філософсько-світоглядний ґрунт цієї культури, що об'єднує людей, які живуть в Україні і формують її народ. По-друге, історія філософії в Україні охоплює філософські проблеми і теорії, розроблені і сформовані саме філософами вихідцями з України. Це найвіддаленіші від суто української національно-культурної проблематики дослідження. У них слабкіше виражається характер власне української культури. Нарешті, до історії української філософії входять

дослідження її специфіки, національних особливостей, традицій. Мова йде про світоглядну ментальність, що визначає власне українське бачення світу, про комплекс світоглядних ознак, що зумовлюють визначеність духовного світу нації в контексті історії культури людства. Урахування усіх складових у їх взаємодії дозволяє усвідомити самотність філософії в Україні.

Історія довела, що філософія може стати важливим чинником формування символічного світу людей, який здебільшого визначає їхню поведінку. Не дивно, що народи, які культивували в себе професійну філософію, досягали великих успіхів у різних суспільних сферах. Пригадайте Стародавню Елладу, де, власне, зародилася європейська філософська традиція. Цей невеликий народ зумів створити блискучу елліністичну цивілізацію, яка стала джерелом для давньоримської, візантійської й певним чином для арабської та західноєвропейської середньовічних цивілізацій.

Можна навести інші численні приклади, які засвідчують «корисність філософії», передусім професійної, для суспільства. Існування в того чи іншого народу високо розвинутої професійної філософії — це своєрідний індикатор, який засвідчує розвинутість даного народу, його успішність. Водночас професійна філософія — це розкіш. Для її існування необхідні певні інституції, де вона може культивуватися. Це здебільшого можуть дозволити собі самодостатні в політичному й культурному плані етноси й держави, які до того ж усвідомлюють корисність від філософії. Народи ж пригноблені, «неуспішні» часто змушені задовольнятися фрагментарними філософськими ідеями переважно в художньо-літературних та інших писемних творах. На жаль, українці до недавнього часу відносилися та й фактично продовжують відноситися до народів останнього типу. Ведучи мову про філософську думку в Україні, варто мати на увазі те, що тут ніби існувало дві «філософії». Одна — це, власне, філософія на Україні, інша — українська філософія. Під філософією на Україні ми розуміємо різні філософські традиції, що зросли на чужому для українців ґрунті, але, в силу певних обставин, їхні представники жили в Україні, творячи тут відповідні філософські школи. Але чужі філософські традиції нав'язували українцям чужий спосіб мислення, чужий символічний світ, не даючи змоги адекватно сприймати та осмислювати свою українську дійсність. Щодо української філософії, яка реально відображала буття українського народу, то її розвиток важко назвати нормальним. Образно

кажучи, вона чимось нагадувала низькоросле деформоване дерево, яке опинилося в затінку інших дерев. В силу історичних обставин, зокрема тривалої залежності від іноземних держав, українцям було не до філософії. Розпад СРСР створив цілий ряд проблем для професійних філософів України. Більшість із них виявилися не готовими до свободи, яку отримали, і, як правило, знали лише одну філософію — марксистську. Виникло питання: яку філософію викладати? Частково воно вирішувалося таким чином, що стали більше уваги приділяти історії філософії, намагаючись представити різні точки зору й підходи. З'явилося чимало робіт з історії української філософії та культури. Побачили світ підручники та довідники з історії української філософії, вийшли хрестоматії та антології філософських та близько філософських текстів, які мають відношення до української культури.

Ще однією тенденцією, яка простежується в розвитку філософської думки в незалежній Україні, — це знайомство з філософськими культурами різних народів, передусім європейських. Побачили світ українські переклади творів Платона, Арістотеля, Цицерона, С. Боеція, Ф. Аквінського, Б. Спінози, Т. Гоббса, а також деяких сучасних філософів, які справили великий вплив на розвиток філософської думки Заходу. Проте навіть ця мінімальна філософська робота здійснювалася без особливого сприяння з боку держави. У першій половині 1990-х років Інститут філософії опинився на межі виживання. Його покинуло чимало висококваліфікованих спеціалістів. Не кращою була доля й інших філософських інституцій. Суспільство, і, відповідно, владні інституції, демонстрували байдужість до філософії. Власне, це не лише біда українського суспільства, яке не цінує цю сферу знання, це й вина самих філософів, які не спромоглися ні осмислити своє буття в нових умовах й зробити відповідні висновки, ні довести потрібність філософії новій Україні.

Сучасність пропонує кілька розв'язань проблеми національної філософії. Їх розмаїття можна згрупувати у своєрідну тріаду:

- Цілковите заперечення національно-культурних відмінностей в царині філософського мислення, ігнорування реальної множинності філософської думки.

- Поміркованішим є наголошування єдності та єдності, неподільності всесвітнього філософського процесу як виразу єдності людського роду і культури. Хоча і в руслі такого підходу, найвиразніше репрезентованого свого

часу Гегелем, загальнолюдське нерідко фактично зводиться до “середземноморського”, але акцентуються саме універсалістські претензії філософського мислення. За аргументами звертаються перш за все до єдності предмета філософії та – відповідно – єдності філософського знання.

– Опоненти “універсалістів” наполягають на тому, що реально історія філософії має справу з множиною філософій, а з певного історичного моменту – з Нового часу – філософій національних. Радикально налаштовані виразники цього погляду навіть схильні заперечувати реальність світової філософії як такої.

Сьогодні нам потрібна філософія поза межами антропоцентризму, філософія штучного інтелекту та допустимо інших типів інтелекту, що мають позаземне чи позачасопросторове походження. Сучасна філософія наступної епохи – це конструктивізм, як допустимість виходу в онтологічній уяві за межі часопростору, в багатореальнісну дійсність, в розробку не тільки внутрішньосвітових, але позасвітових змістів. Нова філософія виникає в тому місці, де живе дух, а це може бути і Україна, бо дух живе, де хоче.

Зябкина А.
НТУ «ХПИ»

ДНЕВНИК КАК НОВЫЙ МЕТОД АНТРОПОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

(на примере повести Рея Бредбери «Вино из одуванчиков»)

На нас со всех сторон обрушивается шквал информации, которая содержит десятки самых различных мыслей и мнений на разные темы, но это все чужие мнения. А что думаем лично мы? На мой взгляд, именно ведение дневника помогает пофилософствовать над своими поступками, понять себя, осознать свое место в мире и современном обществе. Современный немецкий философ Петер Слотердаик предложил новый вид антропотехники (совокупность прикладных гуманитарно-технических знаний для работы с человеком с целью его конструктивного преобразования) - ведение дневника. Действительно, именно дневник может помочь осознать и сформулировать наши чувства, запятанные обычно глубоко внутри. Более того, это может действительно изменить нас и наше отношение к миру. На подобные

размышления меня натолкнуло не так давно прочитанная повесть «Вино из одуванчиков» Рэя Бредбери.

Это история о двух самых обыкновенных мальчишках Дугласе и Томе Сполдингах, которые целое лето познают мир и самих себя, и все необыкновенные открытия старательно записывают в блокноте, чтобы нипочем и никогда не забыть случившегося с ними за это удивительно богатое на приключения лето. Повесть состоит из историй, приключившихся в маленьком городке Грин-тауне за три летних месяца с братьями, их родственниками, соседями, друзьями, знакомыми. Произведение во многом автобиографично и наполнено личными переживаниями писателя.

Автобиография и есть такой вид антропотехники, в форме дневника. Строки повести передают атмосферу настолько сильно, что начинаешь это всё проживать. Мне казалось, что я чувствую запах свежескошенной травы, слышу, как последний раз идёт по улице трамвай, вижу, как над рекой, лесом, озером и лугом опускаются теплые летние сумерки. Элементами повести выступают множество запахов, цветов, вихрь слов, в ней нет четкого сюжета, но есть истории жизни, истории смерти, истории надежды и страха, истории детства и вновь приобретенного опыта. «Вино из одуванчиков» - это конечно же история о детстве, о чудных открытиях, о познании окружающего мира, но также это и произведение о осознании и примерении с неизбежным - старостью и смертью. Но несмотря на это, произведение оставляет после себя необыкновенно светлое впечатление. Не знаю уж насколько эта книга меня изменила, но точно заставила вспомнить и светлое, и грустное, и счастливое, вспомнить те чувства, те эмоции, что бывают в детстве.

"Вино из одуванчиков" - чудесная, прекрасная, изумительная повесть, которая поразила меня до глубины души. Мне очень понравился момент, когда Дуглас пришел к этому выводу: "Я живой!". По-моему, это не завязка. Это и завязка, и развязка, и вся книга эта книга посвящена одной-единственной фразе: "Я живой". Это произведение дарит такое ощущение счастья, жизни, солнца, лета, что этой самой жизнью наслаждаться хочется полнее, насыщеннее, глубже... Это самое жизнеутверждающее произведение, которое я читала. Мы читаем и слышим множество увлекательных историй о разных людях. Почему бы не написать свою увлекательную историю под названием «История моей жизни»? Представляйте, что ваш дневник будет издан после... ну когда-то

потом, и старайтесь наполнить его такими событиями, чтобы будущие читатели не могли оторваться. Это отличный способ сделать свою жизнь более интересной и глубокой. И быть может ваша история так же сможет кого-то вдохновить и восхитить, как восхитила меня история одного лета, увиденная и рассказанная наивным мальчишкой.

Казарян А. А.
НТУ «ХПИ»

ОСНОВНЫЕ ИДЕИ ПОЗИТИВИЗМА. ЭМПИРИОКРИТИЦИЗМ Э. МАХА И Р. АВЕНАРИУСА

Позитивизм (лат. *positivus* – «положительный») – широко распространенное течение западной философии второй половины XIX – XX вв. В процессе своей эволюции прошел три этапа:

- 1) позитивизм Конта – Спенсера – Милля;
- 2) эмпириокритицизм, или махизм, Маха и Авенариуса;
- 3) неопозитивизм, включающий школы: «логический атолизм», «логический эмпиризм», «логическая семантика», «аналитическая философия» и др.

Термин «позитивизм» был введен французским философом Огюстом Контом (1798 – 1857), выступившим с идеей о неспособности метафизики, т.е. традиционной философии, основанной на умозрительном, отвлеченном типе построения знаний. Эта идея основывалась на учении Конта о трех стадиях развития познания: теологической, характеризующейся господством религии, объяснением явлений деятельностью сверхъестественных фантастических существ; метафизической, для которой характерно господство философии, объясняющей природу абстрактными «сущностями» и «причинами», и последней – позитивной стадией, отличающейся от двух предшествующих (донаучных) стадий отказом от теологии и метафизики, господством позитивных, т.е. положительных, наук, научным объяснением всех явлений. Все положительные знания могут быть получены, согласно Конту, эмпирическими науками, опирающимися на опыт, поэтому философия с ее претензиями на исследование реальности не имеет своего предмета. Ее задача ограничивается обобщением результатов специальных наук. Во второй половине XIX в. позитивизм становится влиятельным течением, особенно в

Англии, где он получил развитие в трудах последователей Конта – Д. Милля (1806 – 1873) и Г. Спенсера (1820 – 1903). В конце XIX в. возникает вторая форма позитивизма, связанная с методологическим кризисом в физике. Этот кризис был порожден рядом крупных открытий (открытие электрона, явления радиоактивности и др.), которые привели к крушению старых представлений о строении материи и к отказу некоторых ученых от материализма. «Второй позитивизм» объединяет махизм, основателем которого является австрийский физик и философ Эрнст Мах (1838 – 1916) и эмпириокритицизм (критика опыта) швейцарского философа Рихарда Авенариуса (1843 – 1896). В связи со сходством этих учений их принято объединять под общим названием – махизм, или эмпириокритицизм. Основным принципом научного познания Мах провозгласил принцип «экономии мышления». Подобный принцип у Авенариуса получил название «наименьшей траты сил», суть которого состоит в том, чтобы освободить знания от «метафизических» допущений, к которым относится, прежде всего, признание объективной реальности. Понятия «движение», «пространство», «время», «причинность», «необходимость» рассматриваются махистами как продукты мышления, не имеющие без человека смысла и, следовательно, лишенные объективного содержания. Мыслить «экономно», с «наименьшей тратой сил» значит не объяснять, а описывать явления.

Неопозитивизм, или «третий позитивизм», сформировался в 20-х гг. XX в. в Европе. В 1940 – 1950-х гг. это философское течение получило широкое распространение в США, куда в связи со Второй мировой войной переместились многие его представители. На формирование неопозитивистских идей значительное влияние оказали английский философ, логик и математик Бертран Рассел (1872 – 1970) и австрийский философ и логик Людвиг Витгенштейн (1889 – 1951).

Козуля М. М.

НТУ «ХП»

МІСЦЕ ІНФОРМАТИКИ У РОЗШИРЕННІ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ ТА ТЕХНІКИ

Методологія сучасної науки стає суттєво більшою мірою інформаційно-орієнтованою. Інформатика стає не тільки однією з перспективних областей, що

швидко розбудовується, а і фундаментальною складовою всього процесу наукового пізнання, науковою базою для формування суспільства, заснованого на знаннях. З'явилися нові інформаційні підходи до аналізу проблем космології, квантової механіки, загальної фізіології, генетики й психології.

Таким чином, цілком обґрунтовано звернення до інформаційної складової наукових досліджень стосовно досягнень граничних філософських змістів. Актуальними фундаментальними проблемами інформаційних досліджень вважаються такі напрямки.

1. Дослідження концептуальної природи інформації як одного із проявів реальності навколишнього середовища, світового простору.

2. Осмислення ролі інформації в еволюційних процесах, які відбуваються як у фізичних, так і в біологічних системах, людському суспільстві. Фундаментальні закони інформатики є загальними для фізичних, біологічних систем, і саме вони визначають закономірності їх еволюційного розвитку.

3. Філософські проблеми інформатики у визначенні загальних законів інформаційного середовища, встановленні взаємозв'язків із законами фундаментальних наук – загальна теорія систем, кібернетика, синергетика, квантова механіка, хімія, біологія, генетика, психологія й соціологія.

4. Розвиток основних наукових методів інформатики: інформаційного підходу, методів імітаційного моделювання, елементів віртуальної реальності визначатиме зміст методології наукових досліджень як природничо-наукового, так і гуманітарного напрямків світової науки.

5. Об'єктивна необхідність визначення місця інформатики в системі науки, кваліфікація її як самостійної галузі наукового знання, яка має природничо-наукове, так і гуманітарне значення.

6. Формування перспективної структури предметної області інформатики, адекватної відповідною сучасним тенденціям розвитку науки й освіти.

Дослідження проблемних задач щодо еволюційного і поступового розвитку науково-технічного прогресу мають безпосередній зв'язок з формуванням теоретичних знань сучасної філософії науки та техніки. Перспективи взаємодії філософії з інформатикою визначаються вирішенням глобальних проблем людства у вигляді таких основних задач:

– розвиток інформаційно-комунікативного середовища і її технологізації за допомогою комп'ютерної техніки;

- осмислення феномена Інтернету;
- епістемологія комп'ютерної революції;
- соціально-філософська змістовність інформаційного суспільства.

Об'єднання Інтернет як інформаційної технології дозволяє сформувати потужний інформаційний ресурс й стати ефективним засобом їх обробки методами моделювання мовної й пізнавальної діяльності людини на базі нечіткої логіки, нейронних мереж, генетичних алгоритмів.

Інформаційні технології, використовуючи можливості чатів, форумів і розподілених конференцій, дозволяють охопити широке коло осіб, здатних продукуватися нові ідеї. Множина побічних асоціацій стимулюють активність несвідомого й, як наслідок, більш швидкий розв'язок виниклої проблеми.

Науково-учбово-дослідницьке міжнародне інформаційне середовище принципово нового типу має свою філософську основу: сучасні мультимедійні форми представлення знань та мережеві технології не зводяться до сукупності окремих баз даних, є базисом для формування нових методологічних підходів.

Таким чином, розвиток інформаційного ресурсу науково-технічного прогресу має безпосередній зв'язок з формуванням і подальшим розширенням теоретичних знань сучасної філософії науки та техніки, оскільки вони стосуються предмету системології та філософської рефлексії, культурного розвитку суспільства взагалі, науково-технічного прогресу у гармонії з природою і людиною.

Коломак О. І.

НТУ «ХПІ»

ЕВРЕСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХІМІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ

Хімія, володіючи величезними можливостями, створює не бачені раніше матеріали, помножує родючість ґрунті, полегшує працю людини, економить його час, вдягає, зберігає його здоров'я, створює йому затишок і комфорт, змінює зовнішність людей. Наше життя, здоров'я, настрої тісно пов'язані з незліченними хімічними речовинами і процесами навколо нас і в нас самих. Використання людьми досягнень сучасної техніки і хімії вимагає високої загальної культури, великої відповідальності і, звичайно, знань.

Найбільш поширеними у побуті серед товарів, які штучно виготовляються з хімічних речовин, є будівельні матеріали, текстиль, побутові і мийні засоби, іграшки, косметика та засоби особистої гігієни.

З метою захисту здоров'я людей та екосистем від шкоди, завданої токсичними хімічними речовинами, світова спільнота підготувала Стратегічний підхід до міжнародного регулювання хімічних речовин (СПМРХР) – глобальну політику та стратегію, який був прийнятий консенсусом міністрів навколишнього середовища, охорони здоров'я та іншими делегатами з більш ніж ста урядів країн, включаючи й Уряд України, що брали участь в роботі першої Міжнародної конференції з регулювання хімічних речовин (МКРХР-1), яка пройшла в Дубаї у лютому 2006 року.

На чотирьох Міжнародних конференціях з регулювання хімічних речовин були прийняті резолюції, які стосуються восьми найбільш гострих тематичних питань політики, що сьогодні викликають найбільшу стурбованість у світі (Emerging policy issues): хімічні речовини в продуктах; свинець у фарбах; небезпечні речовини, які знаходяться в електричних та електронних виробках протягом всього їх життєвого циклу; нанотехнології та наноматеріали; хімічні речовини, які руйнують ендокринну систему людини (ендокринні руйнівники); екологічно стійкі фармацевтичні забруднювачі; перфторовані хімічні речовини; особливо небезпечні пестициди.

На сьогодні в Україні існують певні правила інформування споживачів про склад та маркування хімічної продукції, але численні факти і результати досліджень свідчать про те, що споживачі мало знайомі як з ними, так і з екологічно безпечною продукцією.

Хімія дала в руки людині величезні можливості і сили, але при цьому вимагає грамотного, відповідального їх використання, розуміння сутності хімічних явищ.

Хімія як наука є не тільки галуззю виробничої діяльності людини, вона сприяє пізнанню навколишнього світу. У наш час без розвитку хімії неможливий не тільки розвиток паливно-енергетичного комплексу, металургії,

транспорту, будівництва, електроніки, космічної техніки, побуту, а й самої людини як такої, що може робити правильний вибір способу життя, продуктів харчування, адекватно оцінювати ризики, бо від цього сьогодні залежить життя. Проникнення хімічних знань у культурну складову розвитку людини забезпечить її прогрес, як проникнення нових речовин і матеріалів, хімічних методів у основні галузі промислового і сільськогосподарського виробництва, сферу побуту, охорону здоров'я дедалі більшою мірою забезпечує їх прогрес. Сьогодні ми живимо у час хімізації практично всіх сфер людської діяльності. Саме тому й відбувається хімізація культури як логічний процес і наслідок широкого впровадження її результатів в наше життя. Бо іноді відсутність загальних знань, може привести до небажаних наслідків. Недарма фантаст і вчений-біохімік Айзек Азімов писав: «Хімія – це смерть, упакована в банки і коробки».

Вплітаючись у життя людини, хімія, з одного боку, безумовно полегшила існування людини і кожного дня продовжує надавати можливість існування людини у дуже стрімкому темпі сучасного життя. З іншого боку, все вище сказане наштовхує на висновки про необхідність більш продуманного, зваженого підходу до використання хімічних продуктів. А також формування хімічної культури сучасної людини. Підход, який тлумачить хімічну науку не тільки як галузь виробничої діяльності людини, а ще й як знання, що формують світобачення і які є невід'ємною частиною сучасної людини, її світогляду, загальної культури.

Корнев І.
НТУ «ХПИ»

РОЗШИРЕННЯ СВІДОМОСТІ ЯК СЕНС ЖИТТЯ

Існує валика кількість думок з приводу того, у чому полягає сенс життя. Роздивляючись це питання з філософської точки зору, сенс життя це – духовна проблема яка має відношення до визначення кінцевої мети існування, призначення людства, людини як біологічного виду, а також людини як індивідуума. Я хотів би відмітити те, що, певно, думок про сенс життя існує

стільки ж, скільки і людей на землі. Дехто вважає що сенс полягає у продовженні людського роду, дехто, в тому щоб вийти на вищу сходинку еволюції. Що стосовно мене, я хочу розглянути сенс життя у розвиненні свідомості, бо це важливо для самовизначення людини в житті.

Сенс у тому, що за допомогою розширення свідомості людина може відкривати для себе нові горизонти. Я вважаю, що розвиток на ментальному рівні набагато важливіший ніж на фізичному, бо навчившись контролювати себе та свої думки людина зможе вільно керувати своїм тілом, та розширити свої можливості як у розумовому так і фізичному плані. Я розглядаю свідомість як душу людини яка не може зникнути разом із тілом, вона постійно існує та розвивається. Ця думка цікава тим, що свідомість можна розширювати як усвідомлено так і несвідомо. Адже людина розширює свою свідомість всякий раз коли пізнає щось нове, але тоді прогрес відбувається набагато повільніше і розвиток людини залишається на одному і тому самому місці. Але є спеціальні техніки за допомогою яких можна змінювати себе. Деякими з таких є медитація та афірмація. Медитація – процес самозаглиблення з метою самовдосконалення, при якому людина залишається на самоті зі своєю свідомістю. Афірмація - коротка фраза, яка містить вербальну формулу, яка при багаторазовому повторенні закріплює необхідний образ або установку в підсвідомості людини, сприяючи поліпшенню його психоемоційного фону і стимулюючи позитивні зміни.

Існує багато людей які займаються цим питанням і чимало з них досягли успіхів у своєму житті завдяки розширенню свідомості. Для мене ця думка дуже важлива, можливо майбутньому людей із такою точкою зору буде набагато більше, що на мою думку позитивно позначиться на розвитку людства в цілому

Майстренко Т.С.

НТУ «ХПІ»

ФИЛОСОФИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ:

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ

Изучение искусственного интеллекта стало – один из первых технологических проектов, внутри которого возникла необходимость философского осмысления идей. Определения естественного интеллекта

сводятся как к узким понятиям, таким как способность к самообучению и обработке символьной информации. И более сложным: интеллект – это способность корректировать поведение и реагировать на новые ситуации, а также понимать связи между различным фактами действительности. Технический прогресс создает все более сложные механизмы, действия которых часто подобны человеческим. Поэтому вопрос о способности машин к разумным действиям стал основной популярной темой XX века.

Вопросом искусственного интеллекта еще в 40х годах занимался Алан Тьюринг. Могут ли машины думать – основная проблема, которую он рассматривал, в том числе и с философской точки зрения. Тьюринг полагал, что к началу 21 века машины смогут пройти «тест Тьюринга», обманув человека в 30% случаев. Он же разработал и некоторые философские аспекты, которые активно обсуждались и дополнялись многими философами.

Принципиальная возможность создания разумной машины тесно связана с теологическим вопросом. Если способность к мышлению связана с наличием души, то неодушевленные машины не смогут полноценно мыслить. Тьюринг отмечал, что если Бог существует, то нет принципиальной проблемы в помещении души в достаточно сложную машину. Его последователи разработали некоторые утверждения, которые допускают принципиальную возможность создания искусственного мышления:

1. В Библии говорится: "И создал Господь человека по образу и подобию своему ...". Поэтому, если высшее существо создало нас по своему подобию, то мы вполне можем создать машину по подобию человека.

2. Свои знания человек приобретает путем обучения, поэтому машину можно обучить по аналогии с ребенком. Сегодня многие машины, такие как системы распознавания «учатся» путем накопления новых данных.

3. Еще полвека назад компьютеры не умели играть в шахматы или распознавать визуальные и звуковые образы. Поэтому нужно насматривать не принципиальную возможность, а проблему создания достаточно сложного алгоритма. Например, прототипы современных роботов уже могут различать человеческие лица.

Цель создания: для чего нужен ИИ, какую роль будет играть человек после создания такой машины? Скептики считают создание ИИ ужасным событием для человечества. Тьюринг говорил, что «мы хотели бы верить, что

человек определенным тонким образом превосходит все остальные творения», а создание ИИ поставит под угрозу интеллектуальное лидерство человека как вида. Однако машина в любом случае будет ограничена пределами программной логики. То есть, по Тьюрингу, невозможно создать такой алгоритм, который превзойдет человека во всех отношениях.

Из второго аспекта логично вытекает проблема безопасности. Именно этот вопрос послужил основой для многочисленных фантастических фильмов, таких как «Терминатор». Что если ИИ выступит против человечества. Частично на этот вопрос ответил Айзек Азимов, сформулировав в своих рассказах три закона робототехники:

1. Робот не может причинить вред человеку или своим бездействием допустить, чтобы человеку был причинен вред.
2. Робот должен повиноваться командам, которые ему дает человек, кроме тех случаев, когда эти команды противоречат первому закону.
3. Робот должен заботиться о своей безопасности, насколько это не противоречит первому и второму закону.

Однако мы не можем спрогнозировать, что система классифицирует как вред. А также как должна действовать машина в ситуации, когда спасение одной жизни возможно только за счет другой?

Полезность ИИ – стоит ли создавать мыслящую машину, о которой писал Тьюринг. Какие задачи она будет решать? В кино и литературе мы можем найти немало сценариев развития мира с ИИ. В том числе некоторые ученые говорят, что развитие таких технологий даст возможность перенести человеческое сознание на электронный носитель, что станет первым шагом к бессмертию сознания и личности.

Mokh Mohamad Al Jawad

National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”

PHILOSOPHY OF CARRER ETHICS IN ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE

Traditionally sociologists and philosophers propose different outlooks on making “ethical” career choices. Most notable among such ideas are: supposed moral gratification from work in the charity sector and proposal of consequentialists about that choose of well-paid job allows us to mobilize resources for philanthropy.

Actually I can agree with philosophers who consider that both of introduced concepts are too simple to deal with the basic but complex question: “How people should (in moral sense) spend their life?” Essentially this question should be asked like: “How can I know which lifestyle is the right one?” To find correct answer on this question I propose to take into consideration three main points.

First argument is that classical ideas about choosing an ethical career often are based on work in the philanthropic sector as the most highly regarded option. For example William MacAskill in his article “Replace ability, Career Choice, and Making a Difference”, argues that it is better for a person to become a “professional philanthropist” rather than to work for a charitable organization. He makes his argument from a consequentialist’s perspective. Consequentialism is based on notion that the evaluation of an act or manner of acting depends only upon the consequences of the behavior in question. If consequentialist evaluates acts by comparing obtained pleasure or pain from such act this person can be called “Classical Utilitarianist”. William Mac Askill also claims that the highest moral good we can get if career choice brings positive result and concrete benefit to others. Essentially, he says that it is better to choose to become philanthropist rather than charity worker because philanthropist can provide more benefit for society. But there is one controversial point in W. Mac Askill’s argument: if everyone who had skills to become a philanthropist actually did so, society would likely have excess of philanthropists and lack of charity workers. Philosopher also has explained his argument: not everyone can be responsible for philanthropic activity, but if that’s the case, it doesn’t face us much closer to choice how we must live. Ultimately, both charity workers and philanthropists serve society well, like engineers, artists, doctors, clergy do this. For example, suppose that some charitable religious organization chooses to expend the funds and related resources to design and build a church in a third-world country or in a poor area. Some people might protest against this, arguing that this money should be used for funding additional necessities such as food, shelter or education. So why it is not realistic to say that one career has the definitive moral high ground over another.

In conclusion, a consequentialist’s approach is too simplistic to realistically handle the question of ethical career choice. There are absolute moral goods, and these ought to be upheld. We can expect moral career decisions which act in accordance with the moral good to have positive effects such as societal benefit and

personal moral development. Hence, moral career choices can be made by evaluating intentions within a personal context which seeks the moral good. Using such method we can better understand the complexity of such decision making taking into consideration dignity of human person. Although mentioned method still has considerable flaws despite of its features of realistic approach for choosing a career in a moral framework. Thus, future thinkers must to consider the details more thoroughly or provide other potential methods for career selection that should be based on another than classical Natural Law Theories.

Моргун Д.,
Самойленко Р.
НТУ «ХПІ»

ВЧЕННЯ ПРО САМОПІЗНАННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Вислів «пізнай самого себе», як відомо, був викарбуваний ще над входом до храму Аполлона в Дельфах. Утілення цього принципу видатний філософ античності Сократ вважав головною умовою доброчинності. Він не втратив своєї значущості й для філософії Сковороди.

Теорія самопізнання мала виразну гуманістичну спрямованість, оскільки вона ґрунтувалася на переконанні, що в кожній людині є природні можливості духовного розвитку, що їй властиве пізнання спорідненої праці та досягнення земного щастя. Поза сумнівом, у Сковороди самопізнання було безпосередньо пов'язане з процесом розвитку національної культури.

Самопізнання, на думку Сковороди, - єдиний шлях до щастя. І саме цього він учив своїх сучасників, саме цю просту і разом з тим безмежно глибоку думку повинні осягнути й ми. Нехай нам допоможуть слова мислителя: «Щастя твоє в тобі самому: пізнавши себе, пізнаєш усе, а не пізнаєш себе – ходитимеш у темряві й боїтимешся там, де страху й не було».

Не можна бути щасливим, вважав Сковорода, якщо діяти всупереч своїй природі. Пізнання природи – це пізнання Бога. Але пізнати себе і Бога людина може лише за допомогою серця. «Істиною людини є серце в людині, глибоке ж серце – одному лише Богу досяжне, як думок наших безодня, просто сказати душа...», - говорив Сковорода. Він ототожнював серце з душею, спираючись на Біблію, яка визнала серце душею і духом, шляхом до вищої істини.

Любов, як вважав філософ, є першоосновою світу. «Любов – початок, середина і кінець» - ось його палке переконання. І почуття це він вважав всеохопним і багатогранним. Сковорода ототожнює прекрасне з моральним, красу з добром, потворне з аморальним, тобто він об'єднує етичні й естетичні категорії. Таким чином, Григорій Сковорода не випадково ввійшов у першу десятку «Великих українців». Ми маємо жити за його заповітом: «Уникай марнослів'я, осягай самотність, люби бідність, цілуй цнотливість, дружи з терплячістю, приймай в душу смирення, ревно служи Господові Вседержателю».

Мурадян В.
НТУ «ХП»

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Міграція завжди була і є однією з властивостей людей від стародавніх часів. Але саме у обставинах сьогодення міграція стала політичним, економічним та військовим фактором. Міграція, як і усі соціальні явища, буває різною та розподіляється за багатьма принципами, але у рамках цієї доповіді хотілося б сконцентруватися саме на людині, тобто на антропологічному аспекті міграційних явищ та наслідків таких явищ для людей.

Переміщення людей відбувається за різних умов та причин. Але найважливішим питанням є наслідки до яких призводить процес переїзду оскільки у сучасності будь-які події та явища можуть стати загально відомими та доступними через мережу Інтернет. Звичайно, що найбільш популярними наразі є проблеми пов'язані з міграцією до Європейських країн, питання безпеки суспільства, релігійні та культурні різності між мігрантами та приймаючою громадою, та інші. Але оскільки саме ці питання є популярними, мало людей звертають увагу на корінь проблеми: мігрантів, умови у яких вони опиняються, морально та матеріально, причини міграції.

Мало хто думає про життєві обставини, що змусили людей залишити свої домівки, та ті умови, у які мігранти потрапляють після втечі, адже до «безпечної» Європи, з урахуванням теперішнього відношення до мігрантів та суворіших порушень їхніх прав, треба ще пройти довгий та важкий шлях. З огляду на те, що багато людей, на превеликий жаль, гинуть на шляху до безпеки, та ризик такої загибелі відомий усім людям, можна зробити висновок,

що причини, з яких люди вирішують все-таки тікати, є доволі серйозними, якщо не критичними.

У більшості випадків, виключенням є лише країни Північної Америки, першою, та як показує практика найдовшою, стадією після потрапляння у безпеку є табори для мігрантів. В усіх країнах Європи такі табори вже давно створені та функціонують на повну, навіть понад, потужність. На мігрантів, що не вирушають до Європи, а тікають до найближчої безпечної країни, частіше за все також очікує табір для мігрантів створений та підтриманий міжнародними організаціями, як, зокрема, УВКБ ООН. На жаль, жодних коштів, виділених державами, приватними донорами та організаціями не вистачає на створення комфортних умов для проживання у таборах, але створені умови є гідними та достатніми для забезпечення мінімальних потреб людей з урахуванням їхніх соціальних особливостей: віку, статі, сімейного стану, релігії, та ін. Та саме потрапляння у такі табори повністю змінює життя, психологію людини, робить їх залежними та менш спроможними до самостійного, нового життя.

Міграція була, є та завжди буде існувати оскільки є результатом людської натури та впливає з поведінки людей. Протягом двохсот тисяч років (якщо рахувати від появи *homo sapiens*) людство стикається з міграцією, яка завжди має позитивні та негативні наслідки, та завжди робить все можливе для мітигації негативних результатів. Чи зможе людство й надалі знаходити позитивний та врегульований вихід з такої ситуації з урахуванням колосального збільшення населення планети та подальшої більш суворої боротьби за ресурси, добробут та комфортні умови життя? Відповідь на це запитання залежить від нас, теперішнього покоління та є предметом подальшого обговорення, дослідження та роботи над цим питанням.

Продченко Н. С.
НТУ «ХПИ»

СПЕЦИФИКА НАУЧНОГО ЗНАНИЯ И ЕГО РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

В наше время существует большая дифференциация знания. Каждой форме общественного сознания: науке, философии, политике, религии и т.д. — соответствуют специфические формы знания. После знакомства с историей философии в университете я узнала, как развивалось философское знание,

начиная с первых в истории попыток человека объяснить мир и найти свое место в нем. Но в процессе познания действительности возник особый тип знания – научное. Каковы же его предпосылки и какую роль оно играет сегодня?

Существует несколько мнений относительно того, когда именно возникло научное знание. Еще в древних цивилизациях люди использовали закономерности природы и логики при сооружении зданий, в торговле и в быту. Вавилоняне научились решать квадратные уравнения, Архимед, живший в 3 ст. до н.э., открыл основной закон гидростатики. Тем не менее, в те далекие времена наука была совсем не такой, какой мы знаем ее сегодня.

Особый интерес к вопросу о том, каким именно должно быть научное знание, возник в XVII веке, когда во многих европейских странах прошли буржуазные революции. В это время наблюдается невиданная ранее потребность в развитии естественных наук, постепенно становятся актуальными различные инновации, которые, в свою очередь, способствуют развитию научного знания. Возникает потребность в эффективной систематизации, в определенном подходе к пониманию вещественной реальности. В это время набирает популярность «вещно-натуралистическая» концепция Космоса с ее ориентацией на механистичность и количественные методы. Распространяются различные интерпретации учеными и философами научного знания и роли науки в обществе вообще.

Сегодня существует вполне конкретное понимание того, каким именно должно быть научное знание. Научное знание – это факты, которым характерны системность, целевая направленность (на результат), доказательность, логическая непротиворечивость, подтверждаемость опытом, воспроизводимость, предсказательность, преемственность, наличие методологии, формализация. Каждый отдельный такой факт всегда выступает элементом гармонического целого, каковым и является наука в единстве ее как экспериментальных, так и теоретических составляющих.

Таким образом, научное знание являет собой особое видение мира – научную картину мира. Ее базисом выступают определенные конкретно-научные и онтологические константы, сохраняющиеся без изменения во всех научных теориях. На их основании делаются фундаментальные допущения о способах взаимодействия и организации в систему, о генезисе и

закономерностях развития универсума. Для интеграции новых эмпирических данных в эту систему существуют теоретические модели или гипотезы.

Можно ли считать научную картину мира достаточной? Существуют различные мнения по этому поводу. Определенным является то, что научное знание само по себе является нейтральным в политическом, социальном, экономическом, экологическом и моральном отношениях, тогда как его применение влечет определенные последствия в этих сферах. В современном мире наиболее часто приходится иметь дело с научной, философской, религиозной и эстетической картинами мира, которые не только сосуществуют, но зачастую и дополняют друг друга. Философская картина мира, по сравнению с научной, более широкая. Это связано с тем, что с точки зрения науки знанием является то, что можно наблюдать и воспроизвести, тогда как философское знание имеет менее жесткие критерии. С другой стороны, возникновение современного видения научного знания является результатом работы нескольких философских школ. Поэтому в общем случае можно сказать, что философское мировоззрение – это своеобразное расширение научного. Сосуществование с религиозной картиной мира имеет место, когда, например, человек использует науку для познания эмпирической реальности, а религию – для определения своего места в мире. В отличие от философской и научной, религиозная картина мира завершена. Эстетическая картина мира часто является источником вдохновения для научных изысканий, иногда даже предвосхищая открытия.

Современные технологии, являющиеся воплощением достижений науки, заполняют наш быт. Это делает научное знание очень актуальным в наше время. Оно есть несомненным благом, так как помогает людям приблизиться к истинному пониманию природы многих явлений. В зависимости от его использования, оно может стать как ключом к благополучию человечества, так и катализатором природных бедствий. Поэтому важно уделять внимание его взаимоотношениям с другими формами знаний.

PLATO'S IDEAL STATE

In Plato's ideal state there are three major classes, corresponding to the three parts of the soul. The guardians, who are philosophers, govern the city; the auxiliaries are soldiers who defend it; and the lowest class comprises the producers (farmers, artisans, etc). The guardians and auxiliaries have the same education, which begins with music and literature and ends with gymnastics. The arts are censored for educational purposes: for example, any poetic writings which attribute ignoble doings to the gods cannot be taught. Only poetry which nourishes the budding virtues of the pupils can be part of the curriculum. Similarly, musical modes which sound sorrowful, soft, or feminine, are banished from the education of the guardians. This apparently leaves only the Dorian and Phrygian modes, of which Socrates approves because they incite the listener to courage, temperance, and harmonious living. Certain instruments, such as the flute, are also forbidden from the ideal city-state, as are certain poetic meters, since Socrates associates them with vice.

Indeed, then, life in Plato's ideal state has affinities with life under a totalitarian government. The laws which Socrates suggests are repressive. People are allowed to have only one occupation – namely that for which they are best suited by nature. Evidently there is no division between the public and the private. Only what is conducive to temperate living is encouraged, and excess and vice of any kind are strongly discouraged. Neither wealth nor poverty is permitted, as each leads to vice.

Plato's thoughts on women and children may be even more horrifying to the average liberal. He argues via Socrates that the traditional form of the family should be done away with. Men should have women and children in common, such that no man knows who his children are or has excessive love for one woman in particular. Even mothers are not allowed to know who their children are. Their children are taken from them after birth, and they are given other children to suckle as long as they have milk.

Plato's breeding principles sound ominously like the Nazi idea, and Spartan practice, of killing weak and deformed infants. More congenial to modern sentiment is Plato's suggestion that women in the guardian class should receive the same education as men, so that the best of them can assist in war and governance. There is

no private property or money except insofar as it is necessary, among the lower classes; therefore there will be no disputes about what belongs to whom – just as there will be no disputes about which women belong to whom, and who one's children are. In general, the goal Plato is aiming at is that everyone thinks of everyone else as a member of their family, such that there is little or no strife between people and they all desire the same thing – which is harmony, temperance, gentleness toward fellow-citizens and harshness toward people from other states – a unified front on all issues, as it were. The health of the community is the overriding principle in all spheres of life.

Knowledge about ideal Plato's state gives us the understanding about the development of state ideas by ancient philosophers and their understanding of their political system.

Ситников П.А.

НТУ «ХПИ»

ФИЛОСОФСКИЙ СМЫСЛ МИЛОСТЫНИ

«да не оскудеет рука дающего»

(народная мудрость)

Каждый из нас, по дороге на работу, в университет или по пути домой встречает людей, которые просят милостыню. У всякого просящего своя история, проблема и причина для обращения за помощью. Все мы невольно становимся перед выбором: «Подать милостыню или нет? Вдруг просящий лжет и мое подаяние он пустит на грех?». Вопрос милостыни а также целостные концепции богатства и бедности представлены в *трудах* как философов прошлого - П.А. Флоренский, Г.С. Сковорода, Н.А. Бердяева так и философов современного времени – М. Нуссбаум, Д. Розл.

Согласно с христианскими традициями, подать милостыню означает совершить акт душевного милосердия. В этом поступке одновременно просматривается несколько философских аспектов - состояний человеческой души: либо это мгновенное озарение, данное Свыше для немедленного выражения веления сердца, либо мгновенное осознание факта соприкосновения к ситуации, которую воспринимают собственные глаза.

Возникает фигура нищего на вашем пути с протянутой рукой - это не случайность, а скорее закономерность. Так начинается проверка, устроенная

Высшим Разумом с целью наблюдения за вашим поведением в этой вполне заурядной ситуации. Одни люди делают вид, что их совершенно не касается просьба молящего о подаянии, а между тем эта мощная мыслеформа (как крик души), проникающая стрелой как земной, так и астральный мир, не должна вызывать у вас внутреннего пренебрежения и мыслей: "Бог подаст!" Другие же, обозляясь на то, что в их незыблемый, розовый мир спокойствия настырно вторгается какой-то грязный старик с палочкой (или бабушка без ноги), могут в сердцах и крепкое слово сказать, подчеркнув при этом: "Работать, мол, надо". В случаи дачи милостыни непременно извлечение из карманов или кошельков всей наличной мелочи и последних купюр с тем, чтобы, с досадой швырнув их в мятую шапку (или пластмассовый стаканчик), таким образом совершить угодный Богу поступок. Проходя мимо просящего, человек как бы оказываетесь на развилке двух собственных жизненных дорог, где на земном плане неизбежен выбор: следуя первой, увидите, что ваше благосостояние, здоровье близких, родственников неуклонно укрепляются, ибо вы "проплатили" заведомо, прийдя нуждающемуся на помощь. Избрав же вторую, мотивируя свои действия нежеланием мारаться, дающий милостыню моделирует полную противоположность первого пути. Подавая милостыню, необходимо придерживайтесь определенных правил, за которые вас не осудят:

- Никогда не смотрите в лицо (глаза) того, кому подаете милостыню. Бросая монету (купюру) непременно правой рукой, тихо скажите: "Да не оскудеет рука дающего!"

- Никому и никогда не говорите о том, что сегодня (вчера) пожертвовали столько-то, т. к. сама благость намерения в этом случае как бы аннулируется. Бескорыстие - вот главный аспект милостыни.

- Не допускайте мысли, что этот поступок в будущем каким-то образом вам зачтется.

- Интуиция (внутреннее чутье) из сотен встреченных на пути людей с протянутой рукой непременно и безошибочно укажет вам того, кто послан Богом, и отведет милосердие в случае вмешательства дьявола.

- Никогда не подавайте милостыню со сдачи, полученной при покупке хлеба, соли, молока.

Подать или нет должен решить каждый из нас, но стоит всегда помнить следующие - кто действительно нуждается, увидев, что вы прошли мимо,

никогда не бросит в след проклятие, недобрый, злой, завистливый, осуждающий взгляд. Его смиренность останется незыблемой, в глазах все равно не угаснет свет веры в то, что найдется и для него "рука дающего".

Sheikh Dr. Taher Amini Golestani

Al-Mustafa International University, International Institute for Peace and Religions

INTERFAITH COMMUNICATION AND MEDIATION

International Institute for Peace and Religions (IIPR) was first established in 2011 as “Muslim - Christian Interfaith Dialogue” association (MCID), affiliated by Islamic Seminary of the Holy City of Qom (Hawzah Ilmiyya of Qom) as well as being recognized by the Vatican Embassy in Tehran, develops its activities more in the form of joint projects with different interfaith, intra-faith and intercultural activities. It is cooperating with the International Department of Qom Islamic Seminary, Al-Mustafa International University, International Institute for Islamic Studies and some other identical organizations with the same objectives.

IIPR enhances its cooperation in the stream benefiting from interfaith dialogue for peace building, reflecting on the concept of global justice, tolerance, respect, rationality and spirituality. IIPR has the heritage of a well background of holding 54 international events including Vatican, Germany, Lebanon Switzerland, Austria, Poland, Norway, Finland, Sweden and France.

Our main motto is based on the “Common Word” in the third chapter of Qur'an, verse number 65: “Say, O People of the Book! Come to a word common between us and you (3:64). We also based our activity on the other important mottoes of IIPR like the famous statement of Professor Hans Kung: “No peace among the nations without peace among the religions. No peace among religions without dialogue between the religions. No dialogue between the religions without investigation of the foundation of the religions”.

Main Objectives of IIPR are:

- introducing the real image of Islam in regard with interfaith and intercultural peaceful coexistence,
- creating a platform for fostering mutual understanding between the followers of different religions,
- cooperating with thinkers and leaders of other religions around the world,

- undertaking research on the common points between different religions,
- promoting solidarity among the leaders and followers of divine religions with a view to encountering the spiritual and political crises of the world,
- introducing the principles of Islamic thought, in general, and Shiism, in particular, to promote better understanding about pure Islam as well as to remove the existing misunderstandings.

Our international activities. Benefiting from extensive international religious, scientific and cultural connections, as well as meanwhile getting the “Presentation Letter” of Vatican Ambassador in Tehran, IIPR has the background of cooperation with almost European countries and interfaith dialogue centers, churches and universities. Having close cooperation with Iranian interreligious and intercultural organizations, particularly, Al-Mustafa International University (miu.ac.ir), IIPR has also intimate trends of cooperation with Pontifical Council for Interreligious Dialogue, World Council of Churches (WCC), St. Anselmo Monastery in Italy, St. Ottilien Monastery in Germany, Vienna University, Rumanian Orthodox Church and the Interfaith Dialogue Center of Bucharest University. IIPR, based on the guidelines of the supreme leader of Iran and following the Islamic Republic of Iran’s policies, continues its way strongly and extends its area of cooperation to all religions, especially the followers of Abrahamic religions.

Уткачёва А. А.

НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ

Классическая социальная философия говорит о социальной реальности как системе, в основе которой базовые понятия, обуславливающие все общественные процессы. Такая редукционистская методология недооценивает личностные факторы жизни общества. Неклассические социальные концепции предполагают изучение индивидуальных факторов социальной реальности. В основе феноменологического подхода лежит восприятие реальности как конститутивной деятельности сознания. В основе исследования - выявление особой общности в структуре социальной реальности. В конструкционистских исследованиях важную роль играет знание. Любое общество основано на деятельности людей, имеющих знания. Философы XX века, такие как С.Л. Франк, Л.П. Карсавин, И.А. Ильин старались уйти от деления на субъективное и объективное. В исследованиях современных философов присутствует

деятельностный аспект восприятия социальной реальности. В основе философии постмодернизма лежат принципы деконструкции, децентрации размывающие реальность, поэтому важным становится изучение базовых положений, объясняющих социальную реальность, их переосмысливание с точки зрения современной социальной философии. Социальная реальность – это особая реальность, являющаяся системой, в которой сосуществует человек. Это результат его сосуществования.

Понятие познания социальной реальности. В основе исследования социальной реальности лежит изучение принципов социального познания. Античные философы считали общество, частицей космоса, не учитывая его особенностей. В Новое время впервые попытались говорить об особенностях социального познания. Философы Просвещения говорили о необходимости создания универсального знания, свободного от всего несущественного. Новый этап в изучении социального познания связывают с немецкими идеалистами. Представители неокантианства исследовали ценностную основу социального знания. В современном социальном познании появились такие направления как герменевтика, феноменология, структурализм, постструктурализм и постмодернизм, который говорят о необходимости изучения форм выражения научного смысла.

Социальное познание изучалось как процесс познания человеком законов развития общества. Основным принципом изучения социальной реальности можно назвать взаимоотношения объекта и субъекта. Не отвергая ни классических философских концепций социальной реальности, ни современных, требуется найти объективный подход к выявлению сущности социальной реальности и изучить ее в контексте современной социальной философии. Актуальность анализа социальной реальности в современных условиях достаточно очевидна. Это объясняется усложнением социальных отношений, динамикой общественной жизни, потребностью в эффективном управлении социальной жизнью, теоретико-методологическими задачами развития социально-философского знания и т.д. Принимая во внимание, что в наши дни виртуальный мир и виртуальные возможности в значительной степени оказывают влияние на жизнедеятельность человека и его сознание, а виды реальности всё более дифференцируются, возникает острая

интеллектуальная потребность в изучении феномена реальности и особенно реальности социальной.

Ягі Махмуд
НТУ «ХП»

ІСЛАМСЬКИЙ БАНКІНГ У НЕІСЛАМСЬКОМУ СВІТІ

Зростання інтересу до ісламської економічної моделі на Заході та її перспектив у якості альтернативи традиційному банкінгу полягає у тому, що така модель «є життєздатною завдяки її спроможності уникати ризику утворення криз у порівнянні з домінуючою в сучасному світі західною моделлю». Аналізуючи досвід Лівану та інших близькосхідних країн, які стали новими центрами глобального економічного росту, зазначимо, що стабільність, розвиток та зростання популярності ісламського банкінгу у світі криється у низці його позитивних рис, таких як прозорість, справедливість (забезпечення незалежності реального сектору економіки від фінансових інтересів банку), стабільність (інвестування лише у реальне виробництво), пропорційне кредитування усіх галузей національної економіки, яке забезпечує стратегічний розвиток загальнонаціональних інтересів (а не окремих корумпованих олігархічних кланів, як це набуло розповсюдження в Україні у період правління останнього президента), соціальна відповідальність, благодійність та боротьба з бідністю (підтримка бідних прошарків суспільства шляхом фінансування освітніх проєктів та надання безкоштовної медичної допомоги, формування цільового фонду допомоги нужденним).

Філософія мусульманської економічної поведінки базується на принципах шаріату (ісламського права), джерелом яких виступає Коран та Сунна Пророка Мухаммада, а також частково (етика ділової комунікації та укладання угод) на адаті - місцевих звичаях, які походять ще з доісламських часів та не суперечать нормам шаріату. Ісламські банки працюють тільки у реальному секторі економіки, тому й не гарантують вкладникам ні надприбутків, ані великих втрат, проте забезпечують стабільний середній прибуток незалежно від стану світових фінансових ринків. Сьогодні багато країн Близького Сходу мають повністю (Пакистан, Марокко, Саудівська Аравія, країни Перської затоки, Ємен, Оман) чи частково (Туреччина, Сирія, Єгипет, Алжир) побудовану на принципах ісламського банкінгу національну економічну систему, де такі

сфери як страхування майна та життя, дрібні споживчі кредити, позики на придбання житла, оплату навчання у мусульманських країнах традиційно належать до ісламського сектору.

Переваги ісламської економічної моделі дедалі більше привертають увагу українських політиків, економістів та інтелектуалів бо якщо, наслідуючи культуру ісламської економічної поведінки, питому вагу заощаджень українців спрямувати в реальний сектор національної економіки у вигляді прямих інвестицій, то мрія про відродження держави та покращення рівня життя її громадян стане реальністю у найближчі п'ять-сім років. Проте більшість теперішніх українських інтелектуалів та політиків, наслідуючи традиції своїх попередників - носіїв імперської свідомості, сподіваються на примарне диво - приток мусульманського капіталу у вигляді довгострокових інвестицій в економіку України. Такі сподівання мають також своє підґрунтя: геополітичне положення (історично-культурний та географічний центр Європи), природні та людські ресурси, притаманна українцям толерантність та відкритість до крос-культурної комунікації завжди привертали до цієї країни увагу як країн-сусідів, так й інших провідних гравців світового політикуму.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ ФОРМУВАНЬ В УСРР В РОКИ НЕПу

У 2016 році було оголошено про реформу Державної служби України з надзвичайних ситуацій. В тому числі пропонується створення добровільних пожежних дружин в нашій країні. Але в нашій державі вже існував досвід організації подібних команд у роки нової економічної політики. На наш погляд, звернення до історичного досвіду організації добровільних пожежних формувань має актуальний характер. Після остаточного встановлення радянської влади на території України з 1920 року до 1924 року, діяльність добровільних пожежних товариств та дружин продовжувала бути не досить ефективною. Не було нормальних умов для боротьби з пожежами. Майже увесь пожежний реманент було знищено, вкрадено або зіпсовано. Не вистачало кваліфікованих кадрів для боротьби з вогнем. Лише у 1924 році розпочинається більш активна державна робота з залучення населення до боротьби з пожежами. Організація добровільних пожежних дружин в республіці в середині 1920-х років відбувалася згідно з новими принципами. Добровільні пожежні товариства повинні були брати на себе відповідальність за організацію у населених пунктах УСРР мережі добровільних виїзних пожежних дружин.

В країні почали надавати великого значення розвитку та укріпленню добровільних пожежних організацій. Зокрема про це може свідчити постанова РНК УСРР, згідно з якою добровільні пожежні товариства та дружини, а також окремі активні члени цих організацій, за умови проявлення ними хоробрості, відваги та ініціативності при боротьбі з вогнем, могли бути висунуті до нагородження. Начальник інспекції по справах комунального господарства УСРР Горів, а також Головний інспектор зі справ пожежної охорони Коваленко розробили спеціальне положення про добровільні пожежні організації в УСРР. Згідно з цим документом добровільні пожежні організації мали такі завдання: «...а) допомогу в урятуванні життя громадян та їхнього майна як підчас пожежі, так і при інших стихійних нещастях, коли буває потрібна допомога: при повенях, ураганах, будівельних катастрофах і т.п.; б) допомогу в розвитку

всіляких протипожежних заходів; в) допомогу в поширенні серед населення знань, щодо попередження та гасіння пожеж, протипожежного впорядкування житла та будівель, а так само і інших знань, які можуть сприяти ліпшому забезпеченню від пожежних та інших стихійних катастроф; г) матеріальну та технічну допомогу погорільцям, а так само й особам, що потерпіли під час пожежі».

Барбуль Д.
НМетАУ

РЕЛІГІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА БІЛЬШОВИЦЬКОЇ РОСІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

В Україні, яка є державою поліконфесійною, питання, пов'язані з релігією, є дуже важливими. Ставлення до релігії в суспільстві, міжконфесійні стосунки значною мірою залежать від державної політики в цій площині. Ось чому актуальним є вивчення взаємовідносин держави та Церкви. На початку ХХ ст. на українських землях Російської імперії було запропоновано кілька варіантів стосунків між державою і Церквою, серед них – Закон «Об укреплении начал веротерпимости» від 17 квітня 1905 року та Декрет «Об отделении Церкви от государства и школы от Церкви» від 23 січня 1918 року. І хоч ці закони втілювалися у життя не українською владою, але саме вони діяли на більшій частині українських земель значний період.

Закони Російської імперії закріплювали панівне становище православ'я і містили заборони щодо переходу до інших релігій. Лише у квітні 1905 року був прийнятий закон, який проголосив, що «отпадение от Православной веры в другое христианское исповедание или вероучение не подлежит преследованию». Закон 1905 року, хоч і надавав іншим релігіям більше прав, ніж вони мали раніше, все ж наголошував на тому, що голова держави «отраду и обновление сил душевных» черпає у спілкуванні саме зі «Святою Православною Церковью» і вважає, що цей закон послужить «возвеличению Православной веры». Про можливість мати атеїстичні погляди взагалі не йшлося. Декрет про відокремлення Церкви від держави, виданий у 1918 році, проголосив свободу совісті – право кожного громадянина сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати жодної, неприпустимість утисків з боку держави, пов'язаних зі сповіданням тієї чи іншої віри або несповіданням її. Жодне

положення Декрету формально не дає підстав говорити про виключне становище будь-якої релігії.

Закон 1905 року не проголошував відокремлення школи від Церкви, навпаки, передбачалося вивчання в навчальних закладах закону Божого і зазначалося, що в навчальних закладах інославних християнських сповідань викладання цієї дисципліни доручається духовним особам відповідного сповідання. У Декреті 1918 року було зафіксовано, що школа відокремлюється від Церкви. Цей документ, який в цілому мав демократичний зміст, містив положення, які можна було використовувати як трамплін для наступу на права вірян. Положення про неможливість володіти власністю, мати права юридичної особи, проголошення народною власністю майна церковних і релігійних спільнот, завдавали Церкві удару в економічній площині. Таким чином, релігійне законодавство Російської імперії початку XX ст. позбулося заборон і покарань щодо громадян, які бажають здійснити перехід із православ'я до іншої релігії, але підкреслювало особливий статус Православної віри. Запропоноване більшовиками у 1918 році релігійне законодавство не надавало привілеїв жодній з релігій. В Декреті були положення, які можна було використати проти вірних.

Бас Є., Хомич В.

ХНУРЕ

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ У 1918–1920-ТІ РОКИ

За умов розбудови сучасної української державності важливого значення набуває проблема дослідження політичних процесів та розвитку української державності 1918–1920-х років, що фактично призвели її до перетворення на автономію в межах союзної держави. Пошук об'єктивної оцінки подій у зазначений період визначає актуальність вивчення даної теми. Мета наукової роботи полягає в тому, щоб на основі вивчення історичних джерел дослідити особливості комуністичного державотворення на українських землях 1918–1920-х років.

Актуальність проблеми зростає за умов загострення економічної та політичної кризи в Україні. Адже в свідомості багатьох громадян соціально-економічні негаразди пов'язуються зі здобуттям незалежності. Нерідко це

призводить до певної ностальгії за радянським минулим. Безумовно ці фактори можуть чинити перешкоди консолідації української нації і бути на заваді подальшого процесу українського державотворення. Проте більшовицький московський уряд в 1918–1920-х рр. прагнув збереження території колишньої Російської імперії і повернення України до цілковитої залежності. Така політика призвела до експансії проти Центральної Ради та Директорії впродовж 1918–1920 років. Після проголошення радянської влади в Україні почалися процеси прихованої інкорпорації, коли підкреслено декларувалась незалежність України, а з іншого боку, приймалися рішення і санкції, які перетворювали УСРР на автономію.

Отже, політика російського більшовицького уряду була спрямована на поступову інкорпорацію і призвела до уніфікації, централізації всіх управлінських структур УСРР і фактичного набуття статусу автономії у складі РСФРР і перетворення декларованого незалежного й суверенного державного статусу УСРР на фікцію.

Бекузаров М.

ХНУРЕ

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ: ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Проблема українсько-російських відносин є однією з найактуальніших в наш час. Взаємовідносини України з сусідніми державами упродовж усієї історії вирізнявся надзвичайною суперечливістю. Особливо це стосується Росії тому, що українсько-російські відносини розвивалися на міцному підґрунті етнічної спорідненості завдяки чому культури цих країн мають багато спільних рис, але приналежність українців і росіян до відповідно європейського та євразійського геокультурних просторів сформували у них різну ментальність, системи цінностей і менталітет.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що в останні роки проблема українсько-російських відносин стоїть надзвичайно гостро і потребує нормалізації. Це, в свою чергу, вимагає додаткового вивчення непростих стосунків що формувались протягом кількох століть (особливо на межі XX – XXI ст.).

Метою даної роботи є дослідження українсько-російських відносин на різних історичних етапах. Тому доцільно вивчати історію взаємовідносин починаючи від Середньовіччя (до монгольської навали). Наступний етап – Нова історія (українські землі у складі Литовської держави, а згодом Речі Посполитої; входження під протекторат Російської імперії і поступова ліквідація автономії Гетьманщини). І на особливу увагу заслуговує період Новітньої історії – починаючи від національно-визвольних змагань, до інкорпорації українських земель до складу СРСР.

На сьогоднішній день відносини між двома державами-сусідами є дуже напруженими через агресію Росії проти України, що негативно впливає на культурний та економічний розвиток обох держав. Щоб поліпшити ситуацію, необхідно знову нормалізувати зовнішньополітичну ситуацію. Проте кожна держава прагне діяти в своїх інтересах, тому територіальні та економічні питання залишаються невирішеними. Ретельне дослідження досвіду історії українсько-російських стосунків може стати в нагоді у пошуках нових шляхів порозуміння і реалізації заходів по стабілізації поточного становища.

Бойченко О.

НТУ «ХП»

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ І ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку громадянського суспільства. Вона втілює в себе найшляхетніші прагнення людства – прагнення миру, свободи, безпеки та справедливості для всіх людей. Надзвичайно потужний поштовх розвитку волонтерського руху в Україні надала Революція Гідності та війна на Сході України. Так, ще під час Євромайдану багато людей за власною ініціативою надавали допомогу протестувальникам – безоплатно обігрівали, годували та лікували їх. Цей рух став надзвичайно масовим і поступово організувався в низку волонтерських рухів: «Самооборона Майдану», «Автомайдан», «Євромайдан-SOS» та багато інших об'єднань стали яскравим прикладом високого рівня громадянської свідомості українців та їхньої здатності ефективно самоорганізовуватися. Багато з цих рухів згодом взяли за ще більш складну і масштабну справу – почали годувати, лікувати та забезпечувати всім необхідним Українську Армію. З самого початку збройного

протистояння на Донбасі держава не могла впоратися із забезпеченням українського війська та добровольчих батальйонів. Саме тому Українська Армія стала справді народною – збір коштів, продуктів і різноманітного обладнання для захисників України набув значного розмаху, до цього долучилися мільйони людей. Від початку листопада 2014 року в Україні діє громадська організація «Асоціація народних волонтерів», до якої ввійшли волонтерські організації, які регулярно надають допомогу військовикам і цивільним особам у допомог^у в пошуках зниклих або загиблих солдатів. Основна частина таких зоні АТО, а також ветеранам АТО та їхнім сім'ям. Окремі волонтерські групи сформувалася після Іловайської трагедії, коли кількість загиблих та зниклих безвісти налічувала сотні. Однією з таких організацій є «Союз Народна Пам'ять», що працює в зоні АТО з вересня 2014 року.

Волонтерські організації діють в усіх великих містах України (крім підконтрольних терористам і російським військам) та сотнях інших населених пунктах нашої держави. Нині масштаби діяльності волонтерів в Україні дають підстави говорити, що рівень громадянської свідомості в наших співгромадян значно зріс. Волонтерська діяльність є найбільш ефективним проявом реалізації самоорганізації громадянського суспільства. Український волонтерський рух, що розвинувся в умовах воєнного протистояння – унікальне надбання української нації, аналогів якому у світі немає. На його основі Україна може запропонувати світу масштабні проекти прикладів моментальної самоорганізації населення.

Бронніков М.

НТУ «ХП»

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДАЛЬШОГО РЕФОРМУВАННЯ

Понад двадцять років Україна постійно реформує економічну сферу, розраховуючи на зростання та поліпшення життя громадян до рівня розвинених країн. Але отримані результати набагато нижчі за очікувані показники. Країна потерпає від корупції, бідності, демографічної кризи та тіньової економіки. Новими викликами для влади останніми роками стало зростання цін на енергоносії та стрімке збільшення зовнішнього державного боргу. На Україну

також тиснуть екологічні ризики. Досі без відповіді залишаються питання глибинних політичних та економічних причин неефективності економіки України, яка з 1990 р. мала потужний потенціал.

Однією з головних причин неефективності можна назвати небажання урядів проводити докорінні реформи, боротися з корупцією та підтримувати проблемні сфери економіки. Відсутність політичної волі призвела до того, що країна, яка мала потужну промисловість, розвинений АПК, багато наукових центрів, одну з найкращих систем освіти у світі стала однією з самих відсталих у Європі. Отже, можна зробити висновок, що технологічна застарілість виробництв традиційної економіки накопичувалася десятиліттями і не була подолана, перш за все, через відсутність ринкової конкуренції та бюрократичний протекціонізм щодо великих підприємств. Глибинна причина – незацікавленість власників у модернізації. Це стосується як державних чиновників, так і новітніх фінансових олігархів.

Наслідком функціонування такої моделі стали вкрай низькі прибутковості та інвестиційна потуга наявних виробництв. Збитковими є усі державні монопольні корпорації. В країні за підсумками 2014 року загальна сума збитків, отриманих господарствами усіх галузей, крім бюджетних установ, сягнула майже 400 млрд грн. Ця арифметика означає, що в країні нема реальних доходів, які б компенсували первинні господарські збитки, і цей негативний розрив тільки збільшується. Криза, яка розпочалася у 2014 році закінчиться лише тоді, коли в Україні буде повністю зруйнована стара система економічних відносин та корупція.

Булгакова В.

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ВІДОБРАЖЕННЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ В КІНЕМАТОГРАФІ

Історія єврейського народу, його трагедія ХХ ст. через свої масштаби не втрачає своєї актуальності. В сучасному світі нації залишаються не примиреними остаточно, кожен трактує геноцид по-своєму, шукає винних, хоч більшість винуватців була знайдена, покарана, та вже пішла з життя. На мою думку, ця проблема потребує не вирішення і не покарання, вона потребує, щоб її пам'ятали.

Існує значна кількість книжок, щоденників, спогадів, що стосуються тих страшних подій. Але ніщо не зможе так передати весь жах подій 1939 – 1945 років, як кінофільми. Документальні та художні фільми про життя, або краще сказати – про існування ув'язнених в концтаборах найкраще передають їх біль, страждання, та безвихідь, болісно та безжалісно впливаючи на розуміння тих подій сучасними людьми.

Одним із найвідоміших фільмів про трагедію єврейського народу в часи Другої світової війни є історична драма «Список Шиндлера» режисера Стівена Спілберга 1993 року. Це стрічка про німецького підприємця Оскара Шиндлера, якому вдалося врятувати більше тисячі польських євреїв від смерті в період Голокосту. Основою для її сюжету став роман Томаса Кенілі «Ковчег Шиндлера». Військова драма «Без долі» була знята угорським режисером Лайошем Кольтаі. Фільм було знято за мотивами напівавтобіографічної книги угорського письменника єврейського походження Імре Кертеса. І книга і фільм розповідають про те, як ув'язнені концентраційних таборів намагалися вижити у часи Голокосту.

«Хлопчик в полосатій піжамі» – драма режисера Марка Хермана про дружбу єврейського хлопчика та сина коменданта концтабору. Фільм «Корчак» про відомого педагога доктора Януша Корчака, який керував будинком для єврейських сиріт у Варшавському гетто, та загинув разом з цими дітьми у концтаборі Треблінка. Військова драма «Бабин Яр» розповідає про події початку осені 1941 року, коли Київ знаходився під загрозою нацистської окупації, а містом повзли чутки про нелюдяну жорстокість німців до єврейського населення на окупованих територіях. «Піаніст» – фільм, який був знятий за автобіографією Владислава Шпільмана, одного з найкращих польських піаністів 30-х років XX століття. «Потяг життя» – військова драма з елементами комедії, яка розповідає про те, як єврейська община маленького румунського селища планує збудувати потяг, та втекти на ньому від нацистів до Палестини. Кожна кінострічка – це окреме життя, окрема історія. Але передивившись велику кількість фільмів про Голокост складається цілісна картина. Так, без сумніву, ця картина дуже страшна, її не можна сприймати спокійно, без болю, але життя так склалося, що нажаль ця трагедія має своє місце у історії і потребує вивчення. Адже кожен ще з дитинства знає, що без минулого немає майбутнього і, мабуть в деякій мірі саме це підштовхує до

вивчення історичної спадщини, бо саме історія на прикладі старих помилок людства хоче навчити нас не робити нових.

Гажала Н.
НТУ «ХП»

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ: ПРИЧИНИ, ОСНОВНІ ПОДІЇ, НАСЛІДКИ

Причинами революції називають: прагнення керівництва Російської Федерації втягнути нашу країну до Митного та Євразійського союзів, її підтримка залежних від Москви політиків при владі в Україні. Швидке виснаження економіки за час правління В. Януковича (державний зовнішній борг в березні 2014 р. — становив 36,9 млрд доларів). Корупція, крадіжки державного та громадського майна стали способом існування влади. За світовим індексом сприйняття корупції «Transparency International», Україна в 2013 р. опинилася на 144-му місці у світі серед 178 держав. Згортання політичних свобод, політичні репресії. Безправ'я громадян перед чиновниками, безкарність представників влади та їхнього оточення.

21 листопада 2013 року Кабінет Міністрів України вирішив призупинити процес підготовки до укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, після чого на Майдані Незалежності почали збиратися мітингувальники. 30 листопада був здійснений перший силовий розгін хоча Євромайдан не було заборонено судом. 15 грудня, у «День гідності» Євромайдан прийняв резолюцію, яка забороняла Президентові підписувати угоду про вступ України в Митний союз. 16 січня 2013 р. Верховна Рада прийняла «Диктаторські Закони», які значно обмежували права громадян. 22 січня з'явилися перші жертви – Сергій Нігоян та Михайло Жизневський. 18-20 лютого відбулися криваві сутички в центрі Києва, підпал Будинку профспілок. В ніч з 21 на 22 лютого В. Янукович втік з України. Після чого 22 лютого 2014 р. Верховна Рада України підтримала Постанову про усунення Віктора Януковича з посади Президента України. Наслідками Революції Гідності стали: збереження державного суверенітету України; скасування «Диктаторських Законів», відновлення основних демократичних свобод; ліквідація корумпованого режиму В. Януковича; відновлення руху України до європейських стандартів життя і демократичних свобод; презентація України у світі як країни громадян з

високим почуттям гідності; зростання ідей патріотизму та солідарності серед громадян України.

Главчева Д.
НТУ «ХП»

ЛЮТНЕВА РЕВОЛЮЦІЯ І ЖОВТНЕВИЙ ПЕРЕВОРОТ ЯК ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО- ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ (ДО 100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 РР.)

Відзначення на державному рівні у 2017 р. 100-річчя Української революції 1917-1921 рр. зумовлює посилений інтерес суспільства до подій, пов'язаних з утворенням Української Центральної Ради і Української Народної Республіки. Метою пропонованої розвідки є характеристика Лютневої революції та Жовтневого перевороту 1917 р. в Росії, як чинників, що сприяли активізації українського національно-демократичного руху.

Прийшовши до влади після Лютневої революції, Тимчасовий уряд оголосив політичні свободи, що спонукало українську інтелігенцію до реалізації її політичних амбіцій. Як наслідок, 4 березня 1917 р. у Києві було проголошено утворення громадсько-політичного об'єднання всеукраїнського масштабу – Української Центральної Ради. Стосунки УЦР з Тимчасовим урядом протягом березня-листопада 1917 р. стали відображенням наростаючої кризи в українсько-російських відносинах, однак задекларовані I і II Універсали засвідчили готовність української сторони до пошуку політичного компромісу.

Жовтневий переворот у Петрограді і збройна агресія РРФСР вперше у XX ст. радикалізували українсько-російські стосунки до рівня військового протистояння і водночас зумовили проголошення УНР і її незалежності (III і IV Універсали). Таким чином, слід визнати ключову роль Лютневої революції і Жовтневого перевороту в Росії як каталізаторів українського революційного процесу у 1917-1918 рр.

ДОНЕЦЬКЕ ГОРОДИЩЕ – БАГАТОШАРОВА ПАМ'ЯТКА

Донецьке городище – багатошарова пам'ятка археології, розташована на високому мисі правого берега річки Уди на північно-західній околиці селища Покотилівка Харківського району Харківської області. У відкладеннях культурного шару зафіксовані різноманітні археологічні матеріали в широкому хронологічному діапазоні від епохи бронзи і до давньоруського часу. Місто Донець виникло на місці скіфського поселення V ст. до н.е. і ранньослов'янського городища VIII-X ст. Місто складалося з детинця, укріпленого земляним валом з дерев'яною стіною, посаду та берега, що протягнувся на 1,5 км. Археологічні дослідження цієї місцевості пов'язані з такими відомими іменами як: В. О. Городцов, О. С. Федоровський, Б. А. Шрамко, тощо.

В історії городища виділяються два основні періоди: ранньослов'янське поселення VIII-X ст. і давньоруське місто X-XIII ст. Ранньослов'янське поселення на Донецькому городищі було зруйноване на початку X ст. кочівниками-печенігами. Відродилося в др. пол. X ст. Здавна це були землі сіверян, які безпосередньо підпорядковувались київському князю. Першим відомим князем в цих краях був у XI ст. Мстислав Володимирович, але після його смерті, з 1034 по 1054 р. Сіверська земля знову була у підпорядкуванні київських князів. У період феодалної роздробленості слов'янами була заселена територія по верхній течії Сіверського Дінця. Вона входила до складу Переяславського князівства. Розташованому на південному сході Давньоруської держави, місту необхідні були великі оборонні споруди, які б захищали населення від набігів степових кочовиків. На місці природної улоговини було зроблено заглиблення, краї городища вирівняно підсипкою, а ями – камінням і землею.

Головним заняттям місцевих жителів було землеробство. В господарських ямах біля житла зберігали різні запаси, навіть м'ясо тварин. Селяни вирощували пшеницю м'яких і твердих сортів, жито, ячмінь, просо, гречку, льон, мали високий рівень розвитку орного землеробства. Вся кераміка в X-XIII ст. виготовлена на гончарному колі і відзначається високою якістю глини та тонкими стінками. У місті розвивалось металургійне виробництво. Як свідчать

археологічні розкопки, місцеві жителі були християнами. Цей факт підтверджують знайдені археологами на городищі хрестики із бронзи, мармуру, шиферу і, навіть, крейди.

Донець був повністю зруйнований татарами наприкінці XIII ст. Після цього життя тут вже не відроджувалося, однак, окремі жителі ще залишались на старих згарищах, а частина посаду перетворилась на кладовище. Донець зовсім спорожнів, а прилеглі землі перетворились до кінця XVI століття на "Дике поле". Донецьке городище сьогодні – це єдина археологічна пам'ятка XIII ст. у цьому регіоні. Сучасний стан Донецького городища, викликає занепокоєння. Проблема його збереження зараз особливо актуальна, адже засміченість та городи сучасних мешканців загрожують старовинному поселенню не менше, ніж колись татарська навала.

Єремєєва І.
НТУ «ХП»

PER ASTRA AD ASPERA: ЛЕСЬ КУРБАС

Метою даного дослідження є реконструкція життєвого та творчого шляхів Л. Курбаса. Харків 20-х-першої половини 30-х років XX ст. став центром української культури. Тут жили і творили понад п'ять тисяч митців. Серед них – видатний український актор та режисер, великий реформатор українського театру, народний артист УСРР, Лесь Курбас.

У 2017 році виповнюється 130 років з дня народження та 80 років з дня смерті видатного режисера. Відзначення дати його роковин затверджено Верховною Радою на державному рівні. Сучасний український театр досі послуговується прийомами роботи митця, а його театральна «школа» продовжує виховувати для української сцени визначних акторів (наприклад, Борис Тягно, який навчав акторської майстерності Богдана Ступку, був курбасівським учнем). Для історичної науки Лесь Курбас – яскравий приклад представника українського «розстріляного відродження». Його філософія та творчість повсякчас натикалися на жорсткі рамки ідеології, життя було загублене, а документи про смерть сфальсифіковані.

Народився Олександр-Зенон Степанович Курбас 25 лютого 1887 р. у Самборі, що в той час знаходився на території Австро-Угорської імперії (нині це місто у Львівській області). Батьки хлопчика були відомими акторами.

Зазнавши всіх труднощів акторської професії, серед яких нестабільне матеріальне становище, маргінальний статус, постійні поневіряння з труппами від міста до міста, шкідливі звички, вони робили все, щоб син здобув гідну освіту і тримався подалі від театру. Олександр опановував філософію у Віденському та Львівському університетах. Знав 8 мов. І попри старання батьків, був шалено захоплений театром: брав участь у самодіяльних виставах, закінчив драматичну школу при Віденській консерваторії.

У 1916 р. Лесь за запрошенням самого Миколи Садовського вступив до єдиного на той час стаціонарного українського театру і переїхав до Києва. Побутові сцени театру корифеїв швидко набридли Л. Курбасу і він, у пошуках нових форм втілення української та світової драматургії, заснував «Молодий театр» (1917-1919 рр.). Згодом з ядра цього театру-студії будуть утворені «Кийдрамте» (1920-1922 рр.) та легендарний «Березіль» (1922-1933 рр.).

В перші роки НЕПу становище театру було надскладним. Наприклад, під час харківських гастролей 1921 р. трупі Л. Курбаса було виділено 2 кімнати в готелі. В одній артисти жили та репетирували, а в іншій розмістили реквізит. Харчувалися вкрай погано. У 1926 р. Всеукраїнська театральна нарада ухвалила рішення про перейменування київського театру «Березіль» у Центральний український театр Республіки. Труппа остаточно переїхала до Харкова, столиці УСРР. Сезон 1932-1933 рр. став для Л. Курбаса трагічним. У 1933 році критика «Березолі» перейшла із художньої у політичну сферу. Після приголомшливої прем'єри вистави «Маклена Граса» за твором М. Куліша, театр закрили, а його режисера заарештували.

Далі був ГУЛАГ. Розстріляли Л. Курбаса разом з М. Кулішем 3 листопада 1937 р. однією кулею. Всього в карельському урочищі Сандармох тоді було вбито 1111 осіб. Серед них – цвіт української інтелігенції. Розстріл влаштували «на честь 20-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції».

Таким чином, життя та творчий шлях Л. Курбаса стали типовими для представників богеми радянських часів. Увібравши найкращі традиції австро-угорської, віденської та української театральної школи, він в умовах 1917-1933 рр. зміг стати автором «нового курсу» національної театральної культури. Однак, не зважаючи на неабиякий талант, Лесь Курбас став жертвою постановки «Кривавий терор» режисера Й. Сталіна.

ПАКТ МОЛОТОВА-РІББЕНТРОПА ЯК ФАКТОР ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Позитивно вирішивши для себе «чехословацьке питання», німецький уряд почав підготовку нападу на Польщу. Уже 11 квітня 1939 р. був підписаний відповідний план (кодова назва «Вайс»). Проте для Німеччини залишалася незрозумілою позиція СРСР. Тому, щоб схилити на свій бік Й. Сталіна, фюрер пообіцяв сприяння у реалізації домагань до прибалтійських країн, Польщі і Фінляндії, поглиблення торговельно-економічних відносин. Це виглядало більш привабливим для СРСР і перспективним, ніж пропозиції країн західної демократії, які, не могли погодитися на територіальний переділ у Європі. З 16 серпня 1939 р. між представниками німецького і радянського закордонних відомств розпочалися переговори. 23 серпня 1939 р. на переговори до Москви прибув очільник МЗС Німеччини Й. Ріббентроп. Того ж дня між СРСР і Німеччиною був підписаний «Пакт про ненапад», за яким в закріпилася назва «Пакт Молотова-Ріббентропа». Він укладався на 10 років з автоматичним продовженням на 5 років, якщо жодна зі сторін його не денонсує. Важливою складовою радянсько-німецького «Пакту» був таємний протокол. Він передбачав розмежування сфер впливу у Східній Європі: радянський інтерес охоплював Естонію, Латвію, Фінляндію, Бессарабію, східну частину Польщі (Варшавське і Люблінське воєводства), західнобілоруські і західноукраїнські землі, німецьку частину Литви. Розмежування мало проходити по лінії річок: Піза – Нарев – Вісла – Сян.

Цей документ мав найтрагічніші наслідки для народів Європи і світу. Угода стала механізмом, який 1 вересня 1939 р. «відчинив двері» для нової світової війни. Пакт зробив Й. Сталіна не лише співучасником, а й ініціатором початку світового конфлікту. Вже після початку Другої світової війни радянське керівництво допомагало очільникам Третього Райху так би мовити «морально» – визнавало своїм партнером і висловлювало гарантії непорушення «Пакту» та матеріально – поставками великої кількості сировини за рядом укладених торгово-економічних угод і договорів. На 11 лютого 1940 р. СРСР поставив до Німеччини товарів на 310 млн. райхсмарок. У наступні місяці поставки зростали, незважаючи на чутки про неминучість німецько-

радянського конфлікту. Особливо цікавою виглядає радянська сумлінність поставок у світлі того, що за 2,5 місяці Німеччина припинила виконання своєї частини угод. Ще до цього, керівництво нацистської Німеччини всього-навсього продало СРСР недобудований важкий крейсер «Лютцов», перейменований на «Петропавловськ», а також 25 новітніх літаків.

Отже, Пакт Молотова-Ріббентропа став однією із найголовніших передумов початку Другої світової війни. Керівництво СРСР та особисто Й. Сталін фактично пришвидшили та матеріально забезпечили війну проти власного народу. Це питання потребує дослідження у розрізі ідеологічних та економічних факторів співпраці нацистської Німеччини та Радянського Союзу.

Копиленко С.
НТУ «ХП»

«ВІДЛИГА» У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СРСР

Актуальність теми полягає в необхідності сучасного наукового вивчення унікального періоду розвитку зовнішньополітичних відносин СРСР у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр., який отримав назву «відлига». Метою роботи є визначення впливу зовнішньої політики СРСР на суспільство УРСР. Корінні зміни в усіх сферах життя Радянського Союзу беруть початок на XX з'їзді КПРС. Оскільки основною метою діяльності М. Хрущова була лібералізація, вона торкнулася не тільки внутрішньої, а й зовнішньої політики. В цей період СРСР декларував боротьбу за мир і роззброєння. Важливим моментом зовнішньої політики часів «Відлиги» стала Карибська криза 1962 року. Внаслідок військового загострення до Куби в числі інших було передислоковано 51 ракетну дивізію, сформовану на основі п'яти ракетних полків на базі дивізії міста Ромни Сумської області. Наслідком кризи стало підписання між СРСР, США та Великою Британією договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космосі та під водою.

Угорські події 1956 р. стали однією з перших акцій в СРСР, в рамках якої вимагалось встановлення демократії та виведення з території республіки радянських військ. Придушення повстання в Будапешті викликало гостре невдоволення у Закарпатті: тут проживали десятки тисяч угорців. Особливу позицію зайняла і Румунія, яка в 1958 р. домоглася виведення радянських військ зі своєї території.

Отже, зовнішня політика СРСР була досить суперечливою. З одного боку, лідер СРСР уперше побував із дружніми візитами у багатьох державах світу, в тому числі, у США. З другого, продовжувалися спроби залучити інші держави до соціалістичного табору. Здійснювався контроль за державами-сателітами.

Котляр Д.
НТУ «ХП»

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ 1648-1657 РР.

Національно-визвольна війна українського народу 1648-1657 рр. є яскравим явищем української історії. Ця подія не тільки докорінно змінила українське суспільство, а й сприяла видозміні геополітичної ситуації у Східній Європі. Тому сьогодні актуально розглянути причини та наслідки даного явища через призму сучасності і зробити відповідні висновки. Метою роботи є дослідження найголовніших причин та аналіз наслідків Національно-визвольної війни 1648-1657 рр.

Дослідивши це питання можна виділити наступні групи причин: політичні, соціально-економічні, національні та релігійні. Політичні причини полягають у входженні українських земель до складу Речі Посполитої і, як наслідок, відсутності власної державності. До соціально-економічних причин відносять закріпачення селян та збільшення панщини в умовах засилля фільваркової системи, обмеження козацького реєстру згідно з «Ординацією Війська Запорізького» 1638 р. Національно-релігійні причини визначаються політикою полонізації та окатоличення. Об'єктивними умовами до виступу проти польської влади є послаблення королівської влади внаслідок зміцнення феодального землеволодіння, існування Запорізької Січі як основи для побудови української держави, використання військового досвіду селянсько-козацьких повстань кінця XVI – початку XVII ст.

Проаналізувавши основні наслідки війни можна виділити головний здобуток – створення Української держави – Війська Запорізького, яка була республікою та мала демократичний політичний режим. Також було розпочато процес утвердження в сфері аграрних відносин козацького землеволодіння і ліквідації фільварково-панщинної системи господарства, основна частина земель вигнаних польських феодалів перейшла до державного скарбу.

Таким чином, можна зробити висновок: Національно-визвольна війна українського народу 1648-1657 рр. була закономірним явищем. У ході Національно-визвольної війни відбувався процес формування української державності. Проте подальше входження під протекторат Московського царства зумовило спочатку обмеження, а потім і повну ліквідацію автономії України.

Кузніченко Т.

ХНУРЕ

НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У 1917 -1921 РОКАХ В ІСТОРІОГРАФІЇ

Проблема дослідження історії українського національно-визвольного руху 1917– 1921 рр. є однією з найбільш актуальних проблем української історіографії останніх десятиліть. Незважаючи на наявність великої кількості публікацій з цієї теми мають місце діаметрально протилежні погляди на різні постаті та події революційного руху. Актуальність дослідження даної проблематики полягає в тому, що наша молода суверенна країна в непростих історичних умовах сьогодення потребує об'єктивного висвітлення подій 1917 – 1921 рр.

Наявність полярних історичних оцінок може бути пояснена серйозними суперечностями, і навіть протистояннями, що доходять до антагонізму, які склалися в минулому між радянською історіографією і українськими закордонними дослідженнями діаспори. Так соціалістична концепція революції не приділяла національним рухам потрібної уваги, відводила їм другорядну роль, підпорядковуючи їх більшовицькому впливу. Протилежних поглядів на революційний процес 1917-1921 років дотримувалися ідеологи, лідери, учасники національно-визвольних рухів. У працях М. Грушевського, В. Винниченка, Д. Дорошенка, М. Шаповала, М. Лозинського та інших талановитих вчених події 1917-1920 років це – найвища фаза національно-визвольного руху. В публікаціях сучасних істориків нерідко національний чинник абсолютизується та події революції розглядаються під кутом національно-визвольних завдань, що в свою чергу веде до ігнорування загальноросійських і європейських революційних процесів.

Отже дослідження історії українського національно-визвольного руху 1917– 1921 рр. потребує подальшого зваженого та неупередженого аналізу всіх чинників, що впливали на події того часу. Лише комплексне і різнобічне дослідження може дати об'єктивну оцінку революційних подій.

Куряков А.
НТУ «ХП»

«ТАВРУВАТИ НЕ МОЖНА ПИШАТИСЯ»: І.МАЗЕПА В ІСТОРІОГРАФІЇ

Постать гетьмана Івана Мазепи (1687–1709 рр.) займає особливе місце в історії України. Більш ніж триста років вона є об'єктом палких суперечок і полем зіткнення діаметрально протилежних думок професійних істориків, політиків, звичайних обивателів. Отже, окреслення основного кола інтерпретацій постаті гетьмана І. Мазепи в історіографії є актуальною проблемою історії України.

Негативна одностороння оцінка гетьмана була створена у Російській державі за ініціативи Петра I після Полтавської битви 1709 р. Таким поверховим тенденційним шляхом пішли потім і радянські історіографія та література.

Книга Ф. Уманця «Гетьман Мазепа» (1897 р.) дала початок позитивній оцінці І. Мазепи в українській історіографії. Не можна обійти мовчанкою праці великого українського історика М. Грушевського. Він вважав, що перехід гетьмана на бік Карла XII був радше прикрою неминучістю, ніж приємною нагодою, гіркою потребою, а не актом вільного вибору.

В наші дні постать І. Мазепи вивчається російською дослідницею Т. Таїровою-Яковлевою, українськими науковцями Т. Чухлібом, Д. Журвальовим.

Таким чином, постать гетьмана І. Мазепи традиційно демонізувалася в російській та радянській історіографії. Сучасні дослідники присвятили свої праці різним сторонам життя та діяльності гетьмана, пошуку його об'єктивного образу, позбавленого перебільшень та прикрас.

РОЛЬ В. ЧОРНОВОЛА В РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Проблема розвитку конституційного процесу є досить актуальною на сучасному етапі розбудови Української держави, тому варто проаналізувати політичні дії В'ячеслава Чорновола – людини, яка здійснила величезний внесок у боротьбу за відновлення незалежності і розбудову основ державності України. Метою дослідження є аналіз державотворчих ідей та організаційних заходів В. Чорновола в боротьбі за становлення та розбудову незалежної України наприкінці ХХ ст. та значення його діяльності у піднесенні національної свідомості українського народу.

В'ячеслав Чорновіл – широко відома постать 80–90-х років ХХ ст. в Україні і один із засновників Народного Руху, який став тією політичною силою, в рамках якої В'ячеслав Максимович знайшов частково однодумців й підтримку при веденні активної політичної діяльності. Саме через НРУ він прийшов до влади й вже політичним шляхом втілював свої провідні ідеї у життя. Його радикальні погляди сприймалися далеко не всіма, але саме цей радикалізм у поглядах і діях дав змогу розставити певні орієнтири для українських політиків сьогодення.

Отже, політична діяльність В. Чорновола була активною та багатогранною, стала для нього можливістю втілити в життя низку своїх державотворчих ідей та сподівань, які він виношував протягом довгого часу та за які отримав різні строки ув'язнення за часів Радянського Союзу. В. Чорновіл розумів, що тільки через діяльність у рамках структурованих політичних сил та державних інституцій можлива конструктивна робота в зазначеному напрямі. Активна громадська позиція, патріотизм та радикалізм мали сильний вплив на процес здобуття Україною незалежності і подальший розвиток подій в роки становлення нової держави.

РАДІО – РУПОР ПАРТІЇ: РАДІОМОВЛЕННЯ В УРСР 1930-Х РОКІВ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що проблема перекручування і замовчування інформації та подій за допомогою засобів масової інформації

завжди стоятиме дуже гостро. Наразі дуже важливо висвітлити правду і реалії радянського життя, заповнити інформаційний вакуум правдивими фактами аби в подальшому мати достовірну картину подій минулого. Одним із перших, хто торкнувся її, став Володимир Кубійович в Енциклопедії українознавства. В подальшому вплив радіо не розглядають окремо від впливу засобів масової інформації.

Оскільки спочатку радіо використовувалося лише як воєнна розробка, для широкого загалу його використання не було значущим. Але в 1930-ті СРСР воно стає одним з головних атрибутів життя і рупором правлячої партії. Адже в той час більшість населення, а особливо селяни, були неграмотними. Тому наявність радіоточки сприяла поінформованості населення.

Радіофікація України відбувалася головним чином релейною системою шляхом будівництва радіовузлів та подальшої ретрансляції дротами до підключених репродукторів – гучномовців. Панівний в інших країнах світу ефірний метод використовувався мало. Так відбувалось через те, що хтось міг спіймати іноземну частоту і почути небажану інформацію. Ефірні радіоприймачі вироблялися у незначній кількості, в основному для урядових і партійних установ і осіб. Їх кількість почала збільшуватися лише під кінець 1930-х років.

Радянська влада з переходом радіо у розряд засобів масової інформації намагалася розміщувати радіоточки не тільки у приватних оселях, а й в усіх громадських місцях. Більшість народу були зовсім ізольовані від інформації про тогочасні події, а тому влада розуміла наскільки важливим є пропаганда, щоб утвердити і показати переваги радянського способу життя, оволодіти масовою свідомістю населення і запобігти виявам невдоволення тогочасною дійсністю.

На початку 1930-х рр. радіо перетворилося на головний рупор партії, понад 70 % радіопрограм були політичного спрямування і, лише близько 30% радіопрограм мали освітнє, культурне або спортивне спрямування. Наприклад, кожна нова радіогодина розпочиналася з випуску «останніх» новин в СРСР та з-за кордону, що тривали 10-15 хв. Як правило, першими звучали повідомлення про рішення партійних та радянських органів, про радісне життя у СРСР. Тут же звучала інформація про недоліки капіталістичного ладу, про закордонну бідність. Все це мало сформувати у слухачів радіо впевненість у перевагах

соціалізму над капіталізмом. Програми українською мовою були обмежені у тривалості і за змістом.

Отже, радянська влада розуміла наскільки важливим і корисним може стати радіо. Половина країни вже в 1930-ті роки слухала радіо. За його допомогою велася колосальна політична агітація не тільки всередині країни, а й за її межами. Наслідки ідеологічного тоталітарного тиску 30-х років ХХ століття справили великий вплив на формування свідомості населення не тільки в ті роки, а й у наступні півстоліття, подекуди вони відчужаються і дотепер.

Михайловська Т.

НТУ «ХП»

ДОНБАСЬКИЙ «НЬЮ-ЙОРК» В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Новгородське сьогодні – це звичайне сучасне селище. Випадковий гість може відзначити його насиченість промисловими підприємствами, наявність різних архітектурних стилів. Не помітить тільки того, що у цього селища багатовікова історія. Не знають цього, швидше за все і жителі селища, особливо – молодь.

Дослідження історії виникнення селища Новгородського майже не проводилося. В останньому видавництві енциклопедичного словника зовсім відсутня інформація про селище, і тільки в декількох джерелах: «Історії міст і сіл Української РСР» 1976 р. та в «Українській Радянській Енциклопедії» за 1963 р. цій темі присвячено кілька рядків. Активне дослідження цієї теми розпочалося завдяки роботі місцевого краєзнавця Є.П. Шильникова у 90-х рр. ХХ ст. Завдяки його наполегливості були розшукані у Німеччині нащадки німецьких колоністів, які були засновниками селища. Саме вони: Марія Льовен, Агата Редеккоп та Ніколас Классен у 1992 році надіслали копію цінної та рідкісної книги емігранта 1920 року Оскара Хамма «Спогади про Ігнат'єво», завдяки якій була частково відновлена історія виникнення колонії Нью-Йорк. Такі дослідники як О. Дингес та К. Іващенко-Стадник також робили наукові розвідки з даної теми.

Історія цього краю є цікавою та викликає інтерес. Адже 60 років це селище значилося на карті України як Нью Йорк, названого на честь найбільшого міста в США. Засновниками цього селища були німці-меноніти,

що з'явилися в Україні в кінці XVIII століття після указу імператриці Катерини II. Згодом селище Новгородське стало самобутнім промисловим містечком зі своїми культурними традиціями, з підприємствами, які продовжують своє існування сьогодні, відіграли свою особливу роль у перетворенні Донбасу на «Нову Америку». До 19 жовтня 1951 року в радянській Україні, в Донецькій області, жили ньюйоркці, поки указом Верховної Ради УРСР цей населений пункт не був перейменований в Новгородське.

Мороз М.
НТУ«ХП»

ЧОРНОБИЛЬСЬКА АТОМНА ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ: ЧИ МОЖНА БУЛО УНИКНУТИ АВАРІЇ?

«Мирний атом» і сьогодні залишається ефективним та відносно недорогим джерелом електроенергії. У 2015 році на АЕС в Україні виробили 57 % електроенергії. Рішення про будівництво ЧАЕС було прийнято 15 березня 1966 року Міністерством енергетики і електрифікації СРСР. Безпосереднє будівництво розпочалось у травні 1971 року і проходило надзвичайно швидко. Спорудження ЧАЕС і міста Прип'яті було оголошено Всесоюзним ударним комсомольським будівництвом. Вже 1 серпня 1977 року о 20 годині 10 хвилин був завантажений перший енергоблок, 21 грудня 1978 року пройшов запуск другого енергоблоку, 3 грудня 1981 року – третього, а 31 грудня 1983 року – четвертого енергоблоку. Оскільки будівництво відбувалось форсованими темпами, то і якість робіт не завжди відповідала стандартам. В 1983 році у процесі фізичного пуску виявилось, що четвертий реактор не пройшов усі необхідні випробування. На думку вчених і спеціалістів навіть місце для будівництва ЧАЕС було вибрано невдало. Так московський геофізик Е. В. Барковський вважає, що ЧАЕС розташовано на розломі земної кори. В ніч з 25 квітня на 26 квітня 1986 року в ході проведення експериментів на четвертому реакторі, пов'язаних з режимами роботи турбогенератора, виникла великомасштабна аварія, яка мала глобальні наслідки. Можливо, якби четвертий реактор ЧАЕС пройшов всі випробування і місце будівництва обиралося б ретельніше, то Україна і світ не зазнали б такої катастрофи. Разом

з тим неналежна реакція з боку радянської влади ще більше поглибила негативні наслідки цієї трагедії.

Павлюк К.

ХНУРЕ

НЕВІДОМИЙ ВІДОМИЙ ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ

Кожному українцю відоме ім'я Павла Платоновича Чубинського як автора вірша «Ще не вмерла України...», що став гімном нашої держави, але мало кому відомо, що він був видатним вченим в багатьох галузях науки. На сьогоднішній день є актуальним дослідження маловідомих сторін діяльності П. Чубинського, адже його наукова спадщина ще недостатньо вивчена і популяризована. Метою дослідження є різнобічне дослідження діяльності видатного українця та його внеску у розвиток української культури.

Враховуючи студентські етнографічні дослідження та досягнення в Архангельській губернії, Імператорське Російське Географічне Товариство доручило П. Чубинському статистико-етнографічну експедицію в Південно-Західний край Росії (1869-1870). Це дало багату основу для глибокого аналізу в багатьох наукових сферах – від історико-географічної до мовно-літературної. Під керівництвом П. Чубинського було здійснено перший перепис населення в Києві. Після опрацювання і впорядкування зібраного матеріалу вийшло 7 томів у 9 книгах. У цьому дослідженні Чубинський показав себе не тільки видатним науковцем, але й видатним організатором. До газети «Київські губернські відомості» почали надходити складені Павлом Платоновичем програми дослідження експедиції, до роботи були залучені необхідні спеціалісти і помічники-аматори. П. Чубинський намагався організувати аналогічні експедиції на Лівобережжя, в Галичину. Але згодом Емський указ перекреслив подальші дослідження і привів до закриття українського відділу географічного товариства. Таким чином, П. Чубинський є видатною постаттю української історії. Видатний статист, географ і історик, автор унікальних етнографічних досліджень сприяв накопиченню знань і зробив значний внесок у подальший розвиток історії України.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЕТНІЧНУ СКЛАДОВУ ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Сучасні процеси глобалізації та контр-глобалізації відродили зацікавленість в етнічній історії. Особливо це стосується першовитоків того чи іншого народу, етнічних зв'язків, шляхів міграцій тощо. Для нас актуальним є визначення місця черняхівської культури в етнічній генеалогії українців.

Раннє формування черняхівської культури відбувалося в період Скіфських війн (238-270 рр.), коли провідна роль належала готським племенам. Їхніми союзниками виступали інші племена, найчастіше германського походження. Ареал культури у першій фазі її існування охоплює частково Правобережну Україну. Вестготи заселяли територію правого берега Прута, а остготи з'являються в Середньому Подніпров'ї. В цей час черняхівці контактують зі слов'янами у верхів'ях Дністра. Після цього настає період стабілізації черняхівської культури. У відносно мирний період (270-330 рр.) розпочинається етап відносно мирної колонізації Причорномор'я. Черняхівці асимілюють скіфів і сарматів, можливо утворюють етнокультурні симбіози з племенами київської культури. На межі III-IV століть черняхівська етнокультурна спільнота охоплює більшу частину України включно зі значною частиною Лівобережжя. Виникають крупні поселення на території сучасних Глевахи, Обухова, Переяслава та Компанійців.

Вторгнення гуннів наблизило фінал черняхівської культури. Вождь західних готів Атанаріх відразу після гуннського вторгнення вивів частину населення у область Кавкаланд (можливо Карпати). Інша частина готів очевидно згодом була асимільована слов'янами. Остаточо ж черняхівська культура припиняє своє існування у першій половині V ст.

Отже, під час міграцій гуннського періоду германське і скіфосарматське населення покидає черняхівський ареал. Домінуючою силою у лісостеповій зоні стають слов'янські племена, котрі у нових історичних умовах створюють празьку і пеньківську культури.

ОПЕРАЦІЯ «ВІСЛА»: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ

Депортації українців з етнічних земель у Польщу не мали належного відображення в літературі до початку становлення незалежної України. На сучасному етапі вітчизняні дослідники отримали можливість започаткувати вивчення цих складних процесів в історії українського народу. Переселення українського етнічного населення з Закерзоння і саму акцію "Вісла" можна розглядати як одну з найбільших трагедій, бо це був справді свідомий злочин проти корінного населення. Дана тема на сьогоднішній день є дуже актуальною у зв'язку з 60-ю річницею виселення етнічних українців з території Польщі.

Основними причинами науковці називають, передусім, війну, соціальну та національну напруженість на цій території у міжвоєнний період, спричинену земельною проблемою, національні мотиви, зовнішні провокації міжнаціональної ненависті з боку воюючих сторін.

Згідно з даними українського тижневика «Українське слово», що видавався у Варшаві в період відлиги 1950-х років, масові депортації відбувалися за встановленим порядком згідно з угодою від 9 вересня 1944 р. між Урядом Української РСР та Польським комітетом Національного Визволення «Про взаємну евакуацію польського населення з території УРСР в Польщу і українського населення з території Польщі в Україну» у місті Люблін.

Нова польська влада намагалась якнайшвидше асимілювати депортованих, розпорошувала українські сім'ї, щоб вони не створювали компактних національних груп і їхня кількість не перевищувала 10% жителів сіл. Чи не найскладнішою проблемою, з якою зіткнулися переселенці після прибуття на нове місце проживання, стала відсутність належних умов для облаштування господарств. Усе це сприяло тому, що відразу розпочався процес самовільного повернення закерзонців на свої землі, який частково легалізовано лише в 1956-1957 роки. Переселення справило глибоке і тривале відчуття кривди та особистої трагедії у свідомості багатьох переселенців та їхніх нащадків.

ПРОБЛЕМА ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що Україна має досить потужну промислову базу, яка на сьогоднішній день могла б давати значні прибутки державі. Створена за радянських часів промислова база, може слугувати інтересам нашої країни і сьогодні, але цьому питанню не приділяється достатньо уваги.

Метою роботи є аналіз становища промисловості України. Перед Першою світовою була розгорнута широка низка підприємств вугільної та нафтогазової промисловості, досить стрімко розвивався Донбасько-Криворізький регіон, були відкриті перші машинобудівні підприємства. Але лише в роки індустріалізації важка промисловість пережила справжній бум. Проте економіка УРСР була важливою складовою радянської економіки, що стало проблемою після здобуття незалежності. Перша дезінтеграція промисловості стосується «лихих 90-х», коли Українська РСР отримала незалежність і стала Україною. Події «перебудови» досить сильно похитнули позиції як радянської промисловості взагалі, так і української зокрема. Пік економічної кризи припадає на 1999 рік, коли ВВП України наблизився до відмітки 40% від того, який мала УРСР в 1990 році. Період з 1999 по 2014 призвів до тимчасової стабілізації в економіці. Проте починаючи з подій 2013-2014 років підприємства знову відчули дезінтеграцію – вже в другий раз. Відмова в 2014-2015 роках від економічних зв'язків з РФ та війна призвели до кризи на багатьох заводах. Отже, проблема дезінтеграції промислового комплексу України залишається надзвичайно гострою та потребує подальшого вивчення. Адже потужна промисловість є однією з підвалин економічного благополуччя.

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ОСТАРБАЙТЕРІВ У НЕНІМЕЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ НА ТЕРИТОРІЇ НІМЕЧЧИНИ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Війну Німеччини проти Радянського Союзу нацисти розглядали як зіткнення ідеологій та рас. Згідно націонал-соціалістичного світогляду

мешканці Радянського Союзу розглядалися як расово неповноцінні люди та запеклі вороги Німеччини. Серед мільйонів примусових іноземних робітників, які працювали на економіку Німеччині під час Другої світової війни, остарбайтери були однією з найпригніченіших та безправних груп. З самого початку східних робітників розглядали як військовополонених, і лише під тиском Східного та міністерства озброєнь та боєприпасів Німеччини їх прирівняли до цивільних.

Під час Другої світової війни опіку над остарбайтерами намагалося взяти Українське Національне Об'єднання (УНО) в Німеччині. Через опір нацистів УНО вдалося тільки організовувати концерти бандуристів для українських остарбайтерів. Велике значення у долі остарбайтерів мав Власівський рух. З самого початку свого існування цей рух боровся за права східних робітників, які працювали в Райху та за зрівняння їх з робітниками з країн Західної Європи. В результаті дій руху, очолюваного А. Власовим, остарбайтери у січні 1945 року були прирівняні до «другої категорії» іноземних робітників. В останні місяці війни були спроби вербувати східних робітників до колабораціоністських збройних формувань, чому противилося керівництво військової промисловості Німеччини. За декілька тижнів до завершення війни в Німеччині було створено Український Національний Комітет, який репрезентував усіх українців у Райху. Ця акція мала слабший вплив, ніж створення Комітету визволення народів Росії (КВНРу) А. Власова, але сприяла консолідації українців у Німеччині. Тематика питання про остарбайтерів у роки Другої світової війни є одночасно і трагічною і має науково актуальний характер.

Радченко А.

ХНУРЕ

ІВАН МАЗЕПА ТА ЙОГО МІСЦЕ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Постать Івана Мазепи є однією з найбільш відомих і одночасно, однією з найбільш дискусійних тем в українській історії. Проблема полягає у кардинально протилежних оцінках діяльності Івана Мазепи. Також на сьогоднішній день бракує єдності в поглядах і серед громадськості на неординарну особистість. Для одних І. Мазепа – "зрадник", для інших – ікона й героїчний символ національно-визвольної боротьби. В цьому ключі подальше

дослідження постаті знаменитого гетьмана залишається актуальним. Метою роботи є дослідження діяльності Івана Мазепи та його ролі в історії нашої держави. Адже в період становлення і розвитку молодой, незалежної України її громадяни повинні знати своїх героїв та шанувати їх.

Гетьман І. Мазепа є найбільш відомим в Європі та Америці представником України. Йому присвячено 186 гравюр, 42 картини, 22 музичні твори, 17 літературних творів, шість скульптур. Правління Івана Мазепи характеризувалося економічним розвитком України, стабілізацією соціальної ситуації, піднесенням культури та церковно-релігійного життя. Гетьман дбав про простих козаків і захищав їх права, також він опікувався освітою. Українська культура в добу І. Мазепи переживала піднесення. Недаремно в Україні наприкінці XVII – на початку XVIII ст. з'явився унікальний стиль в архітектурі, названий «мазепинським барокко». В непростих умовах поступового обмеження російськими царями української автономії, гетьман намагався відновити незалежність України. Проте поразка в Полтавській битві поклала кінець його спробам.

Підсумовуючи, можна стверджувати що Іван Мазепа був видатним гетьманом, який зробив вагомий внесок в культуру і освіту України. Тому йому судилося стати однією з найвідоміших постатей за межами нашої держави, який вивів нашу Батьківщину на новий рівень розвитку.

Рисінський О.

ЖДУ ім. І. Франка

ЗАХОДИ І МЕТОДИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО БОРОТЬБИ З УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИМ РУХОМ НА ПЗУЗ У 1944–1953 РОКАХ

Обрана тема і досі залишається мало розкритою, адже багато інформації досі засекречено, а деяка взагалі безслідно втрачена. Вивченням цієї теми займаються дослідники Я. Антонюк, Д. Веденєєв та О. Іщук. З їх праць була запозичена інформація про розвиток розвідувального та агентурного апарату радянської сторони, його діяльність і специфічні методи і засоби, які застосовувалися радянською владою в ході боротьби. Менше наявної інформації про діяльність груп УПА-Північ і УПА-Південь, які дислокувалися на північно-західних українських землях, а також про їх боротьбу з

радянськими силовими органами. В ході дослідження висунута гіпотеза, чи справді для боротьби з українськими націоналістами радянська влада витрачала неймовірно великі кошти, людський потенціал і технічні засоби чи це була локальна боротьба. У дослідженні було з'ясовано, що для боротьби з націоналістами радянська влада і справді докладала величезні зусилля. Українські націоналісти були страшним ворогом для радянської влади, адже проводили боротьбу на власній землі, а тому знали місцевість, через що мали перевагу. Саме тому радянська влада залучала до спецоперацій бійців Армії Крайової, які люто ненавиділи українських націоналістів, і також добре знали місцевість. Для боротьби на місцях радянська влада створювала спеціальні групи (СГ) і винищувальні батальйони (ВБ), в які зазвичай входили жителі міст, сіл. Таким чином, радянська влада налаштовувала місцеве населення проти повстанців. У ході дослідження було з'ясовано, що для висліджування і знищення повстанців радянська влада не гребувала і явно антигуманними методами. В селах влаштовувалася так звана кругова порука, коли спалювалися цілі села за підозру у співпраці з націоналістами. Заохочувалися доноси і самосуд, коли людей підбурювали на боротьбу з повстанцями. Серед методів і засобів застосовуваних радянськими органами, популярними були легендовані загони, які створювалися на основі колишніх бійців ОУН та УПА, які допомагали радянським органам увійти в довіру націоналістичного керівництва і стати «своїми». Частими були випадки, коли під виглядом бійців УПА радянські органи вчиняли безчинства: били людей, грабували хати, щоб скомпрометувати націоналістів. Використовувалися справді унікальні засоби протидії націоналістам. Такими були снодійно-паралітичні гази, які часто застосовувалися при викритті націоналістичної криївки, для того щоб взяти бійців у полон живими. Також для пошуку повстанців застосовувалися спеціально навчені собаки і в населених пунктах встановлювалися радіо сигналізаційні системи «Тривога». Отже, у ході дослідження висунута нами гіпотеза підтвердилася і стало зрозумілим, що для боротьби з націоналістами було залучено багато людей і матеріалів, що в кінцевому результаті дало результати і націоналістичний рух припинив діяльність, проте для остаточного його знищення радянській владі знадобилося, більше 10 років.

ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ЯК ЗАСІБ УКРІПЛЕННЯ ЄДНОСТІ НАРОДУ

Актуальність даної проблеми полягає у визначенні і аналізі впливу християнства на формування цілісності та незалежності Київської Русі. Основа для подальшого розвитку давньоруської культури була закладена ще в V ст. з появою міста Києва. Але глобально вона почала розвиватися з запровадження правителем держави Володимиром Великим християнства як єдиної державної релігії. Цей крок суттєво вплинув на такі сфери життя держави як: духовне життя, розвиток культури та мистецтва, зовнішньополітичні орієнтації, економіку та ін.

Прийняття християнства мало для Русі величезне значення. Зміцнювався новий феодальний лад. В ідеології безліч місцевих культів замінювалася культом єдиного Бога. Централізована організація священнослужителів – церква, підлегла владі великого князя, служила зміцненню його становища необмеженого монарха. Єдність релігії з іншими європейськими країнами робила Київську Русь частиною світового християнського суспільства. Незважаючи на політичні протиріччя, християнство зблизило Русь з Візантією – найрозвиненішою феодальною державою з передовою культурою. Прийняття християнства позначилося на всьому духовному житті суспільства, привело до значного його збагачення.

Більш широкий зміст цієї події полягає в тому, що від цього моменту Русь вже назавжди стала пов'язана з християнським Заходом більше, ніж з мусульманським сходом. Цей зв'язок потяг за собою колосальні історичні, політичні та культурні зрушення. Не менш важливим залишається той факт, що християнство прийшло на Русь з Константинополя, а не з Риму. Коли християнський світ остаточно буде розколотий навпіл, тріщина пройде в тому числі і між українцями, та їх найближчими сусідами – католиками-поляками.

Отже, на основі досліджень, аналізу інформації, можна стверджувати, що християнство в період формування давньоруської культури та міжнародних відносин була потужною інтелектуальною зброєю у підвищенні розвитку та покращенні релігійного, соціально-економічного, політичного стану Київської Русі, що дало змогу стати гідним конкурентом провідним державам того часу.

ТРАГЕДІЯ БАБИНОГО ЯРУ

75 років виповнилося з тих часів як місцевість в межах Києва перетворилася на страшний символ нацистської політики, де було закатовано сотні тисяч живих людей. Сучасний Бабин Яр не виглядає трагічно. Про страшну трагедію тут говорять хіба що пам'ятники, символічні написи та знаки. Він обріс житловими масивами спального району міста Києва, а деякі його мешканці, навряд чи знають, що відбувалося тут десятки років тому.

Під час окупації Києва у 1941-1943 роках Бабин Яр став місцем масових розстрілів євреїв та ромів, радянських військовополонених, в'язнів Сирецького концтабору, підпільників, членів ОУН, психічно хворих, заручників. Перший розстріл відбувся 27 вересня 1941 року, коли було розстріляно 752 пацієнта психіатричної лікарні ім. Івана Павлова, яка знаходилася близько Бабиного Яру. Наступними під смертельні акції потрапило єврейське населення міста та околиць, яке не вписувалося в історію майбутньої Німеччини та потребувало винищення. Особливістю масових розстрілів була швидкість, з якою німці здійснювали ці акції. Дослідники вважають, що лише за два дні з 29 по 30 вересня 1941 року, каральні німецькі органи під керівництвом штандартенфюрера СС Пауля Блобеля за участі двох батальйонів німецької поліції розстріляла в Бабиному Яру майже 34 тисячі євреїв. Крім того, у Бабиному Яру було розстріляно 621 члена ОУН, серед них – відому поетесу Олену Телігу. Враховуючи той факт, що кількість жертв на сьогодні достовірно не встановлено, існують дані, що **протягом двох років гітлерівської окупації на цьому місці було розстріляно від 100 до 150 тисяч осіб**. Достовірність відтворення інформації щодо кількості жертв ускладнювалася фактами знищення доказів своєї злочинної діяльності, коли під час наступу радянських військ у 1943 році гітлерівці почали розкопувати могили своїх жертв і спалювати їх. Для роботи зі спалювання трупів у Бабиному Яру німці направляли ув'язнених з Сирецького табору. Так, 18 серпня 100 ув'язнених направили в Бабин Яр, де їх закували в кайдани і змусили виривати і спалювати трупи людей, знищених німцями.

Враховуючи, що слідів залишилося дійсно дуже мало, трагедія Бабиного Яру не повинна бути забутою. Держава, громадські організації мають вживати більше заходів щодо увічнення пам'яті про цю страшну трагедію. Наявність пам'ятників, розпорошених по доволі великій території не вирішує сповна

питання комеморації, а навпаки породжує нові напрямки роботи, пов'язані з подальшим створенням та розбудовою меморіального комплексу, а в майбутньому – заснуванням музею Бабиного Яру.

Смоляр В.
НТУ «ХП»

РОЛЬ ІСЛАМСЬКОГО ЧИННИКА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА

Одним з дискусійних питань в історії Української революції 1648–1676 рр. є вплив ісламського чинника на формування державного устрою Війська Запорозького. Зокрема викликає інтерес зовнішньополітична діяльність гетьмана Правобережної України Петра Дорошенка (1665–1676 рр.), спрямована на реалізацію ідеї соборності українських етнічних земель шляхом прийняття протекторату Османської імперії.

Офіційно Військо Запорозьке на правах санджаку увійшло до складу Османської імперії внаслідок рішення Генеральної ради в Корсуні 10–12 березня 1669 р. П. Дорошенко як васал Мехмеда IV отримав право на довічне гетьманство в межах Правобережної і Лівобережної України. Однак збройна експансія Туреччини у 1672–1676 рр. на Правобережжя засвідчила домінування інтересів саме Оттоманської Порти в українсько-турецькому союзі. Надаючи військову підтримку Туреччині у боротьбі з Річчю Посполитою П. Дорошенко втратив контроль над Лівобережжям. Бучацький мир 1672 р. обмежив володіння гетьмана Брацлавщиною і Південною Київщиною.

Таким чином, спроба гетьмана П. Дорошенка використати допомогу мусульманського світу у боротьбі за відновлення єдності козацької держави зазнала поразки внаслідок конфлікту геополітичних інтересів Війська Запорозького і Османської імперії.

Стаднік Я.
ЖДУ ім. І. Франка

КОНЦЕПЦІЯ ПАРТИЗАНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА ЇЇ ЗНИЩЕННЯ У 1930-Х РОКАХ

У 1920-х – першій половині 1930-х рр. радянське керівництво надавало великого значення партизанським діям під час війни. Найбільше уваги у цьому питанні приділяли Україні (південно-західному напрямку), що мала

безпосередні кордони з Польщею та Румунією, від яких йшла потенційна загроза. Тому у 1920-х рр. це призвело до зародження концепції партизанської війни, яка передбачала не тільки партизанську діяльність на території СРСР, але й на території ворога, для чого там створювались у лісах певні продовольчі бази. Особливо дивним видається те, чому країна яка мала висококваліфіковані кадри для диверсійної боротьби у тилу ворога на початку німецько-радянської війни.

Під керівництвом командувача Київського військового округу (КВО) Йони Якіра створювались потужні партизанські бази, інтенсивно здійснювалася підготовка майбутніх партизан. В Україні партизанські кадри готувались із місцевого населення прикордонних областей, з територій окупованих Польщею та Румунією, також іноземних громадян-прихильників радянської влади та членів Комуністичного інтернаціоналу.

У 1935 р. на з'їзді ударників Климент Ворошилов озвучив нову воєнну доктрину Йосипа Сталіна: «Воюватимемо на чужій території і малою кров'ю». 16 вересня 1936 р. під час виступу в Києві він зробив уточнення, яким чином Червона армія вестиме війну на території агресора: «Якщо ворог здійснить напад на Радянську Україну, на Радянську Білорусь чи на інші частини Радянського Союзу, ми не тільки не пустимо ворога в межі нашої Батьківщини, а й будемо його бити на тій території, звідки він прийшов». Через два роки почалась велика чистка партійних і військових кадрів. «Партизанську війну» було визнаною такою, що призводить до поразки Червоної армії. «Пораженців» зараховували до ворогів народу. Було репресовано Й. Якіра, весь штаб КОВО, партизанські кадри. Усіх, хто готував «велику лісову війну», називали «троцькістами», «шпигунами», «ворогами народу». Партизанські бази і підготовлені кадри для боротьби в тилу було знищено. Заступництво К. Ворошилова врятувало життя І. Старинову. «Якби не те, що відбувалося, – вважав Ілля Григорович, – то визвольна війна радянського народу завершилась б наприкінці 1942 р. і меншими втратами».

Отже, радянська військова доктрина 1930-х рр. передбачала ведення ефективної та підготовленої партизанської війни. Проте ця доктрина зазнала розгрому, а її розробники були репресовані протягом 1937–1938 рр. Подальшого дослідження потребує теоретична та практична сторона концепції партизанської війни у Радянському Союзі 1930-х рр.

ЗМІНИ У СОЦІАЛЬНОМУ СТАНОВИЩІ РОБІТНИКІВ ХАРКІВЩИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЄЮ У 20-30-Х РОКАХ XX СТОЛІТТЯ

На сьогодні історія повсякденності стала одним з найпопулярніших напрямків сучасної історичної науки, вона знаходиться в центрі уваги не лише зарубіжних, але й вітчизняних дослідників. Зараз увага науковців в переважній більшості має концентруватися не на політичній чи суспільній обстановці в країні, що вже є більш ніж достатньо вивченою, а й на більш вузьких аспектах життя населення, які на сьогодні ще зовсім не розглядалися. Адже лише загальний рівень життя звичайних людей може реально відобразити політичну та соціально-економічну обстановку в країні. У вивченні проблеми можна виділити три періоди: це наукові дослідження 1928-30-х років, роботи радянського періоду 1940-80-х років та сучасна українська і зарубіжна історіографія. При підготовці доповіді автор спирався на праці Бистрової І. В., Пінегіної Л. А., Слущкого А. Б.

Розвиток промисловості в 1930-ті роки на Харківщині йшов високими темпами, що вело до змін у соціальному становищі робітників. На початку 1930-х років безробіття на Харківщині було формально ліквідоване, однак, насправді практично це було неможливим. Деякі галузі, особливо промисловість, не отримували достатнього фінансування, тому не могли забезпечити необхідної кількості робочих місць. Наприкінці у 1920-х – на початку 1930-х років основним джерелом матеріального забезпечення безробітних була система соціального страхування.

Незважаючи на загальне збільшення заробітної плати, задоволення матеріальних потреб робітників Харківщини не було досягнуто. За таких умов було запроваджено забезпечення промислових регіонів основними продуктами харчування і промисловими товарами. Спочатку це було на основі переходу від вільної торгівлі до їх нормованого продажу та, врешті решт, до карток на споживчі товари. У 1930-х значно збільшуються темпи житлового будівництва. Для робітників відводилася переважна частина новобудов, широко розгорнулося будівництво «робітничих містечок». В роки перших п'ятирічок відбуваються значні позитивні зрушення в системі медичного обслуговування.

Таким чином, поруч з певними успіхами, досягнутими у задоволенні основних соціальних потреб робітників Харківщини, залишалися і серйозні проблеми. Через заідеологізованість оцінок радянської та незначну увагу сучасної вітчизняної історіографії, питання становища робітників, зокрема, матеріально-побутових умов їхнього життя у вказаний період, потребує подальшого вивчення.

Tupkalenko R.A.,
NTU «KhPI»

**THE UKRAINIAN CENTRAL COUNCIL: CAUSES OF THE DECAY
(ON THE OCASSION OF THE 100 ANNIVERSARY OF THE UKRAINIAN
REVOLUNION)**

The comprehensive analysis of causes of the Ukrainian Central Council's decay as well as mistakes that were made by this body can help us to choose the right ways of the further development of Ukraine. The aim of the investigation is to review and to evaluate the main causes of the Council's defeat. The analysis of data from the different historical sources gave us the opportunity to elicit such causes of the Central Council's decay: 1) the political inexperience and naive romanticism of Council's leaders, the tendency to the populism; 2) the undecided agrarian question; 3) the lack of the efficient state control, the underdevelopment of central and local powers; 4) the disparity between the course to build a parliamentary republic and the socio-economical realities in 1917-1918; 5) anarchistic tendencies in the Ukrainian society, unpreparedness of the masses to the independent national and state life; 6) the demoralization and apathy that covered the significant part of the society; 7) the unwillingness and inability to create regular military forces and another security agencies in the state; 8) the ideological, material and psychological unavailability of the national democratic forces to create the basics of the statehood.

So, the decay of the Ukrainian Central Council had the sequence of reasons, which showed the inability of the independent state existence in those hard times. Nevertheless this body laid the foundations for the further statehood development in Ukraine.

Атанов Д.
НТУ «ХПИ»

ЯЗЫЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ В ЛИТЕРАТУРЕ КИЕВСКОЙ РУСИ (НА ПРИМЕРЕ «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»)

В литературе, посвященной культуре и истории отечественного Средневековья, большая роль отводится крещению Киевской Руси. Влияние этого события действительно очень велико. Но вместе с тем, народное язычество существовало еще очень долгое время, влияя на культурный фон, ментальность русичей, проникая даже в литературные шедевры того времени, каким является «Слово о полку Игореве». Достаточно проследить следующие языческие веяния в «Слове» (написанного в конце XII века), чтобы убедиться: язычество занимало значимую позицию рядом с официальным христианством.

Во-первых, в «Слове о полку Игореве» автор упоминает языческих богов Дажьбога, Стрибога, Велеса, Трояна. При этом отсутствует упоминание Христа, христианской веры, символики (в отличие от ряда других древнерусских текстов, например, «Слове о Законе и Благодати» Иллариона, который пронизан христианскими мотивами). Нет в «Слове» и понятий страха божьего, греха и покаяния, нет цитат из Библии. Трижды упомянуты церкви – лишь как географические ориентиры.

Во-вторых, яркой демонстрацией языческого мировоззрения является плач Ярославны. Удивительно ее общение с силами природы: «Ветер, ветер, о могучий! Буйный ветер, что шумишь?...». Княгиня Ярославна молится Ветру, Солнцу, Днепру за князя, просит их узнать о муже. Предсказывать будущее по природным явлениям, по голосу птиц и т.п. греховно – по христианскому мировоззрению. Но именно в «Слове» вся природа на тысячу голосов вещает поражение Игорю. По своему характеру плач Ярославны в основной своей части (три абзаца из четырех) является типичным языческим заговором. Структура «плача» повторяет обычную четырехчастную форму заговора, – обращение к высшим силам, прославление их могущества, конкретная просьба и заключение. Большое количество заговоров содержали обращения к солнцу, месяцу, звездам, заре, ветрам, огню, молнии и другим силам природы.

В-третьих, не менее примечателен и момент с толкованием снов (что запрещено христианством как сатанинское деяние). В «Слове» великий князь видит вещий сон, просит толкования у бояр и получает правдивый ответ.

Четвертым моментом в «Слове», доказывающем весомое наличие языческих элементов в культуре Руси, является и общение с силами природы самого князя. Так, во время побега он чествует реку Донец – и Донец помогает ему.

Наконец, есть серьезное доказательство вероисповедания самого автора «Слова». Был ли неизвестный автор христианином или язычником? Скорее, последнее. Вспомним страшную картину разгрома и гибели дружин Игоря и его союзников, горький плач русских жен по павшим в степи: «Уже нам своих милых лад ни мыслию смыслити, ни думою сдумати, ни очима соглядати». Для любого христианина – и средневекового, и сегодняшнего – естественен и даже необходим ответ на этот плач: в день общего воскресения, в жизни будущей вы соединитесь с родными. Но автор «Слова» уничтожил возможность такого ответа утверждением: «а Игорева храброго полку не воскресити!», опровергая основные догматы христианства. Не будет никакого воскрешения, и ушедшие в поход вопреки явленной в знамениях воле древних Богов, павшие на чужой земле, лишены погребальных обрядов воины Игоря не воскреснут.

Есть в «Слове» и отголоски христианской культуры. Так, Игорь по своему возвращении из плена, едет к церкви Богородицы Пирогощей. Сосуществование рядом христианских и языческих элементов в культуре – это доказательство существования двоеверия в культуре Киевской Руси. Безусловно, автор «Слова о полку Игореве» не верит в языческих богов и язычество так, как бы в них верил язычник. Для него языческие боги – это символы природы, художественные обобщения. Он одушевляет явления природы, деревья, солнце, ветер, реки, одушевляет даже города и их стены. Это больше поэтические образы. Но существование языческих элементов в киеворусской культуре спустя два века после крещения – бесспорно.

Бабенко А.

ХНУРЕ

ВАЛЕР'ЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ І УКРАЇНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Розбудова молодій держави потребує ретельного дослідження історії української культури та визначення ролі окремих постатей в загальному історичному розвитку. В цьому зв'язку значний інтерес представляє

дослідження прозаїків українського «розстріляного відродження», зокрема В. Підмогильного.

Метою роботи є вивчення творчого доробку видатного письменника у становлення української літератури ХХ ст., який став автором української інтелектуально-психологічної прози. В. Підмогильний – український письменник і перекладач, один з найвизначніших прозаїків. Валер'яну Підмогильному належить одне з найпомітніших місць у літературі доби національного відродження. Він – творець українських модерних романів «Місто», «Невеличка драма», повістей, новел, перекладач творів західноєвропейських класиків. В українській прозі ХХ століття письменник репрезентує інтелектуальну стильову течію. Ще з школи Валер'ян почав друкуватися. Перша збірка Підмогильного «Твори Т. 1» принесла молодому автору заслужену славу.

Час від часу літературна діяльність Підмогильного переривалась працею у видавництвах та викладання. Переїхавши 1924 року до Києва, Підмогильний активно включається в літературне життя. Розраховуючи на нові можливості для публікації своїх творів, Підмогильний вирішує в 1931 році переїхати до Харкова. Проте протягом 1931–1934 років Підмогильний зміг видати лише одне оповідання «З життя будинку», тому він вирішив зосередити свою увагу на перекладах: видав двотомник Д. Дідро, трактат Клода Адріана Гельвеція, а також був одним з організаторів і перекладачів видання Оноре де Бальзака та Анатолія Франса. Через звинувачення в «участі у роботі терористичної організації, що ставила собі за мету організацію терору проти керівників партії» 8 грудня 1934 року Валер'яна було засуджено.

Отже Валер'ян Підмогильний – це видатний прозаїк України, перекладач, який є однією із найвизначніших постатей «розстріляного відродження». Засновник української інтелектуально-психологічної прози який сприяв виведенню української літератури на новий рівень та з визнанням серед світової громадськості.

Гуцул Е.
НТУ «ХПИ»

ВЫШИВКА БИСЕРОМ КАК НАРОДНОЕ ИСКУССТВО

Среди многообразия форм и видов народного декоративно-прикладного искусства современности вышивка бисером занимает почетное место. Её

популярность растет из года в год, о чем свидетельствуют и регулярные выставки работ из бисера, которые проводятся в Харькове и Украине.

Целью этого исследования является раскрыть трансформации искусства вышивки бисером в Украине на протяжении столетий и её современное значение в отечественной культуре.

Вышивка бисером известна и распространена в Украине еще с XVII–XVIII веков. Со времен казачества умелицы восхищали своим великолепным мастерством вышивания – цветным стеклянным бисером.

Декоративные свойства бисера высоко ценились аристократией. Им оформляли интерьеры дворцовых залов, покрывали детали и обивку мебели, переплеты книг, шкатулки, сундуки и подстаканники.

В наше время вышивка бисером стала вновь популярной. Элементы из бисера используют в отделке одежды, что придает ей оригинальный и нарядный вид. Многие стили в моде не обходятся без бижутерии из бисера.

Бисер, как материал имеет неограниченные цветовые возможности. Если несколько столетий назад бисер был роскошью, доступной лишь аристократии, казацкой старшине и церковным иерархам, то в наше время он дешев и поэтому доступен каждому. В специализированных магазинах продаются разнообразные наборы для вышивания бисером. В таких наборах автор находит для себя всё необходимое: бисер, канва, схема, и что самое главное – руководство по вышиванию.

При вышивке часто используется стеклярус, которым украшается одежда, вышиваются картины с изображением различных пейзажей, церквей. Но всё большей популярностью начинает пользоваться вышивание икон.

Вышивая икону, женщины или девушки возрождают дух религиозности и моральности, так как перед тем как вышивать икону, нужно взять благословение у священника. А вышивая её, нужно быть в хорошем расположении духа, читать молитвы, находится в тишине. Это всё способствует духовному и религиозному воспитанию, что немало важно в наше время.

Для многих женщин, в их числе и для автора этого исследования, вышивание бисером является любимым хобби. Это такой вид творчества, который требует от мастерицы особых навыков, тщательности, терпения, сноровки и аккуратности. Огромную роль играет прекрасное расположение духа и развитая фантазия.

Таким образом, умение вышивать бисером позволяет не только производить собственными руками красивые вещи, но и привить любовь к народному искусству, сохранять традиции декоративно-прикладного искусства, научиться ценить красоту окружающего мира.

Голиченкова Е.
ХТЭК КНТЭУ

ПРОБЛЕМА ДИСКРИМИНАЦИИ В СФЕРЕ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ

Дискриминация в области занятости включает в себя дискриминацию при найме, продвижении по службе, распределении обязанностей, увольнении и получении денежной компенсации. В большинстве случаев работодатели апеллируют своими предрассудками, вместо того, чтобы оценивать работника по достоинству. Таким образом, работодатель теряет ценные кадры.

Э. Кесслер-Хэррис утверждает, что женщины работали всегда, и сама категория «женщины» довольно неоднородная, так, например, «классовая и расовая (этническая) принадлежность определяет не только включение/исключение женщин из рынка рабочей силы, но и предопределяет виды работ, которые могут ими выполняться». Известно, что профессиональная сегрегация во всех обществах происходит в значительной степени до сих пор по половым, классовым, этническим и возрастным параметрам.

Дискриминация порождает социальное напряжение в коллективе, что выливается в трудовые конфликты, никак не способствующие улучшению экономических результатов.

Женщины вступают на рынок труда на неравных с мужчинами условиях и эксплуатируются иначе, чем мужчины. Выравнивание профессионального статуса мужчин и женщин происходит, прежде всего, за счет того, что женщины приходят в «мужские» сферы, мужчины же в гораздо меньшей степени вовлекаются в «женские» сферы.

Остановливаясь детально на проблеме дискриминации в ресторанном бизнесе, следует отметить, что данная проблема в этой сфере существует. Почти во всех ресторанах основную массу сотрудников бара и кухни составляют мужчины, а хостес и в службе обслуживания (официанты), напротив, работают преимущественно представительницы женского пола.

Управляючими, директорами, владельцами являются 60% мужчин, в то время как женщины, как правило, занимают должности менеджеров, администраторов. Преобладание женщин на одних позициях и «дефицит» на других объясним лишь в их функциональных обязанностях. У администраторов и менеджеров они заключаются чаще всего в решение конфликтных ситуаций, что подходит женщинам – они легче переносят стрессы. К сожалению, чаще всего женщина-руководитель начинает свой путь в ресторанном бизнесе с рядовых позиций, например: официант, бармен, посудомойка. Говоря уже об управляющих должностях, здесь на первый план выходит логика, настойчивость, эрудиция. Эти качества общество обычно приписывает мужчинам.

Однако следует отметить, что независимо от того, кто занимает руководящую позицию в заведении ресторанного хозяйства – женщина или мужчина, необходимо понимать, что эта сфера, в которой каждый может реализовать себя, независимо от гендерной идентичности.

Деревянко М.

ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ВІЗАНТІЙСЬКА ЕСТЕТИКА: РОЛЬ НЕОПЛАТОНІЗМУ, ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ІДЕЇ ЄДИНОГО ТА ІЄРАРХІЇ

Неоплатонізм будує ієрархічну систему буття, яка має свою особливу чітку структуру, ділиться на окремі підструктури, і коли ми це все об'єднуємо в одне ціле – ми отримуємо одну цілісну, чітко побудовану логічну систему, де діють закони причини і наслідку.

Дуже важливо зазначити той факт, що дана схема побудови світу знайшла свій відбиток у сучасних концепціях. Саме структуралізм якнайкраще показує, перероблює та вдосконалює платонівські ідеї, кажучи про те, що все оточуюче нас підпорядковано певній структурі, яка має чітку послідовність.

Головною ідеєю неоплатонізму є існування найвищого Блага Єдиного, до якого усе прагне і від якого все бере свій початок, та прямує до низу, де кожний наступний рівень має зв'язок з попереднім, тобто мається на увазі, що існує така досконалість, від якої все інше йде у порядку згасання, до більш матеріалістичного простого та досяжного.

Другим ключовим поняттям, що є основним об'єктом даного дослідження є поняття візантійської естетики, по-перше треба визначитись, що у цьому дослідженні буде розумітися під поняттям візантійської естетики, насамперед треба чітко розуміти, що візантійська естетика виникає у період Середньовіччя, а це свідчить про те, що вона зазнала досить релігійного впливу, сама візантійська естетика будується на засадах ієрархії, яка головним чином звернена до церкви і порядку, який у ній панує.

Також одним з фундаментів для формування візантійської естетики був неоплатонізм, його концепція про яку йшла мова вище, а також не менш значну роль зіграла філософія та теологія, вчення якої поширювали отці церкви, ці вчення також пізніше стали фундаментом для формування християнського світогляду, його релігійних канонів. Однією з ключових фігур, що розробляла свою концепцію, стосовно того, як влаштований світ, на чому все базується, був Діонісій Ареопагіт, одним з головних його творів було «Вчення про небесну ієрархію», де він приділяє увагу питанням, що є сутністю ієрархії, які цілі та функції вона виконує, про ангельські чини та небесні Сили.

Перш за все, Діонісій Ареопагіт висловлює думку, що ієрархія прямує до того, щоб уподобатися Божественній красі, ієрархія мислитися ним, як божественний чин, як діяльність та знання: «Иерархия, по моему мнению, есть священный чин, знание и деятельность, по возможности, уподобляющаяся Божественной красоте, и при озарении, сообщаемом ей свыше, направляющаяся к возможному Богоподражанию. Божественная красота, как простая, как благая, как начало всякого совершенства, хотя и совершенно чужда всякого разнообразия, сообщает свет свой каждому по достоинству, и тех, которые делаются причастниками ее, совершенствует чрез Божественное таиндействие, сообразно своей неизменяемости». Основною метою ієрархії для Діонісія Ареопагіта є поєднання з Богом, вподобання йому, як з найвищим, найчистішим та досконалішим. Слідуючи божественній настанові, будучи скерована його силою, ієрархія відтворює на собі божественний образ, бо вона безпосередньо знаходиться поряд з його красою, живиться нею. Належність до ієрархії, як певна спроба уподібнення Божественній красі, є намагання стати ближче до Бога, бути кращим.

Закономірності, які закладені у розвитку неоплатоністичних ідей візантійської культури, можуть стати ключем у поясненні закономірності

розвитку всієї православної теології. Еволюція візантійського неоплатонізму може стати типовою у будь-якій сфері, чи то релігійна філософія, чи то християнська теологія.

Дослідивши еволюцію візантійського неоплатонізму, ми можемо краще зрозуміти принципи, на яких побудована християнська культура, спрогнозувати шляхи, за якими можливий подальший її розвиток.

Візантійський неоплатонізм та його естетичні засади є об'єктом досліджень багатьох істориків, філософів, культурологів, сама тому естетика неоплатонізму набуває різних трактовок та значень. Ряд вчених намагається розглянути візантійську філософську думку у відриві від теології, але це не є можливим, адже в уявленнях всіх неоплатоніків, філософія неможлива без теології.

Для візантійських діячів того часу ідеалом по викладенню філософії був Прокл, який вважав, що філософія пов'язані одна з одною тісніше ніж будь-які інші науки. Саме філософська теологія має бути формуючим ядром філософії, бо вона може вільно використовувати логіку, методологію та знаходить пояснення для всіх теорій що висувують ці дисципліни та науки.

На основі неоплатоністичних коментарів на «Категорії» сучасний французький дослідник Ф. Гофман робить цілком закономірний висновок про постійну трансформацію логіки відповідно до потреб філософської теології античного неоплатонізму. Аналогічна трансформація відбувалася протягом усього середньовіччя, в усіх логічних працях візантійських мислителів.

Дементьєва В.

НТУ «ХП»

ПРОЕКТ «ІСТОРІЯ ОДНОГО ТРИКУТНИЧКА»

У травні 2016 р. у кабінеті кафедри етики, естетики та історії культури НТУ «ХП» за результатами міського краєзнавчого конкурсу студентських робіт відкрилася виставка «Історія одного трикутничка». Організована вона була директором Етнографічного музею НТУ «ХП» доц. М.М.Красиковим разом із низкою державних і громадських інституцій. У конкурсі узяли участь студенти ХПІ, ХДАК і деяких інших ВНЗ, а також поза конкурсом на виставку подали свої проекти кілька викладачів та випускників Політеху.

Завітавши на цю виставку, я побачила копії, а іноді й оригінали листів з фронту радянських бійців періоду Другої світової війни, а також коментарі нащадків – сучасних студентів. Дізналась я багато нового, навіть шокуючого – наприклад, про крадіжку речей у одного з бійців товаришами-однополчанами. Про такі факти не писали досі ветерани у виданих мемуарах!

Філатов Володимир Іванович на час початку війни мав лише 17 років, але так прагнув стати на захист своєї Батьківщини, що приписав собі один рік і був призваний до армії та відправлений на фронт. Звідти він писав своїй двоюрідній сестрі Люсі із Краснограда, з якою вони дуже давно не бачились. Сповіщав її про те, що «обстановка нормальная, боевая» (тут і далі оригінали цитуємо без змін). У період, коли Володимир писав цей лист, у них було «затишье», і він навіть зазначав, що «без пуль и мин уже как то скучно».

Муха Павло Демидович писав додому регулярно. Хоч листи ці були небагатослівні, та частіше за все містили інформацію про його місцезнаходження; незмінним у них залишався початок: «Я ещё жив». Один із листів був написаний його сестрі Анастасії: «Дорогая Стася! Первым делом моего письма сообщая тебе что я жив здоров. Только приехал – снова на своём месте среди своих товарищей-сослуживцев и настоящих друзей! Как вернулся сразу же их спросил что они писали тебе. Оказывается они меня похоронили а я взял и воскрес. Не буду писать о том что со мной произошло – вспоминать страшно... К счастью я жив. Сообщи маме что я цел. Пока все. Пишите на старый адрес. Крепко тебя обнимаю! Твой Паша».

Також я була дуже зворушена листом Костирка Дениса Павловича родині, у якому солдат, вочевидь, гарний чоловік та батько, пише про те, як сумує за дружиною Грушею та дітками Катею, Володею, Зіною, Сонєю, бажає їм «выросты в полном благополучии», передає вітання братам та племінникам, обов'язково сповіщає про те, що він живий, здоровий, а у кінці просить: «Пиши всяки новости, дуже скучаю за дитками, не обижай их. Скажи Сонечку нехай напыче пирогив та привезе. Досвидания мои дорогеньки диткы и Груша. Не забывайте про мене. Ваш Д. Костырко».

Студентка ХІІІ Хмельницька Анастасія не тільки навела фронтовий лист свого діда, але й згадала про бесіди зі своїм дідусем щодо війни; він казав онуці: «Ти ще маленька, аби знати чи починати розуміти, що таке війна насправді». Пояснював він їй, що «іноді навіть тепла посмішка та віра в

людину, яка передається поглядом, здатна пробудити в ній якусь неймовіру силу», стверджував, що головне – бути справжньою людиною та ставитися до оточуючих так, як хочеш, щоб вони до тебе ставилися, і, на мою думку, був беззаперечно правий у цьому! Більше дідусь Анастасії не волів згадувати про той період і завжди переводив бесіду в інше річище; воно й зрозуміло – чому: адже стільки було втрачено за той час, стільки близьких загинуло, що знов переживати весь той жах було, вочевидь, дуже боляче...

Писали воїни листи сім'ям, коханим, друзям. В усіх цих трикутничках обов'язково зустрічаються слова «я жив, здоров», адресатам завжди бажали усього доброго та передавали вітання. У кожному листі прохали не забувати і надсилати листи з новинами ще. Солдатам було цікаво, що відбувається в їхніх селах та містах, навіть на війні фронтовики не припиняли піклуватися про свою сім'ю та господарство.

Неповторні відчуття з'являються, коли проходиш по аудиторії, а на відстані простягнутої руки знаходяться послання з того жорстокого часу – листи, сповнені радості від спілкування (хай і заочного) з близькими людьми, листи, у яких сум за рідними місцями. Пожовклі трикутнички зі словами, написаними швидким почерком на поганому папері шматочком олівця... А здається – шматочком серця...

Джуринский Д.
НТУ «ХПИ»

БАСКЕТБОЛ – ЭТО ВЕЛИКАЯ ИГРА

В современной жизни все больше использование занятий физическими упражнениями направлено не на достижение высоких результатов, а на повышение их оздоровительного влияния на широкие массы населения. Для решения такой глобальной проблемы наиболее эффективными средствами являются, прежде всего, спортивные игры.

Баскетбол является одним из средств физического развития и воспитания молодежи.

Баскетбол – одна из самых популярных игр в нашей стране. Для нее характерны разнообразные движения: ходьба, бег, остановки, повороты, прыжки, броски и ведение мяча, осуществляемые в единоборстве с соперниками. Такие разнообразные движения способствуют улучшению

обмена веществ, деятельности всех систем организма, формируют координацию.

Баскетбол – это популярная игра не только в нашей стране, но и в других странах Европы, а также мира. Особенно этот вид спорта развит в Соединенных штатах Америки, куда мечтают попасть все баскетболисты и играть в Национальной баскетбольной ассоциации.

Родиной баскетбола принято считать Соединенные штаты Америки. Игра была придумана в декабре в 1891 году в учебном центре Христианской молодежной ассоциации в Спрингфилде, штат Массачусетс. Чтобы оживить уроки по гимнастике, молодой преподаватель, доктор Джеймс Нейсмит, родившийся в 1861 году в городке Рамсей, штат Онтарио, Канада, придумал новую игру. Он прикрепил к перилам балкона две фруктовые корзины без дна, в которые нужно было забрасывать футбольный мяч (отсюда название basket – корзина, ball – мяч). Концепция баскетбола у него зародилась, еще в школьные годы, во время игры в «duck-on-a-rock». Смысл этой популярной, в то время игры заключался в следующем: подбрасывая один, небольшой камень, необходимо было поразить им вершину другого камня, большего по размеру.

Баскетбол имеет не только оздоровительно-гигиеническое значение, но и агитационно-воспитательное. Занятия баскетболом помогают формировать настойчивость, смелость, решительность, честность, уверенность в себе, чувство коллективизма. Но эффективность воспитания зависит, прежде всего, от того, насколько целеустремленно в педагогическом процессе осуществляется взаимосвязь физического и нравственного воспитания.

Баскетбол, как средство физического воспитания, нашел широкое применение в различных звеньях физкультурного движения.

Баскетбол является атлетической игрой, что является эффективным средством физического воспитания. Не случайно он очень популярен среди школьников. Баскетбол, как важное средство физического воспитания и оздоровления детей, включен в общеобразовательные программы средних школ, школ с политехническим и производственным обучением, детских спортивных школ, городских отделов народного образования и отделения при спортивных добровольных обществах.

Закрепление достигнутых результатов и дальнейшее повышение уровня спортивного мастерства тесно переплетаются с массовой оздоровительной

работой и квалифицированной подготовкой резервов из наиболее талантливых юношей и девушек.

Разнообразие технических и тактических действий игры в баскетбол и собственно игровая деятельность обладают уникальными свойствами для формирования жизненно важных навыков всестороннего развития физических и психических качеств. Освоенные двигательные действия игры в баскетбол и связаны с ним физические упражнения являются эффективными средствами укрепления здоровья и рекреации и могут использоваться человеком на протяжении всей его жизни в самостоятельных формах занятий физической культуры.

Зозуля Ю.

НТУ «ХП»

ФОТОГРАФІЯ ЯК МИСТЕЦТВО СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Людину з найдавніших часів оточує багатогранний, не пізнаний, дивовижний світ. Протягом історії людства цей світ міг ставати ворожим і небезпечним через природні катастрофи, зміни флори і фауни, які за законом Дарвіна просто виживали. Але з часом люди помітили справжню красу природи і власних творінь. А з розвитком науки виникли перші фотоапарати, які дали змогу творити звичайній людині. І відтепер головною проблемою стала загальнодоступність фотоапаратів у руках аматорів.

Мета дослідження: обґрунтування думки, що фотомистецтво – це один із основних векторів розвитку сучасного мистецтва і культури в цілому.

Офіційною датою створення першого фотознімка прийнято вважати 7 грудня 1839 року французом Луї Жаком Дагером. У наш час фотокамера є у переважної більшості людей. І для цих людей фото – це момент свого життя, банальні спогади, просто відбиток минулих емоцій. Для людини, котра вже пройшла більшу частину свого життя, фото – це якір, який не дає забути і відпустити минуле. Для автора ж здатність підібрати ракурс, налаштувати освітлення, очікування відповідного моменту, витримка фотографа і є справжнім мистецтвом. Такі митці бачать наш світ інакше. Під час звичайної прогулянки в місті або поза ним фотограф здатний зробити знімок неймовірної краси: здавалося б звичайний захід сонця, але коли камера у руках фахівця, ця подія здатна набути зовсім іншого сенсу.

Сучасний світ дуже швидкоплинний і навіть молоде покоління уже може підводити пам'ять. Фотографія – це єдина форма запису емоцій без поправок автора. Справжнє фото здатне оживати у свідомості й підсвідомості глядача. Автор наголошує на тому, що не варто ставитися до фотокартки як до буденності і вважає, що за цим видом мистецтва майбутнє.

Лапицька О.
ХТЕК КНТЕУ

КОБЗАРСТВО ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Кобзарство увібрало в себе найцінніший досвід українського народу, воно було тісно пов'язане з народним життям, суспільно-політичними подіями. Темі кобзарства присвячено багато наукових праць М. Лисенка, Г. Хоткевича, К. Черемського, В. Кушпета, М. Хая, Б. Жеплинського, В. Мішалова, С. Наливайка, які визначали основні тенденції його розвитку. Але і на сьогоднішній час питання залишається недостатньо вивченим.

Кобзарі й лірники представляли особливу елітну частину українського народу. Вони об'єднувалися у різноманітні «корпорації», територіальні громади чи «цехи», які мали свої специфічні звичаї, традиції, церемоніали, закони влаштування побуту. Особливе ставлення було до музичного інструменту. Бандура як національний інструмент, що містить в собі генетичний код українського народу, є виплеканою століттями з глибинних пластів української свідомості та буття. Кобза, бандура обов'язково проходили ритуал освячення, перш ніж співець починав кобзарювати.

«Кобзар» – це не лише людина, яка вміла грати на кобзі, а й людина, що закликала до виявлення й поборювання неправди, вказувала шляхи визволення для поневолених. Можна стверджувати, що сутність назви «кобзар» визначалась не тим, на чому грала особа, а більше тим, що саме вона грала та співала. До того ж дуже часто народ називав кобзарями і окремих співців, що не мали кобз і лір. Самобутні митці, народні співаки та поети, якими були кобзарі-бандуристи, розносили славу про свій народ, про його вірних синів-героїв, закликали до боротьби з поневолювачами.

Слід зазначити, що і сьогодні тема кобзарства досі є актуальною. Так, наприклад, знімають стрічки на цю тематику, серед яких «Фієста» (2007 р., реж. Г. Яровенко), «Поводир» (2014 р., реж. О.Санін), «Вільні люди» (2014 р., реж.

Г. Яровенко). Режисер художнього фільму «Поводир» заявляє про те, що його кіно – співпереживання, тому що мова йде про нашу історію, про насильне знищення наших предків, про викорінення та викривлення нашої культури. Фільм є втіленням України і того, що їй притаманне: кордоцентризм, віра, архетип матері, пісня. Як стверджує Г. Яровенко, кобзарська пісня є піснею духа, піснею свободи. Авторка порівнює сучасні музичні смаки та автентичну українську спадщину. До того ж режисерка у своїй кінострічці «Вільні люди» хотіла знищити стереотип про «кобзаря з вусами, який сидить на чийсь могилі під тополею та розмовляє з воронами» і довести, що існують хлопці-кобзарі, які живуть у сучасному світі, і в кожному з них присутня ця кобзарська традиція. Отже, кобзарство є однією з яскравих сторінок історії культури українського народу, і як соціально-культурне явище має свої періоди зародження, становлення, розквіту, занепаду та відродження в сучасній українській культурі.

Люліна К.

ХНУРЕ

РУСЬКА ТРІЙЦЯ: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

В умовах становлення молодшої української держави проблема етногенезу українського народу залишається актуальною. Одним із важливих етапів на шляху формування нації є культурницький етап. Адже культурницький етап у національній боротьбі є важливим на шляху боротьби народу за право стати повноцінною нацією з власною державою. В цьому зв'язку значний інтерес представляє дослідження діяльності «Руської трійці», яка зробила помітний внесок в історію української культури.

Метою роботи є вивчення основних напрямків діяльності «Руської трійці» – вплив на розвиток української мови, збереження національних традицій на західноукраїнських землях та вплив на подальшу генезу української культури. В свою чергу, вивчення історії розвитку українського відродження та знайомство з представниками, що змогли захистити самобутність української культури та традицій відіграє важливу роль у вихованні справжніх патріотів сучасної України. На початку XIX ст. до складу Австрійської імперії входили західноукраїнські землі, на яких уряд проводив шовіністичну політику відносно

українців. Більшість представників верхівки українського суспільства сполонізувалася (змадяризувалася, зрумунізувалася), інтелегенція була нечисленною, що гальмувало розвиток української культури. На її захист стали учасники галицького літературного угруповання «Руська трійця», що були палкими прихильниками української мови та українських традицій. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, що вбачали пробудження національної свідомості основною метою своєї діяльності.

Таким чином «Руська трійця» заклала основи розвитку української літературної мови на західноукраїнських землях, а також сприяла накопиченню етнографічних матеріалів заклавши підвалини для подальшого розвитку української культури та формування української модерної нації.

Ляшова А.

ХНУРЕ

ОСОБЛИВОСТІ ТА СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРИ СЛОБОЖАНЩИНИ

На сучасному етапі духовного відродження незалежної України дослідження культурної спадщини різних регіонів набуває нового значення. Адже саме національна культура акумулює етнічну своєрідність народу є джерелом національного світорозуміння і формує певні риси менталітету. Тому на сьогоднішній день не втрачає свою актуальність історико-культурологічні і мистецтвознавчі дослідження регіонів.

Мета наукової роботи полягає в тому, щоб виявити особливості становлення і етапи розвитку культури Слобідської України другої половини XVII–початку XX століть у її історичних, духовно-релігійних і художньо-символічних аспектах.

Певний матеріал по вивченню культури Слобожанщини було накопичено на початку XX ст. в працях Є. Рєдіна, М. Сумцова, П. Фоміна, Ф. Шміта, Ф. Ернста, С. Таранушенка, М. Петрова, Д. Багалія, Л. Соколюк та ін. На становлення своєрідної культури Слобожанщини певний вплив мав склад перших поселенців. Адже Слобожанщина у XVII ст. була місцем, де зосередилися найбільш енергійні та життєздатні представники різних регіонів України. Саме сюди почали переселятися представники з усіх куточків України: від Поділля до Холмщини, від Полтавщини до Галичини. Така яскрава

суміш сприяла формуванню нових рис у народній культурі – синтезу попереднього історичного розвитку українського мистецтва та різних особливостей його країв.

Ще одну особливість у формуванні слобідської культури відіграло православ'я та відсутність впливу католицької церкви. В свою чергу це сприяло розвитку старих слов'янських традицій. Слобожанщина зазнавала культурних впливів з боку Росії, Польщі та Туреччини, що також сприяло формуванню певної етнічної своєрідності культури краю.

Слобожанщина дала Україні багато видатних культурних діячів. Зокрема В. Каразін сприяв появі у Харкові університету, що в свою чергу, призвело до злету культурного розвитку. Такі письменники як Артемовський-Гулак, Квітка-Основ'яненко стояли у витоків формування класичної української літератури. А в історії драматичного театру талановита постать Кропивницького стоїть ніби гранітовий монумент сили й творчості. Кропивницький злучив в собі автора драм, великого сценічного артиста і енергійного організатора і все це віддав на користь українському народові.

Отже Слобожанщина – невід'ємна складова єдиного українського культурного простору. В її минулому багато героїчного і багато трагічного, але поза всяким сумнівом її витворили українські переселенці, принісши на Дике Поле українське слово, українську пісню та український дух. Подальше вивчення духовно-естетичних цінностей народу Степової України є одним із чинників самозбереження нації, функціонування усталених смислових матриць культурного буття, що забезпечують безперервність існування традицій.

Malikov V.
NTU “KhPI”

THE VALUE OF CULTURAL DIVERSITY IN CONTEMPORARY UKRAINIAN CULTURAL POLICY

The UN and the Council of Europe regard cultural diversity as their key objective in various programmes, measures and reports on national and regional cultural development. Culture is considered to be the soul of democracy, and cultural diversity is able to ensure human rights and freedoms, promote social cohesion and provide new approaches to sustainable development. Hence, respect for diversity remains a crucial point in cultural policy for these international organisations.

The author aims to reveal the significance of the concept of cultural diversity and its interpretation in Ukrainian cultural policy. The research is based on analysis of official Ukrainian and international documents (laws and draft laws, reports and government programmes), public and civil society projects as well as surveys in cultural policy of Ukraine nowadays.

Although cultural diversity has become more visible nowadays, its visibility doesn't equal the social acknowledgement and public recognition, which are still in the agenda for Ukraine. Back in 1994 a prominent Ukrainian intellectual E. Bystrytsky emphasized the great importance of cultural differences, heterogeneous society and urgent need of intercultural dialogue based on rational communication within Ukraine. He argued about the narrow concept of cultural policy as "culture-making" of unified ethno-cultural entity by Ukrainian politicians and stated the broader sociocultural dimension of it with respect for subcultural variety.

The UNESCO warns about the danger of narrowing the understanding of culture to ethnic or religious aspects and reducing cultural diversity to various proxies of national and linguistic origin. According to the Law on Culture Ukrainian public cultural policy have failed to avoid this danger. It gives rather narrow definition of culture as complex of material and spiritual achievements of a certain human community (ethnos, nation), accumulated, consolidated and enriched over a long period, which is handed down from one generation to another and includes all kinds of art, cultural heritage, cultural values, science, education, and reflects the level of development of this community. And cultural diversity is underestimated as a term in this document and as an idea it reflects in issues of national minorities and individual and collective creativity. The Law is obviously aimed at the management of public sector of culture and its cultural institutions but still it is the basic document that defines cultural development strategy of the state and influences the perception of the concept of culture and diversity in Ukrainian society. Even the profile of Ukraine in the Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe (made for the Council of Europe) the chapters about cultural diversity and intercultural dialogue are focused exclusively upon nationalities (predominantly) and religious communities. Whereas the Council of Europe defines that cultural diversity policy addresses the pluralistic ethno-cultural and linguistic identity and origin of cultural creators, producers, distributors and audiences; a diversity of cultural content which diverse audiences can

have access to; and the diversity of actors which are responsible for decision-making and regulating in different fields of the arts, the media and heritage.

Recent projects and ideas of Ukrainian intellectuals modify greatly the concept of cultural policy and the role of cultural diversity and bring it to the broader perspective. The experts of the Reanimation Package of Reforms point out some major changes to create proper conditions for cultural diversity. Among them are: the promotion of democratic, participatory and open culture; renewed understanding of culture as an instrument of reconciliation, innovation, acquisition of knowledge and competencies, and channel of communication; fair equal opportunities in access to cultural achievements; a common model of local cultural institutions within the decentralization framework; high-quality and accessible professional, art and cultural studies education etc. The authors of “Culture Coding Eastern Partnership” project recognize the participation of a large variety of actors and stakeholders in cultural policy of Ukraine including civil society, professional community, academic and research institutions, government bodies and local government, business and individuals. They offer an inclusive cultural policy and regard culture as an important tool of development, reconciliation and consolidation of efforts of all social groups and all communities in Ukraine.

Машталер К
НТУ «ХП»

ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВИШИВКИ ДЛЯ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

У наш час питання про формування моральної свідомості населення та національного виховання молоді є дуже актуальним. Українська національна вишивка постає предметом уособлення українського мистецтва та культури в цілому, патріотичного духу нації. Вишивкою українські жінки займалися споконвіків, однак і в наш час вона є дуже популярною. Популярними і оригінальними є вироби оформлені вишивкою: серветки, рушники, панно, елементи одягу та різні побутові дрібниці – мішечки, скриньки, кишеньки. На сьогодні вишивка є символом української нації, втіленням патріотичного народного духу.

Авторка дослідження має на меті розкрити потенціал вітчизняної вишивки у справі виховання сучасної молоді в Україні.

Цю актуальну проблему досліджує така вчена як Т.В. Кара-Васильєва, зокрема, у своїх працях «Полтавська народна вишивка», «Спільність орнаменту української та російської вишивки» та ін. Вона відзначає, що контакт дитини з творами народного мистецтва позитивно впливає на пізнання дитиною Батьківщини, її культури та звичаїв, виховує патріотичні почуття. Залучення дитини до народної творчості повинне відбуватися з ранніх років, щоб змалечку прищеплювати їй любов до Батьківщини. Крім того, вишивання формує естетичний смак людини, стимулює розумову та фізичну діяльність.

Пізнання української народної творчості прищеплює людині естетичний смак, охайність, терпіння, працелюбність, допомагає дітям усвідомити свій взаємозв'язок із нацією, виховує патріотичні почуття до Батьківщини. Введення у шкільну програму занять з народного мистецтва сприятиме розвитку активної, працелюбної, наполегливої та інтелігентної молоді.

Наколонко І.
ХДАК

ФОРМУЛЮВАННЯ ВИМОГ ЩОДО ЦІЛЬОВОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Поняття «здоровий спосіб життя» є одним з основних, що характеризують соціально-психологічний, духовний і фізичний стан нації. Формування здорового способу життя – основа здоров'я населення і, таким чином, цей соціальний інститут безпосередньо пов'язаний із національною безпекою України. Цим соціальним процесом необхідно управляти і для того, щоби управління було ефективним, необхідна наукова розробка його змісту.

Аналіз українського академічного дискурсу щодо здорового способу життя в цілому дозволяє виявити досить цілісний комплекс уявлень щодо проблеми суспільного здоров'я. Виходячи з нього маємо три позиції, які можуть комбінуватися: (1) можливість переборення негативних тенденцій через абсолютне збільшення народжуваності; (2) поліпшення стану суспільного здоров'я через упровадження позитивної суспільної ідеології, можливо, заснованої на відродженні «традиційних цінностей»; (3) автоматичне досягнення позитивної динаміки щодо суспільного здоров'я та соціально-демографічних показників із швидким зростанням суспільного добробуту.

Такий аналіз дискурсу щодо проблем суспільного здоров'я в Україні в цілому не відповідає сучасному стану розвитку науки та методологічному рівню суспільного планування у даній сфері. Існуючі пропозиції носять загальнодидактичний характер.

Проблеми «кризи здоров'я» и здорового способу життя в Україні мають виразну соціокультурну специфіку та потребують цілеспрямованих зусиль із свого подолання. Використовуваний в державній політиці підхід до вирішення проблеми здорового способу життя в Україні відзначається слабким розумінням значення соціокультурних підвалин цього явища та часто спирається на успадковані від радянської доби підходи й стереотипи. Так, обмежено ефективною є пропаганда здоров'я в якості лише медичних знань без соціокультурних стимулів до зміни способу життя; рудиментним є стереотип щодо здоров'я як відповідальності держави (що у категоріях філософії може розглядатися як проблема відчуження здоров'я). Позитивні зміни у здоровому способі життя в Україні можна пов'язувати із процесами соціокультурної стратифікації й розвитком інноваційних напрямів ЗСЖ (соціальний вимір змін), а також із трансформацією фундаментальних засад культури щодо сприйняття екзистенції, тілесності, естетичного ідеалу (культурний вимір змін). Передумовами розвитку здорового способу життя в Україні є комплексний підхід, який надає для цього можливості та створює позитивні соціальні та соціокультурні стимули. Перспективними у цьому контексті мають стати цільові соціально-культурні проекти.

Соціально-культурне проектування – цілісна система планів і заходів щодо формування здорового способу життя населення, яка надасть можливість управляти цим процесом на всіх рівнях державної влади у взаємодії із громадськими організаціями.

Необхідним є розуміння тієї обставини, що здоровий спосіб життя, по-перше, є суспільним благом; по-друге, його поширення є інтегральною складовою суспільної перебудови, яка є переходом від індустріального до постіндустріального суспільного устрою, та рисою нової суспільної культури. Отже, його зміст не вичерпується лише практиками оздоровлення або відмовою від «шкідливих звичок». Здоровий спосіб життя, його вольова складова – особистий вибір людини, готовність і бажання його вести, – спирається на більш широку ціннісну основу та на поширені у суспільстві ідеали. Необхідним

у цьому процесі є досягнення гармонії між інноваційними та історичними мотивами національної культури, зокрема, сучасне переосмислення ідеалів християнської аскетичної й козацької гарту.

Романенко В. С.

ХЕРСОНЕС ТА ЙОГО РОЛЬ В РОЗПОВСЮДЖЕННІ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Херсонес Таврійський був головним опорним пунктом на території Кримського півострова, знаходячись на перепутті торговельних і стратегічних шляхів. Але всі шляхи вели до другого Риму – Царграду, світової столиці. Константинополь, політичний, адміністративний, торговельний і культурний центр імперії, був величезним ринком. Сюди доставляли товари з найвіддаленіших світових ринків. З Китаю і Середньої Азії привозили шовк-сирець, котрий переходить з рук согдійських купців до персів і сирійців, що доставляли його в узбережні міста, а звідти у столицю. Руські і скандинавські лодії доставляли вошину, міха, мед. Із Ірану й Аравії на верблюдах в гавані сирійського узбережжя доставляли ізіум, урюк, мигдаль, фініки, вино, сирійські і сарацинські тканини, ковдри і широко відомий готовий одяг. Звідси великі і малі кораблі перевозили товар на Босфор. З Єгипту ішло зерно, а з глибин Африки – золотий пісок і слонова кістка. Столиця жадно поглинала великі кількості свіжої і соленої риби, котру звозили з усього Середиземномор'я і Чорномор'я. Це була їжа найбільшого населення міст. Худобу приганяли в Нікомедію з Малої Азії. Табуни коней паслись у Фракії, звідки їх переганяли в передмістя столиці. Оливкова олія поступала з Малої Азії, Еллади, Пелопоннесу.

Візантія була і осердям середньовічної освіченості. Грецька за своєю мовою культура пов'язувала її з еллінською традицією, з неперевершуваними зразками гомерівського епосу, прози Фукідида і Ксенофонта, філософських діалогів Платона, комедій Аристофана і трагедій Есхіла, Софокла і Евріпіда. Афінівська академія, де квітнула «поганська філософія», проіснувала до

середини VI ст. Вищі школи в Олександрії, Антіохії і Константинополі, крім циклу клерикальних предметів, мали медичний й юридичний факультети. Ряд законодавчих актів надавав учителям і лікарям зарплатню від скарбниці, звільняв від всяких повинностей, щоб надати їм «необхідної свободи для занять науками». Константинопольський університет з V ст. нараховував 31 професори, що навчали слухачів словесності, ораторському мистецтву, філософії й юридичним наукам. За це професори отримували утримування від держави.

Це дало можливість зберегти у Візантії освіту, котра у свою чергу сприяла подальшому розвитку права і законодавства, збереженню медичних і сільськогосподарських знань, як про це свідчать відповідні трактати. Візантійська літописна і історіографічна традиція через Прокопія і Феофілакта Симокатту пов'язана з давньогрецькими зразками, через хронографію Феофана, а особливо Іоанна Малали вона черпає нові сили у живій народній .

Як матеріальна культура Візантії, так і плоди її освіченості стали поступово звершенням інших народів. З Візантії слов'яни отримали алфавіт (кирилицю) і перші переклади з грецької на свою рідну мову. Слов'янські й руські літописи ведуть своє начало, підрахунок років, традицію від візантійської хронографії, зокрема від рано перекладеного в Болгарії Георгія Амартола. Це характерно и для інших літературних творів (віршів, житійних описів), котрі перекладались, сприймались, щоб породжувати потім нові, самобутні зразки. Але Візантія зі своєю цивілізацією несла й отруту гніту, принижень, насильства, що квітнули у ній («візантійщина»).

З прийняттям християнства, з виникненням слов'янської писемності і розквітом на основі цієї надзвичайно інтересної і плідної культури слов'янські народи, Русь-Україна швидко увійшли до числа передових у культурному відношенні народів середньовічного світу. Засвоєння візантійських зразків відбувалось не механічно, але творчо перероблялось, прийняло нові, своєрідні органічні форми, тому багато з духовної спадщини Візантії продовжує жити і в культурі Київської Русі.

В IV ст. Херсонес Таврійський завдяки винятковому географічному розташуванню опинився в центрі уваги правителів Римської імперії, яким вкрай була потрібна надійна та зручна база для флоту, а також пункт стратегічного спостереження у Північному Причорномор'ї. У місті та навколишніх територіях було розгорнуто оборонне будівництво, яке вели римські військовослужбовці. Ними була створена розгалужена система передових укріплень на віддалених та ближніх підступах до Херсонеса. Наприкінці IV ст. римська адміністрація сконцентрувала в місті потужне угруповання та провела успішні військово-інженерні заходи. Статус Херсонеса як північного форпосту Імперії значно підвищився після входження до складу прикордонної провінції - Тавроскіфської єпархії.

Особливо активно військове будівництво велося у другій половині V та в VI ст., за правління імператора Юстиніана I. З кінця IV до початку VII ст. місто Херсон поступово було перетворено на добре обладнаний в інженерному відношенні головний форпост Імперії у Північному Причорномор'ї, який надалі став центром розповсюдження її військово-політичного, економічного та ідеологічного впливу у регіоні.

Романов А.

ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ИСТОРИЧЕСКАЯ ГЕОГРАФИЯ ХАРЬКОВА

На протяжении веков география города Харькова претерпевала значительные изменения под воздействием природных и антропогенных факторов. Несмотря на то что обычно это наследие прошлого не оказывает влияния на нашу жизнь, в ряде видов человеческой деятельности, таких как строительство необходимо учитывать историю местности, в которой планируется ведение работ.

К примеру, наличие болот, свалок, кладбищ, рек, мест боев может привести к необходимости проведения дополнительных работ, изменения технологии строительства или к повышению стоимости проекта.

Так, в ходе постройки многоэтажных зданий в районе Университетской горки при заливке свай фундамента бетон уходил в подземные полости.

Дальнейшее изучение места показало наличие старинных подземных ходов под строительной площадкой. Если бы проектировщики знали историю застройки города, то этой ситуации можно было бы избежать.

Не меньше проблем приносят современным строителям и старинные реки, болота, овраги, которые были осушены, заведены в трубы и засыпаны. Особенно это актуально для метростроителей, которые при прокладке линий метро вынуждены прибегать к замораживанию почвы при пересечении подземных рек, либо проходки кессонным способом.

Каким же образом мы можем узнать о географии Харькова на разных этапах его существования?

Нашим инструментарием будут являться старинные карты города и военная аэрофотосъемка, довольно широко представленные в интернете, а также различные справочники по истории города. В качестве примера рассмотрим вопросы гидрографии Харькова, используя указанные выше источники.

Гидрография местности в прошлые века была исключительно неблагоприятная. На территории Харькова еще в первой половине XVIII века было девять озер, некоторые из них очень большие по своей площади. Харьковские реки часто меняли русло. Так, например, р. Харьков раньше протекала по руслу реки Нетеч. Река была настолько загрязнена отходами, что еще в начале века в санитарных целях ее вынуждены были засыпать, а река Харьков сменила русло.

Следы этого отразились в современной застройке города в виде пустырей, скверов и других сходных объектов. Река Лопань имела в районе Благовещенского базара два русла, между ними находился остров. Недостаточное внимание к этому фактору привело в 20-м веке к необходимости перестройки уже сданной станции метро.

Русло Лопани местами довольно извилистое. Ее ширина от 1 до 20 м, а глубина от 0,3 до 1 м. Ее ширина от 1 до 20 м, а глубина от 30 см до 1 м. Из-за невысоких берегов в черте Харькова они подсыпаны (обвалованы). В центре города берега облицованы камнем. В период весеннего снеготаяния Лопань быстро наполняется талыми водами. В это время уровень воды поднимается на 1,5-2 м, а иногда и на 3-4 м. В 1893 г. ее уровень поднялся настолько, что под водой оказалась территория, где сейчас расположен Центральный рынок и

прилегающая к нему территория. Сохранились даже фотографии этого бедствия. Решить проблему удалось лишь к 1932-му году, с постройкой нескольких гидроузлов в черте города.

Река Харьков раньше текла значительно ближе к Павловской площади. В середине XIX века жители города для защиты от наводнений засыпали массы навоза, изменили течение реки и подняли ее берега.

Позже благодаря систематическому засыпанию озер и инженерных сооружений, гидрография местности корне изменилась. Однако, изучение современного опыта строительства подтверждает достоверность старых планов и исторических документов о топографии и гидрографии Харькова и важность их изучения.

Садовников Б.

ХНУРЕ

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В 20-Х РОКАХ XX СТ.

Формування національної свідомості є невід'ємним складником подальшої розбудови незалежної України. В цьому зв'язку вивчення спадщини письменників-патріотів залишається на сьогоднішній день актуальним. Особливий інтерес представляє творчість поетів і письменників 1920-х років, адже саме цей період призвів до значного пожвавлення творчого життя та формування модерної української літератури.

Метою дослідження є вивчення творчого доробку письменників 1920-х років та виявлення характерних особливостей зазначеного періоду. В 1920-х роках відбувався надзвичайний сплеск у розвитку української літератури. Це був час творчих пошуків дійсного новаторства.

1920 р. була створена перша українська організація «Плуг», яку очолив С. Пелипенко. Було організовано цілу низку письменницьких гуртків, які об'єднали більше двохсот професіоналів та тисячі аматорів. Кредо цього об'єднання: «завдання нашого часу в області мистецтва спустити його з п'єдесталу на землю, зробити його близьким і зрозумілим кожному».

У 1923 році з'явився ще один літературний гурт – «Гарт». Ідеологом її був В. Еллан–Блакитний, який також ставив своєю ціллю розвиток пролетарської культури в Україні. Разом з цими творчими об'єднаннями виникли невеликі

групки непролетарських письменників і поетів. Це були символисти (П. Тичина), футуристи (М. Семенко), неокласики (М. Рильський, М. Зеров). Ці літератори вважали що творча індивідуальність може творити тільки піднявшись над масою.

1925 р. з'явилась «Вільна академія пролетарської літератури» («ВАПЛІТЕ»). До неї входили М. Хвильовий, драматург М. Куліш, поети Тичина та Бажан, прозаїки П. Панч, Ю. Яновський. За мету своєї діяльності вони вважали досягнення національною літературою високого художнього та естетичного рівня, орієнтація на європейські та традиційні духовні цінності. Новаторське літературно-художнє середовище сприяло появі творів високого рівня. Це збірки «Сонячні кларнети», «Замість сонетів і октав», «Вітер з України» П. Тичини. Вони дали приклад майстерного володіння словом, здатності передати ритм і мелодіку народних пісень, красу рідного краю. Творчість М. Рильського (збірки «Під осінніми зорями», «Синя далечінь», «Тринадцята весна») стали взірцем строгої західної класичної традиції. Іншими цікавими поетами цього часу були М. Зеров, М. Драй-Хмара, В. Сосюра та ін. Головною темою прози був вплив революції і громадянської війни на життя суспільства і окремих осіб, світ їх. Проте сталінський режим і національно-культурне піднесення були несумісні. Доля плеяди молодих літераторів була трагічною. З 240 літераторів 200 зникли у наступному десятиріччі. Творчість поетів і письменників 1920-х стали основою для формування сучасної української літератури. Українська література 20-х рр. XX ст. важлива для сучасної та майбутньої культури незалежної України. А подальше вивчення спадщини письменників-патріотів грає величезну роль у формуванні національної самосвідомості і збагачує культурні надбання нашої нації.

Скиндер Н.
ХТЭК КНТЭУ

ЖЕНЩИНА-ТРЕНЕР: ПОИСК НОВЫХ СОЦИАЛЬНЫХ КОНСТРУКТОВ

Вовлечение женщин и девушек в футбол и футбольную культуру следует рассматривать в XXI веке как комплекс, существующий в популярной культуре. Девушки и женщины продолжают быть активными как в качестве игроков, так и тренеров, менеджеров и просто зрителей. Несмотря на это, идея

о том, что женщина может быть тренером, менеджером футбольной команды кажется комичной многим мужчинам.

Если женщина и вошла уже в сферу футбола как тренер, то на постсоветском пространстве ей доверяют только тренировать детей (исходя из соображений безопасности, не из прицела на спортивную карьеру), преимущественно девочек, выдвигая «железный» аргумент «Что добьется сын, если его тренером будет баба?». К сожалению, очень часто мужчины-тренера дискредитируют женщин-тренеров, пытаясь уличить их в некомпетентности, слабости, не предоставляя при этом никаких серьезных доказательств, а также переманивают молодых игроков в свои команды. Подобным поведением мужчины-тренера реализуют защитную функцию. Согласно М. Киммелу, мужчины не рассматривают и не воспринимают женщин как равноценных себе субъектов, их главная задача «не быть похожим на женщину», и не разрешать ей быть похожей на мужчину. Женщина как «иное» противопоставляется гетеросексуальному мужчине, который благодаря ней, проектирует свою идентичность. Чтобы избежать этого право женщин на подобную деятельность изначально поддается сомнению и не допускается к реализации.

В странах Западной Европы женщина-тренер может с успехом заниматься как женской командой, так и мужской. Женщины-тренера становятся звездами мировой величины, символизирующие успешность. Например, Сильвия Найд (Silvia Neid, Germany) – трижды признана лучшим женским тренером года по версии ФИФА (2010, 2013, 2016); Пиа Сандхейдж (Pia Sundhage, Sweden) – лучший женский тренер года по версии ФИФА (2012), тренер года по версии Американской ассоциации женского футбола (Women's United Soccer Association) (2003) и др.

Под эгидой UEFA реализуется специальная программа «Женщины в футболе» (WFLP – Women in Football Leadership Programme), которая успешно функционирует и в Украине. Так за 2016 г. был создан календарь для всех лиг; четыре возрастных соревнования для 14, 15, 16 и 17-летних; 70 участников в лигах и Кубках; каждая команда состоит из 18 игроков (всего 1260 участников) и 2 тренера; Федерацией футбола обучено 140 тренеров, 9 из которых женщины; волонтерами создан сайт женского мирового футбола в Украине (<http://wfpl.com.ua>). Но если говорить о составе руководства ФФУ, то

он представлений виключно чоловіками, а в комітеті жіночого футболу ФФУ на керівних позиціях немає ні однієї жінки.

Таким чином, незважаючи на значимі успіхи жінок в футболі, можна помітити, що чоловічий контроль над дівчатами і жінками спортсменками, тренерами, менеджерами продовжує бути одним з індикаторів обмеження і небезпек по відношенню до гендерної рівності, зокрема на пострадянському просторі.

Старчикова А.Р.

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

МЕТОДИКИ ГЕНЕРУВАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ІДЕЙ

Актуальність теми: уся людська діяльність пов'язана з пошуком ідей. Знаходження цікавих та небанальних ідей – це здатність, що може бути розвинутою, а не вроджений талент, як думає більшість. Тому знайомство з методиками генерування ідей вельми важливо для людей будь-якої професії, адже ідея – це перший етап на шляху до прогресу.

Мета дослідження: дослідити існуючі креативні методики та механіку їх дії, а також їх переваги в вирішенні проблем певного роду, виявити їх ефективність. Креативні методики – це певні способи стимуляції творчості за допомогою розроблених процесів і алгоритмів. Розглянемо найпоширеніші з них:

Методика «Газетних вирізок», або «Випадковий вхід»

За рахунок вибору несподіваної, далекої від первинної, точки погляду на поставлене завдання, допомагає швидко створити асоціативний ряд у новому семантично-понятійному полі.

Методика «Викривлення»

Через перестановку об'єктів чи суб'єктів у лінійній послідовності їх взаємодії створюється нова диспозиція об'єкту чи суб'єкту, будується нова система із звичних стосунків, або новий алгоритм із традиційних дій.

Методика «Використання історій»

Суть методу в тому, що маючи емоційно-забарвлену історію, котра якнайкраще співпадає з нашим сприйняттям об'єкту (торгової марки, бізнесу, компанії), що якнайкраще емоційно забарвлює її, ми можемо придумати до неї

назву, котра має всі шанси стати нашим гаслом чи одним із ключових повідомлень.

Методика вузькоспеціалізована, оскільки підходить лише для пошуку ідеальної форми вислову чи твердження, котре стосується діяльності в цілому чи одного з її напрямків.

Методика «Вигаданих персонажів»

Суть методу в тому, що створюється креативна група (в індивідуальній роботі вибирається один персонаж), члени якої обирають для себе якогось персонажа і входять в роль – стають цим персонажем. І вже з ролі вирішується те чи інше завдання.

Методика «Відходу»

Простий спосіб (як за виконанням, так і за принципом дії) створення провокації. Він складається з чотирьох кроків:

1. Сформулювати завдання і мету.
2. Висловити твердження, яке приймається як належне.
3. Відійти від того, що ми приймали як належне.
4. Знайти практичне застосування нової ідеї, відповідно до

поставленої мети.

Методика «Обернення»

Принципом дії методу є шлях від зворотного (літаки, що приземляють догори ногами, автомобілі з квадратними колесами).

На перший погляд метод «Обернення» схожий на метод «Відхід», тому важливо розуміти відмінність між ними. Обійтись без чогось це – відхід. Поставити дзеркало, де все навпаки це – обернення.

«Мозковий штурм»

Мозковий штурм є ефективним при вирішенні відносно простих творчих завдань (*1-ий рівень складності*). Тобто, коли одна задача передбачає одну відповідь. Якщо за допомогою мозкового штурму планується розв'язання складної задачі, то її рекомендується розбити на простіші.

Метод фокальних об'єктів (МФО)

МФО — евристичний метод технічної творчості (. Тому в першу чергу він цікавий винахідникам і раціоналізаторам, що мають справу з приладами і механізмами. Та ця особливість методу допомагає і бізнесменам розробляти нові товари чи послуги, або ж ідеї щодо оригінального оформлення перших.

Висновки: Отже, в основі креативності лежить принцип випадковості поєднаний з вмінням вибудовувати асоціативні ряди. Ми будуємо асоціативні ряди з наявної у нашому мисленні інформації. Вона, перебуваючи у творчому трансі, будує асоціативні ряди доти, доки один з них не призведе до ланцюгової реакції, котра у свою чергу дає спалах — нову ідею. Слід зазначити, що окрім якісної креативної методики, потрібен якісна наявна інформаційна база, що потребує від людини постійного розвитку і вдосконалення.

Строгаль М. О.

ХДАК

ФАНДРЕЙЗИНГОВА КАМΠΑНІЯ В ЗАКЛАДАХ КУЛЬТУРИ

Пріоритетним напрямом розвитку культурної сфери України є перетворення фандрейзингової діяльності на важливу складову стратегії розвитку закладів культури, розробка плану реалізації цієї стратегії на всіх її рівнях. Необхідна програма цілеспрямованої, наполегливої роботи із залучення додаткових ресурсів та фінансування – розробка фандрейзингової кампанії закладів культури. Фандрейзингова кампанія (FR-кампанія) – це комплекс управлінських заходів щодо планування, організації, здійснення і контролю процесу залучення коштів.

На нашу думку, процес розробки фандрейзингової кампанії в закладах культури – це здійснення певних планованих дій зі збору фінансових та інших ресурсів, що складаються з трьох основних етапів (підготовчий, основний, завершальний), до яких належать такі напрями діяльності керівництва, відділу розвитку (фандрейзингу), Клубу друзів та Благодійного фонду: інформаційне й організаційне забезпечення кампанії; розробка документів для співробітників кампанії; організація заходів щодо збору коштів; технічне управління фандрейзинговою кампанією; використання методів фандрейзингу; аналіз ефективності фандрейзингової кампанії.

У теоретичному аспекті розробки фандрейзингової кампанії співіснують два взаємопов'язані завдання. Перше – характеристика очікуваного результату, що зумовлює відповідне рішення й організацію фандрейзингової кампанії. Друге – характеристика отриманого результату, яку формують дані обліку та контролю, оцінки ефективності організації фандрейзингової кампанії. Співвідношення і взаємозв'язок управлінського рішення, організації, обліку та

контролю, оцінки ефективності утворюють інформаційний процес фандрейзингової кампанії закладу культури (рис. 1).

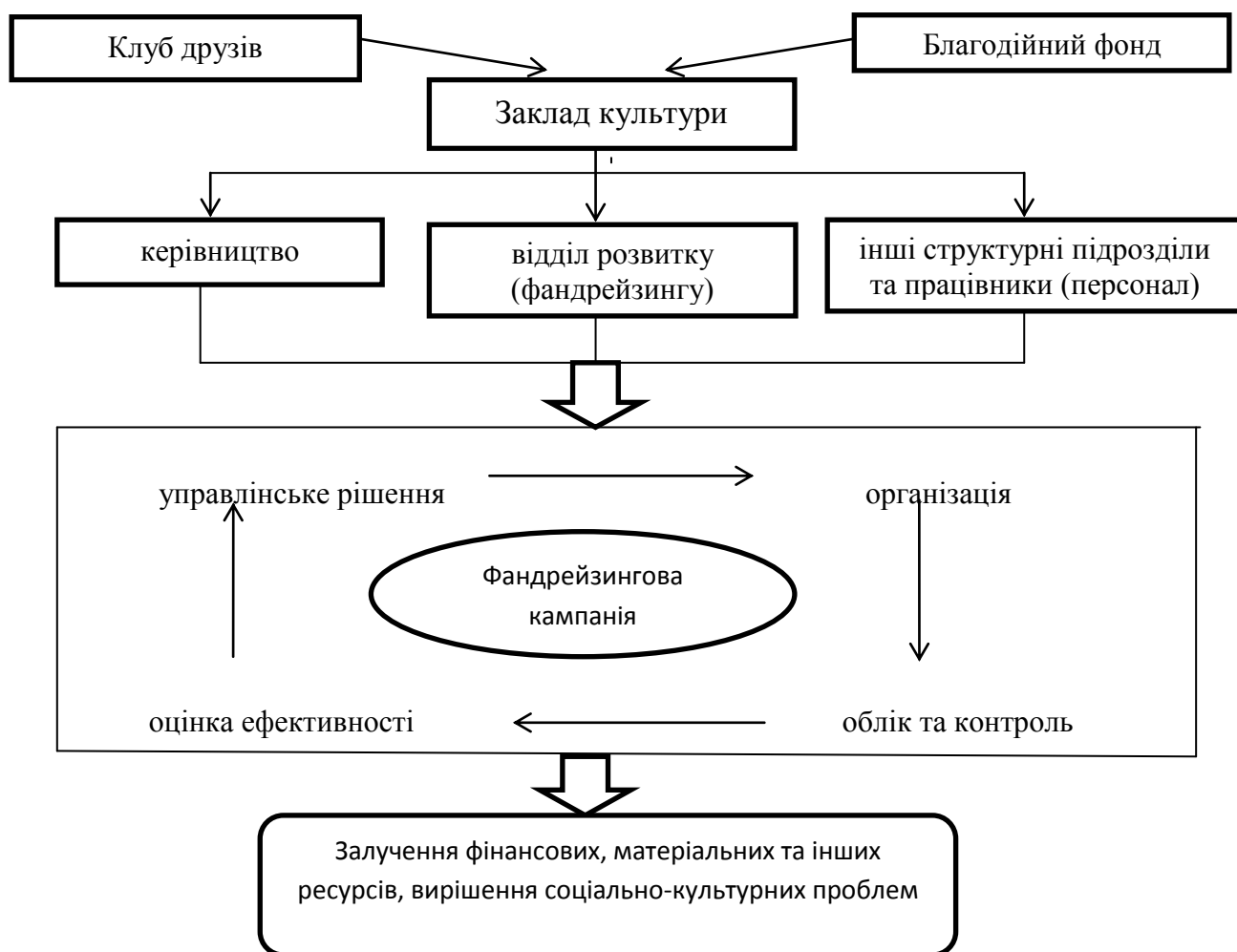

Рис. 1. Інформаційний процес фандрейзингової кампанії в закладах культури

Отже, умовами введення фандрейзингової діяльності до стратегії розвитку вітчизняних закладів культури є: здійснення системних реформ у галузі культури; удосконалення нормативно-правового регулювання щодо залучення приватних джерел фінансування; створення відділів розвитку (фандрейзингу), Клубу друзів, благодійних фондів при закладах культури; розширення кадрового потенціалу (професійні фандрейзери); послідовна реалізація фандрейзингової кампанії; підвищення рівня співпраці об'єктів культури з бізнес-структурами, волонтерами, партнерськими неприбутковими організаціями.

На подальше вивчення заслуговує узагальнення перспективного зарубіжного досвіду підготовки фандрейзерів до виконання професійних функцій у сфері ресурсного забезпечення закладів культури України.

ДУХОВНІСТЬ СВЯТОГО ФРАНЦИСКА ТА НОВЕ РОЗУМІННЯ ТІЛЕСНОГО

У період постмодерну, коли уявне та віртуальне переважає над тактильним та наочним, здійснюється втрата у зв'язці «знак-значення» пам'яті про те, що знаки взагалі відображають у свідомості та бутті.

«Подія художнього твору», яка є актуальною у час концептуального мистецтва, коли весь простір займають герменевтичні кола, повертає мистецтву (в широкому значенні) загальне естетичне насолодження, невимовність, неперекладеність словами.

Такий «культурний поворот» є першим за останні 400 років: вперше культура присутності переважає над культурою значення, яка була породжена декартівською традицією, коли людське існування було поставлене в залежність від процесів людської свідомості. Так, ми отримали низку інтерпретацій та значень, які є «загнаними» в рамки людського інтелекту.

Культура присутності, яка повертається до домодерної патристичної традиції, актуалізує філософію причасності та богослов'я втілення. Простір є місцем, яке займає тіло, а час – атрибутом свідомості. Це ідеальне поєднання, за Гумбрехтом, для повного розуміння присутності та культурної події. Те, що розумів Джотто у фресках зі святим Франциском: під впливом його духовності, майстер дійсно зображав «подію художнього твору» з її невимовністю та неперекладеністю на знайомі мовні системи.

Близькість і передчуття наповнюють фрески Джотто: перше від особистого знайомства з фігурою святого Франциска та його новою духовністю; друге – від радості нового розуміння, очищеного від Середньовічного страху перед Іншим. Передчуття нової епохи, а разом з тим естетичності, яке виражалось у відмовленні від «грубої грецької манери».

Святий Франциск був першим середньовічним святим, який зрозумів матеріальність світу, доповнивши «подію християнства»: сучасна йому епоха також займалась інтерпретацією, але акцент на «світі ідей» відкидав тілесне, занурюючись у символіку і герменевтику. Якщо використовувати образ Честертона, то святий Франциск виявився циркачем, який зайшов на руках у печеру, щоб перевернути світ, а коли він звідти вийшов, то усвідомив, що світ є

підвішеним до Бога. І це – неймовірний переворот в розумінні ролі Бога в матеріальному світі.

Таємниця втілення Христа осватила людську плоть, дала нагоду мистецтву прославляти тіло як самостійну естетичну даність. Присутність божественного в матеріальному у духовності святого Франциска є революційною. Якщо Бог прийшов на цю землю щоб виконати місію Спасіння, то він залишив свої сліди саме тут та зараз. Він вчив схилятися над Ісусом та цілувати його рани, а навколишній світ сприймати як оточення, в якому Ісус здійснював свої діяння. Так, простір фресок Джотто це завжди реальне місто, та час, який є атрибутом свідомості художника. Ісус не освятив лише простір у своєму часі, але й назавжди прибрав прокляття з землі: усвідомлення освяченості оточуючого простору та оточуючих допомогло середньовічній людину зрозуміти Євангеліє та поняття християнської любові. З цього моменту мистецтво стає засобом оспівування людського та людськості, трансформуючись у твори пізнього Ренесансу, а з ним і у бароко з його пишним зображенням тіла.

Черняк А.
НТУ «ХПИ»

ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО СТАНОВЛЕНИЯ ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ УКРАИНЫ

Актуальность исследования основ украинской духовности обусловлена необходимостью формирования устойчивого национального сознания, постижения украинской национальной идентичности, преодоление кризиса культуры, морали, мировоззренческих ориентиров. Понимание уникальности украинского народа, исследования истории и культуры, установление преемственности между прошлыми поколениями и настоящим – путь к самосохранению украинской нации.

Основной причиной негативных явлений в обществе является тот факт, что общественная мораль недостаточно развита, поскольку базируется на советских тоталитарных ценностях, которые уже отошли в прошлое. Поэтому именно в современных условиях является важным становление новой системы морально-духовных ценностей, нового мировоззрения, основанного на культурно-духовных традициях нашего народа. Духовные, моральные, религиозные ценности – основа общества, его живые корни.

В духовной культуре украинского народа ведущее место принадлежит обрядам, обычаям, народному творчеству, искусству, которые своими корнями тянутся в давние времена родоплеменных отношений.

Так, основным содержанием аграрно-календарных обрядов являлось поклонение Земле, Солнцу, силам природы. Они передавали потомкам знания, навыки и традиции сельскохозяйственного производства. Роль религии в жизни людей была очень велика. Восточные славяне были язычниками. С давних времен сохранились такие обряды, как святая весна, надежды на успешный сбор урожая, осенние праздники и тому подобное. С образованием Киевской Руси славянские народности христианизировались. Мировосприятие, духовные основы славян с тех пор существенно меняются, появляются новые идеалы и ценностные ориентиры, созданные обрядовые традиции, присущие именно украинцам. Христианская вера стала источником образования, культурного развития, художественных поисков для украинского народа. Важными христианскими ценностями являются смирение, терпение, справедливость, уважение к окружающей Вселенной и Любовь. Любовь к Богу является главной христианской заповедью, исполняя которую жизнь человека наполняется смыслом: любовь к Творцу означает любовь к ближнему, ко всем людям. Справедливость означает равенство всех людей перед Богом, понимание своей ответственности перед обществом, признание права каждого на творчество, самореализацию, бытие. Итак, общие религиозно-духовные ценности положены в основу существования украинского общества, они совпадают с общечеловеческими ценностями. Эти вопросы актуальны сегодня в условиях утверждения украинского государства и украинского народа как толерантного, творческого и открытого миру. И от того, будем ли мы сегодня прислушиваться к отголоскам нашего прошлого, будем ли продолжать духовные традиции и производить на их основе новые ценности, зависит и отношение к нам стран-членов мирового сообщества.

Шлімонова О.

ХТЕК КНТЕУ

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ТРИПЛІЯ ТА КИТАЙСЬКОГО ЯНШАО

В XX ст. особливо гостро постало питання, яким чином виникають однакові речі, що знаходяться у різних регіонах земної кулі. Це свідчило про те,

що люди обмінювалися інформацією щодо цього між різними регіонами, про закономірність розвитку людства та про те, що людина, досягнувши певного розвитку, поступово починає відтворювати світ в однакових образах. Дослідження культури Трипілля також допомагає дати відповідь на це питання.

Трипільці були вищими за своїм рівнем розвитку, ніж їх наступники. Ще у 1920 р. Ю. Г. Андерсон проводячи типологізацію знахідок знайдених біля Яншао, звернув увагу на схожість артефактів з Китаю та Трипілля. Зокрема, характеризуючи орнаменти, він відзначив, що найпоширенішими є: мотив плахти (шахової дошки), спіралі; масове побутування покритишки (гань), що мала вигляд антропоморфної голови, а також вчений констатував разючу схожість яншаоських малюнків з орнаментикою Трипілля.

Слід зазначити, що яншаосці зображували всередині чаші саме хтонічних тварин, наприклад, жабу, змію та черепаху, які, повзаючи по землі, принаджували небесну вологу на поля. А Трипільці ж зображували небесних напівтварин-напівбогів, які, турбуючись про землю, посиляли людям дощ. Цікавим є образ дракону, який міг вже тоді бути узагальнюючим символом, що поєднував риси різних тотемів, можливо, він був загальноплемінним предком. Важливість образу дракона в культурі Китаю незаперечна, щодо території України, то в ранньому Трипіллі він відігравав досить значну роль, про що свідчать його численні зображення на посуді. Причому це є саме зображення драконів, а не просто зміїв, бо часто вони мають крильця, збільшені очі та своєрідні ріжки. Однак в пізніших традиціях дракон втрачає те значне місце, яке він досі займає у культурі Китаю. Окрім цього на трипільських черепах присутні знамениті китайські символи «Інь» та «Янь». Отже, можна сказати, що в трипільській та китайській культурі існують схожі сюжети та загалом наявна значна кількість спільних соціокультурних рис.

РОЛЬ ПЕДАГОГІКИ Й ПСИХОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА

Ахметзянова М.,

Єсьман І.В.

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВНЗ

На сучасному етапі модернізації системи вищої освіти в Україні одним з пріоритетних напрямків є забезпечення якості підготовки майбутніх учителів на рівні міжнародних вимог, відображених у Болонській декларації.

Враховуючи Європейський вектор подальшого розвитку України, приєднання України до Болонського процесу, творчі ініціативи Міністерства освіти і науки України по впровадженню та розвитку студентського самоврядування у вишах України на принципово нових демократичних засадах, першочерговим завданням – є пошук ефективних форм, методів і засобів формування лідерських якостей майбутніх учителів саме в системі студентського самоврядування.

Проблема формування лідерських якостей майбутніх учителів досліджена в працях: Л. Божович, Є. Белозерцева, Н. Белякової, І. Беха, Л. Загайтової, І. Зязюна, А. Капської, В. Караковського, Г. Костюка, О. Романовського, О. Скрипнікова, Г. Троцько та ін.

Студентське самоврядування сьогодні є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів України. Майбутні вчителі в рамках студентського самоврядування удосконалюють свої лідерські, організаторські та комунікативні якості, практикуються у спілкуванні з людьми різних сфер діяльності, вчаться створювати команду та співпрацювати з її учасниками. Отже, студентське самоврядування це – практична школа для тих, хто бажає спробувати себе у ролі керівника, адміністратора, лідера.

Так, Ю. Кращенко зазначає, що «студентське самоврядування – це процес реальної участі осіб, які навчаються, в управлінні та керівництві діяльністю свого колективу у взаємодії з усіма органами управління вищим навчальним закладом, провідний фактор активізації навчальної діяльності, виховання

лідерських та організаторських якостей, соціальної активності, громадської відповідальності та свідомості, гармонійного розвитку майбутнього фахівця, основа розширення демократизму та підвищення ролі вищої школи як соціальної системи». Лідер – це особа, яка володіє лідерськими якостями та використовує їх для організації процесу взаємодії з іншими людьми. Лідерські якості – це сукупність певних характеристик особистості, які допомагають їй займати активну лідерську позицію в колективі, бути прикладом для наслідування, впливають на прояв організаційних та комунікативних здібностей.

Сучасна школа потребує активних, цілеспрямованих, ініціативних учителів, які володіють лідерськими якостями, нестандартним творчим мисленням та постійно прагнуть до саморозвитку. До лідерських якостей учителя відносять: чесність та порядність; справедливість; вихованість; об'єктивність у прийнятті рішень; знання навчального матеріалу та вміння подати його дітям; вміння організувати дітей; вміння спілкуватися з дітьми; вміння мотивувати дітей; творче бачення світу; готовність діяти в будь-яких ситуаціях. Слід особливо підкреслити, що лідерські якості формуються у ході активної соціальної діяльності, яка реалізується саме у системі студентського самоврядування.

Отже, студентське самоврядування – це ефективна форма виховання лідерської позиції та формування лідерських якостей особистості майбутнього вчителя.

Бондаренко В.,
Романовський О.Г.
НТУ «ХП»

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Сучасний світ сьогодні змінюється швидкими темпами, вимагаючи від молодих фахівців високої не тільки професійної, але й особистісної підготовки. Відкриваючи вакансію, яку надає роботодавець, ми можемо серед вимог до основних знань в професії, побачити вимоги до особистісних якостей, наприклад: високий рівень комунікабельності, вміння ставити цілі, прагнення до постійного саморозвитку, вміння творчо підходити до роботи і тощо. Усі

перераховані вище вимоги ми можемо об'єднати в загальне поняття – лідерські якості. На підставі цього ми розуміємо, що сьогоденній роботодавець шукає працівника, який буде не просто слідувати робочим інструкціям, але і зможе проявити себе як лідер та проявити свої лідерські якості.

Сучасна педагогіка і освіта в цілому повинні концентрувати свою увагу під час підготовки майбутніх фахівців не тільки на професійній сфері, але й розвивати особисті лідерські якості студентів. В результаті такої педагогічної роботи формується майбутній фахівець, який зможе, ефективно працюючи в команді, відповідально і творчо підходити до виконання своєї роботи, що дозволить сучасним компаніям і виробництву розвиватися і конкурувати на міжнародному ринку.

Формування лідерських якостей студентів повинно відбуватися не в стихійному, а в поетапному процесі, який за 5 або 6 років навчання дасть ефективний результат. Передбачаються педагогічні прийоми, що дозволяють під час навчальних занять формувати лідерів. Для цього використовуються вправи, творчі завдання, робота в командах, які допомагають особистості розкрити свій потенціал, навчитися взаємодіяти з іншими людьми і нести відповідальність за загальну справу. На сьогоднішній день на базі НТУ «ХП» на кафедрі педагогіки і психології створений Центр лідерства, який займається питаннями формування лідерських якостей студентів. Проводяться тренінги, майстер – класи і читаються навчальні курси з лідерства. На даний момент курс з лідерства читається для майбутніх психологів. Ця професія передбачає наявність високого рівня лідерських якостей, тому що психолог повинен володіти високим рівнем емоційного інтелекту, адекватний рівень самооцінки, вміти творчо мислити, вміти знаходити підхід до будь-якого типу особистості, тощо.

Дослідження щодо формування лідерських якостей студентів тривають. Проблема є актуальною, потребує більш уважного і глибоко вивчення. На даний момент з цієї теми пишеться дисертація на здобуття звання доктора філософії з педагогічних наук, яка передбачає більш глибоке вивчення лідерства і пропозицій нових шляхів розвитку лідерських якостей майбутніх фахівців.

ПРОФЕСІЙНА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Тенденції розвитку сучасного суспільства висувають ряд вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема, технічних спеціальностей. Конкуренція серед фахівців, зростання висунутих суспільством вимог, ставить перед вищою школою завдання: не тільки навчання професійним знанням, умінням і навичкам, але і розвиток високих особистих якостей майбутніх фахівців, творчого мислення, формування цілісного світосприйняття, національної самосвідомості.

Сучасна практика показує, що проблема становлення професійної індивідуальності особистості – це та сфера психологічних знань, інтерес до якої є постійним як в теоретичних, так і практичних аспектах. Відзначимо, що розвинені індивідуальні особливості студентів мають самостійну цінність не тільки в період навчання в технічному ВНЗ, а й в період майбутньої професійної діяльності на промисловому підприємстві. Затребуваність в високому рівні розвитку професійної індивідуальності студентів з позиції роботодавця забезпечить в майбутньому високий рівень професійної культури – як бажаної якості професійної діяльності.

Необхідно визначити що таке професійна індивідуальність. Це психологічне новоутворення особистості, в якому особистісні та професійні властивості інтегровані таким чином, що забезпечують успішну професійну діяльність та самодостатність майбутнього спеціаліста технічної спеціальності. Професійна індивідуальність як психологічне новоутворення особистості набуває сутнісного змісту в умовах навчально-професійної діяльності, гарантує майбутньому спеціалісту творчу активність і підтримку в успішній професійній діяльності та в неперервному розвитку пізнавального інтересу до індивідуальних можливостей власної особистості.

Дане новоутворення потребує всебічного дослідження, а також подальшого розширення та уточнення поняття, як необхідного фактора розвитку особистості.

СУТНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДИК ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

На сучасному етапі розвитку суспільства явище лідерства відіграє важливу роль у житті соціуму, а його значущість в існуванні організацій та їх управлінні важко переоцінити. Зазвичай, проблеми лідерства виникають при наявності хоча б двох осіб. Тобто лідерство можна навіть назвати одним з унікальних феноменів життя, пов'язаним із здійсненням владних функцій. Воно займає вагоме місце у цивілізованому суспільстві і пронизує всі сфери життєдіяльності. Феномен лідерства вивчається в різних галузях та напрямках таких наук, як педагогіка, психологія, соціологія, історія, політологія. Нині лідерство трактується неоднозначно, існує не один підхід до його розуміння та визначення. Досі так і не досягнуто повної згоди щодо поняття лідерства і методів його вивчення. Інтерес до лідерства виник ще в давні часи. Дана тема привертала увагу різних науковців. Більш досконало цю тему дослідили зарубіжні фахівці (Р. Блейк, Г. Лебон, Е. Еріксон, З. Фрейд, А. Адлер, Е. Фромм.). Їхнім здобуткам належить створення моделі та висунення теорії, які отримали світове визнання та затвердили себе як науково обґрунтовані ідеї. Внесок у розвиток теорії лідерства доклали також українські та російські вчені (Р. Кричевський, Е. Кудряшев, А. Зуб, В. Шейнов) .

Лідер – це людина, яка здатна повести за собою, пробудити інтерес до справи. Він активно впливає на навколишніх, розуміє інтереси більшості, від нього багато в чому залежить настрої у колективі, а може навіть діяти керуючись власними егоїстичними інтересами. Розрізняють лідерів-творців і лідерів-руйнівників. Лідер-творець діє в інтересах справи, в інтересах організації і всіх її членів, яких він веде за собою. А лідер-руйнівник діє у своїх власних інтересах, для нього на першому плані не справа, не люди, а власне егоїстичне бажання показати себе, використовуючи для цього справу і оточуючих (часто шкодить і справі, і людям). Саме для того, щоб у колективі панувала довірлива атмосфера, в усіх членів групи було спільне бажання працювати разом, необхідно на ранніх стадіях виявити лідера, а особливо його тип. У результаті дослідження було виявлено, що психологічних методик щодо

виявлення лідера існує дуже велика кількість. Зокрема, до таких належить опитувальник «Оцінка фахівця на лідерство», де учасники здійснюють самоаналіз лідерських здібностей. Малюнковий тест «Три тварини» показує, як сприймається особистість, як людина бачить себе з одного боку, а соціальне середовище, люди, що оточують – з іншого. Методики «Фігура», «Вибір керівника походу», «Політ на Місяць», «Геометрія для сліпих» також дозволяють виділити лідера у групі. Діагностика лідерських здібностей (Є. Жариков, Є. Крушельницький) дозволяє оцінити здатність людини бути лідером. «Методика на виявлення комунікативних та організаторських здібностей» відповідно демонструє наявність чи відсутність даних властивостей. Соціометрична техніка, розроблена Дж. Морено, застосовується для діагностики міжособистісних і міжгрупових відносин з метою їх зміни, покращення і вдосконалення.

Висновок. Отже, існує чимало методик виявлення лідера у колективі. Кожна з них має свою мету та вузьку направленість. Але при виборі тієї чи іншої методики необхідно керуватися віковими особливостями учасників. Саме тому подальшими напрямками свого дослідження вважаємо пошук класифікації методик за віковими періодами, а за умови її відсутності – створення власної типізації і розподіл методик за відповідними групами.

Василенко О. Г.,
Михайличенко В.Є.,
НТУ «ХП»

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Сьогодні, коли основним завданням вищої освіти є підготовка фахівця, професіонала, здатного приймати самостійні рішення, бути творчим, відповідальним та ін., тобто бути особистістю, здатною не тільки самостійно добувати, а й продукувати нове знання, особливого значення набуває впровадження в освітній процес педагогічних технологій, підходів, методологій, здатної забезпечити виконання цього надскладного завдання. У зв'язку з цим нам вважається актуальним дослідження питань організації самостійної навчальної діяльності студента на засадах особистісно-орієнтованого навчання.

У вересні – грудні 2016 року на базі ХОЕТІ було проведено дослідження з впровадження особистісно-орієнтованого навчання в процес підготовки соціальних працівників. Експеримент полягав в організації самостійної роботи студентів на засадах особистісно-орієнтованого навчання. При цьому особистісно-орієнтоване навчання розглядалося як методологія, основною метою якої є формування особистості в процесі опанування професійними знаннями. Розроблена методика організації самостійної роботи студентів на засадах особистісно-орієнтованого навчання полягала в наступному:

1) студенти на початку вивчення дисципліни були забезпечені методичними рекомендаціями щодо самостійної роботи;

2) у методичних рекомендаціях було зазначено структуру курсу, зроблено огляд літератури, рекомендованої під час самостійного опрацювання матеріалу, надані поради щодо роботи з літературою та послідовності самостійної роботи;

3) запропоновані для самостійного опрацювання завдання перш за все були диференційовані за рівнем складності, аби забезпечити студента можливістю вибору посильного завдання, щоб тим самим запобігти виникненню ситуації «неуспіху», пов'язаного з високою складністю завдання і створити передумови для успішного виконання завдання. Змістовно завдання поєднували як роботу по засвоєнню та поглибленню предметного змісту, так і роботу з саморозвитку особистості. Запропоновані студентам для самостійного виконання завдання були різними за формою та методами, забезпечували рефлексію;

4) у процесі самостійної роботи студенти були забезпечені можливістю індивідуальної консультації з викладачем при виникненні труднощів у виконанні завдання, при цьому контроль з боку викладача скоріше нагадував фасилітацію.

Результати педагогічного експерименту підтвердили гіпотезу про те, що організація самостійної роботи студентів на засадах особистісно-орієнтованого навчання сприяє розвитку особистості студента, формуванню у нього професійно важливих якостей та рис характеру, сприяє підвищенню рівня академічної успішності, самооцінки та ін.

Потребують подальшого дослідження конкретні форми та методи самостійної навчальної діяльності студентів та методика викладання фахових дисциплін на засадах особистісно-орієнтованого навчання.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛИХ КОЛЕКТИВІВ З РІЗНИМ СТИЛЕМ КЕРІВНИЦТВА

Проведений нами теоретичний аналіз данної теми, а саме теми «соціально-психологічні особливості малих колективів з різним стилем керівництва» дозволив виділити наступні види управління персоналом в сучасності:

Авторитарний стиль. Він передбачає ухвалення всіх рішень керівником.

Демократичний стиль. Він ґрунтується на колегіальному прийнятті рішень керівниками (за особливо складних умов до розв'язання проблем можуть бути залучені й професіонали).

Ліберальний стиль. Його характеризують невисока активність, небажання і нездатність керівника приймати будь-які рішення.

Для дослідження соціально-психологічних особливостей малих колективів з різним стилем керівництва ми вибрали методики направлені на виявлення вираженості ділових, творчих, моральних, та емоційних якостей, також нами була представлена методика на визначення групової згуртованості в робочих колективах.

Так ми можемо зробити висновок що якщо ми бажаємо швидко але не на довгий час підняти та утримувати продуктивність праці, то бажано обирати «пострадянський» стиль керування, але якщо хочемо зробити компанію на довгий час, де всі відчували б себе в затишку, щоб не було «текучості» кадрів, щоб не було соціального розділення в групах, щоб був хороших моральний клімат, та з часом підвищувалася продуктивність праці, то другий варіант управління, а саме «західний» виглядає більш привабливо.

Таким чином ми можемо сказати, що загалом по діловим якостям, творчим якостям, та емоційним якостям, є суттєві відмінності, що загалом має суттєвий вплив як на продуктивність праці, так і на професійну зношуваність респондентів.

Так ми побачили, що показники з «пострадянським» стилем управління на поріг нижче ніж в наших респондентів з «західним» стилем управління. Ще ми бачимо, що в західному зразку більш домінуючими є емоційні якості, та моральні якості.

Тож, з цього можемо зробити висновок, що для емоційного фону, та міжособових відносин в цьому робочому колективі приділяється значна увага, хоч колектив можливо і не на стільки продуктивний, але професійне вигорання та професійне зношування буде набагато повільніше, в зв'язку з тим, що взаємодія між керівним «стаффом» та рядовими співробітниками дружня та можна навіть сказати «сімейна» всі розуміють що роблять одне діло, і що кожен повинен вносити свою частку в цю роботу, кожен усвідомлює свою відповідальність і долю участі в проекті.

По результатам проведених нами методик можна сказати що людям приємніше працювати в колективі де представлений «західний» стиль керівництва, бо він більше направлений на співпрацівників, з якими їх розвиток та робота над взаємодією персоналу проходить навіть поза роботою, ніж суто на виконання заданої роботи керівником, та на її виконання.

Грицаєнко Т. С.,
Грень Л.М.,
НТУ «ХП»

РОЛЬ ХАРИЗМИ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ЛІДЕРА

Харизматичні лідери в житті нації з'являються, зазвичай, досить рідко. Сааме поняття харизми визначити важко, бо сприймається вона на емоційно-чуттєвому рівні. Харизма – це влада, побудована на силі особистих якостей людини, її привабливості. У будь-якій соціальній спільноті діють закони самозбереження і відтворення соціальної структури, функціонують відповідні механізми, які забезпечують процеси консолідації й управління.

Лідером (від англ. leader – ведучий, керівник) визнається член організації чи групи, який користується авторитетом та підтримкою більшості. Лідер у політичній системі суспільства – це керівник держави, політичної партії, громадської організації чи громадсько-політичного руху.

М. Вебер, який ставився до політики як до покликання, здійснив типологію політичних лідерів за типом авторитету: харизматичний, традиційний та раціонально-легальний. Раціонально-легальне лідерство базується на раціональному виборі, традиційне – на вірі в законність традиції, звичаю. В основі харизматичного лідерства лежить унікальна здатність окремих

людей притягувати до себе інших, викликати захоплення й зачарування. Цю властивість М. Вебер називає харизмою – милістю Божою.

Позиції політичного лідера значною мірою детерміновані способом легітимації, обсягом і характером владного впливу. Динаміка відносин між політичним лідером і членами відповідної спільноти формує процес політичного лідерства. Політичне лідерство – це „процес взаємодії між людьми, в ході якого наділені реальною владою авторитетні люди здійснюють легітимний вплив на суспільство (чи певну його частину), котра добровільно віддає їм частину своїх політико-владних повноважень і прав”.

Харизматичний лідер стає пастирем, поводитирем. І доти діє його унікальний дар („зваба” за Г. Ле Боном), доки його почуття зливаються з почуттями народної маси. Коли емоції вщухають, харизматичний авторитет зникає або трансформується. В українському суспільстві, традиційно схильному до персоналізації влади, політична боротьба набуває форми змагання за завоювання, використання й утримання влади не стільки політичними партіями, скільки окремими „яскравими” особистостями, наділеними лідерськими якостями. У цьому проявляється специфічна риса інституту політичного лідерства в Україні.

Духно Н.,
НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПІЗНАВАННЯ ЕМОЦІЙ СТУДЕНТАМИ ГУМАНІТАРНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Поняття «емоційний інтелект» (EQ) в психології з'явилося відносно недавно, і з кожним днем інтерес до нього зростає. І не випадково: численні дослідження, проведені теоретиками і практиками психології, показали, що рівень особистих досягнень людини у великій мірі визначається не класичним показником інтелекту IQ, а емоційними здібностями. Іншими словами, «бути розумним» - зовсім не означає «бути успішним», важливо розбиратися в своїх і чужих емоціях і вміти контролювати їх

Загальноприйнятого методу для оцінки емоційного інтелекту зараз не існує. Найбільш простий метод - зовнішня оцінка успішності людини. Для суб'єктивної оцінки можна скористатися шкалою емоцій. Так, низька самооцінка, почуття провини і депресії говорить про низький EQ. Людина

незадоволений собою і вважає, що нічого не досяг. Коли розуміє частину своїх прихованих мотивів, вчиться керувати своїм станом і часом, намагається мотивувати себе, це показує на розвинений емоційний інтелект. Про найвищому емоційному інтелекті свідчить гармонія, коли людина перестає бути у владі своїх емоцій, а успіх стає логічним наслідком вчинків людини. В Інтернеті можна знайти тести для оцінки EQ.

За результатами методики колірний тест відносин студенти технічної спеціальності та студенти гуманітарної спеціальності показали майже однакові результати. Однак є відмінності по сприйняттю таких емоцій, як страх, гнів, сум, відраза. Найбільші відмінності зафіксовано за страхом та відразою, де студенти технічної спеціальності мають більше розмаїття кольорів відповідно емоції. За проявами емоційного інтелекту знайдено достовірні відмінності за шкалами емоційна обізнаність, емпатія та розпізнавання емоцій, тобто майбутні інженери в меншій мірі розуміються у диференціації емоцій, співчують іншим та можуть «читати» емоції інших людей. Студенти гуманітарної спеціальності мають на багато більше розуміння про емоції людини та можуть якісно та швидко розпізнати, ту чи іншу емоцію людини, ніж студенти технічної спеціальності, які уміють розбиратися в цьому напрямку гірше, що зумовлює необхідність розвитку емоційного інтелекту у майбутніх інженерів для досягнення ними високого рівня лідерських здібностей.

Живцова А. І.,

Резван О.О.

ХНПУ імені Г. С. Сковороди

УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА

У світі, що постійно змінюється, питанню розвитку лідерських якостей необхідно приділяти особливу увагу. Адже ці якості забезпечують загальний розвиток особистості й сприяють її соціалізації за найменшого психологічного дискомфорту. Харизматичні особи можуть здійснювати стійкий вплив на інших людей. Харизматичний лідер - людина, що очолює певну соціальну групу завдяки своїм винятковим особистим якостям - харизмі. Проте лідером може бути тільки та людина, яка має авторитет серед інших людей, виправдовує їхню довіру. Вчені виділяють такі якості, які характерні для харизматичного лідера:

- енергійність; у оточуючих створюється відчуття, що керівник випромінює енергію;
- поважна, впливова зовнішність, обов'язкова привабливість;
- незалежність характеру;
- ораторські здібності, вміння переконливо говорити, спілкуватися з іншими людьми;
- адекватне сприйняття похвал щодо своєї особи; харизматичні особи не обтяжуються від захоплення з боку оточуючих, але при цьому не стають гордовитими або егоїстами;
- упевнена манера триматися в різних (у тому числі несприятливих) ситуаціях;
- гідні та впевнені манери поведінки.

Саме поняття «лідерство» можна трактувати, як результат процесу соціалізації, становлення та розвитку особистості людини. В свою чергу, соціалізація – це двоєдиний процес, який поєднує у собі процеси адаптації та індивідуалізації. Отже, лідер – це людина, яка адаптувалася до безперервних змін нашого суспільства при цьому залишила в собі індивідуальність, унікальні якості особистості. Від педагогічного середовища у значній мірі залежить чи будуть розвинуті на належному рівні лідерські якості особистості, її лідерський потенціал. Однією з найголовніших умов розвитку лідерського потенціалу у педагогічному середовищі є підготовленість педагогів до роботи з лідерами. Для педагогів дуже важливо знати про особливості роботи з лідерами, вміти аналізувати й виявляти лідерський потенціал вихованців, розвивати його й давати правильний напрям. Розвиток лідерського потенціалу передбачає вміння і здатність педагога конструювати мотивуючі соціальні умови розвитку особистості вихованця, спрямовані на включення його в соціально значимі відносини з позиції лідера.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що харизматичний лідер – це в першу чергу особистість, яка здатна зберегти свою індивідуальність в середовищі постійних змін, має стійкий вплив на оточуючих людей, має авторитет в суспільстві і здатна керувати іншими, використовуючи довіру і повагу до себе. У вихованні такого лідера велику роль відіграє як саморозвиток, самовдосконалення, бажання стати лідером, так і вчитель, який може розвинути лідерські якості у людині за допомогою конструювання мотивуючих соціальних умов розвитку особистості вихованця.

РОЛЬ ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА

Інтеграція України в європейський економічний та освітній простір потребує якісної зміни концепції національної системи освіти. Завдання побудови демократичного суспільства з високорозвиненою економікою об'єктивно зумовлюють необхідність своєчасного виявлення і подальшого формування особистості з лідерським потенціалом.

Основна частина. Лідером є людина здатна зібрати навколо себе групу людей, яка разом із нею взаємодіє та розвивається, здатна вселяти оточуючим віру в ідею та ентузіазм щодо її втілення. Особливою характеристикою людини з лідерськими якостями є її харизматичність, що виявляється в умінні переконувати оточуючих у позитивності особистісно значущої ідеї, спрямуванні їх до руху у напрямку втілення шляхів, що забезпечать її досягнення.

Харизма обумовлена неординарними якостями особистості: загадковістю, унікальністю, особливим даром впливу на людей, таємничістю, фатальною значущістю, величчю, передбаченням подій. Харизма є потужною силою, якщо спирається на підтримку оточення, віру мас, підкріплюється цілеспрямованою діяльністю. В харизматичних відносинах особливе значення надається вірі в незаперечну цінність об'єкта та авторитету лідера.

Сучасні дослідники наголошують, що харизма має декілька структурних компонентів: психологічний, комунікативний, іміджевий та містичний. Психологічна складова дається людині від природи, її важко змінити. Це структура особистості людини, комплекс рис її характеру, звичок.

Комунікаційну складову можна посилювати, розвиваючи навички спілкування. Можливо, наприклад, навчитися публічно виступати, «запалювати» та надихати людей під час своїх виступів, вибудовувати специфічні відносини всередині колективу – систему підкорення та реалізації влади.

Іміджеву складову легко змінити за короткий проміжок часу. Імідж обумовлений думкою про лідера людей, на яких він намагається вплинути.

Надзвичайна енергія та магнетизм, що є в харизматах, це проявлення чогось містичного, божественного.

Харизматична особистість не завжди виявляє себе як лідер, але завжди прагне має своїх прихильників у масах. Слід зазначити, що існує багато людей потенційно харизматичних, але таких, що не реалізували своїх лідерських здібностей. Отже, існує потреба допомоги харизматичній особистості стати лідером. Зазначене завдання може бути вирішеним за умови цілеспрямованого педагогічного впливу на особистість харизматичної людини. Отже, вчитель має виявляти здатність формувати харизматичного лідера в учнівському колективі, що виявляється через:

- методичну грамотність у виявленні та формуванні лідерських якостей;
- уміння аналізу суспільних процесів;
- підтримку волонтерського руху, громадських об'єднань, залучення учнів до соціально значущої діяльності.

Зазначені завдання спричиняють необхідність спрямування майбутніх педагогів на актуалізацію їхніх знань у галузі психології особистісних особливостей потенційного лідера; методологічних підходів щодо дослідження проблеми лідерства; усвідомлення шляхів вирішення конфліктних ситуацій, що виникають в колективі через виявлення харизми його членів. Отже, спрямування майбутніх педагогів на компетентність у формуванні харизматичних лідерів має стати сучасним завданням педагогічних вишів в аспекті оновлення змісту освіти.

Кравченко Ю.В.,

Щербина Е.Б.,

ХДАМ

РИСИ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА У СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ

Протягом всієї історії людства вважалося, що світ ділиться на тих, хто править, і тих, ким правлять, і що, перебуваючи в одній категорії, можна перейти в іншу.

Харизматичний лідер – це людина, яка користується певним авторитетом в очах оточуючих. Його правління підтримується масами не завдяки залякуванню, а на основі особистих переконань, впевненості в «богообраності».

Актуальність проблеми обумовлена наступними факторами: низьким рівнем професіоналізму сучасних керівників, що тягне за собою неефективність діяльності організації, і наявністю досить скупих досліджень в сфері управління.

Харизматичні характеристики лідера:

- ✓ енергійність - у оточуючих створюється відчуття, що керівник випромінює енергію, поважна, впливова зовнішність, обов'язкова привабливість;

- ✓ незалежність характеру, гарні ораторські здібності, вміння переконливо говорити, спілкуватися з іншими людьми;

- ✓ адекватне сприйняття похвал щодо своєї особи - харизматичні особи не обтяжуються від захоплення з боку оточуючих, але при цьому не стають гордовитими або егоїстами;

- ✓ упевнена манера триматися в різних (у тому числі несприятливих) ситуаціях;

- ✓ гідні та впевнені манери поведінки.

Чи можна навчитися бути харизматиком, управляти харизмою? Так. Лідери, які увійшли в історію як володарі яскравої харизми, наполегливо працювали над своїм розвитком. Певні харизматичні здібності є практично у всіх. Навчившись розвивати їх, можна надавати харизматичний вплив в потрібні моменти. Але для цього важливо розуміти, які складові харизми піддаються зміні, а які - ні.

Візьмемо психологічну складову харизматичного впливу. Це структура особистості людини, його характер, набір рис, що визначають його індивідуальність. Підкріпити «потрібні», «позитивні», «корисні» риси особистості і пом'якшити роль «непотрібних», «зайвих», «небезпечних», зрозуміло, можливо. Якраз цим займається психотерапія. Але – лише в певних межах. Людську особистість не перепишеш, як комп'ютерний файл. Намагатися вплинути на психологічні аспекти харизми - процес довгий і не гарантує результату.

Харизматична людина знає себе, свої сильні і слабкі сторони. Недоліки він намагається компенсувати або перевернути їх на позитив, а сильні сторони – підкреслити і забезпечити їм застосування. Тому для розвитку харизми стає важливим знайти своє покликання і реалізуватися в цьому напрямку.

Більшість психологів розробили 12 кроків правил до лідера:

1. Визначити мету та що необхідно зробити.
2. Визначити шляхи для найкращого досягнення мети.
3. Поділити весь обсяг роботи на частини.
4. Скласти план виконання.
5. Порадитись з фахівцями.
6. Дібрати помічників, виконавців.
7. Розподілити обов'язки.
8. Пояснити, що саме потрібно зробити.
9. Скоординувати роботу з іншими організаторами та організаціями.
10. Координувати хід роботи, вносити зміни за потребою.
11. Провести захід на найвищому рівні.
12. Проаналізувати роботу, зробити підсумки.

Отже, харизматична людина в будь-який момент може стати лідером, який веде за собою інших людей. Але це стає неможливим, якщо людину переповнюють злість, роздратування чи нелюбов до себе. Людей приваблює інше – доброзичливість, внутрішня гармонія і самоповага.

Кузько М.С.,

Скиба Ю.А.

ХНУ им.В.Н.Каразина

СИТУАТИВНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ГЕОЛОГОВ

В условиях современного мира залогом успешной профессиональной деятельности будущего геолога являются не только профессиональные знания и навыки, но и наличие ряда социально важных личностных и профессиональных качеств, к которым относятся самостоятельность, инициативность, коммуникативные навыки, способность к быстрой социальной и профессиональной адаптации. Также необходимыми для современного специалиста геологического профиля являются умение анализировать производственные ситуации, принимать взвешенные решения и брать на себя ответственность за последствия их реализации. Совокупность профессиональных знаний и умений, а также вышеупомянутых качеств является ничем иным как профессиональной компетентностью будущего

геолога, формируемой в процессе профессиональной подготовки. Именно поэтому поиск путей модернизации профессиональной подготовки, которые позволили бы максимально эффективно формировать профессиональную компетентность у будущих геологов является важной задачей современной педагогики. Проанализировав отечественный и иностранный опыт подготовки будущих геологов, мы считаем целесообразным применять интерактивные методы обучения в подготовке будущих геологов, среди которых особое место занимает ситуативное моделирование.

В процессе исследования теоретическим фундаментом для нас служили методические и теоретические наработки таких отечественных и иностранных педагогов, как С.Гончаров, Н.Ермилова, Ю.Кобюк, О.Назаркин, Л.Пироженко, В.Перминова, Т.Сердюк, И.Ситка, и др.

В процессе исследования нами было дано определение понятию «ситуативное моделирование в профессиональной подготовке будущих геологов»: совокупность интерактивных средств обучения, направленных на получение знаний и умений будущих геологов, формирования их компетентностей путем воспроизведения реальных и реально возможных производственных ситуаций с целью их анализа и исследования, приобретения навыков принятия решений, формирования отношения к ним.

Применению средств ситуативного моделирования должно предшествовать четкое осознание преподавателем не только специфики данной методики, но и возможностей и границ ее использования. К средствам ситуативного моделирования (учитывая классификацию интерактивных методов обучения Л. Пироженко и О. Пометун) мы относим не только деловые и ролевые игры, имитации и симуляции, но также, и кейсовое обучение, которое предусматривает собственноручное моделирование преподавателем реально возможных производственных ситуаций в устном или письменном виде.

Таким образом, учитывая исторические традиции подготовки будущих геологов, ситуативное моделирование дополняет имеющиеся методы обучения, расширяя возможности подготовки будущих геологов и повышая ее качество, что в условиях выхода наших специалистов на мировой рынок труда позволит им достойно представлять Украину благодаря своей квалифицированности и конкурентоспособности. Внедрение средств ситуативного моделирования в

профессиональную подготовку будущих геологов требует также четкого обозначения таких педагогических условий, которые бы максимально способствовали повышению эффективности применения данных средств, что и станет целью наших дальнейших исследований.

Лазаренко К.П.,
Середа Н.В.
НТУ «ХП»

ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ НА ТВОРЧИЙ САМОРОЗВИТОК СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ

Творчий саморозвиток людини є необхідною складовою для її становлення як особистості. Не зважаючи на обрану професію та діяльність, він має велике значення, бо завдяки наявності творчого підходу збільшується можливість виявлення новизни у будь-якій сфері та вдосконалюється рівень професіоналізму. Це особливо важливо у медичній сфері, тому що ця область діяльності прямо пов'язана з постійним вдосконаленням, новими винаходами, роботою з людьми, які потребують різний підхід.

Від рівня та якості навчання та виховання залежить розкриття творчих здібностей студентів – медиків, що в подальшому обумовить їх розвиток як спеціалістів. Правильно спрямоване та налагоджене навчання надає студенту можливість стати творчо розвиненою, самодостатньою, компетентною та конкурентоспроможною особистістю. Велике значення має визначення вже існуючого рівня творчого розвитку у студента, його типу мислення та рівня креативності, але є можливість розкрити творчий потенціал тих, хто ще не зміг це зробити, та допомогти вдосконалюватись тим, хто вже досягнув високого рівня у цьому.

Сучасний лікар повинен володіти умінням творчого пошуку. Сприяння розвитку критичного мислення у період навчання студента у вищому медичному навчальному закладі є залучення їх до пошукової-дослідницької та науково-дослідницької діяльності. Але, насамперед, потрібно створити у студента позитивну мотивацію до дослідницької діяльності, забезпечити широкі можливості для мислення, навичок дослідницької діяльності, уміння взаємодіяти з інформаційними засобами, формулювати і розв'язувати завдання різних видів (відповідно до конкретних видів робіт).

Розвиток творчого потенціалу особистості є важливим компонентом процесу навчання у вищих учбових закладах, так як суспільство гостро потребує кваліфікованих спеціалістів з розвиненими творчими задатками, які вміють проявити себе в професійній діяльності. Для цього необхідно виходити за межі стандартного навчання і застосовувати методики, спрямовані на творчий саморозвиток студентів, важливо надавати їм можливість реалізувати себе у творчих завданнях. Треба змінювати традиційну когнітивну модель навчання, в рамках якої домінує репродуктивна діяльність студентів та екстенсивний характер образотворчого процесу.

Останні роки іде тенденція до впровадження нових методик навчання у Харківському національному медичному університеті, проведення занять та семінарів орієнтованих на самостійну роботу та надається можливість студентам зростати у творчому саморозвитку. Це впливає на їх рівень креативності і дає можливість стати всебічно розвиненими, конкурентоспроможними, обізнаними фахівцями. В особливості, розглядаючи сферу вищих начальних медичних закладів, необхідно не зупинятись на досягнутому, але впроваджувати нові методики, що дозволять студентам досягти ще більшого в творчому саморозвитку.

Небитова І.А.,

Довженко Т.О.

ХНПУ імені Г. С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ВНЗ

Сучасні інноваційні процеси в Україні, які пов'язані з модернізацією освіти, висувають принципово нові вимоги до особистості майбутнього вчителя початкових класів. Глобальні соціальні зміни сучасного життя потребують від суспільства нових, гуманістично орієнтованих молодих вчителів, які мають якості харизматичних лідерів і здатні до продуктивного співробітництва та несення відповідальності за свою діяльність. Безперечно, розвиток харизматичних лідерських якостей починає більш плідно формуватися у студентські роки, і тому набуває великого значення.

Проблему харизматичного лідерства досліджувало багато науковців: Г.М. Ашина, І.П. Волкова, Н.С. Жеребова, Б.Д. Паригін, Р. Таннекебар та інші.

Дослідник Б.Д. Паригін визначав лідерство як один з процесів організації та управління малої соціальної групи, який сприяє досягненню групових цілей в оптимальний термін і з оптимальним ефектом. За визначенням Р. Таннекебара, лідерство – це міжособистісна взаємодія, яка виявляється в конкретній ситуації за допомогою комунікативного процесу і спрямована на досягнення цілей. Проаналізувавши та узагальнивши різні визначення науковців можемо сказати, що лідерство – це динамічне особистісне утворення, яке характеризується системою ставлення особистості до інших та до самої себе.

Важливою складовою у формуванні лідерських якостей є харизма – влада над іншими, побудована на силі особистих якостей людини та її привабливості для оточуючих. Розглянемо термін харизми, який запропонував М. Вебер: «Харизма – це екстраординарні якості особистості. Незалежно від цього, вони є реальними, бажаними чи імовірними. Харизму не можна продати або отримати у спадок: вона унікальна й безтиражна». Опираючись на вищезазначене, можна сказати, що не маючи харизми стати лідером практично неможливо. Насамперед це стосується майбутнього вчителя початкових класів, який має стати для своїх учнів беззаперечним харизматичним лідером. Слід зазначити, що саме у період навчання у ВНЗ на факультеті початкового навчання якості харизматичного лідера формуються найактивніше. Оскільки студентське лідерство концентрує увагу на тому, що: “я це можу”, “я це зроблю”, “я кращий”, “я зроблю це найкраще”. Саме тому велику роль у формуванні харизми відіграє студентське самоврядування, колектив студентів та педагог-наставник (куратор). Розуміння педагогом-наставником поняття, типів, стилів лідерства та вміння використовувати їх особливості у навчально-педагогічній діяльності дають студентам гарне підґрунтя для формування якостей харизматичного лідера. Адже саме куратор є прикладом харизматичного лідера для студентів. Можна сказати, що під час спільної діяльності педагога-наставника та студентів виникає активний процес формування якостей харизматичного лідера.

На думку багатьох вчених, лідерами «народжуються», однак ще в більшій мірі ними стають за допомогою навчання та наполегливої індивідуальної роботи, збагаченої знаннями практичного досвіду та навичками, що придбані під час студентського самоврядування. Важливу роль у цьому процесі відіграє оточуюче середовище, в зв'язку з чим зростає роль педагога-наставника і студентського колективу для формування якостей харизматичного лідера майбутнього вчителя початкових класів.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Аналіз літературних джерел з проблеми побудови професійної кар'єри дозволив визначити деякі гендерні особливості, які наведемо нижче.

1. Кар'єра – це швидке й успішне просування по службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності, досягнення популярності, вигоди; рід діяльності.

2. Під впливом науково-технічного прогресу найважливішим елементом професійної кваліфікації стає професійна гнучкість і мобільність, здатність у разі потреби швидко перекваліфікуватися або навіть змінити професію.

3. Психологічне вивчення професійного самовизначення пов'язано з проблемами психології особистості: особливості особистісного розвитку істотно впливають на процес професійного самовизначення і далі на результати професійної діяльності.

4. Жінки більш зацікавлені у стабільності роботи та збереження цілісності як професійного так і особистого життя.

5. Виявлено, що у жінок домінує мотивація самоповаги, для них важливо зберегти власну гідність.

6. Жінки більше схильні орієнтуватися на високе матеріальне становище та сферу навчання та освіти.

7. У чоловіків переважає відсутність інтересу до професії, при чому вони спрямовані на отримання духовного задоволення.

8. Майбутні інженери мають високий рівень розвитку смисложиттєвих орієнтацій, вони частіше планують та будують схему життя, їм властива екстернальна мотивація та амотивованість,

9. У студентів інженерів виражені кар'єрні орієнтації: автономія (незалежність), підприємництво, менеджмент, виклик, також їм властиві такі цінності: духовне задоволення та сфера сімейного життя.

10. Майбутнім психологам більш властива мотивація досягнення, мотивація саморозвитку, мотивація самоповаги.

11. У студентів психологів вираженіші такі цінності: сфера захоплень, сфера навчання і освіти та матеріальне становище.

Тож, можна зазначити, встановлені факти знайдуть свій відбиток у подальшій розробці тематики і написанні курсових робіт.

Нікуліна Г.Л.,

Багмут В.В.,

ХМАПО

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Стан здоров'я населення завжди є визначальним критерієм розвитку суспільства. Тому професійна підготовка медичних працівників виступає одним із показників соціального розвитку, оскільки фактично формує і підтримує доктрину життєздатності суспільства. Досягнення цих положень потребує формування відповідних професійних умінь у лікарів-інтернів, тобто – майбутніх фахівців певної галузі охорони здоров'я, а від викладачів системи післядипломної освіти – ретельного аналізу дидактичних підходів та їх корекції з метою підвищення рівня готовності до професійної діяльності.

У зв'язку з цим на кафедрі гігієни праці та професійної патології ХМАПО проведені дослідження рівня сформованості готовності до професійної діяльності лікарів-інтернів та запропоновано комплекс методів з поліпшення якості їх підготовки. З цією метою було проаналізовано існуючі програми навчання в системі додипломної підготовки, встановлено ступінь сформованості професійних умінь визначеного контингенту та розроблено конкретні заходи з їх підвищення.

У процесі дослідження виявлено, що при переході на кредитно-модульну систему викладання суттєво, в 1,5 рази у порівнянні з програмою 2005-2009 р., зменшилася загальна кількість годин на викладання дисципліни «Гігієна праці»; було повністю виключено лекції на старших курсах (5 і 6); тему, яка формує комплексне уявлення студента про шкідливий та небезпечний вплив факторів виробничого середовища і трудового процесу на здоров'я працюючих, та потребує активної співпраці викладача і всіх студентів групи, винесено повністю на самостійне опрацювання. При аналізі тематичних планів практичних занять та самостійної роботи виявлено, що обсяг інформації для засвоєння залишився без істотних змін.

Таким чином, збільшилося інформаційне навантаження на студента, підвищилися інтенсивність і напруженість його праці. Все це негативно вплинуло на якість засвоєння дисципліни та на ступінь сформованості

практичних знань і вмінь, що було з'ясовано при опитуванні та підтверджено результатами вхідного контролю (тестування та вирішення ситуаційних завдань різної складності). У процесі дослідження розроблено методику з підвищення рівня сформованості професійних умінь з гігієни праці у лікарів-інтернів в системі післядипломної освіти в межах існуючих типових програм, а саме: переробку лекційного курсу, перегляд змісту практичних занять, новітні технології проведення семінарів. При цьому: лекції переглянуто з урахуванням відсутності їх на 6-му курсі, доповнено теоретичну частину матеріалом, що був виключений при навчанні у ВНЗ, спрощено викладання, перебудовано матеріал таким чином, щоб він максимально ілюстрував взаємозв'язки між факторами виробничого середовища і трудового процесу, а також роз'ясовував комплексний вплив цих факторів на організм працюючих; підбір завдань для практичних занять передбачав поступовий перехід від простих до складних ситуаційних завдань, а також розв'язання наприкінці навчання комплексних задач підвищеної складності; семінарські заняття проводилися в основному у вигляді семінарів-дискусій, які ставили за мету обмін досвідом, підвищення загального професійного рівня лікарів.

При розборі тем, пов'язаних з рішенням адміністративно-правових питань в діяльності санітарного лікаря, були запропоновані рольові ігри. Новітнім при проведенні семінарських занять було залучення досвідчених фахівців з практичної охорони здоров'я, які в цей час проходили навчання на інших циклах кафедри. Все це призвело до підвищення готовності до професійної діяльності лікарів-інтернів і підтвердилося результатами екзаменів, внутрішньо кафедрального та незалежного зовнішнього тестування на базі комп'ютерного центру ХМАПО.

Ніязова Н.,
НТУ «ХП»

МОТИВАЦІЙНО-ДІЯЛЬНІСНІ КОМПОНЕНТИ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Необхідність дослідження та посилення мотиваційно-діяльнісного саморозвитку майбутнього психолога у вищому навчальному закладі, його актуальність і доцільність зумовлені запитом суспільства щодо підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного, здатного до постійного

самовдосконалення психолога, який успішно розвивається як особистість і професіонал.

Саморозвиток - це закономірна зміна індивіда при безперервній взаємодії суспільного і індивідуального, в результаті якого виникає новий якісний стан особистості. Професійний саморозвиток студента-психолога є багатокomпонентним особистісно та професійно значущим процесом, який базується на взаємозв'язку зовнішніх і внутрішніх факторів, що сприяють розкриттю, усвідомленню і перетворенню своїх професійно значущих особистісних особливостей, адекватному і активному їх використанню у професійній діяльності.

Ми дотримуємося ідеї детермінації розвитку особистості діяльністю: людина розглядається з позицій її відповідності професії та успішності діяльності в ній. Ми погоджуємось з позицією В.Сластєніна, «професійний розвиток передбачає інтеграцію таких цінностей, як особистість і діяльність».

Спираючись на аналіз досліджень, що стосуються психологічного змісту професійного саморозвитку, ми визначили компоненти структури професійного саморозвитку: 1) мотиваційно-цільовий, 2) особистісно-ціннісний, 3) професійно-діяльнісний, 4) рефлексивно-оціночний.

Професійний саморозвиток студента-психолога є багатокomпонентним особистісно та професійно значущим процесом, який базується на взаємозв'язку зовнішніх і внутрішніх факторів, що сприяють розкриттю, усвідомленню і перетворенню своїх професійно значущих особистісних особливостей, адекватному і активному їх використанню у професійній діяльності.

В рамках психологічної теорії діяльності мотив є одним з ключових понять, а мотивація розглядається як сукупність спонукають чинників, що визначають активність особистості. Серед різних видів мотивів нас цікавить мотив досягнення, (тому що існує тісний зв'язок між рівнем мотивації досягнення і успіхом в життєдіяльності). Для студента-психолога мотивація досягнення - значуща характеристика, так як проявляється стійка потреба досягати успіху в різних видах діяльності, у прийнятті відповідальності на себе, прояві впевненості, наполегливості в прагненні до досягнення цілей.

У змістовне наповнення мотиваційно-цільового компонента входить і прагнення студента-психолога до саморозвитку, власної реалізації в професійній діяльності.

Мотиваційна готовність до самоосвіти являє собою цілеспрямовану пізнавальну діяльність, керовану самим студентом-психологом, яка виявляється в придбанні систематичних знань у професійній діяльності. Для студентів-психологів мотивами, що спонукають до самоосвіти є: необхідність пошуку і аналізу нової інформації; бажання творчості; відповідність сучасним вимогам; суспільна думка; інтерес до справи.

Таким чином, змістовне наповнення мотиваційно-цільового компонента саморозвитку визначається: 1) прагненням особистості до саморозвитку, 2) мотивацією досягнення, 3) мотиваційної готовністю студента-психолога до самоосвіти.

Змістовне наповнення особистісно-ціннісного компонента складають термінальні цінності і професійно значущі особистісні якості студента-психолога.

Пархоменко М.
НТУ «ХП»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Аналіз науково-методичної літератури привів до таких висновків.

1. Креативність – це рівень творчої обдарованості, що є стійкою характеристикою особистості, яка дозволяє знаходити оригінальні, нові способи вирішення завдання, породжувати ідеї, рішення і створювати художні форми, які є унікальними і незвичайними.

2. Основною відмінною креативності від творчості є те, що креативність, розуміється як особистісна якість, що характеризується постійністю і здатністю проявитися в будь-який момент в різних ситуаціях, а творчість це процес і як автоматизований навик, здатний або включатися в будь-який вид діяльності і поведінки або ні.

3. Соціальна креативність є вищою формою соціальної діяльності, яка спрямована на перетворення і створення якісно нових форм.

4. Згідно стереотипам чоловіки описуються компетентними і володіють якостями, необхідними для того, щоб стояти при владі, а жінки - як чутливі і чуйні; також, представникам кожної статі бракує якостей, типових для представників протилежної статі.

5. Відомо, що креативність професійної діяльності у практичних психологів передбачає відкритість до чужого досвіду, і обумовлює глибокий інтерес до себе і людей, автентичність, толерантність до невизначеності.

6. Студенти психологи відчують потребу в організаторській діяльності і активно прагнуть до неї, швидко орієнтуються в складних ситуаціях.

7. Майбутні психологи більш здатні передбачати вчинки інших на основі аналізу та оцінки реальних ситуацій, станів, почуттів.

8. У студентів психологів переважає знакове мислення, тобто вони характеризуються перетворенням інформації за допомогою умовиводів.

9. Визначено, що студенти психологи здатні до висунення нових, незвичних і неочікуваних ідей, які суттєво відрізняються від вже відомих, тривіальних, загальноприйнятих.

10. Майбутні психологи відчують потребу в організаторській діяльності і активно прагнуть до неї, швидко орієнтуються в складних ситуаціях.

Тож, можна зазначити, встановлені факти знайдуть свій відбиток у подальшій розробці тематики і написанні курсових робіт.

Рахман Л.,
НТУ «ХП»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ІНТЕРЕСУ ДО ПРОФЕСІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Дослідження і зумовлений аналіз науково-методичної літератури привів до таких висновків. У психології та педагогіці професійний інтерес розглядається як складний комплекс психічних властивостей і станів, що включає виборчу пізнавальну, емоційну і вольову активність, спрямовану на обрану або обирану професійну діяльність.

Краще вибрати професію у відповідності зі своїми стійкими інтересами і схильностями. І тільки в тому випадку, коли з інтересами пов'язані життєві професійні плани, можна говорити про професійні інтереси.

Одним з основних факторів вибору професії є інтерес до того чи іншого виду діяльності. Серед різних психологічних феноменів, які приймаються за мотив і спонукання до діяльності, велика увага приділяється інтересу, який розглядається як вольовий імпульс, направляючий дії людини, виступає як мотив, намір, свідомо поставлена мета. У психології інтерес розглядається, як

правило, у двох основних аспектах: інтерес як потреба і інтерес як відношення. Багатьма психологами інтерес розглядається як відношення, де на перший план виходить його емоційна забарвленість.

Проблема самовизначення особистості, а особливо професійного самовизначення, в сучасному суспільстві є актуальною, тому що є потреба у фахівцях, які здатні знаходити особистісний сенс у професійній праці, самостійно реалізовувати своє професійне життя, відповідально приймати рішення щодо вибору професії, спеціальності та місця роботи. Процеси самореалізації і самовираження, побудова професійної кар'єри можливі лише при правильному професійному самовизначенні. Кар'єра – це суб'єктивні усвідомлені уявлення працівника про власне професійне майбутнє, яке характеризується визначенням шляхів самореалізації та задоволенням від професійної діяльності.

Соціально-психологічні чинники - це спостережувані або фіксуючі прояви соціально-психологічної реальності. Вони впливають на всі психологічні прояви індивіда: його сприйняття, мислення, пам'ять, уява, емоції і волю. Основним соціально-психологічним фактором інтересу до професії є мотив. Мотив не може бути пояснений сам по собі. Він може бути зрозумілий в системі тих факторів - образів, відносин, дій особистості, які складають загальний лад психічної життя. Його роль полягає в тому, щоб додати поведінці імпульс і спрямованість до мети.

Відповідно до отриманих даних в цілому майбутні психологи мають більш виражений професійний інтерес, ніж майбутні економісти. Студенти-психологи бажають само реалізуватися у обраній професії. Головними чинниками вибору професії в обох вибірках стало розуміння значущості для суспільства власної професії. Також майбутні психологи бажають працювати за спеціальністю, на відміну від майбутніх економістів. Щодо мотивації, то майбутні психологи прагнуть до саморозвитку у професії, тоді, як майбутні економісти шукають у обраній професії відчуття самоповаги. Спрямованість на себе, на роботу та взаємодію не відрізняються у двох вибірках.

Отже, можна зробити висновок, що майбутні психологи пройшли більш успішне самовизначення, що зумовило більш високий професійний інтерес до обраної спеціальності.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ПРОЯВУ ЛІДЕРСТВА У СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Наявність та розвиток лідерських якостей є дуже важливим у процесі розвитку особистості та досягнення нею поставлених життєвих цілей.

Лідерство – закономірне соціальне явище, що наймасовіше проявляється у групах. Серед членів будь-якого колективу завжди знаходяться особистості, які виявляють вищий, у порівнянні з іншими його членами, рівень активності, вони більше поінформовані, мають добрі організаторські здібності, швидко завойовують авторитет, уміють скерувати групу на виконання спільного завдання. Юнацький вік створює певні передумови для успішного розвитку соціальної креативності і лідерських здібностей, адже особливості цієї вікової категорії визначаються конкретними соціальними обставинами, насамперед – зміною місця дитини в суспільстві, зміною її позиції при вступі в нові відносини зі світом дорослих, світом їх цінностей, що визначає новий зміст її свідомості.

Лідерство - один із способів диференціації групи внаслідок діяльності, спілкування і взаємодії її членів. Виникнувши як результат спілкування та взаємодії індивідів у складі групи, лідерство стає складним соціально-психологічним феноменом, в якому, певним чином, фокусуються і виявляються найважливіші характеристики групового розвитку, які мають не тільки психологічну або емоційно-психологічну, але в першу чергу соціальну та класову природу і сутність.

Ми розуміємо, що підлітковий вік це найбільш сприятливий період для виховання лідерських якостей у дитини, де оптимально його включення в спільну діяльність з педагогами та батьками, стимулюючими розвиток у підлітків лідерських якостей, самосвідомості, самовиховання, самооцінки. Розвиток лідерських якостей – складний процес, пов'язаний з особистісними новоутвореннями і проходить в умовах суспільства (колективу).

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ФАКТОР ПСИХОЛОГІЧНОГО БЮЛАГОПОЛУЧЧЯ СПОРТСМЕНА-БАСКЕТБОЛІСТА

Одним з очевидних недоліків невміння саморегулювати психічний стан є залежність від поточного стану і нездатність протистояти різним стрес факторів. Але ще більшою проблемою є страх перед стрес-факторами і негативними психічними станами, що мають величезний вплив на почуття впевненості і психологічне благополуччя.

Багато спортсменів, якщо не знають, то здогадується, що психічні стани мають величезне (якщо не найбільше) значення на якість їх ігрової діяльності. Психічний стан виступає фоном прояву тих фізичних якостей, техніко-тактичної підготовленості, які спортсмени набирають в ході тренувань. Тому очевидно, що виникнення негативних психічних станів викликає негативні емоції і бажання позбутися від них. При невмінні, або недостатньому вмінні саморегуляції психічних станів поява розглянутої ситуації може придбати систематичний характер, що відкладає свій відбиток на психіку спортсмена-баскетболіста. Це проявляється в невпевненості і почутті дискомфорту перед майбутньою ігровою діяльністю через страх перед негативними психічними станами і стрес-факторами.

«Психологічне благополуччя (душевний комфорт) – це стійка психічна властивість людини, що складається з домінування позитивних емоцій, наявності тісних взаємин, суб'єктної включеності в життєдіяльність, осмисленості життя і позитивної самомотивації. Душевний комфорт можна охарактеризувати як відчуття внутрішньої рівноваги і цілісності».

«Психологічне благополучно – стабільний психологічний стан, що полягає в позитивній оцінці життя, відносин і власної особистості (функціонування) з точки зору балансу наявних ресурсів і висунутих до середовища запитів, тобто повноти реалізації власного потенціалу».

В поняття психологічне благополуччя також вкладають такі складові, як: злагодженість психічних процесів і функцій, гармонію особистості, відчуття цілісності, внутрішньої рівноваги.

«Для психології особистості має істотне значення те, що переживання благополуччя є найважливішою складовою частиною домінуючого настрою

особистості. Саме через нього (настрій) суб'єктивне благополуччя, як інтегративне переживання, чинить постійний вплив на різні параметри психічного стану людини і на успішність поведінки, продуктивність діяльності, ефективність міжособистісної взаємодії, багато інших сторін зовнішньої і внутрішньої активності людини».

Якщо відштовхуватися від визначення психологічного благополуччя Фоміної О.О., то повнота реалізації власного потенціалу спортсмена-баскетболіста є індикатором його психологічного стану. Ступінь реалізації спортсменом під час гри власних здібностей, натренованих умінь і навичок, фізичної працездатності і творчих задатків прямо пропорційно залежить від психічного стану. Тому психічний стан під час ігрової діяльності визначає ступінь психологічного благополуччя спортсмена-баскетболіста.

Звідси виникає висновок, що першим моментом ефективної саморегуляції має стати рішення психологічної проблеми дискомфорту, через страх перед негативними психічними станами і дією стрес факторів, і формування стану психологічного благополуччя.

Сизикова В.,
Ігнатюк О.А.
НТУ «ХП»

СТРУКТУРА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Актуальність проблеми підтверджується необхідністю відповідей на виклики часу. Так, специфіка сучасної соціальної роботи вимагає високого рівня професіоналізму від фахівців.

Професійне становлення фахівця із соціальної роботи – цілісний і безперервний процес розвитку практичної, освітньої й дослідницької діяльності особистості у соціальній сфері, орієнтований на формування професійних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, адекватних кваліфікаційним вимогам та етичному стандарту професії.

Професійна діяльність соціального працівника має забезпечувати кваліфіковане сприяння людям у вирішенні їх життєвих проблем, досягнення високої якості праці та результатів. Без вивчення структурних характеристик професіоналізму неможливе вироблення методологічних і теоретичних позицій відносно освіти й підготовки фахівця, здатного продуктивно здійснювати свою

професійну діяльність у вирі кардинальних політичних, соціальних та економічних змін.

Аналіз наукової літератури показує, що проблема професійного становлення фахівця широко обговорюється у науково-професійній літературі. Методологічні й теоретичні аспекти розвитку професіоналізму розглянуті в роботах В. Кремня, І. Беха, В. Бикова, О. Романовського, О. Ігнатюк, Н. Ларіонової, Д. Разіної, Е. Зеєра, А. Маркової та інших авторів. Разом із цим у педагогічній теорії та практиці поки що не знайдене вирішення проблеми становлення професіоналізму на початковому етапі професіоналізації і у практиці вищої освіти.

У контексті професійної підготовки формування особистості фахівця бачиться доцільним розглядати у площині його професіоналізації – формування специфічних видів трудової активності на основі розвитку сукупності професійно орієнтованих його характеристик (психологічних, фізіологічних, поведінкових, робочих), які забезпечують функцію регуляції становлення та вдосконалення суб'єкта праці. Розробка технології професіоналізації соціального працівника та її впровадження в навчальний процес ВНЗ нерозривно пов'язане з теоретичним обґрунтуванням сутності професіоналізму соціального працівника, його структури.

На нашу думку, структура професіоналізму має бути представлена наступними компонентами: професійні компетенції; професійна спрямованість (покликання); професійний досвід; професійна самооцінка.

Професіоналізм фахівця із соціальної роботи включає: здатність аналізувати ситуацію, правильно її сприймати, брати до уваги всі існуючі альтернативи та робити необхідний вибір; уміння встановлювати контакт з людьми, здійснювати диференційований підхід до клієнтів; здібність управляти діяльністю соціальної служби, використовувати в соціальній роботі технології проектування, моделювання та інші.

Варто наголосити, що професіоналізм соціального працівника характеризується наявністю у нього глибокої мотивації до виконання праці у різних його модифікаціях; духовно-моральних якостей, схильності до роботи з людьми, соціально-генетичної схильності до роботи з людиною; професійної майстерності; об'єктивно-критичного ставлення до своєї діяльності; професійної гордості як соціально-психологічного стану особистості фахівця.

Отже, при подальшому аналізі необхідно доповнити та конкретизувати структуру професіоналізму соціального працівника з виявленням специфіки його діяльності та змістовних дієвих характеристик. Для цього потрібно проаналізувати яким шляхом людина стає професіоналом у своїй справі. Відповідь на це питання дає змогу розробити технологію професіоналізації соціального працівника та впровадити її у освітній процес ВНЗ.

Спіщина В.
НТУ «ХП»

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ЛІДЕРСТВО СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Аналіз науково-методичної літератури привів до таких висновків.

1. Особливості особистості лідера в студентському віці та різноспрямовані прояви активності сучасної молоді вивчені недостатньо.
2. Належність лідерської ролі, на думку більшості студентів (юнаків і дівчат), не залежить від статі і в однаковій мірі підходить чоловікові і жінці.
3. Існують відмінності в уявленнях студентів юнаків і дівчат про статеву приналежність лідерського статусу.
4. Дівчата приписують роль лідера (як формального, так і неформального) жінці.
5. Юнаки віддають перевагу жіночої статі тільки в позиції формального лідерства.
6. Лідери-юнаки більш диференційовано визначають соціальну відповідальність лідера в порівнянні з дівчатами-лідерами, які демонструють вищу готовність прийняття позиції відповідальної особи.
7. Ефективність жіночого лідерства визначається статево-рольовими стереотипами.
8. Лідерські якості студентів безпосередньо залежать від їх статевої приналежності.
9. Жінки вважають, що лідеру властиві фімінні, якості, такі як сором'язливість, вміння поступатися, відданість, ніжність, жіночність.
10. Чоловіча вибірка розділилась у поглядах між андрогінними якостями та маскулініними.

Лідер стає таким в силу впливу сукупності факторів - таких як його соціальний статус, особистісні особливості, виконувані ним соціальні ролі і безліч інших. Тож, можна зазначити, встановлені факти знайдуть свій відбиток у подальшій розробці тематики і написанні курсових робіт.

Степаненко М.
НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розглядаючи теоретичний матеріал, можна зробити висновок що правильне виявлення професійних інтересів і схильностей є важливим чинником задоволеності професією в майбутньому. Причиною неадекватного вибору професії можуть бути як зовнішні (соціальні) чинники, пов'язані з неможливістю здійснити професійний вибір за інтересами, так і внутрішні (психологічні) чинники, пов'язані з недостатнім усвідомленням своїх професійних схильностей або з неадекватним уявленням про зміст майбутньої професійної діяльності. Ставлення до професії, мотиви її вибору є надзвичайно важливими чинниками, які зумовлюють успішність професійного навчання.

Як показав аналіз мотивів вибору майбутньої професії, для студентів різних спеціальностей це прагнення до високого матеріального становища, а так само орієнтація на творчу сторону професії, також на стабільні взаємини з колегами та ясність поставлених цілей, ці фактори є головні в структурі ціннісних орієнтацій. Дуже небагато студентів ставлять задоволення своїх духовних потреб вище матеріальних. Це цілком зрозуміло: матеріальний добробут виявляється для студентів підставою для розвитку почуття власної значущості та позитивного ставлення до себе. Зацікавленість студентів у високому рівні матеріального добробуту пояснюється високими потребами цього віку і низькою соціальною захищеністю студентів, так само для них важливо мати творчий підхід до виконання своєї роботи.

Головним типом професійної спрямованості студентів є підприємницький та артистичний типи, тим самим вони відзначають соціальну значимість, корисність своєї професії, готовність проявляти творчий характер праці, що зможе забезпечити оригінальне виконання роботи, також розраховують на адекватну винагороду своєї праці.

Крім того, як показав аналіз методики мотивів професійної діяльності, найбільш значущою для всіх 3х професій є внутрішня мотивація. Це говорить про те, що студенти внутрішньо мотивовані на успіх у своєму виборі. Також аналіз показав, що у студентів присутні установки на працю, гроші та свободу. Це вказує на те, що студенти готові працювати не тільки в робочий час, але и витратити свій вільний час для того, щоб досягти успіху в роботі, і отримати за це високу заробітну плату.

Таким чином, особливі відмінності в ціннісних орієнтаціях і мотивах вибору майбутньої професії студентами різних спеціальностей (інженери, перекладачі та економісти - маркетологи) є: прагнення до високого матеріального становища, орієнтація на творчу сторону професії, прояв ентузіазму, соціальна значимість та корисність роботи, ясність поставлених перед ними завдань, чітке структурування їх роботи, а так само внутрішня мотивація, яка дозволить проявити свої сили у майбутній професії.

Фартушна Ю.,

Довженко Т. О.

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі реформування освіти актуалізувалося питання підготовки майбутнього викладача вищої школи та формування його професійної майстерності.

Новітні тенденції в освіті потребують інноваційного підходу до розв'язання проблеми становлення викладача-фахівця, особистості з ґрунтовними професійними знаннями та професійно значущими якостями. Між педагогічною професією та особистістю майбутнього фахівця виникає складна взаємодія: з одного боку, формування особистості відбувається в професійній діяльності, а з іншого — особистісні якості педагога мають значний вплив на процес і результат педагогічної діяльності.

У академічному тлумачному словнику української мови поняття «якість» розглядається як «внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших». Якості особистості – стабільні внутрішні особливості людини, які оцінюються позитивно. Щодо змісту тлумачення

«професійно значущі якості» у науковій літературі існують різні думки. Найбільш вдало їх характеризує В. Маришук, це «певні динамічні риси особистості, які виражаються рівнем відповідних психічних та психомоторних процесів, а також фізичні якості, що відповідають вимогам професії людини та сприяють успішному оволодінню нею».

Питання визначення професійно значущих якостей особистості педагога досліджували Н. Кузьміна, І. Зимня, Л. Мітіна, А. Маркова, В. Сластьонін, А. Ніконова, Є. Бондаревська.

Наприкінці ХІХ століття видатний педагог і психолог П. Каптерев зазначив, що «одним з важливих чинників успішності педагогічної діяльності є особистісні якості педагога». Він звернув безпосередню увагу на необхідність наявності в педагога таких якостей, як: цілеспрямованість, наполегливість, працьовитість, спостережливість, скромність, дотепність, ораторські здібності, артистичність.

У підручнику «Формування особистісних якостей майбутнього фахівця» на думку дослідниці К. Гнезділової, усі якості особистості майбутнього педагога доцільно було б поділяти на загальні (свідомість), моральні (відображення соціальної характеристики особистості), інтелектуальні (розумові), вольові та емоційні (саморегуляція особистості). «Однією з важливих загальних якостей є суспільна спрямованість, компонентами якої є суспільно цінна мета, соціально значущі мотиви поведінки та діяльності, наявність переконань, ціннісні орієнтації. До моральних якостей належать гуманізм, працелюбство, чесність, принциповість, відповідальність. До інтелектуальних – усвідомленість діяльності, логічність, розсудливість, об'єктивність. До вольових якостей – самостійність, дисциплінованість, відповідальність, незалежність, активність», — зазначає вона.

Проаналізувавши наукову літературу, визначення основних понять з означеної проблеми, ми можемо відмітити, що якості особистості, які характеризують професійно-педагогічну спрямованість, формують авторитет викладача. Викладач належить до професійної парадигми взаємин «Людина—людина», а значить має володіти цілою низкою професійно значущих якостей. До таких якостей слід віднести особисті та моральні цінності, загальну та педагогічну культуру, людську свідомість, професійну та педагогічну

самосвідомість, пізнавальну спрямованість, мотивацію на досягнення успіху, самоосвіту та самопізнання.

На нашу думку, надійним фундаментом для розвитку педагогічної майстерності стануть розвинені в майбутнього викладача професійні якості в поєднанні зі сформованими вміннями. З метою професійного зростання майбутній педагог має постійно діагностувати ступінь сформованості особистісних якостей та визначати шляхи їх подальшого удосконалення.

Форінко О.К.

НТУ «ХП»

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Аналіз науково-методичної літератури привів до таких висновків.

1. До проблеми гендерних особливостей ставлення до майбутньої професії чоловіків та жінок відносяться особливості мотивації професійної діяльності, професійної кар'єри, соціально-психологічних установок, поняття «ставлення» та «гендер» та їх особливості.

2. Очікуваннями від обраної професії чоловіків є професійний напрямок, у жінок – престижність.

3. Думка, щодо обраної професії, у чоловіків і жінок позитивна.

4. Чоловікам та жінкам подобається обрана професія.

5. Головне в обраній професії для чоловіків і жінок – альтруїстичні складові.

6. Обрана професія підходить чоловікам та жінкам.

7. Для чоловіків і жінок має значення діяльність сама по собі.

8. Респонденти задоволені обраною професією.

9. Чоловіки більш орієнтуються на автономію, жінки – на служіння.

10. Для чоловіків більш характерна свобода, для жінок – процес.

11. У чоловіків і жінок переважають внутрішні індивідуально-значимі мотиви.

12. У чоловіків і жінок переважає вільний вибір при виборі професії.

13. Найменш головним в обраній професії для чоловіків є професійні складові, знання та розвиток, для жінок найменш головним є фінансові складові.

14. Значних відмінностей між чоловіками та жінками щодо ставлення до майбутньої професії немає, що у майбутньому полегшає діяльність працедавців та самих майбутніх психологів, допоможе працедавцям у знаходженні компетентного спеціаліста-психолога та удосконалив сферу праці.

Тож, можна зазначити, встановлені факти знайдуть свій відбиток у подальшій розробці тематики і написанні курсових робіт.

Чадаєва К.Ю.

ХДАМ

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Вища освіта передбачає не лише високий рівень фахових знань, але й навички та вміння творчого пошуку, активну самостійну навчальну діяльність. При цьому пізнавальна самоосвіта відбувається тим успішніше, чим впевнішим є володіння прийомами науково-дослідної роботи. Керування розумовими діями при розв'язанні не тільки професійних, але і наукових завдань є засобом формування і збагачення фонду інтелектуальних умінь.

Якою повинна бути мова науки? Як самостійно й активно здобувати необхідні фахові знання з різноманітних наукових джерел та як доцільніше структурувати при цьому свою навчальну діяльність?

Набуття фахових знань неможливе без належного засвоєння культури наукової мови. При цьому якість опрацювання наукової літератури прямо пропорційно залежить від ступеня розвиненості інтелектуальних умінь, зокрема навичок читання наукових джерел, а також усного і писемного наукового мовлення. Цю роботу найчастіше доводиться виконувати самостійно, у великих обсягах, за обмежений час, що вимагає неабияких інтелектуальних зусиль, відповідних сформованих знань і умінь та розвинених навичок самостійної організації розумової праці.

Поступово досягати вершин майстерності, вчитися охоче, що може бути приємнішим за цю можливість? „Знання – є сила”, - казали стародавні мудреці. Завжди знання, якщо їх здобуто зусиллями власного мислення, є великою і нездоланною силою. Це гарант особистого авторитету, професійного успіху, всебічних перспектив і можливостей. Кожен уміє стільки, скільки знає. Отже,

треба вчитися систематично і все життя, щоб усвідомивши досвід минулого, вдосконалити своє теперішнє та передбачити й забезпечити майбутнє.

Для досягнення цієї мети пропонується алгоритм методичних рекомендацій щодо написання наукових робіт з предметів гуманітарного циклу. Результатом науково-дослідної роботи студента має стати підготовка реферату, доповіді, статті, які б розкривали сутність пошукового завдання на основі опрацювання достатньої кількості джерел, загальної та спеціальної літератури, елементів аналізу та самостійних висновків автора.

Цикл науково-дослідної роботи містить наступні компоненти: *інформаційний* – отримання інформації, фіксація та узагальнення знань; *аналітично-критичний* – формування проблеми дослідження і конкретних завдань роботи; *безпосередньо дослідницький* – теоретичний та експериментальний пошук для отримання нових знань, вирішення головних проблем; *трансляційно-фіксаційний* – оформлення результатів дослідження у вигляді наукового тексту, повідомлення.

Таким чином, науково-дослідна робота – це, по-перше, пізнавальна діяльність, головною метою якої є отримання нових знань в різних сферах життя. По-друге, це – засіб формування творчої, самостійно мислячої особистості. “Освіта — через усе життя” - саме під таким гаслом повинна будуватися система професійної і спеціальної освіти, важливою ланкою якої є науково-дослідна діяльність студентів.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аполлонова Н. В.

НТУ «ХП»

АДАПТАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ВИМОГ КРАЇН ЄС

У зв'язку з тим, що Україна на сьогоднішній день тримає курс на євроінтеграцію, виникає необхідність пристосування існуючих інститутів, що регулюють соціально-економічні процеси, до умов, які висуваються законодавством ЄС. Регулювання податкової сфери в Україні здійснюється у відповідності до Податкового кодексу України, норми якого зазнають постійних змін, що свідчить про значну нестабільність вітчизняної системи оподаткування [1]. У межах Європейського співтовариства діють Директиви ЄС, проте вести мову про їх дотримання Україною зарано, оскільки її рівень економічного, соціального і політичного розвитку не відповідає європейському, і відповідно інститути, адаптовані для країн Європи, не можуть бути застосовані в Україні [2]. Мета роботи – дослідження змін, що зазнає податкова система України у ході її входження до ЄС.

Необхідними кроками на шляху до ЄС є: 1) гармонізація податкового, валютного, митно-тарифного, зовнішньоекономічного й цивільного законодавства; 2) удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення з використанням методології Організації економічного співробітництва та розвитку; 3) поступове наближення ставок і механізму справляння акцизного податку до вимог законодавства ЄС, а також посилення екологічної спрямованості акцизного оподаткування шляхом застосування європейського принципу «хто більше забруднює, той більше платить»; 4) запровадження механізму індексації ставок податків і зборів, установлених у фіксованому значенні, для компенсації інфляційного впливу на розмір податків; 5) зміна чинних договорів про запобігання подвійному оподаткуванню для

мінімізації практики ухиляння від оподатковування, а також стимулювання інвестицій в українську економіку.

Висновки. Основними змінами в системі оподаткування має стати: наближення бухгалтерського і податкового обліку і максимальна ліквідація податкових різниць при розрахунку суми оподаткованого прибутку підприємств; диференціація ставок ПДВ, мінімізація пільг з даного податку, максимальна співпраця податкових органів різних рівнів, а також налагодження системи електронної взаємодії податкових органів і платників; розширення бази оподаткування екологічним податком та податком на нерухоме майно; спрощення процедури подання звітності, зменшення кількості податків шляхом їх часткової ліквідації або об'єднання тощо.

Список використаних джерел: 1. Гармонізація податкового законодавства : українські реалії : монографія / [Білецька Г. М., Кармаліта М. В., Куц М. О. та ін.]. – К. : Алерта, 2012. – 222 с. 2. Бізнес в Україні продовжує відчувати тиск податкових органів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://yuricom.com/ua/legal_news/B-znes-v-Ukrain--prodovzhuie-vdchuvati-tisk-podatkovih-organ-v--publication. 3. Климова С.О. Дослідження динамічних ефектів інтеграції України в ЄС // Збірник наукових праць. Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва. - Харків: НТУ«ХПІ». - 2014. -№64(1106)2014 - С.106-110.

Аркушина Д. С.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
**ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ
В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ**

Іноземне інвестування набуває важливого значення для економічного розвитку, оскільки забезпечує не лише приплив додаткового капіталу, а й трансфер сучасних технологій, методів управління, що позитивно впливає на розвиток та якість бізнес-процесів, підвищення якості продукції, забезпечення високої ефективності економіки та якості життя населення. Європейський досвід свідчить, що інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій сприяють подоланню просторових розривів між виробництвом і споживанням.

З метою зменшення ризиків потенційні іноземні інвестори всебічно аналізують ступінь інвестиційної привабливості країни. Для них основними

ознаками привабливості інвестування є характеристика та доступність місцевого ринку, сприятливе законодавче середовище та ступінь захисту іноземних інвесторів в країні, потенційний ринок праці, законодавче регулювання можливостей вивозу інвестованого капіталу та прибутку, політична стабільність.

Аналіз Індексу інвестиційної привабливості в Україні вказує на те, що починаючи з кінця 2011 р. прослідковується чітка тенденція до погіршення інвестиційного клімату. У 2014 р. показники незначно покращились, проте відчутних змін не відбулось і в 2015 р., в результаті чого відбувається зменшення іноземних інвестицій в економіку країни.

В Україні існує ряд чинників, що стримують залучення іноземних інвестицій. Без розв'язання проблеми корупції, надмірної бюрократії та адміністративних перешкод для бізнесу перейти до демократичної політики, а отже, побудувати конкурентоспроможний інвестиційний ринок неможливо. Світовий досвід показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету як пріоритетну.

Артюх Д. Д.

УІПА

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ризик є невід'ємною складовою будь-яких економічних процесів. Це пов'язано з тим, що у загальному ризик може бути і як ознакою невизначеної ситуації у навколишньому середовищі, так і необхідністю вибору певного напрямку щодо досягнення поставлених цілей деякого економічного агента. Тож функціонування будь-якого суб'єкта господарювання в економічному житті суспільства є об'єктивною умовою щодо застосування відповідних методів ризик-менеджменту в його повсякденній діяльності.

Теоретична база є підґрунтям розв'язання більшості практичних завдань. Однак, як свідчать теоретичні дослідження, наявність різноманітних дефініцій

ризик у іноді не сприяє визначенню однозначності у діях економічних агентів. Так, перш за все, аналіз літературних джерел показав певну розрізненість визначень ризику стосовно його якісної та кількісної складової. Тобто, як правило, у визначеннях ризику підкреслюється лише одна із його складових. Разом із цим з'ясовано, що не в повній мірі розглядаються й прояви невизначеності, які породжують ризикові ситуації. Зокрема поза увагою майже залишається надмірність інформації, яка спричиняє невизначеність унаслідок виникнення умов щодо вибору різних альтернатив вхідних даних.

Розглядаючи економічну літературу стосовно питання визначення поняття ризик, неможливо знайти єдиного тлумачення цього слова. Не зважаючи на це, дещо спільного в деяких авторів все ж є. І. Т. Балабанов, І. А. Бланк, Б. А. Райзберг і ін. визначають ризик як небезпеку можливих втрат. М. Г. Лапуста і Л. Г. Шаршукова, О. В. Цветкова та І. О. Арлюкова тощо, характеризують ризик, як ситуативну характеристику діяльності або ситуацію (подію).

Серед науковців немає загальновизнаного, єдиного визначення терміну ризик, але можна сформулювати власне визначення. Ризик – можливість виникнення певної ситуації, яка може призвести до негативних наслідків діяльності підприємства. Оскільки на сучасному етапі трактування поняття «ризик» існує багато протиріч, то доцільно розглянути основні сутнісні характеристики ризиків і сформулювати на цій основі більш повне визначення даного поняття. Так само як і визначення ризику не має єдиного тлумачення серед науковців-економістів, так само й немає однорідної думки відносно визначення функцій ризику [1]. Серед усіх відомих функцій ризику науковці виділяють п'ять основних (рис. 1).

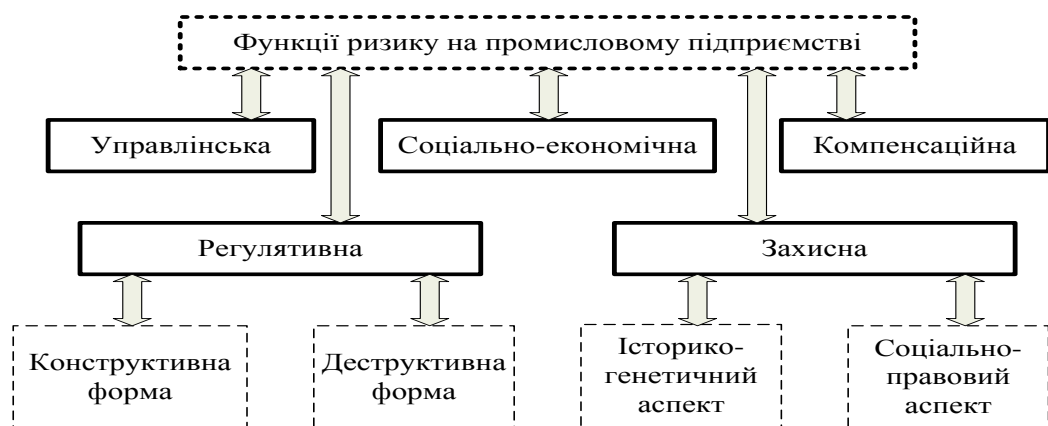

Рис. 1. Основні функції ризику на промисловому підприємстві

Отже, своєчасне діагностування передкризового стану промислового підприємства і вживання необхідних заходів щодо їх попередження реалізується шляхом здійснення постійного моніторингу стану підприємства та факторів зовнішнього середовища, що роблять найбільш істотний вплив на результати діяльності. Діагностика передкризового стану підприємства за результатами такого моніторингу у багатьох випадках дозволяє уникнути кризи за рахунок здійснення захисних заходів або, щонайменше, істотно пом'якшити характер її подальшого протікання.

Література: 1. Формування системи управління ризиком на машинобудівних підприємствах [Текст] : монографія / В. І. Чобіток та інш. ; під ред. проф. В. В. Прохорової. – Харків : Видавництво «НТМТ» 2014. – 249 с.

Вабіщевіч П. П.

НТУ «ХПІ»

ПРОЯВ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ БІЗНЕСУ В ХІМІЧНІЙ ГАЛУЗІ

В наш час підприємці намагаються отримати якомога більший прибуток від своєї діяльності. Але в той же час підприємці є частиною спільноти, тому вони намагаються зменшити кількість відходів від своєї діяльності, і зробити якомога більше, щоб зменшити забруднюваність навколишнього середовища, ну і звичайно щоб все це йшло в прибуток. А деякі люди, підприємці пішли далі, і стали перетворювати ці відходи у свій бізнес, достатньо прибутковий і екологічний. Один з видів такого бізнесу, виду прибутку -це піроліз.

Піроліз – це технологія, що дозволяє переробляти термічним шляхом в закритих реакторних камерах тверді побутові відходи без попереднього сортування. При цьому сировинні матеріали безвідходно переробляються в паливні продукти (синтетичну нафту, пірокарбон, пірогаз). В процесі піролізу розпад матеріалів на частинки відбувається без доступу кисню при низькій

температурі в замкнених реакторних камерах. Тому при утилізації відходів методом безперервного піролізу викид в атмосферу токсичних речовин зводиться до мінімуму, гарантуючи екологічну та експлуатаційну безпеку процесу переробки.

Комплекс безперервного піролізу характеризується високою продуктивністю та енергоефективністю. 1 тонна сировини в процесі переробки дає 1МВт електроенергії. Синтетична нафта, пірогаз і пірокарбон – це продукти, що успішно реалізуються на ринку та забезпечують швидку окупність проекту.

Економічна складова цього процесу заключається в значному зменшенні розмірів сміттєзбиральних полігонів, видобутком чистої теплової та електричної енергії та насамперед екологічно безпечною технологією виробництва. Всі ці складові сприяють розвитку цієї діяльності в найбільш розвинутих країнах світу.

Потрібно сподіватись і надіятись на те, що Україна в найближчому майбутньому набуде досвіду в провідних країн світу, щодо цього виду діяльності, і вона успішно буде розвиватись на території України.

Васильченко Т. И.

БГТУ им. В.Г. Шухова

ПРОГРАММА ПЕРЕХОДА К РАЗВИТИЮ РОССИЙСКОЙ ЭКОНОМИКИ

Российская экономика переживает сейчас переломный момент. Цены на нефть снижаются, растет уровень инфляции, темпы роста ВВП замедляются – экономика переживает стагнацию. В таких условиях необходимо изменить модель развития, перейти к новой интенсивной модели экономического роста.

Первым шагом к новой интенсивной модели экономического роста является политика импортозамещения. Ее задача – это снижение зависимости от иностранных стран в ключевых отраслях экономики. Импортозамещение включает в себя воссоздание всего комплекса ключевых отраслей промышленности на отечественной элементной базе, с последующим своевременным обновлением с помощью отечественной науки и отечественного образования. С помощью импортозамещения необходимо возродить на передовой материально-технической базе отечественные

производства, которые будут способны при необходимости очень быстро восполнить любой дефицит товаров или технологий на самом современном уровне.

Вторым шагом для достижения интенсивной модели развития российской экономики является переход к неоиндустриализации. В процессе неоиндустриализации предстоит создать такие высокотехнологичные отрасли и комплексы промышленного производства, которые будут являться ядром научно-технического прогресса, инновационной экономики и основой повышения производительности труда.

Третьим шагом к переходу российской экономики к интенсивной модели развития является проведение правильной государственной политики. Правительство должно обеспечить переход к долговременному удержанию покупательной способности рубля на стабильном уровне; регулировать цены на нефть, газ; создать государственный комитет по науке и инновациям для организации инновационного процесса; должно обеспечить контроль и полную прозрачность издержек и цен в сырьевом секторе; способствовать развитию науки и инвестировать ее развитие.

Таким образом, переход к новой интенсивной модели развития российской экономики включает в себя комплекс мер, содержащих политику импортозамещения, переход к неоиндустриализации и правильную государственную политику.

Водяхіна М. О.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

Однією із найактуальніших проблем в Україні є значний дефіцит державного бюджету. Державний бюджет – це головний фінансовий план діяльності уряду, у якому відображені грошові доходи та видатки держави за певний період. Як бачимо з даних таблиці 1, розвиток економіки України, як правило, супроводжується наявністю дефіциту державного бюджету, причому це майже не залежить від фази економічного циклу, хоча його відносний розмір дещо збільшується у періоди криз. Явище хронічного дефіциту державного бюджету зазвичай призводить до поглиблення фінансової нестабільності, посилення інфляції, збільшення боргових зобов'язань держави.

Таблиця 1 – Динаміка дефіциту державного бюджету в Україні

Показник	007	008	009	010	011	012	013	014	015
Бюджетний дефіцит (млрд грн.)	9,8	12,5	35,5	64,4	23,6	53,5	64,7	78,1	32,9
Рівень бюджетного дефіциту (% до ВВП)	,4	,3	,9	,9	,8	,8	,4		,7

Джерело: Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2009 – вересень 2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/news/558/>.

Фінансування бюджетного дефіциту можливе за умови залучення різних джерел: позик, підвищення податкового навантаження, збільшення надходжень від приватизації та ін. Домінуючими джерелами фінансування державного бюджету України виступають зовнішні та внутрішні запозичення. Унаслідок цього виникає державний борг – заборгованість держави перед внутрішніми та іноземними кредиторами. Надмірне боргове фінансування дефіциту державного бюджету України призвело до занурення країни у боргову кризу, проявами якої є зростання параметрів боргового навантаження і висока ймовірність суверенного дефолту. Отже, у ситуації, що склалася, необхідним є підвищення збалансованості державного бюджету в Україні за допомогою децентралізації бюджетної системи з метою врівноваження доходів та витрат бюджетів різних рівнів; обмеження бюджетних видатків; використання бюджетних витрат у напрямку стимулювання економічного зростання.

Войтов Д. А.

БГТУ ім. В. Г. Шухова

СУЩНОСТЬ ЛИЗИНГА

Лизинг представляет собой процесс, с помощью которого фирма может получить использование определенных фиксированных активов, по которым

она должна заплатить серию договорных, периодических, подлежащих налоговому вычету платежей.

Арендатор (лизингополучатель) является получателем активов или услуг по договору лизинга, а арендодатель (лизингодатель) является собственником активов. Отношения между арендодателем и арендатором называются арендой, и могут быть при фиксированном или неопределенном периоде времени. Договор лизинга может быть с фиксированным и с периодическим сроком.

Существует много четких различий между покупкой и лизингом, независимо от того, заключается ли такая сделка или соглашение в отношении имущества, машин, оборудования или других активов.

Для предприятий, сдача имущества в аренду может иметь значительные финансовые выгоды:

- лизинг требует меньше капитальных средств, чем покупка, так что если бизнес имеет ограничения по капиталу, он может расти более быстрыми темпами благодаря лизинговому имуществу, чем при покупке собственного;

- лизинг сдвигает риски для арендодателя, но если рынок недвижимости показывает устойчивый рост в течение долгого времени, бизнес, который зависит от арендованного имущества, жертвует приростом капитала;

- лизинг может обеспечить большую гибкость для бизнеса, который намерен расти или изменяться в относительно короткий срок, потому что арендатор обычно не обязан продлевать договор аренды в конце срока.

Для предприятий сдача имущества в аренду может иметь и некоторые существенные недостатки:

- в случае чистого лизинга часть или все расходы на содержание имущества могут быть переложены на арендатора;

- если возникают обстоятельства, когда бизнес должен существенно изменить свою деятельность, может быть дорого или трудно прекратить аренду до конца срока.

РОЛЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ИНЖЕНЕРА

В конце XX – начале XXI ст. общество столкнулось с проблемами, обусловленными динамикой социокультурных процессов, возрастанием разнообразия форм искусственного мира человека, созданных инженерией, и нелинейностью инновационных процессов в экономике. Роль экономики как науки в образовании инженера, немыслимо без экономической базы. Рождение инженерной профессии стало результатом переворота во всех без исключения слоях и сферах общественной жизнедеятельности. Техника, способ производства, общественно-экономические отношения, политические институты, общественное сознание и психология, наука – все это необходимо было изменить, причем изменить самым решительным образом, прежде чем работа по решению инженерных проблем приобрела статус профессионального занятия в общественно-экономических масштабах. В наше время общество с развитой рыночной экономикой требует от инженера большей ориентации на вопросы маркетинга и сбыта, учета социально-экономических факторов и психологии потребителя, а не только технических и конструктивных параметров будущего изделия. Это очень хорошо понимал еще в начале XX столетия русский инженер-механик и философ-техники П. К. Энгельмейер: «Прошло то время, когда вся деятельность инженера протекала внутри мастерских и требовала от него одних только чистых технических познаний. Начать с того, что уже сами предприятия, расширяясь, требуют от руководителя и организатора, чтобы он был не только техником, но и юристом, и экономистом, и социологом». Эта социально-экономическая направленность работы инженера становится совершенно очевидной в рамках рыночной экономики - когда инженер вынужден приспособливать свои изделия к рынку и потребителю. Современная экономика характеризуется тем, что она «стянута» инженерным трудом в единое целое. Инженерное дело образует ее фундамент,

каркас и заполняет собою весь цикл производства. Поэтому инженер обязан знать экономику и уметь чувствовать себя «на месте» в организации экономической деятельности. Мышление инженера, бесспорно, должно быть активно экономическим. Неразумно без экономического обоснования что-то изобретать, внедрять, «доводить». Научно-техническое оснащение производства не может осуществляться с экономическими потерями. Инженерный продукт есть не что иное, как реальный рычаг экономии различного рода средств: сырья, энергии, финансов, времени. На этапе инновационного процесса сталкиваются две ключевые для успеха нововведений личности: инженер-создатель технологии и менеджер-предприниматель. Движущие силы и мотивы каждого из них существенно отличны. Они принадлежат к разным культурным стратам общества и критерии успеха для них также различны, но они должны понимать друг друга, им необходимо оперировать принятыми критериями эффективности производства. В большом спектре компетенций инженера все более важную роль начинает играть экономическая компетентность, которая проникая во все структурные элементы его деятельности обретает статус его целостного качества, обозначаемой нами как экономическая культура инженера, особенно ценная в условиях необходимости интенсивного развития экономики. Наш НТУ «ХПИ» должен стать инновационным, исследовательским техническим высшим учебным заведением нового типа, который интегрирует передовые технологии, научные исследования всемирного уровня при подготовке интеллектуальной, инженерной элиты для экономики Украины. Тем не менее, сводить инновационность только к соединению экономического и технического в деятельности инженера нерационально. Инновационность – понятие синтетическое, вобравшее в себя различные стороны активного мышления инженера. Ядром его содержания мы считаем нацеленность сознания на новые знания. Современный инженер – это специалист, обладающий высокой экономической культурой, хорошо знающий современную технику и технологию, экономику и организацию производства, умеющий пользоваться

инженерными методами при решении инженерных задач и в то же время обладающий способностью изобретательства. «Экономическая наука имеет дело с фундаментальными проблемами жизни общества, она касается всех и принадлежит всем» (Людвиг фон Мизес).

Список литературы: 1. Крик Э. Введение в инженерное дело . "Энергия", М., 1970. 2. Приходько П.Т. Путь в науку . " Знание", М, 1977. 3. Башнянин Г.І. та ін. Політична економія. – К., 2000. 4. Архієреєв С.І. Основи економічної теорії: навчально-методичний посібник для студентів технічних спеціальностей заочної форми навчання / за ред. проф. С. І. Архієреєва, доц. Н. Б. Решетняк – Х.: НТУ «ХП», 2010. – 76 с. 5. Любимов Л. Л. Введение в экономическую теорию : в 2-х книгах. Кн. 2 : учебник для студентов пед. ун-тов ; Гос. ун-т, Высш. шк. экон. – М. : Бита-Пресс, 1999.

Галушка К. А.

ХНУ им. В. Н. Каразина

УПРАВЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫМ БИЗНЕСОМ КОМПАНИИ APPLE

В современном мире техника обогащает человеческое существование, она есть средство, с помощью которого человек приспособливает среду к себе, сберегает свои усилия, изменяет обстоятельства и облегчает свою жизнь. Люди всегда должны быть на связи и компания Apple — это та компания, которая предоставляет нам передовые устройства в этой сфере. Несмотря на то, что компания является довольно молодой, всего лишь 40 лет, она успела завоевать рынки многих стран и всегда оставаться в лидерах.

Компания Apple Inc. является американской многонациональной корпорацией, более того крупнейшей в мире ИТ-компанией по объему выручки и совокупных активов. Apple Inc ставит перед собой такую визию: «Мы верим, что мы на земле для того чтобы создавать отличные товары. Мы постоянно сосредоточены на инновациях. Мы верим в простое, а не в сложное». Что касается миссии, то она очень специфична в указании того, что компания делает в настоящее время и что собирается делать в будущем.

Основная стратегия Apple является широко дифференцированной. Она фокусируется на ключевых особенностях, что отличают компанию и ее

продукцию от конкурентов и в то же самое время позволяет компании процветать, даже при их относительно высоких отпускных ценах за счет высокого уровня инноваций и акцента на превосходство в дизайне продукта.

Организационная структура и культура компании Apple являются ключевыми факторами, способствующими успешной инновационной деятельности предприятия. Структура имеет вид круговой иерархии, что позволяет высшему руководству контролировать все процессы во время работы и не допускать никаких ошибок. Организационная культура является эффективной в поддержке лидерства корпорации из-за ключевых особенностей, которые соответствуют бизнесу: первоклассное совершенство, креативность, инновации, секретность и умеренная задиристость.

Сильными сторонами Apple Inc. мы можем считать сильный имидж бренда, дизайн товаров и эффективный инновационный процесс. Если говорить о слабых сторонах, то это ограниченная дистрибьюторская сеть и высокие цены. Главной угрозой для развития предприятия является рост стоимости рабочей силы в странах, где расположены ее заводы. Маркетинг-микс состоит из таких частей как продукт, что включает iPhone, Mac, iPad и iPod; место - магазины Apple, AppleStore и AppStore; цена, которая зависит от товара и продвижение, что включает в себя рекламу, личные продажи и стимулирование сбыта. Apple Inc. является передовой компанией в сфере операционного менеджмента, решения тщательно осуществляются посредством скоординированных усилий в области проектирования и разработки продукции, продажи и маркетинга, а также цепочки поставок фирмы, наряду с другими областями бизнеса. Главные потребители продукции Apple – Северная и Южная Америка, Азия и Европа. iPhone является самым востребованным продуктом, что позволило компании получать \$ 136, 700 млн в 2016 году только благодаря ему. На современном этапе Apple Inc. владеет самым дорогим брендом в мире, который был оценен в \$154, 1 млрд, что считается заслугой их маркетинга и денег, потраченных в эту сферу. Более того, их прибыль постоянно растет из-за инноваций и дизайна, которые являются главными

характеристика продукції компанії. Незважаючи на те, що ринки товарів і послуг компанії Apple являються високо конкурентоспособними, і компанія постійно стикається з агресивною конкуренцією, вона залишається лідером в ІТ сфері з багатомільярдним доходом.

Гармаш Ю. О.

ХНУ ім. В. Н. Каразіна

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ КОМПАНІЇ GOOGLE

В ХХІ сторіччі найважливішим ресурсом для людей є інформація. Тому суспільство докладає багато зусиль для того, щоб забезпечити доступ до різноманітних даних в усіх куточках планети. Одним із досягнень людства є створення компанією Google пошукового механізму, який за 20 років став домінуючим, одним з найкращих у світі. Тому вивчення корпорації Google, особливостей її культури, менеджменту може слугувати прикладом для фахівців різних галузей. Google Inc. – це американська транснаціональна корпорація в складі холдингу Alphabet, яка підтримує та розробляє інтернет-сервіси та продукти. Характеризуючи діяльність компанії, важливо зазначити місію та візію компанії. Google формулює власну місію так: «Організувати світову інформацію та зробити її доступною та корисною». Візія компанії Гугл – забезпечення доступу до будь-якої інформації в світі за один клік. Через те, що компанія є міжнародною, вона використовує стратегію диференціації, яка передбачає широкий охоплення ринку. Використовуючи стратегію проникнення на ринок, компанія продовжує працювати з існуючим товаром на існуючих ринках. Успіх компанії Гугл пов'язаний з ефективністю її організаційної структури та організаційної культури. Компанія Гугл має крос-функціональну організаційну структуру, яка технічно є матричною структурою із значним ступенем рівності. Тому й організаційна структура має такі характеристики як відкритість, інноваційність, практичність.

Для аналізу конкурентоспроможності компанії була застосована модель Портера, за якою можна зробити висновок, що Google відчуває сильний вплив

конкуренції, через наявність на ринку таких гравців як Yahoo, Bing. Ринкова влада покупців та постачальників в компанії Google характеризується низьким впливом на бізнес компанії, адже окремий покупець робить невеликий внесок в прибуток компанії. Однак Google відчуває помірну загрозу заміщення через низькі витрати на перемикання між пошуковими системами.

Операційний менеджмент компанії Google включає різні управлінські команди та цілі: вирішуються питання про дизайн товарів, керування якістю, проектну потужність, стратегію розташування, управління персоналом, керування ланцюгом поставок та запасами. Маркетинг-мікс компанії складається з таких частин: продукти (AdSense, YouTube, Google docs тощо), місце (Інтернет), ціна (залежить від товару) та просування (зосереджує свою увагу на вдосконаленні пошукового механізму).

Згідно з щорічним дослідженням міжнародної консалтингової організації Interbrand, станом на 2016 рік компанія Гугл посідає 2 місце в рейтингу «100 найдорожчих світових брендів». З кожним роком компанія збільшує свої прибутки. Компанія Гугл є компанією №1 за рейтингом «100 найкращих компаній для місця роботи». Це є результатом різноманітних стратегій для задоволення потреб робітників. Управління персоналом включає також ретельно підібрані стратегії, методи та прийоми набору, відбору персоналу, утримання високоякісних робітників.

Таким чином, на сучасному етапі Гугл можна характеризувати не тільки як найпопулярнішу пошукову систему, але і як одне із найприбутковіших підприємств за всю історію бізнесу.

Гордієнко Д. Р.

НТУ «ХП»

ОПТИМІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Згідно з офіційними даними НБУ, за два з половиною кризових роки кількість банківських відділень в Україні скоротилась майже вдвічі (з 19,3 тис.

на початок 2014 р. до 10,8 тис. на середину 2016 р.). Якщо звернутися до історії, то максимальна кількість банківських підрозділів була зафіксована у 2009 р. - майже 23 тис., але з того часу вона постійно скорочується. Аналіз причин такої ситуації вказує на те, що основними чинниками скорочень були:

- фінансова та економічна криза, розпочата у 2009 р.;
- анексія Криму та окупція частини Донбасу у 2014 р., що призвело до механічного скорочення кількості відділень;
- банкрутство десятків великих банків (так званий "банкопад", через що кількість банківських відділень скоротилась за 2014-2015 р.р. приблизно на 9 тис.)

У 2016 р. було ліквідовано більше 1 тис. банківських офісів.

Так, «Приватбанк» закрити більше 900 відділень (майже третину від загальної кількості), "Райффайзен Банк Аваль" - 240 відділень. Але найбільша кількість закритих офісів на рахунку "Ощадбанку" - більше 1600, та, незважаючи на це, "Ощадбанк" за даними НБУ все ж зберігає статус фінустанови з найбільшою кількістю відділень - майже 4 тис.

Невелика кількість банків і в кризових умовах дещо збільшили кількість регіональних підрозділів (наприклад, "ТАСкомбанк"). Загалом, на друге півріччя 2016 р. в Україні нараховувалось 10,8 тис. банківських офісів, 85% з яких належали ТОП-15 банків.

На думку експертів, незважаючи на значне скорочення кількості банківських установ в Україні, їх чисельність у перерахунку на душу населення все ще завищена. Аналіз досліджень Незалежної асоціації банків України, НБУ вказує на те, що 64% співробітників банківських відділень в Україні надають послуги з низькою доданою вартістю, в той час як в країнах Центральної та Східної Європи лише 41% персоналу не здійснює продажі послуг. Продуктивність праці в обслуговуванні фізичних осіб у банківському секторі України складає пиблизно 16% від показника США та 39% від показника Польщі.

Стагнація економіки, різке скорочення обсягів кредитування спонукає банкірів шукати шляхи оптимізації та модернізації банківського сектору; звищувати рентабельність за рахунок урізання адміністративних витрат. Болючою проблемою при цьому є скорочення штатів співробітників банків, але є й позитивні зміни - модернізація відділень, що залишились. Наприклад, "Ощадбанк" активно замінює старі "зберкаси" новими сучасними офісами, що помітно відбилось на кількості та якості наданих послуг.

Грабар М. В.

УПА

ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНО- СПРЯМОВАНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Сучасні умови розвитку ринкової економіки вимагають підвищення уваги до проблем формування стратегій розвитку вітчизняних підприємств, базуючись, перш за все на системі ефективного впровадження інновацій для залучення максимально можливих інвестицій, що, в свою чергу, прямо пропорційно впливає на підвищення конкурентоспроможності прийнятих стратегій відповідно до позицій конкурентів.

В умовах мінливого конкурентного середовища ключовою метою діяльності підприємства є забезпечення на належному рівні та постійного підвищення рівня конкурентоспроможності стратегій економічного розвитку. Це зумовлено тим, що економічна стратегія являє собою поєднання економічного та стратегічного аспектів управління підприємством, визначає довгострокову перспективу реалізації цілей, завдань та отримання показників ступеня їх досягнення. Оцінка економічної конкурентної стратегії передбачає оцінку потенціалу підприємства та розробку методів аналізу конкурентоспроможності і її вимірювання, що дозволить управляти її рівнем та проводити порівняння з підприємствами-конкурентами. Однак, аналіз сучасної економічної практики свідчить, що високих результатів довгострокової успішної реалізації запланованих цілей підприємства можуть

досягати лише за систематичного і цілеспрямованого впровадження інновацій, націленого на пошук можливостей, які відкриває сучасне ринкове середовище. Це передбачає особливий стиль господарювання, в основу якого покладено орієнтацію на нововведення та систематичну і цілеспрямовану інноваційну стратегічну діяльність.

Сьогодні проблема ефективного впровадження інноваційної конкурентної стратегії набула особливого значення, оскільки рівень спрацювання основних засобів промислового комплексу країни досяг критичної межі. Це зумовлює підвищення уваги до широкого залучення інвестиційних ресурсів до процесу формування та реалізації конкурентної стратегії розвитку підприємства.

У зв'язку з цим, актуальним постає питання формування конкурентної стратегії на засадах інноваційно-спрямованого інвестування, а також розробка методу оцінки її ефективності, що на сьогодні не знайшло значного відображення у працях відомих вчених-економістів.

Конкурентна стратегія - це спосіб отримання стійких конкурентних переваг в кожній структурній одиниці підприємства шляхом конкурентної боротьби, задоволення різноманітних і мінливих вимог ринкового середовища. Необхідно зазначити, що оцінка є досить важливим етапом процесу формування конкурентної стратегії. Вона ґрунтується на доволі вичерпній інформації й полягає у визначенні можливих наслідків реалізації обраної стратегії.

Отже, сутність оцінки конкурентної стратегії на засадах інноваційно-спрямованого інвестування полягає у визначенні переваг і недоліків підприємств-конкурентів за індикаторами - показниками конкурентоспроможності, що мають бути визначені на етапі ідентифікації ключових індикаторів конкурентоспроможності.

Література: 1. Прохорова В. В. Методичний підхід щодо оцінки складових конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування / В. В. Прохорова, В. М. Проценко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – Х.: ХАІ, 2014. – № 5 (29). – С. 4–11.

ПРО СТАН ІНДЕКСУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Як відомо, національна конкурентоспроможність, за визначенням Всесвітнього економічного форуму, – це здатність країни та її інститутів забезпечувати стабільні темпи економічного зростання та високий рівень добробуту своїх громадян. Відповідно до нещодавно опублікованого дослідження Всесвітнього економічного форуму, Україна за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 років посіла 79 місце серед 140 країн світу, втративши за рік три позиції, опинившись між Гватемалою та Таджикистаном. Багато років поспіль рейтинг очолюють Швейцарія та Сінгапур. До десятки найконкурентоспроможніших країн у цьогорічному дослідженні також увійшли США, Німеччина, Нідерланди, Японія, Гонконг, Фінляндія, Швеція, та Великобританія.

Згідно з даними дослідження, Україна найбільше втратила позицій за показниками, які характеризують розвиток інфраструктури, стабільність макроекономічного середовища та фінансового ринку країни. За деякими позиціями країна «очолює» списки з кінця, зокрема, за міцністю банків нам присвоєно 140 місце зі 140 країн світу, за регулюванням фондових бірж – 135, за інфляційними змінами – 134. Такі суттєві зміни зумовлені низкою факторів. До об'єктивних факторів можна віднести значне знецінення національної валюти проти долара США, зумовлене відносно довгою геополітичною невизначеністю. В українців спрацювала «втеча у долар» як захисний антикризовий механізм.

Варто також відмітити що, Україна піднялась на 8 позицій за показником незалежності судової системи. Позиції все ж не високі (132 місце), але саме вирішення цієї проблеми – забезпечення рівного доступу громадян до незалежного правосуддя – є ключовим завданням судової реформи. Україна

покращила свої позиції і за складовими ефективності ринку праці (56 місце серед 140 країн) та якості вищої освіти (34 місце).

На наш погляд, конкурентоспроможність національної економіки може зростати за рахунок ефективності управління державними фінансами, подолання інфляції, захисту прав інтелектуальної власності, розвиненої судової системи. Не менш важливими є підтримка освіти, підвищення кваліфікації робочої сили та постійний доступ до нових знань і технологій, що відповідає інноваційній орієнтації розвитку.

Євтушенко М. М.

ХНУ ім. В. Н. Каразіна

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ КОМПАНІЇ STARBUCKS

Сучасна міць міжнародних ринків стала характеризуватися інноваційними підходами до управління бізнесом. У зв'язку з цим стає актуальним дослідження про виявлення високоефективних інноваційних стратегій управління бізнесом у міжнародному масштабі.

Метою даної роботи, є аналіз досвіду великої міжнародної компанії Starbucks по освоєнню зарубіжних ринків і завоювання на них лідерських позицій.

Starbucks є найбільшою міжнародною мережею кав'ярень швидкого обслуговування, заснована у 1971 р. Кав'ярні розташовані у 73 країнах світу, а їх загальна кількість станом на грудень 2016 року становить 24 000 закладів.

Успіх Starbucks - це не тільки ефективна бізнес-модель, але і нестандартний підхід до психології споживачів.

Важливо те, що у Starbucks правильно організована система управління, процес прийняття рішень щодо цільових ринків та способів виходу на них ґрунтується на приведенні у відповідність внутрішніх сильних і слабких сторін компанії з потребами кожного національного ринку, де вона веде бізнес.

В процесі розширення своєї діяльності компанія Starbucks дотримується трістої стратегії зростання на міжнародних ринках. Залежно від обставин компанія або укладає ліцензійні угоди з іншими фірмами, або відкриває власні підприємства, або організує спільні підприємства з іноземними партнерами.

Завдяки проведеному аналізу п'яти сил Портера, можна зробити висновки, що компанія не має суперників, які будуть розглядатися в рівновазі з нею. Проте, Starbucks повинен зберегти свої високі стандарти і завжди бути в пошуку нових інновацій, щоб залишатися лідером на ринку.

За допомогою SWOT-аналізу вдалося з'ясувати, що найбільш ймовірними перспективами у розвитку компанії є зростання кількості клієнтів, а також посилення впливу на ринку даного виробництва. Що стосується зовнішніх загроз, можна виділити ймовірність того, що клієнти підуть до інших компаній новачків, які надають послуги аналогічного характеру, але за нижчими цінами.

Стратегія Starbucks - глобальна стратегія диференціації, де організація надає своїм товарам властивості, відмінні від властивостей конкуруючих товарів у всіх країнах, для створення єдиного глобального іміджу товару і забезпечення стійкого становища на ринку. Starbucks здійснив добре інтегровану маркетингову програму, використовуючи маркетинговий мікс, який задовольняє потреби їх цільового ринку. Асортимент продукції Starbucks: кава, випічка, сендвічі, кавоварки та інше приладдя Starbucks. Ціни на продукти Starbucks вищі на 40-50% від «рідних», американських. Щодо просування, компанія здійснює численні промо-акції для досягнення своїх цільових ринків.

Дослідження стратегії та організації УМБ компанії Starbucks свідчать, що фірма організована у вигляді матриці між функціональним поділом і товарним виробництвом. Starbucks вдалося уникнути ієрархічної структури організації, і тому у них немає формальної організаційної структури. Основними методами виходу Starbucks на міжнародні ринки є пряме інвестування та спільне підприємництво. Розвиток компанії за всіма економічними показниками досить стійкий. Таким чином, можна зробити висновок, що Starbucks, при стійкому

розвитку системи в цілому, буде успішно розвиватися і функціонувати в даному сегменті ринку і далі.

Єрмолаєва В. С.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

БОРОТЬБА З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ В УКРАЇНІ

Однією з найгостріших сучасних економічних проблем є тінізація економіки. Наявність тіньової економіки стає справжньою проблемою для державного регулювання, особливо в умовах значних потрясінь.

Упродовж I кварталу 2016 року тенденція до скорочення рівня тіньової економіки, започаткована у другій половині 2015 року, збереглась. За попередніми розрахунками у I кварталі 2016 року рівень тіньової економіки склав 41% від офіційного ВВП, що на 5% менше порівняно з показником відповідного періоду 2015 року. З метою усунення адміністративно-регуляторних бар'єрів, які стримують діяльність суб'єктів господарювання, упродовж I кварталу 2016 року органами державної влади вживалися заходи за наступними напрямками: дерегуляція підприємницької діяльності; підвищення ефективності управління державним сектором економіки; реформування державних закупівель; боротьба з контрабандою, корупцією, очищення влади та інше.

Тіньова економіка та корупція існують у кожній країні, проте, їхні масштаби складають лише кілька відсотків. В Україні даний показник становить більше половини ВВП. Велика тінізація грошового обороту, недостатність державних зусиль на її подолання призводять до формування негативного іміджу України на світовому ринку, зменшують її привабливість для залучень іноземних інвесторів, посилення криміналізації суспільства, стримування євроінтеграційних процесів, зводять всі зусилля України нанівець.

Стратегічними пріоритетами детінізації економіки України на сучасному етапі є вдосконалення монетарної політики, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, значне зниження і вирівнювання податкового

навантаження та інше. Таким чином, необхідно уважно дослідити сектор тіньової економіки і шукати механізми для зменшення його масштабів.

Zvonko A. A.

National technical university «Kharkiv Polytechnic Institute»

PROBLEMS OF MONETARY POLICY IN UKRAINE

Monetary policy is one of the tools of government regulation of economy. The aim of monetary policy is to achieve balance on the national market, characterized by lack of full employment and inflation. That is why development of efficient monetary policy is urgent for Ukrainian economy in order to eliminate current economic crisis. The essence of monetary policy is to regulate money supply to stabilize the economy. The main function of central bank of each country is to regulate money supply in order to match the quantity of goods and support stable purchasing power of money, which is very essential for the normal functioning of the market mechanism. The main tools of monetary policy include open market operations, changes in discount rate, and changes in reserve ratio.

The current monetary policy in Ukraine faces a number of challenges of effective management of money supply [1]: central bank seeks to prevent bank panics by stabilizing the money supply through its increase; incorrect interpretation of actions of the central bank by part of other market participants; indirect impact of changes in money supply; possibility of inflation.

The ways of solving these problems might be the following: the actions of the National Bank should be made more transparent; the regulator should not only insure the actions of commercial banks, but also significantly affect the real-time on the credit policy of banks; the regulator should create a specific ranking of banks at risk. Future strategy of monetary policy of Ukraine should be based on an adequate assessment of national economy as a whole, its objective trends, levels of development of banking system and stock market, and on exploring the nature of relationships between macroeconomic parameters and monetary ones.

References:1. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking & Financial Markets / F.S. Mishkin. – 9th Edition. — Prentice Hall, 2009. — 706 p.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В «НОВОЙ ЭКОНОМИКЕ»

В экономике современного мира человеческие ресурсы играют определяющую роль в достижении конкурентных преимуществ и обеспечении качественных параметров экономического роста. Перспективы развития экономики в XXI веке связываются именно с человеческими ресурсами как носителями знания.

«Новая экономика» является последствием пятого технологического уклада, его развитие и переход развитых стран к экономике знаний выдвинули на первый план носителя интеллектуальных способностей к инновационной деятельности и потребовали создания в организации такой социальной среды и условий, которые способствуют максимально полному использованию его знаний и интеллектуально-творческого потенциала. В результате возникла концепция управления человеком и появилась необходимость сделать акцент в оценке человеческого капитала на интеллектуальную составляющую.

Заметим, что, по мнению экспертов, в 2010 г. доля производительных сил пятого технологического уклада в наиболее развитых странах составила примерно 60 %, четвёртого – 20 %, а шестого – около 5 %. По последним расчётам учёных шестой технологический уклад в этих странах фактически наступит в 2014 – 2018 г.г. [1]. С такими быстрыми темпами развития связаны основные причины, вызывающие необходимость актуализации роли человеческого капитала как главного ресурса развития современного общества: обострение проблемы ограниченности ресурсов; быстрое моральное старение продукции, технологии и знаний; стремительное проникновение высоких технологий во все области жизнедеятельности человека; превращение знаний в ключевой ресурс не только компаний, но и людей, а также целых стран.

Зарубежный менеджмент важность человеческого капитала уже осознал. Например, известная компания «Дюпон» в качестве ключевых стратегических направлений своего развития определила следующее: инвестиции в персонал;

положительный имидж в деловых и производственных кругах (который также создается персоналом); масштабные научно-исследовательские и опытно - конструкторские разработки (результат интеллектуальной составляющей человеческого капитала); высокие этические нормы поведения и стандарты безопасности (социальная составляющая человеческого капитала) [3].

К началу XXI века в американской экономике в частном секторе: создано в новых организациях 5,8 млн. рабочих мест, уничтожено в процессе ликвидации организаций, не выдержавших конкуренции, 4,5 млн. рабочих мест; добавлено при реорганизации фирм 10,6 млн. рабочих мест, ликвидировано в действующих компаниях 8,2 млн. рабочих мест [2].

Важность человеческого капитала в современной экономике требует повышенного внимания ученых и практиков к исследованию его природы, структуры, способов оценки и выработке механизмов эффективного применения. В общую копилку теории человеческого капитала может внести свой вклад каждая страна, поделившись своим научным знанием и накопленным опытом.

Список литературы: 1. Инфографика о технологических укладах / Международный форум технологического развития «Технопром-2013» <http://forumtechnoprom.com/page/121> 2. Климов, С. М. Интеллектуальные ресурсы общества. – СПб.: ИВЭСЭП, «Знание», 2002. –С.171. 3. Мясоедова, Т.Г. // Менеджмент в России и за рубежом. - 2005. - № 3. – С. 29-37.

Кобахідзе А. Р.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Економічний, соціально-політичний, культурний розвиток останніх двох десятиліть XX століття відбувався під потужним впливом глобалізаційних процесів. Ці процеси характеризуються повною об'єктивністю та всеосяжністю. Україні, як і будь-якій іншій країні, не уникнути впливу глобалізації на сфери життя суспільства. За таких умов доречно буде оцінити усі позитивні та негативні наслідки глобалізації, бо знаючи про те, що загрожує в майбутньому,

дасть змогу українцям належним чином підготуватись та не тільки не програти, але й виграти в соціально-економічному плані.

До переваг глобалізації відносять: поглиблення міжнародного розподілу праці; ефективний розподіл коштів та стимулювання підвищення якості трудового життя населення; економія на масштабах виробництва, що в свою чергу сприятиме зниженню цін на товари та послуги, а отже, підштовхуватиме до стійкого економічного зростання; підвищить рівень зайнятості та життя населення; збільшить рівень продуктивності праці за рахунок раціоналізації виробництва на глобальному рівні.

До негативних наслідків можна віднести: взаємозалежність фінансових ринків; зростання спекулятивних валютних потоків між державами; стан платіжної та торгівельної розбалансованості, що в свою чергу значно обмежує можливість формулювання незалежної макроекономічної політики на національних рівнях.

Таким чином, враховуючи всі позитивні та негативні наслідки глобалізації, неможливо однозначно оцінити, що ж у кінцевому рахунку несе країнам глобалізація: економічну загрозу чи нові можливості. Позитивно чи негативно вона буде впливати, залежить, насамперед, від рівня розвитку національної економіки країни, оскільки всі сфери життя суспільства в країні являють собою цілісну систему, то глобалізація впливає не тільки на економічний розвиток країни, але й тягне за собою політичні, соціальні та культурно-цивілізаційні наслідки.

Котляр Д. С.

НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В історичних умовах розвитку України, що склалися протягом ХХ ст., більша частина уваги приділялася вдосконаленню промисловості групи А, натомість група Б значно відставала. Сучасний стан економіки змінився:

більшість підприємств важкої промисловості нерентабельні, відбувається скорочення виробництва та масове закриття підприємств. Натомість частка сільського господарства у виробничій сфері має тенденцію зростання (за даними Держстату у 2014 р. частка сільського господарства у ВВП зросла до 10,3%).

Однак відсутність значних інвестицій у розвиток соціальної інфраструктури села призводить до нерівномірності розселення сільського населення, і, як наслідок – відсутність у деяких регіонах будь-яких суб'єктів господарювання або ж низька їх продуктивність, що значно гальмує ефективність виробництва. Також однією з головних проблем сільського господарства є скорочення зайнятості населення у цій сфері, а також так звана «сезонність робіт». За даними Держстату на 4 квартал 2016 р. очікується зниження кількості працівників на сільськогосподарських підприємствах у порівнянні з 3 кварталом майже на 10 %.

Зараз характерна тенденція відтоку населення через відсутність подальшого розвитку села, його неперспективність. Значною стримувальною рисою є диспропорція закупівельних цін на сільськогосподарську сировину та цін на готову продукцію. Монополісти виставляють занижені закупівельні ціни, недостатні для рентабельного виробництва. Недостатність державних інвестицій у технічне переоснащення, оновлення основного капіталу також гальмує продуктивність праці та ефективність виробництва.

Проте сприятливі кліматичні умови та висока родючість ґрунтів становлять досить високий ресурсний потенціал сільського господарства.

Для ефективного використання потенціалу сільського господарства та вирішення наявних проблем у аграрному секторі необхідно збільшити державну підтримку особистих селянських господарств як одних із основних сільськогосподарських виробників, а також сприяти поступовому їх перетворенню на перспективні для України фермерські господарства.

Це сприяло б скороченню безробіття та наслідків «сезонного заробітчанства» у прикордонних областях, а також підвищенню рівня життя населення, що зумовить зниження тенденції відтоку молоді із села.

Конкурентоспроможні фермерські господарства будуть стимулювати використання наукових засад раціонального ведення господарювання, а також сприятимуть технічному переоснащенню.

Також необхідним пунктом вирішення проблем є забезпечення прозорого ціноутворення на сільськогосподарську продукцію і сировину.

Вищезгадані шляхи вирішення проблем базуються на розширенні можливостей сільських територіальних громад на основі збільшення місцевих бюджетів за рахунок державних дотацій на розвиток підприємництва та інвестицій у соціальну сферу.

Криволапов Е. И.

БГТУ им. В. Г. Шухова

НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНЦИИ

В современных условиях геополитической нестабильности каждая страна стремится обеспечить себе условия не только для выживания, но и для дальнейшего экономического роста. Для этого страны объединяются в экономические союзы, одним из примеров которого является БРИКС. Начало XXI-го века демонстрировало всему миру высокие темпы развития Китая – члена этого объединения, одного из наиболее перспективных игроков мирового рынка. Однако в последние три года в мире наблюдается замедление темпов экономического роста, которое коснулось и Китая. Но на этом общем фоне, экономика Индии, по мнению экспертов, демонстрирует противоположную тенденцию к быстрому экономическому росту [2].

Исследования показывают, что макро- и микроэкономические перспективы страны дают новую почву для инвесторов, качественный рост будет преобладать над его количественными параметрами. Катализатором роста должны стать домохозяйства, точнее, их возросшая экономическая

активность. В 2017 г. в стране прогнозируется устойчивое снижение инфляции, повышение покупательной способности, оптимизация бюджетных расходов за счет ограничения роста заработных плат государственных служащих высшего эшелона, рост числа рабочих мест, а также реализация накопленного потенциала сельского хозяйства [3]. Существенную роль должна сыграть мягкая монетарная политика. Растущий спрос на кредиты со стороны домохозяйств должен уравновесить практически полное отсутствие корпоративных заимствований в государстве. В итоге, уже в марте будущего года рост потребления должен составить 6,8% по сравнению с тем же периодом текущего года - 6% [1]. Ожидается, что уже в ближайшие 12-18 месяцев сектор потребления может стать наиболее эффективным для внутренних частных инвестиций [3]. На восстановление экономического роста планируется направить также государственные и иностранные инвестиции.

Как и все страны в период кризиса Индия ощущает недостаток инвестиций. Однако правительство намерено увеличивать капитальные вложения в промышленный сектор и инфраструктуру. Это должно привести к улучшению портфеля заказов и росту прибыли промышленных компаний, а в среднесрочной перспективе – к позиционированию Индии как конкурента Китаю на мировой арене.

Полагаем, что подобные оптимистические прогнозы развития экономики этой страны основаны на разработке такой экономической политики, которая не ограничена декларациями, а основана на научном фундаменте, в данном конкретном случае, - на кейнсианской модели государственного регулирования экономики. Концепция, успешно реализованная Т.Рузвельтом почти сто лет назад в экономической программе США по выходу из кризиса, может сослужить хорошую службу новому мировому конкуренту – Индии. На наш взгляд, и другим странам, стремящимся достойно преодолеть кризис и обеспечить себе конкурентные преимущества в глобальной экономике, также необходима взвешенная, научно обоснованная экономическая политика, адекватная их внутренним особенностям и возможностям.

Список использованной литературы: 1. Инвестиционный банк Goldman Sachs [Электронный ресурс] - [URL:http://www.goldmansachs.com](http://www.goldmansachs.com). (дата обращения 10.12.2016). 2. Инвестиционный банк Morgan Stanley [Электронный ресурс] - [URL:http://www.morganstanley.com](http://www.morganstanley.com). (дата обращения 10.12.2016). 3. Консалтинговое агенство Boston Consulting Group [Электронный ресурс] - [URL:http://www.Bcg.com](http://www.Bcg.com). (дата обращения 10.12.2016).

Кузьміна А. Д.

НТУ «ХП»

НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

Україна стала на шлях побудови країни-члена СОТ. Як відомо, у травні 2008р. Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі. Але ще з часу подання заявки на членство у цій організації серед науковців, політиків, представників бізнесу та органів державного управління не вщухають дискусії про позитивні та негативні наслідки від лібералізації зовнішньоторговельного режиму. Після набуття Україною членства в СОТ особливо актуальним стало питання успішної адаптації економіки країни до нових умов. Зараз ведеться безліч розмов стосовно переваг та недоліків членства у СОТ, важко дійти одного спільного висновку, адже всі поділяють різні погляди, саме це пояснює актуальність цієї проблеми.

Позитивні наслідки вступу України до СОТ: подолання дискримінаційного ставлення до України у світовій антидемпінговій політиці; вдосконалення національного законодавства; посилення авторитету України у міжнародній економічній політиці; забезпечення дієвих механізмів правового захисту інвестицій та інновацій, творчого і наукового потенціалу; розширення експортного потенціалу; СОТ сприяє збереженню миру, запобігає виникненню військових конфліктів завдяки зміцненню міжнародної стабільності; прискорення реструктуризації та модернізації національного виробництва; відкриття широких можливостей щодо виходу на ринки більш ніж 140 країн – членів організації; розбудова сучасної системи технічних стандартів; модернізація системи технічного регулювання; торгівля стимулює економічне зростання та призводить до створення нових робочих місць; прийняття пакету законів, якими впроваджено механізм захисту вітчизняного виробника від

недобросовісного імпорту; вдосконалення митного законодавства з метою полегшення процесів міжнародного обігу товарів із збереженням інтересів власників прав інтелектуальної власності; здійснення лібералізації світової торгівлі сприяє зниженню вартості життя; послідовне усунення прогалин у законодавчому захисті прав інтелектуальної власності, посилення відповідальності за порушення останніх.

Негативні наслідки і можливі проблеми після вступу України до СОТ: використання України розвиненими країнами як ринку збуту своєї продукції; анепад неконкурентоспроможних галузей економіки; зменшення золотовалютних резервів, пов'язане із збільшенням обсягів імпорту; дискримінація національних товаровиробників.

Кучма В. Д.

НТУ «ХП»

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКОГО СОЮЗУ

Балто-Чорноморський союз (альянс) - геополітичний проект, який розглядається багатьма політиками і громадськими діячами з України, Білорусі та Литви. “Балто-Чорноморська вісь” передбачає створення свого геополітичного регіону впливу між так званим “Західним світом” (США, Канада, Франція, Великобританія, Західна Європа, Австралія) і “Пострадянським сходом”, який динамічно обертається навколо Росії (Росія, Казахстан, Білорусь, деякі країни Середньої Азії).

У 2015 році ідея створення Балто-Чорноморського Союзу (БЧС) набула нового звучання після того, як новообраний президент Польщі Анджей Дуда неодноразово заявляв, що має намір запропонувати главам держав Центрально-Східної Європи створити «партнерський альянс держав» від Балтійського до Чорного й Адріатичного морів. Напередодні інавгурації 6 серпня 2015-го року він висловився за створення Балто-Чорноморського альянсу держав у складі Польщі, України, Білорусі, Латвії, Литви, Естонії, Молдови, Угорщини, Румунії, Болгарії, Словаччини, Чехії та шести країн колишньої Югославії.

Сьогодні реалізація ідеї БЧС ускладнена, перш за все, тим, що країни цієї потенційної групи входять в різні регіональні інтеграційні угруповання. Білорусь є членом СНД, Договору про колективну безпеку і Євразійського економічного співтовариства з Росією. У свою чергу, Польща і країни Балтії входять в Європейський Союз і НАТО.

Проект БЧС потенційно сприятиме зміцненню країн-учасниць як в економічній, так і в політичній сферах, стримає бажання Кремля розглядати пострадянські країни як сферу своїх особливих інтересів, зможе протистояти спробам законсервувати Східну Європу як традиційний сировинний придаток або ринок збуту продукції Західної Європи і Росії.

БЧС дає велику перевагу в силу свого географічного положення. У разі його створення, посилення економічного співробітництва країн-учасниць може виражатися у спрощенні ведення бізнесу, в загальних енергетичних, логістичних та інфраструктурних проектах, які сприятимуть економічному розвитку регіону. Необхідне створення єдиної транспортної системи з балтійськими країнами. Країни БЧС можуть створити дуже потужну транзитну систему з транспортування вантажів з Балтійського моря в басейни Чорного, Каспійського і Середземного морів і в зворотному напрямку. Відновлення транзитно-транспортної, економічної, енергетичної, фінансової, торговельної та соціальної кооперації між країнами БЧС дозволить їм підвищити свій економічний потенціал і обороноздатність.

Список використаних джерел: 1. Алексей Волович Балтийско-Черноморский Союз: перспективы реализации // Доступ до електронного ресурсу: <http://bintel.com.ua/ru/article/volodich-balto>. 2. Климова С.О., Губанова Н.Н. Створення Балто-Чорноморського Союзу як зміцнення економічної і політичної платформи України // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). – Х.: НТУ «ХПІ». – 2016. – №28'(1200) – С.41-44.

Ленко И. В.

НТУ «ХПИ»

ТЕНДЕНЦИИ ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

По данным Markit Economics, в Украине PMI (композитный индекс деловой активности) является одним из самых низких среди стран Центральной Европы. По отчётным данным Австрийского контрольного банка, Украина находится на -50 пункте по шкале индексов [-100; 100].

В годы независимости Украину постигло 3 экономических кризиса, что отрицательно отразилось на тенденциях деловой активности. После распада СССР экономическое положение Украины резко ухудшилось: в первые же годы независимости потеряно более 40% основного капитала, объем ВВП упал более чем на 60 %, а инвестиции в основной капитал на 80%.

Но с принятием Конституции Украины, тенденция к падению замедлялась и начал наблюдаться некий рост в отдельных отраслях. Однако, ситуация усугубилась особенно вследствие экономического кризиса в России (1998 год), которая к тому времени накопила огромный долг, выстроив пирамиду краткосрочных займов, и с экономикой которой была тесно связана экономика Украины.

Параллельно упали мировые цены на основной экспортный продукт – сталь. Данная тенденции стабилизировалась к 2000 году, и уже после десятилетнего экономического спада в 2002-2004 годах рост ВВП превысил 35%. По итогам 2004 года прирост ВВП составлял 12,44%, что является самым высоким показателем с 1991 года. Объемы промышленного производства выросли на 60%, реальные инвестиции – более чем на 35%. Но в 2005-2008 гг. страна стала жить не по средствам, получив в распоряжение кредиты западных банков. Следствием чего возник финансово-экономический кризис, спровоцированный наращиванием негативного внешнеторгового сальдо и внешнего долга, а также кризисом потребительского кредитования во второй половине 2008 года. В результате понижения цен на сталь и влияния мирового экономического кризиса экономическое положение Украины значительно ухудшилось в 2009 году.

За январь-апрель 2009 года падение промышленного производства в Украине составило 31,9%. Рост начался только в 2010 году и продолжился до 2014 года. После чего по итогам января-мая промышленное производство сократилось на 4,6% (по сравнению с аналогичным периодом прошлого года), продукция перерабатывающей промышленности – на 7,2%. В 2015 году данная тенденция только усугубилась, но в 2016 году последовало некое оживление за

счёт активизации добывающей отрасли промышленности, уменьшения импорта фармацевтических препаратов. Однако, чтобы в корне изменить ситуацию, необходимы обширные преобразования, включающие борьбу с коррупцией, развитие рынков капитала, улучшение законодательных рамок.

Ключом к успеху является поддержка со стороны государства базовых отраслей промышленности, стимулирование экспортных отраслей (49% от ВВП), привлечение иностранных инвестиций, приватизацию отечественных предприятий, введение энергосберегающих технологий.

Майстро Д. С.

НТУ «ХП»

ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Тіньова економіка заважає забезпеченню сталого розвитку економіки, створює реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Високий рівень тінізації економіки вкрай негативно впливає на імідж країни, її конкурентоспроможність, ефективність структурних та інституційних реформ, тому необхідно розробляти заходи з її зменшення.

Під тіньовою економікою слід розуміти економічну діяльність, яка пов'язана з незаконним привласненням особою або групою осіб частини створеної вартості або частки майна через різного роду викривлення об'єктивної інформації про рух грошових коштів та матеріальних цінностей, це неконтрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей. Економічна діяльність в тіньовому секторі здійснюється поза законом, що унеможливорює стабільний розвиток суспільства [1]. Причини її розвитку загальновідомі: недовіра до держави, недосконале законодавство, правовий нігілізм, незаконна приватизація державної власності, експлуатація найманої праці, неефективна податкова політика та корупція органів влади [2].

Доцільно створити окремий державний орган, який би взаємодівав з всіма

державними структурами та іншими, як державними так і зарубіжними структурами. Даний орган повинен виконувати функції: акумулювання, аналізу та прогнозування, упередження, розслідування та притягнення до відповідальності винних осіб, створення та впровадження електронної бази даних, яка б містила в собі різносторонню інформацію про недобросовісних платників податків. Діяльність цього державного органу повинна базуватися на таких принципах: прийняття для бізнесу змін правових та господарських умов; формування нового відношення до ведення бізнесу; зміцнення довіри до влади; встановлення контролю за діяльністю господарюючих суб'єктів[3].

Слід зазначити, що рівень тіньової економіки в Україні в 2015 році склав 40% від ВВП, що є дуже високим показником. З метою подолання негативних наслідків процесу тінізації економіки України, значного зменшення його рівня необхідно реалізувати низку заходів, основними з яких є зменшення податкового навантаження, запровадження податкових стимулів до нагромадження та інвестування коштів в інноваційний сектор, спрощення дозвільних процедур щодо здійснення підприємницької діяльності, залучення до реалізації стратегії легалізації представників міжнародних організацій, спеціалізованих на протидії нелегальному господарюванню та громадянського суспільства. Реалізація зазначених та інших заходів сприятиме розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки і суспільства.

Список літератури: 1. Предборський В.А. Тіньова економіка як загроза національній безпеці // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – №9(52). – С.14–18.г 2. Дяченко Я.Я. Детінізація економіки у системі макроекономічного регулювання // Фінанси України. – 2006. – №2. – С.68–77.). 3. Е. де Сото. Иной путь. Невидимая революция в третьем мире. М.: Catallaxy, 1995. – С. 345)

Мартиненко О. Ю.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПРОБЛЕМА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ

В останні роки все помітнішою стає необхідність створення умов, які сприятимуть стабілізації фінансової системи держави. Такі умови можуть бути пов'язані з ефективною політикою з управління державним боргом України.

Управління державним боргом набуває особливо важливого значення у період трансформації національної економіки та розвитку товарно-грошових відносин.

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується загрозливим зростанням боргового навантаження, що виступає одним з базових факторів гальмування розвитку економіки країни. Протягом останнього часу загальний обсяг державного боргу України зберігає тенденцію до зростання. Продовж попередніх 5 років сукупний обсяг загальної суми державного та гарантованого державою боргу зріс більш ніж втричі і на 31 грудня 2015 р. становив 65,488 млрд дол (1,572 трлн грн.), що на 6,19%, або на 4,324 млрд дол, нижче показника на початок року.

Враховуючи, що величина державного боргу досягла критичного рівня у 90% ВВП, уряд став фактично неспроможний обслуговувати борги за рахунок державного бюджету. Це обумовило необхідність у його реструктуризації і 27.08.2015²⁹р. була укладена угода між Мінфіном та комітетом зовнішніх приватних кредиторів з приводу реструктуризації 18 млрд дол. зовнішнього державного боргу України. Реструктуризація також передбачає повне списання 3 млрд дол., відстрочку платежів по тілу кредиту в сумі 8,5 млрд дол. на 4 роки, а також фіксування ставки купона по всіх бондами на рівні 7,75% річних. Якщо темп зростання економіки перевищить 4% на рік, кредитори отримають 40% вартості від кожного відсотка такого зростання. Важливо, що дані положення вступають в силу тільки починаючи з 2021³⁰р., надаючи країні 7 років на відновлення позитивних тенденцій в економіці, та будуть діяти протягом 20 наступних років.

Раціональна політика щодо управління державним боргом є умовою стабільного та ефективного розвитку держави. Проаналізувавши динаміку зростання державного боргу в нашій країні, можна зазначити, що політика щодо управління ним була неефективною, оскільки ми бачимо його зростання кожен рік на певну величину. Складність наявних елементів державного боргу вимагає застосування специфічних механізмів регулювання з використанням різних фінансових інструментів.

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Найсучаснішим світовим трендом сьогодні є розвиток альтернативної енергетики з відновлюваних джерел енергії. Дослідження Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики (IRENA) свідчить, що ще у 2013 р. обсяг виробленої з відновлюваних джерел електроенергії вперше перевищив показники вугільної, нафтової та газової генерацій разом узятих; було отримано 143 ГВт електроенергії проти 141 "вуглецевих" ГВт. В деяких регіонах світу виробництво електроенергії з відновлюваних джерел наразі є дешевшим, ніж з викопного палива. Дані агентства Bloomberg New Energy Finance свідчать, що останніми роками відбувається дуже значний приріст як кількості встановлених потужностей нових генерацій, так і залучених інвестицій. Так, у 2013 р. було побудовано 37 ГВт сонячних електростанцій, у 2014 р. - вже 41 ГВт, а загалом у світі - 180 ГВт. Інвестиції у сонячну енергетику у світі перевищили \$ 150 млрд., щороку зростаючи на 15-20%. Серед лідерів по залученню інвестицій Китай, Індія, США, Уругвай, Бразилія, Чилі, Ефіопія, Кенія - країни, де відбуваються довгострокові аукціони на постачання електроенергії з альтернативних джерел, або діють податкові пільги, або надаються пільгові кредити від державних банків. В США, приміром, діють інвестиційні податкові кредити та прискорена амортизація. Міжнародне енергетичне агентство прогнозує, що до 2050 р. енергетика з відновлюваних джерел забезпечить максимум світових потреб в електроенергії.

В Україні енергетика вкрай потребує структурних змін, бо більшість генеруючих потужностей побудовані ще у 1950-1970 р.р., а їх знос досягає 80%. Найбільш реальною заміною застарілим та відживаючим об'єктам традиційної генерації є потужності відновлюваних джерел енергії. Їх впровадженню у сучасному світі немає альтернативи; це дозволило б і в нашій країні використовувати екологічну та невичерпну енергію сонця, води та вітру;

забезпечити інноваційне та безпечне виробництво, європейський вектор розвитку, незалежність від імпорту пального.

Никитенко Д. Р.

БГТУ им. В. Г. Шухова

ВЗАИМОСВЯЗЬ БЕЗРАБОТИЦЫ И ИНФЛЯЦИИ

Инфляция – повышение общего уровня цен на товары и услуги. Неблагоприятное воздействие инфляции на экономику страны может быть и большим, и малым. Все зависит от того, с какой интенсивностью протекает инфляционный процесс.

Взаимосвязь инфляции и безработицы имеет обратную зависимость, но только в краткосрочном периоде – это означает, что во время роста цен безработица снижается, однако в долгосрочном временном горизонте взаимосвязь инфляции и безработицы постепенно пропадает, сходит на «нет». Об этом можно наглядно судить по диаграмме (рисунок 1).

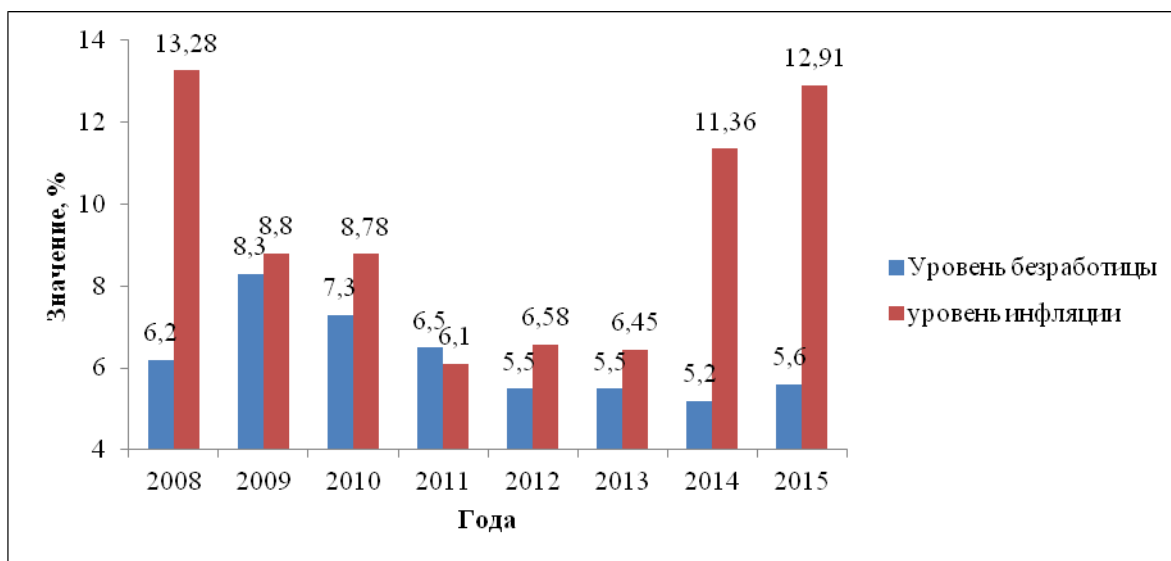

Рисунок 1. Динамика уровня безработицы и инфляции в России с 2008 по 2015 гг.

Анализируя вышеприведенный рисунок, можно утверждать, что за рассматриваемый период самое высокое значение уровня безработицы приходится на 2009 г. (8,3%). С 2010 г. по 2015 г. наблюдается тенденция к ее снижению, что и отражено в 2015 г. (безработица составила 5,6%).

Рассматривая значения инфляции, говорим о том, что на 2008 г. приходится самый высокий уровень (13,28%), при этом уровень безработицы составил 6,2%. Это свидетельствует о проведенных эффективных государственных действиях по сдерживанию безработицы в сложный экономический период. Аналогичная картина видна в 2014 и 2015 гг.

Совсем противоположная ситуация была в 2011 г.: уровень безработицы превысил уровень инфляции. Это можно объяснить негативными последствиями мирового экономического кризиса.

В экономической теории зависимость между инфляцией и безработицей проанализировал профессор А. Филлипс, впоследствии чего, для оценки уровня безработицы и инфляции издержек была разработана кривая, названная в его честь. Она представляет упрощенную однофакторную модель инфляции и подтверждается практикой только в краткосрочном периоде в фазах спада и депрессии. В период подъема безработица снижается, цены растут, увеличивается спрос и расходы – инфляция возрастает. В долгосрочном периоде данная закономерность не подтверждается, так как инфляция многофакторное явление и его последствия зависят не только от безработицы, но так же и от типа, причин, продолжительности и уровня инфляции.

Певна М. В.

ХНУ ім. В. Н. Каразіна

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ КОМПАНІЇ SAMSUNG

Актуальність роботи обумовлена зростанням ролі діяльності міжнародних компаній у сфері міжнародних відносин та бізнесу, і як наслідок – появою необхідності у дослідженні важливості цієї діяльності та шляхів її регулювання. Прикладом такої міжнародної компанії є Samsung – південнокорейська транснаціональна компанія-конгломерат, яка складається з численних дочірніх і залежних підприємств. Компанія відома як виробник побутової техніки, електроніки і компонентів. Характерною особливістю компанії є впроваджена система глобального бізнес-менеджменту (GBM),

згідно з якою організація ділиться на великі бізнес-підрозділи. Глави відділень відповідають за виробництво, збут і кадри ввірених їм бізнес-одиниць. Samsung однією з перших в світі вклала чималі кошти в інформаційні системи, в систему планування бізнес-ресурсів, що дозволяє їй щохвилини контролювати діяльність кожної своєї бізнес-одиниці в будь-якій точці земної кулі.

Компанія Samsung бачить себе в якості лідера «ери революційної цифрової техніки», і її місія - отримувати прибуток, допомагаючи покращувати якість життя людей. Для досягнення цієї мети Samsung створює вироби і послуги, які б поєднували в собі конкурентоспроможність і високу якість.

Джерела успішного впливу організаційної культури компанії Samsung на процеси управління - це талант топ-менеджменту, творче мислення і високий професіоналізм співробітників, які спільними зусиллями створюють «корпоративний дух» компанії. В результаті компанія Samsung наразі є одним із лідерів з виробництва високотехнологічного обладнання.

Завдяки стратегічному плануванню в розглянутій компанії відбувається формування цінової політики, здійснюється рекламна організація. З технічної точки зору вона представлена розробкою місії організації, яка є першим етапом стратегічного планування діяльності фірми і потребує аналізу зовнішнього середовища. Адже кожна фірма даної галузі прагне до зниження дії зовнішніх факторів, від яких залежить її подальший розвиток. З огляду на цей факт, компанією Samsung використовується методика п'яти сил Портера.

Мінімізація дії п'яти сил необхідна для підвищення рівня цін і досягнення рівня прибутку вище середнього по галузі. На кожну з цих сил фірма може впливати тільки за допомогою своєї стратегії.

Що ж до маркетинг міксу Samsung, то він є уроком для маркетологів за кількома пунктами. По-перше, бізнес буде зростати, якщо у компанії широкий асортимент продукції, адже всі ці товари можуть стати джерелом доходу. По-друге, незважаючи на дорогу pull стратегію, вона зрештою є найвигіднішою у довгостроковій перспективі, що й допомагає бренду Samsung обіймати лідируючі позиції на ринку.

АНАЛІЗ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правове забезпечення підприємницької діяльності можливе у двох формах. Перша – за наявності на підприємстві юридичного відділу. Друга – за допомогою юридичного (правового) аутсорингу, який полягає у виконанні функцій юридичного обслуговування, що надаються підприємству. Оскільки підприємство не має в своєму штаті фахівців відповідного профілю, або має в своєму штаті юристів, які спеціалізуються на іншій галузі права і яким виконання функцій і завдань даного підприємства не видаються можливими.

Слід зазначити, що більшість організацій великого і середнього підприємництва, в умовах сьогодення, віддають перевагу найму власних юристів – «in house». На аутсоринг виділяють певне коло вузькоспеціалізованих задач. Наприклад, пов'язаних з використанням міжнародного права або проблем, які зустрічаються в діловій практиці рідко, для вирішення яких у внутрішніх юристів недостатньо професійного досвіду.

Будь-яка форма правового забезпечення підприємницької діяльності називається юридичною службою.

Основним завданням суб'єктів юридичної служби (юрисконсультів, адвокатів) є виконання покладених на них функцій забезпечення дотримання законності в діяльності суб'єктів господарювання, захисту їх прав та законних інтересів при взаємодії з органами державної влади і управління, органами місцевого самоврядування, контрагентами по договорах, з його учасниками (засновниками), працівниками й іншими суб'єктами, що вступають у взаємодію з ними.

У рамках загальних задач юридична робота у сфері підприємництва забезпечує: підтримку корпоративної культури господарської організації, захист правовими засобами майна суб'єктів господарської діяльності, наявність договірної дисципліни в галузі, регіоні, країні в цілому. Саме тому

забезпечення суб'єктів господарювання різних форм власності та різних організаційно-правових форм кваліфікованими юридичними службами є одним з найважливіших завдань всієї держави.

Юридична служба підприємства відповідно до покладених на неї завдань: проводить договірну роботу, яка включає розробку, складання та підписування договорів; організовує претензійну та позовну роботу, та проводить аналіз її результатів; розробляє та бере участь у розробленні проектів, актів та інших документів з питань діяльності підприємства; проводить юридичну експертизу проектів актів та інших документів, підготовлених структурними підрозділами підприємства та надає вмотивовані висновки та пропозиції щодо приведення їх у відповідність з чинним законодавством тощо.

Прилуцкая Ю. С.

НТУ «ХПИ»

ТЕОРИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО ВЫБОРА: СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ В УКРАИНЕ

Теория общественного выбора – один из разделов экономики, изучающий различные способы и методы, посредством которых люди используют правительственные учреждения в своих собственных интересах. В результате общественного выбора происходит определение правил политической игры. Именно на этой стадии общественного выбора закладываются основа и приоритеты макроэкономической политики, определяются возможности доступа к редким ресурсам для различных «игроков». «Текущая экономическая политика – это результат игры в рамках конституционных правил... Хорошая игра в гораздо большей степени зависит от хороших правил, чем от хороших игроков», - Дж.Бьюкенен, лидер школы общественного выбора. От того, насколько обоснованы эти правила, и насколько четко организован контроль гражданского общества за их выполнением, зависит экономическая эффективность воспроизводственного процесса. Следовательно, политические силы, которые приходят к власти, должны активно способствовать социально-экономическому развитию страны, а иначе, в демократических странах через конституционно установленный период времени путем демократических

выборов они потеряют свои позиции. Это же касается и иных политических режимов, где власть можно сохранить дольше и потерять ее под сильным политическим давлением уличных протестов (например, Украина конца 2004 - начала 2005 г., 2012 - 2013 гг.), при этом кризис политического руководства в конечном итоге будет глубже и страна может быть втянута в пучину хаоса с негативными последствиями для населения и экономики. В практической жизни украинского общества подобные публичные решения масштабных социальных проблем нередко вторичны относительно решений, принимаемых в правительственных кабинетах или на партийных совещаниях, поскольку люди, вовлеченные в политическую деятельность, воспринимают ее по-другому, как связанную с тем, кто кого поддерживает, против кого и за сколько (лоббизм, логроллинг, система вращающихся дверей, поиск политической ренты). При такой интерпретации это также игра, но имеющая отрицательный и часто вредный характер, ориентирована на уничтожение политических противников и продвижения частных интересов - собственных и своих политических клиентов. Государство в таком понимании является инструментом для достижения своих собственных интересов (политиками и бюрократами, лоббистами). Ярким примером этого являются е-декларации ряда высших должностных лиц государственной власти. Теория общественного выбора нацелена на позитивную практику принятия государственных решений, важнейшими критериями которой должны быть экономическая свобода и социально-экономическая эффективность, минимизирующих «провалы» государства в интересах большинства общества.

Приходько О. Ю.

ХНУ ім. В. Н. Каразіна

ВАЖЛИВІСТЬ ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

У своєму прагненні до економічного успіху менеджери завжди помічали, що з ряду причин деякі компанії процвітають без зусиль, в той час як інші, незважаючи на їх постійну боротьбу, не отримують нічого, крім збитків. Причина цієї різниці довго вивчалась, для того, щоб зрозуміти, які з управлінських процесів найбільш важливі, які відокремлюють переможців від переможених. Результати цих досліджень були підсумовані таким чином: в

успішних організаціях менеджери мають чітке уявлення про мету і напрямок діяльності компанії і не бояться використовувати різні підходи або ініціювати серйозні зміни; завжди враховують вимоги ринку, поведінку клієнтів і можливості, що надаються середовищем. Керівники успішних організацій повинні мати стратегічний план для того, щоб забезпечити міцні конкурентні позиції на ринку і тим досягти бажаного результату. Високоєфективні організації завжди орієнтовані на конкретні результати і продуктивність.

Керівники успішних організацій є активними стратегічними менеджерами, які орієнтовані на конкретні дії, потреби клієнтів, нові можливості і позиціонування своїх компаній як конкурентоспроможних, приділяючи особливу увагу внутрішньому управлінню в своїх організаціях. Вони відповідальні при розробці довгострокового напрямку діяльності компанії, стратегічного плану дій, сприяють формуванню конкурентної переваги, довгострокового фінансового успіху, успішній реалізації обраної стратегії. Стратегічне управління має п'ять основних компонентів: визначення напрямку ведення бізнесу організації і розвиток стратегічної місії; встановлення стратегічних цілей і цільових показників; формулювання стратегії для досягнення стратегічних цілей і цільових результатів; впровадження та виконання обраного стратегічного плану; оцінка ефективності стратегічної діяльності та прийняття коректив.

Кожна організація має як стратегію, так і внутрішню програму дій. Іноді стратегічні плани відкрито встановлюються керівництвом, а іноді вони залишаються закладеними в прийнятті управлінських рішень та схем організації операцій. Іноді курси дій вибираються після ретельного аналізу, а іноді виникають безсистемно, від історичних випадковостей, що виникли в зв'язку з досвідом і особистими якостями попередніх керівників, положення компанії в галузі, економічних обставин його розвитку.

Переваги стратегічного напрямку управління: забезпечення вказівок для всієї ієрархії управління; інвестиційного капіталу і нового персоналу; координація, яку стратегічне управління додає до загальної стратегії, пов'язану

з прийняттям рішень; наявність активної діяльності, замість реактивної. Як вже було сказано, високопродуктивні компанії використовують свої знання і глобальний досвід, для того, щоб впливати на свої цільові ринки; вони намагаються ініціювати, а не просто реагувати і захищати. На їх погляд, реальна мета і цінність стратегічного управління полягає у складанні плану дій, які будуть успішно залучати покупців, виробляти стійку конкурентну перевагу, підвищувати ринковий престиж фірми.

Пустовит Д. А.

НТУ «ХПИ»

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ БИЗНЕСА КАК ОДИН ИЗ ИНСТРУМЕНТОВ ОПТИМИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОЛОЖЕНИЯ УКРАИНЫ

Рост актуальности вопроса социальной ответственности в Украине напрямую связан с евроинтеграционными процессами в государстве, а как следствие глобализацией экономики. Причиной этого есть тот факт, что компании, которые планируют выход на международный рынок, должны обладать высокой корпоративной культурой.

Начиная с 2005 года, Украина присоединилась к Глобальному договору ООН, с ноября 2007 года стала поддерживать работу международной группы экспертов по вопросам разработки проекта международного стандарта ISO 26 000 «Управление социальной ответственностью», а в 2010 году Украина высказалась «за» принятие данного международного стандарта.

На сегодняшний день в Украине, к сожалению, есть только малая доля законодательных механизмов мотивации и инструментов влияния для подобной деятельности либо же они не корректно функционируют, поэтому данный вопрос является актуальным и вызывает необходимость его исследования.

Главной, по нашему мнению, проблемой является тот факт, что Украина не имеет современного инструментария для государственного регулирования, который мог бы стимулировать предприятия без усиления административного

давления. Второй стороной данной проблемы является так же тот факт, что государство должно разработать методы пропаганды социальной ответственности бизнеса.

На сегодняшний день развитие корпоративной ответственности в особенности актуально, так как экономика Украины находится в состоянии кризиса. Социально-ответственные предприятия могут внести весомый вклад в развитие экономики государства.

Украина сейчас находится в условиях процессов трансформации всей социально-экономической системы страны. В данный момент целесообразным будет объединить усилия государства, бизнеса и социальных институтов воедино для увеличения положительной тенденции изменений социальной ответственности бизнеса и, как следствие, возможных тенденций экономического роста.

Самойленко В. С.

НТУ «ХПИ»

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасне становище світової економіки перебуває у депресивному стані. Це зумовлено низьким рівнем ВВП, трудовою міграцією та низкою факторів, які вагомо впливають на економіку в цілому. Однією із складових позитивного розвитку економіки є саме соціальна відповідальність бізнесу. Тому що суспільство певною мірою впливає на ефективність роботи підприємств, а саме якістю робочої сили, рівнем купівельної спроможності та стійкими умовами праці. Успішне соціальне середовище благополучно сприяє розвитку підприємств та бізнесу і стимулює його на соціальну відповідальність. Правильно налагоджена структура бізнесу завдяки соціальній відповідальності може забезпечити суспільство не тільки робочими місцями, виробництвом товарів або послуг, виконувати свої податкові зобов'язання але й приділяти свою увагу розвитку суспільства та соціуму в цілому. Це призводить до

підйому не тільки економічного становища а й соціального, що є немалозначним чинником для розвитку держави.

Цим обумовлена крайня необхідність сталої взаємодії між бізнесом та суспільством. Глибокий депресивний стан української економіки зумовлений великою соціальною не відповідністю суспільних прошарків населення, великий розрив між багатими та бідними та повна відсутність середнього класу. Причиною цього стала відсутність рівноваги між ринком праці та кваліфікованими професіоналами. Результатом таких перепадів стало скорочення тривалості життя, погіршення здоров'я та зниження якості життя громадян. Подібні явища ніяк не на користь впливають на розвиток соціального становища держави та суспільства. Тенденція соціальної відповідальності певною мірою поглинає й український бізнес, який не залишається осторонь, виділяються певні кошти, але це лише розпорошує увагу на всі галузі та не вирішує проблему в цілому. Адже питання соціальної відповідальності потрібно глобалізувати та застосовувати системні заходи вирішення кожної проблеми. Соціальна відповідальність активно розвивається та реалізується у всьому світі. Прикладом може бути США, де активно розвиваються різні механізми соціальної підтримки суспільства, а саме соціальна відповідальність бізнесу. До умов формування системи соціальної відповідальності бізнесу в Україні можна віднести три таких фактори: по-перше, політична стабільність; по-друге, сталість законодавчої системи; по-третє, розробка простого та прозорого податкового законодавства (за даними Міжнародної фінансової корпорації і аудиторської компанії PriceWaterhouseCoopers, Україна входить до країн із найгіршими податковими законами у світі).

За допомогою рішучих змін в законодавстві можна ліквідувати таке поняття, як «тіньовий ринок», що допоможе підприємствам прозоро вести свій бізнес. У разі законодавчого регулювання питання соціальної відповідальності, український бізнес перейде від стадії безсистемної благодійності до системного соціального інвестування, здійснюваного шляхом реалізації внутрішніх та зовнішніх соціальних програм.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

В даний час в Україні зафіксовано положення обмеженої доступності водних ресурсів. Одним з найактивніших забруднювачів навколишнього середовища, що вражають біоценоз водойм та прилеглих до них територій є стічні води. Проблема очищення стічних вод залишається актуальною протягом довгих років і її вплив з кожним роком посилюється, тому що існує гостра проблема наростаючого дефіциту прісної води. Забруднення водосховищ, річок, озер - пряме джерело виникнення інфекційних кишково-порожнинних захворювань, деякі з яких можуть носити важкий характер. Це говорить про можливість зниження якості життя населення.

Стічні води є одним з найпотужніших і найсильніших за своїм масштабом і інтенсивністю антропогенних впливів. Проблема знешкодження, очищення та утилізації стічних вод є невід'ємною частиною проблеми охорони природи, оздоровлення навколишнього середовища людини і забезпечення санітарного благоустрою міст і населених місць. Головним джерелом потрапляння в природні води токсичних речовин є стічні води промислових підприємств, а саме підприємств нафтопереробної, хімічної, целюлозно-паперової, металургійної, текстильної й деяких інших галузей промисловості.

Головними проблемами охорони та раціонального використання водних ресурсів, є наступні: виснаження водно ресурсного потенціалу; постійне збільшення забруднення водних ресурсів, погіршення їх якості; застарілі технології виробництва та знос очисних споруд; недосконала система моніторингу екологічного стану водних ресурсів; недосконала нормативно-правова система.

Таким чином необхідно проводити удосконалення правової бази державного регулювання водного господарства, фінансування наукової сфери, розробку та впровадження нових технологій на очисних спорудах і розробку

нових методів очищення, посилювати санкції на забруднення навколишнього середовища, переведення підприємств на водозберігаюче виробництво, розробляти механізми та інструменти державного регулювання у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів.

Так само, важливо враховувати і той факт, що застосування даних заходів дозволить Україні побудувати принципи соціально та екологічно відповідального ведення бізнесу та державної діяльності, що позитивно вплине на процеси євроінтеграції. Оскільки міжнародне співтовариство приділяє підвищену увагу світовим проблемам, пов'язаних з водою, і цілий ряд організацій надають фінансові кошти на проведення заходів з управління та охорони водних ресурсів.

Тверская Я. Н.

НТУ «ХПИ»

ИНВЕСТИЦИИ И ИХ РОЛЬ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ

Значительный вклад в развитие экономики страны несут инвестиции. От них зависит уровень основного макроэкономического показателя – ВВП. При повышении потока инвестиций увеличивается производство, занятость, стабилизируется экономический рост и вследствие этого растёт спрос на произведенные товары и услуги. Таким образом, развитие экономики, ВВП и уровень жизни населения напрямую зависят от потока инвестиций.

Основная цель любого инвестора заключается в получении наиболее высокой прибыли. На инвестиционную активность влияет множество факторов: политическая, экономическая ситуация страны, курс национальной валюты, риски потери вложенных средств, репутация страны на международной арене и др. Государство должно разрабатывать концепции привлечения потенциальных инвесторов, создавать благоприятные условия для активной инвестиционной политики. В связи с особой значимостью иностранных инвестиций, которые ускоряют темпы развития, способствуют осуществлению крупных проектов, рассмотрим влияние изменения их потока в Украину на экономическую ситуацию страны. В 2009 г. прямые иностранные инвестиции (ПИИ) в Украину

сократились на 53%, а ВВП – на 34,9% в сравнении с предыдущим годом, что напрямую связано с Мировым финансовым кризисом 2008-2009 гг.: экономическое положение стран ухудшилось, возросли риски инвесторов потерять вложенные средства, что неизбежно отрицательно отразилось на ПИИ в Украину, ВВП, а также увеличении количества безработных с 6,9% в 2008 г. до 9,6% в 2009 г. [1]. Следующая волна неблагоприятных факторов для ПИИ настигла Украину в 2014 г., а именно изменение политической ситуации в стране, её нестабильность, утверждение новых концепций ведения экономики отрицательно отразились на инвестиционной деятельности – сальдо ПИИ в 2014 г. снизилось на 92,7% относительно 2013 г. [1]! В связи с военными действиями многие предприятия были разрушены или депортированы на безопасные территории вдали от зоны действий АТО, что негативно отразилось на их деятельности, сократился объём производства, а вследствие увеличилось количество незадействованных трудовых ресурсов. Неминуемым оказалось и понижение ВВП в 2014 г. на 28,1%, повышении уровня безработицы на 2% относительно 2013 г. За последние 2 года экономическая ситуация в Украине не улучшилась. Сальдо ПИИ в Украине в 2016 г. снизилось на 30,5% по сравнению с 2015 г. [1]. Проанализировав вышеизложенное, можно смело утверждать, что отток инвестиций может значительно ухудшить экономическую и социальную ситуацию в стране. На уровень инвестиционной деятельности влияет много факторов, и для того, чтобы создать благоприятные условия для роста потока инвестиций, нашему государству необходимо выработать действенную концепцию по стабилизации, в первую очередь, политической ситуации, а также стимулировать рост инвестиций за счет экономических рычагов – снижения уровня налогообложения и процентной ставки [2], внедрения новых технологий, способов производства, повышая рентабельность отраслей, ведь в этом случае доверие инвесторов повысится и они готовы будут вкладывать капитал в развитие экономики нашей страны.

Литература:

1. Прямые иностранные инвестиции в Украине с 2002 по 2016 гг.; динамика ВВП Украины с 2002 по 2015 гг.; уровень безработицы в Украине с 2000 по 2016 гг. / Финансовый портал Минфин [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://index.minfin.com.ua/>
2. Дяченко Т. А. Проблема іноземного інвестування в Україні / Т. А. Дяченко // Труды XII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Оптимум-2016», (Харків, 6-8 грудня 2016 р.) / НТУ «ХПІ». – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – С.135.

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ «ІНДИКАТИВНОГО» ПЛАНУВАННЯ

Погіршення рівня і якості життя населення, зростання політичної і соціальної напруженості, скорочення робочих місць, зменшення виробництва, блокування потенціалу суспільства і країни, загрозливі темпи зниження основних макроекономічних показників є причиною активізації ролі держави в системі управління національною економікою. Така система включає державне регулювання у поєднанні з ринковим саморегулюванням, а механізмом такої взаємодії є індикативне планування. Ще в середині минулого століття ідеї індикативного планування знайшли широке застосування у ряді країн Європи, Азії і Америки. Методологічну основу такого підходу – «дережизму» заклав французький економіст Ф. Перру у своїй теорії «економіка домінування». Сутність індикативного планування полягає в тому, що держава діє на суб'єктів ринку не через введення обов'язкових планових завдань зверху вниз, а шляхом інформування їх про тенденції розвитку національної економіки, а також про наміри уряду щодо перспектив і напрямів розвитку або шляхом розробки рекомендацій суб'єктам ринку щодо організації їх діяльності, напрями інвестування, які б відповідали намірам уряду. В Україні немає злагодженої системи індикативного планування, багато положень державного регулювання залишаються суперечливими. Це обумовлює необхідність розроблення відповідних принципів, пріоритетів, алгоритму самого процесу індикативного планування на різних рівнях, а відповідно, це актуалізує та визначає перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі. Думаю, що Україна, залишивши позаду нестабільність і постійні конфлікти у владі, сьогодні має всі можливості стати на шлях стійкого економічного зростання.

Вважаю, що для економічної та соціальної модернізації України необхідно: зайняти своє місце в глобальній економіці, використовуючи ті конкурентні переваги, які в неї є; провести правильне позиціонування і

створити сприятливі умови для інвестора; активно підтримувати галузі, що працюють на внутрішній і зовнішній попит, створити точки росту - високотехнологічне та енергоіндустрієне виробництво, ІТ-галузі, аграрно-промисловий комплекс, транзит, туризм, головними критеріями яких є: висока додана вартість та високо конкурентна експортна продукція; провести реформи у сфері науки та інновацій; провести модернізацію кадрової політики; вести соціальних діалог. Об'єднавши зусилля держави і суспільства, ми зможемо досягти значних результатів. Ми зобов'язані створити Україну успішною і процвітаючою країною. Разом нам під силу вирішити цю непросту задачу.

Туаева В. З.

БГТУ ім. В. Г. Шухова

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Металлургическое производство является в настоящее время одной из базовых отраслей в экономике страны. В данный момент в России сформировано 9 крупных компаний и корпораций, занимающихся черной металлургией, а в области цветной металлургии – 5 компаний. Такие крупные предприятия имеют стратегическое значение не только для экономики страны в целом, но и для муниципальных образований, на территории которых они находятся. От их эффективной деятельности зависит успешное развитие региона, привлечение дополнительных инвестиций, увеличение налоговых отчислений в бюджеты всех уровней. В связи с высокой значимостью успешного функционирования градообразующих металлургических предприятий для монопрофильных городов, необходимо изучить факторы, оказывающие влияние на инвестиционную деятельность таких предприятий.

К внешним факторам, сдерживающим развитие металлургической промышленности, можно отнести следующие: недостаточная востребованность готовой металлургической продукции на внутреннем рынке из-за его низкой емкости в отраслях металлопереработки и машиностроения; внешние рынки

практически не восприимчивы к российской металлопродукции с высокой добавленной стоимостью; усиливается экспансия Китая и др. азиатских регионов на мировых рынках металлопродукции; резкое снижение цен на товарные металлы и готовую продукцию; завышенные ставки процента по кредитам; отсутствие государственной поддержки металлургических предприятий.

Помимо внешних факторов на сдерживание развития отрасли оказывают влияние ряд внутренних факторов: высокий уровень износа основных фондов; технологическое отставание на ряде предприятий; низкая чувствительность предприятий к внедрению инноваций; проблемы охраны окружающей среды на ряде производств; низкий уровень производительности труда; недостаточность обеспечения предприятий квалифицированными кадрами.

Группа компаний «Металлоинвест» является лидером по добыче и переработке в сфере черной металлургии, часть предприятий находится на территории Белгородской области. Для городов Старый Оскол и Губкин предприятия черной металлургии являются градообразующими. Регион находится в приграничной зоне, что, является преимуществом для привлечения инвестиций в промышленную отрасль, как отечественных, так и иностранных.

В области действует закон «Об инвестициях в Белгородской области», который предусматривает различные льготы российским и иностранным инвесторам и предприятиям, который реализуют свои инвестиционные проекты на территории области. В регионе приоритетными являются обрабатывающий и машиностроительный комплексы, аграрный сектор, а также наукоемкие и высокотехнологичные отрасли экономики.

Чистякова Є. М.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

БІДНІСТЬ ЯК НАГАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

Проблема подолання бідності є однією з найважливіших глобальних проблем людства. В Україні проблема бідності загострилася після отримання

незалежності. За даними Credit Suisse на грудень 2015 року Україна увійшла до числа найбідніших країн світу. Показник багатства населення в розмірі \$1437 на одну людину оцінили як занижений, а показник ВВП на душу населення склав \$6,2. Таким чином, Україна увійшла до групи країн за рівнем добробуту населення нижче \$5000. В Україні за даними з квітня по грудень 2015 року, за межею відносної бідності за витратами перебуває 23,8% населення. Високим залишається рівень бідності серед працюючих осіб. Одним з основних факторів загострення проблем бідності стало погіршення стану ринку праці, особливо в регіонах з великим скупченням вимушено переміщених осіб. Також високим залишається рівень бідності серед осіб пенсійного віку (21,7%) внаслідок низького рівня пенсійного забезпечення.

Кабінет Міністрів України надав Розпорядження № 161 від 16 березня 2016 року про Стратегію подолання бідності в Україні. Стратегію передбачається реалізувати до 2020 року. Для зменшення рівня бідності в країні планується: 1) створення загальнодержавного реєстру вакансій з вільним онлайн-доступом та постійною актуалізацією; 2) проведення середньострокового прогнозування потреби у робочій силі в розрізі регіонів, видів економічної діяльності та професій; 3) запобігання довготривалому безробіттю; 4) розвиток системи підтвердження результатів неформального професійного навчання за робітничими професіями; 5) підвищення ефективності та результативності соціального діалогу між державою, профспілками та організаціями роботодавців з питань формування та реалізації соціальної політики, регулювання трудових відносин; 6) розроблення галузевих стандартів оплати праці; 7) поетапне підвищення рівня оплати праці в галузях економіки; 8) удосконалення умов оплати праці працівників бюджетної сфери.

Таким чином, ситуація щодо бідності в Україні є досить серйозною, та тягне за собою низку інших проблем. Від нестачі коштів на проживання, людина може вдаватися до злочинних методів отримання прибутку. Також може відбутися міграція населення. Якщо вище згадане Розпорядження буде реалізоване в повній мірі, наслідки відчують на собі всі громадяни України.

ВАЛЮТНАЯ ПОЛИТИКА В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Курс национальной валюты – это ключевой индикатор экономической стабильности. В истории Украины имеются примеры как жестко фиксированного, так и более гибкого валютного курса [1]. В 2014 году Национальный банк Украины перешел к валютному режиму свободно плавающего курса. Анализ альтернативных вариантов валютной политики и выбор оптимального режима валютного курса является крайне важным.

Фиксированные и плавающие курсы имеют и преимущества, и недостатки [3]. Плавающий курс даст Украине следующие преимущества: 1. Улучшение платежного баланса; 2. Более плавный экономический рост; 3. Увеличение гривневой ликвидности; 4. Дедолларизация экономики; 5. Улучшение притока инвестиций; 6. Повышение устойчивости к кризисам. Но также плавающий курс принесет следующие проблемы: 1. Постоянная девальвация; 2. Угроза спекулятивных атак.

Что касается альтернативного варианта, т.е. фиксированного курса, то он, в свою очередь, даст следующие преимущества: 1. Стабильность и уверенность; 2. Возможность планирования внешнеэкономической деятельности; 3. Защита импортеров от повышения цен; 4. Выступит в роли инфляционного якоря. Но в тоже время фиксированный курс имеет свои недостатки: 1. Понижает бдительность заемщиков к существованию рисков девальвации; 2. В долгосрочной перспективе такой валютный курс очень чувствителен к финансовым кризисам, особенно для Украины, учитывая её постоянный дефицит платежного баланса, недостаток золото-валютных резервов и большой спрос на валюту.

Известны примеры многих стран, которые при помощи привязки к более сильной валюте или корзине валют проводили структурные преобразования и привлекали инвестиции. Стоит ли Украине пренебрегать опытом этих стран? Так, Польша в 1995 г. зафиксировала курс злотого в диапазоне $\pm 7\%$. Как

слідствие, с 1995 по 1999 гг. её ВВП увеличился более чем на 30%, что дало возможность реформировать экономику и в 2000 году перейти к свободно плавающему курсу [4].

Поскольку в данных условиях свободное плавание гривны приведет к макроэкономической нестабильности, то более выгодной будет жесткая привязка к сильной валюте или корзине валют [2]. В краткосрочной перспективе фиксированный курс позволит сдерживать темпы инфляции и повысить доверие к финансовой системе страны, со временем увеличит ресурсы банков для кредитования экономики. Стабильный курс увеличит приток инвестиций и даст возможность инвесторам оценивать эффективность бизнес-проектов, а также снизит девальвационный риск гривневой доходности. Фиксация курса позволит выиграть время, необходимое для реформирования экономики, что даст возможность улучшить макроэкономическую ситуацию.

Список литературы:

1. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України: [Науково-аналітичні матеріали] / В.І. Міщенко, І.А. Нідзельська, А.П. Кулінець, С.О. Шульга. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень. – 2010. – Вип.15. – 124 с.
2. Максименко Я.А. Проблема курсообразования в Украине / Я.А.Максименко, В.В. Шпитальный // Труды XII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум - 2016», (Харків, 6-8 грудня 2016 р.) – Х. : НТУ «ХПИ», 2016. – 104-107 с.
3. Шибаева Н.В. Международная экономика / Н.В. Шибаева, Я.А. Максименко – Х.: НТУ «ХПИ», 2007. – 176 с.
4. World development indicators [Электронный ресурс] // Официальный сайт Всемирного банка. – 2016. – Режим доступа: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country>.

Щербіна Е. В.

ХНПУ імені Г. С. Сковороди

АГРОІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І АКТИВІЗАЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Аграрна сфера України є визначальною в економіці країни, тому її розвиток повинен здійснюватися на сучасних досягненнях науки, техніки і новітніх технологій. Це можливо тільки за умов упровадження і поширення інноваційної діяльності в сфері аграрного виробництва. Активізація інноваційної діяльності є необхідною передумовою забезпечення й утримання

конкурентних переваг країни, оскільки сучасний аграрний сектор національної економіки трансформується у наукомістку галузь виробництва. На даному етапі розвиток інноваційної сфери є також основою подолання кризової ситуації.

Серед причин, що гальмують розвиток інноваційної діяльності, у науковій літературі називають невідповідність системи координації та управління АПК в ринкових умовах; неузгодженість державних та інших економічних форм і механізмів управління інноваційними процесами; недостатню кількість чи відсутність фінансових інститутів (венчурне фінансування, грантова підтримка); відсутність законодавчої бази, яка регламентує і стимулює діяльність інноваційних підприємств; недостатній рівень фінансового забезпечення підприємств, низьку доступність кредитів, державної підтримки для модернізації аграрного сектору і здійснення інноваційних змін, невисоку мотивацію інноваційної діяльності, нерозвиненість системи інформаційного забезпечення інноваційного процесу.

Для вирішення завдань вітчизняного агроінноваційного розвитку у напрямі, максимально наближеному до загальносвітових тенденцій, необхідно здійснити кардинальні перетворення у межах як усієї національної інноваційної системи, так і її аграрної складової. У формуванні та забезпеченні функціонування агроінноваційної системи визначальна роль належить державі, яка повинна не тільки вибудовувати остов такої системи і розробляти сукупність дійових механізмів взаємодії її складових, але й стимулювати розвиток у відповідному напрямі вітчизняної фундаментальної науки, забезпечувати фінансування фундаментальних досліджень в аграрній сфері.

Для активізації інноваційного процесу необхідна зміна концептуальних підходів до розуміння його сутності та розробка ефективних механізмів інституціонального регулювання розвитку інновацій. Нині доцільним є більш широкий підхід, який має знайти втілення в державній інноваційній політиці та використанні програмно-цільового підходу. Відповідно до нього інноваційна діяльність агровиробників може включати різноманітні прояви, що спрямовані на зміцнення їх конкурентних позицій на основі використання нових або

апробованих технологій і процесів. У найближчій перспективі необхідно досягти чіткої послідовності в інноваційному законодавстві та активізувати діяльність державних академічних і галузевих науково-дослідних установ щодо співпраці з аграрними формуваннями.

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ареф'єв І. А.

НТУ «ХП»

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА: ПРИЧИНИ І ВИДИ

Девіантна, (відхилена поведінка) – це поведінка індивіда або групи індивідів, яка не відповідає загально прийнятим нормам, внаслідок чого страждають суспільні інтереси. Виникненню такого явища сприяють багато факторів, які можна поділити на чотири групи. *Біологічні фактори*: 1) наслідки спадковості, 2) вплив природнього середовища, 3) порушення роботи ферментативної і гормональної систем організму, 4) вроджені психопатії, 5) мозкові дисфункції. *Психологічні фактори*: 1) акцентуації характеру, 2) підвищений рівень тривожності, 3) потяг до самоствердження, 4) потреба зміни психічного стану у стресових ситуаціях. *Соціально-економічні фактори*: 1) зниження життєвого рівня населення, 2) безробіття, 3) доступність алкоголю, тютюну та наркотиків, 4) обмеження соціально схвалених способів заробітку. *Соціально-культурні фактори*: 1) поширення кримінальної субкультури, 2) зниження морально-етичного рівня населення, 3) руйнування духовних цінностей.

В залежності від способів взаємодії з реальністю та порушенням тих чи інших норм суспільства прояви девіантної поведінки поділяються на 5 видів:

- *Делінквентний вид девіантної поведінки* – сукупність протиправних вчинків та злочинів, які не відповідають формально зафіксованим соціальним та юридичним нормам.
- *Адиктивний вид девіантної поведінки* – поведінка, що зумовлюється залежністю від різних хибних пристрастей.
- *Патохарактерологічний вид девіантної поведінки* – поведінка, що зумовлюється патологічними змінами характеру, що сформувалися в процесі виховання.
- *Психопатологічний вид девіантної поведінки* – ґрунтується на психопатологічних симптомах та синдромах – це прояви тих чи інших психічних порушень та захворювань.

- *Грунтується на суперцінностях* – це виявлення обдарованості, таланту, геніальності в якійсь сфері діяльності, які виходять за рамки звичайного, нормального сприйняття.

Українське суспільство знаходиться у перехідному етапі та переживає ціннісно-нормативну дезінтеграцію. Старі норми і цінності вже не відповідають реальним відносинам, а нові норми ще не встановилися. Основними причинами девіантної поведінки виступають соціально-культурні і соціально-економічні фактори. Передусім, поширення кримінальної культури серед молоді. Якщо проаналізувати сучасний молодіжний сленг, в ньому зможемо знайти багато слів запозичених із так званого «тюремного жаргону». Окрім цього пропаганда кримінальної культури має місце у сучасному сегменті Інтернету та Телебачення. У якості підтвердження розглянемо статистику одного з популярних на сьогодні розважальних YouTube-каналів із стрімами колишнього ув'язненого, який поширює кримінальну субкультуру. З моменту реєстрації каналу 13 квітня 2015 р. на канал (станом на 10 грудня 2016 р.) підписалися більше ніж 100 тисяч осіб. Загальна кількість переглядів відео станом на 19 грудня 2016 р. – більше ніж 13 мільйонів. Але соціально-культурний фактор, очевидно, лише сприяє поширенню девіантної поведінки. Найвагомішою причиною виникнення девіантної поведінки є феномен соціальної несправедливості, який відноситься до соціально-економічної групи факторів. Поряд стоїть фактор доступності алкоголю, тютюну та, нажалю, наркотичних речовин, які зараз може придбати за допомогою Інтернету.

Брагіна Д. А.
НТУ «ХП»

БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Дослідження проблеми безробіття в Україні є однією з найбільш актуальних на сьогодні, оскільки вона створює велику кількість проблем як в соціальному, так і в економічному аспекті.

За січень 2016 року кількість офіційно зареєстрованих безробітних в Україні збільшилася на 18 тисяч осіб – до 509 тисяч. На ринку праці роботодавці пропонують 31 тисячу вакансій, тобто на одне місце претендують 16 осіб. У січні за даними, наведеними Державною службою статистики, працевлаштувалися лише 20 тисяч офіційно зареєстрованих безробітних (3,5%).

Загалом, за даними міністра соціальної політики, рівень незайнятості в Україні становить приблизно 9% (враховані офіційно зареєстровані та незареєстровані безробітні). Жінок серед безробітних у 1,2 рази більше, ніж чоловіків (279 тис. проти 229,5 тис.). Складніше роботу знайти міським жителям – рівень безробіття в містах у 1,3 рази більше, ніж у сільській місцевості (288 тис. проти 221 тис.). Минулого року у різних місяцях безробітних було від 394 тисяч до 524 тисяч. Загалом через служби зайнятості в 2015 році працевлаштувалися 446 тисяч безробітних. 15 тисяч скористалися державною програмою, отримали одноразову допомогу із безробіття та відкрили власні справи.

Ріст безробіття тягне за собою низку негативних явищ:

- зменшення обсягів виробництва валового національного продукту;
- скорочення податкових надходжень до державного бюджету;
- збільшення затрат на соціальну допомогу безробітним;
- численну дискваліфікацію;
- зменшення трудової активності.

Якщо людина тривалий час не працює, то вона втрачає свої професійні навички, а отримання нової кваліфікації й пристосування до інших умов найчастіше проходять для неї боляче. Безробіття призводить до різкого зменшення вже здобутого рівня життя. Допомога по безробіттю завжди менше заробітної плати та має тимчасовий характер.

На сьогодні проблема незайнятості потребує розробки та реалізації соціальних гарантій як від держави, так і від регіональних органів влади. Проблема безробіття вимагає невідкладного вирішення і вироблення практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для підготовки і здійснення результативної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення України, зниження рівня незайнятості до найменш соціально дозволеного.

На мою думку, головними напрямками рішення проблем безробіття в Україні може бути:

- надання податкової пільги для підприємств із високою частиною зайнятого населення;
- підняття державного фінансування програм професійного навчання;
- збільшення фінансування допомоги пошуку роботи безробітним;
- заохочення росту малого та середнього бізнесу;

- запровадження держзамовлення на підготовку спеціалістів у відповідності з реальним станом попиту на ринку праці;
- надання підприємцям субсидій, грошових винагород та податкових пільг для найму додаткової робочої;
- залучення приватного (як вітчизняного, так й іноземного) капіталу в райони зі стійким рівнем безробіття;
- льготування робочих місць для представників найменш захищених груп на ринку праці;
- надання безвідсоткових кредитів безробітним для початку власного бізнесу.

Можна зробити висновки, що введення запропонованих вище напрямів вирішення проблеми змінить ситуацію зайнятості на національному ринку праці на краще, що вплине як на економічний, так і соціальний розвиток суспільства.

Вертиєв Д. А.

НТУ «ХПИ»

НЕРАВЕНСТВО В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Образование – ключевая характеристика качества населения, важная составляющая формирования социальной структуры общества и одновременно средство его социальной мобильности. В результате получения хорошего образования человек имеет потенциальную возможность попасть в новое социальное окружение, получить новый статус и «перейти» с низких социальных позиций до более высоких. Уровень и качество полученного образования населения страны имеет прямое влияние на её экономическое развитие. Однако, для Украины доступность качественного образования для широких слоёв населения ограничена уровнем их доходов и проживанием в сельской местности. На уровне школ это связано с тем что: 1) государство всё больше перекладывает затраты на обучение на родителей (закупка учебников, инвентаря, взносы на ремонт школы/класса); 2) школы, в которых выше уровень учебной дисциплины, лучше материальная база, углубленная, профильная подготовка как правило более дорогие (по затратам на обучение); 3) существуют проблемы с комплектацией учителями непрестижных городских и сельских школах (из-за низкого уровня зарплат, высокой ответственности и больших нагрузок); 4) трудно добираться до

удаленной школы в сельской местности; 5) необходимостью дополнительных материальных ресурсов для подготовки к сдаче ЗНО; 6) детям из села и малообеспеченных семей трудно пройти подготовку на подкурсах в высших учебных заведениях и получить дополнительные баллы при поступлении. В результате этого снижается возможность у социально незащищенных слоев поступить в высшие учебные заведения. В системе высшего образования Украины так же ограничивает возможности его получения у молодежи из бедных семей, небольших городов и сел. Это связано с тем, что: не все ВУЗы обеспечивают студентов приемлемыми общежитиями; дороговизной проезда от дома к ВУЗу (из пригорода); необходимостью подработок студентов во время учебы как условием выживания.

Полученное высшее образование в Украине не гарантирует достойный доход и престиж. Это вызвано рядом причин: низким качеством получаемого образования (коррупция в ВУЗах; устаревшие программы обучения; незаинтересованность и некомпетентность преподавателей, слабой связью ВУЗов с потенциальными работодателями, реальными производствами, компаниями; плохая материальная база для обучения; перегрузка теоретическими знаниями в ущерб практических; нежеланием студентов учиться и их слабой школьной подготовкой); серьезными диспропорциями в количестве обучаемых специалистов разных профилей и их востребованностью на рынке труда Украины; большой ролью личных связей, родственных отношений при трудоустройстве. В результате в общественном сознании снижается значимость высшего образования как одного из факторов жизненного успеха.

Семь главных факторов успеха	В Украине		В странах Запада	
	Ранг	%	Ранг	%
Влиятельные родственники	1	46,5	15	10,5
Происхождение из семьи высокого соц. положения	2	38,6	7	22,5
Хорошее здоровье	2	38,3	3	30,8
Зажиточные родители	3	37,5	16	10,0
Умение идти в обход закона	4	33,1	20	5,5
Высокий интеллект\способности	5	31,8	1	60,8
Влиятельные друзья	6	28,4	16	6,9
Хорошее образование	7	26,4	2	48,4

*Определение украинцами главных факторов достижения высокого социального положения на 2012г.

Гераськіна О.С.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМА КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Будь-які трансформації у системі управління людськими ресурсами в організації у великій мірі залежать від економічних та соціальних перетворень в українському суспільстві. Для того щоб мати успіх в сучасних умовах ринку, який доволі часто пов'язан із значними ризиками, керівництву організацій необхідно вміти будувати систему управління таким чином, аби уберегти організацію від можливих небезпек. Кадрова безпека підприємства, поряд з економічною, правовою, техногенною, інформаційною, екологічною та іншими, є частиною загальної системи безпеки та однією із найважливіших складових в системі управління організаціями. За даними спеціальних досліджень, персонал наносить організаціям більше шкоди, ніж клієнти або навіть злочинці із зовні. Існують підрахунки, що 80% матеріальних збитків компаній «на совісті» власних співробітників, і лише 20% – припадає на сторонніх осіб, у тому числі і професійних та організованих злочинців, які планують поживитися за рахунок організацій. Отже, кадрова безпека – це процес запобігання негативних впливів на безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами в цілому.

Кадрова безпека являє собою комбінацією складових (безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна, професійна та антиконфліктна безпека), які поєднані між собою складними і часто завуальованими зв'язками. І все ж, ключовим моментом у розгляді даної проблематики є персонал компанії, оскільки він має безпосередній вплив на всі аспекти життєдіяльності організації і забезпечення ефективного процесу господарювання.

Для будь-якого підприємства небажана присутність в колективі, на виробництві, в органах управління організацією працівників, які демонструють або потенційно можуть демонструвати девіантну поведінку.

«Організаційні девіації» – це низка типових дій, що становлять загрозу для організації з боку тих членів, які не зважають у своїх діях на внутрішні

норми. Це відхилення від поширених в організації цінностей, правил і стереотипів, очікувань, установок (письмових або усних, індивідуальних та групових, загальноорганізаційних і більш високого рівня).

В даний час, неетична і девіантна поведінка на робочому місці стає поширеною проблемою в організаціях. За оцінками, від 33 до 75 відсотків усіх співробітників були помічені в таких діях, як крадіжки, шахрайства, вандалізм і саботаж. Менш поширені, але все ще негативними формами поведінки є брехня, поширення чуток і абсентеїзм. Найбільш поширеними проблемами поведінки як з боку виконавців, так і з боку менеджменту компанії є: опортунізм, нелояльність, протест, дауншифтинг, саботаж, обструкція, абсентеїзм, мобінг, маніпуляції. Девіантна організаційна поведінка стала важливою проблемою не тільки для організацій, але і об'єктом уваги соціологів-дослідників, адже, організаційні девіації можуть мати не тільки фінансові наслідки, а й соціальні і психологічні.

Для забезпечення ефективного функціонування механізму кадрової безпеки та її зміцнення потрібно: поєднувати матеріальні вкладення в персонал з моральними; створювати безпечні та добрі умови для роботи персоналу; створювати умови для кар'єрного росту персоналу; створити на підприємствах підрозділи кадрової безпеки; здійснювати на кожному підприємстві стратегічне кадрове планування; погоджувати ринкові умови, розвиток організації та інтереси співробітників підприємства; здійснювати диференціацію розміру доходів працівників, що виконують різні функції. Таким чином, забезпечення кадрової безпеки може гарантувати стабільне та максимально ефективну діяльність підприємства і високий потенціал його розвитку в майбутньому.

Гниленко М.,
Шевченко Е.
НТУ «ХПИ»

ГЕНДЕРНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО ПОВЕДЕНИЯ МУЖЧИН И ЖЕНЩИН В ТОРГОВЫХ ТОЧКАХ

Актуальность данной темы обусловлена тем, что у каждой целевой аудитории потребителей есть свое представление о товаре и процессе его покупки. В процессе работы над проектом были найдены и изучены гендерные

различия между мужчинами и женщинами, а также факторы, определяющие эти требования.

К социальным факторам, влияющим на потребительское поведение, безусловно, относится пол. Это понятно, ведь именно женщины во всем мире обеспечивают более 80% потребительских расходов. Поэтому, большинство ритейлеров считают своей целевой аудиторией женщин. Так получается, что почти все магазины ориентированы на женщин, начиная с дизайна упаковки, организации торгового зала, кончая рекламой.

Основываясь на опросе, проведенном среди молодых людей возрастом 17–23 лет, можно сделать вывод, что:

- как женщины, так и мужчины, практически в одинаковом соотношении, любят совершать покупки;
- женщины более склонны к планировке списка своих покупок
- в среднем мужчины тратят времени на 20 минут меньше на один «поход по магазинам»;
- мужчины не привыкли советоваться с другими по поводу своей покупки, даже если это дорогостоящая покупка, они предпочитают сделать выбор самостоятельно на основании собственных умозаключений.

Около 40% опрошенных женщин заявили о своем предпочтении постоянно пробовать продукты новых брендов, в то время как мужчины оказались более консервативны – лишь 25% из них часто пробуют продукцию новых брендов, 40% постоянно покупает продукцию одних и тех же брендов, и еще 35% имеют несколько брендов, продукции которых они доверяют и не станут пробовать новые марки продукта из этого же спектра.

Гончарук В.
НТУ «ХП»

ГЕНДЕРНА СЕГРЕГАЦІЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сьогодні проблема гендерної нерівності загальною та у сфері вищої освіти, зокрема, стає все більш актуальною не лише для України, а й для світової спільноти. У патріархальних суспільствах жінки піддаються гендерної дискримінації в таких областях, як зайнятість, диференціація в оплаті праці, політична і релігійна кар'єри, забезпечення житлом, соціальна політика, право

на власність в цивільному і кримінальному праві, сексуальні домагання на роботі і насильство в сім'ї.

Гендерна дискримінація (англ. Gender – рід, стать і лат. Discrimination – відмінність) – дискримінація за статевою ознакою, практика, за допомогою якої однієї статі віддається перевага в порівнянні з іншими. Інша назва дискримінації за ознакою статі – сексизм (цей термін використовується з 1960-х років).

Різновид дискримінації, який полягає у фактичному чи юридичному відокремленні в межах одного суспільства тих суспільних груп, які вирізняються за расовими, гендерними, соціальними, релігійними чи іншими ознаками, та в подальшому законодавчому обмеженні їхніх прав має назву сегрегація.

В Україні спостерігається горизонтальна сегрегації на ринку праці, зокрема, серед викладачів ВНЗ III-IV рівня акредитації.

Крім горизонтальної, в українській вищій школі присутня також і вертикальна сегрегація, тобто зменшення частки жінок на вищих професійних щаблях, причому це стосується як адміністративної сфери, так і науково-викладацької.

Натомість для «чоловічих» спеціальностей, таких, наприклад, як інженерія, характерною є вертикальна сегрегація на всіх щаблях академічної кар'єри.

Здобуття наукових ступенів та вчених звань, що є основними кроками у викладацькій кар'єрі, супроводжується зменшенням частки жінок на кожному наступному щаблі.

На посадах ректорів ВНЗ III-IV рівнів акредитації державної та комунальної форм власності, яких в Україні налічується 234, лише 20 жінок, що складає 9% від загальної кількості керівників таких ВНЗ. Порівняно менший гендерний дисбаланс існує серед проректорів – серед них 228 жінок та 763 чоловіків, що становить трохи менше чверті. Така ситуація здійснює негативний вплив не лише безпосередньо на їх емоційний стан, зокрема, амбіції та принципи, а й безпосередньо на матеріальний стан.

Середньомісячна заробітна плата штатного викладача вищих навчальних закладів за даними Державного комітету статистики становить 4103 грн., чоловіки отримують в середньому 4384 грн., а жінки – 3917 грн. Доходи

викладачів суттєво відрізняються за гендерною ознакою: вищий за 4500 грн. дохід отримують 24% чоловіків і всього 12% жінок, в той час як менше 3000 отримує майже половина викладачок і 41% викладачів. Дохід 3000-4500 грн. отримує приблизно однакова кількість чоловіків та жінок – 35% та 38%, відповідно.

Таким чином, для вищої освіти характерними є гендерна нерівність, наявність чітко виражених «чоловічих» та «жіночих» спеціальностей, а також дисбалансу під час просування по кар'єрних щаблях, і, більше того, у «жіночих» спеціальностях чоловіки більше заробляють і займають більше керівних посад, а у «чоловічих» жінці складніше просуватися чи просто працювати.

У результаті така гендерна нерівність не дає змогу жінці повністю використати свої можливості, задовольнити амбіції та, як наслідок, підвищити рівень матеріального стану. Таким чином, наявність гендерної нерівності у сфері вищої освіти сьогодні є нагальною проблемою суспільства.

Горносталь А. А.

НТУ «ХПИ»

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И КУЛЬТУРНЫЕ КОНФЛИКТЫ

По сути своей глобализация – процесс объединения человечества общими интересами и ценностями, а также экономической жизнью. Яркими примерами такого процесса являются, например, наличие всемирно известного Макдональдса, данный вид организации общего питания доступен и в США, и в Европе, и в арабском Египте, повсеместная популярность американских фильмов и даже активное заполнение рынков большинства стран китайскими товарами. Несмотря на все эти факты, с ускорением глобализационных процессов возникло и новое проявление известной всем еще с древности проблемы культурных конфликтов. Все дело в том, что культурные особенности каждого народа обуславливают появление сложностей во взаимопонимании народов, а также часто провоцируют возникновение политических или даже вооруженных конфликтов.

Возникает закономерный вопрос: если в XX веке сформировалось большое количество новых государств, которые долгие годы боролись за свою

независимость, то как долго может продлиться глобализация? Окажется ли национальное сильнее глобального (общечеловеческого)?

Процессу глобализации в XX веке способствовал целый ряд событий: развитие технологий, ускорение темпов интеграции мировых экономик, подписание странами генерального соглашения по тарифам и торговле (1947 г.), образование Всемирной торговой организации и т.д.

О ходе глобализации, а также о ее дальнейшей судьбе говорят специалисты из разных областей. Писатель, футуролог и физик-теоретик Митио Каку в книге «Физика будущего» написал следующее: «Если провести опрос, то окажется, что кое-кто смутно понимает, что идет процесс глобализации, но за исключением этого нет четкого представления о том, что цивилизация Земли движется к какой-то определенной цели». Исходя из этих слов кажется, что ученый смутно представляет будущее Земли, однако далее он поясняет, что по его оценкам уже за 100 лет человечеству удастся достичь такого уровня развития, что на Земле будет планетарная цивилизация, предпосылками чего являются процессы, происходящие прямо у нас на глазах. О чем идет речь? О зарождении коллективной экономики (ЕС, МФВ ВТО), единой культуры и всеобщих ценностей, а также о том, что все чаще страны решают свои проблемы сообща.

Несмотря на все это, стоит обратить внимание на мнение ученых-антиглобалистов, которые упоминают о культурных конфликтах и проблемах «всеобщего единения». По мнению известного экономиста Джозефа Стиглица, процесс всеобщего слияния культур и создания мирового экономического пространства без границ приводит к разрушению местных экономик. Фактически все страны в едином глобальном пространстве подчиняются мнению «лидеров» рынка, которые занимают главенствующие места в крупных международных организациях: ВТО, МФВ и т.д. При этом в процессе глобализации растет регионализация, что приводит к ускорению темпов роста нищеты, безработицы, а также к замедлению прогресса.

Основной проблемой глобализации при всем при этом остается наличие культурных конфликтов. В исламских странах повсеместно запрещают западные традиции, в продвинутых государствах ЕС радикально настроенные группы людей требуют закрытия границ для беженцев и переселенцев из неблагополучных регионов, а к власти приходят правоцентристские силы, для

которых национальные ценности стоят выше глобальных. В процессе обсуждения перспектив развития человечества лучше говорить не о формировании планетарной цивилизации, а о возможности образования глобального пространства с локальными региональными объединениями. Само наличие культурных конфликтов говорит о том, что сейчас (и в ближайшем будущем) человечество не готово к всеобщему единению.

Давыдова М.
НТУ «ХПИ»

ДИНАМИКА ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В УКРАИНЕ

Одной из проблем современного украинского общества является неблагоприятная демографическая ситуация. На прирост населения в стране влияет рождаемость, смертность и миграция людей из других стран. Анализ статистических за последние 70 лет говорит об ухудшении этих показателей.

Всплеск рождаемости в Украине наблюдался после окончания Второй мировой войны, что объяснялось стремлением людей восполнить потери. В тот период рождаемость составляла 22,8. С каждым последующим десятилетием показатель рождаемости в Украине падал и к 2000 году рождаемость составляла всего 7,8 на каждую тысячу человек. Показатель ухудшился в 3 раза. Дополнительным отрицательным фактором стал экономический кризис после распада СССР. Украинские семьи оказались в столь сложной финансовой ситуации, что обеспечить полноценное воспитание 2 и более детей становилось невозможным. Распад СССР привел также к увеличению миграции, которая достигла рекордных отметок.

Смертность населения из-за падения уровня жизни также увеличилась. В 50-х годах XX века смертность составляла 8,5 умерших на 1000 человек. К 2000 году смертность достигла отметки 14,8 и продолжает расти.

Все три показателя, влияющие на демографическую ситуацию, к 2000 году достигли в Украине отрицательного максимума.

Государство предприняло попытку изменить демографическую ситуацию. В 2005 году Украина начала выплачивать 8,5 тысяч гривен на рождение ребенка (эквивалент 1700 \$). На тот период это был один из наибольших государственных грантов даже среди стран Европы. Для сравнения, в 2004 году Украина выплачивала всего 725 гривен при рождении ребенка (эквивалент

140\$). В 2007 году выплаты увеличились до 12,5 тыс. гривен на первого ребенка, 25 тыс. гривен на 2-го ребёнка и 50 тыс. гривен на третьего и следующих детей.

Финансовая стимуляция материнства дала результат. Рождаемость в Украине с 2005 года (показатель 9,0) начала расти и к 2011 году достигла цифры 11 родившихся на 1000 человек. Увеличение рождаемости происходило по всей территории Украины, даже в тех областях, где ранее этого не наблюдалось.

В 2008 году Украину вновь поглотил экономический кризис. Курс доллара подскочил на 65% и на столько же снизилась эффективность государственной помощи на рождение ребенка (от эквивалента 2500 \$ снизилась до 1500 \$). Разумеется, проблема выживания при кризисе и возможность прокормить более 1 ребенка в одной семье подвели неутешительную черту в вопросе рождаемости.

В настоящий момент обнищание среднего украинца достигло страшных отметок. Война, нехватка государственного бюджета, зависимость от финансирования МВФ не позволяют государству поддерживать семьи с детьми.

Смертность населения до 60 лет стабильно высока. Вероятность умереть в трудоспособном возрасте для украинцев в 1,5 раза выше, чем для европейцев.

Нехватка в Украине рабочих мест делает непривлекательной внешнюю миграцию. Граждане других стран выберут проживание и работу в европейских странах. Поэтому, в отличие от европейских стран, увеличение населения Украины за счет «цивилизованных» мигрантов не происходит.

Таким образом, демографическая ситуация в Украине носит кризисный характер: снижение рождаемости, проблема старения трудоспособного населения, низкая миграционная привлекательность и т.д. Это требует оптимальной государственной демографической политики, которая должна включать меры правового, экономического, социального, пропагандистского характера и была бы направлена на уменьшение смертности, повышение рождаемости, охрану и возобновление генофонда населения Украины.

ПРОПАГАНДА В КОМПЬЮТЕРНЫХ ИГРАХ

В ходе развития человечества потребности людей изменялись, а их интересы расширялись, таким образом в 1948 году американские физики Томасом Голдсмит-младший и Эстл Рей Манн запатентовали «развлекательное устройство», представлявшее собой электронный тир, но они не могли и предположить, что в будущем игры займут значимую часть культуры, а споры о их вредности не будут утихать и по сей день.

В наше время играм приписывают множество негативных качеств, таких как: развитие асоциального поведения, ухудшение психики, а также яркую пропаганду чего-либо. С точки зрения среднестатистического обывателя игры могут иметь исключительно негативное последствие на человека.

Пропаганда в современном дискурсе понимается как открытое распространение взглядов, фактов, аргументов и других сведений, в том числе намеренно искажённых и вводящих в заблуждение, для формирования общественного мнения или иных целей, преследуемых пропагандистами. Наряду с традиционными средствами пропаганды, такими как плакаты, брошюры, листовки, объявления по радио или телевидению, и т. д. для пропаганды могут использоваться практически все жанры изобразительного искусства, а также кино, театр, литература, поэзия, игры равно как и прочие виды массового воздействия на сознание населения.

Игры, несомненно, прошли долгий путь развития. И с каждым годом они совершенствовались с большой скоростью. С каждой новой спорной игрой количество всевозможных обвинений в пропаганде увеличивалось, а их разнообразие становилось все большим. На первых этапах главной проблемой, по мнению общественности, являлась пропаганда чрезмерной жестокости, но со временем общество осознало, что данная проблема слишком раздута, и не является проблемой вовсе. На сегодняшний день игры обвиняют в политической и в военной пропаганде. Действительно такие случаи наблюдаются, но, как правило, подобные игры запрещают в тех странах, которые считают данную пропаганду не угодной.

Анализируя все факторы, окружающие видео игры можно однозначно сделать вывод, что игры, как и любые другие произведения искусства несут в себе некий посыл. Данный посыл не всегда несет в себе негативную пропаганду, а также в более частых случаях несет в себе общепринятые ценности. Несомненно, иногда встречаются игры, которые не входят в эти рамки, тот же «Hatred». Но не стоит заострять на этом внимание, ведь осуществляется контроль, на уровне государства, всех изделий игроделов.

Так же не стоит забывать, что по большому счету, не малую роль играет и сам человек. Ведь не маловажно игроку понимать границу между реальностью и вымыслом. Так или иначе невозможно угодить сразу всем. В любом случае игра пройдет долгий путь перед релизом, и большинство неудобных моментов будет исправлено, и игроки получат готовый, безопасный продукт.

Куш А.
НТУ «ХПИ»

ФАКТОРЫ ДОСУГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Одной из современных особенностей культурного развития молодежи является широкое многообразие направлений, видов и форм культурной деятельности в сфере свободного времени.

Досуг по определению – часть свободного времени, используемая для свободной самореализации и удовлетворения личных физических, духовных и социальных потребностей. Особенности досугового поведения зависят от множества факторов, в том числе от возрастной принадлежности. В силу этого молодежь как субъект досуговой деятельности обладает специфическими чертами: большее, в сравнении с другими возрастными группами количество свободного времени, восприимчивость к инновациям, склонность к риску, нетерпимость к рутине, динамизм, импульсивность. В этот период у молодого человека возникает проблема ориентации в многообразии жизненных ценностей. Он стремится сформировать внутреннюю позицию по отношению к себе, другим людям, определяется среди категорий: добро, зло, честь, достоинство, право, долг.

Досуг характеризуется свободой выбора деятельности, но эта свобода условна, так как может быть ограничена субъективными и объективными

факторами. С одной стороны, это могут быть ценностные ориентации, интересы, и предпочтения самого индивида, степень культурного и нравственного развития, моды на определенный вид деятельности, интеллектуального потенциала личности, социального происхождения, характера ценностных ориентаций родителей, особенности общения со сверстниками, наличие и направленность неформальной группы, всё выше перечисленное можно отнести к субъективным факторам. К объективным факторам относятся внешние условия, например, наличие социальной инфраструктуры, которая обеспечивает доступность или наоборот невозможность организации тех или иных форм досуга, социальный статус молодых людей и их родителей, среднедушевой доход в семье, имущество (собственность), наличие свободного времени.

Сегодня важным фактором, оказывающим влияние на выбор досуга, являются СМИ, реклама и активно развивающаяся индустрия развлечений, вследствие чего наблюдается сдвиг ценностных ориентаций из сферы труда, развития талантов и умений в сферу массового потребления развлечений.

Основные особенности культурного досуга молодежи – высокий уровень культурно-технической оснащенности, использование современных досуговых технологий. Прежде всего, развитие всемирной сети «Интернет» означает появление новой коммуникационной среды для межличностного и внутригруппового общения. Можно говорить о том, что Интернет, выступая особым социальным пространством, является той сферой, где трансформируются традиционные формы социальных отношений, а общение как вид досуговой занятости становится возможным не в традиционном виде непосредственной коммуникации, а приобретает новые черты, определяемые средством-Интернетом.

Интернет играет существенную роль в социализации молодежи. Однако она может быть двойственной – и позитивной, и негативной. Позитивный характер роли Интернета в социализации человека связан с колоссальными и нарастающими ресурсами сети, способными обеспечить большую степень свободы пользователя и обладающими огромным потенциалом его развития, духовно-ценностной ориентации и самореализации.

Таким образом, в сегодняшней социально-культурной ситуации молодежный досуг предстает как общественно осознанная необходимость.

Общество заинтересовано в эффективном использовании свободного времени молодых людей. Сегодня досуг становится более широкой сферой жизнедеятельности молодежи, где происходит самореализация творческого и духовного потенциала и общества в целом.

Лавренчук Є. М
НТУ «ХП»

МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ: ВЧОРА І СЬОГОДНІ

Молодіжна субкультура – досить багатогранне і неоднозначне явище суспільного життя. Існування цього феномена зачіпає безліч аспектів – від політичних аспектів буття суспільства, до соціокультурного та психологічного розвитку певних вікових груп.

У широкому сенсі під субкультурою розуміється часткова культурна підсистема «офіційної» культури, яка визначає стиль життя, ціннісну ієрархію та менталітет її носіїв. Тобто субкультура – частина культури суспільства, яка відрізняється своєю поведінкою від більшості. У антропології – група людей у межах більшого суспільства з відмінними стандартами та моделями поведінки.

Молодіжна субкультура, в тому вигляді, в якому ми спостерігаємо її зараз – виникла в минулому столітті, на певному етапі життя суспільства, відповідно, пов'язана з тими змінами, які відбулися в житті суспільства в останні місяці, а конкретніше в другій його половині.

До перших проявів неформальної культури, як культури відмінною від загальноприйнятої у нас в країні можна віднести стиляг. Другий сплеск субкультур припав на 70-ті роки.

Буквально вибух контркультурної активності припав на початок перебудови. У 87–89-х роках вже можна було нарахувати не менше десятка різних неформальних рухів. А в 89–90-х про це заговорили не тільки в періодичній пресі, а й у науковій. Проблема молодіжної контр- та субкультури була піднята як соціальна проблема. І саме до середини 80-х років слід приписувати зародження в нашій країні молодіжної контркультури як такої.

З середини і до кінця 90-х рр. молодіжні субкультури продовжують свій розвиток, трансформацію, змінюються напрямки, пристрасті, чисельність тих чи інших угруповань. На початку XXI століття ситуація дещо змінилася. Одним з найяскравіших прикладів сучасних молодіжних субкультур є відгалуження

сучасного графіті-руху PUBLIC ART – «Мистецтво ведення війни в міських умовах». Це своєрідна «гра», віддана в «відкритий доступ», і стала популярною за рахунок відсутності авторства як такого, необмеженого числа учасників і гранично простих правил.

Програма представників даної субкультури включала в себе ряд принципів, які декларують універсальну життєву установку.

Ще один «винахід» активістів міського мистецтва – проект «Space Invaders». Закритий художній проект кількох молодих людей, які в самих різних місцях міста малюють «інопланетного прибульця», графічно нагадує героя комп'ютерних ігор часів «великих пікселів».

Локалізованість комунікативних систем сучасних субкультур відступає на другий план. Сьогодні складно уявити який-небудь молодіжний рух, який утворившись, постулював би відокремлення від соціальної структури сучасного суспільства. Це пов'язано із загальносвітовою глобалізацією соціально-політичних процесів, головним чином пов'язаних з розмиванням формальних державних кордонів і інтеграцією широких верств населення в сфери раніше недоступні. І, нарешті, це соціальна політика держави, яка спрямована на підтримку розвитку потенціалу молодого покоління.

З вище перерахованих положень випливає висновок, що поява нових субкультурних утворень в нашій країні обумовлюється не прагненням революційним чином перевернути справжній хід речей або повністю абстрагуватися від дійсності, але прагненням позиціонувати себе (молодь) як самостійну і діяльну масу людей, готових до об'єднання і підтримки сприятливого клімату в суспільстві.

Лаухіна Ю. Є.

НТУ «ХП»

СОЦІАЛЬНЕ УТРИМАНСТВО В ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЯХ ПІДЛІТКІВ

Актуальність теми обумовлена тим, що найвищою ознакою соціалізації особистості є формування її соціальної активності, тобто усталеного прагнення впливати на соціальні процеси, участь у громадських справах, перетворення індивіда на суб'єкт суспільних відносин. Прояви схильності до пасивності та

соціального утриманства можуть, таким чином, стати на заваді формування такої соціально значущої позиції.

Явище соціального утриманства може розглядатися як одна із негативних форм життєвих стратегій. До її виникнення призводять як індивідуально-психологічні особливості індивіда, так і особливості соціального середовища.

Життєві стратегії – це вектор, спрямованість поведінки індивіда чи соціальної групи, що базується на життєвих уявленнях, цілях та домаганнях.

Специфікою соціального утриманства є його спрямованість на отримання максимальних переваг для себе, для реалізації власного життєзабезпечення, яке досягається шляхом використання інших людей та суспільства загалом за найменших затрат і зусиллях зі свого боку. *Соціально-економічна залежність* – це стратегія поведінки людини, яка володіє мінімальним розміром «капіталів», не здатної самостійно забезпечити себе засобами для існування.

Одним із факторів, що сприяє поширенню утриманських настроїв є державна політика у сфері соціального захисту. Для позначення особливої групи людей з настроями соціального утриманства у західній соціології запропоновано поняття *андекласу* (від. англ. *underclass*, тобто «підклас»). Андеклас часто називають синонімом бідності, причому бідності «непристойної». Це люди з найнижчим у суспільстві рівнем матеріального добробуту; вони нездатні забезпечити себе достатніми засобами до існування і цілком залежать від різних державних допомог.

Однією з ознак схильності до утриманської позиції є більша важливість матеріально забезпеченого життя, розваг, порівняно з особами з нижчим рівнем схильності до соціального утриманства, і менша важливість щасливого сімейного життя, творчості та щастя інших людей.

Поряд з досить високими життєвими прагненнями шкільної молоді, фіксується також досить значна частка утриманських настроїв. Гіпотеза, таким чином, знайшла своє підтвердження.

Одним із шляхів профілактики явища соціального утриманства може слугувати спрямованість освіти та виховання на формування соціальної активності шкільної молоді через залучення до волонтерської діяльності, проведення виховних годин з формування соціальної активності, небайдужості та емпатії.

МИГРАЦИЯ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ: ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Не секрет, что сегодня значительная часть украинской молодежи задумывается о смене места жительства с целью обучения, самореализации, поиска работы и лучших условий жизни. В связи с этим тема миграций является крайне актуальной для рассмотрения и обсуждения. Миграция – это процесс механического перемещения людей через границы тех или иных территорий со сменой постоянного места жительства или с регулярным возвращением к нему.

За последнее десятилетие одним из распространенных видов международной миграции стала образовательная, под которой понимают перемещения лиц из страны в страну с целью получения образования. Одним из основных факторов, который обычно привлекает украинских студентов за границу, является отсутствие платы за обучение в государственных вузах или ее сравнительно низкий уровень. В страны, которые предлагают именно такие условия, принадлежат Германия, Чехия и частично Франция. Другими факторами являются: желание пожить за границей, встретить новых людей, желание выучить язык, поиск действительно лучших университетов, чтобы потом найти лучшую работу, часто именно за рубежом. Польша является единственной страной, где украинские граждане составляют самую многочисленную группу среди всех иностранных студентов – 37%. В последние года польские университеты активизировали свою работу на украинском образовательном рынке. Демографический кризис и отток собственной молодежи за границу побуждает искать абитуриентов в Украине, где географическая, языковая и культурная близость только способствуют этому.

Также имеет место масштабная трудовая миграция молодежи Украины за границу, что является одним из признаков социально-экономических изменений в стране. Наиболее активны в этом плане западный и южный регионы. Значительное количество молодежи, особенно той, которая получила высшее образование и стремится реализовать себя как специалист в своей области и получать достойную заработную плату задумывается над вопросом трудоустройства за рубежом. Таким образом, значительная часть

высококвалифицированной рабочей силы ежегодно выезжает за пределы страны, в первую очередь, для того, чтобы улучшить и укрепить свое материальное положение.

Согласно статистическим данным лица, принимавшие участие в трудовых миграциях, в течение последних 3,5 лет, составляют около 5,1% населения Украины трудоспособного возраста. Почти половина всех трудовых украинских мигрантов находится в странах Европейского Союза. Подавляющее большинство из них – в Италии (13,4%), Чехии (12,8%), Польше (7,4%), Испании (3,9%) и Португалии (3%).

В связи с этим возникает ряд проблем для украинского общества, таких как: государство теряет наиболее продуктивную часть собственной рабочей силы, а именно согласно статистике МОМ (международная организация по миграции) 64 % украинских эмигрантов составляют люди до 30 лет. В Украине государство гарантирует каждому полное общее среднее образование. На это тратятся средства из государственного бюджета, и предполагается, что взамен государство получает ценные кадры, работающие на его благо. В то же время часть подготовленных в Украине специалистов эмигрирует в другие страны, следовательно, вложенные в них средства не окупаются.

И для решения проблем утечки трудовых ресурсов, демографических проблем и проблемы социального сиротства необходимы комплексные государственные меры по уменьшению объема эмиграции, например, создание новых рабочих мест, увеличение уровня заработной платы, улучшение условий жизни населения.

Таким образом, можно сделать вывод, что миграция в Украине является масштабным явлением, в котором задействована значительная часть населения, большинство которой представляет молодежь 18–30-ти лет. Миграционные процессы в Украине сопровождаются рядом проблем, пути решения которых были предложены ранее.

Меженский С. С.

НТУ «ХПИ»

ОДИНОЧЕСТВО СТУДЕНТОВ УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНОЙ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ

Одиночество, будучи проблемой современной молодежи как нельзя актуальна в условиях социальной неопределенности, ведь молодежь играет

большую роль в жизни всего человечества: от нас зависит «завтрашний день», то есть будущее. Человек будучи одиноким не сможет в последствии создать семью, будет склонен к суицидным настроениям, возможно станет пленником вредных привычек.

Целью работы является изучение одиночества в жизни студентов.

Проблематика социального одиночества тесно связана с внутренним устройством трансформирующегося общества, когда процессы развития молодых людей во многом искажаются влиянием СМИ, негативных молодежных течений (готы, панки и тд.), дурного влиянием общества. Сегодня проблема одиночества среди молодого поколения как никогда актуальна, более того она становится острой в период ситуации неопределенности. Одиночество проявляется не только у тех молодых людей, которые успешно вписались в современные социальные реалии, но у тех, кто находится в особых жизненных ситуациях. Научный интерес к одиночеству студентов особо возрос в связи с тем, что на системе образования лежит ответственность за воспитание, социализацию и эффективное воспроизводство нового поколения. Ввиду недостаточной изученности одиночества в структуре социального самочувствия под влиянием фактора неопределенности студенческой молодежи, в 2009 году среди студентов Львовского Технического Университета был проведен анкетный опрос на тему: «Одиночество в жизни студентов вуза». В качестве респондентов выступили студенты очной формы обучения в возрасте от 17 до 22 лет. Выборка составила 348 человек.

Обобщенный анализ анкетного опроса позволил выделить следующие особенности состояния проблемы одиночества:

- большинство респондентов, а это 60% характеризуют одиночество как состояние, когда рядом отсутствуют друзья, любимый человек, готовый помочь и выслушать. 40 % респондентов отметили, что одиночество это ощущение ненужности окружающим тебе людям. 30% опрошенных связывают одиночество с отсутствием активного общения, некоммуникабельностью человека;

- основными причинами одиночества, по мнению респондентов, являются: низкая самооценка (66,46%), развитие современных информационных технологий (66,46 %), отсутствие любимого человека (45,50%), внешняя непривлекательность (34,13%), низкий социальный статус

(17,96%), высокий уровень интеллекта, творческое мышление (16,16%). Поскольку одиночество, носит преимущественно психологический характер, применяя методику диагностики уровня субъективного ощущения одиночества Д. Рассела и М. Фергюсона, были выявлены группы студентов с низким, средним и высоким уровнем субъективного ощущения одиночества, позволяющие сравнить специфику социального самочувствия каждой группы. В группах с высоким уровнем одиночества преобладает выбор такой стратегии поведения, как «принимаю одиночество как необходимый этап жизненного пути (45%), в то время как опрошенные с низким уровнем одиночества – «принимаю активные действия для изменения своего состояния одиночества» (18%).

Исходя из полученных результатов, можно сделать вывод, что одиночество влияет на общий уровень удовлетворенности жизнью в целом, так же одиночество требует серьёзного изучения и ввиду других нежелательных последствий одиночества. Это: повышение числа людей, страдающих от вредных привычек (курение, алкоголизм и тд.), уменьшение воспроизводства нового поколения.

Онищенко А., Горба В.
НТУ «ХПИ»

СВОБОДНОЕ ВРЕМЯ МОЛОДЕЖИ

В наше время проблема использования свободного времени молодежи является очень актуальной. Ведь именно в это свободное время молодежь имеет возможности заняться саморазвитием и другой весьма полезной деятельностью, имеющей для их будущего огромное значение. К огромному сожалению с эффективной реализацией этого времени существуют серьезные проблемы. Свободное время молодежи захватили различные социальные сети, мобильные игры и другие самые разнообразные, но бесполезные в плане развития, развлечения.

Проводя свой досуг, молодёжь не только развлекается (что, конечно, имеет место), но и в значительной мере познаёт окружающий мир, окружающих людей, ищет своё место в этом мире, моделирует свою будущую роль в жизни. Поэтому анализ форм досуга позволяет выявить многие тенденции развития молодого поколения.

Социологами были выявлены следующие особенности: количество свободного времени в пределах 3 часов преобладает у молодых людей – это 53%, а у девушек составляет 48%; свободное время от 3-х до 5-ти часов преобладает у девушек (51%), у молодых людей составляет 46%; 5–7 часов свободного времени имеют всего 1% всех молодых людей и девушек; более 7 часов свободного времени не располагает никто.

Были сделаны выводы, что: молодые люди занимаются спортом или никуда не ходят (44% и 38%); девушки, в основном, никуда не ходят, иногда занимаются спортом. (65 % и 27%). Анализируя особенности проведения свободного времени студентами выделили: молодые люди чаще всего предпочитают гулять с друзьями, играть в компьютерные игры и выезжать на природу (60 %, 33% и 26,6%); девушки же отдают предпочтение чтению журналов и художественных книг, шопингу и просмотру телевизора (33 %, 27 % и 27%). Анализируя студенческие группы по различным курсам (1–3), было выявлено что: свободного времени больше у II курса (87,5% – от 3 до 5 часов), меньше – у III курса (45% – от 3 до 5 ч), и еще меньше – у I курса (40% – также от 3 до 5 ч); студенты всех курсов любят гулять с друзьями и отдыхать на природе, причем I и III курсы предпочитают читать журналы и художественные книги (30 и 35% соответственно), а II – смотреть телевизор (37,5%); I и III курсы, в основном, никуда не ходят (47 и 65% соответственно), иногда занимаются спортом (по 30%), II же курс, наоборот, чаще занимается спортом (62%), реже – не ходят никуда (38%). На это у I курса наибольшее влияние оказывает желание, меньше – финансовое и семейное положение, у II и III курсов больше – финансовое положение (63 % и 54% соответственно), меньше – желание (25 % и 20%).

Выясняя, что влияет на выбор формы проведения свободного времени студентами, получили обобщенные результаты: финансовое положение – на 1 месте; желание человека – на 2 месте; семейное положение – на 3 месте.

В настоящее время молодежь использование свободного времени часто приобретает не самый лучший вид, они предпочитают компьютерные игры и чтение журналов вместо саморазвития и попыток найти свое место в обществе.

То, как молодежь расходует свое свободное время, способно отразиться не только на нашем будущем, но и на будущем следующих поколений, влиять на развитие страны и нации в целом. В связи с этим необходима углубленная

информация и новые методики для организации свободного времени, а также реализации возможностей и желаний молодежи, что необходимо молодёжи для определения своего места в обществе.

Рубан С. О.

НТУ «ХПІ»

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація проникає у різні сфери внутрішньодержавного життя: економіку, освіту, інфраструктуру, а також стає рушійним фактором у розвитку міжнародних відносин. Функції, які раніше забезпечувались державою, поступово перекладаються на міжнародні організації (наприклад, інноваційна діяльність, інформаційна безпека, розвиток торгівлі та стандартизація). Спостерігається тенденція переважання глобальних процесів над внутрішньодержавними. У глобалізаційних процесах націоналізм і національна держава або допомагають відстоювати державні інтереси, охороняти державний суверенітет та запобігати негативним впливам глобалізаційних процесів, або стають причиною конфронтації між країнами та виправданням недалекоглядних політиків.

Нації-держави не мають вичерпних ресурсів, щоб протистояти світовим об'єднанням. Тому держави зацікавлені в участі в глобальних світових процесах, особливо у створенні сприятливих умов для інвестування. Зазвичай в таких випадках становище звичайних громадян не враховується, їх проблеми стають незначними на фоні великих світових проблем. Виходячи з цього, можна констатувати той факт, що держава не може захистити своїх підопічних в економічному, соціальному, фізичному плані.

Найчастіше держави не просто пасивні учасники глобалізації, а її ініціатори. Так, саме держави відкривають економічні простори, сприяють приватизації державних підприємств, ініціюють залучення до міжнародного співробітництва та організацій. Глобалізація не означає відмову від протекціоністської політики та націоналізму. Навпаки, це означає поширення методів захисту своїх інтересів та суверенітету (державний контроль ключових галузей економіки, розвиток внутрішнього ринку і національного виробника, боротьба з контрабандою, міжнародні освітні кампанії та програми культурної

співпраці). Стає зрозумілим, що глобалізація – це майбутнє світу. Інститут держави в майбутньому кардинально трансформується через вплив могутніх трансконтинентальних корпорацій. Тому варто передбачити та дослідити можливі варіанти еволюції світової спільноти.

Глобальне вирішення міждержавних проблем в результаті дає кращі показники. Але в таких випадках не враховуються можливі проблеми невеликих регіонів або навіть цілих країн, бо на загальному фоні вони здаються несуттєвими.

Державним діячам, перш ніж діяти на глобальному рівні, важливо усвідомити спільну мету своєї країни та міжнародних організацій; максимально відстоювати права свого народу. Світові організації, в свою чергу, або допомагатимуть країні, яка цього потребує, або засуджуватимуть дії, що суперечать міжнародному законодавству.

Свичкар В.
НТУ «ХПИ»

РАБОТАЮЩИЙ СТУДЕНТ: ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ

В наше время имеет место множество дискуссий на тему «Должен ли работать учащийся ВУЗов?». Вне зависимости от результатов этих диспутов, известно, что большой процент современных студентов уделяет свое время работе. Следует отметить, что студенты могут работать как полный рабочий день, так и подрабатывать во внеурочное время. Также необходимо сказать, что процент работающих, среди тех, кто учится, неуклонно растет. Многие эксперты, бывшие учащиеся, преподаватели приводят как положительные, так и отрицательные стороны этой тенденции.

Сами же студенты и специалисты часто приводят следующие причины занятости:

- Одним из часто называемых предлогов является неудовлетворительное материальное положение. Так как семья или государство не может обеспечить студента, ему необходимо искать работу для того чтобы покрывать свои расходы.
- Коррупция в учебных заведениях позволяет легко избежать наказания за прогулы, а кроме того, еще и получить оценки, достаточные для обретения

стипендии. Следовательно, работающий прогульщик может рассчитывать на хороший диплом.

- Низкий уровень образования и некачественная подача знаний отталкивают от посещения занятий. Материал некоторых ВУЗов не соответствует требованиям времени. Учащиеся ссылаются на то что университет/институт не дает необходимого опыта, который требуется работодателям. Занятость же даст дополнительный плюс в будущее резюме. Исходя из этого, студенты считают работу более полезной, чем учебу.

- Также свою лепту вносит рынок труда: работодатели предпочитают студентов другим людям, так как их труд может быть менее оплачиваемым, учащиеся готовы на временные подработки без заключения трудового договора и менее требовательны к условиям.

Но, вне зависимости от причин, работа студентов имеет свои последствия:

- Занятость в той или иной мере отвлекает от учебы, что приводит к плохой успеваемости и неудовлетворительному знанию своей специальности – студенты не получают необходимые навыки и, в итоге, не становятся профессионалами, имея при этом дипломы, что дискредитирует учебные заведения. Неуспеваемость в сочетании с желанием получить высокую оценку ведет к развитию коррупции.

- Учащиеся, совмещающие подработку и учебу, не могут выделить время для отдыха, развлечений и общения, что приводит к плохому самочувствию, депрессии.

- Студенты, работающие по специальности, становятся профессионалами своего дела, так как учебные заведения не могут обеспечить такой уровень подготовки и знаний, который дает реальная работа, и будут высоко востребованы после получения диплома и имея реальный опыт работы.

- Учащиеся, которые работают, получают также некоторый жизненный опыт, навыки коммуникации, ведения дел, становятся более приспособленными к определенным ситуациям.

Выводы неоднозначны: работающий студент может стать как экспертом в своей специальности, так и вынужденным постоянно искать подработки человеком, но все же, время, выделенное для учебы, нужно тратить на учебу.

КУЛЬТУРА ТА ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ

Село є важливою ланкою в нашій країні. Від його розвитку залежить не тільки економічне життя України, але й духовне та соціальне. Нажаль, в сучасній Україні все більше і більше поглиблюється урбанізація. Непродумане економічне реформування села породило сьогодні цілий комплекс економічних та соціально-культурних проблем, найбільш важливою з яких, з точки зору майбутнього, є проблема працевлаштування та соціальної реалізації молоді на селі. Молодь, як ніхто інший, відчуває нинішню безперспективність і деградацію життя на селі, при першій же можливості залишає його в пошуках заробітку і кращої долі.

В Україні зберіглася тенденція до зменшення закладів соціально-культурної та побутової сфери села, що негативно впливає на можливість сільським дітям і молоді задовольнити свої культурні потреби і змістовно провести дозвілля. Через застарілу шкільну реформу на даний час з кожним роком в Україні зменшується кількість сільських шкіл. Найбільше закрито шкіл у Полтавській, Чернігівській, Рівненській, Житомирській, Сумській, Вінницькій областях. Школи недостатньо забезпечені підручниками та наочним приладдям, третина шкіл у сільській місцевості не мають комп'ютерів. Дуже багато сільських школярів проживають сьогодні на відстані більше 3 км від навчального закладу і потребують підвезення до школи. Усе це призводить до того, що сільська молодь обмежена в можливостях задовольняти свої культурні потреби, цікаво і корисно проводити своє дозвілля. Відсутність закладів культурно-дозвільного спрямування в сільських населених пунктах створює ґрунт для поширення негативних проявів у поведінці сільської молоді. Викликає занепокоєння факт зростання протягом останніх п'яти років більш як у 2,3 рази кількості споживачів наркотиків з-поміж сільських жителів, тоді як по Україні в цілому кількість споживачів наркотиків зросла в 1,4 рази.

У вирішенні проблеми зайнятості сільської молоді важливу роль повинна відіграти державна підтримка розвитку фермерських господарств. У бюджеті необхідно створити фонд гарантій на надані кредити фермерам. Для молодих аграріїв доцільно запроваджувати стажування в закордонних фермерських

господарствах, де вони могли б вчитися, перехоплювати досвід у вже досвідчених фахівців.

Для поліпшення стану справ в освітянській галузі та сприянню молодим людям на селі у здобутті високоякісної сучасної освіти необхідно:

- забезпечити стабільне функціонування сільських шкіл та професійно-технічних навчальних закладів сільськогосподарського профілю;
- розвивати розгалужену, доступну для кожної дитини систему навчальних закладів;
- організувати належне матеріальне і кадрове забезпечення;
- сприяти процесу комп'ютеризації сільських навчальних закладів, їх доступу до інтернету;
- удосконалити систему позанавчальної виховної роботи в сільських навчальних закладах різного рівня з метою розвитку особистості учнів, їх громадянського, патріотичного виховання;
- сприяти застосуванню ефективних засобів та технологій пошуку, навчання, виховання і самовдосконалення обдарованих сільських дітей та молоді, створенню умов для гармонійного розвитку особистості;
- забезпечити доступність для сільської молоді якісної вищої освіти, поліпшити систему кредитування на здобуття освіти, цільового направлення молоді села на навчання до вищих навчальних закладів;
- здійснювати заходи з профорієнтації сільської молоді щодо набуття професій, пов'язаних з виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції.

Темрук Е. Г.
НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОГО НЕРАВЕНСТВА

С появлением и внедрением в язык такого понятия, как «гендер», встал вопрос о применении гендерного подхода и соответствующих практик ко всем отраслям человеческого знания и деятельности. Причем, что важно, «гендер» во всех смыслах отличается от слова «пол» так как подразумевает не анатомо-физиологические особенности людей, а всю совокупность социальных ролей, форм деятельности, различий в поведении между мужчинами и женщинами.

Гендерное неравенство – это характеристика социального устройства, согласно которой различные социальные группы (в данном случае – мужчины и женщины) обладают устойчивыми различиями и вытекающими из них неравными возможностями в обществе. Гендерное неравенство сегодня сохраняется в большинстве сфер нашей жизни. Оно тормозит развитие общества, что находит свое подтверждение в следующих негативных последствиях: растут издержки благополучия и управления, снижается производительность труда, замедляется экономический рост.

Многие учёные, занимающиеся проблемами гендерного неравенства отмечают, что на современном этапе, женщины, получив то за что боролись, «играют» на поле мужчин по их же правилам, но при этом, требуют к себе иного подхода, то есть, ратуют за те привилегии, послабления, которые у них были и остаются в качестве неких гендерных стереотипов. С одной стороны, происходят процессы демократизации, которые позволяют созидать равные возможности для реализации личности независимо от социального происхождения, положения, национальности, возраста и пола. С другой стороны, сознанию обоих полов присущи стереотипные представления о роли в жизни, положении, статусе, различные ценностные ориентации. Эти стереотипы обуславливают многие процессы во взаимоотношениях мужчин и женщин в современном обществе. Есть мнение, что феминизм и некоторые борцы за гендерное равенство часто показывают примеры превращения принципов в догму. Проблема гендерного равенства требует разрешения, но подпускать к этому исключительно людей с популистскими заявлениями может быть тождественно проигрышу. Очевидно, вопросы гендера должны решаться в двустороннем порядке. Вероятно, необходимо пересмотреть все методы борьбы, включая тактику, и, в конце концов, обратиться к первичным агентам – будь то «кухонная хозяйка», женщина с традиционными взглядами или муж-сексист.

Трубин Д. В.
НТУ «ХПИ»

УПОТРЕБЛЕНИЕ ОБЩЕННОЙ ЛЕКСИКИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ

Согласно утверждениям многих исследователей, нынешняя культура речи находится в состоянии глубокого упадка. Одна из причин этого явления –

расширение употребления обценной лексики. Поэтому изучение языковых нормативов в социуме представляется актуальным.

Целью данной работы является рассмотрение причин употребления обценной лексики среди молодежи и возможные от этого последствия.

Данную проблему изучали: В. М. Мокиенко, Алексей Плущер-Сарно – автор 12-томного «Словаря русского мата», который он составлял в течение 25 лет; З. Фрейд, Н. Аликин, А. Реан, З. Карпенко, Д. Ричардсон.

Обценная лексика (от лат. *obscenus* – «непристойный, распутный, безнравственный», непечатная брань, нецензурные выражения, ненормативная лексика, сквернословие, срамословие) – сегмент бранной лексики различных языков, включающий вульгарные, грубые и грубейшие (похабные, непристойные) бранные выражения, часто выражающие спонтанную речевую реакцию на неожиданную (обычно неприятную) ситуацию.

В нашем языке существует отдельная часть ненормативной лексики – русский мат. Он насчитывает от 4 до 7 основных слов, от которых строятся многочисленные производные. В русском языке присутствует также несколько десятков других ненормативных слов, не являющихся матерными и значительно менее табуированных, но тоже считающихся «неприличными».

Матерные слова прочно закрепились в нашей лексике. Большинство людей любых возрастов и профессий и не представляют свою речь без мата, хотя согласно данным опроса Института Горшенина, 64.5% украинских студентов осуждают грубость и нецензурную брань.

Специалисты называют различные функции употребления ненормативной лексики в речи: повышение эмоциональности речи, разрядка психологического напряжения, оскорбление, унижение адресата речи, демонстрация раскованности, независимости говорящего, демонстрация пренебрежительного отношения к системе запретов, демонстрация принадлежности говорящего к «своим» и т. п. Однако в данной работе нецензурная брань будет рассматриваться как оружие слабых, как некое подобие компенсации своего эмоционального равновесия или бедного лексикона, как невозможность ответить обидчику другими, более ощутимыми средствами.

Конечно же, те слова, которые имеют древние славянские корни и вошли в словарный запас почти всех граждан страны, сегодня уже искоренить сложно. Но данную проблему стоит поднимать, чтобы наладить культуру общения хотя

бы среди молодого населения. Также следует отметить, что основная ответственность за воспитание культуры речи ложится прежде всего на образовательные учреждения, семью, общественные организации, учреждения культуры, литературу, а также средства массовой информации. Но результате того, что нецензурная лексика проникает во все сферы общественной жизни, происходит существенное снижение «порога допустимости» использования нецензурной лексики в литературных текстах, спектаклях, операх, в шоу-бизнесе, в СМИ. Это способствует постепенной дестабулизации (снятию запрета) психологического содержания, которое традиционно приписывается семантике и экспрессии обценных слов и выражений, еще недавно считавшихся недопустимыми в цивилизованном общении.

Из вышесказанного можно сделать выводы: для большей части молодого населения характерен высокий уровень предрасположенности к употреблению ненормативной лексики в речевом поведении и в последнее время он только растёт; ненормативная лексика употребляется как адресно (для унижения оппонента и проч.), так и безадресно (например, для повышения эмоционального напряжения речи); культура речи регламентируется законом, однако «порог допустимости» в последнее время снижается.

Фомичёв Н., Котко А.

НТУ «ХПИ»

ФУНКЦИИ КИНЕМАТОГРАФА В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДЕЖИ

В советские времена кино являлось сильным пропагандистским инструментом, социализировавшим по-своему не одно поколение. В силу своего статуса как средства массовой коммуникации, кино обладает огромным потенциалом воздействия на общество. Проблематикой в данной теме является тот фактор, что кинематограф, как агент социализации, может использоваться с целью разрушения сознания молодого поколения, политической или исторической пропаганды, уменьшать потенциал социальной мобильности, препятствовать социальной адаптации, искажать понятия об окружающей среде. И может становиться инструментом манипуляций. Ярким примером является сериал «Счастливы вместе» где искажаются понятия о семье, взаимоотношениях между родителями, детьми; социальные портреты главных

героев представляются как типичные граждане стран постсоветского пространства. С другой стороны, кинематограф может использоваться как агент социализации личности, помогать ей успешно функционировать, и взаимодействовать с обществом. Кинематограф может показать методы, способы, инструкции жизни в обществе, то есть механику социализации, но он (кинематограф) не может заставить их применять. Современный кинематограф модернизирован, индивидуалистичен, наполнен личностным контентом. В первую очередь, это массив фильмов, сериалов, видеоблогов. Видеоблогеры, на наш взгляд, как агенты социализации в данное время имеют наибольшее влияние на социализацию молодежи: как по охватам аудитории (молодежь предпочитает интернет, а не телевиденье), так и по содержанию (видеоблоги – живой контент, в отличие от фильмов, сериалов и ТВ-шоу, где всё происходит по заранее написанному сценарию). Также развиваются отрасли виртуальной и дополненной реальности, и можно предположить, что в недалеком будущем эти технологии могут стать такими же важными агентами социализации, как семья, образование, группы по интересам.

Шатульский В. Б.

НТУ «ХПИ»

НОВЕЙШИЕ СУБКУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Субкультуры всегда были, есть и будут. Противостояние устоявшимся нормам всегда будет порождать новые субкультуры и в наш век, и в далеком будущем. С возникновением субкультур чаще всего связывают молодежь.

Американский антрополог М. Мид считает, что молодежь приходит, взрослея, уже не в тот мир, к которому ее готовили в процессе социализации. Опыт старших не годится. Молодых готовили к занятию одних позиций в социальной структуре, а структура уже другая, прежних позиций в ней нет. Здесь и начинается бурный рост молодежных сообществ, отталкивающих от себя мир взрослых, их ненужный опыт. Результат пребывания в лоне контркультуры здесь уже другой: не встраивание в прежнюю структуру, а строительство новой. Современный мир находится в состоянии постмодерна. Сейчас модна, неаккуратность, нестабильность, игривость, нарушение правил. Новые субкультуры современного общества в большинстве своем взяли за основу именно эти тенденции, в отличие от субкультур прошлого века которые

были построены на протесте и не согласии с обществом или с каким-либо устоем, который в нем сложился. Современные же субкультуры строятся скорее в слежении за модой и стремлении быть в тренде. Благодаря современным субкультурам, людям легче выделиться, а их разнообразие, позволяет не чувствовать себя серой массой. Для примера приведу самые популярные, как мне кажется, на сегодняшний день субкультуры распространенные по всему миру, с их общей характеристикой.

«Ванильки» – новое поколение тургеневских барышень. Хрупкие девушки, мечтающие о любви, романтике, красоте за чашечкой кофе. Основная идея субкультуры – пропаганда женственности во всех ее смыслах. Считается, что это движение зародилось в знак протеста против вульгарности и неженственности современных девушек.

«Помятые» – представители данной субкультуры ратуют за нездоровый образ жизни. Они – за сигареты, кофе, анорексичную худобу, бомж-стайл в одежде, алкоголь, концерты, вечеринки, свободные отношения, рок-н-ролл, глэм-рок, панк, 60-е, 70-е начало 80-х. Данное движение пришло к нам из Великобритании и заключается в копировании образа жизни известных звезд из шоу-бизнеса, таких как Кейт Мосс или Джим Моррисон.

«Диггеры» – диггерство (от англ. Digger – копатель) – когда-то жаргонное определение увлечения, суть которого состоит в исследовании искусственных подземных сооружений в познавательных либо развлекательных целях.

«Сталкеры» – это люди, которые стремятся посетить запретные или труднодоступные места. Они исследуют опасные территории. Пределом мечтаний для многих из них является Чернобыльская зона отчуждения.

«Компьютерные гики» – появление данной субкультуры связано с развитием компьютерных технологий. Компьютерные гики ощущают вкус жизни преимущественно лишь в те моменты, когда в поле их зрения оказывается очередная технологическая новинка. Среди них немало высококлассных IT-специалистов, которых причисляют к сообществу хакеров.

Несмотря на возможные плюсы, приверженности к какой-либо субкультуре уже тревожный звонок для сознания. Принимая предлагаемые субкультуры сообществом образы идентичности и решения конфликтов, человек может легко потерять себя. Также имеют место случаи ухудшения отношений с родственниками, семьей, уже после включения в субкультуру. Но

есть и положительные моменты. Субкультура, в идеальном своем воплощении, должна: 1) предоставить молодежи большие возможности для реализации и самоактуализации; 2) представлять собой такую сферу деятельности, в которую выплескивается вся её чрезмерная активность; 3) создать школу общения, которая позволит избежать трудности переходного периода, образование различных комплексов, в частности комплекса неполноценности.

По моему мнению, всё должно быть в разумных пределах, в том числе и влияние субкультуры на жизнь современного молодого человека. Считаю, что, взрослея, человек «перерастает» субкультуру, которую можно считать важным социальным институтом, ведь он приобретает, находясь в ней, богатый социальный опыт и входит в доминирующую культуру уже полностью готовым к взрослой жизни, «отрепетировав игру во взрослость» и позиционируя себя в соответствии с избранной социальной ролью.

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Асадова Е.

НТУ «ХП»

МАС-МЕДІА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ДОНБАСУ

Ставлення споживачів інформації до подій та осіб найчастіше залежить від перших оцінок і суджень, що потрапили до засобів масової комунікації. ЗМІ не лише висвітлюють певні події, але й виступають одним із засобів забезпечення їх настання та розвитку у бажаному для політичного керівництва та володарів руслі. Саме тому сьогодення ситуація в Україні загалом і у Донбасі зокрема частково зумовлена характером висвітлення подій, що відбувалися, засобами масової інформації.

Перші ознаки мас-медійних зрушень Донбасу стали помітними у публікаціях преси ще у середині 1990-х років. У цей час поряд із критикою на адресу українських урядів, які звинувачувалися у недалекоглядній економічній політиці, що сприяла закриттю ряду шахт, обговорювалися перспективи розвитку регіону у складі Української держави, досить обережно висловлювалося занепокоєння процесами українізації, зокрема у вигляді розширення вживання української мови, особливо у офіційному спілкуванні.

У другій половині 1990-х почали з'являтися повідомлення, автори яких наголошували на важливості регіональної ідентичності жителів регіону, яка «уособлювала дух Донбасу» та «сприяла економічним успіхам». У контексті цього на початку 2000-х досить часто згадувалася близькість регіону до кордонів із Російською Федерацією і значна відстань від Донбасу до Києва, робилися натяки на те, що лише вихідці з краю здатні змінити на краще стан справ в регіоні та українській політиці і економіці загалом.

Деякі автори публікацій мас-медіа Донбасу, відстоюючи думку про Донбас як «виключно російську територію», негативно відзивалися про сам факт існування Української держави. У зв'язку із цим одним із напрямів формування образів історичної пам'яті населення Донбаського регіону України його пресою вже з другої половини 90-х років ХХ ст. стало нав'язування думки про державність України як «тимчасове непорозуміння».

Особливу увагу впродовж 2005–2009 рр. донецькі ЗМІ приділяли критиці В. Ющенка за так зване «переписування» історії» із нав'язуванням «ідеалів Західної України» та «фашистських стереотипів». У передвиборчій боротьбі 2004 р. ці маркери націоналізму вперше оформилися у політтехнологічну схему, ланцюг асоціацій, що пов'язували політичного опонента з конкретним регіоном і одночасно неприйнятними для Донбасу образами: Захід України – ОУН-УПА (бандерівці) – український націоналізм – фашизм – В. Ющенко.

У публікаціях, розміщених впродовж 2013 р. у газеті «Донецький кряж», Галичину взагалі називали базою фашизму в Україні, яка у багатьох випадках «живе за власними законами, не визнаючи державних свят», а «єдність держави знищується фашистською ідеологією, підконтрольними фашистам мас-медіа, школою, церквою».

Як один із символів «донецької ідентичності» у місцевих ЗМІ часто згадувалася Донецько-Криворізька республіка, що позиціонувалася як одне із найбільших досягнень місцевого населення – власна держава. Відзначимо повідомлення у ЗМІ 2014 р. про святкування 96-ї річниці утворення ДКР, в рамках якого представники політичних партій та громадських організацій зібралися у Донецьку поблизу пам'ятника Артему із гаслами: «Ні – євроколонізації», «Катам з ОУН–УПА – вічне прокляття народів», «За правду! За землю російську! За віру православну!».

Аналізуючи вищезазначене, бачимо ряд особливостей в висвітленні подій, що відбувалися в Україні та за її межами впродовж останніх 25 років, з боку ЗМІ Донбасу. Трансляція новин засобами масової інформації відбувалася в умовах відсутності єдиного загальнодержавного інформаційного поля. Наслідком цього стала інформаційна відокремленість східного регіону, яка сприяла збереженню міжрегіональних відмінностей сприйняття різноманітних історичних фактів минулого та подій сучасності, що, без сумніву, позначається на сучасних подіях в регіоні.

Бартош М.
НТУ «ХП»

ПОНЯТТЯ ТА ТРАКТУВАННЯ ДЕМОКРАТІЇ

Демократія – це політичний режим, в основі якого полягає метод колективного прийняття рішень впливом учасників на результат процесу або на його суттєві стадії. Основні ознаки демократії:

1. Призначення лідерів відбувається шляхом змагальних виборів;
2. Єдине легітимне джерело влади – народ;
3. Суспільство здійснює самоврядування заради загального блага і задоволення загальних інтересів.

З демократією пов'язаний ряд цінностей: законність, політичний і соціальний рівність, свобода, право на самовизначення, права людини та ін.

Нормативне, пояснювальний і феноменологічне – три основних напрямків у сучасній теорії демократії. Предметом нормативної теорії є етична сторона народовладдя: коли і чому демократія бажана з точки зору моралі, які принципи повинні бути фундаментом демократичних інститутів, які розумні очікування від громадян в демократичному суспільстві. Пояснювальна теорія намагається встановити, чиї переваги грають роль при демократії, якими мають бути процедури прийняття рішень, як уникнути небажаних наслідків. Феноменологічна теорія описує і класифікує існуючі демократичні системи.

Демократія – це не просто народне правління, але і система прав громадян певної держави. Центральне місце в демократії займає питання про рівність і ефективну участь в процесі прийняття політичних рішень.

В розумінні демократії склалося два підходи: ціннісний (нормативний) і процедурний.

В рамках ціннісного підходу розрізняють ліберально-демократичну і колективістську (ідентитарну, радикально-демократичну) теорії демократії.

Ліберально-демократичну теорія: пріоритет індивідуальної свободи, суверенітет особистості плюралізм інтересів, верховенство права (закону), захист прав меншості.

Колективістська теорія: соціальна людина, суверенітет народу як єдиного цілого, єдність інтересів, першість загального блага, єдність прав і обов'язків.

В рамках процедурного підходу розвинулися ідеї партисипаторної демократії. Відповідно до цієї моделі сутність політичної організації полягає в обов'язковому виконанні всіма громадянами функцій з управління державою на всіх рівнях політичної системи. Виключається право індивіда на ухилення від політичної участі, так як це підриває базові основи демократії.

Отже, демократія – це форма організації політичної системи на засадах конкурентного вибору населенням тієї чи іншої альтернативи суспільного розвитку. Демократія поєднує представництво інтересів, політичний плюралізм

і конкуренцію, гарантії права громадян на участь в політиці, освічений вибір, взаємну відповідальність влади і народу.

Груздов М. І.

НТУ «ХП»

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ НАПРИКІНЦІ 2016 РОКУ

На протязі останнього року у світі постійно траплялись знакові події, через які можна простежити деякі спільні тенденції в областях політики та соціуму. Найважливішими подіями у міжнародній політиці можна назвати президентські перегони у Сполучених Штатах Америки та всенародне голосування за вихід з Євросоюзу у Великій Британії.

Широка спільнота нещодавно почала приходити до висновків, що прагнення політичних еліт до загальної глобалізації не несе ніяких практичних благ, окрім абстрактної «демократизації» та «прав людини», що обіцяли людям найвищий рівень свободи, захист від воїн та тероризму, рівність та справедливість. В дійсності ж вийшло зовсім навпаки. Зараз існує величезний розрив між рівнем забезпеченості вищого та середнього класів. Війна за демократію на Близькому Сході створює наплив мігрантів, які займають робочі міста корінного населення. Також загальна тенденція відстоювати права нестандартних меншин призвела до невдоволення серед більш значних пластів громадян, яких не торкнулася глобалізація населення.

Окрім того, більшість жителів розвиненого світу та того, що розвивається, не впокоює жагота західної еліти до нав'язування економічної моделі, що показала себе як застаріла й неефективна, та виконується за рахунок самих же обивателів.

Політична система західного світу побудована так, що існує вкрай мала ймовірність приходу до влади політичних сил, що дійсно пропонують альтернативні підходи у керуванні державою. Але це не могло продовжуватися довіку. Невдоволення рано чи пізно повинно було позначитися на результатах виборів і референдумів. Обрання Дональда Трампа, який різко виступив проти еліти, президентом США і результати референдуму за вихід з ЄС в Британії – тільки початок процесу.

Наприкінці 2016 року намітилася тенденція до збільшення хаосу у зв'язку з війнами на Близькому Сході, кінець яким поки не намічається. Хвиля біженців загрожує безпеці і залишається неабиякою проблемою передусім для Європейського союзу.

Загроза тероризму ще актуальна – впливова терористична організація «Ісламська держава» зберігає свій потенціал. Тому потрібні серйозні зусилля глобальних і регіональних політиків, щоб об'єднати сили в боротьбі з радикалами. У 2016 році зробити це так і не вийшло.

Названі тенденції мають місце й на Дальньому Сході. Демократизація у первинному значенні цього слова (передача влади народу) проходить і в азійських країнах. Суспільство дає знати, що його не влаштовує керівництво і здатне обирати інший політичний курс безкровним шляхом. Імпічмент президента Південної Кореї пройшов спокійно, незважаючи на невдоволення деяких політичних сил.

Не зважаючи на вищенаведені факти, глобалізована еліта ще не переможена. Більш того, її представники розуміють серйозність свого становища. Вони будуть боротися за свою владу і під демократичними гаслами вживати заходів, що лімітують дійсне народоправство. Наприклад, в СМІ Британії поширюється думка про те, що нещодавно проведений референдум має лише рекомендаційне значення, а повноважний парламент може і не прийняти підсумки голосування. Яким би не було остаточне рішення у цьому питанні, Євросоюз в найближчому майбутньому буде зайнятий вирішенням власних проблем і боротися за само своє існування. За цим протистоянням нам ще доведеться спостерігати у наступні роки.

Все це підштовхує на думку – а чи дійсно потрібна глобалізація Україні як країні, що розвивається? Не усі західні країни згодні оплачувати нашу демократизацію – жителі Нідерландів, наприклад, у своїй більшості голосували проти асоціації нашої країни з Євросоюзом. Тому, я вважаю, нам потрібно взяти курс на політичну самостійність, не змінюючи традиційну систему цінностей, але й переймати найкращі політичні інновації у сусідів.

СПОРТ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПОЛІТИКИ

*«Спорт – це наступний, другий після війни,
прояв людської агресивності»*

Рональд Рейган

Так було завжди, і ми до цього звикли, що спорт – поза політикою. Стадіон, майданчик, ринг чи поміст, олімпійське селище – така собі ідеальна модель світобудови. Там немає значення, якою мовою ти говориш, яким богам молишся, яка історія твоєї країни, скільки у ній газових свердловин і якого зовнішнього ворога придумує влада, щоб відволікти народ від власної корупції і безсовісності.

Політика та спорт настільки пов'язані, що сьогодні важко уявити будь-яке змагання на найвищому рівні, яке б було повністю вільне від політичного підтексту. Причому, різні спортивні види мають свої «класичні» протистояння. Зазвичай, ці протистояння майже ідентичні політичним антагоністам. Згадаємо тільки легкоатлетичні, хокейні або баскетбольні битви колишнього СРСР (а нині Росії) проти США, «німецькі дербі» у футболі, легкій атлетиці, ковзанах та велоспорті ФРН проти НДР. За останнє століття можна пригадати, принаймні, дві Олімпіади – у Москві та Лос-Анжелесі – що були бойкотовані певними країнами за суто політичними мотивами.

Слід зазначити, що сучасні Олімпіади часто стають заручниками саме політичних проблем. Як тут не згадати літню Олімпіаду у Берліні 1936 року, невдовзі після приходу нацистів до влади у Німеччині, коли МОК навіть зробив публічне зауваження Гітлеру про необхідність тиснути руки виключно всім переможцям, незважаючи на так звану «расову належність». Або відомі «мюнхенські події» 1972 року, коли від рук терористів загинуло 12 людей. Також ні для кого не секрет, що за рахунок організації та успішного виступу у змаганнях найвищого рангу країни намагаються або вирішити, або приховати певні політичні та економічні проблеми.

Міжнародний Олімпійський Комітет регулярно оголошує олімпійське перемир'я, але щось не виходить... Російська війна в Грузії, під час Ігор в Пекіні 2008 р., 2012-й – сирійський конфлікт в дні Лондонських Ігор, вбивства у Києві в 2014-м, 2016-й – військові конфлікти на Сході України та в Сирії. І

треба все ж таки визнати – бувають моменти, коли аполітичність спорту і спортсменів стає як мінімум дивною та недоречною.

Українські зірки спорту зараз проявляють себе дуже толерантно. Найяскравіше – з самого початку революції – задекларував свою позицію воротар-філософ Олександр Шовковський: ми всі за мир і за єдність. Правильну позицію в стилі «миру мир» не раз виголошував і Національний Олімпійський Комітет, а спортсмени-кримчани взагалі нічого не коментують з цього приводу ні Олександр Усик, ні Артур Айвазян, ні Яна Клочкова, всі вони поза політикою. Все це дуже правильно, аби нікого не образити, але політика є політикою... Порушення міжнародних договорів, анексія території, концентрація військ на кордоні, загроза дуже великої війни. Не віриться? Просто не хочеться вірити. В 1936-му на «Олімпіаштадіумі» теж не вірили.

Спортсмени були і залишаються моральними авторитетами. Саме завдяки тому, що завжди були поза політикою. Спорт і політика – це схожі прояви різнопланової людської суті. Вони близькі за дією та впливом на спільноту, вони мають схожі засоби суспільного прояву і дуже часто мають на меті досягнення схожих цілей. Спорт і політика доповнюють одне одного, та своїми специфічними засобами намагаються вирішити нагальні проблеми. І дуже хочеться думати, що спорт кращий за політику, адже у спорті більш прозорі та прийнятні правила. Але це дуже дискусійне питання. Єдине, у чому я досить впевнена, це те, що великого спорту без політичної складової, на превеликий жаль, не існує. І поки існує спорт, політика буде грати у ньому велику, можливо, визначальну, роль. І за кількістю медалей, рекордів, кубків та чемпіонів світ буде судити про розвиток самої країни.

Кальченко В. В.

НТУ «ХП»

РЕАЛЬНЫЙ ПОЛИТИЧЕСКИЙ КУРС УКРАИНЫ КАК ПУТЬ ОТСУТСТВИЯ АЛЬТЕРНАТИВ

Политика, по лаконичному определению Аристотеля – это искусство управления государством. Но, в отличие от остальных наук об управлении, политика на практике не всегда обращается к рациональности. Её основания, скорее, можно отнести к чему-то чувственному, ведь общество – основа основ государства – не являет собой исключительно бюрократический аппарат.

Немаловажной составной частью политики является такое понятие как воля, и политика должна являться ничем иным, как волевыми действиями в интересах народа. Но текущая политическая действительность Украины показывает нам, что понятие политики искажено и истолковано совершенно иначе. Политика стала наукой о манипулировании волей народа.

Цель этой статьи – обратить внимание граждан на актуальные проблемы политической действительности Украины и доступно изложить идеи относительно причин их возникновения.

Современная демократия по своей изначальной задумке строится на идее политического рынка – идее выбора альтернатив. Однако в существующей реальности эта идея не может быть реализована как минимум по причине того, что приоритетным ресурсом и гарантом статуса реального общества является капитал. Именно потому вернее будет утверждать, что современная демократия строится на основе таких идей: идеи легитимности действующей власти и идеи существования конкретного образа: национальности, государства, истории и тому подобного.

При рассмотрении первой идеи следует заметить, что политический процесс доступен рядовому обывателю не иначе как через средства массовой информации. Большая часть общества узнаёт о политических событиях с экранов телевизоров из уст представителей журналистики. Это существенная преграда на пути возникновения альтернативного политического мнения, т.к. действующая политическая журналистика в реалиях нашей страны не может называться независимой. Средства массовой информации не являются инструментом получения актуальной информации для рядовых граждан, вместо этого руководствуясь интересами действующей политической власти, в следствии чего потенциальный избиратель просто не в состоянии составить собственного представления о происходящем за неимением доверительного и, что главное, беспристрастного источника информации.

В итоге «политическая реальность» для всех, кто не является непосредственным участником политического процесса, это виртуальный образ, создаваемый медиа. И этот образ подчинён действующей власти и призван защитить лишь её интересы.

Тем же целям служит и образ современной демократии, а именно многопартийность. Может казаться, что многопартийность как

противоположность монопартийности – наглядного примера отсутствия альтернатив, не может служить таким же примером. Однако при детальном рассмотрении действующих на Украине в данный момент политических сил действительно сложно выделить радикальные отличия продвигаемых ими идей от текущего политического курса. Это и есть проблема: абсолютно все участники политического процесса руководствуются идентичной системой ценностей, во главе которой стоит капитал. Когда все идеи имеют под собой одну основу, построены на одних и тех же принципах, реальная альтернатива просто не может быть получена.

Современная демократия управляема национальными ценностями, которые, в свою очередь, управляемы действующей одноликой властью, которой выгодно поддерживать иллюзию выбора. Отсутствие реальных альтернатив диктует условия, в которых настоящие политические проблемы никогда не могут быть решены. В сложившейся ситуации единственно верным решением будет стать более требовательными к нашим политикам, самим себе и своему выбору. Отказаться от навязанных форм, от привычной системы ценностей, разработать и создать изначально новое политическое движение – реальную оппозицию сложившимся устоям. Даже созданная искусственно конкуренция стимулирует развитие как новых, так и старых политических идей и образов. Реальное развитие и станет выходом Украины из реалий политического кризиса.

Лавченко Р.
НТУ «ХПИ»

ПОЛИТИЧЕСКАЯ РЕКЛАМА КАК ЭЛЕМЕНТ ПРЕДВЫБОРНОЙ КАМПАНИИ

В современном мире политика занимает одно из самых почетных мест. Ни для кого не секрет, что именно политические вопросы – самые волнующие и обсуждаемые. Экспертами по политике себя считают все, начиная от школьников и заканчивая пенсионерками у дома. Большинство населения свято уверено, что политика – это совсем простое и незамысловатое дело. И только незначительная часть людей догадывается, что мы находимся на спектакле вертепа – так называемого кукольного театра – и не видим, что происходит за пределами маленькой сценки, доступной нашему глазу. Нам трудно поверить,

что на самом деле не мы выбираем политического лидера, а его политтехнологи вынуждают нас выбирать именно этого кандидата. Одним из таких средств является политическая реклама.

Политическая реклама – это система политических коммуникаций, призванных изменять сознание и поведение людей в соответствии с политическими целями рекламодателя (в широком контексте – политических партий, движений, лидеров).

Особое место занимает политическая реклама в предвыборный период, ведь основной задачей любой политической партии или любого политического лидера является получение легитимной власти посредством выборов.

Главной целью такой политической рекламы является создание хорошего имиджа политика или партии. Их положительные характеристики выносятся на первый план и преувеличиваются, чтобы получить поддержку электората.

Предметом политической рекламы в таком случае является собственно партия, кандидат, их предвыборные программы.

Субъектом политической рекламы становится рекламодатель – политическая организация или деятель. Объектом – участники политического процесса, которые делают тот или иной выбор. Опираясь на рекламу, эти участники выбирают для себя курс политической ориентации, а в каждом конкретном случае они составляют определенную целевую аудиторию, в ситуации избирательной кампании – электоральные сегменты.

Политическая реклама пользуется и рациональными, и эмоциональными средствами воздействия на аудиторию. Она ориентируется как на сознательные, так и на бессознательные реакции реципиентов. Во время сегодняшних предвыборных кампаний все чаще используются специальные меры для достижения особо значимых политических целей. К ним относят не только сплетни и компромат на оппонента, но и манипулятивные технологии в политической коммуникации.

Конечно, политическая реклама существовала еще задолго до возникновения классических политических партий. Например, в конце XIX в. первые украинские политические партии печатали свои программы на небольших листах и раздавали эти листовки просто на улицах. Но со времен научно-технической революции реклама также сделала большой шаг вперед. Начиная со второй половины XX в., ни одна политическая кампания не

обходилась без публикаций в средствах массовой информации, рекламных листовок и, самое главное, рекламных лозунгов.

Политическая реклама в Украине также стала довольно распространенным явлением. В предвыборной президентской кампании 2010 года кандидаты на пост Президента страны также активно использовали антирекламу и контррекламу. Яркий пример антирекламы могут быть рекламные ролики, которые транслировали в предвыборный период на всеукраинских каналах «1 + 1» и «Интер».

В предвыборный период прошлых лет на всеукраинские телеканалы вышел агитационный рекламный ролик партии БЮТ «Она работает». В ролике синхронизации Юлии Тимошенко чередуется с видео, в котором тогдашний премьер-министр посещает заводы, предприятия, где общается с людьми. Главным слоганом стали слова: «Она работает, она – это Украина».

Макарчук В.

НТУ «ХПИ»

ОБ ОСОБЕННОСТЯХ УКРАИНСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ

Политическая элита представляет из себя слой общества, который занимает командные посты и управляет обществом. Зачастую это профессионалы в политике, которые наделены некоторыми полномочиями и функциями.

В Украине благодаря ее уникальному историческому развитию, традициям, проблемам и противоречиям со временем образовалась своеобразная политическая элита. В становлении украинской политической элиты можно выделить большой спектр проблем и особенностей. Элита в нашем государстве, как правило, обладает властью и материальными ценностями, но не высокими моральными качествами. Это свидетельствует о том, что власть можно купить. Отсюда и вытекает столь низкое доверие к политикам.

Украинская политическая элита в ходе своей деятельности старается сначала удовлетворить личные потребности, дать привилегии своему окружению, а после этого уже могут и учитывать общество. Как мне кажется политическая элита, имея денежные средства, престиж, высокий статус, не

должна заботиться о собственных интересах, а заниматься поддержкой населения.

Учитывая специфическое формирование современной элиты можно сказать, что у власти в данный период не мало людей, у которых уровень подготовленности не на должном уровне, как для правительства. Как известно политическая элита дифференцирована, но в других государствах видно взаимодействие элит, в Украине же существует борьба элит. Как известно из басни Крылова, до добра это не доведет. Имеет место и усиление социального разрыва между элитой и обществом. Представители элиты Украины научились бороться за власть. Именно побеждать в борьбе за власть и является основным критерием отечественной элиты. Однако КПД политиков Украины и качество реализации своих идей остается слишком низким.

Таким образом, политическая элита Украины сегодня не способна качественно выполнять функции, возложенные на нее из-за низкого профессионализма, не умения договариваться и отчуждения элиты от населения. Для дальнейшего политического развития украинского общества необходимо уже сейчас воспитывать и формировать политическую элиту учитывая существующие недостатки.

Manzhos A.

Petro Vasylenko Kharkiv National
Technical University of Agriculture

POLITICAL TECHNOLOGIES: BASIC PRINCIPLES

Political technologies are the implementation of this technology power. The struggle for power, its retention and use generates a multiplicity of political technologies aimed at gaining and maintaining political and spiritual power, the power over the minds and hearts of people of public opinion. Political technologies are method of resolving political issues, policy development, its implementation, the implementation of practical politics. Scope of the technology is, as a rule, in the plane of the practical activities of political entities to implement the policy worked out and the achievement of specific policy goals and objectives.

The purpose of political technologies – optimization of the execution policy subjects of their tasks and duties by rational means of priority actions to develop an

appropriate algorithm of actions. All diversity policy processing methods can be reduced to three types:

- Analytical (technology acquisition and analysis of political information);
- Decision (technology policy decision);
- Mobilizing (technology forcing support for a political solution to great masses of population)

In politics, a manipulation meant a special kind of exposure, when the manipulator encourages people to take action, which he did not intend to carry out at the moment.

We should take into the consideration also the disadvantages of political technologies. In situations of instability and uncertainty in society classic political technology expected results do not bring the largest number of votes collected by political leaders are not those who better understand social problems, and those who better understand the electorate, take into account the multidimensional spectrum of interests, attitudes and expectations. Success does not come to those political leaders who want to understand the current political situation, and to those who are more promising, demonstrating its efficiency and thrift, while playing in paternalism and “social concern”.

Nevertheless, nowadays political technologies became important instrument in policymaking and modern political development.

Маркелов И. В.

НТУ «ХПИ»

УКРАИНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: ПОЛИТИКО-СИСТЕМНЫЙ АСПЕКТ

Для системного понимания политического процесса необходимо учитывать внутреннюю логику циклического развития политической системы. Логинов А. В. в своей работе “Концепция цикличности в истории политической мысли” (2011 г.) разработал циклическую модель, состоящую из пяти политических циклов, которые последовательно проходит любая политическая система: рождение (созидание новых идей), рост (распространений идей), зрелость (реализация созревшей государственной идеи и стабилизация), подведение итогов (систематизация), переход (накопление ресурсов и новый кризис).

На основе системного рассмотрения многочисленных процессов в Украине в настоящий момент происходит чередование процессов дифференциации и консолидации. Многообразные процессы, характерные для сектора дифференциации, соответствуют обновлению системы новыми идеями, вовлечению в мировое сообщество новых регионов, процессам децентрализации и первоначального накопления капитала и другим подобным процессам. Многообразные процессы, характерные для консолидации, соответствуют замедлению инновационного обновления; эксплуатации ранее разведанных ресурсов; постепенному исчерпанию системой внутренних возможностей для дальнейшего развития; процессы централизации и другие подобные процессы.

На свойства и возможности государства Украины влияет информационное пространство политики. Складывающееся информационное пространство Украины выражается в изменении специфических правил политической игры, при которых государство уже не владеет монополией на свои политические продукты и вынуждено остро конкурировать со своими оппонентами за продвижение той или иной информации. Сегодня наше общество в Украине совершенно другое, нежели в 2000-е годы. Стало больше образованных людей. Достаточно развита политическая конкуренция. Наступил век информационных технологий. Конечно же, отрицательные моменты тоже присутствуют. И одним из примеров является коррупция со всеми вытекающими отрицательными моментами. Государство проводит комплекс антикоррупционных мероприятий эффективен в какой-то степени, но конечного результата, к которому мы все стремимся, не будет до тех пор, пока каждый человек не решит для себя, что всего нужно добиваться честными, законными путями.

В целом же, имеющиеся концепции нового мирового порядка в контексте современных глобализационных трансформаций является попыткой осмыслить особенности существующих изменений современного мира, предсказать изменения мира будущего, а также, и это главное, сформировать согласованный подход и сбалансированную модель для дальнейшего конструирования и, наконец, реализации будущего нового мирового порядка.

По мнению украинского политолога В. Карасева победа Трампа на президентских выборах означает по сути выход США из глобализации. Скорее

всього, новий президент не буде займатися Європою і Україною, як це було раніше. Глобальна конструкція почне змінюватися. У нас же все зав'язано на глобальний тренд, і курс – повністю на Захід. В цьому столітті буде прослідковуватися чітке розмежування для держав: або воно сильне, або слабе, або «державство-менеджер», або «державство-пролетарий». В цілому ми на порозі колосальних змін, що може спровокувати наші внутрішні зміни в сторону посилення державності. Нарешті-то, можливо, головною метою для наших властей стане відмова від збагачення і прикриття цього збагачення хибними цілями, і настане чітке розуміння – або в ЄС, або в ТС. Третього не дано.

Назаренко Д.О

НТУ «ХП»

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах глобалізації, коли інтеграційні процеси набувають все більшого характеру, а зараз формуються умови й дестабілізації цих процесів, актуальним є питання проведення успішної зовнішньої політики, яка повинна захищати державний суверенітет, економічний розвиток, національну безпеку.

Ця глобальна проблема актуальна сьогодні і для України, адже асоційоване членство в ЄС і створення зони вільної торгівлі, що є першим етапом європейської інтеграції принесли країні економічну та політичну нестабільність. Слід зазначити, що своєчасно не були розглянуті ще два варіанти: підписання договору, який вже підписаний, але не ратифікований ВРУ, з країнами членами СНД про створення зони вільної торгівлі; або відмова від інтеграційних процесів, можливість діяти на міжнародній арені, займаючи нейтральну позицію. Позицію. По-скільки досить часто міжнародне право стає інструментом для домінуючих учасників по відношенню до слабких учасників міжнародної системи і забезпечує лише задоволення їхніх інтересів, а дивлячись з точки зору політичного реалізму, кожен учасник захищає себе власними силами, а потенціал української держави є яскравим прикладом неспроможності.

Саме вирішення цієї проблеми, пов'язаної з визначенням зовнішньополітичного курсу, стає точкою опори для розв'язання інших проблем. Але крім цих проблем існують і внутрішні, наприклад: стабільність

інститутів, верховенство закону, демократичний режим, захист прав меншин, існування ринкової економіки, наявність конкуренції та конкурентоспроможності.

Наступною проблемою є формування політичного лідера. Народ не довіряє владі, не довіряє опозиції. Люди збагнули, що формуванням політичного лідера займаються всі, це є як бренд. Над образом працюють іміджмейкери, піар компанії і т. п. Тобто, зараз є проблема в тому, що політичний лідер не є справжнім та існує недовіра до влади взагалі. Сильний лідер надасть політичну інтеграцію, яка позитивно вплине на інституційну структуру політичної системи України, внаслідок чого будуть вирішені наступні проблеми:

- проблема домінування неформальних інститутів над формальними (прописані у Конституції України чіткі правила гри);
- «проблема незбалансованості системи стримувань і противаг (надання взаємно обмежуючих повноважень гілкам влади, незалежність судової гілки);
- проблема відсутності концепції етнополітики по відношенню до етнічних меншин (визначення статусу кримських татар, русинів, росіян, які є найбільшими етнічними групами, що проживають на території України).

Все це сприятиме демократизації політичного режиму та припиненню військових дій на Сході країни.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в Україні є безліч не вирішених політичних проблем і їх вирішення залежить, перш за все, у наведенні порядку у власній оселі. Якщо Україна у себе вдома вирішить політичні, екологічні, демографічні й інші проблеми – це вже буде вагомим її внеском у розв'язання загальносвітових проблем.

Наконечная А. А.
НТУ «ХПИ»

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПОЛИТИЧЕСКОГО ВЛИЯНИЯ

Политическое влияние – это уровень, эффективность, масштабы воздействия субъектов политики государств, партий, различных политических лидеров, сил на социальные слои, национальные образования, на жизнедеятельность общества в целом, международную жизнь.

В политике практикуется множество стратегий давления, наиболее распространёнными на наш взгляд являются следующие: политический имидж иначе можно назвать стратегическим образом. Это сложившийся в массовом сознании и имеющий характер стереотипа, эмоционально окрашенный образ политического лидера. Данный метод влияет на узнаваемость образа политика в обществе, что в свою очередь отражается на популярности; использование фланкирующих организаций и групп давления – помогает усиливать влияние партий на различные социальные слои и группы (молодёжный союз, женское объединение, социальные комитеты, коммунально-политическое объединение, объединение среднего сословия, экономическое). Существенную поддержку политической власти создают группы давления, которые формируются на основе партий и других социальных институтов общества с целью оказания давления на какие-либо политические институты для проведения желательных решений или предупреждения нежелательных; выборы – это один из наиболее важных механизмов, который регулирует массовое политическое поведение. Они дают возможность данному правительству говорить о своей легитимности, о поддержке своего политического курса широкими слоями населения; политическое манипулирование – это грамотно выстроенный, эффективный метод управления, благодаря которому осуществляется конструктивный диалог между народом и властью. Технология общегосударственного манипулирования основывается на систематическом внедрении в массовое сознание социально-политических мифов, иллюзий, идей, норм, ценностей, которые должны восприниматься без критического осмысления, на веру; политическая реклама – это реклама, направленная на изменение политического поведения общества или его части в условиях политического выбора. По своим принципам и функциям она представляет собой комплекс специфических форм и методов неличного представления и продвижения политических сил, идей, способствующих как для изменения общества в целом или достижению отдельных политических целей; политический терроризм – метод политической борьбы, который связан с осуществлением насильственных вооруженных акций с целью устрашения и подавления политических противников. Он имеет своей целью нагнетание страха среди населения и оказание вследствие этого воздействия на власть.

Каждый из этих тактик выполняет определенные функции в осуществлении политической власти. Однако существует еще одна спорная стратегия – это использование несовершеннолетних в предвыборной агитации. Дети символизируют уверенность в завтрашнем дне, а также дает множество маневров для создания слоганов. Например, «Спасем детей от войны», «Обеспечим нашим детям светлое будущее». Использование собственных детей укрепляет имидж кандидата, как человека семейного. Если избиратель видит, что деятельность кандидата направлена на благо детей, то есть будущее страны, его авторитет повышается многократно. Ряд партий используют данный метод, изображая детей на своей агитационной символике.

Политическое влияние представляет собой совокупность политических субъектов оказывающих целенаправленное воздействие на различные социальные институты. Существует ряд наиболее популярных стратегий влияния, однако наибольший интерес представляет использования несовершеннолетних в предвыборной агитации. Дети всегда являлись излюбленным объектом политической рекламы, т.к. избиратель любит детей – это беспроигрышный вариант для агитаций. Рейтинги политика, использующего в своих предвыборных слоганах упоминание детей, значительно выше, чем у других кандидатов. Политтехнологи различных стран мира используют подобную стратегию.

Панарина О.

НТУ «ХПИ»

АНАЛИЗ ПРЕИМУЩЕСТВ И НЕДОСТАТКОВ РАЗЛИЧНЫХ ТИПОВ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ, ОПРОБОВАННЫХ В УКРАИНЕ

В современной Украине существует проблема поиска оптимальной модели избирательной системы, поскольку с момента обретения независимости в нашем государстве существовали и мажоритарная, и смешанная и пропорциональная системы, однако ни одна из них не стала ключевой для страны.

Сейчас в Украине действует смешанная избирательная система, ее сущность заключается в том, что одна часть депутатских мандатов распределяется на основе принципов мажоритарной системы, а другая – в соответствии с принципами пропорциональной системы. В результате

применения смешанной избирательной системы на протяжении последних десятилетий во многих странах мира, было подтверждено привлекательность этой системы для рядового избирателя по сравнению с мажоритарной системой.

Введение смешанной избирательной системы имеет целью устранение недостатков мажоритарной и пропорциональной систем и совместить их преимущества. Так, мажоритарная система достаточно результативна и проста в применении. Хотя в то же время она имеет ряд недостатков: искажение результатов голосования; неучтенность значительного количества голосов избирателей; в парламент попадают только крупные политические партии.

Наряду с недостатками можно выделить такие преимущества мажоритарной избирательной системы: наличие постоянной связи между кандидатом и избирателями округа; персонификация выборов: избиратели голосуют за конкретного человека, которого могут увидеть и оценить; потенциальный демократизм; простота в подсчете голосов; возможность контроля за деятельностью депутата, его ответственность перед избирателями; труд депутата в интересах избирателей округа; содействие прохождению в парламент крупных политических партий и соответственно содействие парламентской и правительственной стабильности; свобода действий депутата, поскольку он зависит только от избирателей округа.

Вторым типом избирательной системы является пропорциональная система: депутатские мандаты распределяются прямопропорционально поданному за ту или иную политическую партию количеству голосов избирателей. Пропорциональная система имеет ряд существенных отличий от описанной выше мажоритарной системы. При пропорциональной системе подсчет голосов избирателей проводится не в рамках одномандатного округа, а по многомандатным округам.

Пропорциональная избирательная система имеет следующие преимущества: распределение голосов избирателей пропорционально; учет интересов различных общественных групп; минимизируются возможности для фальсификаций результатов волеизъявления граждан; происходит содействие развитию партийной системы и партийной идеологии; делает невозможным попадание в парламент радикальных региональных политических партий;

депутат, имея поддержку политической партии имеет гораздо больше возможностей, чтобы выполнить предвыборные обещания.

Однако пропорциональная избирательная система имеет и много негативных черт: избиратели голосуют не за конкретных людей, а за партийный список, в котором могут оказаться неизвестные, некомпетентные, непопулярные политики; отсутствие тесной связи, контактов между депутатами и избирателями, поскольку депутата избирают не избиратели конкретного избирательного округа, а избирательный корпус всей страны; довольно сложная система подсчета голосов; отсутствие персональной ответственности депутата перед избирателями за свои действия; ограничение свободы действий депутата, его зависимость от партийного руководства; покупка мест в партийных списках.

Для преодоления этих недостатков вводится смешанная избирательная система, которая вбирает в себя преимущества пропорциональной и мажоритарной избирательной систем. Итак, отечественная практика изменений избирательных систем показывает то, что совершенной избирательной системы в природе не существует и существовать не может, однако, я считаю, что смешанная система самая оптимальная модель избирательной системы для Украины.

Перебейнос В.Л.

НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМЫ ПОЛИТИЧЕСКОГО ЛИДЕРСТВА

Среди основных и самых важных проблем общественного развития в современном мире на первом месте стоит проблема политического лидерства – поиска и выдвижения на решающие политические и государственные посты новых людей, способных на преобразование государства в лучшую сторону и на проведение политики улучшающей жизнь населения страны.

Актуальность этой проблематики обусловлена не только теоретическими интересами и целями, не только запросами практики, но и всей предшествующей историей нашего общества.

Политическое лидерство означает не только поведение людей, находящихся на высших ступенях власти, но и тех, кто находится на среднем и более низком уровне; не только монархов, президентов и премьеров, но и

губернаторов, мэров, лидеров партийных организаций и т.п. Под политическим лидерством имеется в виду не только лидерство отдельных личностей, но и «коллективное лидерство» и взаимодействие лидера со своими последователями как единое образование. Это означает существование лидерств не только в определенном типе общественных институтов (например, партии, законодательной власти или бюрократии) или в политических процессах (например, в процессах принятия политических решений, выборов и революций); пожалуй, не найдется такой сферы общественной жизни, где бы ни существовало лидерства.

Лидерство в политике выполняет важнейшую мобилизационную функцию. Вокруг лидера сплачиваются группы, социальные слои, нация в целом. Многие исследователи политического лидерства считают, что многообразные социальные интересы только с приходом лидера получают четкое оформление и переносятся в центр политической жизни. Лидер способствует политической самоидентификации индивидов, социальных групп, слоев. Действуя на людей в массе, лидеры способны воодушевлять и повести их за собой на реализацию самых сложных задач, требующих от граждан и мужества, и жертвенности, и героизма. Прошедшее время подтвердило необходимость выдвижения на руководящие посты политических лидеров нового, демократического типа способных вести подлинную борьбу за влияние в среде граждан, доказывающих свою способность управлять словом и делом.

Наиболее характерная ошибка современных лидеров – это подмена цели средствами ее достижения. Так было в истории не раз, это история продолжается и в современных условиях. Без сомнения ясно, что глубокая разработка механизмов достижения поставленных целей является важнейшим элементом деятельности политического лидера, но совершенно недопустимо смешение целей и средств. Проблемы лидерства обострились в связи с общей политизацией жизни, нынешним усилением политического соперничества и политической борьбы. Необузданные политические амбиции, притязания, популизм могут приносить существенный урон. Все большее значение в наше время приобретают проблемы формирования “команды” лидера и вовлечение в активную деятельность молодых лидеров.

Лидерство и лидеры – сфера деликатная и тонкая. В ней легко нарушить меру, сорваться в области неудач, реже впасть в крайности – то ли чрезмерно

преувеличить роль лидера, то ли серьезно недооценить лидера, его возможности, способности, не воспользоваться ими. Тут многое зависит и от непосредственного окружения, “команды”, круга помощников, советников, экспертов, консультантов и т. д. Естественно, что каждый и должен и вправе играть свою роль и не поддаваться искушениям политики и власти.

Петров О. В.

НТУ «ХП»

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

В сучасному світі політика займає одне з найпочесніших місць. Ні для кого не є секретом, що саме політичні питання – найбільш хвилюючі та обговорювані. Експертами з політики себе вважають усі, починаючи від школярів і завершуючи пенсіонерками біля дому. Більшість населення свято впевнена, що політика – це зовсім проста і нехитра справа. І тільки незначна частина людей здогадується, що ми знаходимось на виставі вертепу – так званого лялькового театру – і не бачимо, що коїться за межами маленької сценки, доступної нашому оку. Нам важко повірити, що насправді не ми обираємо політичного лідера, а його політтехнологи змушують нас обирати саме цього кандидата. Одним з таких засобів є політична реклама. Політична реклама – це система політичних комунікацій, покликаних змінювати свідомість і поведінку людей у відповідності до політичних цілей рекламодавця (у широкому контексті – політичних партій, рухів, лідерів).

Особливе місце займає політична реклама у передвиборчий період, адже основним завданням будь-якої політичної партії або будь-якого політичного лідера є здобуття легітимної влади за допомогою виборів. Головною метою такої політичної реклами є створення гарного іміджу політика або партії. Їхні позитивні характеристики виносяться на перший план і перебільшуються, аби отримати підтримку електорату. Предметом політичної реклами в такому разі є власне партія, кандидат, їхні передвиборчі програми.

Політична реклама в Україні також стала досить поширеним явищем. У передвиборній президентській кампанії 2010 року кандидати на пост Президента країни також активно використовували антирекламу та контррекламу. Яскравий прикладом антиреклами можуть бути рекламні

ролики, які транслювали у передвиборчий період на всеукраїнських каналах «1+1» та «Інтер».

Така політична реклама створена з порушенням етичних норм політичної реклами, що є порушенням етичних норм політичної культури. Варто зазначити, що українські політики досить часто використовують аналогічні методи контрреклами. Наприклад, під час передвиборчої кампанії 2004 року у пресі активно обговорювалося питання відсутності українського громадянства у Катерини Ющенко, дружини на той час кандидата у президенти Віктора Ющенко. Такі кроки свідчать про низький рівень політичної культури загалом, а також про дієвість політичної реклами. За допомогою правильно підбраного звукоряду і ряду світлин у більшості українців формується певний образ того чи іншого політичного лідера або політичної партії. Саме тому можна говорити про те, що політична реклама є надзвичайно важливим елементом передвиборчої кампанії.

Пономарьов С. Ю.

НТУ «ХП»

ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сьогодні нові інформаційні технології суттєво змінюють спосіб життя людини та проникають в кожную сферу життя суспільства. Кількість доступних джерел інформації для спеціалістів у будь-якій сфері і тим більше у політичній, має не аби яке значення, що підтверджує вислів Н. Ротшільда «хто володіє інформацією, той володіє світом». Тож, важливість мережі Інтернет ніхто не в змозі заперечити. Інтернет-середовище засноване на базових цінностях демократичного суспільства, таких, як свобода слова, політичний плюралізм, вільний доступ до інформації, свобода організацій та зібрань. Такі принципи дають змогу постійно отримувати альтернативу власній думці, і порівнювати її з офіційною позицією політичної влади.

На сьогоднішній день Інтернет вже активно використовується різними суб'єктами політичного життя. Можна стверджувати з упевненістю, що перемогти в боротьбі за владу не маючи доступу до ЗМІ та мережі Інтернет практично не можливо, адже це найдієвіше способи впливу на електорат. Говорячи про останнє, то так як і будь-яке соціальне явище воно теж має як і позитивні, так і негативні сторони.

Комп'ютерна мережа Інтернет є дуже впливовою і тому широко використовується для вирішення політичних задач, адже охоплює відразу три основні напрямки взаємодії з громадянами, а саме масовий, груповий та міжособистісний та діє на локальному, національному і, навіть світовому масштабі. Іншими словами, щоб досягнути успіху на політичній арені використання даної мережі є необхідною умовою.

Можна виділити декілька найважливіших засобів впливу на формування політичної громадської думки, це:

1. Використання політичних сайтів, що є джерелом інформації про політичного суб'єкта, його біографія, погляди, публікації статей та книг;
2. Блоги – веб-сайти, створені для розміщення інформації на будь-яку тему та її обговорення;
3. Соціальні мережі – веб-сторінка, що дозволяє містити в собі анкети про певну особу та мати можливість безпосереднього спілкування з іншими користувачами.

Серед переваг Інтернету можна виокремити легкість та практичність доступу та розміщення будь-якої інформації, можливість дискусій, відсутність меж, як у часі так і в просторі, також варто виокремити те, що кожен може висловити свою думку про те чи інше явище і тим самим підвищити свою політичну активність. Також не можна не відмітити політичну рекламу в Інтернеті, яка має досить вагомий вплив та може досить довго зберігатися.

Слід назвати і негативні сторони, а саме: спотворення інформації, тобто приховання реальності та надання дезінформації; досить великий значення естетичних форм впливу; розподіл єдиної проблеми на мілкі частини таким чином, щоб користувач не зміг її осмислити; суспільна думка дуже часто визначається виборчою увагою.

Отже, взаємодія Інтернету та політики у сучасному світі має такі, два основні аспекти:

- Залучення громадян до активної участі у політичному житті суспільства та можливість ведення безпосереднього діалогу між владою та народом, зменшення нерівності політичних можливостей;
- Досить високий рівень маніпуляції в мережі Інтернет, надання недостовірної інформації, її перекручування;

Таким чином, використання мережі Інтернет у діяльності суб'єктів політики є необхідною умовою модернізації та вдосконалення самої політичної системи. Інтернет як нове інформаційно-комунікаційне середовище надає нові можливості для ведення передвиборчих кампаній, надає різноманітні канали взаємодії з виборцями. Тож, підводячи підсумки варто зазначити, що розвиток даної web-технології неодмінно має продовжуватись, але як засіб масової комунікації потребує державного втручання у вигляді прийняття законів, що регулюють діяльність, пов'язану з поширенням нових технологій та інформації загалом.

Пыткина А. С.
НТУ «ХПИ»

МУЗЫКА И ПОЛИТИКА

Музыка является творческим направлением и на первый взгляд никакой политической особенностью не обладает. Однако музыка обладает определенными свойствами во многих сферах, в том числе и в политике. Нередко она влияет не только на массы конкретного общества, но и на целый мир. Молодежь, из-за недостаточно развитых способностей к пониманию и осознанию политической ситуации в стране, наиболее восприимчива к эмоционально образной стороне в политических процессах, что позволяет активно использовать различные виды искусства, в том числе музыку, в политической социализации молодежи. Так в СССР присутствовали советские массово-патриотические песни. Было огромное количество песен о Ленине, такое же количество песен о партии; еще больше, чем песен о партии, было песен о комсомоле. Запрещались: игра на «западных» инструментах (саксафон, брасс, труба), стили музыки (джаз, блюз), группы «Beatles», «Scorpions», «Queen».

На данный момент в современной Украине можно также проследить разделение музыки на протестную, патриотическую и поддерживающую существующую власть. Протестная музыка чаще всего создается в стиле социального рэпа или альтернативного рока, панк-рока. (Скрябин, который в своих песнях поддерживал Украину как страну, но был против политической власти). Проанализировав тексты песен, можно выявить наиболее острые, по мнению авторов, проблемы: неэффективное функционирование существующей

политической системы, экономический кризис, безответственность власти, проблемы преступности и др.

Композиции, поддерживающие существующую власть: ярким примером такой политической песни является гимн Оранжевой Революции в Украине 2004г. «Разом нас багато, нас не подолати». Основная информация данной песни лёгкая и запоминающаяся, мелодия и ритм – простые и примитивные, что сделало из неё оружие управления толпой (за короткий срок стала символом Майдана 2004 г.).

После расстрела Небесной сотни и бегства «легитимного» президента на всю страну прогремел русскоязычный рэппер Ярмак, который написал манифест новой Украины – 22 («Моя страна не упадет на колени») со словами «не помешает нам никто свободой напиться, пока в каждом из нас живет душа украинца». Музыка оказывает влияние на формирование политического имиджа и мифа. Она используется как фон для подачи информации. Кроме того, музыка полноценно выполняет функции агитатора и информатора для общества. Несомненно, для эффективного влияния на человека нужно учитывать и особенности аудиовосприятия. С помощью методов якоря (приятное музыкальное сопровождение, ритмичность мелодии) можно укоренить в сознании человека позитивный образ политика и его политической программы. Организации агитационных концертов, публичные заявления звезд шоу-бизнеса, в поддержку тех или иных политических сил часто являются частью избирательных кампаний. Музыка, как инструмент, может улучшать или ухудшать отношения между странами. Публичные выражения сочувствия, проведение благотворительных концертов одного государства в помощь другому может вызывать улучшение международных отношений, укреплять дружбу государств на международной арене. С другой стороны, песни, отражающие культурные и политические ориентации, могут стать причинами конфликтов на государственном уровне. В нашей стране часть музыкантов работают на политику, потому что они разделяют те или иные политические ценности. В большинстве случаев музыканты очень слабо разбираются в тонкостях политики – какая партия, какие цели, задачи. Они чисто интуитивно подходят: симпатичен или несимпатичен. Однако чего на самом деле эта партия добивается, и кто за ней может стоять – не предается особому глубокому анализу. На мой взгляд, нельзя, чтобы через музыку и искусство, выражали

какие-либо политические взгляды и идеи. Это делает музыку еще одним орудием в иногда не совсем честной борьбе за власть.

Сакун Т. В.

НТУ «ХП»

СПОРТ І ПОЛІТИКА

Спорт і політика – це схожі прояви різнопланової людської суті. Вони близькі за дією та впливом на спільноту, вони мають схожі засоби суспільного прояву і дуже часто мають на меті досягнення схожих цілей. Спорт і політика доповнюють одне одного, та своїми специфічними засобами намагаються вирішити нагальні проблеми.

Від моменту проведення перших змагань спорт історично пов'язаний з політикою. Тому проблема взаємин між спортом і політикою завжди була й залишається в центрі уваги соціології, зокрема такої її галузі, як соціологія спорту. Спектр думок із приводу взаємин спорту й політики коливається між двома протилежними полюсами: одні дослідники вважають, що спорт не повинен мати нічого спільного з політикою («Спорт – поза політикою»), інші вважають, що спорт за своєю суттю є політичним явищем.

До 20-их років ХХ століття спорт став професійним, став спортом високих досягнень. Таким чином, встановлення світових рекордів і просто перемога в Олімпійських іграх, особливо в неофіційному загальнокомандному заліку давали можливість країні-переможцю показати всі переваги своєї суспільно-політичної системи та завоювати міжнародний авторитет;

У 20-ті – 30-і роки відбулася популяризація спорту як видовища і розваги. Починаючи з 20-их років по радіо велися спортивні трансляції, в газетах друкувалися спортивні колонки. Спорт перетворився на комерційний продукт. Поява в середині 30-их років режимів, зацікавлених у використанні Олімпійського руху в своїх інтересах. Завдання спорту полягає у створенні національного почуття ідентифікації та національного престижу. З іншого боку, спорт може розглядатися як політичний засіб для визнання або невизнання інших націй. Престижність великого спорту в змаганнях країн і політичних систем перетворює перемоги й поразки спортсменів на символи держав, націй і політичних систем, до яких належать спортсмени.

Слід зазначити ще один аспект взаємовпливу політики та спорту як у нашій країні, так і в інших пострадянських країнах, що полягає у використанні як самого спорту, так і відомих спортсменів для одержання політичних дивідендів. Однак не тільки політики використовують спорт у своїх цілях. Чемпіони спорту теж не можуть жити без політики. Як писав німецький дослідник Г. Воннебергер, що спорт, крім усього іншого, – це «форма прояву рівня досягнень країни й сфера мирного співіснування держав з різним суспільним ладом».

Відзначимо, що сьогодні все більш активне використання спорту як важеля виборчих кампаній здійснюється завдяки засобам масової інформації.

Політика та спорт настільки пов'язані, що сьогодні важко уявити будь-яке змагання на найвищому рівні, яке б було повністю вільне від політичного підтексту. Зважаючи на майже все життя, хочеться думати: спорт краще за політику, адже у спорті більш прозорі та прийнятні правила. Але це дуже дискусійне питання. Єдине, у чому я досить впевнена, це те, що великого спорту без політичної складової, на превеликий жаль, не існує. І поки існує спорт, політика буде грати у ньому велику, можливо, визначальну, роль.

Самило И. Ю.
НТУ «ХПИ»

К ВОПРОСУ О КУЛЬТЕ ЛИЧНОСТИ

В политологии понятие культа личности трактуется как возвеличивание отдельной личности (государственного деятеля). Культ личности один из основных признаков авторитарного режима. Вся власть сосредоточена в руках одной osoby (президента, короля, фюрера, пр.). Другие органы власти (парламент, судебная система и др.) находятся в прямом подчинении в правителя. Прошедший XX век был богат на исторические события, в этом веке произошли обе мировые войны, обрели власть и были свергнуты правители-диктаторы, а на геополитической карте мира случились значительные изменения.

В XX веке всему миру стало известно понятие культа личности как основы автократии и тоталитаризма. Политика ООН после Второй мировой войны и ряда других международных союзов была направлена, в том числе и на противодействие появлению новых авторитарно-тоталитарных режимов. В XXI

веке мировую общественность вновь взволновали разговоры о появлении новых диктаторов. Политические аналитики и лидеры ряда государств заявляют, что президент РФ Владимир Путин является диктатором. По результатам опроса «Левада-Центра» в 2010 году, 27% россиян были уверены в наличии культа личности Путина, однако уже через 2 года их количество уменьшилось до 19%. Доверие населения к президенту РФ, после небольшого понижения в 2012 году, стало неуклонно расти, и согласно опросам «Левада-Центра», в 2015 году составило 86% .

Большинство граждан, полностью доверяющих Путину и одобряющих его политику, утверждают, что культа Путина в обществе нет – народ просто очень любит и уважает своего президента. Помимо очень высокого рейтинга Путина (для сравнения: наиболее высокий рейтинг Барака Обамы составлял 64%, Ангелы Меркель – 75%, Франсуа Олланда – примерно 45%), в российском обществе очевидны еще некоторые признаки культа личности действующего президента. Большинство россиян видели телепередачи о том, как В.В. Путин достал со дна Таманского залива две амфоры, летал на дельтаплане со стерхами, ездил на коне, отдыхал на охоте и рыбалке и др. Такие репортажи о президенте ряд политологов рассматривают как одну из составляющих культа личности, так как эти телепередачи и статьи направлены на то, чтобы создать для народа образ президента – «супермена». Некоторые политики, эксперты и рядовые граждане РФ признают наличие культа Путина в России, а другие это отрицают. Не следует забывать, что согласно Конституции, РФ является демократической федеративной республикой. Следует помнить, что в тридцатых годах прошлого века жители Германии считали своего фюрера лучшим правителем и массово одобряли его политический курс.

Страшилёв А. А.
НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМЫ ЛЕГИТИМНОСТИ ВЛАСТИ В УКРАИНЕ

Легитимность власти определяется как согласия граждан или признание ими права определённым личностям распространять свое влияние на них по управлению обществом. Согласие можно получить разными способами, но если оно получено в результате прямой угрозы или из за материальной выгоды,

такая власть не будет легитимной. В учениях Вебера это будет называться обычным господством, тогда как власть является господством легитимным.

Поэтому важным фактором легитимности является добровольное согласие на господство ввиду уверенности в компетентности или авторитете представителей, или системы власти. Проблема легитимности существовала всегда и была одной из важнейших проблем в мировой политической истории.

Проблемы легитимности власти в случае Украины возникают как раз из-за несоответствия обещаний, которые вливались в уши избирателям и общей политической и экономической картиной в стране. Образы действительности проявляются от разных политических сил, продолжая влиять на сознания граждан. Это приводит к тому, что легитимность становится «Фрагментированной» то есть привязанной к конкретной политической партии, а не к целой системе.

Стоит обратить внимание на ещё один компонент. Доминирование частной сферы приводит к «Приватизации» общественной жизни. Общественные связи осознаются как средство для собственной самореализации и достижение своих личных целей, а не общественных.

Таким же средством становится политика. Меняется даже ее понимание – всё чаще мы представляем политику как мощное средство для реализации своих целей (заработка денег и т.п.), она становится ещё одной отраслью бизнеса, а большинство поступков политических деятелей мы объясняем с учётом их экономической выгоды – ведь для нас нет другого объяснение их поступкам. И такие отношение к политике не редкость. Последние выборы зафиксировали – наряду с падением уровня политической активности – рост интереса к политике как к средству заработка и повышения материального положения. Поэтому понятно, почему столько людей, особенно молодёжь воспринимает приближение избирательной кампании как средство подзаработать.

Изложенные тенденции не способны объяснить всю полноты проблемы легитимности власти в Украине, однако в известной степени позволяют выделить ее важные аспекты. Как видим, легитимность образца начала XXI века вряд ли можно объяснить в классических веберовских терминах. Мало того, как показывают реалии, кризис легитимности уже не влечет за собой крах политического режима. Режим, который недостаточно легитимен в глазах

своего населения, продолжает существовать и развиваться по собственным законам.

Шевченко Д.С.

НТУ «ХП»

РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ПРОВАЛИ І ДОСЯГНЕННЯ

З 2014 року протягом триріччя Україна розвивається в умовах зовнішньої і внутрішньої турбулентності. Внутрішня ситуація в країні характеризувалася необхідністю вжиття владою соціально непопулярних заходів з «пакету реформ». І це за умови відсутності реальних альтернатив такої політики та обмеженості економічних можливостей для компенсації «тягаря реформ» для населення. Цей фактор, поруч з політичною кризою та прорахунками влади, призвів до падіння рівня довіри громадян до всіх владних інститутів, зумовив нестабільність парламентської коаліції та атаки на уряд з боку як опозиції, так і окремих членів коаліції, схильних до популізму. Разом з тим, Україні вдалося уникнути економічного, фінансового та політичного колапсу, загроза якого неодноразово поставала, та започаткувати процес реформ. У більшості сфер вони перебувають на етапі прийняття базових регуляторних актів, у деяких сферах – на етапі імплементації цих актів, і лише в окремих – реформи набули видимого характеру, коли створені інститути запрацювали. Це, своєю чергою, було зумовлене різним рівнем пріоритетності реформ у різних сферах, а також відсутністю внутрішньої цілісної стратегії реформ.

Однією з ключових реформ, що у майбутньому можуть стати «історією успіху» при належній подальшій імплементації, є реформа децентралізації. Головна мета уряду – надати місцевим бюджетам різних рівнів більше повноважень, створити стимули для економічного розвитку територій, підвищити ефективність використання державних коштів. Місцеві органи влади отримали не тільки додатковий ресурс за рахунок збільшення податкових надходжень, але і право самостійно затверджувати свої кошториси. Реальний ефект від децентралізації помітний не тільки за доходами, але і витратами: міста стали більше витрачати на будівництво, ЖКГ та капітальні видатки.

Найважливішою частиною реформи системи бюджетних витрат стала реформа держзакупівель. Її результати можна побачити у реалізації проекту ProZorro, запущеному в лютому 2015. У результаті зниження корупційної складової та збільшення конкуренції за цей час вдалося заощадити більше 3 млрд. гривень державних коштів. Також ця реформа стимулює розвиток українського підприємництва, крім того, компаніям відкривається доступ до ринку державних закупівель ЄС. Реформою, що доповнює оптимізацію бюджетних витрат, стало відкриття доступу до державних даних і понад 300 реєстрів, що стало лише частиною змін.

Цей список досягнень не є вичерпним, оскільки за деякими напрямками зміни проводилися у наявному законодавчому полі: очищення банківської системи від недієздатних банків, реструктуризація та істотне скорочення штату в деяких міністерствах і відомствах, диверсифікація поставок газу.

Серед провалів реформ можна зазначити відсутність комплексної стратегії довгострокового розвитку держави та її відходу від сировинного статусу. Реформа національної поліції, що спочатку створила позитивний ефект з появою нових патрулів, через деякий час виявилася імітацією переатестації старих кадрів, які раніше були замішані у кримінальних злочинах. Відкладення створення повноцінного ринку землі не дає можливості власникам земельних паїв вільно розпоряджатися власністю, а реформа гальмується під популістськими гаслами. Зі схожих причин, на кінець 2016 року провалилася реформа і приватизація держпідприємств, які продовжують створювати серйозні фінансові проблеми для держави.

Такий нерівномірний перебіг реформ, перебування реформ в окремих секторах у «латентній» фазі і відсутність їх позитивних ефектів, відчутних для більшості громадян, а також переважання серед «відчутних» реформ негативних ефектів, зумовили оцінки реформ у суспільстві переважно в діапазоні від «реформи взагалі не здійснюються» до «від реформ стало лише гірше», а також спричинило ефект розчарування. Через неуспіхи реформ урядові крісла можуть змінити господарів, а на політичну арену вийдуть нові політичні сили.

ПРОБЛЕМА НЕОФАШИЗМА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

К сожалению, проблема фашизма, который оставался в тени со времен окончания Второй мировой войны, вновь становится актуальной в наше время. Заново перерожденный и измененный тип фашизма носит название неофашизма. Особо проблема неофашизма заметна в странах Европы и СНГ и обусловлена столкновением культур из-за увеличивающегося количества иммигрантов из стран Ближнего Востока и Кавказа.

В данной работе будут кратко рассмотрены идейные источники фашизма и неофашизма, его социальная база и цели. В основном же будет затронут вопрос неофашизма в современном мире, будут рассмотрены варианты его развития и, наоборот, – подавления.

Неофашизм – это в первую очередь диктатура националистов. Если человек считает, что нация, к которой он принадлежит, выше и лучше других наций и он готов прибегнуть к экстремизму и насилию, дабы доказать это не согласным с ним, а также он отрицает гуманизм и демократию – он является неофашистом. Во многих случаях неофашизм начинает проявляться у людей, особенно у подростков в неявных формах. Когда человек не может реализовать себя в жизни, он начинает гордиться своей национальностью, в чем в принципе нет ничего плохого, но во многих случаях это перерастает в шовинизм, а затем и в неофашизм. Неофашизм существует во многих государствах, начиная от небольших маргинальных групп и заканчивая политическими партиями в виде радикально настроенных правых партий, находящихся на грани фашизма и не скрывающих своего шовинизма. Но в большинстве случаев неофашизм имеет очень незначительное влияние на электорат.

Незначительная поддержка неофашизма характерна в спокойное для государства время и при стабильной экономике. Но если спокойствие нарушить, допустим, приливом иммигрантов, то в народных массах могут пойти недовольства такими действиями и праворадикальные партии могут получить большую поддержку, что может нести опасность для жизни, как иммигрантов, так и граждан. Также неофашизм может набрать поддержку и в государствах, которые находятся в состоянии войны, как происходит и в Украине, когда обостряются отношения между, можно сказать, практически

одинаковыми нациями, и неонацизм получает политическую власть, как это происходит с Правым сектором и партией «Свобода». Можно сделать вывод, что в нынешнее время неонацизм в Украине проявляется как модное явление среди не до конца сформировавшегося разума молодёжи. По моему мнению, нельзя допускать развитие неонацизма в мире, он может оставаться на уровне маргинальных групп и не более. Нужно учитывать, что неонацизм действует подобно вирусу, он распространен повсеместно, и победить его невозможно, нужно только поддерживать иммунитет и вирус не проявит себя, ну а если организм ослаб, то бороться с вирусом нужно быстро и радикально.

Итак, неонацизм – явление крайней выраженной агрессивной степени национализма существует всегда и обостряется в сложные для государства моменты. Вызвано это тем, что общество делится на организованное меньшинство и неорганизованное большинство, которое всегда менее образованно, чем меньшинство. Если наступает кризис в политике, и находится идеологический вождь, который может собрать большинство и пообещать ему то, что оно хочет, можно организовать любой политический режим, в том числе и неонацизм.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Анціборенко Б. Р.
НТУ «ХП»

ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДІТЕЙ

Суперечки про визначення місця проживання дитини (дітей) при роздільному проживанні батьків є одними з найбільш складних в сімейному законодавстві. Місце проживання дітей при роздільному проживанні батьків встановлюється угодою батьків. За відсутності угоди суперечка між батьками вирішується в судовому порядку за участю органу опіки та піклування.

Вирішуючи питання про визначення місця проживання дитини (дітей) при роздільному проживанні батьків (незалежно від того, чи перебувають вони в шлюбі), необхідно розуміти, що місце проживання дитини визначається судом виходячи з його інтересів, а також з обов'язковим урахуванням думки дитини, яка досягла віку десяти років, за умови, що це не суперечить її інтересам. При цьому береться до уваги вік дитини, його прихильність до кожного з батьків, братів, сестер та інших членів сім'ї, моральні та особисті якості батьків, відносини, що існують між кожним з батьків і дитиною, можливість створення дитині умов для виховання і розвитку (з урахуванням роду діяльності і режиму роботи батьків, їх матеріального і сімейного стану, маючи на увазі, що саме по собі перевагу в матеріально-побутовому становищі одного з батьків не є безумовною підставою для задоволення вимог цього батька), а також інші обставини, що характеризують обстановку, яка склалася в місці проживання кожного з батьків.

Нерідко у такого роду справах за клопотанням одного з батьків або з ініціативи суду призначається психолого-психіатрична або психолого-педагогічна експертизи, висновок якої допомагає визначити психо-емоційний фон дитини, його ставлення до кожного з батьків. Як показує судова практика, при вирішенні питання про місце проживання дитини з одним з батьків пріоритет довгий час залишався на боці матері дитини. Однак, останнім часом, батьки різко активізувалися в таких суперечках, саме вони, все частіше і частіше, є ініціаторами подібного роду позовів, мотивуючи це тим, що вони зможуть дати гідне виховання та освіту своїм дітям, і суди виходили з інтересів

дитини та з урахуванням його думки не так уже й рідко задовольняють позови про визначення місця проживання дитини з батьком.

Позови про визначення місця проживання дитини (дітей) з одним з батьків тісно переплітаються з позовами про визначення порядку спілкування з дітьми. Слід зазначити, що після винесення рішення суду про визначення місця проживання дитини з одним з батьків, батько з яким залишився проживати дитина, не має права іншого з батьків, який проживає окремо від дитини чинити перешкоди в спілкуванні з ним. Не можна забувати, що, незважаючи на те, що дитина проживає з одним з батьків, у обох батьків рівні права, і вони зобов'язані нести рівні обов'язки щодо своїх дітей, зобов'язані в рівній мірі піклуватися про здоров'я, фізичний, психічний, духовний і моральний розвиток своїх дітей, до тих пір, поки хтось із них не буде позбавлений батьківських прав.

За станом на сьогоднішній день слід рекомендувати батькам, які не можуть дійти згоди про місце проживання дітей, звертатися за розв'язком цього конфлікту до професійних юристів через недостатньо чітке формулювання відповідних статей Кодексу.

Бабенко Д.О.

НТУ«ХП»

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТАЄМНИЦІ УСИНОВЛЕННЯ

В системі сімейних таємниць чільне місце займає таємниця усиновлення (удочеріння), яка взяла на себе функцію правової гарантії захисту прав сімей, котрі поклали на себе почесний обов'язок дати усиновленій дитині щастя домашнього вогнища. Усиновлення – це прийняття в сім'ю чужої (нерідної) неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки, тобто повноправного члена сім'ї. Для того, щоб усиновити дитину, перш за все, потрібно стати на облік кандидатів. Після цього, усиновлювачів знайомлять із базою даних про дітей, які мають юридичні підстави для усиновлення і перебувають на місцевому обліку, та відповідають вимогам кандидатів щодо віку, статі.

Знайомство та встановлення контакту з дитиною здійснюється лише за направленням служби у справах дітей або Міністерства соціальної політики України. Після звернення кандидатів із заявою про бажання усиновити дитину,

з якою встановлено контакт, готується висновок органу опіки та піклування про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини, який разом із документами своїми та дитини (дитячі документи надасть на запит служби керівник закладу, де виховується малюк) і заявою про усиновлення кандидати в усиновлювачі подають до суду за місцем перебування дитини.

Видача відомостей про усиновлення здійснюється лише судом за згодою усиновлювача, крім випадків, коли такі відомості потрібні правоохоронним органам, суду у зв'язку з цивільною чи кримінальною справою, яка є у їх провадженні. Таким чином, таємниця усиновлення охороняється законом. Для охорони інтересів осіб, які усиновлені, та усиновлювачів закон не лише передбачає заходи, які забезпечують збереження таємниці, але й встановлює відповідальність за її розголошення. Відповідно до ст. 168 КК України карається розголошення таємниці усиновлення всупереч волі усиновлювача.

Балацко А.Р.
НТУ «ХПИ»

ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ РОДИТЕЛЕЙ ПО ВОСПИТАНИЮ, ОБРАЗОВАНИЮ, ЗАЩИТЕ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ДЕТЕЙ

Необходимо отметить, что права и обязанности родителей носят временный характер, эти обязанности возникают с момента рождения ребенка и продолжают до наступления совершеннолетия, и в других случаях, установленных законодательством Украины. Равенство прав и обязанностей родителей в отношении детей должно соблюдаться не зависимо от наличия или отсутствия брака между родителями детей. Безусловно стоит отметить то что на родителей возложена обязанность осуществлять права родителей в интересах ребенка (под интересами ребенка понимается создание условий, необходимых для надлежащего воспитания, содержания, образования, развития, подготовке к дальнейшей самостоятельной жизни).

Родители несут ответственность за воспитание и развитие своих детей. Они обязаны заботиться о здоровье, физическом, психическом, духовном и нравственном развитии своих детей. Родители обязаны обеспечить получение детьми основного общего образования и создать все соответствующие условия для получения ими среднего (полного) общего образования.

Отдельно хочется остановиться на правах и обязанностях родителей по

защите прав и интересов детей. Родители являются законными представителями своих детей и выступают в защиту их прав и интересов в любых отношениях с физическими и юридическими лицами, и в том числе в судах. В случае разногласий между родителями и детьми органы опеки и попечительства обязаны предоставить представителя для защиты прав и интересов детей.

В заключение хочется отметить, то что права и обязанности родителей своими корнями уходят в область нравственности.

Балдіна Н.В.
НТУ «ХПИ»

ШТРАФ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ САНКЦІЇ

Термін "штраф" в перекладі з німецької "strafe" означає пеню, кару, стягнення за проступок. Однак сутність штрафу як виду адміністративного стягнення, завдяки поєднанню загальних рис штрафної (каральної) санкції та певних особливих властивостей, значно ширша й полягає не тільки в ущемленні майнових інтересів особи, що скоїла певне правопорушення (тобто винної особи).

Штраф є мірою відповідальності, правовим наслідком адміністративного правопорушення, що має на меті запобігання скоєнню нових правопорушень з боку цієї ж особи та інших осіб. Штраф передбачений як єдиний або альтернативний захід за більшість адміністративних правопорушень.

Адміністративному штрафу як різновиду штрафної (каральної) правової санкції притаманні такі риси: він є проявом державного примусу, тобто має каральний характер через протиправну поведінку; звертається на майно правопорушника, звідси - грошово-майновий характер; добровільний характер виконання поєднується із вживанням примусу в разі ухилення від виконання; містить у собі мету відшкодування матеріальної шкоди, завданої державі; йому властиві інші ознаки юридичних санкцій: запобіжний, виправно-виховний, правовідновлювальний характер.

Превентивний аспект адміністративного штрафу поділяється на конкретно-превентивний та загально-превентивний фактори.

Адміністративний штраф має чимало специфічних матеріальних та процесуально-правових властивостей.

Розміри адміністративних штрафів з урахуванням майнового стану винної особи залежать від ступеня суспільної шкоди адміністративних проступків, та не пов'язані, на відміну від фінансових штрафів, із потребою компенсування державі значних розмірів шкоди, завданої правопорушеннями.

Баранова Д.Г.
НТУ «ХПІ»

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ПРОБЛЕМА НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО ЄС

За даними ООН сьогодні в світі кожний третій працездатний не має роботи взагалі або має випадковий чи сезонний заробіток (750 млн. чол.). Тому безробіття є центральною соціальною проблемою сучасного суспільства.

Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних. Всі країни світу прикладають багато зусиль для подолання безробіття, але жодній ще не вдалося ліквідувати його повністю. З одного боку безробіття вважається важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великим суспільним лихом.

В Україні з кожним роком кількість безробітних зростає. Найвищий рівень зареєстрованого безробіття характерний для західних областей – Волинської, Житомирської, Закарпатської, Тернопільської, Львівської та Івано-Франківської. Найнижчі показники рівня безробіття спостерігаються в Одеській області, м. Києві. Існуюча ситуація погіршується існуванням скритого безробіття, що обумовлює викривлення даних щодо справжнього його масштабу. Так, сьогодні до складу безробітних офіційна статистика не включає 2млн. жителів сільської місцевості, які працюють у власних господарства; осіб, які мають неповну занятість, або мають тимчасові підробітки. На відміну від ЄС, в Україні існує значна кількість неофіційних безробітних, які не перебувають на обліку в центрах зайнятості, а, отже, не враховуються в офіційній статистиці. Для вирішення проблем у сфері зайнятості слід запровадити заходи, спрямовані на стимулювання розвитку малого бізнесу, який, як показує світовий досвід, може забезпечити більше 50% всіх робочих місць в економіці.

POLITICAL CULTURE OF UKRAINE: MODERN FEATURES AND PROBLEMS

To become a sustainable democracy Ukrainian political culture should be based on active citizenry that is ready to take responsibility for holding governance accountable. While during Euromaidan many Ukrainians were mobilized to stand up for human rights and fight with injustice, the level of political culture and understanding remains low. Disjointed political attitudes towards the new transition process: the majority of Ukrainians support (61%) the new political transition that began in February, but regional differences in opinions are significant. While support in the Western, Central and Northern Ukraine research is above 70%, in the East support for this transition only constitutes 30% of the population.

Ukrainians have limited understanding of civil society: They have troubles differentiating its functions from the government. When asked to provide examples of the civic initiatives that tackle specific issues they often name the work of the President or government agencies. Ukrainians want more accountable governance but not ready to be responsible for it: Many Ukrainians are in support of greater transparency and accountability but not ready to take steps to achieve it. Majority of Ukrainians want the candidates to open the data on the sources of funding (79%) and report that this information will influence their choice (67%). Ukrainians do not want to see parliamentarians who have a history of power abuse and corruption (84%) or hide their sources of income (83%). At the same time, very few think that voters should fund the parties they vote for (15%) and many are fine with the rich people funding the parties (41%). They also think that rich people (51%), businesses (33%) and Ukrainian government (31%) should fund civil society organizations. Very few Ukrainians are planning to engage in fighting corruption (8%) or monitoring of the government work (5%). Less than 1% of Ukrainians actually reported corrupt practices to relevant law enforcement or anti-corruption institution. On the level of state institutions, as it is mentioned by scientists, democratic partners of Ukraine should maintain pressure on the central state power to become more transparent and to delegate more competences to regional and local bodies. It should also not be forgotten that without an independent judicial system, which is free of corruption, even 'participant' citizens will never develop a habit of respecting the rule of law.

ЗАЩИТА ЖЕНСКИХ ПРАВ В РАМКАХ ГЕНДЕРНОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ

В мире нет ни одной страны, которая смогла бы победить все формы дискриминации. Гендерное неравенство в Украине – проблема, которая нуждается в конструктивном подходе и комплексном решении.

Эстимация заработных плат мужчин и женщин на украинском рынке труда показала, что оплата мужского труда по средним показателям превышает оплату женского на 30%. Данный факт имеет место быть даже в случае одинаковой занимаемой должности, образовании, тарифной сетке. Суть проблемы в том, что женщины склонны выбирать традиционно женские профессиональные области, такие как образование, здравоохранение и социальное обеспечение, административные и вспомогательные службы, которые подразумевает более низкий уровень оплаты труда. Последствием такого выбора, курируемого общественными предрассудками, является вертикальная сегрегация.

Правовой аспект социальной защиты женщин исследуется в контексте базовых международных документов и актов, таких как Декларация о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин и Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин» гласит, что дискриминация в отношении женщин означает любое различие, исключение или ограничение по признаку пола. Судебных дел, в наличии которых есть все признаки этого определения, в Украине почти нет, однако существует масса судебных прецедентов, где было рассмотрено ущемление прав женщин как наемных сотрудников и владельцев социальных гарантий. Государственные программы, которые утверждаются Президентом Украины и Кабинетом Министров: «Долгосрочная программа улучшения положения женщин», «Программа предотвращения торговли женщинами и детьми», «Национальный план действий по улучшению положения женщин». Структура «ООН-женщины» работает на Украине с 1999 года. На Саммите тысячелетия в Нью-Йорке 2000 года Украина присоединилась к 189 странам мира, подписавшим

Декларацію тисячелеття ООН. Згідно цієї декларації, кожна країна зобов'язується забезпечити гендерну рівність.

Існує тенденція, яка показує пряму взаємозв'язок між зростанням гендерної рівності та зменшенням рівня бідності. Пояснюється це тим, що жінки, які мають можливість самозабезпечення, вносять більше сил і грошей в благополуччя своїх сімей, а, відповідно, суспільства в цілому. Не випадково найвищий рівень життя в світі зафіксовано саме в країнах з найбільш розвинутою політикою гендерної рівності. Нідерланди, Норвегія, Фінляндія та Швеція.

Бочарова В.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Пенсія це один з найважливіших показників соціального розвитку країни та рівня життя людей. Пенсія є важливою складовою життя будь-якої людини, бо саме вона допомагає людині мати гідне життя після роботи або у випадках коли людина не може працювати.

Відповідно до ст.46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист. Пенсія – щомісячне отримання визначеної суми коштів від держави або недержавного пенсійного фонду після досягнення пенсійного віку, за умови належної сплати внесків на пенсійне страхування під час трудової діяльності. В Україні наявна система пенсійного страхування не виконує належним чином свого головного завдання, оскільки розмір пенсій здебільшого не дає можливості підтримувати мінімальний рівень життєдіяльності. Можна виділити такі основні проблеми пенсійної системи України: низький рівень пенсій осіб, що досягли пенсійного віку; незбалансований бюджет Пенсійного фонду України; розрив між розмірами пенсій жінок і чоловіків, для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу, заробітна плата жінок в середньому майже на 30 % нижча ніж у чоловіків життєдіяльності. Основними факторами незадовільного функціонування пенсійної системи є: складна демографічна ситуація та негативні перспективи її розвитку; макроекономічний стан держави (інфляція, безробіття, економічні кризи); значна «тінізація» виплат працівникам. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що сьогодні пенсійна

система України перебуває в надзвичайно складному фінансовому становищі і не забезпечує пенсіонерів необхідним обсягом доходу для підтримання прийняттого рівня життєдіяльності. Серед основних пріоритетів, які б дозволили вирішити проблеми функціонування Фондів соціального страхування, доцільно виділити: зниження рівня безробіття, шляхом створення нових робочих місць; підвищення розміру заробітної плати та інших доходів населення; зниження соціального навантаження; розробити заходи, які сприяли б призупиненню «тінізації» заробітної плати; удосконалення методів контролю за надходженням внесків у Фонди соціального страхування; економічне виховання молоді та населення працездатного віку щодо запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування, визначення його переваг для кожного громадянина. Пенсії – важливий фактор, який впливає на рівень життя громадян України. На давньому етапі пенсійна система має незадовільний стан і є дуже багато проблем, вирішення яких має бути пріоритетним для уряду. Дуже важливо виховувати економічно грамотну молодь, яка буде знати як забезпечити собі гідну старість.

Василець К. М., Честних Я. С.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМА ОХОРОНИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ В УКРАЇНІ

Стрімке зростання ролі торговельної марки в економічному розвитку підприємництва в Україні все більше загострює проблему створення надійної та ефективної системи захисту прав на використання торговельної марки.

З моменту набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку у її володільця виникають певні майнові права. Коли торговельна марка набуває цінність для певної аудиторії, вона стає брендом. Більшість виробників витрачають чималі кошти на розвиток бренду. В свою чергу, будь-яке несанкціоноване використання третіми особами знаків для товарів і послуг (піратство, імітація) може завдати значної шкоди репутації виробника та зниженню фінансової цінності торгової марки в цілому. Адміністративний спосіб захисту торговельної марки в основному включає процедуру звернення до Антимонопольного комітету України із заявою про порушення прав володільця торговельної марки, як акту недобросовісної конкуренції. Так, згідно ст. 23 ЗУ «Про Антимонопольний комітет України» діяльність щодо

виявлення, запобігання та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції (про захист від недобросовісної конкуренції), проводиться Антимонопольним комітетом України з дотриманням процесуальних засад, визначених законодавчими актами України про захист економічної конкуренції. На розгляд Антимонопольного комітету покладено вирішення таких питань: визнання факту та припинення недобросовісної конкуренції; накладення штрафів та конфіскація товарів з неправомірно використаним позначенням і копій виробів іншого суб'єкта господарювання.

Волобуева П.В
НТУ «ХПІ»

ПРАВОВАЯ ЗАЩИТА ТОРГОВЫХ МАРОК

Регистрация ТМ еще не означает того, что у лица возникает исключительное право на использование знака для товаров и услуг, поскольку и другое лицо может его добросовестно использовать в дальнейшем, если к указанному выше моменту уже использовало торговую марку в Украине или осуществило значительную и серьезную подготовку для такого использования.

Единственная возможность защитить в таком случае свои права – обязать лицо использовать идентичную Вашей ТМ лишь в том объеме, который использовался (планировался использоваться) им до даты подачи Вами заявки(даты приоритета заявки на ТМ). В судебном порядке можно доказывать недобросовестность действий других лиц и эти действия обжаловать.

Еще одним важным моментом, который нужно учитывать, является подбор классов МКТУ. Заявка на регистрацию ТМ должна содержать, в том числе, перечень товаров и услуг, для которых заявитель просит зарегистрировать знак, сгруппированных по МКТУ (ч. 4 ст. 7 Закона Украины «Об охране прав на знаки для товаров и услуг»).

Объем правовой охраны торговой марки определяется приведенным в свидетельстве ее изображением и перечнем товаров и услуг (ч. 2 ст. 494 Гражданского кодекса Украины). Для установления схожести, тождественности, возможности введения в заблуждение потребителя нужно использовать специальные знания, т.е. в случае судебной защиты своих прав необходимо будет проводить экспертизу (ч. 3 ст. 6 Закона Украины "Об охране прав на знаки для товаров и услуг").

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА НАРУШЕНИЕ АВТОРСКИХ ПРАВ В ИНТЕРНЕТЕ

На сегодняшний день Интернет является неотъемлемой составляющей нашей жизни. С одной стороны, правообладатели справедливо рассчитывают на «эксклюзивность» своих прав и предоставляемой интеллектуальной собственности, а с другой стороны, оборот онлайн – объектов подразумевает наличие ожидаемых рисков, которые очевидно полностью устранить не представляется возможным. Поэтому основной задачей на законодательном и правоприменительном уровнях является установление равновесия интересов всех участников данных правоотношений в сети.

В ходе изучения статей 431 о Следствиях нарушения права интеллектуальной собственности и 432 о защите права интеллектуальной собственности судом Гражданского Кодекса, а также статьи 176 Уголовного Кодекса Украины возникли вопросы о нарушении прав человека правоохранительными органами, а также правообладателями.

Нарушение авторских прав – это незаконное использование результатов интеллектуальной деятельности, которые охраняются авторским правом. К таким нарушениям принято относить контрафакцию или пиратство. Как правило, контрафактный экземпляр содержится на материальном носителе – сервере или жестком диске – вместе с законной информацией. В таких условиях арест информационных накопителей будет мерой, нарушающей права третьих лиц, которые не совершали никаких незаконных действий. Поэтому на законодательном уровне необходимо рассмотреть понятие контрафактный экземпляр применимо к цифровой среде и более расширено.

Свою специфику имеет и нелегальное распространение компьютерных игр, так как в играх применяются специфические виды защиты, которые привязывают копию игры к носителю – CD или DVD-диску. Но защита от копирования, которая установлена на CD/DVD-дисках, вступает в противоречие законодательству ряда стран, в том числе Украины. Так как законодательно установлено разрешение на возможность изготовления резервной копии легально приобретённого CD/DVD-диска. Однако очень часто

издатели, устанавливая защиту, не предоставляют пользователям таких технических копий.

7 сентября 2005 года Верховной Радой Украины была ратифицирована Конвенция о киберпреступности, подписанная от имени Украины 23 ноября 2001 года в Будапеште (в дальнейшем – ”Конвенция”).

В соответствии со ст. 10 Конвенции каждая сторона Конвенции принимает такие законодательные и другие меры, которые могут быть необходимыми для установления криминальной ответственности в соответствии с ее внутренним законодательством за нарушение авторских и смежных прав.

Получаем ситуацию, когда операторы и провайдеры не несут ответственность за действия пользователей (потребителей), а с другой – именно операторы и провайдеры могут пострадать за размещение пользователями (потребителями) информации (материалов), которые посягают на права интеллектуальной собственности третьих лиц.

Выходом из этой ситуации, может быть лишь принятие нормативного акта, который бы четко прописывал механизм реализации противодействия правонарушениям, которые осуществляются с помощью сети Интернет, и взаимодействия операторов и провайдеров телекоммуникаций с уполномоченными компетентными органами.

Головко М.В.

НТУ «ХПИ»

ПРАВА РЕБЁНКА И ЮВЕНАЛЬНАЯ ЮСТИЦИЯ

Одним из инструментов защиты прав детей является формирование особого порядка судопроизводства в отношении несовершеннолетних, совершивших противоправные действия – ювенальная юстиция. Сегодня ювенальные суды функционируют более чем в 60 странах мира. Большая часть украинского населения против внедрения ювенальной юстиции.

Функцию защиты детей от семейного насилия во многих странах мира выполняют не правоохранительные органы в сотрудничестве с органами опеки, попечительства, местного самоуправления, а специалисты по социальной работе. В США, ФРГ, Голландии, Великобритании специалисты по социальной

работе наделены широкими полномочиями (вплоть до возбуждения уголовного дела и ходатайства об отчуждении ребенка от родителей).

Социальная работа с несовершеннолетними жертвами насилия за рубежом опирается на практику оповещения. Что касается врачей, педагогов, тренеров, воспитателей, то для них это – прямая обязанность.

Социальные работники расследуют дело, в течение 48 часов вступают вместе с полицейским и медработником в контакт с семьей. Работают такие службы круглосуточно и без выходных. Расследование предусматривает безотлагательное врачебное и психологическое освидетельствование ребенка в условиях социального или медицинского учреждения, госпитализацию (в приюте или медицинском стационаре) в качестве кратковременной защитной меры. Согласия или разрешения родителей не требуется.

Таким образом, на сегодняшний день во многих зарубежных странах функцию защиты прав несовершеннолетних выполняют социальные работники по делам детей, что даёт больше шансов на благополучное разрешение семейных проблем.

Голубева О.В.
НТУ «ХПИ»

ПРАВА ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

16 грудня 2009 року Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів та Факультативний протокол до неї, а 6 березня 2010 року ці договори набули чинності на території України. Конвенція ООН про права інвалідів охоплює багато сфер, в яких люди з інвалідністю зазнавали дискримінації, включаючи доступ до правосуддя, участь у політичному та громадському житті, освіти; працевлаштування та інше. Мета цієї Конвенції полягає у заохоченні, захисті та забезпеченні повного і рівного користування всіма людьми з інвалідністю усіма правами людини.

Діяльність держави має бути спрямована на зміни, що передбачатимуть усунення бар'єрів, які перешкоджають повноцінній участі людей з інвалідністю в житті суспільства.

Про права людини з інвалідністю, так само, як і про права людини взагалі, слід говорити з точки зору взаємовідносин «влада – людина». Якщо людина з інвалідністю має право, то це означає, що держава зобов'язана забезпечити їй можливість скористатись цим правом. Права людини з інвалідністю, так само як і права будь-якої людини, підлягають обмеженням, але лише таким, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві – з метою попередження злочинності, захисту здоров'я та моральності або захисту прав та свобод інших осіб.

Будь-яка людина — незалежно від наявності чи відсутності в неї інвалідності – має права, й дотримання цих прав не залежить від виконання нею обов'язків.

Таким чином, права людини з інвалідністю – це в загальному розумінні права людини, з цією лише різницею, що для забезпечення цих прав іноді потрібні особливі дії з боку держави, завдяки яким створюють умови, в яких людина з інвалідністю відчуває повноцінне включення в суспільство.

Дегтярь М.Є.,
Баймухамедова А.В.
НТУ «ХПИ»

ПРАВО НА ЖИЗНЬ И ПРОБЛЕМА ЭВТАНАЗИИ

Право на жизнь традиционно считается «царицей прав», естественным и неотъемлемым правом любого человека. В уголовно-правовом значении эвтаназия определяется как умышленное лишение жизни безнадежно больного человека для избавления его от страданий. Вопрос о необходимости применения эвтаназии остается открытым. Острая полемика по нему ведется во всем мире. Все страны в мире условно можно разделить на две группы: те, которые не исключают возможности применения эвтаназии, и те, которые категорически не приемлют этот вариант решения вопроса об окончании жизни больного. Вопрос, кто будет «исполнителем» эвтаназии довольно противоречив. В основном, в тех странах, где она разрешена, указывается, что это должны быть медицинские работники, что является очень серьезной этической проблемой.

В случае законодательной легализации эвтаназии многие так же будут считать, что она не имеет право на существование. Крайне велика опасность

недобросовестного соблюдения всех этапов осуществления эвтаназии. Основная причина этому – человеческий фактор. С другой стороны, нельзя отрицать, что эвтаназия уже фактически существует в нашей жизни из-за активного развития трансплантации органов от одного человека другому.

Таким образом, смело можно сказать, что проблема эвтаназии ещё долгие годы будет критиковаться или поддерживаться как в правовых аспектах, так и морально-этических.

Донская Ю. А.

НТУ «ХПИ»

ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ ЖЕНЩИН

Не смотря на принятие Декларации о ликвидации дискриминации в отношении женщин, многие женщины по сей день сталкиваются с определёнными барьерами, которые объясняются не только их полом, но и другими факторами. В течение последнего тысячелетия многочисленные выступления в защиту прав женщин на национальном и локальном уровнях — особенно в странах «третьего мира» — неизбежно привели к тому, что «права человека» стали важным аспектом глобального женского движения. Женщины, поняли, что ценность использования парадигмы прав человека — в том, какой значительный политический и правовой эффект оказывают действия на международном уровне на понимание и реализацию человеческих прав в контексте конкретной страны.

Для эффективного обеспечения прав женщин следует стереть все пагубные стереотипы и прийти к комплексному пониманию социальной структуры и соотношения сил, которые формируют не только законы и политику, но и экономическую и социальную динамику, а также семейную и общественную жизнь.

Для имплементации международных социально-экономических прав женщин необходимо каждому государству: принять ряд действенных мероприятий в области ликвидации нищеты в отношении женщин; создать систему национальной статистики в области экономического положения женщин; формировать социальную помощь для женщин; правовыми рычагами стимулировать экономическую заинтересованность государств и работодателей

по вопросам оздоровления условий труда женщин, прежде всего детородного возраста, принять конвенции «Об охране здоровья беременных женщин»; сделать местные и национальные выборы свободными и справедливыми для женщин; осуществлять поддержку женских организаций гражданского общества с целью обеспечения интересов женщин.

Жирова М. А.

НТУ «ХП»

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Система захисту прав споживачів є невід'ємною і важливою складовою загальних прав людини. Споживач єдиний з усіх суб'єктів ринку, який не є спеціалізованим учасником і без державної підтримки не в змозі ефективно відстоювати свої законні права.

Саме через стан задоволення потреб споживачів відзначається рівень розвитку ринку. Важливе значення має те, що коло споживачів – це найбільш поширена організація людей. Споживачем визнається непрофесіонал, який купує товари чи послуги для задоволення особистих потреб. У Статуті захисту споживачів, затвердженому Європейською радою в 1973 р., до споживачів уперше були віднесені не тільки фізичні, але й юридичні особи, які купують товари і послуги з метою особистого користування. Повага та дотримання законних прав споживачів представниками влади та підприємницького сектору, так само як відсутність такого ставлення до запитів споживачів, суттєво впливає на імідж держави.

Правопорушення на споживчому ринку мають системний характер, але при цьому державна політика у сфері захисту прав споживачів лишається суперечливою. Проголошується необхідність підвищення ефективності захисту прав споживачів та дотримання чинного законодавства у цій сфері, зокрема це передбачено Законами України «Про захист прав споживачів», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про захист від недобросовісної конкуренції», Указ Президента «Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики» та інші нормативні акти, але на практиці недосконалість нормативної бази утруднює цей процес.

ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯНИНА, ЯК РЕАЛЬНИЙ ШЛЯХ ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Обов'язки є невід'ємною складовою частиною конституційно-правового статусу людини і громадянина. Обов'язки тісно пов'язані з правами та свободами. Це підтверджує і закріплення прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в єдиному розділі Конституції України. Як і права людини, конституційні обов'язки людини стосуються найважливіших сфер життєдіяльності особи, суспільства і держави.

1. Обов'язок дотримуватися Конституції і законів України.
2. Обов'язок захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів.
3. Обов'язок охорони культурної спадщини, відшкодування завданих збитків.
4. Обов'язок не заподіювати шкоди природі.
5. Обов'язок поважати честь і гідність інших людей, не посягати на їхні права і свободи.
6. Обов'язок набуття повної загальної середньої освіти.
7. Обов'язок піклування про дітей та про непрацездатних батьків.
8. Обов'язок сплати податків і зборів.

Слід підкреслити, що закріплені обов'язки це реальний шлях побудови правової держави, усвідомлення її абсолютної цінності, піднесення особистості і забезпечення дійсно правового характеру взаємовідносин громадянина і держави, спілкування громадян та інших осіб між собою. Громадяни здобувають від держави права та свободи, за що вони мають віддячувати їй дотриманням своїх обов'язків. Конституція встановлює загальновідоме ще з часів римського права правило - незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

НАРУШЕНИЕ АВТОРСКИХ ПРАВ В ИНТЕРНЕТЕ

Появление новых технологических возможностей привело к широкому использованию объектов авторских и смежных прав в Интернете.

Сами правоотношения (объекты и субъекты авторского права) в сети Интернет весьма многообразны.

Нарушение авторского права – это умышленное использование охраняемых авторским правом результатов интеллектуальной деятельности, без разрешения авторов или правообладателей, или с нарушением условий договора об использовании таких произведений, наносящее вред личности и обществу. Рассматривая нарушение авторских прав в цифровой среде, можно выделить виды интернет-пиратства: видеопиратство; аудиопиратство; нелегальное использование программного обеспечения, нелегальное использование литературных, научных произведений, текстов, графики, рисунков и других подобных объектов авторского права.

Виды нарушений авторских прав в сети Интернет разнообразны и достаточно велики. Как показывает исследование, проблема интернет-пиратства является международной, и каждая страна ищет свои правовые способы борьбы с нарушением авторских прав в цифровой среде. Результатом взаимодействия целого ряда компаний стала программа CopyrightAlerts, в задачи которой входит отслеживание размещения в сети Интернет нелегальных копий произведений, защищенных авторским правом. Кроме того, данная программа направлена на пресечение нелегальных попыток копирования информации, предупреждая пользователей о незаконности их действий.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Попри те, що більшість українців знають, що вони як споживачі товарів і послуг мають право на захист своїх прав, але далеко не всі знають свої права і вміють ними користуватися.

Захист прав споживачів в Україні регламентується наступними нормативними актами: Конституція України, Цивільний кодекс України, Адміністративний кодекс України, Кримінальний кодекс України та інші.

Закон України "Про захист прав споживачів" визначає, що споживач — це фізична особа, яка купує, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Кожен споживач має знати, що, згідно зі ст. 4 Закону України «Про права споживача», купуючи, замовляючи або використовуючи продукцію, яку реалізують на території України, він має право на: захист своїх прав державою (здійснюють управління захисту прав споживачів, органи Держспоживстандарту, судові органи); належну якість продукції та обслуговування; безпеку продукції; необхідну, доступну, достовірну та вчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця); відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої через недоліки продукції (дефекту), відповідно до закону; звернутися до суду та інших уповноважених державних органів по захист порушених прав; об'єднатися в громадські організації споживачів (об'єднання споживачів).

Водночас споживачі мають зобов'язання виконуючи які вони можуть розраховувати на захист прав споживачів.

Ильченко Ю. А.

НТУ «ХПИ»

УСЫНОВЛЕНИЕ ДЕТЕЙ В УКРАИНЕ

Прежде всего, следует отметить, что одним из самых старейших правовых институтов, наиболее оптимально регулирующих устройство детей, оставшихся без попечения родителей, является институт усыновления.

Процедура усыновления детей в Украине успела обрасти множеством легенд и мифов. Отношение к ней со стороны граждан, мягко говоря, неоднозначное: одни говорят, что усыновить ребенка в Украине очень просто, поэтому именно украинские дети часто становятся жертвами иностранных аферистов; другие, напротив, указывают на слишком большое количество бюрократических процедур и правовых коллизий, связанных с этим вопросом.

Основной идеей института усыновления является забота о детях и создание соответствующих семейных условий. Именно здесь усыновленный ребенок получает семью, семью, поскольку законодательство ориентировано на так называемое «полное» усыновления.

По данным официальной государственной статистики, на 1 января 2016 в Украине 73 тыс. 182 детей-сирот. От общего количества лишь 20-30% - это дети сироты, все остальные - это дети, которые имеют родителей, но они были лишены родительской опеки.

Степень разработанности проблемы усыновления в семейном украинском законодательстве является еще не достаточно развитой, не только со стороны законодателей, органов конкретно занимающихся этими вопросами, но также, и стороны самих людей, желающих принять непосредственное участие в процессе усыновления детей, исходя из их неразвитой правовой культуры (воспитания), но не смотря на это семейное законодательство Украины все же не стоит на месте, с каждым годом продолжает все больше прогрессировать.

Іпатова А.П.
НТУ «ХП»

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Останнім часом ми переживаємо доленосні події – Революція Гідності, жертвний подвиг Героїв Небесної Сотні, збройне протистояння на сході країни. Вони чітко засвідчили життєву необхідність щодо активізації національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання дітей та молоді, що є питанням національної безпеки.

Національне патріотичне виховання є складовою частиною політики національної безпеки держави в гуманітарній сфері, спрямованої на формування національної ідентичності молоді, поваги до рідної країни, поваги до чинного законодавства та засад демократичної, правової держави, поваги до української історії, видатних пам'яток культури. готовності захищати свою Вітчизну. Воно являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у молодих громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Сучасний етап розвитку України

особливо потребує від органів державної влади та суспільних інституцій такої діяльності, зокрема з огляду на потребу підготовки потенційних кандидатів для прийняття на державну, військову службу.

Потрібно чітко відзначити, що процес національно-патріотичного виховання молоді повинен бути довготривалим і безперервним, починаючи з дошкільних навчальних закладів і закінчуючи вузами. Головною складовою патріотичного виховання є формування у молоді любові до рідної країни, що здійснюється в першу чергу сім'єю, безпосереднім соціальним оточенням через передавання певних культурних традицій, звичаїв, обрядів, вірувань.

Коломієць Ю. О.

НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

У статті 1 Конституції України говориться про те, що наша країна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

Формування правової держави в Україні є дуже складним процесом, що передбачає створення структур влади, які гарантують дотримання законності та захищають права і свободи громадян. Невід'ємною частиною зазначеного процесу є наявність різноманітних політичних партій і рухів, а також соціальних груп, котрим притаманні конкретні специфічні інтереси, політичні, соціальні та економічні погляди і поведінка.

Правова держава може утворитися лише як результат взаємовідносин між державою, особистістю і громадянським суспільством, яке тільки формується. Дане суспільство має складатися з вільних і рівноправних людей, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості, головною з яких є активна участь у політичному житті. Слід виділити ще один важливий напрям подальшого формування громадянського суспільства в Україні – реформування політичної системи. На сьогоднішній день Україна продовжує перебувати в економічній та політичній кризах, а тому неможливо забезпечити ефективну реалізацію чинного законодавства щодо захисту основних прав і свобод

людини та громадянина, а це є великою перешкодою на шляху до правової держави.

Для побудови громадянського суспільства в Україні, перш за все, необхідно знайти спільну мову між політичними партіями, а потім спрямувати увагу і зусилля політиків та економістів на об'єднання суспільства. Отже, такі елементи як громадянське суспільство і правова держава, що характерні для сучасних розвинених демократичних країн, формуються одночасно.

Коломойцева Е.Ю.
НТУ «ХПИ»

НАРУШЕНИЕ ПРАВ РЕБЕНКА В УКРАИНЕ

Более 20 лет назад Украина ратифицировала Конвенцию ООН о правах ребенка, но, к сожалению, сегодня нашему государству еще далеко до того, чтобы интересы ребенка учитывались на уровне интересов взрослого, не говоря уже о верховенстве прав самых младших. К тому же в Украине слишком распространена дискриминация детей, насилие над ними, сиротство.

Конституция Украины в ст.52 устанавливает равенство всех детей в их правах, не зависимо от происхождения, и запрещает любое насилие над ребенком и его эксплуатацию. Вместе с тем на сегодняшний день нельзя с полной уверенностью утверждать об эффективности защиты прав ребенка в Украине. Много нарушений прав детей во время конфликтов между родителями ребенка или невыполнения одним из родителей определенных законом или решением суда обязательств в отношении ребенка. Согласно статистике, растет количество обращений по насилию над детьми. В частности, насилие над детьми в учебных заведениях (детсады, школы, интернаты) и насилие над детьми в семье. Войны, болезни, равнодушие взрослых по-прежнему составляют серьезную угрозу правам ребенка. Данный тезис в полной мере подтверждают события 2014-2015 гг. в Украине, связанные с аннексией Крыма и временной оккупацией отдельных районов на востоке Украины. Боевые действия в Донецкой и Луганской областях лишили жизни и здоровья тысячи людей, среди них и дети. Также нередко дети лишены права на образование и медицинскую помощь. Это массовое нарушение прав ребенка. Для более эффективной защиты маленьких граждан все же нужно, чтобы государство повернулось лицом к детям и их проблемам, законодатель просто

обязан не только адаптировать нормативную базу под детские проблемы, но и разработать методы эффективного воздействия на взрослых, не желающих считаться с интересами маленьких граждан. Только тогда можно будет рассчитывать, что дети будут нам искренне благодарны за свое счастливое детство.

Кондратенко К. С.
НТУ«ХПИ»

ТЕРОРИЗМ – ЗАГРОЗА СУСПІЛЬСТВУ

Актуальність проблеми тероризму зростає з кожним роком, адже він та його наслідки є одними з найбільших проблем з якими стикається сучасний світ. Згідно законів України тероризм (від лат. terror – «страх», «залякування», «жах») належить до найбільш важких злочинів. Відмінна риса тероризму – застосування насильства відносно не супротивника, а мирних людей, які часто і не підозрюють про політичне протистояння. До терористичних актів, зокрема, ставляться захоплення заручників, викрадення літаків, організація вибухів на вулиці і так далі. Правову основу боротьби з тероризмом в Україні становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закон України «Про Стратегічні пріоритети, № 3 (36), 2015 р. боротьбу з тероризмом», інші закони України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, інші міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. Антитерористичний центр України також активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема Контртерористичним комітетом (КТК) і Управлінням з наркотиків та злочинності (УНЗ) ООН, контртерористичною мережею ОБСЄ, Комітетом експертів Ради Європи з питань боротьби з тероризмом (CODEXTER).

Боротьба із злочинністю терористичної спрямованості ведеться в основному в ході реагування на вже здійснені злочини. Слабка спільна робота по попередженню злочинних дій і як наслідок, ліквідації терористичних організацій. Доцільно було б розвивати систему протидії тероризму, на прикладі стандартів провідних держав світу, створити дієвий механізм запобігання, швидкого реагування та протидії терористичним актам.

ВОЛОНТЕРСТВО

На даний час в Україні треба заохочувати людей до волонтерства. Через воєнний конфлікт на сході нашої країни багато хто залишився навіть без даху над головою. Багатьом людям потрібна допомога, яку може надати кожен з нас. Треба заохочувати людей допомагати потребуючим, адже волонтерство – це не важка, а благородна справа. Волонтерство – це благодійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства загалом; гуманістична діяльність, яка спрямована на соціальну допомогу певним верствам населення, розвиток добробуту та процвітання суспільства. Групою експертів з питань волонтерства та соціального розвитку в 1999 р. були визначені такі характерні особливості діяльності волонтерів: діяльність має бути неприбутковою; діяльність повинна бути добровільною, згідно з особистою волею індивідуума; діяльність повинна бути корисною кому-небудь, не тільки волонтеру, або суспільству загалом. Верховна Рада України прийняла закон «Про волонтерську діяльність в Україні», у якому досить докладно прописано обов'язки та права волонтерів та волонтерських організацій.

На цей час багато Українців потребують допомоги своїх співвітчизників, але не можуть нічого дати взамін. На сході працює велика кількість волонтерів, які створили свої маленькі організації з небайдужих. Вони допомагають хто чим може: ліки, їжа, прихисток. Тему волонтерства треба розвивати, заохочувати молодь до допомоги нужденним, звертати увагу уряду на цю проблему та намагатися власноруч допомагати тим, хто потребує нашої допомоги.

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЖЕНЩИН

Глобализация проблемы обеспечения и защиты прав женщин в современном межгосударственном сотрудничестве мирового процесса остается

очевидной. Свидетельством этого является проведение Организацией Объединенных Наций всемирных конференций по положению женщин и заключительной сессии Конференции Генеральной Ассамблеи ООН «Women Deliver» 2016 года. Хочу отметить, что права женщин и девочек являются неотъемлемой, составной и неделимой частью всеобщих прав человека. Полное и равное участие женщин в политической, гражданской, экономической, общественной и культурной жизни на национальном, региональном и международном уровнях, а также ликвидация всех форм дискриминации по признаку пола являются первоочередными целями международного сообщества. Идея о международной защите прав женщин, а также идея о преодолении ликвидации дискриминации в отношении женщин, в первую очередь должны основываться на гендерном сознании людей, которое является одной из форм общественного сознания. Для расширения прав и возможностей женщин в международно-правовых нормах следует: предусмотреть полное осуществление всех прав человека и основных свобод всех женщин; принять целевые программы, ориентированные на профессиональную переподготовку женщин; принять ряд действенных мероприятий в области ликвидации нищеты в отношении женщин; для обеспечения трудовой квалификации создать необходимые условия для получения женщинами профессионального образования.

Лысенко Д.
НТУ «ХПИ»

КОЛЛИЗИЯ НОРМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОТНОСИТЕЛЬНО ТРУДОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДА НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

В связи с регулярными изменениями внутренней и внешней экономической среды Украины, в закон часто вносятся поправки, а также принимаются новые законопроекты с целью поддержания актуальных мировых норм. Однако, в связи с этими изменениями и правками возникают противоречия в законах Украины. Одним из таких противоречий является коллизия норм трудового законодательства относительно трудового регулирования труда несовершеннолетних, что, я считаю, подлежит

немедленному рассмотрению и урегулированию, так как этот вопрос чрезвычайно актуален.

Коллизия норм трудового законодательства относительно трудового регулирования труда несовершеннолетних возникает из-за противоречия ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины и ст. 21 Закона Украины об охране детства. В ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины указано, что предусмотрена возможность использования труда 14-летних лиц, но при соблюдении следующих условий : такие лица должны быть учащимися общеобразовательных школ, профессионально-технических и средних специальных учебных заведений; они должны выполнять легкую работу, не причиняющую вред здоровью; труд 14-летних не должен нарушать процесс обучения, работа должна выполняться в свободное от учебы время; на труд такой категории граждан необходимо согласие одного из родителей, усыновителя или опекуна.

В то время как в ст. 21 Закона Украины об охране детства говорится о противоположном, а именно:

Возраст, с которого допускается прием ребенка на работу, составляет 16 лет. Дети, достигшие 15-летнего возраста, могут приниматься на работу, не наносящую ущерба их здоровью и учебе, с согласия одного из родителей или лица, заменяющего родителей.

Таким образом, недобросовестный работодатель может принуждать детей возрастом от 14 лет работать согласно ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины, хотя с 2001 года был принят закон о том что он имеет данную возможность только касательно лиц, достигших 15 лет. Однако из-за того что ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины не является отмененной, она имеет такую же юридическую силу как и ст.21 Закона Украины об охране детства от 2001 года. Из-за этого недобросовестный работодатель, принуждая лиц в возрасте менее 16 лет к труду, остается абсолютно правым с юридической точки зрения, согласно законам Украины, а именно ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины.

Как же избежать ущемления прав несовершеннолетних, при таком противоречии законодательства относительно трудового регулирования труда несовершеннолетних? Я считаю, что данная коллизия должна быть немедленно устранена, так как из-за нее страдают дети. Ст. ч. 3 ст. 188 КЗоТ Украины должна быть упразднена или согласована со ст. 21 Закона Украины об охране

детства чтоб избежать противоречий и определить нормы труда несовершеннолетних.

Лисенко Н.І.
НТУ «ХП»

ДІЯЛЬНІСТЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У структурі державного механізму, згідно з Конституцією України і Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р., з'явилась нова інституція – Уповноважений Ради з прав людини, який у багатьох країнах називається омбудсманом. Історія цього інституту бере свій початок у Швеції з 1809 року, де він уперше був запроваджений. На постійній основі він здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист кожного на території України і в межах її юрисдикції. Уповноважений виконує правозахисну функцію стосовно громадян України, а й щодо іноземців та осіб без громадянства, що відповідає положенню ст.3 Конституції України про те, що людина в Україні визнається найвищою соціальною цінністю.

На цю посаду може бути призначено громадянина України, який на день обрання досяг 40 років, володіє українською мовою, має високі моральні якості, досвід правозахисної діяльності та протягом останніх 5 років проживає в Україні, не має судимість за вчинення злочину, якщо ця судимість не погашена та не знята в установленому законом порядку.

Він не може мати представницького мандата, займати інші посади в органах державної влади, та не може бути членом жодної політичної партії. Особи, які претендують на зайняття посади Уповноваженого, до призначення на відповідну посаду подають до органу, який здійснює призначення, декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за формою і в порядку, що встановлені Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції"(ст. 5 Закону України «Про Уповноваженого ВР з прав людини»).

Діяльність уповноваженого спрямовано на :

Захист прав і свобод людини й громадянина, проголошених Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України;

Запобігання порушенням прав і свобод людини й громадянина або сприянню їх поновлення;

Сприяння приведенню законодавства України про права й свободи людини і громадянина відповідно до Конституції України й міжнародних стандартів.

Згідно ст. 4 Закону «Повноваження Уповноваженого не можуть бути припинені чи обмежені у разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України або її розпуску (саморозпуску), введення воєнного або надзвичайного стану в Україні чи в окремих її місцевостях.» Омбудсман здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів України та посадових осіб. На це спрямовано положення Закону(ч.1ст 20) про те, що втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування,об'єднань громадян,підприємств, установ,організацій незалежно від форм владності, їх посадових та службових осіб у діяльності Уповноваженого забороняється.

Посаду Омбудсмана в Україні з 2012року обіймає Валерія Лутковська. Цьогорічну доповідь про стан дотримання прав людини та основоположних свобод відкривають теми корупції, доступом до публічної інформації , захистом персональних даних , порушення права на життя, що відбувались в зв'язку із подіями на Сході, порушення прав людини в АР Крим,збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, значне погіршення соціально-економічних умов життя громадян України, порушення фундаментальних прав наших співгромадян, які опинилися за ґратами в Російській Федерації внаслідок політичних переслідувань,викрадень, відсутність реформ в системі охорони здоров'я, що призводить до суттєвих порушень права на життя, а також боротьби з усіма формами дискримінації. На виконання цих задач за підтримки низки міжнародних організацій учасниками платформи «Омбудсман +» спільно з Секретаріатом Уповноваженого реалізовувались декілька проектів з моніторингу стану дотримання права на доступ до публічної інформації . У результаті було сформульовано рекомендації щодо усунення виявлених порушень, роз'яснення щодо належної практики застосування законодавства у сфері доступу до публічної інформації та вжиття інших заходів. Також було проведено заходи з приводу захисту прав людини в сфері міграції,моніторинги будинків дитини, Моніторинг закладів, які надають паліативну та хоспісну допомогу,моніторинги закладів Міністерства освіти і науки України,

моніторинги установ Державної міграційної служби України та установ Міністерства оборони України, було здійснено захист прав громадян України за кордоном.

Любченко Н.
НТУ «ХПИ»

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА 21 ВЕКА

Есть личное право (статья 23, 27-35)

Человека сначала должны уважать.

Есть право на жизнь, свободу, семью

Права на достоинство и неприкосновенность свою;

Культурное право под статьей 54-53,

Занимайся наукой, развивайся, твори.

За социально-экономические права отвечает 41-52 статья:

Здесь право на собственность, отдых, право труда.

На предпринимательскую деятельность так же права.

Политические права. Ну куда же без них?

Статья 36-40 опишут нам их:

демонстрации, митинги можем собрать

Имеем мы право забастовку созвать.

Так же есть права на чистую природу

Статья 50 имеет такую свободу

Конституции нашей права человека,

Счастливого жителя 21 века!!!

ДЕКОММУНИЗАЦИЯ В УКРАИНЕ

В Украине приняты законы: "Об осуждении коммунистического и национал-социалистического (нацистского) тоталитарных режимов в Украине и запрет пропаганды их символики"; "О доступе к архивам репрессивных органов коммунистического тоталитарного режима 1917 - 1991 годов"; "Об увековечении победы над нацизмом во Второй мировой войне 1939 - 1945 годов" и "О правовом статусе и чествование памяти борцов за независимость Украины в XX веке". Документами запрещается советская символика, осуждается коммунистический режим, открываются архивы советских спецслужб и признаются борцами за независимость Украины УПА и другие организации. Согласно новому закону советский режим признан преступным и варварским. Под запрет попала не только сама коммунистическая партия, но также деятели, цитаты, высказывания и даже советские фильмы.

За 25 лет независимости Украины декоммунизация эволюционировала от региональной политической практики до полноценной государственной политики. По информации Института национальной памяти, в Украине завершена декоммунизация на 99%. Переименовано 987 населенных пунктов с названиями коммунистической эпохи. Были устранены 1500 памятников Ленину и большевикам. Лидирует Донецкая обл., где переименованы 109 населенных пунктов (как на подконтрольной, так и на неподконтрольной правительству территории), в Харьковской обл. — 103, в Днепропетровской — 97, в Одесской — 68. В аннексированном Крыму переименованы 74 населенных пункта, которым по инициативе крымского Меджлиса вернули исторические крымско-татарские названия. Вопрос декоммунизации для Украины сегодня касается уже не только гуманитарной политики, но и политики безопасности.

Матвієнко А.О.
НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Вже більше трьох років йде війна в Україні. У першу чергу страждають звичайні люди — з мирного населення вони перетворюються на біженців. Для

початку, треба зазначити, чим відрізняється біженець від вимушеного переселенця. Як правило, біженці – це ті, хто в силу різних причин покинули свою країну, а переселенці переміщаються всередині своєї держави. Різниця між цими статусами дійсно величезна. Адже переселенець не втрачає статусу громадянина в своїй країні, а біженцю доводиться стикатися з такими проблемами, як підтвердження свого статусу, для того, щоб згодом можна було оформити довідку на проживання. Також існує проблема адаптації.

Проблеми біженців в Україні потребують не стільки в коштів, що важливо в режимі тотальної економії бюджету, скільки швидких професійних управлінських дій. Сотні тисяч біженців від окупації і війни розбрелися по Україні, і цю міграцію не фіксував навіть персоналізований облік. Як їм допомогти – більше цікавило небайдужих українців, які ще в часи Майдану проявили чудеса самоорганізації. За останніми даними Державної служби з надзвичайних ситуацій, загальна кількість біженців в Україні становить понад 423 тис. осіб, у тому числі 120 тис. дітей і 77 тис. інвалідів та осіб похилого віку. Волонтери ж стверджують, що за новим місцем проживання реєструється тільки кожен третій-четвертий чоловік, а отже реальна кількість переселенців – втричі більша. Кабмін на початку жовтня 2014 року, нарешті, прийняв дві постанови. Хоча закони, з великими труднощами і протягом довгого періоду, і приймають, але так прикро, що такий простий тест на людяність – допомогти ближньому своєму – чиновники і депутати щоразу провалюють. Тим більше в умовах війни.

Митрофанова С.С.

НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ

На сьогоднішній день питання про приватну власність, а саме обмеження прав власності на земельну ділянку, специфіку обмеження права власності та її зміст є актуальним і важливим. У повсякденному житті багато людей стикаються з проблемою обмеження права приватної власності саме на землю. Громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства мають різні за обсягом права щодо набуття землі у власність. Тому постає питання: «Які

ділянки землі не можуть перебувати у приватній власності?» та «Які саме права на власність мають громадяни?»).

Ще з давніх часів існувало обмеження на землю за необхідністю охорони прав окремих осіб та охороною загального блага всіх членів суспільства, ці обмеження обумовлювалися заборонаю власнику вчиняти певні дії щодо свого майна, або, навпаки, зобов'язаннями до певних дій. Все це робилося задля інтересів суспільства, щоб уникнути конфліктів. На сьогоднішній день закон встановлює обмеження на приватну власність для досягнення збалансованості між ущемленням свободи власника та правами інших осіб. Потрібно зазначити, що не всі види земельних ділянок можуть знаходитися у приватній власності, згідно з главою 18 Земельного Кодексу України (далі ЗКУ) ст.111 про обмеження у використанні територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон та інші можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності та порядок використання таких земель визначається законом. Також, згідно з главою 27 Цивільного Кодексу України ст.373 – Право власності на земельну ділянку поширюється на поверхневий (грунтовий) шар у межах цієї ділянки, на водні об'єкти, ліси, багаторічні насадження, які на ній знаходяться, а також на простір, що є над і під поверхнею ділянки, висотою та глибиною, які необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.

Згідно с главою 14 ЗКУ ст.81 – право власності на землю можуть набувати усі фізичні та юридичні особи, а також іноземці та особи без громадянства, винятком є те, що іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів, а також на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності.

Підсумовуючи вище сказане, хочеться сказати, що обмеження права приватної власності на землю зумовлює можливість усім учасникам правовідносин у межах закону здійснювати свої права та не зловживати ними, поважаючи права і свободи інших громадян.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питанням відповідальності за порушення антимонопольного законодавства присвячений розділ V Закону «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності, а також деякі окремі статті як зазначеного Закону, так і Закону "Про Антимонопольний комітет України".

Можна виділити такі види санкцій, що застосовуються за порушення антимонопольного законодавства до суб'єктів підприємницької діяльності:

- *майнова відповідальність* як санкція за порушення антимонопольного законодавства передбачена статтею 19 Закону "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності" у формі *штрафу*, що накладається на підприємців - юридичних осіб. Розмір штрафів та порядок їх обчислення залежать від виду порушення. Крім того ст. 21 зазначеного Закону встановлена майнова відповідальність у вигляді *стягнення до державного бюджету прибутку*, незаконно одержаного суб'єктами підприємницької діяльності в результаті порушення антимонопольного, а за статтею 22 цього Закону - у вигляді *відшкодування збитків*, заподіяних зловживанням монопольним становищем та недобросовісною конкуренцією;

- *оперативно-господарські санкції* за порушення антимонопольного законодавства можуть застосовуватися як самим Антимонопольним комітетом (примусовий поділ монопольних утворень), так і відповідними органами влади і управління (скасування ліцензій, припинення операцій зовнішньоекономічної діяльності).

У випадках, коли підприємці зловживають монопольним становищем на ринку, антимонопольний комітет України, його територіальні відділення мають право прийняти постанову про примусовий поділ монопольних утворень. Зазначена санкція не застосовується у випадках неможливості організаційного або територіального виокремлення підприємств, структурних підрозділів чи структурних одиниць, а також наявності тісного технологічного зв'язку підприємств, структурних підрозділів чи структурних одиниць, якщо частка

внутрішнього обороту в загальному обсязі валової, продукції підприємства (об'єднання тощо) складає менше 30 відсотків.

Статтею 19 Закону "Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності" передбачено, що Антимонопольний комітет може накладати штрафи на підприємців за ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішень Антимонопольного комітету про припинення порушень антимонопольного законодавства, відновлення початкового стану або зміну угод, що суперечать зазначеному Закону, а також за неподання, несвоєчасне подання інформації або подання завідомо недостовірних даних Антимонопольному комітету.

Можна зробити висновок, що монополії можуть негативно впливати на ціноутворення, створювати перешкоди конкуренції. Після свого створення монополії прагнуть якнайшвидше використати цю можливість, регулюючи обсяг випуску, встановлюючи цінову дискримінацію, або штучно знижуючи ціни. Це все негативно впливає на конкуренцію і збільшує суспільні видатки. Такі тенденції в економіці призвели до виникнення антимонопольного законодавства. Проте, з іншої сторони, монополії сприяють НТП, так як здатні виділяти значно більші кошти на асигнування у цій галузі. Крім того мають місце і природні монополії, які зменшують витрати суспільства. Антимонопольне законодавство повинно враховувати ці обставини.

Молокова Н.
НТУ «ХПИ»

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННЫХ СТУДЕНТОВ

Проблемы студентов волнуют не одно поколение исследователей и ученых. Студенчество – особая социальная группа, общность людей, организованно объединенным институтом высшего образования. Но, говоря о студенчестве, мы часто забываем, что оно состоит из отдельных личностей – молодых людей в возрасте от 17 до 25 лет, которые, посещая вуз, не только получают образование, но и сталкиваются с рядом социальных проблем и трудностей.

Первая из них - финансовая. Стипендию по принципу «для всех студентов» планируют отменить с 1 января 2017 года. Решение об этом уже принято и заложено в бюджет. С нового года помощь от государства получают

или самые успешные или самые бедные. Для получения академической стипендии 40% студентов, а именно такое их количество хочет оставить Министерство финансов Украины, будет введена рейтинговая система. Студентам необходимо будет сдать все экзамены не меньше 4.0, также будут учитываться успешность сдачи зачетов, участие в конференциях, общественная работа. Но это не последнее изменение. По словам заместителя министра финансов Сергея Марченко, правительство настаивает на том, чтобы с каждым годом количество студентов, претендующих на академическую стипендию, постепенно уменьшалось: в 2017 году стипендию получают 40% лучших студентов, в 2018 – уже 25%, а в 2019 – уже 15%.

С 1.02.2016 года в Национальном техническом университете ХПИ стипендия насчитывается 6040 студентам, что составляет 78,7% от общего числа студентов, обучающихся на дневной форме обучения за счет бюджета. Соответственно с первого января 2017 года при планируемых Кабинетом министров показателям их количество сократится до 2416 человек.

Сумму, на которую уменьшится месячный бюджет студентов, будут вынуждены покрывать их родители или же им придется совмещать учебу с работой, от чего будет страдать успеваемость. Кроме того, уменьшение государственной поддержки приведет к тому, что желающие получить университетский диплом скорее будут идти в вузы недалеко от места жительства родителей, которых бы они могли посещать на выходные и запасаться, в том числе продуктами.

Реформа университетской автономии – один из самых вероятных вариантов в вопросе студенческих стипендий. Свобода вуза в финансовых вопросах позволит ему самому регулировать количество и размер выплат студентам. Станут также возможными доплаты за особые достижения и активную научную и общественную жизнь.

Можно также использовать опыт зарубежных стран, где стипендии платят не из государственной казны, а благотворительные фонды, профсоюзы, заинтересованные предприятия или политические партии.

Еще одна очень важная на сегодняшний день проблема – проблема трудоустройства выпускников вузов. Первое препятствие при поиске работы – графа «стаж работы». Где взять стаж сразу после окончания обучения? Растет разочарование молодых людей в социальной невостребованности выбранных

ими профессий, складывается устойчивый стереотип о неспособности государства обеспечить им социальную поддержку.

И здесь наш вуз может служить неплохим примером решения этой проблемы. НТП «ХПИ» поддерживает связь с будущими работодателями своих выпускников, среди которых «Турбоатом», завод им. Малышева, КБ им. Морозова, завод им. Шевченко и др. Это позволяет университету проводить практику своих студентов на крупнейших предприятиях и получать реальные задания для курсовых и дипломных проектов. Еще одна из важнейших сторон деятельности университета – распределение выпускников. Ежегодно НТП «ХПИ» трудоустраивает 94-96% выпускников. По отдельным специальностям университет получает даже больше заявок на специалистов, чем людей, обучающихся на бюджете, поэтому часто распределение получают и студенты-контрактники.

Сегодня важно не только грамотно выявить проблемный ряд в студенческой среде, но и научиться всем вместе – студентам, руководству вузов и представителям власти решать эти вопросы.

Мормыло Е.Я
НТУ «ХПИ»

БИОМЕТРИЧЕСКИЕ ПАСПОРТА В УКРАИНЕ

Закон №3224 "О внесении изменений в некоторые законы Украины относительно документов, которые подтверждают гражданство Украины, удостоверяют личность или ее специальный статус, направленных на либерализацию Европейским Союзом визового режима для Украины", обеспечивающий переход на биометрические паспорта в виде ID-карты.

Биометрический паспорт – это тот же обычный паспорт гражданина, но содержащий дополнительную информацию о владельце в цифровом виде и отличающийся повышенными уровнями защиты информации. Да, пришло время, когда микроконтроллеры и микросхемы начали встраивать и в документы и, стоит заметить, тому есть очень много причин.

Специальный микрочип со своей памятью, процессором и операционной системой расположен в последней странице паспорта. Это смарт-карта со своей операционной системой, использующая беспроводные технологии связи. Есть отдельная организация под названием ICAO – Международная организация

гражданской авиации, которая определяет, какие именно данные о пользователе будут заноситься в память микросхемы: отпечатки пальцев, радужка глаза, фотография с геометрией лица, электронная подпись и т.д. На обложке есть специальный международный маркер, подчеркивающий, что документ содержит специальный чип с информацией. Получение биометрического паспорта законопослушными гражданами никак не отразится на их личной жизни и свободе перемещений. Наоборот, определенные преимущества этого документа способствуют упрощению его использования для путешествий. Итак, какие сильные и слабые стороны имеются у нового паспорта? Плюс - почти исключены ошибки. Ну а главный минус биометрического паспорта в том, что, встроенный чип подразумевает тотальный контроль над Вашей базой данных.

Мусієнко В.Г.

НТУ «ХП»

ОСНОВНІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АКТИ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

Міжнародно-правові актами охоплюються різноманітні норми, такі, як правила міжнародних договорів, резолюції міжнародних організацій, політичні домовленості типу Гельсінського Заключного акта, документів Віденської і Копенгагенської зустрічей ОБСЄ (НБСЄ), міжнародні звичаї.

До числа основних міжнародно-правових актів в галузі прав людини належать: Загальна декларація прав людини 1948 року; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року; Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року; Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 року; Міжнародна конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1966 року; Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року; Конвенція про припинення злочину апартеїду і покарання за нього 1973 року; Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації у відношенні до жінок 1979 року; Конвенція про права дитини 1989 року.

Важливе місце в міжнародно-правовому масиві стандартів прав людини належить Заключному акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 року і документам.

Всеосяжні зусилля в сфері захисту прав і свобод людини беруть початок із Статуту ООН, де в якості однієї з основних своїх цілей Об'єднані Нації проголосили «знову затвердити віру в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості, у рівноправність чоловіків і жінок і в рівність прав великих і малих націй» отже, права людини – це невідчужувані свободи і права особи, які індивід отримує в силу свого народження, основне поняття природного і, взагалі, будь-якого права в світі.

Ніколаєва М.О.

НТУ ХПІ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Формування в Україні громадянського суспільства відбувається досить повільним шляхом. Причиною такого повільного його розвитку є те, що частина суспільства просто не усвідомлює необхідність демократичних реформ, а інша значна частина тяжіє до повернення тоталітарного управління радянського зразка. Країни Західної Європи, на відмінну від нашої держави, вже пройшли цей процес, навіть значно раніше.

Для становлення громадянського суспільства в Україні необхідною є реструктуризація. До тенденцій трансформації соціальної структури нашої держави можна віднести фактичну відсутність середнього класу й значного поступу в його формуванні, люмпенізацію численних верств населення, появу нових власників, поляризацію багатства і бідності, збереження старою номенклатурою своїх позицій. Понад 85 відсотків населення України займають положення нижче середнього класу й існує в умовах крайньої невизначеності та невпевненості. Через несформованість середнього класу, розшарування суспільства на багатих і бідних переважає принцип сили, а не принцип права, хоча повсюдно декларується намір побудови правової держави.

Чинниками формування в Україні громадянського суспільства є:

- вільні та альтернативні політичні вибори,
- референдуми;
- незалежні (насамперед, від органів влади) засоби масової інформації;
- розвиток місцевого самоврядування;
- політичні партії, здатні репрезентувати групові інтереси;
- наявність ринкових відносин і економічного плюралізму.

РОЗВИТОК РІЗНОМАНІТНИХ ФОРМ ГРОМАДСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Залучення громадськості до співпраці з органами місцевого самоврядування є необхідною умовою прозорості та більшої ефективності їхньої діяльності. У багатьох розвинутих демократичних країнах органи влади використовують різноманітні форми взаємодії з громадянським суспільством. Особливе значення це має на місцевому рівні, тому що саме там влада найбільш наближена до населення, з яким повинна тісно та плідно співпрацювати. В зарубіжних країнах, які мають багатолітній досвід взаємодії органів влади з громадськістю, ці технології вже набули подальшого розвитку. Зараз на їхній основі формуються нові форми та засоби залучення громадськості до спільного з владою вирішення існуючих проблем; органи влади залучають громадськість для покращення своєї діяльності, особливо при наданні послуг населенню та при вирішенні наявних проблем окремих громадян (розгляд скарг тощо). Україна, на сучасному етапі демократичного розвитку, розвитку системи місцевого самоврядування, як прояву реальної та дієвої демократії, потребує вдосконалення форм і методів співпраці місцевої влади з населенням, впровадження нових, більш ефективних технологій даного процесу.

Аналіз сучасного стану використання нових форм і методів взаємодії місцевих органів влади з населенням, що застосовуються в країнах із розвиненою демократією та, на цій основі, визначення нових форм зазначеної взаємодії, що можуть бути запроваджені в Україні. В Україні не має встановленої системи залучення місцевої громадськості до процесу прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування України. Тому треба розглянути можливі форми вдосконалення процесу взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю як основи для розвитку та зміцнення системи місцевого самоврядування в країні.

КИБЕРТЕРРОРИЗМ

Внедрение современных информационных технологий привело к появлению новых видов преступлений, таких как компьютерная преступность и компьютерный терроризм - незаконное вмешательство в работу электронно-вычислительных машин, систем и компьютерных сетей, хищение, присвоение, вымогательство компьютерной информации.

По своему механизму, способам совершения и сокрытия компьютерные преступления имеют определенную специфику, характеризуются высоким уровнем латентности и низким уровнем раскрываемости.

Сегодня проблема компьютерной преступности и кибертерроризма вышла из сферы контроля правоохранительных органов и грозит перерасти в серьезную государственную и международную проблему.

Как уголовно-правовой феномен, терроризм носит международный характер и в соответствии с рядом международных документов относится к числу международных преступлений.

Характерной особенностью кибертерроризма и его отличием от киберпреступности есть его открытость, когда условия террориста широко оповещаются. Кибертерроризм - это серьезная угроза человечеству, сравнимая с ядерным, бактериологическим и химическим оружием, причем степень этой угрозы в силу своей новизны не до конца еще осознана и изучена.

Кибертерроризм не имеет государственных границ, кибертеррорист способен в равной степени угрожать информационным системам, расположенным практически в любой точке земного шара.

С точки зрения национальной безопасности Украины в этой области существует опасная тенденция, связанная с увеличением технической и технологической зависимости нашего государства. Практически не развивается отечественное производство конкурентоспособных средств информатизации и связи. Информатизация как государственных, так и коммерческих структур осуществляется в основном на базе зарубежной технологии и компьютерной техники. Отсутствует достаточная государственная поддержка фундаментальных и прикладных отечественных исследований в сфере предупреждения и борьбы с киберпреступностью, что не позволяет нашему

государству на равноправной основе включиться в мировую информационную систему.

Эффективная борьба с транснациональной компьютерной преступностью и терроризмом - это ключевой элемент обеспечения безопасности, причем не только в плане борьбы с кибертерроризмом, но и реальное противодействие новым формам терроризма и организованной преступности.

Поддубна Д.О.
НТУ «ХП»

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Майже кожен український покупець на своєму шляху стикався з проблемою неякісних товарів чи послуг. І хоча законодавство України передбачає захист споживачів, однак мало хто відстоює своє право на відшкодування.

Постановою Пленуму ВСУ до сфери дії відповідного законодавства віднесено: договір купівлі, договір оренди, побутового прокату, безоплатного користування майном, договір підяду, доручення, перевезення громадян та їхнього вантажу, комісії, схову, страхування.

Дія споживчого законодавства не застосовується у випадках, коли йдеться про приватну підприємницьку діяльність. Мова йде про те, якщо споживач закупляє товари чи користується послугами для підприємницької діяльності, тоді закон на такі відносини не поширюється. Звичайно, особа, яка постраждала (позивач) та юридична чи фізична особа (відповідач), яка заподіяла збитки, є головними сторонами у справі. Щоб куплений товар був замінений, потрібно мати чек чи квитанцію про оплату. У випадку товарів з гарантійним терміном потрібно мати гарантійний паспорт. При наявності згаданих вище документів суд повинен зобов'язати продавця замінити товар, а у випадку відсутності товару - замінити на інший за погодженням з позивачем.

Відшкодування шкоди заподіяних втратою споживчих властивостей або його знищення внаслідок неправильного використання. В кожному окремому випадку суд розглядає достатність підстав для стягнення з відповідача коштів. Позаяк відшкодування шкоди за умов неправильного користування потребує доказування, яке містить велику кількість оціночних понять.

БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ В УКРАИНЕ КАК ОДНО ИЗ УСЛОВИЙ ВСТУПЛЕНИЯ В ЕС

Борьба с коррупцией – ключевой вызов для украинского правительства.

Украине следует вывести на первый план семь ключевых элементов: финансовая стабильность, доступ к рынку ЕС, безвизовый режим с Европой, приватизация и отмена госконтроля, политические реформы и реформы государства, судебные реформы и, наконец, вход в состав Европейского союза в 2030 году.

Без финансовой стабильности не может быть экономического роста. К счастью, Украина к ней близка. Дефицит бюджета удалось взять под контроль. В прошлом году расходы на социальные нужды были сокращены с 53% до 44% от ВВП; в будущем их следует еще снизить до 35% ВВП. Непомерный налог на заработную плату 45% был сокращен до 22%. Среднегодовая инфляция уже упала ниже 10% в год. Национальный банк начал сокращать свою процентную ставку, и скоро коммерческие ссудные проценты упадут на 20% в год, что позволит инвестициям начать рост.

Соглашение об ассоциации между Украиной и Европейским союзом включает в себя серьезное и всестороннее соглашение о свободной торговле, но оно также ограничивает экспорт 36 важных продуктов, устанавливая очень низкие квоты. Самой сложной ловушкой, стоящей на пути развития Украины, была коррупция в торговле газом. Следующим большим шагом должна быть чистка в политической сфере. Камнем преткновения в усилиях Украины бороться с коррупцией является глубоко коррумпированная правоохранительная система. Здесь два основных элемента - судебное преследование и сами суды.

Если Украина продолжит идти по пути строительства свободных и справедливых экономической, политической и правовой систем, то она должна быть готова запросить членство в ЕС уже в 2020 году.

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ КОРРУПЦИИ

По-прежнему коррупция проявляется в обществе неравномерно – показатели ее уровня для одних сфер деятельности растут, а для других, наоборот, - сокращаются. Однако лидеры коррупционных практик, в том числе таких, как взяточничество, остаются неизменными: государственные и медицинские учреждения, общеобразовательные школы и т.д.

Коррупция – это социальное явление, которое характеризуется подкупом – продажностью государственных и других служащих и на этой основе полезным использованием ими в личных или корпоративных интересах официальных служебных полномочий, связанных с ними авторитета и возможностей. Что касается законодательного определения понятия коррупции, то Закон Украины «О предотвращении коррупции» от 14 октября 2014 № 1700-VII закрепляет коррупцию как использование лицом предоставленных ему служебных полномочий, или связанных с ними возможностей с целью получения неправомерной выгоды или принятия такой преимущества или обещания, предложения такой выгоды для себя или других лиц. Коррупционное правонарушение – это деяние, содержащее признаки коррупции, совершенное лицом, за которое законом установлена уголовная, дисциплинарная или гражданско-правовая ответственность. Стоит отметить, что несмотря на принятие ряда законодательных и подзаконных актов по вопросам противодействия коррупции, проведения различных научных исследований по указанным вопросам, единого взгляда на сущность и структуру административно-правового механизма противодействия коррупции так и не выработано.

СОСТОЯНИЕ СОБЛЮДЕНИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА НА ТЕРРИТОРИИ ПРОВЕДЕНИЯ АНТИТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ ОПЕРАЦИИ В ДОНЕЦКОЙ И ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТЯХ УКРАИНЫ

Вооруженный конфликт на востоке Украины привел к систематическим нарушениям основных прав и свобод на территории проведения антитеррористической операции в Донецкой и Луганской областях.

Правозащитными организациями фиксируются многочисленные примеры нарушений прав и свобод человека представителями обеих сторон конфликта.

В зоне конфликта гражданское население, а также большое количество участников военных действий стали жертвами нарушений их прав на жизнь и физическую неприкосновенность вследствие военных преступлений и преступлений против человечности. Жители страдают от подавляющей атмосферы безнаказанности и общего беззакония из-за отсутствия законных, действующих государственных органов, доступа к правосудию. Произвольное лишение свободы на территориях, контролируемых вооруженными группами, достигло беспрецедентных масштабов. Национальной полицией Украины возбуждены уголовные дела в связи с пропажей без вести и похищением людей в Донецкой и Луганской областях. Зафиксированы случаи сексуального и гендерно обусловленного насилия как со стороны вооруженных формирований, так и со стороны украинских военных и спецслужб. Конфликт привел к широко распространенному нарушению основных прав на свободу мировоззрения и вероисповедания.

По мнению Миссии ООН по мониторингу соблюдения прав человека в Украине «Украина использует антитеррористическое законодательство для того, чтобы ограничить деятельность граждан, которые выражают мнение, отличное от позиции властей».

ПРОБЛЕМЫ ГЕНДЕРНОГО НЕРАВЕНСТВА

Несмотря на очевидный прогресс 21 века, гендерная дискриминация по-прежнему охватывает многие сферы общества. Например, сфере доступа к

ресурсам и распоряжения ими, в сфере экономических возможностей, в сфере власти и представления интересов. По этой причине достижение гендерного равенства становится центральным показателем развития каждой страны.

Всемирная конференция по правам человека (Вена, 1993 г.) в своей Декларации и Программе действий впервые в истории человечества провозгласила, что «права человека, женщин и девочек являются неотъемлемой, составной и неделимой частью всеобщих прав человека. Поэтому полное и равное участие женщин в политической, гражданской, экономической, общественной и культурной жизни на национальном, региональном и международном уровнях, а также ликвидация всех форм дискриминации по признаку пола являются первоочередными целями международного сообщества». Тема трудной женской доли остается одной из самых востребованных в мире. Женскими правами пренебрегают в силу их гендерной принадлежности.

В кла (англ. gender, от лат. genus «род») – это социальный пол, определяющий поведение человека в обществе и то, как это поведение воспринимается. Борьба за доминирование на житейском поприще, угнетение прав слабого пола, социальная власть, конструирование различий и т.д. и приводит нас к понятию «Гендерное неравенство».

Как можно говорить о прогрессе, если в XXI в. еще существуют страны с такими законами и порядками? Как можно двигаться вперед, если женская половина населения не владеет такими же правами, что и мужская?

Первое место среди стран, которые успешнее всего борются с неравенством, занимает Исландия. В первую пятёрку входят и другие развитые страны Северной Европы: Финляндия, Норвегия, Швеция и Дания. Там разрыв между разными полами преодолён на 80 % – возможно, это связано с развитой инновационной экономикой и высоким уровнем жизни в этих странах.

Ситников П.А.

НТУ «ХП»

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ВІЙСЬКОВОГО ЗЛОЧИНУ У КОНТЕКСТІ ЙОГО ЗАГАЛЬНИХ ОЗНАК

Серед глобальних проблем розвитку цивілізації слід відмітити збільшення кількості збройних конфліктів на нашій планеті. Незважаючи на діяльність

ООН, зусилля держав та міжнародних організацій, безпека та правопорядок у світі знаходиться під постійним фактором загрози. За таких умов досить актуальним вбачається розгляд проблем, пов'язаних із створенням нормативно правової бази, суть якої полягала у спільній боротьбі з міжнародним тероризмом, запобіганням військових злочинів направлених проти встановлення рівноваги миру та безпеки людства.

Дотримання воєнного правопорядку і законності у Збройних Силах та інших військових формувань, визначають ефективність виконання покладених на них найважливіших державних задач.

Військові злочини це - злочини проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними під час проходження ними навчальних або спеціальних зборів. Виділяють близько сотні окремих складів злочинів, які слід вважати воєнними. Однак всі вони характеризуються певною сукупністю ознак, які є притаманні кожному складу зокрема і групі загалом. На сьогоднішній час можна виділити п'ять таких ознак:

1) Дії, що складають об'єктивну сторону воєнних злочинів, вчиняються під час збройного конфлікту і є пов'язані з ним. Дана ознака характеризує ситуацію, при якій вчиняється даний злочин - під час збройного конфлікту - воєнний злочин, в мирний час (наприклад, як злочини проти людства).

2) Вчинення дій, що вважаються серйозними порушеннями норм міжнародного гуманітарного права, а саме: Женевських конвенцій 1949 р., Додаткових протоколів до них 1977 р., Гаазьких конвенцій 1899 р. та 1907 р., Гаазької конвенції 1954 р., та ряду інших документів в сфері міжнародного гуманітарного права.

3) Вчинення дій як правило вчиняються комбатантами або особами, які можуть віддавати їм накази. Норми міжнародного гуманітарного права мають на меті врегулювати відносини між державами, з метою максимально захистити жертв війни.

4) Об'єктом посягання є особи, що знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права. Об'єктом нападу не можуть бути особи та об'єкти, які не є воєнними.

5) Військові злочини завжди вчиняються умисно або із грубої необережності. Як зазначено у ст. 30 Статуту Міжнародного кримінального

суду, злочини вчиняються «умисно і свідомо». Однак конкретна форма вини все-таки визначається кожним окремим складом злочину.

Об'єктивна сторона військових злочинів полягає у вчиненні суспільно небезпечного діяння, що порушує встановлений порядок несення або проходження військової служби. Суб'єктивна сторона військових злочинів характеризується умисною виною, або виною з необережною, деякі військові злочини можуть вчинятися як умисно, так і необережно. Суб'єктами військових злочинів можуть бути: військовослужбовці Збройних сил та інших військових формувань.

Отже від стану законності та військового правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях, що діють відповідно до законодавства України, залежить ефективність виконання покладених на них конче важливих державних завдань. Військові статuti, окремі закони та підзаконні нормативно-правові акти в цілому досить чітко і достатньо повно регламентують усі сфери життя та діяльності Збройних Сил, інших військових формувань України. Усе це багато в чому визначає специфіку та якість функціонування суспільних відносин у сфері несення військової служби, а також особливості й суспільну небезпечність військових злочинів.

Спасьонова А.В.

НТУ «ХП»

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

Багато з нас не звертають увагу на дрібне хуліганство підлітків на вулицях, їх зухвалу поведінку, вживання спиртних напоїв; дорослі не повідомляють про велику кількість злочинів неповнолітніх, спираючись на їх недостатню соціальну зрілість. Ця байдужість дорослих та латентність злочинів призводить до того, що підлітки неодноразово повторюють свої злочини та стають резервом для дорослої та рецидивної злочинності. Основними причинами підліткової злочинності є: неналежний догляд батьків, їх відсутність або виховання у неповній сім'ї; пропаганда насильства, пияцтва та життя заради насолоди на телебаченні та в Інтернеті; соціально-економічна криза, яка деформує фундаментальні морально-етичні цінності; бажання довести свою самостійність, прагнення до самовираження; залучення у злочини дорослими

особами або однолітками; втрата інтересів до навчальних закладів і від «нічого робити» вступ у неформальні угруповання; незнання законів, норм поведінки та своїх обов'язків перед суспільством. Для неповнолітніх характерні такі види злочинів: крадіжки приватного майна (46%), майна юридичних осіб (23%), грабежі (6%), розбійні напади (2%), зухвалі випадки хуліганства (5%). Останнім часом серед неповнолітніх розповсюджуються нові види злочинів, які раніше були характерними тільки для дорослих: викрадання авто, захоплення заручників, торгівля наркотиками, злочини проти життя та здоров'я людей і тварин тощо. У розвитку злочинності неповнолітніх в Україні в останні роки помітні тенденції до збільшення групової злочинності, «омолодження» злочинців, збільшення кількості злочинців-дівчат, загострення так званих «фонових» проявів (вживання наркотиків, пияцтво, проституція тощо).

Боротьба зі злочинністю неповнолітніх має включати профілактичні заходи, які б могли не тільки усунути правопорушення, а й попередити їх .

Страхов О. О.

НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМА ОТРИМАННЯ ВІЗИ В УКРАЇНІ

На даний час проблема отримання візи в Україні є дуже суттєвою. Багато українців намагаються виїхати з країни, щоб подорожувати, працювати або навідатися до своїх близьких, але у них нема такої можливості, через складний процес отримання візи. Для отримання візи треба принести цілий пакет документів та докладно пояснити ціль свого візиту. Проте, навіть отримання віз не гарантує 100% можливість в'їзду до країн ЄС. Може бути відмовлено у в'їзді на кордоні, якщо не можете пояснити причину візиту або довести, що у є достатньо грошей на покриття витрат. У світі налічується 193 країни і багато з них українці можуть відвідати без віз! Також у багатьох країнах візу можна отримати по прибуттю, а ще в декілька країн – виготовити заздалегідь без відвідування консульства. Нещодавно були укладені такі угоди: 21.10.2015 – набула чинності угода про безвізовий режим з Чилі (до 90 днів); 2016 – з багаторазовою шенгенською візою можна відвідати Беліз; 30.01.2016 – громадяни України можуть перебувати на території Шанхаю, провінцій Цзянсу і Чжецзян, розташованих в дельті річки Янцзи, впродовж 144 годин без необхідності оформляти китайську візу; 01.04.2016 – запроваджується візовий

режим для громадян іноземних держав, з якими у Абхазії не підписані міжурядові угоди про взаємні безвізові поїздки; 27.04.2016 – введення в дію указу про скасування віз в Індонезію (до 30 днів); 30.06.2016 – термін перебування громадян України на території Туреччини збільшено з 60 до 90 днів; 14.09.2016 – затверджено угоду з Румунією про скасування плати за оформлення довгострокових віз та інші.

На цей час: українці не є мобільними. Ми не можемо подорожувати без обмежень та без довгої тяганини з документами.

Суворова А.А
НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

На сьогоднішній день в Україні, як і в усьому світі, актуальності набуває тема щодо прав та свобод людини, а особливо малолітніх(до 14 років) та неповнолітніх(до 18 років), оскільки вони є найменш захищеною верствою населення. Саме тому, для їхнього захисту, існують певні умови реалізації їх прав. Але, не дивлячись на це, важливою проблемою для нашого суспільства залишаються правопорушення скоєні дітьми. І саме ця проблема потребує негайного вирішення.

Кримінальна відповідальність - це обов'язок особи, яка вчинила злочин, дати звіт про свої дії уповноваженим на те органам і зазнати певного покарання або обмеження за скоєне нею. Кримінальній відповідальності підлягає лише та особа, яка вчинила злочин, і ніхто крім неї.

Однією з умов притягнення особи до кримінальної відповідальності є її вік(ч.1 ст.18 Кримінального кодексу України від 1.09.2001 року). Під віком розуміють певний період розвитку особи. Вплив оточуючих, відносини в сім'ї, навчання в школі – все це формує достатній рівень свідомості, щоб неповнолітній мав уявлення про наслідки та відповідальність за скоєні ним правопорушення. З 16 років вже може наступати кримінальна відповідальність, тому, що вважаюсь, що саме в цьому віці неповнолітня особа здатна аналізувати свою поведінку та мати певні уявлення про те, як не зашкодити суспільству.

Малолітні віком до 14 років та особи з 14 до 16 років не підлягають кримінальній відповідальності лише в тому випадку, якщо вони здійснили порушення, що не зазначені у ч.2 ст.22 ККУ. Але все ж кримінальна відповідальність може наставати за умови умисного злочину(ч.2 ст.22 ККУ). Треба зауважити, що мінімальним віком кримінальної відповідальності є 14-16 років, оскільки в малолітніх ще немає чіткого уявлення про якісну оцінку своєї поведінки.

Кримінальний кодекс визначає можливість обмежень покарань та їх пільговий режим для неповнолітніх. Суд може застосувати такі види покарань для неповнолітніх, як штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт та навіть позбавлення волі на певний строк. Також можуть бути застосовані додаткові види покарань як штраф, позбавлення права обіймати певні посади та займатись певною діяльністю. До неповнолітнього, що не має самостійного заробітку або майна може бути застосовано покарання у виді випраних або громадських робіт.

Суд, обираючи покарання для неповнолітнього, повинен враховувати умови його життя, вплив дорослих на виховання та інші особливості, які є вагомими чинниками у формуванні його особистості.

За даними Державної судової адміністрації України питома вага неповнолітніх, засуджених за окремі види злочинів, має нижчий показник з 2013 року, ніж це було у попередніх роках (починаючи з 2011 р.). Це свідчить про поступове вирішення цієї проблеми, але не про її загальне усунення.

На жаль, у сучасному світі причиною підліткової злочинності є поганий догляд за дітьми, низький соціально-матеріальний рівень сім'ї, зростання кількості наркозалежних осіб, негативний вплив оточуючих та інше. Саме ці фактори сприяють виникненню крадіжок та інших злочинів серед малолітніх, основною метою яких є прагнення жити як всі. Але потрібно завжди пам'ятати про наслідки до яких можуть призвести всі ці вчинки заради власного задоволення.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАРУЧИН

Сьогодні досить важливим є дослідження правового режиму заручин. Актуальність даної теми зумовлена тим, що особи, які подали заяву про укладення шлюбу та мають намір одружитися, повинні усвідомлювати власну майнову відповідальність. А також бути захищеними від матеріальних збитків у разі відмови від реєстрації шлюбу та весілля з особою, з якою заручена чи заручений. Адже історія знає багато випадків, коли напередодні весілля наречений або наречена не дотримувалися свого слова та відмовлялися від шлюбу.

Заручини з давніх часів були складовою українських національних традицій процесу одруження. Проте обряд заручин у різних регіонах України був різним. Після церемонії наречені набували особливого статусу та ставали «зарученими», вони мали одружитися. Відмова від шлюбу не дозволялася, хоча й траплялася. З метою поновлення українських традицій до ст. 31 Сімейного Кодексу України (далі СК) було включено поняття «заручені», якими вважалися особи, що мають намір одружитися та подали заяву про реєстрацію шлюбу. Проте за цілеспрямованим сприянням Міністерства юстиції України з 2006 р.у ст. 31 СК більше не використовуються такі слова, як «заручини» чи «заручені».

Сучасний зміст ст. 31 СК полягає в тім, що особа, яка відмовилася від реєстрації шлюбу, має компенсувати другій стороні витрати, понесені нею у зв'язку з приготуванням до процедури реєстрації шлюбу чи весілля. Звісно, передбачаються і винятки, коли обов'язок відшкодування затрат не виникає, а саме якщо особа відмовилась від шлюбу через аморальну поведінку нареченого (нареченої), яка не відповідає нормам права та суперечить моральним засадам суспільства або національним звичаям одного з наречених, через завдання душевних страждань, або через приховані ним (нею) обставини, які мають важливе значення для того, хто відмовився від шлюбу, у тому числі судимість, тяжка хвороба, наявність дитини чи дітей та інше. Слід також зазначити, що відсутність кохання та поваги так само буде поважною причиною, яка робить неможливою реєстрацію шлюбу, адже це буде суперечити меті регулювання сімейних відносин СК. Аналогічно, якщо зареєстрований шлюб визнається

недійсним за рішенням суду, то особа не буде повинна компенсувати затрати, понесені другою стороною у зв'язку з приготуванням до реєстрації шлюбу чи весілля. У разі отримання подарунків у зв'язку з майбутнім шлюбом особою, яка відмовилася від шлюбу за відсутності вагомих причин, у випадку розірвання договору дарування судом, подарунки мають бути повернені, якщо ж вони не збереглися – повернути їх вартість.

Отже, проаналізувавши все вищевикладене, можна дійти до висновку, що законодавче закріплення заручин є необхідним. Навіть за відсутності таких слів, як «заручини» чи «заручені», сенс ст. 31 СК свідчить про захищеність кожного з наречених після подання заяви про реєстрацію шлюбу. Наявність цієї статті спонукає осіб обдумано приймати рішення щодо вступу до шлюбу, адже несвоєчасна відмова призводить до негативних наслідків і є не вигідною з матеріальної сторони. Також, у сучасному світі гостро постає питання внесення засад щодо повернення або відшкодування вартості подарунків, зроблених родичам або близьким заручених, адже це не передбачено сьогоденним СК.

Таким чином, особи, які подають заяву про реєстрацію шлюбу, повинні усвідомлювати всю повноту відповідальності власних дій, що зумовлено не тільки моральними зобов'язаннями, але й матеріальними. Заручені мають пам'ятати про те, що несуть майнову відповідальність за свої вчинки, і саме через це підходити до приймання рішення щодо вступу до шлюбу треба серйозно та виважено.

Тимченко С. М.
НТУ «ХП»

ЖИТЛО ЯК ОБ'ЄКТ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Житло ще з давніх-давен посідало важливе місце у житті кожної людини. Воно завжди було і залишається місцем, де людина може захиститися від непогоди, перебувати у комфорті та теплі, куди вона може повертатися після важкого робочого дня, щоб відпочити, де може побути на самоті або проводити час у затишку разом зі своїми рідними. Під житлом фізичної особи слід розуміти житловий будинок, квартиру, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово (ст. 29 Цивільного кодексу України). Згідно зі ст. 47 Конституції України кожен

має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Але що б не було написано у законі, все одно проблема житла, залишається актуальною і на сьогоднішній день. Особливо це стосується того, яке знаходиться у приватній власності. Ця проблема набула особливо тяжкого характеру в Україні. Дуже часто можна зіткнутися з такими випадками, коли житло, яке людина мала у приватній власності, відбирають на незаконних обставинах. Але ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду (ст. 47 Конституції України). Також нерідко зустрічаються ситуації, в яких страждають зовсім невинні люди, які хотіли придбати квартиру чи дім. А саме через те, що вони натрапляють на шахраїв, які можуть підробити документи і незаконно продати житло, не маючи на нього жодних прав. А потім постраждалі залишаються без обіцяного будинку та без грошей. Навіть рідні і близькі люди здатні на таке шахрайство, щоб виселити з дому рідну бабусю чи когось іншого, тільки заради того, аби присвоїти собі квартиру чи дім. Внаслідок цього частішають випадки, коли люди опиняються без даху над головою, тобто стають людьми без визначеного місця проживання. На мою думку, держава зобов'язана піклуватися про таких людей, які не мають власного дому. Вона повинна створювати умови для їхнього життя, бо ці особи теж як і всі мають право на житло, не дивлячись вже на те, як вони його втратили. Це навіть передбачено ст. 47 Конституції України, де сказано, що громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Отже, проаналізувавши все вищесказане можна зробити висновок, що кожна людина, не дивлячись ні на що, має право на власне житло і ніхто не має права відбирати в неї його, крім тих випадків, які передбачені законом України.

Третьякова К.І.

НТУ «ХП»

ПРАВА ДИТИНИ НА ОСНОВІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ДИТИНИ

Благополуччя дітей і їх права завжди викликали пильну увагу міжнародного співтовариства. Ще в 1924 році Ліга Націй прийняла Женевську Декларацію прав дитини. У той час права дітей розглядалися в основному в

контексті заходів, які необхідно було прийняти відносно рабства, дитячої праці, торгівлі дітьми.

У 1959 році Організація Об'єднаних націй (ООН) приймає Декларацію прав дитини, в якій були проголошені соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей.

За Декларацією прав дитини:

Дитина має право: на сім'ю; на турботу і захист з боку держави, якщо немає тимчасового або постійного захисту з боку батьків; відвідувати школу і вчитися на рівних в правах; вільно виражати свої думки; на власну думку; на ім'я і громадянство; на здобуття інформації; на захист від насильства і жорстокого звернення; на медичне обслуговування; на відпочинок і дозвілля; на додаткову допомогу з боку держави, якщо є особливі потреби (наприклад, у дітей з обмеженими можливостями).

У період з 1979-го по 1989 рік Комісія ООН з прав людини, в якій брали участь фахівці з багатьох країн світу, підготувала текст Конвенції про права дитини. В порівнянні з Декларацією (1959 р.), де були 10 коротких, носячих декларативний характер положень (принципів), Конвенція має 54 статті, що враховує практично всі моменти, пов'язані з життям і положенням дитини в суспільстві. Вона не лише конкретизує, але і розвиває положення Декларації, покладаючи на тих, що прийняли її, правову відповідальність за дії відносно дітей. Конвенція про права дитини була прийнята і відкрита для підписання, ратифікації і приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р. Набрала чинності 2 вересня 1990 р. В 1991 році Україна приєдналася до Конвенції. В 1993 році в Києві створено Всеукраїнський комітет захисту дітей. Згідно з Конвенцією Україна у квітні 2001 р. прийняла Закон про охорону дитинства. Діти повинні знати свої права. Уміти їх відстоювати. Вивчення прав людини - це, перш за все, виховання упевненості в собі, терпимості. У кожної людини є права. Дитина теж людина, а значить і у неї є права. Людство повинне прагнути до процвітання, щоб життя дітей було щасливим і прекрасним. Було більше радості в житті дітей. Яскраво світило сонце, було мирне небо над головою, щоб частіше лунав дитячий сміх, щоб поруч завжди були мама і тато. Діти, ви маєте право зростати в умовах свободи, розвиватися фізично і духовно здоровими. Жодна дитина не може бути об'єктом свавілля і повинна постояти за себе.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ

Однією із соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки на шляху формування громадянського суспільства та правової держави в Україні є безробіття. Безробітними, згідно з Законом України «Про зайнятість населення», визнано працездатних громадян працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові і здатні братися за підходящу роботу. Безробітними також є інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють і зареєстровані як такі, що шукають роботу. Головні причини високого рівня безробіття – спад економіки, скорочення сукупного попиту на робочу силу; структурні зрушення (внутрішньо - й міжгалузеві, ін.); рух робочої сили (професійний, соціальний). Оскільки головною причиною безробіття є незбалансованість попиту і пропозиції робочої сили, тому слід ужити активних заходів, спрямованих на: збільшення попиту на робочу силу з боку державного і приватного сектору економіки; підвищення конкурентоспроможності робочої сили та забезпечення відповідності робочої сили и робочих місць; удосконалення процесу працевлаштування. Для подолання проблем на ринку праці України урядові потрібно: переглянути нормативи надання статусу безробітного; знизити податки для підприємств за умови збереження робочих місць; відновити попит-пропозицію на ринку праці; покращити роботу служби зайнятості; та інші. Отже, ці заходи допоможуть зменшити рівень безробіття.

Широковський К. М.
НТУ «ХПІ»

МІЖНАРОДНІ ОРГАНИ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Угоди держав, що передбачають право конкретного громадянина вимагати від своєї держави виконання міжнародно визнаних прав і свобод, підкріплюються міжнародними механізмами, створеними в рамках різноманітних міжнародних організацій.

Конституція України (ч. 4 статті 55) говорить: «Кожний має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод у відповідні міжнародні судові установи або у відповідні міжнародні організації, членом або учасником яких є Україна».

Міжнародні органи із забезпечення і захисту прав людини (далі комітети з прав людини) створюються відповідно до положень відповідних конвенцій. Комітети з прав людини складаються з експертів, які діють в особистій якості. У їхній склад входять громадяни держав, що беруть участь у договорі, які володіють високими моральними якостями і визнаною компетентністю в галузі прав людини. При цьому до складу комітету не можуть входити двоє громадян тієї самої держави. Члени комітетів обираються державами-учасницями договору (зазвичай на чотири року) на засіданні, що спеціально скликається (як правило, Генеральним секретарем ООН).

Правом на розгляд скарг індивідів наділений: Комітет з прав людини, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет проти катувань і деякі інші міжнародні органи. Процедура розгляду індивідуальних петицій взагалі однакова для більшості комітетів. Отримавши повідомлення про порушення якою-небудь державою прав індивіда, передбачених у міжнародному договорі, комітет повинен переконатися, що особа вичерпала всі доступні внутрішні засоби правового захисту.

Авдєєва О.
НТУ «ХПІ»

ПЕРЕКЛАДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Нині на університети України як на інтелектуальні осередки покладено вкрай важливе завдання – формування грамотної, кваліфікованої, з належним духовним потенціалом суспільної еліти. Основними критеріями оцінки сучасного працівника будь-якої сфери є не лише фахова майстерність, а й високий рівень володіння мовою професії, тому тема мовної освіти є *актуальною*. Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» поряд з іншими гуманітарними дисциплінами стала невід’ємним складником у підготовці інженерів та економістів. Одним із головних завдань курсу є навчити перекладати науково-технічні тексти.

Технічне перекладання – певний вид мовленнєвої діяльності, який використовується для обміну спеціальною інформацією між носіями різних мов. Вимогами до технічного перекладу є стислість, точність у викладенні матеріалу за відсутності образно-емоційних засобів. Перекладання науково-технічної літератури посідає важливе місце з-поміж інших різновидів вправ у процесі вивчення фахової мови майбутніми інженерами. Найбільшу значущість має письмове перекладання, спрямоване на більш повне й точне відтворення українською російськомовного тексту. Крім знання граматики й лексики, воно потребує певного обсягу знань з науки й техніки, оскільки обов’язковою умовою грамотного перекладання будь-якого спеціального тексту є повне розуміння студентом наведеної інформації. Серед лексичних труднощів слід назвати багатозначність слів (термінів) і добір адекватних словникових відповідників (термінів). Уваги потребує й перекладання термінів-аббревіатур з російської українською, бо варто пам’ятати, що скорочення є офіційними, загальноприйнятими, їх не можна довільно змінювати чи замінювати.

Отже, студенти запам’ятовують, що перекладені тексти повинні відповідати таким вимогам: точність, чіткість, стислість і повнота передання інформації, відповідність нормам мови перекладу; усвідомлюють, що для

правильного перекладання потрібно добре знати свою галузь, а також обидві мови: мову оригіналу й мову перекладу.

Азізов Т.
НТУ«ХПІ»

ІНТЕРНЕТ-СЛЕНГ В УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІА-ПРОСТОРІ

Проблема вивчення сленгової лексики в мові сучасного українського Інтернету є *актуальною*, бо питання щодо внутрішньомовної міграції лексики, які є важливими чинниками розвитку словникового складу мови, завжди цікавили науковців. Тема лексичних інновацій у мові Інтернету висвітлюється в роботах таких лінгвістів, як М. В. Бойчук, Л. П. Попко та ін. Але сьогодні більшість лінгвістичних розвідок ведеться на тлі російськомовного Інтернету (Рунету), а проблема виникнення й функціонування лексичних інновацій, зокрема сленгізмів, в Укрнеті є недостатньо вивченою. Тому *мета* дослідження – виявити та описати сленгізми, які виникли на тлі україномовного Інтернету.

У ХХІ ст. популярним стає такий соціальний вид мовлення, як діалект спілкування в Інтернеті. Популярність обчислювальної техніки в молодіжному середовищі, схильному до вживання жаргонів, визначають моду на комп'ютерний жаргон. Молодіжний сленг – засіб спілкування людей одного віку, що описує різні ситуації, оскільки сленгове слово народжується як результат емоційного ставлення мовця до предмета розмови. Молодій людині важливо не тільки «що сказати», але і «як сказати», щоб бути цікавим оповідачем. Сленгова лексика – унікальне мовне явище. У цій роботі розглядаємо сленг і жаргон як синоніми. Користувачами інтернет-сленгу є здебільшого молодь, яка часто на позначення нового предмета, поняття не знаходить відповідної лексеми в літературній мові та її діалектах. Тоді й уживають сленгізми, орієнтовані на англізоване мовлення. Але все частіше в україномовному медіа-просторі фігурують питомі лексеми, адже сленг – це лексикон, який живиться джерелами народної мови.

Поширені способи творення українських комп'ютерних сленгізмів: метафоричне перенесення (переосмислення на основі схожості); фонетична адаптація слів англійської мови; аббревіація; каламбурна підстановка тощо, які відбуваються з урахуванням граматичних норм сучасної української мови. Ще є стилістичний прийом, спрямований на досягнення експресивно-комічного ефекту шляхом зумисно помилкового написання слів («олбанська мова»). Це

кальковані з російської вислови, які характеризуються наявністю подвоєних приголосних наприкінці або всередині лексеми (*аФФтарЖЖот*), навмисним оглушенням дзвінких та одзвінченням глухих приголосних (*кревеДкО*), компресією на графічному рівні (*Фтему!*). Спільною рисою цих прикладів є фонетичний принцип написання лексем, який значно спрощує процес письма й точно передає емоції комунікаторів. Однак із розвитком Укрнету популярними стають питомі відповідники російських «олбанських» висловів. Це відбувається двома способами: 1) перекладання з використанням нейтральних слів, що набувають нового значення: *Фтему!* – *Доречно!*; *баян* – *трембіта* (варіант *цимбали*) – це про відеоролики, книги тощо, відомі значній кількості мовців, бо те, що було актуально й смішно вчора, сьогодні – «баян». Але російські помилки не завжди передають українською, оскільки популярність російського «олбанського» сленгу поки що переважає; 2) під час перекладання спрацьовує механізм асоціативного мислення, тоді асоціації чи метафори мають емоційно-гумористичне забарвлення: *пешишчо* – *автор пече, що аж хочеться ще*.

Отже, бажання виокремитися та самоствердитися, бути причетним до чогось оригінального надихають користувачів усесвітньої мережі на створення своєї субкультури зі своїми законами та традиціями, що впливає на розвиток мови в цілому, змінюючи її, і це відкриває для науковців нові обрії досліджень.

Альтемірова Л. Р.

НТУ «ХПІ»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ

Проблема сленгу сьогодні є актуальною, оскільки сленг дуже популярний серед молоді. Мета – з'ясувати, як молодіжний сленг впливає на мову, чому так швидко поширюється серед молодого покоління.

Відомо, що мова надана нам для того, щоб правильно висловлювати свої та розуміти чужі думки (основна функція мови). Правильно й зрозуміло висловити свої думки ми можемо тільки завдяки літературній мові, яка є нормованою, історично сформованою вищою формою національної мови, у яку закладено багатий лексичний фонд з розвиненою граматичною структурою. Але ще існують такі явища, як соціальні діалекти, до яких належить сленг. Сленг (від англ. *slang*) – це своєрідний набір особливих слів або нових значень уже наявних слів, уживаних у різних групах людей.

Молодіжний сленг – це особлива форма мови, у яку більшість людей у певному віці «занурюється», але з часом «виринає» на поверхню літературної розмовної мови або так і залишається зі своїми словами. Молодіжний сленг безперервно розвивається. Змінюються явища, змінюється світогляд у молоді, а старі слова забуваються, їх замінюють нові, більш сучасні. Ця частина лексики відрізняється своїм розмовним і неофіційним характером, бо вкорінюється завдяки появі мобільних телефонів, розробленню новітніх інформаційних і комп'ютерних технологій, розвитку Інтернету, соціальних мереж, без яких молодь уже не може існувати. Український молодіжний сленг має такі риси: різко виражений ідеологічний момент, метафоричність, спрямованість на людину, домінування репрезентативної, а не комунікативної функції.

Виникнення молодіжного сленгу пояснюють соціальними причинами та психологічно-віковими особливостями. За допомогою сленгу молодь самовиражається, коли їй бракує освіченості, а через неграмотність немає можливості розкритися, реалізувати свій потенціал. Отже, сленг має істотне значення в житті молоді, часом негативне. Так само він впливає й на розвиток мови.

Баранова Д.
НТУ «ХП»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ

Упродовж часу, коли наша мова перебувала під впливом тоталітарної системи, визнавався єдиний стандарт літературної мови. Проте мова залишається динамічною та відкритою системою, яка живе й постійно розвивається. Лексичний склад нашої мови поповнився великою кількістю сленгових утворень, що відповідають певним соціальним і професійним групам людей. Тому тема застосування сленгізмів є нині *актуальною*.

Молодіжний сленг настільки поширений, що словосполучення «сучасний жаргон» асоціюється в мовців саме з ним. Сленг молоді є засобом спілкування великої кількості людей, умовно об'єднаних віком від 12 до 30 років, та охоплює практично всі сфери життя, крім наукової, ділової суспільно-політичної, оскільки сленгове слово народжується як результат емоційного ставлення мовця до предмета розмови. Сленг – це постійна словотворчість, в основу якої взято принцип мовної гри. Нерідко саме комічний, гральний

ефект є головним у сленговому тексті. Вирішальним чинником у творенні сленгових лексем є спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормативного утворення. Лексичні одиниці молодіжного сленгу поділяємо на такі, що вживаються: а) у середовищі людей, що мають справу з комп'ютерами. У цьому колі найчастіше використовують жаргонні слова англomовного походження. Це викликано насамперед тим, що англійська є мовою комп'ютерних технологій. Під час праці з комп'ютерною технікою деякі слова перейшли до української розмовної лексики: *сидюк* (дисковод та диски CD-ROM), *юзер* (користувач); б) у колі автомобілістів. Найпоширенішими словами цієї групи є назви різноманітних автомобільних деталей та іншого обладнання: *бублик* (кермо), *тачка* (автомобіль), *резина*, *скати* (шини) тощо; в) у середовищі підлітків, які захоплюються музикою. Вони й уживають слова *вертушка* (CD-програвач), *солянка* (збірний концерт).

Сьогодні сленг є невід'ємною частиною сучасного життя. Надалі цього мовного явища складніше буде позбутися, оскільки воно все ширше впроваджується в будь-які сфери життя завдяки своїй простоті й легкості. Однак маємо замислитися про те, як ми спілкуємося, які слова застосовуємо, тому що це наша культура, яка повинна розвиватися. Зверніть увагу: сленг забруднює рідну мову! І хоча я використовую його у своєму житті, усе ж розумію, що це не є ідеальна мова, що не завжди він є точним і зрозумілим, а головне – не є культурним!

Безуглова В. В.
НТУ «ХП»

МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також опанування основними способами розв'язання спеціальних завдань, зокрема мовою професійного спілкування, що залишається актуальною проблемою.

Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким послуговуються представники

певної галузі виробництва, професії, роду занять. Професійна мова, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови і є сукупністю всіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації для забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. Особливості її зумовлені метою, ситуацією професійного спілкування, особистісними рисами комуніканта й реципієнта (мовною компетенцією, віком, освітою, рівнем інтелектуального розвитку). Залежно від ситуації та мети спілкування варто правильно й доречно добирати лексичні мовні засоби висловлення думки. Усі лексичні одиниці фахових текстів поділяємо на такі різновиди: 1) власне терміни певної галузі; 2) загальнонаукові й міжгалузеві термінологічні одиниці (терміни філософії, математики, філології тощо); 3) професіоналізми; 4) професійні жаргонізми.

Володіти мовою професійного спілкування – це вільно послуговуватися всім багатством лексичних засобів із фаху; дотримуватися граматичних, лексичних, стилістичних та інших норм професійного спілкування; знати спеціальну термінологію; використовувати всі ці знання на практиці, доречно поєднуючи вербальні й невербальні засоби спілкування. Справжній фахівець повинен мати сформовані мовну, мовленнєву та комунікативну компетенції. *Мовна професійна компетенція* – сума систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом. *Мовленнєва професійна компетенція* – система вмінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передавання певної інформації. Ґрунтуючись на мовній компетенції, вона виявляється у сформованості вмінь користування усною й писемною літературною мовою, багатством її виражальних засобів відповідно до літературних норм. *Комунікативна професійно орієнтована компетенція* – система знань, умінь і навичок, потрібних для ефективного спілкування, тобто слід володіти знаннями про мову, вербальні й невербальні засоби спілкування, культуру, національну своєрідність суспільства й уміти застосовувати ці знання в процесі спілкування.

Отже, професійна комунікативна компетенція репрезентує не тільки професійні знання та вміння, але й знання та навички фахового спілкування.

МОВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що останнім часом молодим фахівцям певної професії все частіше бракує робочих місць на українському ринку праці. Нерідко це відбувається саме через нестачу або через брак глибоких знань мови. Особливо помітна ця проблема під час підготовки майбутніх перекладачів, викладачів і спеціалістів інших професій, пов'язаних безпосередньо з мовою та спілкуванням з людьми. Саме тому варто визначити шляхи розв'язання цієї проблеми.

Сьогодні всі підприємства-працедавці висувають до випускників навчальних закладів серйозні вимоги під час приймання на роботу, серед яких найчастіше бувають такі: володіння комп'ютером; досвід роботи або практики; володіння однією чи кількома іноземними мовами; розвинуті навички комунікації тощо. Але це далеко не всі вимоги до майбутнього фахівця, адже знання рідної мови є обов'язковим майже в будь-якій професії. Щоб бути конкурентоспроможним фахівцем, потрібно добре знати мовні засоби та правила їх застосування, особливо це стосується перекладачів, адже вони за відсутності цих знань відразу після закінчення ВНЗ майже не мають шансів знайти гарну роботу. Унаслідок розвитку комунікації українців з носіями інших мов з'явилося багато нових жаргонізмів тощо, які ускладнюють вивчення правильної літературної мови, проте наша молодь здебільшого не вміє користуватися українською літературною через те, що їй бракує знань, досвіду, а головне – бажання вчити мову. Під час вивчення літературної мови, читання багатьох художніх і наукових творів видатних українських авторів та вчених людина розвивається духовно, пізнаючи глибину мови, набирається досвіду, навчається висловлювати свої думки, розширює лексичний запас і кругозір.

Нині у вищих навчальних закладах викладають навчальну дисципліну «Українська мова за професійним спрямуванням», потрібну для підготовки студента до своєї спеціальності, але цього не завжди вистачає для його належної мовно-фахової підготовки. Перекладачі повинні досконало володіти рідною мовою, знати якомога більше термінів і лексики, що належать до різноманітних галузей діяльності людини, адже зробити якісний переклад з іноземної мови на рідну можна тільки тоді, якщо ти є справжнім знавцем рідної мови.

Отже, розв'язати цю проблему можна шляхом поглибленого вивчення української мови ще в школі, належного вивчення української мови у ВНЗ, а також шляхом розвитку прагнення до самоосвіти і власне самоосвіти, що сприятиме освіченості та здобуванню нових корисних знань. Стати конкурентоспроможним, затребуваним і компетентним фахівцем можливо лише за умов оволодіння правилами мови та культурою мовлення. Це один з найголовніших шляхів до успіху.

Бирюк Т. В.

НТУ «ХПІ»

СУРЖИК – ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні ми часто можемо почути, як хтось розмовляє «ламаною» українсько-російською мовою – суржи́ком. Це явище є досить поширеним, адже не кожна людина звикла спілкуватися суто літературною мовою в повсякденному житті. Проблема використання суржику є *актуальною* та потребує ґрунтовного вивчення, зокрема слід з'ясувати місце цього явища в системі спілкування сучасного українського суспільства.

Нині мовознавці вважають суржик «хворобою» й загрозою українській мові, намагаються зробити все, аби заблокувати розвиток цієї «культури». Тож суржик – поширена в Україні розмовна назва ненормативного індивідуального мовлення певної особи або певної групи людей, що будується на основі змішування елементів двох і більше мов без дотримання літературних правил. Є кілька причин виникнення суржику, та найголовніша з них – перехід носіїв української мови на російську, усвідомлення носіями української мови історичної, релігійної, психологічної близькості обох народів. Цей факт підтверджує те, що все залежить від психології людини та її сприйняття світу. Суржик може виникати серед людей, які недосконало володіють українською або російською, тому в українській мові сільського чи міського населення з'являються численні росіянізми: *кансино, оточуюче середовище, печатати, пони́маю, рози́титися, строі́тельний, хараи́шо* тощо. Таке спотворене явище виникає серед людей, які загалом знають обидві мови, але не мають навичок грамотного користування саме українською в повсякденному житті, через що виникає деякий дискомфорт у її використанні, і носії вводять до свого мовлення багатомовних покручів. Суржик використовується не лише в усному, а й

у писемному мовленні. Так, є багато пісень і художніх творів, у яких суржик уживають навмисно для створення певного колориту, досягнення гумористичного або сатиричного ефекту, на вулицях нерідко можна побачити різноманітну рекламу, де теж є «суржикізми».

Отже, суржик – поширене мовне явище в Україні. Руйнування структури української мови в мовленні носія суржику поєднується з поверхнево засвоєною структурою російської мови, що спричиняє застосування спрощених слів і неправильних граматичних форм. Суржик поширений у побутовому спілкуванні жителів багатьох регіонів України, але не є ідеальним способом спілкування. Кожен з нас повинен прагнути до використання літературної мови, адже тільки вона забезпечить культурне та приємне мовлення й порозуміння між мешканцями різних областей України.

Бочарова В.
НТУ «ХП»

СУРЖИК ЯК НЕБЕЗПЕЧНЕ ТА ШКІДЛИВЕ ЯВИЩЕ

Нині *актуальною* є проблема суржику як шкідливого мовного явища. Суржик небезпечний, бо, паразитуючи на мові, що формувалася упродовж віків, він винищує її чистоту й красу, може призвести до її спотворення та навіть зникнення. Цей змішаний українсько-російський покруч не лише псує мову, а й примітизує мовлення. Суржикомовна людина не може формулювати й висловлювати правильні й оригінальні думки, розуміти та сприймати інших.

Відомо, що змішування двох мовних систем розпочалося приблизно в кінці XVII– на поч. XVIII ст. Історичні факти дають змогу виокремити такі причини виникнення суржику: 1) приєднання південно-східних і центральних українських земель до Російської імперії; 2) упровадження російської мови в адміністративну сферу й освіту, подальші заборони на друкування українських книг і викладання українською тощо; 3) переселення народів у радянські часи; 4) урбанізація; 5) суміжність територій двох держав та ін. Учені стверджують, що понад 90 % його лексики становлять російські слова, які, однак, вимовляються українською. Суржикове мовлення повністю узгоджується з нормами української фонетики й не містить жодних відмінностей від фонетичних норм, притаманних нашій мові. Можливі коливання у вимові тих чи інших звуків зумовлені діалектними відмінностями, властивими українській.

На граматичному рівні, за дослідженнями мовознавців, найпоширенішою помилкою є утворення форми найвищого ступеня порівняння прикметників за допомогою російської підсилювальної частки *самий*: «Саме цікаве те, як нам потрібно вести діалог». Найбільшого впливу покруча (і це підтверджують праці лінгвістів) зазнає лексика, і тоді виникають так звані суржикізми – адаптовані українською мовою гібридні форми, сформовані на основі російської широковживаної лексики (*болільщик, гардеробиця, невдобно, слідуючий*).

Отже, суржик перетворився на проблему сучасної мовної свідомості й культури, тому потребує наукового вивчення. Уважаємо, що суржик псує нашу мелодійну мову, перетворює мислення людини на примітивне. Мовцям недостатньо лише бажання спілкуватися українською, потрібно докласти багато зусиль, щоб це була справжня українська. Тому ми повинні серйозніше підходити до вивчення рідної мови, постійно розвиватись і прагнути вдосконалити своє мовлення.

Волошина К. Г.

НТУ «ХП»

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ

Професійна мова регулює стосунки між людьми, впливає на них. Щоб професійні мовці розуміли один одного, їхнє мовлення повинно бути якісним. Тому проблема грамотного та зрозумілого мовлення спеціалістів є *актуальною*.

Наше професійне мовлення повинне бути змістовним і точним, логічно послідовним і виразним, доречним і лексично багатим, але найголовніше – правильним! Правильність передбачає дотримання норм сучасної української літературної мови (орфографічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних, орфоепічних тощо). Мовлення буде зрозумілим мешканцям усіх регіонів України лише за умови дотримання цих норм. Для інженера дуже важливою є й точність висловлювань. Точним є мовлення, у якому слова цілком відповідають своїм значенням і сенсу висловленої думки. Цього можна досягнути за умови знання предмета мовлення, знання мови, володіння мовленнєвими навичками. Точність професійної мови залежить не від кількості використаних слів, а від їх зрозумілості, недвозначності. Точність наукового мовлення пов'язана з точністю вживання термінів –слів або словосполучень, що називають наукові поняття в системі понять певної галузі людської життєдіяльності. Ми повинні

використовувати значну кількість слів для урізноманітнення висловлювання, уникнення повторів, а не для того, щоб зробити мовлення незрозумілим. Щоб мовлення фахівця було багатим, йому потрібно мати значний словниковий запас, постійно його збагачувати й уміти застосовувати в мовленні. Сучасні тлумачні словники містять уже понад 250 тисяч слів (можливо, і більше), технічним працівникам з вищою освітою буває потрібно від 7 000 до 20 000 слів, звичайні ж люди вживають від 3 000 до 7 000 лексичних одиниць. Для збагачення словникового запасу слід більше читати будь-якої літератури, зокрема спеціальної, користуватися словниками, запам'ятовувати нові слова тощо. Фахівці вважаються не тільки грамотними, але й вихованими людьми, тому бажано, щоб вони дбали про чистоту свого мовлення, уникаючи слів-паразитів, жаргонів, лайливих слів тощо.

Висновок: слід дбати про своє мовлення, постійно працюючи над його вдосконаленням, тоді таких працівників будуть не лише розуміти, а й поважати.

Ворфоломєєва В.

НТУ «ХП»

ГЕРМАНІЗМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ця тема є актуальною, бо запозичення слів з німецької мови відбувається й донині. Мета роботи – вивчити особливості функціонування германізмів та проаналізувати морфологічне та семантичне освоєння їх в українській мові. Під час опрацювання теми розв'язано такі завдання: досліджено історію запозичення германізмів, виокремлено основні тематичні групи запозичених слів, проаналізовано результати освоєння німецькомовних лексем в українській мові, виділено їхні найважливіші фонетико-граматичні риси.

Українсько-німецькі мовні контакти простежуються протягом усієї історії української мови, а хронологія запозичень і тем демонструє зв'язок з певними історичними подіями в житті нашого народу. Виокремлено такі основні тематичні групи слів, запозичених з німецької: військова справа (*офіцер, панцир*); побут (*фартух, ширма*); професійна лексика (*цех, шпindelь*); торгівля (*бухгалтер, вексель*); мистецтво (*арфа, ландшафт, мольберт*). Аналіз результатів освоєння німецькомовних лексем засвідчив, що: 1) німецькі запозичення зазнали морфологічних змін: утратили артикль, деякі флексії, що сприяло включенню їх у граматичні класи та зміненню категорій в українській

мові, зокрема частково змінили рід (*das Halstuch* – ч. р. *галстук*, *die Matratze* – ч. р. *матрас*), число (*рейтузи* множ. – *die Reithose* одн.), зазнали переосмислення; 2) більшість слів, що увійшла в українську фонетичну систему, утратила невластиві для української мови фонетичні ознаки окремих звуків (наприклад, довжину, якість); 3) близько 40% німецькомовної лексики функціонує у мові-реципієнті з кількістю значень, адекватних семантичній структурі цих слів у мові-джерелі. Виділено найважливіші фонетичні й граматичні риси, що характеризують слова, запозичені з німецької мови: а) утворення складних слів без сполучного голосного звука (*гросмейстер*, *патронташ*, *циферблат*); 2) буквосполучення *шт* на початку слова (*штамп*, *штанга*, *штольня*, *штрих*) тощо.

Отже, запозичення германізмів відбувається здавна й триває донині. Запозичені слова належать до різних тематичних груп і поширюються навіть у жаргонних системах. Більшість запозичених слів функціонує у мові-реципієнті з тією ж кількістю значень, що і в мові-джерелі, та має особливі фонетичні й граматичні риси.

Гаврильчук А.

НТУ «ХПІ»

СУРЖИК – ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Упродовж багатьох століть нам насаджували російську мову, а українська зазнавала утисків та принижень з боку влади, що позначилося на усному й писемному мовленні українців. Наша мова зазнала такого негативного впливу російської, що перетворилася на суржик, «язичіє», на мішанину українських та російських слів, а найчастіше – мовних покручів, які утворилися на базі цих двох мов. Нині проблема застосування суржику замість нормативної літературної мови є *актуальною* та потребує розв'язання.

Частина носіїв української мови часто вживає слова російські слова, підкреслено хизуючись при цьому своїми «глибокими» знаннями російської. Інша категорія мовців – люди, що не володіють українською літературною мовою й використовують російські слова, вважаючи, що це її літературні форми. Є ще й такі, хто добре володіє українською, але часто не хоче напружувати пам'ять, щоб віднайти правильний український відповідник до російського слова, унаслідок чого чуємо українсько-російський покруч. Мовне

явище, що дістало назву *суржик*, належить до специфічної форми побутування мови в Україні. Його національну й соціальну природу відбиває термін, запозичений із сільськогосподарської лексики. Великий тлумачний словник сучасної української мови фіксує слово *суржик* у двох значеннях: 1) «суміш зерна пшениці й жита, жита та ячменю, ячменю й вівса та ін.; борошно з такої суміші»; 2) *перен., розм.* «елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова». Семантичне ядро слова *суржик* поєднує два елементи значення: змішування двох різних субстанцій і зниження якості утвореного внаслідок цього продукту.

Взаємопроникнення слів з однієї мови в іншу – закономірний процес. В українській мові є немало унормованих запозичень з різних мов. Однак коли слова із чужої мови вживають бездумно, коли перекручують їхній зміст і спотворюють звукове оформлення, це засмічує мову. На відміну від «нормальної» мови, *суржик* не становить стабільної системи. Навіть найменш підвладний змінам граматичний кістяк мови в *суржику* розхитаний і плинний. А фонетичні варіанти слів настільки різняться в індивідуальних виявах, що лишається проблемою можливість установаження фонетичних властивостей цієї субмови.

Суржик – ненормативне явище, якого слід позбуватися. Згубний вплив на нашу мову мають не лише росіянізми, тобто невнормовані, фонетично чи морфологічно спотворені лексеми, а й інші чинники, які деформують нашу мову, розхитують її зсередини та нівелюють специфічні особливості й ознаки – усе те, що визначає її самодостатність як окремої мови, позбавляють здатності протистояти російському впливу.

Говеля А. В.

НТУ «ХП»

ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

Нині в Україні *актуальною* є проблема термінологічного планування, історія якого цікава й складна. Українська сучасна термінологія бере свій початок від шкільних підручників, які видавалися галицьким товариством «Просвіта» (засноване 1868 р.). У другій половині XIX ст. з'явилися перші українські галузеві словники: шість випусків «Початки до уложення номенклатури і термінології природописної» І. Верхратського; «Початок

до уложення термінології ботанічної руської» І. Гавришкевича тощо. Проте жодних заходів щодо стандартизування термінології тоді ще не проводилося.

Термінотворча робота в Україні активізувалася у 20-ті рр. XX ст. (період українізації), коли після 200-літньої перерви українська стала мовою суспільного й політичного життя. Протягом 1920-х рр. видано понад 85 галузевих словників. Головна метатермінотворчої роботи в той період – сформувати українські національні терміносистемий відокремити їх від російських. У багатьох випадках акцентували увагу на народній мові, коли терміни будували за допомогою внутрішніх ресурсів. Уже засвоєні інтернаціональні слова штучно замінювали новотворами на основі українських коренів: «*громовина*» замість «*електрика*», «*первень*» замість «*елемент*», «*мірило*» замість «*масштаб*» тощо. Отже, можна стверджувати, що протягом 20-х рр. XX ст. в українській термінотворчій діяльності панував пуризм.

Від 1930-х рр. до початку 1990-х термінологічне планування в Україні спрямоване на штучне зближення українських галузевих терміносистем з російською мовою, опубліковано понад 50 російсько-українських та тлумачних термінологічних словників з різних природничих і гуманітарних наук.

Після здобуття Україною незалежності й надання українській мові статусу державної термінотворча робота активізувалася. Почали видавати та перевидавати численні термінологічні словники з різних галузей науки й техніки. До цього процесу долучилися мовознавці й галузеві фахівці. Проте далеко не всі із цих словників заслуговують на увагу як серйозні лексикографічні праці через брак досвіду авторів в їх укладанні. Відсутність централізованого керівництва термінологічним плануванням в Україні призвело до того, що словники фактично суперечать один одному.

Нині провадиться значна робота з унормування та стандартизування українських національних терміносистем у різних галузях, публікуються ДСТУ на терміни та визначення понять. Сьогодні потрібні подальші заходи щодо планування й розроблення галузевих терміносистем та їх стандартизації. Кожен з нас є учасником мовного планування: ми обираємо, якою мовою говорити та писати. І кожен може стати учасником термінологічного планування – через особисті дослідження, працю, громадські організації тощо.

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 2014-2016 РОКАХ

Мовна ситуація в Україні позначена домінуванням російської мови в усіх сферах суспільного життя. Під тиском чинників росіянізації значна частина українців, які вважають українську рідною, не спілкується нею на роботі чи навіть удома. Така ситуація загрожує мовній ідентичності українців і національній безпеці держави, тому проблема поліпшення мовної ситуації щодо розширення меж використання української мови в нашій державі є *актуальною*.

Соціологічною групою «Рейтинг» 2015 р. проведено опитування, під час якого вивчали мову спілкування в Україні. Так, більшість мешканців обласних центрів у Західній Україні й відносна більшість у Центральній Україні спілкуються вдома українською мовою. Цей показник становить у Львові 93%, Вінниці – 70%, Черкасах – 52%, Києві – 27%. Водночас російською спілкуються вдома у Харкові – 84%, Одесі – 78%, Дніпрі – 58%, Києві – 32%. Значна частина городян спілкується як українською, так і російською. Стосовно української мови в освіті, то, на відміну від попередніх років, упродовж 2014/2015 навчального року в освіті спостерігається загалом позитивна тенденція до збільшення частки українських шкіл та учнів, що навчаються українською. Частка таких школярів у 2014/2015 навчальному році сягнула 90,8 %, зрісши за рік на 9 %, а у 2016 р. сягнула 91,0 % (зросла на 0,2 %).

Відомості, зібрані Книжковою палатою України, засвідчують стійку негативну тенденцію до зменшення сумарного тиражу книг, виданих українською. У 2016 р. збільшилася кількість книг державною мовою. За відомостями Книжкової палати України, у 2014 р. сумарний тираж україномовних газет значно впав і становив близько 29,5 % від загального тиражу преси. А обсяг тиражу газет російською мовою покращився у відносній частці від 64,3 % (2013) до 66 % (2014). Із випуском журналів ситуація ще гірша, ніж з газетами. Журнали російською домінували в 2013 р. переважною більшістю у 82,5 % від загальної кількості тиражів, а 2014 р. збільшили свою частку до 85,6 %, залишивши україномовні журнали із ганебними 9,9 %. Частка друкованих ЗМІ, що видаються українською, не змінилася. Російська мова, як і протягом уже багатьох років, домінує в телевізійному ефірі українських телеканалів. У прайм-тайм восьми найбільш рейтингових телеканалів частка

української мови становила 30 %. Окрім цього, зріс до 26 % час «двомовних» ефірів. Осінь 2016 р. позначилася зростанням частки пісень українською в радіоефірі. У жовтні ця частка сягнула 10 % (удвічі більше, ніж 2014 р.), а в листопаді знову зросла відповідно до вимог нового закону.

Отже, ситуація щодо застосування державної мови в Україні в різних сферах залишається неоднозначною. потрібні термінові заходи, щоб змінити становище мови на краще.

Грибинюк Д.

НТУ «ХПІ»

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Сьогодення українського суспільства невинно змінюється, стають іншими пріоритети діяльності й розвитку особистості, особливого значення набуває культура спілкування. Різні соціальні групи все ширше використовують жаргони, що змушує нас серйозно замислитися над проблемою чистоти мови та її значенням для розвитку національної мовної культури.

Відомо, що рідна мова повинна бути основним підґрунтям нашої духовності. Мовна освіченість кожного з нас є надійною опорою у вираженні незалежної думки, у вихованні справжнього, діяльного патріотизму. Особливу роль у процесі формування світогляду молодого покоління відіграє література й мистецтво живого слова. Про культуру й вихованість людини можна робити висновки, виходячи з рівня її мовлення. Кожна людина самостійно робить вибір, чи буде її мова культурною, і це залежить від багатьох чинників: що вона читає, чи замислюється над добром найточнішого вислову тощо. Сьогодні літературною мовою розмовляє все менше людей, а вживання ненормативної лексики поширюється (особливо серед молоді!). Ця ситуація зумовлена такими чинниками: а) зменшується прошарок інтелігенції – потенційного носія й користувача літературної мови; б) засоби масової інформації сприяють уживанню ненормативної лексики, використовуючи емоційно-експресивну лексику; в) прогресує зниження якості друкованої продукції, що негативно впливає на рівень мовної культури молоді; г) загальний рівень освіченості населення знижується. Дослідження науковців засвідчують такі факти: 1) у повсякденному житті вживають ненормативну лексику 21,7% студентів; 2) не вживають її 10% студентів; 3) рідко вживають ненормативну лексику

69,5%; 4) 58% студентів намагаються відмовитися від її вживання; 5) 42% опитаних позитивно ставляться до ненормативної лексики; 6) 85% студентів вважають, що ЗМІ сприяють поширенню вживання ненормативної лексики. Як бачимо, ненормативна лексика посідає особливе місце в мовній поведінці студентів, але значна їх частина негативно оцінює вживання такої лексики. Тому обмежити вживання її можна, а викоринити, на жаль, – ні.

Розв’язання проблеми набуття студентами українськомовної стійкості – справа не одного року. Заохочуючи молодь до постійного спілкування українською мовою в різних сферах життєдіяльності, потрібно враховувати внутрішні чинники та їх вплив на формування визначеної якості: мотивація, рівень національної самосвідомості, етнічна самоідентифікація молоді. Отже, питання формування мовленнєвої культури потребує розв’язання проблем мовної політики в усіх сферах суспільного життя, координації зусиль провідних фахівців різних галузей (зокрема письменників, мовознавців), розроблення й упровадження нових сучасних технологій навчання, які забезпечуватимуть ефективний мовний і мовленнєвий розвиток молоді.

Гужва Г.
НТУ «ХП»

ПРО МОВУ ТА МОВНИЙ ЕТИКЕТ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Сьогодні в Україні *актуальними* є питання: «Якою мовою ми спілкуємося в Інтернеті? Чи дотримуємося мовного етикету? А правил орфографії?»

Упродовж багатьох століть наша рідна українська мова була поставлена в такі умови, що можна тільки дивуватися, як вона взагалі збереглася. Зрозуміло, що кількасотрічне змішування української та російської мов не могло не позначитися на усному та писемному мовленні людей. Утворилися мовні покручі, які становлять суржик. Прикро бачити, як щодня словник доповнюється ненормативними кальками з російської. Є такі українці, що добре володіють літературною мовою, але часто не хочуть напружувати пам’ять і віднаходити правильний український відповідник до російського слова, унаслідок маємо суржик. Це ніби звичайний процес – проникнення однієї мови в іншу, – але не причина забувати рідну мову.

Питання про мову й етикет у соціальних мережах порушують уже понад десять років. Більша частина користувачів Інтернету – молодь, яка реєструється

в мережах для перегляду новин, взаємного обміну інформацією та спілкування. У соціальних мережах зареєстровано понад 4 млн. українців (близько 10 % населення). Щосекунди надсилають повідомлення, але чи всі замислюються, що вони пишуть та в якій формі? Слід зазначити, що в соціальних мережах існує чимало активних спільнот, які пропагують чисту українську мову. Так, є сайти «Словотвір» і «Чиста мова». Їхні учасники під якусь гарну світліну публікують слово з наголосом і подають його значення, доносять до інших прекрасне слово та роблять це популярним способом. Через певний час воно набере велику кількість «лайків» і започаткує цікаві обговорення, які можуть тривати по кілька днів. До соціальних мереж приєднуються люди, які висловлюють свою думку, і мова стає тут лакмусовим папірцем. У цій мережі зареєстровані мешканці різних регіонів, тому в кожного своя позиція. Іноді по чотири дні сперечаються про те чи інше слово. Та чи варто воно того, адже в кожній спільноті свій жаргон? Суперечку може викликати й *словолистопад*, бо існує ще одна форма – *падолист*. То чому я не можу його використовувати? Справді, застосовувати це слово ніхто не забороняє. Проте тут слід зазначити, що *листопад* – слово загальноживане, стилістично нейтральне (позначає і проміжок часу в 30 днів, і процес), а ось *падолист* (називає процес) – одиниця художнього стилю, тому використовувати його в науковому чи офіційно-діловому стилях не можна.

Отже, такий спосіб оживлення українських слів є корисним. Якщо заохочувати до цієї справи інших осіб, то результати своїх зусиль помітимо в мовленні людей не тільки в повідомленнях в Інтернеті, а й у реальному житті.

Дементьєва В. В.

НТУ «ХП»

БОРИС ГРІНЧЕНКО І ЙОГО «СЛОВАР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

Грінчénко Борис Дмитрович (1863 – 1910) – український письменник, лексикограф, літературознавець, історик, публіцист, громадсько-культурний діяч, редактор низки українських періодичних видань. Він обстоював поширення української мови в школі та установах. Є автором фундаментальних етнографічних, мовознавчих, літературознавчих і педагогічних праць, історичних нарисів, перших підручників з української мови й літератури. Але відомий усім, бо уклав чотиритомний тлумачний «Словар української мови».

Нині є *актуальними* питання про будову, вміст, а також роль цього словника для подальшого розвитку новітньої української лексикографії.

Цей словник укладали різні мовознавці протягом 46 років (1861–1907), тому його можна вважати зразком колективної громадської роботи: працю над ним розпочали ще 1861 року Є. Тимченко та Б. Науменко, які впорядкували матеріали журналу «Основа» (1861–1862), згодом доповнили іншими лексичними матеріалами. Від 1902 р. до роботи залучено й Бориса Грінченка, який упорядкував, відредагував та значно доповнив (на 19 тисяч слів) переданий йому лексичний матеріал. Чотири томи цього словника української мови виходили в Києві впродовж 1907–1909 рр. Вони містили близько 68 тисяч реєстрових українських слів з перекладом або тлумаченням їх російською мовою та з відповідним українським ілюстративним матеріалом. Словникар додав приклади з художніх і фольклорних джерел, використав і власний лексичний матеріал, зокрема діалектні й фольклорні записи, навів українські фразеологізми та пояснив їх. Словник оформлено спеціально розробленим Б. Грінченком для цього словника українським правописом – грінчевичівкою, яку згодом покладено в основу сучасного правопису української мови. Ще на початку ХХ ст. цю працю високо оцінили тодішні мовознавці, відзначивши премією імені М. І. Костомарова. Ця лексикографічна праця зафіксувала багато говіркових одиниць того часу, тобто є значним джерелом мови другої половини ХІХ ст. – початку ХХ ст.

Отже, працю, яку впорядкував Б. Грінченко, можна визнати найкращим українським словником кінця ХІХ ст. – поч. ХХ ст. порівняно з усім, що до того часу було опубліковано. Безпосереднє ознайомлення з джерелами, багатство матеріалу, добутого як із художніх творів, так і з живих народних говорів, ретельне оброблення кожного слова, що супроводжується поясненням його значення, посиланнями на всі джерела й прикладами, – усе це виділяє «Словар української мови» з усіх попередніх лексикографічних спроб. Словник мав у нас великий вплив на усталення літературної мови й літературного правопису, та й досі залишається важливим джерелом знань про українську мову того періоду. Також він вплинув на розвиток української лексикографії, бо засвідчив певні принципи опрацювання та опису реєстрових слів.

РОЛЬ ПІДЖИНІВ У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНОЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ

У другій половині XIX ст. теорія мовних контактів, що належить до соціолінгвістики, збагатилася новими категоріями та поняттями: піджинізація та креолізація мов. Питання про те, як носії різних мов долають лінгвістичні бар'єри під час спілкування, як знаходять спільну мову з іноземцями, дотепер залишаються *актуальними*.

Іноді під час колонізації, торгівлі між країнами та навіть ув'язнення в концентраційних таборах люди, не маючи спільної мови, але відчуваючи гостру потребу спілкування, намагалися подолати лінгвістичні бар'єри, використовуючи спрощену мову. Під час такого спілкування відкидають усі граматичні складнощі, застосовують менше слів, а вживання їх обмежують лише сферами спільних інтересів. Так виникає піджин – тип змішаної мови, який є наслідком постійних контактів різномовних комунікантів. Піджин характеризується інтенсивністю і швидкістю формування. Це так званий «мовний мінімум», який дає змогу різномовним комунікантам розуміти один одного. Оскільки словниковий склад піджинів певною мірою обмежений, то окремі слова часто набувають ширшого значення, ніж вони мають у мові-джерелі. Через таке спрощення піджин здатний обслуговувати лише деякі ситуації спілкування. Піджини не мають колективу споконвічних носіїв. Важливим є те, що комуніканти позбавлені інших засобів комунікації, тобто в спільнотах відсутні індивіди, які володіють двома мовами. Це головний чинник формування й розвитку піджину – спрощеної мови зі своєю власною структурою. Однак коли потреба такої мови зникає, їй загрожує вимирання.

Коли піджин стає основною мовою будь-якої групи населення, до нього додають нові слова й упорядковують граматику й він перетворюється на креольську мову, яка, на відміну від піджина, є виразником культури народу. Сьогодні у світі використовують десятки піджинів і креольських мов, що сформувалися на базі таких європейських мов, як англійська, французька, португальська тощо. Наприклад, коли в навчальній групі спілкуються різномовні студенти з різних країн світу та регіонів, виникає своєрідний студентський піджин, який цікаво було б дослідити.

Вивчення ролі мови в акультураційних процесах набуває важливого значення. У нашому просторі шанси й ризики, пов'язані з глобалізацією, загострюються. У сучасному світі, як ніколи раніше, збільшуються можливості комунікації та взаємного порозуміння, для чого й необхідні піджини. Тому проблема розвитку піджинав і креольських мов нині є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Дерев'янко Д. С.
НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА МАШИНОБУДІВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Проблема внормування машинобудівної термінології є *актуальною*, бо українська машинобудівна термінологія (УМБТ) – цілісна терміносистема, яка відображує поняття однієї з визначальних галузей промисловості, що виробляє машини, механізми й апарати для інших галузей виробництва, устаткування військового призначення, предмети широкого вжитку, і постійно розвивається.

Становлення УМБТ відбулося у 1920-ті рр. завдяки плідній термінологічній праці технічного відділу Інституту української наукової мови Академії наук України. Перші українські словники, що фіксували машинобудівні терміни («Словник технічної термінології з російським показником» М. і Л. Дарморосів, «Російсько-український технічний словник» В. Дубровського, «Словник технічної номенклатури» Ф. Лоханька), засвідчили дотримання ідей безперервності, наступності, єдності термінологічного досвіду українських науковців Галичини та Наддніпрянщини, продемонстрували цілісний підхід щодо розбудови терміносистеми, що виявлявся у її наближенні до народної мови, прагненні дотримуватися єдиних правописних норм тощо.

Сучасна УМБТ об'єднує не лише власне машинобудівні терміни, але й номінації, що становлять основу техніки (фізичні, хімічні, математичні), тобто містить розряди природничо-математичних, загально- і вузькотехнічних термінів. Явище синонімії властиве всім поняттєвим категоріям УМБТ. Терміни-синоніми належать до того самого денотата, виражаючи те саме поняття чи об'єкт, не характеризують різних ознак цього терміна, не вживаються зі стилістичною метою й наближаються до абсолютних синонімів. Формування і розвиток УМБТ у період зростання наукових і міжмовних інтеграційних процесів зумовили залучення значної кількості чужомовних

запозичень, що сприяло усуненню описових конструкцій, розширенню фахової лексики під час називання нових понять, деталізації деяких з них. Терміносистема машинобудування охоплює всі типи лексико-граматичної структури: однослівні терміни, терміни-словосполучення, терміни-символи. Основним граматичним ядром терміносистеми є повнозначні слова, які утворюють тематичні гнізда. Використовують ще ініціальні аббревіатури, які завжди можна перетворити на терміни-композиції чи словосполучення.

Для правильного розуміння значення термінів під час перекладання з російської мови, що продовжує використовуватися у фаховому спілкуванні, необхідним є порівняння у словнику не тільки українського та російського, а й англійського відповідника, який часто є первинним і суть поняття передає точніше. Проведене дослідження допомагає здійснити поняттєву уніфікацію УМБТ, потрібну для укладання словників і галузевих стандартів.

Деркач В.
НТУ «ХП»

ДВОМОВНІСТЬ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Найдорожчий скарб, що є в кожного народу, – це мова, у якій зберігається пам'ять тисячоліть і яка сприяє згуртованості народу. Але сьогодні питання мовної політики є *актуальною* проблемою в нашій державі, адже іноді від різних осіб, навіть поважних, ми чуємо вимогу надати статус державної мови не лише українській, а й російській мові.

Коли наша держава здобула незалежність, процес росіянізації був загальмований, а згодом він знову посилювався. Зараз триває неоголошена війна проти українців та рідної мови. Україна багатонаціональна, тому ми вважаємо, що в нашій країні повинна вільно розвиватися мова кожної нації, але всі мусять знати державну мову. У сучасному суспільстві зустрічаємо людей, кому подобається ця ситуація, і тих, кого вона зовсім не влаштовує. Можна стверджувати, що люди, які розмовляють російською, зовсім не відчують утисків з боку влади чи інших мешканців країни. Усі, хто бажає розмовляти російською мовою, вільно це роблять. Але, на нашу думку, діловодство, судочинство й інші офіційні сфери життя українців повинні послуговуватися виключно українською мовою. Державною мовою повинна бути українська. Цей статус закріплено в Конституції України. Однак у Конституції України йдеться

й про те, що російська мова й мови інших національних меншин теж можуть використовуватися та розвиватися. Верховною Радою України 2012 року ухвалено Закон «Про засади державної мовної політики», який істотно розширює використання регіональних мов, якщо кількість носіїв цих мов не менше 10% від населення певного регіону, а в окремих випадках й менше 10%. Так, цей Закон зобов'язує громадян, які мешкають на території, де функціонує регіональна мова або мова меншин, розвивати та використовувати таку мову. Дія закону поширюється на 18 мов: російську, білоруську, болгарську, вірменську тощо. Ми вважаємо, що такі питання все ж варто виносити на всеукраїнський референдум. Проте, незважаючи на цей закон, слід зобов'язати всіх мешканців України опановувати українську, як це відбувається за кордоном: щоб мешкати в певній країні, слід вивчити державну мову.

Отже, хочеш жити в Україні – вивчай українську!

Доброневський Є.

НТУ «ХП»

ПРОГРАМУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

Із розвитком кібернетики й інформатики починає реалізовуватись ідея автоматичного аналізу тексту, за допомогою якої можна розв'язувати велику кількість проблем, *актуальною* серед яких є, зокрема, проблема атрибуції тексту, що полягає у визначенні жанру, часу й місця створення твору, визначенні автора, який пише під псевдонімом, аналізі творів на плагіат.

Перші методики розв'язання проблеми спиралися на якісні характеристики тексту (стиль, словниковий склад, використання термінів і фраз імовірного автора). Багато дослідників працюють у цьому напрямку, але й досі знайти параметр чи характеристику, яка явно вказує на стиль автора не вдалося. Попри суб'єктивність цього напрямку діяльності, він і дотепер залишається загальноновживаним серед літературознавців. Згодом науковці розробили теорію, що автор з часом не змінює деякі кількісні характеристики в тексті (так, середня довжина слів є доказом авторського стилю письменника). Ці концепції сприяли появі нового методу аналізу творів – статистичної стилістики. Перші дослідження в новій галузі починають у 1915 р. з роботи «Лінгвістичні спектри: засіб для відрізнєння плагіату від справжніх творів того чи іншого невідомого

автора» Н. Морозова про математичний аналіз творів, проте А. Марковим було доведено недостовірність результатів через невеликі обсяги вибірки. Видатний внесок у розроблення статистичної стилістики зробив радянський математик А. Фоменко. Досліджуючи у великих фрагментах текстів відсоткову частку прийменників, сполучників і часток, він довів, що протягом усієї творчості письменника їх кількість не змінюється. Також відзначив недолік методу – у різних за жанром творах одного автора можна побачити, як відрізняються нібито постійні параметри. У подальшому це накладає певні обмеження на аналіз для жанрів, не типових для авторів.

Зі зростанням кількості матеріалів в електронному вигляді статистичний аналіз стає менш витратним і більш ефективним, досягнуто значних результатів. Так, в університеті Осло 2007 р. за допомогою цього аналізу підтвердив авторство М. Шолохова у творі «Тихий Дон». Останні дослідження, проведені в Лабораторії загальної та комп'ютерної лексикології та лексикографії МДУ, визначили методику за математичною моделлю, за якої чотири статистичні характеристики дають змогу визначити авторів (відсоток службових слів; тип морфем; обсяг граматичних конструкцій; частотний словник автора). Доведено, що оцінка, заснована на аналізі двозначних сполук, ефективніша, ніж частотний аналіз за одним знаком (84 % проти 3 %).

Отже, комп'ютерний аналіз, який ґрунтується на методах статистичної стилістики, – потужний інструмент для мовознавців, істориків, літературних діячів, який дає змогу швидко розв'язувати проблеми встановлення авторства, плагіату, що, безперечно, покращує надбання української літератури.

Друз'яка Т.
НТУ «ХП»

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Сьогодні *актуальною* є проблема перекладання спеціальної інформації, потрібної фахівцям різних галузей. Мова економічної літератури відрізняється від розмовної або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Якщо відмінності в лексиці помітні навіть нефахівцям, то граматичні особливості менш виразні, однак не менш різноманітні. Тут ідеться не про інвентарні відмінності (відмінності у складі синтаксичних конструкцій або морфологічних форм), а про відмінності

у функціонуванні граматичних елементів. Однією з основних граматичних особливостей економічних текстів є велика кількість різноманітних поширених складних речень, що вживаються для передання типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

Між економічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови цих мов, нормами й традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, уживають форми пасивного стану й безособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини й одночленні інфінітивні та номінативні речення тощо. Варто виокремити такі проблеми перекладання вказаних текстів: а) розбіжності в граматичних формах компонентів зіставляваних термінів; б) розбіжності в лексичному складі термінів; в) багатозначність і варіантність відповідників у перекладі; г) безеквівалентні терміни.

Глобалізація світової економіки – це факт, із яким неможливо сперечатися. Абсолютна більшість країн світу інтегрована у світову економіку, і події на ринках та біржах у Південно-Східній Азії негайно відбиваються на стані економіки в Європі й Америці. І навпаки – проблеми в іпотечній системі США здатні викликати світову фінансову кризу. Тому я вважаю, що фахівцям (економістам, фінансистам та ін.) потрібно ознайомлюватися з іноземною економічною літературою завдяки перекладам.

Дубенко О.

НТУ «ХП»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ

Сьогодні спостерігаємо нову активізацію сленгу у зв'язку зі змінами в суспільстві, тому вважаємо проблему визначення джерел творення сленгу та шляхів його подолання *актуальною*. *Мета роботи* – визначити джерела виникнення сленгізмів в українській мові.

Сленг – доволі поширене явище, він є засобом спілкування різних прошарків населення й сягає корінням у сиву давнину. Серед поширених видів сленгу виокремлюють молодіжний, студентський, професійний, кримінальний та ін. Нині мовознавці визнають, що молодіжний сленг є ніби «посередником»

між інтержаргоном і мовною практикою народу (розмовно-побутовою мовою широких верств населення), коли використовують здатність української мови до продукування стилістично знижених, іронічних та інших лексичних засобів, що за сучасних умов демократизації стилів спілкування виявляються адекватними жаргонним і сленговим номінаціям.

Сленгізми утворюються під впливом різних чинників, серед яких: дублювання поширених в інтержаргоні одиниць без змін (*мігрувати* – «ходити»; *инобель* – «ніс»); переосмислювання або перекручування загальноновживаних слів (*зубр* – «людина, яка багато часу присвячує навчанню», напевно, походить від слова *зубрити* – «учити напам'ять»; *гуртак* – «гуртожиток»; *парохід* – «той, хто ходить на пари, тобто на заняття» і *парогуль* – «той, хто їх прогулює»), власна інтерпретація чи спотворення молоддю деяких термінів (*комп* – «комп'ютер», *вінда* – «Windows»), прямі запозичання або перекручування іншомовних лексем (*лимон* – «мільйон», *мані* – «гроші», *ніпли* – «люди») тощо. Ці приклади є досить поширеними, вони завойовують позиції, бо мають яскраве іронічне забарвлення, а це притягує молодь. Шар аналізованої молодіжної лексики значною мірою становлять новотвори (неологізми), які з'являються внаслідок змін у суспільстві.

Уживаючи сленгізми, особа засвідчує належність до певної групи населення. Говорити так – це популярно, бо володіти почуттям гумору модно, «класно» й «хіпово», що дає можливість підліткові іноді виділитися серед ровесників. Проте все одно сленг був і залишається частиною «плебейської мови», мови носіїв масової культури, часто денаціоналізованих, дегуманізованих і деморалізованих. Тому, на мою думку, не варто послуговуватися такою лексикою.

Душина А.

НметАУ

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Термін «сленг» поширився в англійській лексикографії на початку XIX ст. До України хвиля інтересу до субмов докотилася порівняно недавно. Неодноразові спроби розмежувати сленг і загальноновживану лексику та нецензурну мову не дали результатів, межа між живою, розмовною мовою та сленгом є дуже рухливою, перехідною. Дефініції сленгу часто є протилежними:

«нецензурна мова», «мова неписьмених і безпутних людей», «поезія простої людини», «мовне хуліганство». Сленг – органічна частина мовної системи, у якій усі властиві природній мові процеси, не стримувані тиском норми, відбуваються набагато швидше, доступні безпосередньому спостереженню.

Сленг посідає місце, протилежне занадто формальній, офіційній мові, це слова, які порушують норми стандартної мови. Цим терміном об'єднують різні явища – жаргонізми, розмовні слова й вислови, властиві живому неофіційному спілкуванню, випадкові утворення, що виникли в результаті літературних асоціацій, образні слова й вислови. Важливим чинником у творенні сленгових лексем є спосіб життя та спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормативного утворення. Молодіжний сленг становить тільки лексикон на фонетичній і граматичній основі загальнонаціональної мови й відрізняється розмовним, а іноді й грубо-фамільярним забарвленням. Найбільш розвинені семантичні поля – «Людина», «Зовнішність», «Одяг», «Дозвілля». Більша частина елементів – це різні скорочення й похідні, англійські запозичення або фонетичні асоціації. Молодіжний сленг характеризується критичним, іронічним ставленням до всякого офіціозу, до всього, пов'язаного з тиском державної машини, протиставленням старшому поколінню. Він є не просто способом творчого самовираження, але й інструментом подвійного відчуження. Його відмітні риси: 1) швидка мінливість, зумовлена зміною поколінь (те, що у 1960–1980-і вважалося сленгом, тепер є частиною повсякденного словника); 2) уживання особами однієї вікової категорії (часто використовуються як синоніми до англійських слів, відрізняючись емоційним забарвленням); 3) «зацикленість» на реаліях світу молодих людей (сленгові назви часто незрозумілі людям інших вікових категорій, тому молодь почувається членами якось замкнутої спільноти); 4) відбиття ознак історичної епохи (сленг 1960-х був наслідком підвищеного інтересу до наркотиків, поп-музики, постійної ейфорії, сленг 1970-х містив велику кількість епітетів про невдах; у сленгу 1980-х переважали слова, що стосувалися грошей та роботи); 5) вульгарність (стилістично нейтральні сленгові новоутворення не засмічують мови, а стилістично знижені вважаються явищем негативним, через це виникає нерозуміння молодіжної субмови, її заперечення, що провокує вживання не лише цих лексем, але й перехід на нецензурну лексику).

Отже, молодіжний сленг не можна зарахувати до жодної окремо узятої групи нелітературних слів, йому властиві риси кожної з них. Це дає змогу визначити термін *молодіжний сленг* як слова-замінники буденної лексики, що вживаються людьми певної вікової категорії та відрізняються розмовним, а іноді грубо-фамільярним забарвленням. Це цікавий лінгвістичний феномен, побутування якого обмежене не тільки певними віковими, але й соціальними, тимчасовими просторовими межами. Йому властива розмитість меж, і виділяти його як замкнену підсистему (об'єкт спостереження) можна тільки умовно.

Живцова К.
НТУ «ХП»

РОЛЬ СЛОВНИКІВ У ПІДВИЩЕННІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ

Слово, мовлення – показники загальної культури людини, її інтелекту. Людина з низьким рівнем мовної культури, яка не вміє висловлювати думки та припускається помилок під час спілкування, приречена на комунікативні невдачі, тому проблема підвищення культури мовлення залишається *актуальною*.

Мовна культура шліфується й удосконалюється в процесі спілкування та під час виконання професійних обов'язків, а виявляється у володінні професійною мовою, умінні висловлюватися правильно, точно, майстерно послуговуватися комунікативно виправданими мовними засобами залежно від мети й ситуації спілкування. Усі ці критерії регламентує мовознавча наука – культура мови. Виділяють такі аспекти вияву культури мовлення: нормативність (дотримання норм усного й писемного мовлення); адекватність (зрозумілість, точність висловлювань); естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним); поліфункціональність (забезпечення застосування мови в різних сферах життєдіяльності).

Підвищити власну культуру мовлення нам допомагають словники, які відбивають культуру мови народу, сприяють її нормалізації. Вони є багатим джерелом для вивчення мови. Ними варто користуватися всім, хто хоче підвищити особисту культуру мовлення. У сучасній українській літературній мові є розділ мовознавства, що розробляє теорію укладання словників. Це лексикографія, яка вивчає та створює словники. В енциклопедичних словниках пояснюють зміст, характер і сутність предметів, явищ реальної дійсності. Серед них виділяють загальні, розраховані на подання найширшої інформації, і

спеціальні (галузеві) енциклопедії. У лінгвістичних словниках об'єктом розгляду є слово як одиниця мови. Лінгвістичні словники бувають одномовні й багатомовні, або перекладні (подають переклад з однієї мови на іншу / інші). Основним типом лінгвістичних словників є одномовні, у яких у певному аспекті розкриваються особливості слів і які поділяються на такі різновиди: тлумачні, орфоепічні, орфографічні, етимологічні, словники іншомовних слів, фразеологічні, частотні, інверсійні, словники мови письменників, антонімів, синонімів, паронімів, омонімів, словотвірні, морфемні, власних назв, з культури мови тощо. Користуючись словниками, можна підвищити культуру фахового мовлення, оволодіти правилами вимови й наголошення, вибрати точне й доречне слово з правильною його сполучуваністю.

Сучасна людина не може обійтися без словників. Якщо вона позбавляє себе цього джерела знань, то одразу ж приречена бути відкинутою на нижчий рівень розвитку – рівень мовного суржику, професійної некомпетентності, кар'єрного занепаду та деградації.

Іванова В.
НТУ «ХП»

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА УКРАЇНСЬКОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Проблема нормалізації національної термінології нині залишається *актуальною*, бо через історичні обставини та політичні спекуляції розвиток української термінології був непослідовним і часом далеко не природним.

У сучасному національному термінознавстві вчені пропонують п'ять підходів до впорядкування термінологічного фонду української мови.

1. *Формальний*, коли головним є кількісний показник – якнайскоріше видати словник, однак квапливість у термінологічній справі тільки шкодить, оскільки розхитує терміносистему, подає неправильні орієнтири для користувачів.
2. *Етнографічний*, який ґрунтується на ідеї відродження національної термінології НТШ та Інституту української наукової мови (1920-і рр.), бо творці словників прагнуть повернути до сучасної термінології майже всі терміни початку ХХ ст.
3. *Консервативний*, коли хочуть зберегти українську науково-технічну термінологію такою, якою вона була за радянських часів.
4. *Інтернаціональний*, для якого характерне введення до української науково-технічної термінології великої кількості запозичень із західноєвропейських мов,

особливо з англійської. 5. *Поміркований*, який передбачає впорядкування української науково-технічної термінології з урахуванням історичних, національних, політичних чинників і вироблення її оптимального варіанта. На наше переконання, найбільш продуктивним та ефективним є п'ятий підхід.

Сьогодні науковці визнають, що потрібно замінити певну кількість термінів, які вживаються в українських терміносистемах. Насамперед українські терміни повинні замінити: а) велику групу лексичних росіянізмів, уживаних у сучасній українській термінології (*баддя, миш'як, вихлоп* тощо); б) запозичені з російської мови словотвірні моделі (*зйомка, вібруючий*); в) правописні термінологічні алогізми (*логарифм – алгоритм, целюлоза – целулоїд* та ін.). Серед ще не розв'язаних остаточно проблем української термінології можемо виділити такі: 1) *проблема спадщини*, коли дослідники мають вирішити, які терміни слід застосовувати: чи варто повертати надбання минулих років, чи слід виходити з реального вживання термінів; 2) *проблема запозичень*, коли прагнуть відповісти на питання: чи доцільно запозичувати терміни з інших мов, чи ми маємо завжди шукати їм питомі відповідники; 3) *проблема перекладу термінів*, бо дуже важливо, щоб переклад не перетворювався на кальку, що суперечить нормам української літературної мови; 4) *словотворча проблема*, коли шукають ідеальні власне українські форми для одиниць спеціальної лексики; 5) *правописна проблема*, бо запозичені в різні часи терміни опрацьовувалися згідно з різними правописними системами; 6) *проблема транслітерування*, тому що потрібно, щоб іншомовні терміни правильно передавалися на письмі українською; 7) *проблема синонімії*, бо синонімічні терміни можуть ускладнювати спілкування між фахівцями; 8) *проблема культури наукової мови*, оскільки, на жаль, далеко не всі вчені знають українську досконало й не всі дотримуються її літературних норм.

Розв'язання всіх цих проблем сприятиме подальшому впорядкуванню українських термінів.

Іванова І. Б.
НТУ «ХПІ»

СИНОНІМИ В ТЕРМІНОЛОГІЇ

У сучасній практиці укладання термінологічних словників *актуальною* залишається проблема фіксування синонімічних термінів, що можна пояснити, зокрема, динамізмом синонімічних відношень у термінології.

У 90-х роках ХХ ст. – на початку ХХІ ст. сталися значні зміни в суспільно-політичному й економічному житті України, відбулися також певні зміни і в українській термінології.

1. Збільшилася кількість синонімічних термінів унаслідок: а) уточнення термінологічних дефініцій; б) прагнення окремих учених замінити деякі іншомовні терміни питомими, особливо термінами «золотого десятиріччя» ХХ ст. (*фільтр* – *цідило* тощо); проте вчені нині критично оцінюють спроби деяких лексикографів увести в обіг національні рівноцінні замінники для називання понять, що вже позначені інтернаціональними термінами: *брандспойт* – *виприскувач*; в) виникнення нових термінів-синонімів у зв'язку з розвитком нових галузей і науково-технічним прогресом: *плотер* – *графопобудовник* тощо.

2. Зменшилася кількість термінів-синонімів унаслідок руйнування синонімічних відношень, що зумовлено деросіянізацією національної термінології (*безвідмовність*, *радіомережа* запропоновано замість відповідно таких кальок *безвідказність*, *радіосітка*) і вилучення з наукового обігу застарілих номінацій термінів. У словниках 1970-х – початку 1990-х років терміни-синоніми, один із яких є калькою, подавалися як абсолютні синоніми й до середини 1990-х рр. у використанні цих термінів з однаковим понятійним змістом перевага у словниках надавалася саме скалькованим термінологічним одиницям. Нині встановлено, що не варто вживати в терміносистемах скалькований із російської мови термін, коли в українській уже є мотивований термін, утворений засобами рідної мови. Тому в сучасних термінологічних словниках спостерігаємо усунення невиправданих кальок і пропонування для активного вжитку питомих українських термінів. Щоправда, в окремих словниках кальки ще засвідчуються (це здебільшого праці, укладачами яких є саме фахівці технічної галузі): *вихлопний* – *випускний*, *вітка* – *гілка* – *галузка*.

Отже, термінологічні синоніми – це відносно незаМКнені синхронічні групи термінів, значно коротші (від 2-х до 4-х членів) і динамічніші за лексичні синонімічні ряди. Здобуті результати сприятимуть унормуванню українських терміносистем, удосконаленню термінологічних словників і способів кодифікації синонімічних одиниць у них.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ

Діалект – різновид мови, що вживається як засіб спілкування між особами, пов'язаними територіальною або соціальною спільністю. Територіальні діалекти поширені в певних місцевостях. В Україні є три основні територіальні діалекти: північне, південно-західне й південно-східне. У минулому діалекти були базою формування української мови. В основу сучасної української мови покладено середньонаддніпрянські говори.

Діалектна диференціація мов не однакова. Якщо в англійській мові діалектні відмінності не є значними, то в німецькій чи китайській вони настільки великі, що їх носії не завжди розуміють один одного. Діалектні відмінності української мови не належать до тих, що створюють перешкоду в спілкуванні, проте кожен діалект має свої особливості (вимову, запозичені з інших мов слова, наявність застарілих слів тощо). Основною причиною цих відмінностей є вплив мов сусідніх країн та етнічний склад областей України. Характерною особливістю південно-східного наріччя є пом'якшення шиплячих, м'яка вимова звука [л], уживання дієслів із закінченням *-е* та стягнених форм (*ходе, несе, пита, співа*), наявність специфічних слів (*жабуруння, утлий*). Це діалекти Харківщини, Луганщини, Донеччини, Полтавщини, Дніпропетровщини, Запоріжжя, Херсонщини, Кіровоградщини.

Діалекти Вінниччини, Хмельниччини, Тернопільщини, Закарпаття, Львівщини, Івано-Франківщини, Буковини та Волині утворюють південно-західне наріччя. Серед відмінностей цього наріччя: тверда вимова звука [р], поширення закінчень *-ови, -еви* в іменників, наявність застарілих займенників при дієсловах, залишки давньої форми дієслів минулого та майбутнього часу (*меш робити – робитимеш*). На території поширення цих діалектів найчастіше можна почути слова, запозичені з мов сусідніх держав.

Найменш поширеним є північний, або поліський, діалект. Він містить діалекти Чернігівщини, Житомирщини, Рівненщини, Сумщини, Київщини та частини Волині. Особливості цього наріччя: тверда вимова звука [ц], уживання стягнених форм прикметників чоловічого роду (*осінні вітер*) та, навпаки, подовження прикметників жіночого роду (*повная хата*), наявність звукосполук [гі], [кі], [хі] замість літературних [ги], [ки], [хи]: *ложкі, стежки*.

Отже, діалекти є важливим явищем у формуванні та подальшому розвитку сучасної літературної мови. Це, на мою думку, є запорукою порозуміння між етнічними групами нашої країни. Незважаючи на деякі розбіжності в мові, ми були й залишаємося єдиною країною.

Коваль О. В.
НТУ «ХПІ»

НЕНОРМАТИВНА ЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Найбільший скарб народу – це його мова, яка є живим організмом. Вона нерозривно пов'язана із суспільством. Здобуття незалежності, демократизація суспільства зумовили з початку 1990-х рр. потужні процеси в українській літературній мові. Мовлення людей стало розкутим, а в мові на перший план виходить стилістично забарвлена лексика, до якої належать і ненормативна слова. Її поширеність нині є загрозливою, а тому *актуальною* проблемою.

Ненормативна лексика – це всі лексичні засоби, які перебувають поза літературною нормою. У її складі виділяють 2 групи: соціолекти та стилістично знижену лексику. Соціолект – сукупність мовних засобів, властивих якій-небудь соціальній групі – професійній, становій, віковій. Серед соціолектів є жаргон, сленг, аргі, просторіччя. Жаргон – це слова, що вживаються групою людей, об'єднаних спільними інтересами, родом занять: «Залізний кулак» – боксер Віталій Кличко. Сленг – близькі до жаргону слова й вирази, використовувані людьми різних вікових груп, професій, соціальних прошарків: «шпора» у шкільному сленгу. Аргі – умовна (таємна) мова певної відокремленої професійної чи соціальної групи. Просторіччя – слова і звороти, які не відповідають літературній мові. Їх часто вживають з гумористичною чи сатиричною метою. Просторічні елементи надають зневажливої, грубуватої характеристики зображуваній дійсності: *ника* – обличчя; *гепнути* – ударити.

До стилістично зниженої лексики належать вульгаризми, дисфемізми, суржик, ін. Вульгаризми – грубі, брутальні слова. Чимало вульгаризмів є в «Енеїді» І. Котляревського, уживаних для того, щоб викликати сміх у читачів. Дисфемізм – навмисне викривлення слова для надання йому грубого, лайливого значення (на людину кажуть «змія», «не гавкай»). Суржик – мовне явище, коли елементи двох мов поєднують штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова: *прийняти міри* замість *ужити заходів*; *нада* замість *потрібно*.

Ненормативна лексика виконує такі функції: скорочування (скорочення висловлювання, де одне слово може замінити словосполучення); експресивно-оцінну (надання зневажливої, іронічної, презирливої, грубуватої, осудливої оцінки характеризованим предметам і явищам); маркувальну (коли особа демонструє, до якої соціальної групи вона належить). Поширенню цієї лексики сприяє вживання таких слів і зворотів засобами масової інформації; криза сучасної мовної культури; демократизація мовної культури; зниження якості друкованої продукції; використання в родині та навчальному середовищі.

На жаль, мало хто нині замислюється про руйнівну функцію ненормативної лексики для мови й мовленні. Мовознавці твердять, що деякі лексико-семантичні групи такої лексики мають негативну, агресивну енергетику, тому руйнують людину зсередини. Пам'ятаймо, що мова живе за своїми законами, а тому слід зберігати чистим цей нетлінний дар.

Кравченко Д.
НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» У КОНТЕНТІ КОМУНІКАТИВНО-ІНТЕНЦІЙНОЇ МОДЕЛІ

Відомо, що дисципліну «Українська мова за професійним спрямуванням» (УМПС) нам викладають протягом трьох семестрів, і ми вже звикли до певних традицій. Але на III курсі на першому занятті викладач відразу чітко перелічив вимоги до складання УМПС за рейтингом, і, окрім стандартних «відвідування занять, наявність конспекту лекцій», там з'явилися такі нові, як нетривіальні підходи до розв'язання завдань, міжпредметну та внутрішньогалузеву інтеграцію, активне слухання, розширення свідомості, а також проголошувався важливий девіз занять: «Висловлюватися повно та стисло!» Ми вперше усвідомили, що живемо в інформаційно-комунікативному суспільстві техногенної цивілізації, і це потребує від нас навичок і вмінь, що їх вимагає викладач. Тепер для отримання позитивної оцінки вже недостатньо, як раніше, занотувати під диктовку викладача лекцію, а потім дати відповіді на його запитання. Раптом УМПС з неважливої для «технарів» другорядної дисципліни перетворилася на актуальне, складне, цікаве, безпосередньо пов'язане з нашим життям явище. Ми дізналися про комунікативно-інтенційну модель (KIM)

викладання, про інтенцію (це мовний намір), про потребу її для зв'язку мислення з мовленням, щоб перетворити навчання на усвідомлений процес. Нам сподобався девіз KIM, а також слова Стіва Джобса: «ThinkDifferent» («Думай по-іншому»). Ми брали участь у розроблянні логотипу KIM, створенні презентації про KIM, заповненні анкет щодо використання інноваційних засобів викладання, тобто долучилися разом із викладачем до креативного процесу трансформацій у сучасному освітянському просторі. Завдяки цьому ми усвідомили себе активними рівноправними партнерами викладача, його однодумцями.

Варто розповісти і про найважливіший елемент KIM – систему творчих домашніх завдань (д/з), що мають такий алгоритм: вербальний текст лекції, раціональна схема, схема з творчим компонентом (малюнки, кросворди, колажі, презентації, відео, анімація тощо). Після пояснень викладача про візуальне мислення, потребу розвитку правої півкулі мозку, його гнучкості та пластичності для опанування методом творчого реагування ми спробували виконати такі д/з, проте це виявилось не так просто, як нам здавалося. Адже необхідно знайти не будь-який візуальний образ, що є просто красивим фоном, а візуальне зображення, яке повинно адекватно поєднуватися з раціональною схемою лекції, бути якомога більше інформативним і водночас нетривіальним. Ми усвідомили, що це справжня творчість. Хоча ці раціональні знання всім відомі, хоча ці образи вже існують, але саме їх поєднання – це новина, що ми її створюємо. На жаль, наша група не досягла в цьому великих успіхів, тому ми презентуємо найцікавіші д/з студентів з інших груп. Натомість наш студент написав програму для мовного аналізу вербальних текстів, і викладач запропонував йому скласти тези на конференцію. Можна ще багато чого цікавого розповісти про наші заняття з УМПС: написання есе замість рефератів, які ми намагаємося не читати, а розповідати, спілкуючись із групою; викладання лекцій за допомогою спеціальних запитань викладача; мозаїчна (кліпова) структура заняття, що передбачає обговорення викладача зі студентами або студентів між собою (парне навчання як висока соціальна технологія) їх творчих досягнень, запитання студентів, проблеми, пов'язані з д/з, із новими технологіями саморозвитку людини (трансерфінг, мислення за де Боно) тощо. Отже, можна дійти висновку, що третій семестр з УМПС виявився цікавим завдяки KIM.

УЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РІЗНИХ СТИЛЯХ МОВИ

Кожна мова відзначається оригінальною фразеологією, що пов'язано з неповторністю побуту, звичаїв, культури та й загалом ментальності народу. Національна своєрідність фразеології – у тому, що в ній зафіксовано реалії українського життя народу, його історії: *дістати гарбуза, передати куті меду, стати на рушник, язик до Києва доведе*. Проте фахівці в мовленні далеко не завжди застосовують фразеологізми, тому проблема їх класифікації та вживання в різних стилях є *актуальною*.

Більшість фразеологізмів, що функціонують у мові, належить до розмовних. Активно використовують образні, емоційно забарвлені фразеологізми (ідіоми, прислів'я, приказки, крилаті слова) у художньому й розмовному стилях, рідше в публіцистичному, бо вони роблять наше мовлення багатим, виразним, дотепним: *Апетит, як відомо, приходить під час їди* (розм.). *Він палець об палець не вдарив, аби виправити становище* (газ.). *Бути чи не бути – питання вирішене. Студент – це звучить гордо*. Прислів'я, приказки, різні сентенції, крилаті вислови вводять у текст як висновок, підсумок у кінці твору чи абзацу, їм властива більша граматична самостійність. Залежно від ситуації чи контексту автори по-різному вживають їх, видозмінюючи чи залишаючи без зміни структуру і значення.

Проте наявні й книжні сталі сполуки. Книжні фразеологізми виникли на писемній основі й найчастіше використовуються в книжних стилях (науковому, офіційно-діловому, публіцистичному). До таких фразеологізмів належать: термінологічні словосполучення (*коротке замикання; іменний складений присудок; північне сяйво; узяти в лапки*); мовні кліше (стандартні звороти: *доводити до відома, досягати мети, мати на увазі*); крилаті слова й вислови (відомі вислови видатних людей: *Борітеся – поборете!* /Т. Шевченко/). Книжним фразеологізмам не властиві образність й емоційне забарвлення, основна їх функція – номінативна. Проте такі звороти слід уживати у нормативних формах: *докласти зусиль*, а не *прикласти зусиль*; *мати рацію*, а не *бути правим*; *на щабель вище*, а не *на ступінь вище*; *скасувати рішення*, а не *відмінити рішення*; *упадати у вічі*, а не *кидатися в очі*.

Отже, фахівцям потрібно стежити за своїм мовленням, уважно добираючи стійкі словосполучення для спілкування та обміну інформацією.

Курченко А.
НТУ «ХП»

СУРЖИК ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Історія української мови була досить складною й суперечливою протягом останніх сторіч, що позначилося на її розвитку, на усному та писемному мовленні її носіїв. Прикро констатувати, що в ній тепер функціонує таке явище, як суржик, проблема усунення якого з мовлення українців є нині *актуальною*.

Суржик – це, по-перше, «суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші»; а по-друге, «елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова». Історію суржику розглядають як своєрідне віддзеркалення процесів мовної політики останніх часів, зокрема тривалої насильницької росіянізації та її непрогнозованих наслідків. Проте росіянізація певною мірою триває й донині, змінивши, щоправда, форми та модернізувавши засоби. Звичайним середовищем побутування «гібридної» мови є малі соціальні спільноти, як стійкі (сім'я), так і стихійні (у транспорті, у чергах у магазині). Але найсприятливіші умови для побутування суржику створює сімейне спілкування, коли суржик може використовуватися несвідомо (як основний і навіть єдиний засіб комунікації) і свідомо (як засіб мовної гри). Наприклад: *заключати договір, знімати квартиру, нагрузка, рішити задачу* (варто говорити: *укладати договір, винаймати квартиру, навантаження, розв'язати задачу*).

Цей мовний покруч виявляється навіть на нашій естраді. Освічену україномовну людину суржик дратує через той маргінальний мовний гумор, що постає як основний засіб плекання сміхової культури. А зросійщеного мешканця України суржик на тлі літературної російської мови ще більше зміцнює у ставленні до всього українського як феномена другого сорту. Тому вважаємо, що слід позбуватися такої мішанини українських і російських слів та форм і виховувати майбутні покоління в національному дусі.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕЗІЇ

У сучасному світі всі налаштовані на взаємообмін інформацією. Країни охоче демонструють надбання у мистецькій сфері, зокрема в поезії. Вірш інколи «стикається» зі значними перешкодами на шляху до свого читача – носія іншої мови. Тому проблема перекладання іноземних поезій є *актуальною*.

Художній переклад – це один з найкращих виявів міжлітературної та міжкультурної взаємодії, що має справу не з комунікативною функцією мови, а з естетичною. Але жоден перекладач не може бути абсолютно точним, бо мовна система приймальної літератури з об'єктивних причин не може досконало передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до втрати певного обсягу інформації. Особистість перекладача теж має значення: чи зможе він продемонструвати всі особливості оригіналу або, навпаки, зіпсує наявний. Спроба відтворити в поетичному творі всі конструктивні елементи неодмінно призводить до втрати ним гармонії, тому слід визначити, які елементи є головними, і відтворити їх якомога точніше. Визнано, що переклад не повинен звучати як оригінал вірша, але через призму приймальної мови повинні передаватися національний дух і національна форма оригіналу, а також індивідуальний стиль поета. Для цього існують перекладацькі трансформації (перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу). Такі трансформації бувають *лексико-семантичні* (конкретизація, генералізація, додавання чи вилучення слів), *лексико-граматичні* (антонімічний переклад, експлікація (опис), компенсація), *граматичні* (синтаксичне уподібнення, поєднання чи відокремлення речень, заміни граматичних форм) тощо. Вибір потрібного виду трансформацій – одне з основних професійних умінь перекладача. Велику роль при цьому відіграє робота зі словниками.

Ось приклад мого перекладу вірша американської поетеси Емілі Дікінсон:

106
The Daisy follows soft the Sun –
And when his golden walk is done
–
Sits shyly at his feet –

Маленька квітка все за сонцем
слідкувала,
Аж поки золотаве сонце не
спитало.

He – waking – finds the flower
 there –
 Wherefore – Marauder-
 artthouhere?
 Because, Sir, love is sweet!
 We are the Flower – Tou the Sun!
 Forgiveus, ifasdaysdecline –
 Wenearerstealtothree!
 Enamoredofthepartingwest –
 Thepeace – the flight-the Amethyst
 –
 Night'spossibility!

Воно схилилось аж до квітки
 низько
 Й прошепотіло їй на вухо
 зовсім близько:
 – Навіщо поруч ти зі мною
 кожну мить?
 – Тому що солодко на світі жить.
 Милують нас твої світанки,
 і польоти, і агати.
 Ми ладні і вночі тебе кохати!

Литвин А. П.
 НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАННЯ

У сучасному світі, де комп'ютеризоване майже все, автоматизації потребує й галузь перекладання. Зараз існує понад 50 сайтів і програм, які перекладають не тільки окремі слова, а й цілі тексти. У машинного перекладання є достатня кількість переваг: швидкість, великий словниковий запас, здатність швидко відшукати переклад іноземних слів у різних джерелах тощо. Але, незважаючи на такі переваги, цей вид перекладання має й вагомні недоліки. Тема є *актуальною* для перекладачів, студентів, фахівців різних галузей знань.

Найбільшою проблемою онлайн-перекладання, на думку фахівців, є перекладання деяких загальноживаних слів. Це означає, що навіть найкраща програма не може зрозуміти сенс написаного, не може правильно перекладати багатозначні слова, слова, які автор уживає в оказіональних значеннях. Через це текст утрачає первісне значення. Найпоширеніші шляхи розв'язання цієї проблеми: а) натискати на слово й обирати найбільш вдалий переклад із запропонованих варіантів; б) перекладач власноручно знаходить невдало перекладені слова й шукає аналоги в спеціальних словниках. Є ще проблема, коли виникає невідповідність значення перекладеного тексту вихідному. Це часто трапляється під час перекладання ідіом, прислів'їв, приказок. Програма не налаштована розпізнавати такі структури, тому єдиним способом уникнути

помилки є добирання висловів з аналогічним змістом в іншій мові. Для цього є також багато програм і сайтів на теренах Інтернету.

Ці проблеми важливі з погляду суспільства, але я маю власну думку із цього приводу. Найбільша проблема перекладання, яка впливає на людину, – утрачання нами здатності самостійно перекладати. Упевнені користувачі та й початківці не бачать сенсу запам'ятовувати багато слів, якщо їх можна знайти в Інтернеті, що впливає на «еластичність» мозку, його здатність запам'ятовувати інформацію загалом. Набування популярності комп'ютерного перекладання серед підлітків може призвести до деградації суспільства.

Отже, онлайн-перекладання, незважаючи на значний перелік переваг, має й певні недоліки. Слід зазначити, що користуватися онлайн-перекладачами можна, однак варто не забувати перевіряти власноруч виконані переклади та виправляти помилки, залишати роботу для свого мозку.

Лопухов М. С.

НТУ «ХП»

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

За умов розвиненого інформаційно-комунікативного суспільства проблема вивчення англійської мови є *актуальною*. Вільно спілкуватися за кордоном, підвищувати свій кваліфікаційний рівень, отримувати інформацію з іноземних джерел, знайти престижну роботу в Україні чи розвинених країнах Заходу – це цілі, які ставлять перед собою українці, що вивчають англійську. Традиційні (академічні) системи вивчення англійської, що існують багато років, як засвідчує практика, складні для сприйняття учнів, не дають бажаних результатів за відносно короткий проміжок часу. Тому нині швидко розвиваються альтернативні методи вивчення мови. Мета дослідження – описати альтернативні методи вивчення англійської мови, що є перспективними.

Сьогодні є кілька альтернативних методів вивчення англійської мови:

1) метод *аудіювання англомовних звукозаписів (метод доктора Пімслера)* полягає у прослуховуванні звукозапису (діалогу, монологу, аудіокниги) та повторенні слів, мовних конструкцій або речень за мовцем. Цей спосіб вивчення дає змогу швидко й ефективно покращити вимову, сприйняття мови, допомагає навчитися правильно конструювати речення англійською.

У поєднанні з традиційними методами такий метод значно прискорює навчання, набуття учнем практичних мовних навичок;

2) *перегляд англомовних кінофільмів або серіалів з подвійними* (російсько-англійськими, українсько-англійськими) *субтитрами* дає змогу сприймати мову, запам'ятовувати нові лексичні й граматичні конструкції. Метод досить ефективний для покращення вимови, збагачення лексичного складу, побудови логічних взаємозв'язків рідної мови з англійською, сприяє розумінню мовних явищ в обох мовах, що підвищує ефективність навчання. Нині можна переглядати з подвійними субтитрами такі популярні фільми й серіали, як «Гра престолів», «Сутінки», «Шерлок Холмс» тощо;

3) *використання книг з подвійним перекладом*, коли текст поділено на 2 стовпчики, один із яких написаний англійською, інший – рідною мовою читача. Метод сприяє швидкому запам'ятовуванню значної кількості іншомовних слів і конструкцій, спеціальної лексики з різних галузей знань;

4) *вивчення мови за підручниками з нетрадиційною формою викладення матеріалу* набуває поширення, оскільки такі навчальні матеріали відрізняються від традиційних підручників відсутністю академічного викладення інформації, уникненням складних термінів, використанням різноманітних образів та аналогій у поясненнях. Приклади підручників – книги лінгвіста О. Драгункіна, у яких він пояснює англійську граматику, уникаючи складних термінів, використовуючи вільний спосіб викладення матеріалу.

Отже, альтернативні методи є ефективними, мають багато прихильників. Вони можуть і доповнювати традиційні методики, підвищуючи продуктивність навчання, і бути основними засобами під час вивчення англійської мови.

Малицький О.

НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА КОМП'ЮТЕРНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ПРОБЛЕМИ УНІФІКАЦІЇ

Комп'ютерні терміни запозичуються українською мовою шляхом перекладання, транскрибування й навіть збереження напису латиницею. Комп'ютерна термінологія ледве не повністю запозичена з англійської мови, оскільки в основному розвиток обчислювальної техніки та програмного забезпечення відбувається в західних державах, зокрема в США.

Коли з'явилися персональні комп'ютери й поширилися у світі, англійські терміни вже не потребували перекладу, оскільки стали загальнозрозумілими: *файл, Internet, CD-ROM, e-mail, on-line, WWW, Windows* тощо. Сьогодні у сфері комп'ютерної термінології використовують безліч запозичених слів, більшість із них є доцільними, оскільки український відповідник задовгий або неточно відображає зміст поняття: *сервер* – станція зв'язку із зовнішньою мережею, *стрімер* – накопичувач на магнітній стрічці, *хост* – віддалений комп'ютер керування комунікаціями тощо. Бурхливий розвиток комп'ютерних технологій та обчислювальної техніки та їх використання в усіх сферах суспільного життя зумовили появу професіоналізмів, переважна більшість яких виникає спонтанно й належить до професійного сленгу, що далекий від наукової термінології, але зрозумілий окремому прошарку користувачів. Кожному з професіоналізмів відповідає певний термін: *сидюк* – *CD-ROM*, *вжикалка* – *матричний принтер*. Нині видають термінологічні словники в різних галузях науки й техніки (зокрема в комп'ютерній); відновлюють традиції термінотворення, знищені в період політики росіянізації; українська науково-технічна мова звільнюється від впливу російської. Першим словником у комп'ютерній сфері був «Англо-українсько-російський словник з інформатики та обчислювальної техніки» на 9 000 слів О. Коссака та С. Маньковського (Львів, 1991).

Фахівці з комп'ютерних технологій, інформатики та суміжних галузей використовують переважно літературу й документацію, написану російською та англійською мовами. Більшість програмних засобів та операційних систем надають користувачам екранні повідомлення англійською. Це створює деякі складності та незручності користувачам, які не володіють нею або володіють не дуже добре. Терміни спочатку застосовуються окремими користувачами, а потім можуть прижитися в мові чи зникнути. Через різноманітність термінів з'являється багато синонімів, наявність яких вважають недоліком термінології.

Отже, українська комп'ютерна термінологія потребує уніфікації, що полегшить перекладання літератури та документації, яка супроводжує певні програмні продукти й апаратні складові. Це непросте справа, яка вимагає спільних зусиль фахівців різних галузей.

МОВА – ДНК НАЦІЇ

Мова будь-якого народу – це його історична пам'ять, утілена у слово. Тисячолітня духовна культура, життя народу своєрідно та неповторно відбиті в мові, у її усній та писемній формах. Рідна мова – ДНК нації, першочергова ознака її існування. За допомогою мови передаються такі особливості народу, як його характер, національна психологія, самобутня неповторність художньої творчості та духовність. Проблема збереження української мови залишається *актуальною*, зважаючи на сучасні події.

Майже 45 мільйонів людей з різних континентів розмовляють українською, яка належить до слов'янської групи індоєвропейської мовної родини. Мова – це не просто засіб спілкування, а й культурне обличчя нації. Тож цілком логічним, на мою думку, є той факт, що народ, який недбало ставиться до рідної мови, культури, не має і своєї незалежної, розвиненої та стабільної держави. Нині у зв'язку з тим, що українська мова не мала можливості вільно розвиватися, назріли проблеми, без розв'язання яких неможливий подальший повноцінний розвиток літературної мови. Особливо гострою є проблема культури мовлення. Сучасні українці навіть не помічають надмірного використання різноманітних сленгів, жаргонів та слів-паразитів у повсякденному житті, що затьмарюють досконалість української, яка відома всьому світові своїм високим рівнем розвитку, структурною досконалістю, стилістичним різнобарв'ям, лексичним та фразеологічним багатством, неповторною мелодійністю і милозвучністю. Українська мова є однією з найбагатших слов'янських мов, це підтверджує той факт, що в одинадцятитомному «Словнику української мови» (1970–1980 рр.) зареєстровано понад 134 тисяч слів. Сьогодні Інститут української мови НАН України працює над словником, у який увійде вже 300 000 слів.

Отже, цінуймо рідну мову! Якби українці послуговувалися українською та не цуралися своєї мови, певно, багато що в Україні змінилося б на краще, бо саме рідна мова – це початок могутньої нації.

ЗАСОБИ МИЛОЗВУЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Українська мова – одна з найбільш багатих, розвинених і мелодійних мов світу. Про красу й приємність звучання української мови є достатньо усних і писемних свідчень (І. Срезневський, В. Самійленко, В. Шевчук та ін.). *Актуальність* теми зумовлена потребою вивчення засобів милозвучності для забезпечення сприйняття й розуміння мистецтва слова. Новизна роботи полягає в тому, що засоби милозвучності української мови ще не були повною мірою систематизовані, хоча лінгвістичну проблему виразності мови на різних її рівнях розробляли такі вчені, як О. Потебня, Н. Тоцька, М. Пентилюк та ін.

Милозвучність визначається як добре, приємне з погляду фонетичних і лексико-стилістичних норм певної мови звучання окремих мовленнєвих елементів – звукосполучень, слів і словосполучень. Деякі лінгвісти розуміють милозвучність як евфонію, ототожнюючи ці два явища. Відповідно в українській мові традиційно визнають такі фонетичні засоби милозвучності: гучність, вокальна гармонія, акцентно-ритмічна структура, спрощення в групах приголосних, евфонічні чергування тощо. Але деякі вчені наголошували на тому, що до звукових засобів підсилення виразності мови художнього твору внаслідок досягнення гармонійного добору звуків у тексті належать звукові повтори різних видів, алітерації, асонанси, ритмічність мови, а також уникнення важких для вимови чи неприємних для слуху сполучень звуків у фразі. На нашу думку, крім традиційного, фонетичного, вузького розуміння милозвучності, слід увести більш широке значення милозвучності, до якого потрібно зарахувати такі засоби, як граматичні (варіативність граматичних форм повнозначних слів, прислівникові паралелі тощо), лексичні (широке використання синонімів та ін.), синтаксичні засоби милозвучності (ритмічність речення, інверсія, інтонація, еліпсис, повтори (анафора, епіфора) тощо.

Розглянуті засоби милозвучності української є необхідним матеріалом для роботи над мовленням студентів. Досконале знання української мови неможливе без засвоєння милозвучності – однієї з найважливіших її ознак. Це потрібно для формування в студентів розуміння ролі та засобів милозвучності у створенні естетичності й краси мовлення, піднесенням рівня їхньої мовленнєвої культури, умінь користуватися цими засобами у мовленні.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУСПІЛЬСТВІ

Лексичний склад нашої мови містить велику кількість сленгових утворень, що відповідають певним соціальним і професійним групам людей. Упродовж часу, коли українська перебувала під впливом тоталітарної системи, визнавався єдиний стандарт літературної мови. Проте існування різноманітних жаргонів доводить, що мова залишається динамічною системою. На Заході період так званого «жаргонного вибуху» вже минув, тоді як до України хвиля інтересу до субмов докотилася лише порівняно недавно. Досі в наукових колах іноді розуміють молодіжний соціодіалект як «мовне хуліганство». Вивчення сленгу нині залишається *актуальною* проблемою.

Сленг – досить поширене явище, бо він є засобом спілкування різних прошарків населення. Його часто називають «плебейською мовою», у такий спосіб підкреслюючи, що користуються ним здебільшого люди, яким бракує виховання й освіти, зокрема мовної. Неодноразові спроби розмежувати сленг і загальноживану лексику або сленг і нецензурну мову не дали результатів. У різних словниках і посібниках зафіксовано такі назви й визначення для сленгу: «нецензурна мова», «мова неписьменних і безпутних людей», «поезія простої людини». З погляду лінгвіста, сленг – це стиль мови, що посідає місце, протилежне офіційній, «сухій» мові. Він містить різні слова, за допомогою яких люди можуть ототожнювати себе з деякими соціальними угрупованнями, починаючи з дітей, молодих бізнесменів і хакерів і закінчуючи злочинцями, алкоголіками та наркоманами. Отже, сленг властивий різним соціальним групам людей і відіграє певну роль у житті індивіда. Мова чутлива до змін у нашому житті, тому й сленг як один із її складників швидко змінюється. Суттєвим чинником у творенні сленгової лексики є спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормативного утворення. У молодіжному середовищі найчастіше використовують жаргонні слова англomовного походження, оскільки англійська є мовою комп'ютерних технологій, а в процесі роботи молодих фахівців з комп'ютерною технікою деякі слова перейшли до української розмовної лексики. У студентському сленгу натрапляємо на україномовні утворення: *гуртак* (гуртожиток), *плавати* (погано знати матеріал), *засипатися* (не скласти іспити).

Отже, практично кожна група людей, яких об'єднують спільні інтереси, має свій особливий тип мовлення, який реалізується в сленгових одиницях і притаманний лише цій групі. Молодіжний сленг не є цілісною системою, містить загальномолодіжний жаргон, що характеризує мову певного покоління.

Невенкіна Я.
НТУ «ХПІ»

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

А чи ставили Ви собі таке питання: «Скільки років нашої милозвучній українській мові?» Існувала теорія, що після розпаду Київської Русі почала зароджуватися українська мова. Але, розглядаючи фольклор, учені зазначають, що багато творів (щедрівок, веснянок тощо) виникли ще в дохристиянські часи, до створення Київської Русі. Тобто мова наших пращурів-язичників за давніх часів була українською, але вона, звичайно, відрізнялася від сучасної.

Після укладення унії (1569 р.) у Любліні Польща та Литва стали об'єднаною державою – Річчю Посполитою, а більша частина українських земель відійшла до Польщі. Становище української мови погіршувалося. Польська шляхта намагається силою долучити український народ до польської мови. Незважаючи на соціальний та національний гніт з боку Речі Посполитої, у XVI–XVII ст. розвивається освіта, наука, збагачується культура України в стінах Києво-Могилянської академії та братських школах. Українське слово стає демократичним і непоборним. Ситуація змінилася після 1654 р. Виходить указ царя Петра I про заборону без дозволу використовувати знаряддя письма (чорнила й пера), указ про заборону друкувати книги в Києво-Печерській лаврі без попередньої московської цензури. Починають закривати українські школи. Але й це зуміла пережити наша мова. У 1798 р. після виходу «Енеїди» І. П. Котляревського починається новий етап розвитку української літературної мови. Але нормальному її розвитку довгий час перешкоджали утиски й заборони російського царизму. Та, незважаючи на всі перешкоди, українська жила в усному мовленні, у піснях, думах, оповіданнях і казках. У кінці XVIII – на поч. XIX ст. українська літературна мова починає закріплюватися у творах І. П. Котляревського, Т. Г. Шевченка та інших письменників, завдяки їм нашу мову піднесено на рівень найрозвиненішої мови світу.

Ми вважаємо, що нам випало дуже складне, але почесне завдання – зберігати й відроджувати нашу прекрасну та милозвучну українську мову, бо поки живе мова народу, доти живе сам народ.

Нестерова К.

НТУ «ХП»

СУРЖИК ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Мета роботи – дослідити суржик та його значення в українській мові.

Актуальність теми зумовлена поширенням цього явища і в мовленні фахівців.

Суржик – розмовна мова, що поєднує елементи української та російської мов, поширена не тільки на східній території України. Виникає в середовищі сільського населення (хоча вживається і мешканцями міст) унаслідок масового тривалого контакту українців з росіянами. У мовленні суржик існує в трьох варіантах: суржик як мова спонтанного використання; усвідомлене використання суржику; небажане, несвідоме проникнення елементів небазової мови в базову. Під час перепису населення експерти Київського міжнародного інституту соціології підрахували, що суржилом спілкуються й пишуть від 11% до 18% українців, що становить від п'яти до восьми млн. осіб. Найпоширенішими помилками є вживання таких словосполучень: *на протязі року* замість *протягом року*, *поступлення до бюджету – надходження до бюджету*, *прийняв участь – узяв участь* тощо. У художній мові застосування суржику є виправданим, бо його використовують здебільшого як стилістичний засіб типізації та індивідуалізації персонажів, створення комічного, іронічного ефекту. Так, у п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка» (1819) Возний уживає комічно «макаронічну» суміш української мови зі старослов'янською та російською: «*Когда б імїл я ... сталько языков, сколько артикулов в Статуті ілі, сколько зап'ятих в Магдебурзьком праві...*». І в сучасній українській літературі суржик використовують для реалістичного передавання мовлення персонажів (див. серію оповідань «Прощай, суржик!» Б. Жолдака). Проте не слід це мовне явище переносити в мовлення фахівців, оскільки воно спотворює мову, примітизує вислови, ускладнює розуміння спеціальної інформації.

Отже, суржик виникає через взаємодію між двома мовами та використовується більшістю населення України як у повсякденному житті, так і

в сучасній літературі, однак це ненормативне явище варто поступово усувати з нашої дійсності, зокрема з фахового мовлення працівників.

Ніколаєв Б.
НТУ «ХП»

МОВНИЙ ЕТИКЕТ УКРАЇНЦІВ

Правила поведінки певної національної спільноти відтворюють рівень і стан її зрілості, досконалості, цивілізованості, самодостатності, бо взаємини між людьми віддзеркалюють сутність народної психіки, народного характеру. Українцям здавна притаманні доброзичливість, чуйність, гуманізм. Наш народ виробив розвинуту систему етикету, підґрунтям якоїє прагнення до порозуміння й злагоди. Останнім часом норми мовленнєвого етикету часто порушуються, через що проблема його дотримання залишається *актуальною*.

Етикет – система правил зовнішньої культури людини, її поведінки, пристойності, гарного тону тощо. У суспільстві він функціонує у двох взаємопов'язаних формах поведінки: мовленнєвої та немовленнєвої. Мовленнєвий етикет – національно специфічні стійкі формули спілкування, прийняті суспільством для встановлення контакту співбесідників, підтримання спілкування в певній тональності. Такі стійкі формули спілкування є типовими, повторюваними. Мовленнєва ситуація відбувається за безпосередньої участі мовця («я») та адресата-співрозмовника («ти») або співрозмовників, їх може бути кілька, навіть якщо її учасники (мовці) розділені часом чи простором. Систему мовленнєвого етикету нації становить сукупність усіх можливих формул для звертання, привітання, прощання, вибачення, подяки, прохання, знайомства, поздоровлення, запрошення, згоди, відмови, похвали тощо. З-поміж них є ті, що вживаються під час установлення контакту між мовцями – формули звертань і вітань; підтримання контакту – формули вибачення, прохання, подяки; припинення контакту – формули прощання, побажання. В українських ролинах дітей змалку навчають дотримуватись обов'язкових у взаєминах із людьми різного віку й стану правил етикету, що забезпечує комфортне життя, дає змогу засвоїти ціннісні орієнтації, національно зумовлені уявлення й переконання. Ці правила формують мовний тип особистості.

Отже, мовленнєвий етикет – одна з найважливіших характеристик поведінки українців, оскільки без знання прийнятих у суспільстві вербальних

форм вираження ввічливих стосунків між людьми ми не зможемо ефективно, з користю для себе й оточення спілкуватися. Будь-який, навіть найменший відступ від мовленнєвого етикету псує настрій, вносить непорозуміння в стосунки, а інколи навіть калічить душу й раниць серце людини.

Норик Е. В.
НТУ «ХПІ»

ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ

«Мова для культури – те саме, що центральна нервова система для людини» (Станіслав Лем). Науково-технічний прогрес наповнив мову представників різних галузей виробництва безліччю понять, цей процес відбувається завдяки формуванню мови представника будь-якої професії, усуненню мовних примітивізмів, появі нових понять і збагаченню суспільно-політичною лексикою й науково-технічною термінологією. Наукові поняття позначені спеціальними словами – термінами, які є основою наукової мови. В українській мові щороку з'являються нові терміни і професіоналізми. Якщо терміни – це, як правило, абстрактні поняття, то професіоналізми – конкретні, тому що детально називають ті предмети, дії, якості, безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії (у моряків: *кок* – *кухар*; *кубрик* – *кімната відпочинку екіпажу*; *ходити в море* – *плавати*; у шахтарів: *терикон*, *видавати на-гора*; у сфері комп'ютерних технологій: *курсор*, *вінчестер*, *командний рядок*). Усе це й зумовлює *актуальність* теми.

Поширеним способом поповнення складу професіоналізмів є «місцева творчість» у межах колективу підприємства насамперед за рахунок префіксації та словоскладання. Серед префіксів популярні **до-** (*дообладнати*), **недо-** (*недовнесок*), **за-** (*залозунгувати*); серед суфіксів **-ість** (*стрибучість*), **-аж** (*листаж*), **-ація** (*маршрутизація*) та ін. На відміну від термінів, професіоналізми можуть мати експресивне забарвлення і детально характеризувати дії, предмети професії. Здебільшого застосовують професіоналізми в усному неофіційному мовленні людей певного фаху. Виконуючи важливу номінативно-комунікативну функцію, вони точно називають деталь виробу, ланку технологічного процесу, сприяючи кращому взаєморозумінню. У писемній мові професіоналізми вживають у виданнях, призначених для фахівців (інструкціях, порадах), у художній літературі для створення колориту й відтворення життєдіяльності

певного професійного середовища. Професіоналізми наявні в повсякденному мовленні працівників багатьох підприємств. Про справжнього фахівця можна говорити тоді, коли він не лише має блискучу кваліфікацію, а й володіє високою мовленнєвою культурою. Професійний успіх значною мірою залежить від того, наскільки фахівець влучно використовує терміни та професіоналізми, як спілкується з людьми, які добирає слова, щоб підтримати або переконати партнерів. Проте в ділових паперах та офіційному спілкуванні професіоналізми слід застосовувати обережно, бо не завжди вони є загальноприйнятими.

Отже, що вищою буде мовна культура мовлення в колективі, то менше з'являтиметься професіоналізмів, особливо в діловому мовленні.

Носова О.
НТУ «ХПІ»

СУРЖИК І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Тлумачний словник української мови визначає поняття суржику так: 1) «суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса та ін.; борошно з такої суміші»; 2) «елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова». Існування в Україні двомовності (практики використання української та російської мов) «створило» так званий суржик, що віддзеркалює мовлення значної частини населення. Через це позбутися цього ненормативного явища дуже складно, тому тема є *актуальною* й потребує нагального розв'язання.

Період утворення суржику визначити неможливо, адже слова постійно змінюються. Причинами появи суржику можуть бути історичні (території України були свого часу підконтрольні Росії), географічні (межування з Росією). Основними джерелами суржику є соціальні групи (сім'я, колективи). Свій розвиток суржик починає із сім'ї, у якій спілкуються представники різних поколінь, вихідці із села та міста. Мова батьків впливає на розвиток мовлення дитини. У подальшому житті оточення поза межами родини може змінити мову людини: наділити літературним мовленням або додати в лексикон суржик.

На нашу думку, в усному мовленні суржик має право на існування, іноді саме він своєю гумористичною забарвленістю може передати емоції людини, висміяти недоліки суспільства. Проте літературна мова – це обличчя нації,

культура, повага до народних надбань. Ставлення співрозмовника один до одного залежить від того, як ми будемо розмовляти. Неможливо насильно примусити людину спілкуватися українською літературною, цей вибір вона може зробити лише свідомо. Отже, слід приділяти достатньо уваги питанню літературної мови, уживати заходів щодо її розширення та застосування.

Обізний А. І.

НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Міжкультурна комунікація – сукупність різноманітних форм відносин і спілкування між індивідами й групами, що належать до різних культур. Ця взаємодія відома людству з давніх часів. *Актуальність* теми визначається тим, що сучасний стан міжкультурних відносин характеризується глобалізацією, яка виявляється в активізації культурних міжнародних зв'язків. Унаслідок зростання міграційного руху й економічної глобалізації, яка підвищує інтенсивність міжкультурних зустрічей, виявляються проблеми міжкультурної комунікації. За відсутності правильного розуміння між людьми різних національностей виникає відчуття незручності, а також можливий конфлікт з непередбачуваними наслідками.

Виокремлюють п'ять основних форм міжкультурної комунікації, що мають власні стратегії та модифікації. 1. Однією з основних є акультурація – взаємовплив культур, сприйняття одним народом повністю чи частково культури іншого народу. Потрібно відрізнити акультурацію від асиміляції, за якої відбувається повна втрата одним народом своєї мови та культури за контакту з іншим, більш домінантним. Без сумніву, акультурація може бути першим кроком на шляху до повної асиміляції, однак може зумовити й заперечення нових впливів, що веде до захисту власної оригінальної культури. Саме ця форма міжкультурної комунікації має найбільше стратегій: асиміляцію, сепарацію, маргіналізацію та інтеграцію.

2. Культурна експансія – розширення сфери панування національної культури за межі державних кордонів. Нині культурна експансія є наслідком економічних і політичних експансій, до яких прагнуть деякі міждержавні об'єднання, схильні до особливих форм соціально-економічної організації.

3. Культурна дифузія – взаємне проникнення або запозичення культурних рис і комплексів з одного суспільства в інше, є багатовимірним явищем, оскільки залежить від кількості культур, що взаємодіють. Культурне запозичення має позитивні соціальні наслідки для будь-якого суспільства завдяки туризму, торгівлі, обміну науковими ідеями, звичаями і традиціями, цінностями та нормами життя тощо. Усе це підвищує освітній рівень населення, демократизує суспільство. Умовою культурної дифузії є готовність приймальної сторони сприйняти нові й бажані для себе елементи.

4. Культурний конфлікт – це колізія між носіями різних культурних норм і цінностей, що тимчасово виникає на індивідуальному рівні. В його основі – окремі відмінності між представниками різних культур і, як наслідок, непорозуміння, суперечності. Конфлікт культур – явище більш складне, що виявляється вже на груповому рівні. Це може бути постійне, сформоване десятиліттями, викликане політичними та економічними чинниками, географічними умовами протистояння двох чи більше культур. Тільки знання або прийняття культурних відмінностей не є ключем до розв'язання міжкультурних конфліктів.

5. Одна з прогресивних форм міжкультурної комунікації – об'єднання культур, яке є синтезом культурно різних поглядів, цінностей, норм поведінки, коли виникає якісно інше утворення. Таке об'єднання можливе, якщо певний соціум переймає досвід інших народів у сферах, що є недостатньо розвинутими в ній самій, але зберігає власну, тільки їй притаманну основу, яка дає змогу говорити про її самобутність, здатність підтримання цілісності та стабільності.

Отже, міжкультурна комунікація є одним з найважливіших наслідків економічних, наукових, політичних відносин, які сьогодні охопили весь світ. Вона прискорює розвиток сучасного суспільства й позитивно впливає на формування світогляду. Комунікативні процеси сприяють удосконаленню культури, а людина є одночасно й суб'єктом, й об'єктом взаємодії культур. Тому слід докладати зусиль для врегулювання будь-яких культурних і соціальних суперечностей.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Історія походження та становлення української мови до сьогодення є *актуальною* і залишається об'єктом гострих мовознавчих і політичних суперечок. Розвиткові знань про ранню історію української мови заважала відсутність державної незалежності України. Більшість відомостей про мову розглядали крізь призму чужоземних, передусім російських, концепцій. Існування окремої української мови не було загальновизнаним до початку ХХ ст., коли українська мова визнавалася як «малоросійський діалект» російської мови. Деякі росіяни дотримуються цього погляду й досі.

Радянські науковці були схильні визнавати різницю між українською та російською лише від XIV ст. та пов'язували становлення української та білоруської мови із впливом польської. Натомість українські науковці відзначають різницю між мовами Галичини-Волині та Новгород-Суздаля до 1100 року. Із цим погоджуються деякі європейські та американські мовознавці. Роз'єднання білоруської та української мов відносять до періоду входження українських і білоруських земель до Польсько-Литовського князівства. Після занепаду Галицько-Волинського Князівства українці потрапили під владу Литви, а згодом і Польщі. Польська мова дуже впливала на українську. Українська культура й мова пережили розквіт у XVI і першій половині XVII ст., коли Україна була частиною Польсько-Литовського Князівства (за найвидатнішу культурну подію того часу слід уважати заснування митрополитом Петром Могилою Києво-Могилянської академії). Українська також була офіційною мовою українських провінцій Королівства Польського. Після воєн Хмельницького, за часів так званої Руїни, українська культура занепадала. На землях, що входили до складу Польщі, тривало спольщення, а на землях, що ввійшли до Росії, – зросійщення. Так само на Буковині тривала румунізація або й германізація, а на Закарпатті – мадяризація. Після поділу Польщі друкувати українські книжки за російського царя Олександра II було заборонено (Емський указ), що вповільнило розвиток української. Однак у Галичині її широко використовували в освіті та діловодстві. За радянської доби українська теоретично й де-юре була за головну місцеву мову в УРСР. Проте на практиці мала конкурувати з російською, яку політика партійного керівництва

поставила в привілейоване становище. Нині спостерігаємо певне відродження української мови, але, на жаль, це відбувається не так активно, як хотілося б.

Оруджов Г. П.

НМетАУ

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Науковці вивчають іншомовні запозичення в українській мові вже тривалий час. *Актуальність* цих досліджень зумовлена тим, що наша мова повсякчас поповнювалася й буде поповнюватися шляхом запозичень з інших мов. Серед галузей найактивнішого поповнення мови іншомовними лексемами досить чітко виокремлюється криміналістична термінологія, оскільки вона є відносно молодою, тобто знаходиться в процесі становлення. Аналіз іншомовних морфем у словниковому складі мови здійснювали В. Акуленко, Н. Клименко, І. Кочан та ін., а М. Васильєва, А. Д'яков, З. Куделько, Т. Кияк досліджували запозичення іншомовних термінів.

Тезауруси сучасних терміносистем містять чимало запозичень з інших мов. Ввиразно простежується вплив неслов'янських, насамперед класичних мов, здебільшого латинської (або пізньолатинської): *версія, пенітенціарний, фрагмент, фальсифікація, рецидив, інкримінування, парабелум, провокація, реактив, рефлексія, симуляція, детектор, експеримент, експерт, індуктор* тощо і грецької: *антропометрія, фобія, асфіксія, фізіогноміка* тощо. Відзначмо наявність змішаних конструкцій з двох зазначених мов, що активно функціонують у криміналістичній термінології за схемою поєднання основ: лат.+гр.: *відео+грама, габіто+скопія, професіо+графія* та ін. Простежуємо в термінології вплив романо-германських мов, зокрема французької: *верифікація, капсуль, кастет, фіксувати, рикошет, авантюризм, дезорієнтація* тощо; італійської: *аварія, граната, стилет* та ін.; англійської: *снайпер, трал, морнінгстар* та ін.; німецької: *гільза, патрон, маузер, фальсифікат, демпфер, зарин, штуцер* та ін. У термінології серед романо-германських запозичень також простежуємо змішані конструкції, утворені шляхом поєднання двох основ, наприклад: *трасологія* (фр.+гр.), *снайперскоп* (англ.+гр.) та ін., у яких, як правило, другою частиною виступає складова грецького походження.

Отже, поширення слів з іншомовними елементами в сучасній термінології пояснюється як мовною традицією, так і прагненням до конденсації – передавати одним словом досить складне наукове поняття, а також прагнення відповідати вимогам європейської мовної спільності.

Портний Б.
НТУ «ХП»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ

Відомо, що лексичний склад нашої, як і будь-якої іншої, мови містить велику кількість сленгових утворень, що відповідають певним соціальним і професійним групам людей. Проблема використання сленгу залишається *актуальною*, бо мовці не бажають позбуватися цього ненормативного явища.

Значення слова «сленг» близьке до понять «розмовна мова» і «говірка», але, на відміну від них, воно має суттєве соціальне маркування. Єдиного та всеосяжного визначення сленгу немає й дотепер. Дослідники називають сленг «мовною грою», що допомагає особистості заявити про себе у власному мікросоціумі та водночас відокремитися разом з ним від решти суспільства. Сленг – це стиль мови, що посідає місце, протилежне занадто формальній, офіційній мові, та перебуває на межі можливих засобів мовного спілкування, містить різні форми мови, за допомогою яких люди можуть ототожнювати себе з певними соціальними угрупованнями, починаючи з дітей, молодих бізнесменів і хакерів та закінчуючи злочинцями, алкоголіками й наркоманами. Ознакою сленгу може бути «первісність» – невизначеність, розмитість значень слів, що входять у нього. «*Стрёмно*», «*круто*», «*я пруся*» можуть бути й позитивною, і негативною оцінкою ситуації. Залежно від ситуації та кола спілкування слова «*прикол*», «*круто*», «*ульот*», «*повний атас*» та ін. можуть висловлювати різноманітні – аж до протилежних – емоції: розчарування, роздратування, захоплення, здивування, радість. Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці, мистецтві, тому й сленг надзвичайно швидко зазнає змін. Так, сленг молоді 1950–1960-х рр. фактично не зрозумілий сучасному молодому поколінню. Сленг кожної історичної епохи відбивав риси часу. Сленг 1960-х був наслідком підвищеного інтересу до популярної музики, постійної ейфорії. Сленг 1970-х містив велику кількість епітетів, що стосувалися невдач. У сленгу 1980-х переважали слова, які стосувалися грошей і роботи.

Отже, можна зробити висновок, що практично кожна група людей, яких об'єднують спільні інтереси, має свій особливий тип мовлення, що реалізується в сленгових новоутвореннях і притаманний лише цій групі.

Прокоф'єв А. О.

НТУ «ХПІ»

УКРАЇНСЬКА МОВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Тема походження та розвитку української мови залишається *актуальною*. Історія української мови починається від IV–V ст. нашої ери, коли з розрізнених слов'янських племен склався етнос, що згодом сформував Київську Русь. Сучасні дослідники, критикуючи теорію єдиної давньоруської (або праруської) мови, вичленовують українську мову безпосередньо з праслов'янської мови без проміжних ланок. Згідно із цим підходом, три східнослов'янські мови (українська, білоруська й російська) зростали незалежно одна від одної як мови самостійні, і так званої «праруської» спільно мови не існувало. Безперервність історичного розвитку етносу на українських землях від середини I тис. н. е. до нашого часу може свідчити про те, що після розпаду праслов'янської мовної спільноти в цьому ареалі почав формуватися український етнос і відповідно українська мова. Вона перейняла від праслов'янської значний специфічний лексичний фонд і чимало фонетичних та граматичних рис, які в інших слов'янських мовах замінилися на нові, а в українській мові становлять найдавнішу групу мовних особливостей.

Разом з остаточним прийняттям християнства 988 р. на Русі як літературна мова почала використовуватися церковнослов'янська мова, яка використовувалася в церковно-наукових і літературно-художніх жанрах. Поступово в текстах, написаних нею, почали з'являтися слова та звороти з живої розмовної мови Русі. Церковнослов'янською мовою писалися релігійні тексти. Нерелігійні (офіційні) тексти – іншою мовою, яка за традицією називається давньокиївською писемно-літературною. Спочатку ця мова була стильовим різновидом церковнослов'янської мови, але під впливом розмовної мови населення Русі вона поступово змінювалася, повільно віддаляючися лексично і граматично від церковнослов'янської. Саме в давньокиївській писемній мові й меншою мірою в церковнослов'янських текстах можна знайти елементи тогочасної розмовної мови (протоукраїнської мови), яка є

попередницею сучасної розмовної та літературної української мови. У період з 1180 до 1240 рр. у літературній церковнослов'янській мові Русі поширюються дезінтеграційні процеси. Занепадає Київ, українська мовна територія на південному сході зменшується (Новгород-Сіверський, Переяслав), у Галицькому Пониззі (сучасні Буковина, Західна Молдова) різко зменшується україномовне населення, натомість продовжується колонізація Карпат. Від цього періоду й до кінця XVIII ст. на Закарпатті, яке підпадає під владу Угорщини, як літературна замість церковнослов'янської починає використовуватися латина. Отже, можна говорити про вживання української мови у Київській Русі.

Ружинська К. А.

НТУ «ХП»

МОВНА І НАУКОВА КАРТИНИ СВІТУ

Картина світу – фундаментальне наукове поняття. Вона формується в процесі взаємодії людини з навколишнім середовищем та суспільством і виражається в музиці, мові, образотворчому мистецтві. Зараз є велика кількість різноманітних картин світу, кожна з яких різниться своїм баченням світу і специфічним його поясненням. Однак уявлення про навколишній світ досягається переважно завдяки науковому пошуку. Наукова картина світу (НКС) – цілісна система уявлень про загальні властивості, закономірності реальної дійсності, а мовна картина світу (МКС) – результат відбиття реальності у свідомості людини через призму мови та національних, історико-культурних особливостей її носіїв. Якщо НКС формується на наукових фактах, аналізі досліджень, то МКС – на відчуттях, уявленнях, сприйнятті й мисленні людини. *Актуальність* теми полягає в детальному вивченні мовної та наукової картин світу, бо саме вони є тією силою, яка формує уявлення людини про навколишній світ. Мета роботи – вивчити поняття МКС і НКС та визначити їхню роль у житті людини й суспільства. Велику увагу дослідженню мовної картини світу приділяли такі вчені, як В. Гумбольдт, Ю. Апресян, Л. Вайсберг, А. Вежбицька та ін. Так, на думку В. Гумбольдта, будь-яка мова, позначаючи предмети, насправді формує для народу, який є її носієм, картину світу. Дослідник Дж. Холтон теж вважає, що світогляд людини повинен спиратися на отримані наукові результати, а не на культи, астрологічні пророцтва тощо.

Дослідники мовної картини світу наголошують на таких її особливостях: 1) кожен народ має певні відмінності у своїй мовній картині світу; 2) МКС є вторинною за своєю природою, антропоморфною за спрямованістю. Аналізуючи МКС, мовознавці говорять про її значення: мова забезпечує потреби суспільства у спілкуванні та пізнанні, виконуючи такі функції: комунікативну, мислетворчу, когнітивну, пізнавальну, емотивну, експресивну, культурологічну, номінативну.

До сучасної наукової картини світу ставлять такі вимоги: логічність, доказовість, прогнозувальна здатність, відтворюваність результатів. Серед функцій НКС: а) інтегративна (НКС спирається на достовірну інформацію, забезпечує синтез базових наукових знань); б) нормативна (описує світобудову, задає принципи освоєння дійсності, впливає на формування норм дослідження); в) парадигмальна (парадигма – модель (образ) постановки й розв’язування проблем). Допарадигмальний період – хаотичне нагромадження фактів. У парадигмальному періоді встановлено стандарти практики, теоретичні постулати, точна НКС, поєднання теорії та методів дослідження. Оскільки НКС є цілісною системою уявлень про загальні властивості і закономірності об’єктивного світу, вона існує як складна структура, що поєднує загальнонаукову картину світу й картини світу окремих наук (фізичну, біологічну та ін.), останні містять численні концепції – певні способи розуміння й тлумачення будь-яких предметів, явищ і процесів.

Однак мовна й наукова картини світу взаємопов’язані. МКС фіксує особливе національне мислення та закріплює все розмаїття творчої пізнавальної діяльності людини (соціальної та індивідуальної), а НКС, спираючись на найважливіші наукові досягнення та впорядковуючи наші знання про різні властивості й закономірності буття, дає найповніше уявлення про світ, синтезує знання конкретних наук на основі фундаментальних принципів та ідей.

Русанова Л.
НТУ «ХП»

КОМП’ЮТЕРНЕ ПЕРЕКЛАДАННЯ

Сьогодні важливою та *актуальною* є тема перекладання, адже потреба в перекладанні існує постійно. Щороку з’являється все більше фахівців, які можуть допомогти нам перекласти тексти з різних галузей знань і діяльності

людини. Але найбільшої популярності зараз набуло комп'ютерне перекладання, бо працівникам фірм дуже багато різних документів доводиться перекладати на інші мови. Для цього можна використати швидке автоматичне перекладання.

Існує декілька видів автоматичних систем комп'ютерного перекладання, які використовуються в цьому процесі. Це частково автоматизований переклад, коли людина використовує комп'ютерний словник під час свого перекладання. Інший спосіб – комбіноване перекладання, коли спочатку перекладає комп'ютер, а потім людина виправляє помилки. Комп'ютери можуть за декілька хвилин перекласти текст на будь-яку мову. Однак у цьому процесі залишаються деякі проблеми. Наприклад, великі тексти мають найбільш неточний переклад, оскільки машина поки що не здатна вловити всі нюанси слів, відокремити граматичні форми з однаковим звучанням і різними значеннями, важко їй перекладати багатозначні слова, займенники, дієприкметники, суржик, жаргони, просторіччя тощо. Проте, незважаючи на те, що в комп'ютерному перекладі є багато недоліків, він є невід'ємною частиною нашого життя. Ми використовуємо його під час онлайн-спілкування з друзями, на роботі, у навчанні, удома.

Отже, наявні машинні системи перекладання ще слід удосконалювати, але важко уявити життя без щоденного помічника – комп'ютерного перекладача.

Семікіна В. В.
НТУ «ХП»

СУРЖИК ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Суржик – це специфічна форма існування побутування мови в Україні, яка, однак, не є нормативною. Тому мовознавці одностайно пропонують будь-якими способами позбуватися його. Тема застосування суржику на теренах України залишається *актуальною*. Українсько-російський суржик поширений у побутовому спілкуванні жителів багатьох областей України, а також деяких регіонів Росії (Курщина, Кубань, Поволжя тощо). Нині суржик існує в різноманітних формах. Деякі дослідники виділяють суржик «на основі української мови» та «на основі російської мови», «сильну» і «слабку» його форми, залежно від концентрації порушень лексичних стандартів української

чи російської мов (від 10-15 % до 25 %). Ось кілька виявів суржику (порівняно з нормативною українською мовою): 1) уживання росіянізмів замість нормативних українських відповідників: *да* (так), *щас / січас* (зараз), *всегда* (завжди), *язык* (мова), *іменно* (саме), *председатель* (голова) тощо; 2) «українізовані» форми російських дієслів: *зделав* (зробив), *щитав* («вважав» чи «рахував» залежно від контексту), *отключив* (вимкнув); 3) «українізовані» форми російських числівників: *вторий* (другий); 4) змішування українських і російських форм неозначених займенників: *хто-то* (хтось), *шо-то* (щось), *кой-шо* (щось, що-небудь); 5) порушення дієслівного керування, уживання прийменників і відмінків за російським зразком: *по наказу* (за наказом), *на російській мові* (російською); 6) утворення складеної форми найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників: *самий головний* (найголовніший); 7) утворення від українських дієслів активних дієприкметників за російським зразком: *зробивший* (який зробив), *завідующий* (завідувач), але в українській мові такі форми не вживають; 8) слова й вирази, скальковані з російської: *міроприємство* (захід), *прийняти міри* (ужити заходів), *так як* (оскільки, тому що); 9) у вимові редукція голосних, оглушення дзвінких приголосних, відсутність українських чергувань, зсув наголосу за російським зразком, плутання українських і російських звуків: *када* (коли), *звонять* (дзвонять), *каска* (казка), *спина* (спина) тощо. На багатьох сайтах і форумах в Інтернеті вживають різноманітні форми суржику, російськомовні вставки, записані українською, застосовують сучасний російський мережевий жаргон, де використовують спотворену орфографію, специфічну лексику. Таке навмисне, демонстративне вживання суржику та жаргону, нехтування нормами правопису підкреслює неформальний характер спілкування в Інтернеті, проте вказує на відсутність освіти в особи, виховання, мовного чуття тощо. Уважаємо, що слід спілкуватися літературною українською для швидшого й безпроблемного порозуміння з іншими людьми.

Скляренко М. О.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Актуальність теми зумовлена поширенням наукових знань в Україні та намаганнями наукових фахівців з різних галузей знань і мовознавців унормувати галузеві термінології.

Науку, що вивчає термінологію, називають термінознавством. Формуванню цієї української науки сприяли вчені І. Верхратський, В. Левицький, О. Курило, О. Огоновський, І. Пулюй та ін., які доклали багато зусиль щодо вироблення фахової термінології з різних наукових і технічних галузей, прагнули до того, щоб термінологія була «всеукраїнська» і поєднувала елементи власне національного й міжнародного. На сучасному етапі розвитку національної лінгвістичної науки простежуємо зацікавлення термінознавством. Сучасні українські термінологи глибше, ніж попередники, опрацьовують теорію термінології як підсистеми літературної мови, теорію терміна як мовного знака, формулюють вимоги, які слід висувати до окремого терміна та до «ідеальної» (якщо така можлива) термінології. Термінологія є основним джерелом поповнення лексичного складу високорозвинених мов. Українська термінологія, яка повинна розвиватися разом із термінологіями інших національних мов, має низку специфічних проблем, зумовлених історично, гостру потребу у створенні національних термінологічних стандартів, термінологічних словників тощо. Загальновизнаним є той факт, що впорядкування, унормування, кодифікація й уніфікація української термінології належить до державотворчих процесів. Безповоротний процес українського державотворення вимагає від термінологічної системи відповідності сучасним потребам науки й суспільства. У складних державотворчих процесах за роки незалежності України була сформована українська термінологічна лексикографія. Серед власне лінгвістичних проблем, пов'язаних з розбудовою українських термінів, що містять специфічні національномовні риси, на сьогодні можемо виокремити такі: виявлення англіцизмів (американізмів) у різних терміносистемах і наукове обґрунтування доцільності їх ужитку; з'ясування ролі й місця інтернаціоналізмів та їх національних відповідників у різних терміносистемах; способи відбору назв опредметнених дій та ознак; орфографічні проблеми тощо. Названі питання зумовлюють й інші проблеми практичного термінознавства, насамперед термінографії.

Отже, потрібна конструктивна співпраця мовознавців і фахівців з термінології в різних галузях, яка сприятиме зміцненню статусу української мови як державної, а з боку держави в особі керівників різних рангів — конкретна допомога в цій роботі.

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Науковий текст – повний розгорнутий виклад матеріалу з обраної теми, який створюється для кола осіб, що мають відповідну кваліфікацію для його сприйняття та оцінювання. Найчастіше це опублікований або призначений для друку твір. Серед письмових текстів виділяють такі види: наукова стаття, монографія, дисертація, лекція, підручник, анотація, реферат, тези, рецензія тощо. Наукове знання може бути виражене й у таких видах усних текстів, як дискусія та ін. Оскільки ми навчаємося у ВНЗ, то повинні знати особливості наукових текстів, щоб уміти правильно їх створювати. У цьому й полягає *актуальність* теми. Мета будь-якої наукової праці – виявити нові факти й закономірності, точніше описати недостатньо досліджені явища. Для того, щоб зробити таку працю максимально інформативною, автор повинен удатися до використання формалізованої мови і спеціальних способів подання матеріалу. Тому тексти наукових документів відрізняються наявністю великої кількості наукових термінів, схем, таблиць, графіків, діаграм, карт, фізичних, хімічних та інших знаків, використанням наукової фразеології, наявністю чіткої структури.

Науковий текст обов'язково відбиває певну проблему, висуває гіпотези, орієнтує на нове знання, має раціональні положення, спрямований на досягнення поставлених завдань. Структура наукового тексту містить: а) вступ, у якому окреслюють проблему, завдання, гіпотези й методи дослідження; б) дослідну частину, що описує дослідження та його результати; в) висновки, які подають підсумкові положення й рекомендації для подальших наукових досліджень. До наукового тексту висувають такі вимоги. 1. Текст повинен бути чітко структурованим, поділятися на розділи й параграфи. Потрібно прагнути того, щоб кожен розділ був самостійним науковим дослідженням з певної підтеми, текст був цілісним, а не фрагментарним. 2. Текст членуємо на логічні частини: абзаци та речення. Проте варто пам'ятати, що надмірне виділення таких частин ускладнює його сприйняття, тому абзаци мають бути обґрунтованими та містити виклад однієї думки. 3. Початок і кінець абзців у науковому тексті – найбільш інформативні місця; інші речення тільки розкривають, деталізують, обґрунтовують головну думку або є сполучними елементами. 4. Під час викладення матеріалу слід уникати неоднозначності.

5. У тексті не повинно бути повторень. 6. Науковий текст позбавлений авторського «я». Перевага надається безособовим формам викладу й авторському «ми». 7. Матеріал потрібно викладати стисло, але повно.

Знання особливостей наукового тексту та дотримання вимог до нього дасть нам змогу створити точний з наукового погляду й досконалий з мовного погляду спеціальний текст, що сприятиме навчанню та швидкому оволодінню науковою інформацією.

Сорока А.
НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА ХІМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Хімія – наука, що розвивається надзвичайно швидко. Останнім часом з'явилися такі нові її розділи, як комбінаторна хімія, яка використовує хімічні методи для пошуку нових терапевтичних засобів, нанохімія, що вивчає тіла, розмір яких має діапазон 0,11 нм. Важливими є такі розділи хімії, як супрамолекулярна, комп'ютерна та обчислювальна, медична хімія. Кожен із зазначених розділів має свою термінологію. На сучасному етапі розвитку *актуальною* залишається проблема подальшого впорядкування національної хімічної терміносистеми. Ефективне міжнародне наукове спілкування полегшується за умов уніфікації та стандартизації термінології. Учені виокремлюють ще такі проблеми української термінології: співвідношення між національними й міжнародними термінами, що пов'язане з постійним запозиченням з інших мов нових термінів, проблема багатозначності, синонімії, паронімії, передання запозичених з міжнародної літератури термінів та ін.

Запозичення в хімічній термінології, як і в будь-якій іншій, необхідні, коли до терміна не можна віднайти точного відповідника або навіть милозвучного слова у власній мові. Наприклад, *агостична структура* (*agosticstructure*), *референтний атом* (*referenceatom*) та ін. Проблему багатозначності часто вирішують шляхом розмежування понять засобами української мови: *reactant* і *reagent* українською перекладають як *реагент*, хоча перше слово позначає кожен речовину, що стоїть зліва від реакційної стрілки, а

друге – кожен речовину, яка знаходиться зліва чи справа від стрілки й бере участь у реакції. Науковці зазначають, що українська мова дає змогу прийняти і *реагент* в його конкретному, а не полісемічному значенні, і *реактант*, що не суперечить законам мови. Уживання паронімів у хімічній термінології вважається ефективним, зокрема, для уточнення термінів, надання їм чіткості й однозначності: *оборотний* (здатний йти в прямому й зворотному напрямках: *оборотний процес*); *зворотний* (той, що йде у зворотному напрямку: *зворотна реакція*). Важливою також є проблема перекладання з урахуванням смислу терміна: *sharedelectrons* – *успільнені електрони*, у словниках української мови немає слова *успільнений*, яке у випадку *sharedelectrons* є найточнішим відповідником до англійського *shared* (буквально *поділений*).

Отже, сучасна українська хімічна термінологія розвивається відповідно до розвитку науки та її нових підгалузей, запозичуючи терміни з інших мов і використовуючи ресурси української мови. Однією з головних умов її ефективного функціонування є уніфікація й стандартизація, а також відповідність міжнародній термінології.

Стаднік Д. М.
НТУ «ХП»

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Ораторство (красномовство) – це здатність людей говорити так, щоб тебе почули; мистецтво впливу на розум, зачарування своїм голосом і формулюванням думок. Тема є *актуальною* і для викладачів, які мають впливати на студентів, і для студентів, які повинні вчитися спілкуватися, і для фахівців, що мусять уміти переконувати підлеглих та керівників, і для інших людей, бо всі вони контактують один з одним.

Правильне донесення інформації через певні слова та інтонацію здатні змусити людину до дії, на яку в неї не було достатньо часу, можливостей, сміливості. Саме красномовство виводить спілкування, обмін інформацією та почуттями на новий, вищий рівень, тому воно є важливим показником розвитку нації або кожного індивіда. Здобуття знань і вмінь з риторики (науки про красномовство) – це можливість людей розвиватися та вдосконалювати свої навички, оскільки формулювання думок потребує постійного напруження мозку, і в такий спосіб розвиваються розумові здібності. Проте мистецтвом

говорити донедавна здебільшого нехтували, лише в останні роки в Україні почали з'являтися клуби й курси ораторів, клуби, турніри на різну тематику, і це ще не всі можливості розвинути в собі здатність доносити свої думки до широкого кола людей і вдосконалюватися, долаючи боязкість виступати перед людьми. Однак через небезпеку для деяких членів суспільства ораторство в нас розвивається повільно, бо людина починає міркувати, аналізувати, а це не дуже вигідно до керівної частини суспільства. Лише один вмілий оратор здатен зробити більше, ніж сотні ЗМІ або військових. Але якщо їх буде більше, то ми отримаємо націю, яка вийде з тіні й почне цікавитися більшим. Саме тому ораторське мистецтво потрібне.

Висновок: потрібно вивчати риторику та її закони, цікавитися нею, слід вивести це мистецтво в широкі маси, зробити предметом у школах та університетах. І тоді кожна людина з умінням говорити та правильно сформульованими думками здатна перетворити світ на краще.

Стебливець В.

НТУ «ХП»

ТЕЛЕФОННИЙ ЕТИКЕТ ОПЕРАТОРА CALL-ЦЕНТРУ У СВІТЛІ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

У сучасному суспільстві одним з найпопулярніших підробітків для студентської молоді є робота в call-центрах. Однак успішною ця робота може бути тільки тоді, коли працівники call-центрів володіють етикетом телефонних розмов і практикою цілеспрямованого мовного впливу, що пов'язано з практичною психолінгвістикою. Цим зумовлено *актуальність* роботи. Психолінгвістика – дисципліна, яка перебуває на межі психології та лінгвістики, вивчає зв'язки мови, мислення й свідомості та пов'язана з усіма практичними сферами психології, зокрема із психологією масової комунікації та психологією реклами. Важливими є й питання методики вивчення та оцінювання ефективності мовного впливу.

Основним завданням оператора call-центру є саме мовний вплив і привертання уваги співрозмовника до себе. Спираючись на практичну психолінгвістику та власний досвід роботи в call-центрі, можу надати кілька порад, що допоможе поліпшити ефективність спілкування з клієнтом, сприятиме розвитку таких навичок. Насамперед звертатися до співрозмовника

треба лише на «ви». Якщо людина досягла віку 12 років, до неї прийнято звертатися на «Ви». Щоб правильно відрекомендуватися, можна сказати: «Добридень, компанія «Фрешлайн», мене звуть Денис. Слухаю Вас. Чим можу допомогти Вам?» Це переконає клієнта в тому, що він дзвонить до потрібної організації і говорить з «обличчям» компанії. Під час розмови варто зацікавити клієнта, описати всі «плюси» й переваги своєї ідеї; бути готовим до будь-якого питання від співрозмовника, наперед передбачати його дії та мати відповіді.

У більшості випадків потрібен середній темп та чітка вимова слів, що дасть змогу зробити паузу на роздуми майже непомітною, а співрозмовник встигне засвоїти сказане, але потрібно робити акцент на потрібних питаннях, підкреслювати їх емоційно, підвищуючи гучність і знижуючи тон (нижчий голос слухають уважніше). Іноді слід підлаштуватися під інтонацію співрозмовника та його темп мислення та говоріння. Якщо людина говорить повільно, то зробіть повільнішим темп своєї мови. Людину, яка говорить швидко, дратує повільність, вона нетерплячата жадає дій. Прискорте темп своєї мови, спілкуючись з нею. Не забудьте подякувати за те, що вас вислухали.

Іноді буває важко знайти вихід з нестандартної ситуації: вас можуть образити по телефону, збити з пантелику або поставити питання, на яке ви не знаєте відповідь. У таких ситуаціях доцільно вибачитися й виявити кмітливість, фантазію, швидко зреагувати. Мета – догодити клієнтові, тому варто зробити все, щоб заспокоїти його. Далі залежно від ситуації: це може бути «утримання», тобто врегулювання конфлікту шляхом пропонування всіх можливих варіантів рішення, або припинення бесіди. Якщо вас образили, використовуйте таку фразу: «Мені доведеться перервати бесіду, якщо діалог продовжиться в цьому руслі». Уміння вчасно закінчити розмову з клієнтом цінується людьми більше, ніж ввічливе спілкування. Настирливість настільки втомлює людину, що їй деколи хочеться почути: «Я відповіла на всі ваші питання? До побачення!»

Отже, у діловому спілкуванні з клієнтом оператор call-центру, який знає правила телефонного етикету, почувається впевнено, адаптуючись до клієнта й реалізуючи поставлені завдання. Ось правила успішної діяльності: потрібно поважати співрозмовника та його думку, не перебивати, слухати, погоджуватися, але й стояти на своєму, повторювати деякі фрази, посміхатися, жартувати, говорити виключно літературною мовою, адже, як каже

О. Авраменко: «Дбаючи про чистоту свого мовлення, ви поважаєте не тільки себе, а й свого співрозмовника».

Танцюра І. А.

НМетАУ

ЛІТЕРАТУРА XX-XXI СТОЛІТТЯ ЯК ДУХОВНИЙ ПРОВІДНИК СУЧАСНОСТІ

Колись відомий польський поет Адам Міцкевич сказав: «Душа народна – ось колиска істинної літератури», і я повністю з ним погоджуюся. Адже за допомогою віршів, романів чи оповідань ми виражаємо свої думки й почуття. Кожен митець вкладає душу у свої твори, тому вони є неповторними. Нині актуальною є проблема дослідження сучасної української літератури.

Ми, люди XXI ст., повинні вивчати художні твори представників свого народу. Сучасна епоха характеризується диспропорцією між вродженими принципами мислення та привнесеними. На це впливає науково-технічна революція, перед нами постала проблема екологічного апокаліпсису. Але форми мислення здобули нову сходинку. За нестачі регулярної фінансової підтримки з'являються нові, незаангажовані, вільні ЗМІ. Великого резонансу набули різні музичні чи літературні фестивалі («Зоряний міст» чи «Київ-М'юзік-Фест»). Активізування українського літературного слова, зацікавленості читачів до нього спричинило появу конкурсів на здобуття літературних премій («Коронація слова»). Комерціалізація мистецтва призвела висунення на перший план економічних критеріїв митців, тому що вони почали більше орієнтуватися на фінансовий успіх (за умов концептуальної та змістової «зниженості»). Опанування інновацій сучасності призвело до виникнення нових напрямків мистецтва (електронна музика, перформанс, реаліті-шоу, комп'ютерна та 3d-технології). Але є певні твори (трилери, блокбастери та подібні), у яких їхня сумнівна інтелектуальна цінність знижує рівень потреб суспільства, призводить до деформації національної системи цінностей і деградування людства. Наслідком такого «прогресу» є розшарування художньої культури на елітарну, яка є атрибутом високої соціальної касти на масову, призначену для примітивного світогляду.

Мистецька «аура» сьогодення не обійшлася б без В. Винниченка, В. Підмогильного та М. Куліша, прагнення яких до консолідації та

самоідентифікації української спільнотині відповідали тогочасній радянській владі. Тому сьогодні з'являються твори, просякнуті спекулятивністю та кон'юнктурністю. Строката панорама жанрів, стилів, новацій та традицій – це українська література ХХ–ХХІ ст. Творчість Ю. Андруховича та Ю. Іздрика спрямована на тотальне оновлення літературної мови та зміни ціннісних орієнтирів. Проблематика духовного життя, менталітету та повернення до національних духовних здобутків привернули увагу до патріотичної тематики. Відкривають нові сторінки нашої історії, які тривалий час були «закритими» через цензуру влади (тема Голодомору у творах А. Дімарова). Є твори, насичені громадським пафосом, вільні від стилістичних та мовних кліше, що привертають увагу до проблеми духовного зубожіння й утверджують високе громадське покликання модерної людини. Вирізняються духом іронії, сатири, тяжінням до поетичного шоу-маскараду, «кітчевості», використанням сленгу, пародійністю твори постмодерністів (Л. Подерев'янський, С. Жадан). Їх герої – маргінальні особистості, що ведуть життя без соціуму.

У творах часто використовують теми сучасних подій України: Революція Гідності, анексія Криму та АТО. Ці події увійдуть в скрижалі боротьби за незалежність та демократизм України, а поети оспівуватимуть їх у віршах, режисери зніматимуть фільми. Україна оновлюється, і головне – усі мають пам'ятати, завдяки кому та якою ціною ми змогли досягти цього.

Ткаченко А.

НТУ «ХП»

МОВНА СПЕЦИФІКА СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

У цій роботі зроблена спроба аналізу особливостей використання лексики молодими людьми під час Інтернет-спілкування.

Мова є динамічною системою, якій притаманна постійна змінюваність, бо вона постійно реагує на зміну умов. Інтернет стає частиною життя людини, тому, на наш погляд, уваги потребують лексичні аспекти віртуального спілкування як цікаві показники мовних змін за нових умов. Наші спостереження за молодіжними чатами, блогами, web-форумами, за спілкуванням у соціальних мережах дали змогу виділити в мові такі лексичні групи: професіоналізми, вульгаризми, молодіжний сленг. Проаналізувавши тенденції розвитку, уживання мови в Інтернет-спілкуванні, зазначаємо, що

актуальними залишаються питання дослідження лінгвістичної складової віртуального спілкування, у процесі якого формується унікальний лексичний шар, який об'єднує названі групи лексики практично в рівних частках. Переважання певних груп лексики в мовленнєвому спілкуванні залежить від внутрішньої культури людини, її соціального статусу, освіти, психології та віку. Ця специфічна лексика часто зумовлює порушення норм літературної мови. А дефіцит живого літературного слова може призвести до деградації мовного середовища суспільства.

Ми провели соціологічне опитування на тему «Спілкування в Інтернеті». В опитуванні взяли участь 55 студентів нашого університету. Серед питань були, зокрема, такі: «Скільки часу ти витрачаєш на спілкування в Інтернеті?», «Якою мовою ти спілкуєшся в Інтернеті?», «Чи завжди твої друзі, спілкуючись з тобою, пишуть грамотно?» Унаслідок цього можна зробити певні висновки. Отже, комп'ютер та Інтернет – визначні досягнення людства, проте кожне з них може мати як корисні, так і згубні наслідки. Так, користувачі Інтернету нині, не розуміючи того, що мережа – це чудовий спосіб підвищити рівень грамотності, «забруднюють» мову сленгізмами, жаргонізмами, припускаються орфографічних і пунктуаційних помилок під час письмового спілкування. Така мовна ситуація є наслідком неправильного використання видатного винаходу ХХ сторіччя. Слід зазначити, що дослідження цієї теми можуть допомогти спрогнозувати деякі тенденції розвитку мови в час поширення нових інформаційних технологій.

Третьякова К.

НТУ «ХПІ»

ДІАЛЕКТИЗМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Слова, активне користування якими відбувається на певній території, належать до територіальних діалектів. *Актуальність* теми зумовлена важливістю вивчення сучасних наріч нашої мови.

Розрізняють три групи територіальних наріч (говорів) української мови: 1) північне (північ Сумської та Київської областей, Чернігівська, Житомирська, Рівненська, Волинська області); 2) південно-східне (більша частина Київської, Одеської та Сумської областей, Полтавська, Черкаська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Миколаївська,

Херсонська області); 3) південно-західне (частина Київської та Одеської областей, Вінницька, Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська, Львівська, Івано-Франківськ, Тернопільська області). Кожному із цих наріч властиві певні фонетичні, граматичні, лексичні особливості, не властиві літературній мові.

Територіальні діалектизми відомі лише в певній місцевості, серед них:

1) словникові діалектизми, що позначають поняття, для яких у літературній мові є інші назви (власне дублети до літературних слів): а) у північних говорах: *товар* (худоба), *живець* (джерело); б) у південно-східних говорах: *жалива* (кропива), *випасатися* (тинятися); в) у південно-західних говорах: *бараболя*, *крумплі* (картопля), *когут* (півень), *пантрувати* (стежити);

2) етнографічні діалектизми, які називають місцеві реалії й поняття, невідомі поза межами певного наріччя, вони не мають відповідників у літературній мові: а) назви одягу: *кошуля* (вишита сорочка); *каптур* (головний убір); б) назви страв: *галагани* (вид печива); *бануш* (кукурудзяний куліш на овечому лої); в) назви предметів побуту: *колиба* (чабанська або лісорубська хатина з конусоподібним верхом; г) назви, пов'язані з місцевими природно-кліматичними умовами: *плай* (гірська стежка) у Карпатах тощо;

3) семантичні діалектизми – загальнонародні слова, що мають значення, відмінні від загальноприйнятих: у деяких говорах Закарпаття та інших південно-західних говорах *вічко* – «шибка», *квас* – «мінеральна вода»;

4) словотвірні діалектизми, що відрізняються словотвором, можуть мати інші суфікси, інше поєднання складників: у південно-західних говорах *білиця* – «білка», *димник* – «димар», *бабакуль* – «кульбаба».

Територіальні діалектизми під час формування літературної мови сприяли її збагаченню. Тепер вони зрідка використовуються в художніх творах для надання їм певного місцевого колориту, але залишаються постійним джерелом для поповнення лексики літературної мови.

Трибо. Р.
НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА МОВА І СУЧАСНІСТЬ

Від 1991 року в незалежній Україні українська мова є єдиною державною (за останнім переписом, відсоток осіб, що вважають українську за свою рідну мову, зріс до 67 %, тоді як відсоток тих, хто вважає рідною російську,

зменшився до 24 %). Російська мова та мови національних меншин можна використовувати на місцевому рівні. Поширення української мови в усіх сферах життєдіяльності є поки що *актуальною* проблемою.

Сучасна українська літературна мова є вищою формою вияву національної мови. Нижчими її формами є територіальні та соціальні діалекти. Літературна мова – відшліфована мова, яка характеризується унормованістю, поліфункціональністю, стандартністю, уніфікованістю, розвиненою системою стилів. Функціональне призначення літературної мови в житті української нації полягає в обслуговуванні всіх сфер діяльності суспільства. Вона є мовою державного функціонування в Україні, спілкування людей у матеріально-виробничій і культурній сферах, мовою науки й освіти, ЗМІ, художньої літератури, засобом вираження національної самосвідомості українців. Основна ознака літературної мови – це унормованість. Сучасна українська літературна мова сформувалася на основі південно-східного наріччя, увібравши в себе окремі риси північних і південно-західних діалектів. У становленні її літературних норм важливу роль відіграла художня література. *Норма (літературна норма)* – прийняте в суспільній практиці людей правило вимови, уживання слова, граматичної форми, побудови словосполучення та речення тощо. Літературні норми вимови звуків і звукосполук, слововживання, запису звуків на письмі, написання слів та їхніх частин, уживання граматичних форм слів, побудови словосполучень і речень, розставляння розділових знаків, відбору мовних засобів відповідно до умов спілкування характеризуються системністю, історичною та соціальною зумовленістю, стабільністю. Остання ознака (стабільність) не суперечить властивості літературної норми змінюватись із часом. Найстабільнішими є норми граматичні, оскільки відношення системи й норми в граматиці спираються на усталені зразки й моделі парадигм, словосполучень, речень. Орфографічні норми час від часу зазнають змін відповідно до потреб суспільства в кодифікації написань з огляду на нові підходи. В оцінюванні норми і варіантів беруть до уваги традиції вживання й поширення, регулярну відтворюваність у мовленні. Норми літературної мови закріплюють традиції, культурні здобутки минулого й водночас регулюють використання не тільки усталених правил, а й появу нових у процесі мовленнєвої діяльності людей.

Систему освіти в Україні перебудовано з напівукраїнської на переважно українську. Поступово, хоч і повільно, збільшується роль української в засобах масової інформації та в діловій сфері. Проте через брак узгодженої мовної політики й сприятливе податкове законодавство в сусідній Росії російськомовна література переважає у сфері друкованого слова.

Тучкова А.
НТУ «ХП»

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ЖИТТІ ОСОБИСТОСТІ

Зрозуміти душу народу, його історичний шлях допомагають характерні для певної мови поєднання слів – фразеологізми. У них утілено особливості національного мислення й національної долі, своєрідність розуміння світу. Питання про значення фразеології в нашому житті є *актуальним*.

Фразеологізми (грец. *phrasis* – мовний зворот і *logos* – слово) – стійкі, цілісні, семантично нерозкладні сполучення слів, що відтворюються в мовленні як готові формули. Такі стійкі словосполучення потрібні для того, щоб зробити мовлення емоційним і виразним, висловити своє ставлення до того, про що йдеться (не просто *знахабніти*, а *сісти на голову*). Значно цікавіше та приємніше читати текст, забарвлений фразеологізмами, ніж сухий і логічний. Фразеологізми виражають глибокі смисли, потужні емоції, надають думці влучності, презентують специфіку мовної ситуації та характери її учасників, роблять мову й літературу певного етносу унікальними. Так, суто українськими є стійкі звороти *дати гарбуза*, *стати на рушник*, *пекти раків*, *топтати ряс*. Правильне й влучне використання фразеологічних зворотів дає мовцю змогу виявляти свій розум, уміння дотепно й точно висловлюватися, уникати штампів. Фразеологізми виконують і функцію оцінювання: *людина не працює*, тобто *байдики б'є*, *палець об палець не вдарить*, *собак ганяє* тощо. Крилаті вислови власне українського походження, які теж є фразеологізмами, виражають мудрість представників нашого народу: *І чужому наuczайтесь, й свого не цурайтесь* (Т. Шевченко), *всякому місту звичай і права* (Г. Сковорода), *коні не винні* (М. Коцюбинський), *досвітні вогні* (Леся Українка).

Передати інформацію й поділитися своїми почуттями та емоціями можна за допомогою фразеологізмів. Застосовують ці звороти переважно

в розмовному, художньому, публіцистичному стилях, їх уживання нагадує гру в слова. У науковому та офіційно-діловому використовують фразеологізми, які здебільшого втратили образність (*довести до відома, узяти участь*).

Отже, фразеологізми відбивають історію нашого народу, увиразнюють мовлення. Ми повинні вивчати фразеологізми та їхні значення, уживати ці сполуки, адже вони є важливими етнічно й культурно маркованими ресурсами мови, носіями її комунікативного, аксіологічного, виховного потенціалу, своєрідним еталоном самоідентифікації людини за належністю до певного етносу. Фразеологія української мови має грандіозні можливості щодо використання мови й вираження власних почуттів, тому нею повинен оволодіти кожен.

Харченко Д. Г.

НТУ «ХП»

МОВА ЯК ЗАСІБ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ

Кожна мова – це феномен, у якому генетично записані історія й культура народу. Саме мова забезпечує людині життя в суспільстві, зумовлює розвиток її духовної сутності, є засобом спілкування між людьми, інтелектуального та естетичного освоєння світу, одним з інструментів формування нації. Проблема ролі мови в становленні людської особистості залишається *актуальною*.

Функціонування мови як життєтворчого ферменту нації – одна з найважливіших умов вільного розвитку її духовного потенціалу. Мова є засобом формування, саморозвитку й самовираження особистості, її інтелекту, волі, почуттів. Те, як людина говорить, створює образ її душі та інтелекту, вихованості, оскільки інакше, як через мову, ці якості не виявляються. Мовлення кожного – це його духовний, інтелектуальний портрет. Заговорить людина – і виявить не тільки рівень своєї освіченості, а й міру вихованості, гостроту розуму, образність уяви, точність спостережень, жвавість натури. Мовна культура людини є показником її загальної культури, рівня освіченості.

Мова – це неперервний процес пізнання світу, освоєння його людиною. Вона сприяє виявленню й задоволенню матеріальних і духовних потреб людей, об'єднує їх у суспільство для досягнення добробуту та духовних цінностей.

Отже, мова належить до унікальних явищ життя людини й суспільства, це найголовніша умова формування їхньої сутності.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ

Український мовленнєвий етикет – суто національне явище, тому що належить українській мові та висвітлює національну сутність українця, його ментальність, самобутній спосіб мислення та світосприйняття. Розвиток суспільства відповідно до практичних потреб додає певні корективи, спрямовані на його розвиток і поліпшення. Тема українського мовленнєвого етикету є актуальною, тому що останнім часом спостерігаємо нехтування нормами етикету багатьма мовцями (і молоддю, і людьми старшого віку).

Наш мовленнєвий етикет містить притаманні українцям національні та специфічні правила мовленнєвої поведінки, утілені в стійкій системі формул для прийнятих і висунутих суспільством ситуацій ввічливого контакту зі співрозмовником. До таких ситуацій належать: звертання до співрозмовника, вітання, слова вдячності, пробачення, прощання. У кожній життєвій ситуації вживаються відповідні кліше: а) вітання: «Доброго ранку», «Добрий день», «Добрий вечір»; б) прощання: «До побачення», «Бувайте здорові», «До зустрічі», «До завтра», «Прощайте»; в) вдячності: «Дякую», «Щиро вдячний» тощо. Мовленнєвий етикет має чіткі правила, хто з ким, коли і як повинен вітатися: молодший вітається першим з людиною старшого віку, чоловік – із жінкою. А в приміщенні спочатку вітається той, хто заходить. У селі традиційно вітаються з усіма односельцями й навіть із незнайомцями.

В Україні батьки змалку вчать дітей основ мовленнєвого етикету. Дитя щойно стало на ноги або навіть ще сидить у колисці, та його вже привчають слухати під час зустрічі вітання: «Здоров! Рости великий», – а під час прощання казати: «Па-па», – привітно усміхаючись, махати рукою. Українське виховання заперечує будь-яке вживання нецензурної лексики. Засуджуються ті батьки, які сваряться на очах у дітей. Сварки породжують непорозуміння й потворність у взаєминах між людьми. «Як батько кричить, то син гарчить, а як батько лається, то й син кусається», – каже народне прислів'я. У спілкуванні між співрозмовниками красивим є тільки те, що сприяє пристойним людським стосункам. Український мовленнєвий етикет має національну специфіку, виявляє лагідну вдачу українців, зневагу до лайливих слів. Нині культурне відродження українського мовленнєвого етикету потрібне, адже в ньому

відновлюється корінна історія великого скарбу українства, виявляється традиція народного світобачення. Мовленнєва практика нині говорить: усе цінне, зібране в регіонах нашої незалежної держави, є загальним надбанням.

Отже, український мовленнєвий етикет – велика духовна сила, яка відокремлює й утворює нас як націю. Тому ми маємо його берегти, відтворювати та збагачувати, щоб і надалі виділятися серед інших народів своїм широким світобаченням та особливим характером.

Челак В. В.

НТУ «ХП»

ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ ІНВЕРСІЙНИХ ТА ІДЕОГРАФІЧНИХ СЛОВНИКІВ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ОБРОБЛЕННЯ Й ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ

Одним з напрямків прикладної лінгвістики є лексикографія, що розробляє теоретичні засади укладання словників різних видів. Словники нормативно-прикладного значення часто залишаються поза увагою фахівців з комп'ютерних технологій. До цієї групи лексикографічних праць належать і відомі всім орфографічні, орфоепічні словники, а також маловідомі інверсійні та ідеографічні словники.

Перші ідеографічні словники було укладено ще у II-III ст. н. е.: «Ономастикон» Ю. Поллукса, санскритський словник «Амаракоша», словник Аристофана Візантійського. Одиницею ідеографічного словника є не окреме слово, а поняття, що називається певним словом і належить до певного семантичного поля. Виділяють два типи ідеографічних словників: тезаурус і аналогічний словник. Відмітною рисою тезаурусів є розташування слів не за абеткою, а на основі логіко-філософської класифікації речей та явищ дійсності. Мета тезаурусу – допомогти в пошуку адекватного слова для певного контексту. Словники, у яких слова розташовують за абеткою, руйнують семантичні зв'язки між словами та їх контекстами. Тому тезауруси використовують як основу для створення тематичних комп'ютерних банків даних.

В інверсійних словниках слова розташовують за кінцевою літерою, проте за абеткою. Спочатку йдуть слова, що закінчуються літерою «а», потім – «б» і т. ін. У межах групи слів з однаковою кінцевою літерою враховують ще й передостанні літери. Першими інверсійними словниками вважають арабські

класичні словники XIII-XIV ст. У європейських країнах інверсійний принцип розташування слів використовувався у словниках рим. Наприкінці XIX – поч. XX ст. було укладено інверсійні словники давніх індоєвропейських мов: латинської, давньогрецької, санскриту, давньоперської, старослов'янської. У середині XX ст. з'явилися такі словники сучасних європейських мов. Інверсійні словники можна використовувати в комп'ютерних системах автоматичного перекладання й автоматичного оброблення інформації.

Отже, інверсійні та ідеографічні словники можна розглядати як засоби систематизації інформації в системах штучного інтелекту, у багатомовних онлайн-словниках, а також як сигнатурні засоби в антивірусних системах.

Шакун А.
НТУ «ХП»

СУРЖИК: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Специфічним мовним явищем, найвиразніше представленим на лексичному рівні, є суржик – елементи двох або кількох мов, об'єднаних штучно, без дотримання норм літературної мови. Термін «суржик» уживається переважно щодо українсько-російської мішанини слів і форм. Проблема суржику є *актуальною*, бо він впливає на українську мову та культуру мовлення українців. Суржик – мовна мутація, наслідком якої може стати втрата української мови як самобутнього, неповторного феномену. З'являвся він на Лівобережній Україні, тобто в регіоні, де суржик найбільш поширений і нині. Так, суржик фіксуємо, наприклад, у творі І. Котляревського «Наталка Полтавка» (1819). Суржик потрапляє й у сучасну українську літературу (твори Б. Жолдака, О. Ірванця та ін.), у побутове та професійне мовлення. У багатьох україномовних інтернетівських форумах і блогах уживаються різноманітні форми суржику, що містять значну кількість русизмів.

Суржик порівнюють з піджинами та креольськими мовами, які виникають переважно в колоніальних країнах Африки й Південно-Східної Азії серед неписьменного люду, утворюючись на першому етапі з безладної суміші двох мов, як правило, істотно відмінних між собою, а вже на наступному етапі асиміляції піджин зливається з мовою колонізаторів. Відмінність суржику від цих мов полягає в тому, що він виник з інших причин: багатовікового лінгвоциду; підступної політики, розробленої на основі досягнень сучасної

психо-, соціо-, нейролінгвістики; закріплення пріоритетності російською культурою, з якою наша пов'язана мова; інтерференції (накладання) споріднених мов у двомовному середовищі.

Як соціолінгвістичний феномен суржик потребує ґрунтовного вивчення. Одним із першочергових завдань таких досліджень – створення навчальних методик, здатних заблокувати розростання й вплив цього хворобливого явища, що загрожує українській мові внутрішньою руйнацією усіх її рівнів. Суржик вважають «нечистою», «зіпсованою» мовою. Визнано, що суржилом говорить людина, яка не володіє мовами «чистими», тобто літературними, нормованими – російською, українською або принаймні володіє лише однією з них, а замість іншої послуговується суржилом. Відмовитися від суржику на користь російської не дозволяє одним – національна гідність, іншим – мовна лінь. А перейти на літературну чи розмовну українську мову перешкоджає кілька причин (невиробленість питомого розмовно-ужиткового варіанта української мови; небажання переходити в інший мовний світ, бо це доситьболісний культурний шок). А дидактичні настанови, що «це мова погана», «ознака безкультур'я» тощо нічого не змінить, хіба тільки зумовить відразу до української літературної мови.

Шамхалова С. Е.

НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА ХІМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Хімія – наука з давніми традиціями, яка до XVI ст. (у період алхімії) мала латиномовну термінологію, якою користувалися фармацевти й хіміки всіх країн.

Перша хімічна номенклатура, розроблена на науковій основі, була прийнята 1787 р. комісією за головуванням А. Лавуазьє. Французькою мовою (хоч і на грецько-латинській основі) пропонувалися назви хімічних елементів і принципи творення назв сполук (переважно органічних) за їх хімічним складом. Після 1811 р. Й. Берцеліус запровадив хімічну символіку, якою користуються хіміки й у наш час. Розроблення української хімічної термінології активно починається тільки з початком діяльності Наукового товариства ім. Т. Шевченка (НТШ) у Львові (1873–1939). Хіміки систематично обговорювали проблеми хімічної номенклатури. У результаті тривалих дискусій Харківською конференцією 1927 р. було вирішено взяти за основу

міжнародну номенклатуру. Можливо, саме тому українська народна номенклатура досягла високого рівня розвитку, що формувалася в конкуренції з міжнародною. У термінологічних розробках активно використовується досвід термінологів 1920-30-х і 1960-х рр. Помітна тенденція до відродження українських термінів, які функціонували в термінології в найпродуктивніші періоди її розвитку. Так, замість термінів *простий* і *складний ефір* пропонуються терміни *етер* і *естер*. Особливих заперечень проти усталення міжнародної термінології в середовищі хіміків немає. Потрібен тільки час для її засвоєння й необхідна кількість посібників. Проте гостру полеміку викликав стандарт на назви елементів, де замінено на латинські навіть такі широковживані терміни, як *вуглець* (Карбон), *кисень* (Оксиген), *водень* (Гідроген), *мідь* (Купрум) тощо.

Отже, неуніфікованість певної частини термінів, що відбито на рівні мовної культури хімічних видань, звичайно, шкодить і науковому, і навчальному процесу. Безумовно, будь-які термінологічні розробки повинні ґрунтуватися на докладному аналізі термінолексики й узгоджуватися з усеукраїнськими нормативними мовними документами та посібниками.

Шапко М. О.
НТУ «ХП»

ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРИЗВИЩ

У всьому світі люди пишаються рідною мовою, тому що вона є основою їхнього життя, майбутніх успіхів. Знання мови допомагає нам бути компетентними людьми, громадянами сучасного інформаційного суспільства. Та поважати себе може лише той, хто у своєму житті спирається на історичний і мовленнєвий досвід свого народу. Вивчення прізвищ є *актуальною* проблемою, бо має велику цінність для науки, тому що дає можливість дізнаватися як про історичні, так і про соціальні події останніх століть. Дослідження прізвищ за походженням допомагає відтворити історію праці, побуту, професій наших предків. Прізвище є особливим соціальним знаком, бо пояснює, до якого роду належить людина. Українські прізвища – одні з найстаріших у Європі. Вони мають розгалужену серед індоєвропейців систему морфем, так, найпоширенішими є суфікси *-енк-*, *-єнк-* (*Петренко*, *Кравченко*, *Мусієнко*), *-цьк*, *-ськ* (*Савицький*, *Старицький*, *Коцюбинський*) та ін.

Проблема походження прізвищ в українському мовознавстві є цікавою. Восени 1649 р. був створений Реєстр усього Війська Запорізького, що нараховував 40 тисяч імен і прізвищ козаків. Селяни збігалися з усієї України, тікаючи від своїх господарів. І, щоб їх було важко знайти й повернути, вони одержували нові прізвища та прізвиська. За прізвищем, наданим у Січі, можна було дізнатися про поширені в Україні ремесла, промисли, види зброї, назви страв, рід занять тощо: *Гармаш, Тетеря, Скляр, Саловоз, Стельмах*. За козаком закріплювалася назва місцевості, звідки він прибув: *Галицький, Кодацький*. Значну групу прізвищ становлять ті, у яких закладено характеристику зовнішнього вигляду, вдачі козаків: *Шрам, Горбоніс, Чубенко, Швидкий*. Є своєрідна не лише за значенням сполучуваних слів, а й за способом творення група прізвищ, що не мають аналогів в антропології інших слов'янських мов: *Нетийвода, Неїжбориц, Нагнибіда, Убийвовк, Перебийніс, Паливода*.

Кожну людину цікавить походження її прізвища. Моє прізвище *Шапко* за походженням українське, тому що воно закінчується на «ко», й походить від назви професії людини, яка шила шапки. Зрозуміло, що мої предки були ремісничими майстрами. Нажаль, сьогодні неможливо встановити повну історію мого прізвища. Але я пишаюся ним.

Наші прізвища – це величезний за обсягом, надзвичайно розмаїтий за будовою і значенням коренів лексичний шар нашої мови. Кожна людина творить історію свого роду. Чи будуть пишатися своїм прізвищем наші нащадки, залежить не тільки від предків, але й від нас також. Отже, наше прізвище – це не позбавлений смислу паспортний знак, а живе слово, пам'ять роду. І якщо одне прізвище несе історію роду, то всі разом становлять історію всього народу.

Шевченко М.
НТУ «ХП»

УКРАЇНСЬКА КОМП'ЮТЕРНА ЛІНГВІСТИКА: ЗДОБУТКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Комп'ютерна лінгвістика – це комплексна предметна галузь, що успішно розвивається у взаємодії із загальною, структурною, математичною лінгвістикою, з інформатикою й кібернетикою. Розроблення електронних словників в Україні є одним з *актуальних* завдань комп'ютерної лінгвістики.

Початковим етапом подібних комп'ютерних досліджень в Україні можна вважати Всесоюзну конференцію з проблем створення машинного фонду для автоматизованої системи лексикографічних досліджень (1983) за участю українських науковців – працівників Інституту української мови ім. О. О. Потебні Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова (В. С. Перебийніс, М. М. Пещакта ін.). Нині в різних центрах України провадиться діяльність у сфері комп'ютерної лінгвістики. Так, 2001 р. Національною академією наук України спільно з Українським мовно-інформаційним фондом випущено компакт-диск інтегрованої лексикографічної системи «Словники України», яка має абетковий принцип побудови та пошукову систему обсягом близько 152 000 лексем (видано друком). Користувачам запропоновано здійснювати роботу в п'яти режимах: «парадигма», «транскрипція», «фразеологія», «синонімія», «антонімія». В основу кожного із цих розділів покладено найбільш ґрунтовні словники відповідного різновиду. Подальша робота фонду зорієнтована на видання нової версії тлумачного «Словника української мови» обсягом 20 томів.

Лабораторія комп'ютерної лінгвістики кафедри сучасної української мови Київського національного університету ім. Т. Шевченка має основні напрямки діяльності: комп'ютерна лексикографія, створення навчальних програм та машинний переклад. Важливе досягнення лабораторії – видання електронного підручника української мови з інтерактивним тестуванням широкого загалу. Відділ лексикології та комп'ютерної лексикографії Інституту української мови НАН України здебільшого спеціалізується на теоретичній роботі з проблем комп'ютерної лінгвістики. Одним з основних його здобутків є електронна картотека, яка перебуває в стадії наповнення текстами. Також започатковано велику роботу над створенням Національного корпусу української мови, призначеного для суто наукових завдань. У стінах Національного університету «Львівська політехніка» створено лексикографічний процесор «Слово», який дає змогу на основі бази даних термінів створювати одно- й багатомовні термінологічні словники.

Попри безумовно прогресивний розвиток лексикографічних досліджень, поки що не створено єдиного комплексу (так зване «робоче місце» лінгвіста) з доступом до масиву фактичного матеріалу, що оптимізував би аналітичну роботу вчених. Подальша перспектива дослідження полягає у створенні

єдиного лексикографічного комплексу, і розв'язання цього завдання передбачає співпрацю всіх фахівців – лінгвістів, математиків-програмістів, фахівців із різних галузей знань, а також вироблення правової основи для такої роботи.

Юр М.

НТУ «ХПІ»

АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Англiцизм – рiзновид запозичення; слово, його окреме значення, вислiв тощо, запозиченi з англiйської мови або перекладенi з неї чи утворенi за її зразком. Як правило, вони зберiгають ознаки свого походження: а) фонетичнi: *джем, iмiдж*; б) словотвiрнi: *маркетинг, смокiнг*; в) семантичнi: *яструби* – «полiтики, прихильники жорстокого, агресивного курсу в рiзних краiнах». Нинi тема запозичень є *актуальною*, бо спостерiгаємо неконтрольований потiк англiцизмiв, що надходить до української мови.

Основна маса слiв англiйської мови, запозичених у рiзнi iсторичнi епохи з латинської, грецької, французької та iнших мов, здобуває на англiйському ґрунтi новi значення та iз цими значеннями впроваджується в українську (*бюджет, гумор, клерк, методист, пiонер, сквер* тощо). Англiцизмами в нашiй мовi визнано такi слова: 1) власне англiйськi слова та похiднi: а) слова, коренi або морфеми, що iснують в англiйськiй мовi здавна: *бiфштекс, клуб, ледi* та iн.; б) англiйськi власнi назви, що стали загальними в нашiй мовi: *бойкот, жокей, макiнтош, френч* тощо; 2) слова, що запозиченi в англiйську з iнших мову рiзнi епохи, отримали на англiйському ґрунтi новi значення, iз цими значеннями поширилися в iнших мовах: а) переосмисленi звичайнi запозичення: *методист, пiонер, чек* та iн.; б) штучнi запозичення, створенi в англiйськiй мовi з греко-латинських елементiв: *динозавр, локомотив, панорама, телефон* тощо.

Однiєю з найактивнiших сфер залучення до української мови нової англiйської лексики є реклама та ЗМI, через мову яких до українського лексичного складу потрапляє значна кiлькiсть запозичень. Запозичення вiдбувається постiйно, вiддзеркалюючи новi реалiї нашого життя, даючи їм новi найменування. Але не можна допустити, щоб такi процеси вiдбувалися стихiйно, невмотивовано, бо часто приваблива запозичена лексема є зовсiм непродуктивною в системi сучасної української мови. Є об'єктивнi причини англiйських запозичень в українськiй лексицi. Але якщо на початку нової

хвилі іншомовних запозичень (кінець 80-х – середина 90-х рр. ХХ ст.) переважали думки про те, що не слід їх боятися, оскільки мова сама впорається з потоком запозичень, у процесі мовної практики відпадатиме все штучне й зайве, а вдалі новотвори та доцільні запозичення приживуться в мові, то останнім часом говорять про перенасиченість української мови іншомовною лексикою. Проти неконтрольованих англомовних запозичень активно виступають і мовознавці з інших слов'янських країн, вважаючи, що надмірне захоплення іншомовними словами завдає шкоди рідній мові.

Отже, запозичень не слід уникати, але варто оцінювати ступінь потреби в певних англіцизмах в українській мові й лише після цього застосовувати їх.

ПРОФЕСОР ХПІ МЕФОДІЙ ІВАНОВИЧ КУЗНЕЦОВ

Вивчення історичного досвіду становлення вищої технічної школи та започаткування наукових студій у галузі промислової хімії наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. має важливе історичне значення. Першим на Наддніпрянській Україні вищим технічним навчальним закладом став Харківський практичний технологічний інститут (ХПТІ), який розпочав свою діяльність з 1885 р. Одним з провідних науковців інституту став професор хімії М. І. Кузнецов.

Мефодій Іванович народився 1879 р. та є уродженцем Плеса Костромської губернії. Закінчив Подільське реальне училище у 1898 р. та Харківський технологічний інститут 1904 р. Лаборант при лабораторії фарбувальних і органічних речовин, викладач ХТІ з 1908 р. Читав курси лекцій за технологією білкових речовин і сухій перегонці дерева. Заочно керував запровадженням в практику виробленого ним раніше методу виробництва формальдегіду на фабриці Hugo Blank в Берліні. З 1909 р. читав курси лекцій з технології білкових речовин, папером виробництва, з 1910 р. – перший в Україні, курс лекцій з коксування вугілля. Учасник Першого Менделєєвського з'їзду у 1907 р. Виступив з доповіддю на II Менделєєвському з'їзді в Санкт-Петербурзі у 1911 р. Читав лекції на курсах автомобільних механіків і водіїв Харківського комітету військової і технічної допомоги. Член фізико-хімічного товариства при Петербурзькому університеті. Професор ХТІ, був завідувачем кафедри технології органічних і фарбувальних речовин з 1919 р. до 1921 р. Голова ОКУВІТ (Особливої комісії з прискореного випуску інженерів) (1920 р.). В. о. ректора ХТІ у 1920 – 1921 рр. Завідувач лабораторією та кафедрою технології органічних речовин з 1923 р. Справив, за дорученням Комісії по електрифікації України, розрахунок газосилової установки на енергії від загазованості вугілля Ізюмського родовища. Член виробничо-наукової секції «Доброхіма». Читав курс лекцій з пірогенного виробництва, контролю виробництва. Був членом правління Всеукраїнської асоціації інженерів. Керівник науково-дослідної кафедри і лабораторії хімічної технології органічних речовин при ХТІ з 1921р. по 1929 р. Учасник IV Менделєєвського

з'їзду в Москві 1925 р. Виступив з доповіддю на засіданні Комісії з розвитку та поліпшення продукції Укрлікертреста в Києві у 1925 р. Завідувач товарно-дослідною станцією (1926 р.), газовим заводом ХТІ (1928 р.), одночасно – завідувач науково-дослідним відділом Державного інституту з проектування і будівництва коксових печей і хімічних заводів «Коксобуд». Член кваліфікаційної комісії механічного факультету ХПІ. З 1930 р. – професор Харківського хіміко-технологічного інституту. Завідувач кафедри технології пірогенних процесів ХХТІ з 1930 р. по 1941 р. Дійсний член АН УРСР з 1939 р. Під час Великої Вітчизняної війни в окупаційному Харкові очолював хімічний відділ Науково-технічного управління. Виїхав до Німеччини. Репатрійований в 1945 р. З 1951 – знову в ХХТІ. За відмінну і старанну службу нагороджений орденом св. Станіслава 3-го ступеня.

Професор Кузнєцов за своє життя видав такі праці: «Формальдегід, його добування, властивості і застосування» (Харків, 1906); «Окислення метилового спирту в формальдегіді» (Харків, 1910); «Виробництво коксу, його властивості та дослідження; Утилізація побічних продуктів коксового виробництва» (Харків, 1912); «Отримання напівфабрикатів: деревної і солом'яної маси і целюлози» (Харків, 1914); «Курс лекцій з рідкого палива і мастильних матеріалів» (1917); «Загальний курс хімічної технології» (Харків, 1935). У бібліотеці НТУ «ХПІ» зберігаються видання з автографом вченого.

Отже, можна стверджувати, що професор Мефодій Іванович Кузнєцов є значною постаттю в галузі технології органічних речовин. Його учнями стали такі видатні хіміки, як С. І. Панченко, Л. Л. Нестеренко, К. А. Белов та інші.

Анікін Д.
НТУ «ХПІ»

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ПЕРШИХ ТАНКІВ В УКРАЇНІ

Сучасна Україна – одна з небагатьох держав, що мають розвинене виробництво танків і бойових гусеничних машин. Україна має не тільки розвинену виробничу базу для масового виготовлення об'єктів бронетанкової техніки – Харківський завод транспортного машинобудування (ХЗТМ) імені В.А. Малишева, а й власне спеціалізоване конструкторське підприємство – Харківське конструкторське бюро з машинобудування (ХКБМ), яке носить ім'я видатного конструктора бойових гусеничних машин А.А. Морозова. Обидва ці

підприємства нерозривно пов'язані спільною історією і мають власну школу конструювання гусеничних машин. Високий технічний рівень, конструктивна простота технічних рішень і надійність конструкції, об'єднані з високими технічними показниками – характеризує сучасну продукцію українських танкобудівників.

Не маючи власних підприємств з виробництва танків, СРСР прагнув виправити дане упущення, щоб зміцнити військову міць молодої держави. Саме тому на Харківський паровозобудівний завод (ХПЗ) була покладена місія по організації танкобудівних робіт. База для розвитку танкобудування на ХПЗ була ґрунтовною. На той час на підприємстві вже був досвід ремонту трофейних танків, випускалися бронепотяги і броньовики. У серійне виробництво був випущений гусеничний трактор «Комунар», велися подальші конструкторські розробки для його удосконалення.

На українській землі танки вперше з'явилися лише в березні 1919 р. під час громадянської війни. Рішення про розробку маневреного танка було прийнято у 1923 р., коли мінімальний план трирічного розвитку вітчизняних танків був частково виконаний: почалося серійне виробництво танків. У червні 1926 р. командуванням РСЧА і керівництвом ГУВП ВРНГ була прийнята трирічна програма танкобудування. Під час виконання цієї програми і був виготовлений перший танк, створений на українській землі.

До виготовлення дослідного зразка маневреного танка Т-12 на ХПЗ приступили 13 жовтня 1928 р. Збірка дослідного зразка Т-12 проходило в умовах повної відсутності якісних матеріалів, спеціального оснащення, кваліфікованих кадрів. Незважаючи на труднощі і відсутність досвіду виготовлення танків, збірка дослідного зразка проходила рекордними темпами. Броньований корпус, башта і ходова частина танка були зібрані 15 жовтня 1929 р. Перший самостійний пробіг по заводському цеху танк здійснив в січні 1930 р. Починаючи з лютого 1930 р, почалися заводські випробування танка і паралельне усунення виявлених недоліків в його конструкції.

Військові уважно спостерігали за ходом заводських випробувань дослідного зразка Т-12. Головним аргументом замовника про доцільність створення нового танка став недостатній запас ходу у Т-12, що не давало можливості його використання для знищення комунікацій супротивника. Крім того військових турбувала досить висока ціна танка, тому новий маневрений

танк, якому був привласнений індекс Т-24, повинен був бути значно дешевше попередника. До проектування нового танка харківські танкобудівники приступили наприкінці листопада – початку грудня 1929 р., а вже в кінці липня 1930 р. було виготовлено перші три екземпляри нового танка.

На ДХПЗ був введений в дію спеціальний корпус Т2 для виробництва танків і створено самостійне танкове конструкторське бюро Т2К, яке очолив І.М. Олексієнко. Ядром КБ Т2К стали конструктори спеціального танкового відділу ХПЗ. Керівником танкового виробництва був призначений С.М. Махонін. На 1930 – 1931 рік був запланований випуск 200 танків Т-24. Керівництво ГУВП прийняло зустрічні зобов'язання, внаслідок чого, план виробництва танків збільшився до 300 одиниць. Наприкінці 20-х – початку 30-х років минулого століття вітчизняне танкобудування знаходилося в стадії формування. Розроблялися його основні концепції, готувалися конструкторські та виробничі кадри, створювалися нові, оригінальні конструкції. Серед них і маневрені танки Т-12 і Т-24. Вони несли на собі печатку пошуку: оцінювалися оптимальне співвідношення таких показників, як бронювання, озброєння, швидкість, маневреність та інші. Відпрацьовувалися різні варіанти силових установок і трансмісій, підвісок і гусеничних стрічок. Розглядалися різні варіанти і схеми розташування озброєння. Все виготовлялося вперше. Тому отримати досконалі конструкції було дуже важко, а точніше практично неможливо. Характерними недоліками перших вітчизняних танків були часті поломки моторно-трансмісійної групи та ходової частини, складність виготовлення, обслуговування і ремонту. Перші вітчизняні танки не користувалися особливою повагою ні у танкістів, ні у виробників танків. Однак перші проекти танків і бажання налагодити їх серійне виробництво, дали можливість накопичити початковий досвід, який став основою для проектування і виготовлення наступних, більш вдалих і досконалих зразків бронетанкової техніки.

Асадова Е.Е., Ткаченко С.С.

НТУ «ХПИ»

К СТОЛЕТИЮ ЖЕНСКОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Сегодня представительницы прекрасного пола, получившие высшее образование, занимают руководящие должности на производстве, в науке,

пишут книги, делают операции, преподают в вузах. Но так было не всегда. Еще сто лет назад женское техническое образование было недоступно, по причине его полного отсутствия. Но именно в Харьковском технологическом институте впервые появилась возможность получить высшее образование для женщин. Благодаря ректору ХТИ Ивану Павловичу Осипову и его единомышленникам и сотрудникам, одним из которых был профессор Григорий Федотович Бураков, в нашем Университете вот уже 100 лет учатся не только мужчины, но и представительницы прекрасного пола. И. П. Осипов справедливо считал, что дискриминация женщин в вопросах образования ни к чему хорошему не приведет. 25 сентября 1916 г. И. П. Осипов с проектом Устава выехал в Петроград, чтобы обсудить с руководством Министерства открытие Женских курсов. В полной оптимизма телеграмме от 28 сентября 1916 г. он сообщил, что в Министерстве тепло встретили проект Устава и проявили заинтересованность в быстром решении вопроса. 1 октября 1916 г. общее собрание Общества, которое состоялось в актовом зале Харьковского технологического института, поддержало предложения Правления и приняло соответствующее обращение к Министерству. Не ожидая окончательного решения из Петрограда, уже 23 октября 1916 г. Правление провело выборы руководства будущих Женских курсов. На должность директора избрали заслуженного профессора И. П. Осипова. В итоге, 4 ноября 1916 г. Министерство телеграммой сообщило об утверждении Устава Харьковского женского политехнического института (именно так было определено название нового учебного заведения) и разрешении начала набора слушательниц и учебных занятий. Сообщение об этом в местной газете «Южный край» вызвало эффект разорвавшейся бомбы. Буквально за неделю, плату за обучение внесли 275 слушательниц. Торжественное открытие нового Института состоялось 14 ноября 1916 г. Выступая на этом мероприятии, И. П. Осипов сказал: *«Я абсолютно смело смотрю на будущее вашего Политехникума, я не имею сомнения в успехе, так как знаю, какими трудолюбивыми, корректными, аккуратными и преданными науке являются женщины»*. Всего же за время существования Женского Политехнического института, в него поступило около 1750 человек. Это была настоящая победа отечественного высшего образования! Именно благодаря И. П. Осипову в науку пришли незаурядные ученые Мария Болтина, Ольга Габель, Клара Ролл, Татьяна Ковшарова и другие. Осенью 1916 г. был открыт

Харьковский Женский Политехнический институт, директором которого был назначен И. П. Осипов, а обучение осуществлялось на базе ХТИ. Новый ВУЗ так и назывался: «Харьковский Женский Политехнический институт, учреждённый Южно-Русским обществом технологов». Так начиналось развитие женского высшего образования в Украине.

Бессмертный Д. Ю., Ларин А. А.
НТУ «ХПИ»

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНСКИХ УЧЕНЫХ В ОБЛАСТИ ПРОЧНОСТИ АВИАМОТОРОВ в 1940-е гг.

К началу 1930-х годов авиация становится одним из основных видов вооруженных сил, во многом определяющим исход войны. В Советском Союзе была создана мощная авиация, оснащенная отечественными самолетами всех классов. Советские летчики установили множество мировых рекордов по дальности и высоте полета, грузоподъемности и др. Однако на советских самолетах устанавливались авиамоторы либо заграничного производства, либо изготовленные на отечественных заводах по лицензиям западных фирм. Такое положение обуславливало отставание советского авиамоторостроения и сдерживало развитие авиации. Первым отечественным авиамотором, производившимся серийно с 1929 года, стал радиальный мотор М-11 конструкции А. Д. Швецова, предназначавшийся для небольших самолетов. Он, в частности, устанавливался на знаменитом У-2. В 1940-е годы в КБ Швецова был создан целый ряд радиальных авиамоторов воздушного охлаждения. Ими оснащались бомбардировщики, а также истребители Лавочкина. Вторым КБ, выпускавшим V-образные моторы водяного охлаждения для бомбардировщиков, истребителей МиГ-3 и штурмовиков Ил-2 и Ил-10. А самым массовым авиамотором стал М-105 конструкции В. Я. Климова, выпущенный в количестве 91 тыс. штук. При создании авиамоторов конструкторы и технологи столкнулись с огромным множеством технических проблем. Одними из самых важных стали проблемы динамической прочности двигателей. В их решение большой вклад внесли украинские ученые – механики. Этому вопросу посвящен данный доклад. Основным источником исследования стали документы Института механики НАН Украины им. С. П. Тимошенко. Самой нагруженной и самой сложной деталью двигателя

внутреннего сгорания является коленчатый вал. Его стоимость составляет примерно треть стоимости всего двигателя. Именно конструирование и разработка технологии производства коленчатых валов стали основной проблемой при создании новых авиамоторов.

В связи с этим при 3-м Главном управлении Народного комиссариата авиационной промышленности 2 августа 1939 г. состоялось совещание по вопросу увеличения прочности коленчатых валов авиамоторов. На нем присутствовали представители институтов и авиамоторостроительных заводов. На совещании были намечены мероприятия по совершенствованию коленчатых валов, а Институт строительной механики АН УССР (сейчас Институт механики, г. Киев) был выбран ведущей организацией для проведения работ «по подбору наивыгоднейшей формы коленчатого вала в отношении усиления его вибропрочности». Руководил этими работами академик С. В. Серенсен.

Большой вклад сотрудники Института строительной механики внесли в совершенствование авиамоторов в годы Великой Отечественной войны. Институт находился в эвакуации в Уфе, где был расположен авиамоторный завод №26. Основной продукцией завода был новый авиамотор М-105. В ходе боевых действий выяснилась недостаточная мощность двигателя, из-за чего наши истребители уступали Мессершмидтам в скорости и скороподъемности, вследствие чего несли большие потери. Была поставлена задача в кратчайшие сроки повышения мощности мотора М-105, при этом, не снижая, а даже увеличивая темпы его выпуска. В связи с этим было решено поднять мощность двигателя за счет увеличения подачи топлива, без изменения размеров деталей. После этого некоторые детали, имевшие и без того небольшой запас прочности, стали выходить из строя. Решить проблемы прочности помогли сотрудники Института строительной механики, о чем свидетельствует тематика, приведенная в кратком отчете о ходе выполнения научно-исследовательских работ за III квартал 1941 г. Таким образом, деятельность украинских ученых сыграла огромную роль в укреплении обороноспособности страны в годы II Мировой войны.

**СПІВПРАЦЯ ХАРКІВСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО
ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ІНСТИТУТУ
З ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
У 50-60 РР. ХХ СТ.**

ХНДХФІ – провідний науково-дослідний інститут в Україні та за її межами у галузі технології фітохімічних препаратів і готових лікарських засобів (1951–1965 рр.). Як галузева наукова установа, інститут консультував 15 хіміко-фармацевтичних заводів: Харківські заводи «Здоров'я трудящим» і «Червона зірка», Львівський хіміко-фармацевтичний завод, Воронізький хіміко-фармацевтичний завод, Горьківський хіміко-фармацевтичний завод, Курський хіміко-фармацевтичний завод, Казанський хіміко-фармацевтичний завод, Ленінградський хіміко-фармацевтичний завод № 1, Московський хіміко-фармацевтичний завод № 9, Новосибірський хіміко-фармацевтичний завод, Ризький хіміко-фармацевтичний завод № 6, Ростовський хіміко-фармацевтичний завод, Сталінградський (Волгоградський) завод гірчичників, Талліннський фармацевтичний завод, Хабаровський хіміко-фармацевтичний завод.

За кожним хіміко-фармацевтичним підприємством закріплено консультантів з числа науковців ХНДХФІ для надання постійної допомоги з питань виробництва. Зокрема, з 10 до 30 травня 1952 р. в проходили заняття курсів з фізико-хімічних методів аналізу для працівників експериментальних і аналітичних лабораторій заводів Головхімфармпрома. У їхній організації брала участь кафедра фізичної хімії Харківського державного університету.

Курси мали на меті допомогти працівникам заводських лабораторій оволодіти основними методами фізико-хімічного аналізу, познайомити їх з новими для того часу методами аналізу (полярографія, хроматографія, титрування в неводних розчинниках) і сприяти успішному та швидкому впровадженню фізико-хімічних методів аналізу у виробничу практику. У червні 1958 р. експериментально-виробнича лабораторія ХНДХФІ за наказом міністра охорони здоров'я була реорганізована в Дослідний завод ХНДХФІ.

До початку 50-х рр. ХХ ст. інститут практично повністю відповідав всім науковим напрямкам у довоєнні роки. Уміння працювати в повному циклі зі

створення фотохімічних препаратів – від пошуку до впровадження у виробництво. Зокрема, у цій науковій установі створено препарати келлін (з аммі зубної) – лікувально-профілактичний засіб, що застосовується при стенокардії, інфаркті міокарда, бронхіальній астмі і кашлюку, і раунатін (сумарний препарат з зміїної, що володіє гіпотензивною дією). Розробка цього лікувального засобу проходило в дуже стислі терміни при великій конкуренції з боку ВНДХФІ, з якою Харківські науковці вийшли переможцями.

Для забезпечення зазначених напрямків фармакологічними дослідженнями були створені дві фармакологічні лабораторії на чолі з М.А. Ангарською й Я.І. Хаджаєм. Співробітниками цих лабораторій стали П.І. Безрук, В. Є. Соколова, Е.І. Генденштейн, В.Ф. Кузнєцова, Г.В. Оболенцева, а пізніше – С.І. Лутохин, Л.А. Любарцева, Ж.А. Любецька, Л.Я. Топчій, Н.А. Кістень, Е.А. Васильченко, Л.А. Чайка.

Отже, у 50-60 рр. XX ст були проведені фундаментальні дослідження, які послужили становленню ХНДХФІ як головного галузевого науково-дослідного закладу у галузі фармації у системі Міністерства охорони здоров'я СРСР. Важливим напрямком діяльності колективу харківських науковців стала плідна співпраця з провідними хіміко-фармацевтичними підприємствами.

Босюк А. С.

НТУ «ХП»

УЧЕНИЙ-ХІМІК ВАЛЕРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ ГЕМІЛІАН

У XIX ст. розпочався процес формування нових напрямків хімічної галузі. До одного з найважливіших засновників і дійових осіб цих подій, можна віднести професора ХТІ Валерія Олександровича Геміліана, що був вченим-хіміком із широким колом наукових інтересів. Під час свого становлення як вченого, він зарекомендував себе одним із найбільш перспективних учнів Д. І. Менделєєва. Співпраця В. О. Геміліана з Д. І. Менделєєвим внесла вагомий внесок у створенні такого хімічного напрямку, як органічний синтез.

Валерій Геміліан народився 27 серпня 1851 р. у сім'ї колезького радника. У 1867 р. закінчив курс навчання в приватній гімназії та розпочав навчання у Санкт-Петербурзькому технологічному інституті (СПбТІ) на хімічному відділенні. Закінчивши курс у 1871 р., отримав звання технолога першого розряду. Пропрацювавши один рік на посаді лаборанта при кафедрі

хімії СПбТІ, був відряджений за кордон. У 1873 р. молодий вчений-хімік отримав відрядження до Вюрцбургського і Страсбургського університетів. Вже протягом року він завершив написання наукової праці «Про сульфопохідні масляної кислоти» та отримав ступінь доктора філософії. Після повернення з-за кордону, В. Геміліан протягом менше двох років працював штатним лаборантом у Санкт-Петербурзькому університеті. Тут він розпочав дослідження синтезу трифенілметану, вивчав властивості його аналогів. У 1876 р. В. Геміліан від себе і від імені свого видатного вчителя Д. Менделєєва та І. Богуського, на засіданні хімічного товариства зробив доповідь про результати дослідів щодо стиснення газів при малих тисках. У результаті проведених експериментів, учений встановив, що зі зміною тиску від 2200 до 20 мм. рт. ст. для повітря, вуглекислоти і сірчистої кислоти існують позитивні й негативні відхилення від закону Бойля-Маріотта, а для водню – лише позитивні відхилення. Того ж року, В. Геміліан супроводжував свого наставника Д. Менделєєва у його відрядженні до Північної Америки, де вони разом вивчали нафтову промисловість. У 1877 р. В. Геміліана було запрошено на посаду приват-доцента на кафедрі технічної хімії у Варшаву, де він викладав загальний курс неорганічної та органічної хімії, мав змогу керувати практичними заняттями в хімічній лабораторії. У вересні 1886 р. молодий науковець повернувся до Петербурзького університету, де захистив магістерську дисертацію за темою: «Про деякі похідні, гомологи і аналоги трифенілу». Далі життя й діяльність вченого було пов'язано з Харківським практичним технологічним інститутом (ХПТІ), де з 1887 р. він працював на посаді ад'юнкт-професора, а з 1889 р. – професора кафедри хімічної технології. У ХПТІ професор В. Геміліан викладав курс мінеральної технології, технології води й палива, керував технічною лабораторією. Збереглися рукописні видання його лекцій. Вони стали одним з перших навчальних посібників із курсу технології натуральних органічних барвників. Видано більше 50 примірників, з яких лише один зберігся у бібліотеці кафедри, і до нині не втратив свого значення як посібник для студентів. У 1904 р. у зв'язку з поганим самопочуттям професор змушений був вийти на пенсію. Протягом роботи в інституті В. Геміліан підготував велику кількість інженерних працівників, а також створив одну із кращих лабораторій з мінеральної технології, де студенти мали змогу проводити наукові дослідження. Помер Валерій Олександрович Геміліан 11 січня 1914 р.

Отже, В. О. Геміліан належав до плеяди перших вчених-хіміків ХТІ. Результати наукових досліджень Валерія Олександровича лягли в основу багатьох напрямків хімічної науки у сучасному НТУ «ХПІ», а завдяки педагогічному хисту йому вдалося закласти міцний фундамент підготовки інженерів-хіміків.

Василенко А.
НТУ «ХПІ»

ПРОФЕСОР ХТІ ІВАН АДАМОВИЧ КРАСУСЬКИЙ

Історія Національного технічного університету «Харківського політехнічного інституту», який є спадкоємцем Харківського технологічного інституту (ХТІ), багата на видатних науковців, насамперед, у галузі технічних наук. Одним з головних напрямків наукових досліджень з початку заснування ХТІ стали хімічні технології. Чільне місце серед плеяди науковців-хіміків належить Івану Адамовичу Красуському. Іван Адамович народився у 1866 р. в Рязанській губернії. Іван Красуський, як і його брат К. Красуський, здобув фах хіміка в університеті Св. Володимира. Майбутній професор протягом двох семестрів слухав лекції та проходив практику з цукроваріння та буряківництва в лабораторіях Цюріхського й Брауншвейгського політехнікумів. Практичний досвід із цукрового виробництва одержав під час роботи на цукрових заводах: один рік – в Німеччині на заводі Twulpstedf та один рік – у Росії на Андрушковському заводі. З 1893 р. працював у Харківському університеті, де завідував технічною лабораторією де викладав курси з аналітичної й органічної хімії. В 1900 р. закінчив Харківський технологічний інститут та отримав фах інженера-технолога. Того ж року отримав звання ад'юнкт-професора ХТІ, а з 1903 р. – професора з хімічної технології. У ХТІ викладав курси з технології поживних речовин та із паперового виробництва. До викладання курсу хімічної технології харчовальних речовин він приступив після успішного виконання програми стипендіата та одержання звання інженера-технолога. Окрім цього, продовжував викладати в Харківському університеті у ветеринарному інституті. У 1904–1905 рр. працював професором Варшавського політехнічного інституту. З 1906 р. Іван Адамович повернувся до ХТІ, де читав курси з технології палива і води, з технології бродіння. Професори І.А. Красуський і М.Д. Пільчиков ініціювали створення в інституті сільськогосподарського

відділення. Однак їхня ініціатива так і не була підтримана міністерством освіти Російської імперії. Також слід зазначити активну громадську діяльність Івана Адамовича. Брав участь у Першому Менделєєвському з'їзді (1907), у сільськогосподарській і промисловій виставці у Києві (1913), у з'їзді природознавців та лікарів у Тбілісі (1913). І.А. Красуський вдало поєднував наукову та адміністративну діяльність. У 1918 р. – товариш (заступник) міністра у уряді гетьмана П. Скоропадського. Короткий час був ректором ХТІ (1919 р., 1922 р.). Як активного громадського діяча та супротивника більшовицького режиму Івана Адамовича у 1922 р. було занесено до списку представників антирадянської інтелігенції. З 1923 р. завідував науково-дослідницькою кафедрою технології поживних речовин при ХТІ. Викладав курси з аналітичної хімії, з технології сільськогосподарського виробництва в ХТІ. У 1923—1927 рр. став директором новоствореного Українського інституту прикладної хімії. З 1923 р. завідував науково-дослідницькою кафедрою технології поживних речовин при ХТІ. Головні його наукові праці – «Про визначення гумусу у ґрунті» (1893), «Титрований метод визначення цинку» (1906), «Використання біологічного способу очистки стічних вод у Росії» (1908). Отже, Іван Адамовича Красуський, був видатним ученим-хіміком здійснив важливий внесок у розвиток хімічної освіти та науки на початку ХХ ст. Насамперед його громадська і педагогічна діяльність стала визначною у його житті. Діяльність І.А. Красуського потребує подальшого вивчення, особливо останніх років його життя. Ім'я Івана Адамовича Красуського беззаперечно належить до видатних науковців ХТІ, який започаткував дослідження хімічних технологій у галузі харчової промисловості.

Верховець М. В, Журило Д. Ю.
НТУ «ХПИ»

ИСТОРИЯ ПЕРВЫХ КОРПУСОВ НТУ «ХПИ»

В настоящее время Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» состоит из около двадцати различных корпусов. Как известно, решение об основании Технологического института в Харькове было принято в связи с острым недостатком отечественных специалистов в местной «фабричной и заводской»

промышленности. Осенью 1870 г. Министерство финансов в лице министра М. Х. Рейтерна поручило Учебному комитету Петербургского технологического института подготовить материалы по организации нового высшего учебного заведения по образцу Петербургского с учетом местных особенностей и возможностей. 25 декабря из Петербурга в Харьков прибыли профессора этого института И. А. Вышнеградский и Н. П. Ильин для определения условий строительства нового института. Вышнеградский и Ильин не смогли найти в Харькове готовое помещение, в котором можно было бы разместить институт, поэтому они стали подбирать место наиболее пригодное для постройки зданий будущего института.

После долгих поисков решено было остановиться на свободном участке земли размером в 26 десятин 259 квадратных сажений, примыкавшем к саду Харьковского благотворительного общества. Участок находился не более как на 600 сажений от центральной части города (Театральной площади) и принадлежал частному лицу В. Д. Сердюкову. Обязанности по наблюдению за ведением постройки института были возложены на Харьковский строительный комитет. Постановлением Городской Думы от 17 марта 1872 г. был приобретен земельный участок в 25 десятин.

В мае 1874 г. Министерством Внутренних дел строительные проекты были утверждены, а 10 декабря того же года были утверждены и строительные сметы. Уже в 1877 г. под руководством архитектора Главного Артиллерийского управления Романа Романовича фон Генрихсена и губернского архитектора Виктора Васильевича Потресова началось строительство пяти корпусов: главного корпуса (сегодня – ГАК), физического (тогда двухэтажного, в котором разместились: физический кабинет, кабинет заведующего кафедрой, ряд комнат для научной работы сотрудников кафедры, большая двухсветная физическая аудитория с амфитеатром) и химического корпуса, газового завода и механических мастерских. За своё искусство Роман Романович получил чин Действительного Статского советника. Вентиляцию и отопление проектировал инженер Г. С. Войницкий. Здания получились светлые, теплые, с дубовыми полами: в парадных комнатах – из дубового паркета, а в сенях, коридорах и на площадках лестниц – мозаичные. Только в Главном корпусе (нынешнем ГАК) лестницы и крыльцо были выполнены из гранита. Высочайшее повеление об открытии института состоялось 16 апреля 1885 г. К середине сентября все

аудитории, кабинеты и лаборатории (кроме химической, лекции в которой начались со второго семестра) были подготовлены к открытию в них учебного процесса. Часть из них пришлось ремонтировать, т. к. здания под охраной полиции более шести лет ожидали студентов. Наконец, в воскресенье, 15 сентября 1885 г., состоялось официальное открытие, и первые 125 первокурсников переступили порог Альма-матер. В 1897–1901 гг. по проекту архитектора Михаила Ивановича Ловцова был построен Ректорский корпус (первоначально - Чертежный). Инженерный корпус был построен в 1903-1906 гг., автором проекта выступил харьковский зодчий Валерий Валерианович Величко. Новый вуз стал центром технической культуры, мощнейшей по тому времени лабораторной базы, обширной, лучшей в Украине технической библиотеки, источником квалифицированных инженерных кадров и базой для многих высших учебных заведений. Красные корпуса, построенные в конце XIX – начале XX вв. – это памятники архитектуры, которые имеют свой особенный стиль, являются символами нашего университета и бесспорным украшением города Харькова.

Глушук А. В.
НТУ «ХП»

ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ДОСЯГНЕННЯ

Одна з провідних археологічних цивілізацій стародавнього світу – Трипільська цивілізація (Кукутень – Трипілля). Це блискуча археологічна культура, що існувала на території Правобережної України і Молдови. Відкриття трипільської археологічної культури, належить видатному археологу Вікентію Хвойці у 1897 році. 7000-5000 років тому археологічна культура Кукутень – Трипілля розташувалася в пониззях Дунаю (Кереш, Старчево, Боян, Кукутені), потім поширилася на території між Дністром і Бугом і далі почала просуватися все ближче і ближче до Дніпра. Внаслідок взаємодії з місцевим населенням Бузько-Дністровської археологічної культури, Трипільська культура розпочала своє масштабне розгортання на території правобережної України. У Трипіллі люди вперше звільнилися від постійних турбот про їжу і виживання, у них з'явився час для будівництва осілих поселень, занять мистецтвом, виготовлення посуду, розвитку міфологічних уявлень. Високого рівня розвитку у населення трипільської культури досягли такі виробництва, як

гончарство, обробка каменю, кістки, металообробка, ткацтво, а також видобуток різної мінеральної сировини та будівництво. У трипільців були каменярі, гончарні майстерні, плавильні печі та горни. Вони постійно вдосконалювали технології обробки кременю. Металургія і металообробка також були на високому рівні. Інструменти і прикраси з міді виготовлялися із застосуванням досконалих для того часу методів кування і лиття, а гончарство у трипільців виділилося в окрему галузь. Трипільцями було винайдено повільне гончарне коло і постійно вдосконалювалася технологія виготовлення глиняного посуду. Вражає та обставина, що посуд був стандартизований: об'єм всього посуду був кратним чоловічій пригорщі (приблизно 84 грама). Ткацький верстат також першим з'явився саме у трипільців. Чоловіки носили ткані сорочки, пов'язки на стегнах, багато прикрашені паски, а жінки – сукні з тканини, прикрашені вишивкою, кістяними і мідними бляшками. Взуття – від сандалів до чобіт – трипільці шили з якісно виготовленої шкіри. Зростання господарської активності, нагромадження багатства і необхідність захисту від зовнішньої небезпеки призвели до концентрації розрізнених сімейних господарств у протоміста з чисельністю населення до 10 тисяч мешканців, а в Тальянках – до 20-30 тис. жителів. Характерною для трипільських міст була наявність вулиць та тротуарів, а започаткований трипільцями радіальний метод забудови і дотепер використовується у містобудуванні. По суті, трипільці здійснили «міську революцію». Укріплене поселення із складною суспільною ієрархією – це вже місто. Трипільці виготовляли товари для внутрішнього обміну і для експорту. Носії Трипільської культури істотно наблизилися до переходу на товарно-грошові відносини. Роль грошей у них могли виконувати стандартизовані кременеві і мідні знаряддя, а також кремінні гальки і великі кремінні пластини. Чим більше з'являється наукової інформації, тим менше є підстав для примітивного трактування соціальної структури трипільського суспільства як суто родоплемінного устрою. Життя великих протоміст з поселеннями-супутниками навколо них, неможливе без наявності чіткого адміністрування. Тисячі трипільських артефактів: теракотова скульптура, орнаментована кераміка, ритуальні предмети, свідчать про високий духовний розвиток люд, що залишила нам такий спадок. «Золотим віком енеоліту» назвав академік Б.О. Рибakov період трипільської культури. Культура – явище безперервне. І спадкоємцями трипільської культурної традиції стали саме

українці. У сучасній українській традиції і хати, і вбрання, і посуд, і орнамент – трипільські, а головне, українці, як і трипільці, хлібороби. Отже, походження народу, безумовно, є однією із найскладніших наукових проблем не тільки історії та етнології, визначення свого місця серед інших народів, духу нації і сталості держави. Дослідження пам'яток трипільської культури, створює сприятливі умови для віднайдення історичної спадщини і коренів українського народу.

Голова В. В.

НТУ «ХП»

СПІВПРАЦЯ ПРОФЕСОРА ХАРКІВСЬКОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ О. П. ЛІДОВА З Д. І. МЕНДЕЛЕЄВИМ

Наукова еліта завжди відігравала особливу роль у розвитку вітчизняної науки, у тому числі й у розвитку хімічної технології. Серед провідних науковців цієї галузі був професор Харківського технологічного інституту (нині НТУ «ХП») Олександр Павлович Лідов. Олександр Павлович тісно співпрацював з видатними науковцями того часу Д. І. Менделєєвим, І. П. Осиповим, В. О. Геміліаном та іншими. Важливою складовою наукової діяльності вченого стала участь у підготовці статей до енциклопедичного видання Брокгауза та Ефрона.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. було підготовлено фундаментальні енциклопедичні видання Брокгауз та Ефрон. Вони охоплювали усі без винятку наукові галузі того часу. Редактором хіміко-технологічного та фабрично-заводського відділень був професор Д. І. Менделєєв. За підрахунками автора тез професор О. П. Лідов подав до енциклопедії 285 статей хімічної тематики. Було акцентовано увагу на основні із них. Окремі статті професора вирізнялися повнотою викладу матеріалу та вносилися редакторами енциклопедичного видання до рубрики «Більш значні за обсягом оригінальні статті». Для зручності використання, найважливіші визначення розташовані на початку кожного тому, з указанням авторства. Усі без винятку статті у словнику Брокгауза та Ефрона за хімічним спрямуванням редагувалися особисто професором Д. І. Менделєєвим. Свій редакторський знак він визначав у вигляді Δ (наприклад: «Δ А. П. Лидов»). Варто зазначити, що найбільш важливі спеціальні статті О. П. Лідова було подано без редакторського втручання.

Зокрема: камеді, кармін, кармінний лак, лимонний сік (технічне визначення), мотовила, перегін, персію, сушильні у фарбувальному виробництві, шовк у хімії (це не лише стаття без редагування, але і одна з найважливіших та найбільших за обсягом), тобто, усього 9 статей.

Варто підкреслити, що статті професора відрізнялися за обсягом. З одного боку, невеликі стосувалися визначень у хімії. Проте статті, які присвячені окремим хімічним технологіям мали досить значну наповненість. Ці великі статті є фактично окремими науковими працями, де розкрито не лише самі технології, а і надано історичну довідку щодо цих процесів. Так як у хімічній технології використовувалися природні складники, О. П. Лідов добре володів основами ботаніки і зоології. Тому, ці статті можна віднести не лише безпосередньо до хімічної науки, але й до біології, зокрема до ботаніки.

Окрім енциклопедичних видань, Олександр Павлович Лідов неодноразово публікувався у виданні під редакцією професора Д. І. Менделєєва під назвою «Бібліотека промислових знань». Він тісно співпрацював з видатним хіміком. Також, професору О. П. Лідову належать монографії з фарбувального спрямування, що редагувалися особисто Дмитром Івановичем. Це були «Відбілювання, фарбування та ситцедрукування. Хімічна технологія волокнистих речовин» (1900 р.) та «Природні органічні фарби» (1901 р.).

Особливої уваги заслуговувала робота «Хімічна технологія волокнистих речовин» (1893 р.). Це був перший науково-практичний посібник із цієї спеціальності у Російській імперії та на території сучасної Наддніпрянської України. На цінність даної праці вказував той факт, що дещо пізніше Д. І. Менделєєв надрукував 2-е видання, як один з томів часопису «Бібліотеки промислових знань», як вказано вище. Також, колега Олександра Павловича, учень Дмитра Івановича Валерій Олександрович Геміліан дав свій професіональний відзив на цю фундаментальну працю: ««Курс хімічної технології волокнистих речовин» О. П. Лідова заповнював істотний пробіл у технічній літературі. Монографія представляє собою вичерпний обрис широкого відділу хімічної технології волокнистих речовин. Це питання взагалі не було опрацьоване у науковій літературі російською мовою до цього часу».

Варто зазначити, що Олександр Павлович був не лише другим автором статей з хімічної технології після Дмитра Івановича Менделєєва у енциклопедичному виданні Брокгауза та Ефрона. О. П. Лідов вів тісне

листування з видатним науковцем, та публікувався у часописі «Бібліотека промислових знань». Участь професора Харківського технологічного інституту Олександра Павловича Лідова у енциклопедичному виданні беззаперечно свідчить про авторитет вченого серед провідних науковців - хіміків наприкінці XIX – на початку XX ст.

Гончарова Д.С.

НТУ «ХП»

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ І.П. ОСИПОВА

На порозі третього тисячоліття, наукові дослідження у галузі історії науки і техніки стали не від'ємною частиною сучасного суспільства. На мій погляд, розвиток передбачає зосередження уваги не лише на історії технічних винаходів, а й на вивченні наукових біографій учених, які зробили суттєвий внесок у життя суспільства. Особливо цікавою в цьому аспекті є друга половина XIX – початок XX ст. Цей період історії став надзвичайно продуктивним на особистості видатних учених, переважно у галузі хімії.

Серед них поважне місце належить Івану Павловичу Осипову (1855 – 1918) – видатному вітчизняному вченому-хіміку та викладачу, заслуженому професору, науковому письменнику, активному громадському діячу. Науковий доробок Осипова І. П. знайшов відображення в дисертації В. Г. Камчатного. В юному віці вступив на фізико-хімічне відділення фізико-математичного факультету до Харківського університету. Після закінчення курсу наук в Харківському університеті залишався рік лаборантом і три роки стипендіатом на кафедрі хімії.

Осипов був фахівцем у галузі теоретичної, неорганічної, органічної, фізичної (зокрема, термохімії та хімії розчинів), аналітичної хімії, фармакології, у питаннях судової експертизи з підпалу та підробки, а також у історії хімічної науки. Будучи студентом надрукував дві роботи: «Про дії сірчаної кислоти на пентан» і «Визначення довжини секундного маятника для м. Харкова». Викладання хімічних дисциплін сприяло підготовці високоосвічених науковців, інженерно-технічних та медичних спеціалістів для потреб країни. Його магістерська дисертація «Матеріали з питання про ізомерії фумарової та малеїнової кислоти» захищена у Харкові в 1889 році, докторська «Теплота горіння органічних сполук в її відносинах до явищ гомології, ізомерії і

конституції» - у Москві в 1893 році. Наукова спадщина вченого, окрім магістерської та докторської дисертацій, нараховує понад 210 праць, підручників, повідомлень, рецензій, редагувань тощо. І. П. Осипов 27 років поспіль очолював Товариство фізико-хімічних наук при Харківському університеті. Щорічно читав публічні лекції з хімії і брав участь у діяльності харківського товариства грамотності як голова комітету 1-ї і 3-ї міських читалень. Брав участь в організації Харківських вищих жіночих курсів суспільства трудящих жінок і Харківського жіночого медичного інституту, викладаючи там хімію.

Осипов став одним із співорганізаторів та першим директором Харківського жіночого політехнічного інституту. Звідси випливає доцільність всебічного вивчення вітчизняної викладацької, організаційної та громадської діяльності, що визначило напрям дисертаційного дослідження.

У 1906 р. перейшов до Харківського технологічного інституту на посаду професора органічної хімії. У 1915 став директором Харківського технологічного інституту. А через два роки став ректором.

Осипов пройшов нелегку школу життєвих випробувань, він всіляко сприяв розвитку мережі товариств взаємодопомоги, зокрема для молоді. Декілька років його обирали головою та членом комітету Товариства допомоги малозабезпеченим студентам Харківського університету та такого ж товариства при Харківському технологічному інституті. Вчений став фундатором та головою Позико-ощадної каси службовців у Харківському університеті. На його рахунку також заснування та керування Першим товариством страхування життя на взаємних засадах.

Отже, Іван Павлович Осипов – представник вітчизняної наукової еліти, який зробив великий внесок у розвиток науки та техніки і показав у своїх працях усьому світу свою світоглядну позицію, яка встала взірцем для теперішнього покоління науковців.

Гуліна К.А., Ткаченко С.С.

НТУ «ХПІ»

РОЗВИТОК ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Для того щоб змогли сформуватися вугілля, газ, та нафта, знадобилися мільйони років, але наскільки нам їх вистачить? Ще на 100-200 років, а що

потім? Це питання має почати турбувати людство вже зараз. І вже зараз ми маємо шукати альтернативу невідновлювальним джерелам енергії. Саме таким джерелом може стати вітер. Використовувати вітер почали ще у п'ятому тисячолітті до н.е., а саме з винаходом вітрила. Вважається, що перші вітряки були збудовані в Сістані, де між сучасним Іраном та Афганістаном, між IX та VII ст. до н. е. Вони використовувались як млини та помпи для води. Вітряні млини, які виробляють електрику, були винайдені у XIX ст. в Данії. Там у 1890 р. була побудована перша вітроелектростанція, а до 1908 р. налічувалося вже 72 станції потужністю від 5 до 25 кВт. Зараз вітроенергетика, галузь яка бурхливо розвивається. На початку 2016 р. загальна потужність усіх вітрогенераторів склала 442 ГВт. Деякі країни особливо інтенсивно розвивають вітроенергетику, зокрема, на 2015 р. в Данії за допомогою вітрогенераторів виробляється 42 % всього електрики; у Португалії – 27 %; у Нікарагуа – 21 %; в Іспанії – 20 %; Ірландії – 19 %; в Німеччині – 8 %. Запаси енергії вітру більш ніж в сто разів перевищують запаси гідроенергії всіх річок планети.

Німеччина планує до 2025 р. виробляти 40-45 % електроенергії з відновлювальних джерел енергії. Раніше Німеччина встановлювала мету 12 % електроенергії до 2010 р. Але ця мета була досягнута вже 2007 р. Данія планує до 2020 р. 50 % потреби країни в електроенергії забезпечувати за рахунок вітроенергетики. Франція планує до 2020 р. побудувати вітряних електростанцій на 25 000 МВт.

У 2008 р. Європейським Союзом встановлена завдання: до 2020 р. – 180 тис. МВт. Згідно з планами Євросоюзу загальна кількість електричної енергії, які вироблять вітряні електростанції, складе 494,7 Тв-ч. В європейських країнах сонячні панелі на дахах і всюдишущі вітряки - це цілком буденне явище.

Проте в Україні цей «порядок речей» тільки починає приходити. І навіть в деяких галузях українці, зокрема, харків'яни можуть втерти носа іншим європейцям. Так, вже майже 20 років у Харківській області створюють машини, які допомагають приборкати природу для потреб людини, і разом з тим бути енергетично незалежними. Цим займається невелике підприємство «Світ вітру», який розташовується неподалік від Харкова – у селі Жовтневе. Там, у колишньому корівнику, розмістилося серйозне науково-технічне товариство. Група ентузіастів, так можна назвати цей колектив з 18 осіб, займається розробкою новітніх пристроїв. Адже на державному рівні цієї галузю

фактично не займаються, а люди, у нашому випадку – авіаційні інженери, самостійно реанімують справу, яка дає людству бути незалежним від нафти і газу, берегти навколишнє середовище, і нарешті – економити на споживанні електроенергії.

Директор підприємства Олександр Люшня каже, що харківські вітрогенератори більш якісні, ніж ті, що виробляють в ЄС, і коштують менше. На маленькому підприємстві зосереджені всі етапи виробництва: від лопатей до генераторів, електроніки і самої конструкції. Встановлюється все «під ключ», і далі надається обслуговування.

Сьогодні підприємство готує п'ятірку вітрогенераторів різної потужності – від 1 до 6 кВт. Найменші в місяць можуть виробляти 20-40 кВт годин, великі – 1200-2400 кВт. Вітрогенератори використовують для енергозабезпечення приватних будинків, підігріву та освітлення теплиць, перекачування води тощо. Крім вітряків підприємство виконує інші замовлення, наприклад, виготовлення нестандартного обладнання, проектування.

Ціна на вітряки стартує від 400 доларів США і може досягати двох десятків тисяч. Тому замовниками фірми є в основному дві категорії заможних людей: ті, хто має певну нерухомість в місцях, де відсутня електроенергія. Наприклад, будинок на хуторі, де вже аварійні електромережі і протягнути від них собі проводи – небезпечно. Або дачі біля ставків або в інших важкодоступних місцях. І друга категорія – люди, яким просто хочеться мати вітряк, і вони можуть собі дозволити його купити. Вони страхують себе на випадок аварій, відключення електроенергії.

За 16 років роботи фахівців підприємства вдалося випустити близько 600 вітрогенераторів. Більшість з них працює в Україні, третина прижилася за кордоном. Цікаво, що в сусідній Росії працює невелика частина – всього 30-40 машин, більшість же – в Європі. За словами директора, хоч одна або дві машини представлені у всіх країнах Європейського Союзу. Навіть в Атлантичному океані працює, на Азорських островах.

Підприємство тривалий час не експортувало офіційно свою продукцію. В основному приватні особи-іноземці самі приїжджали сюди за такою купівлею. У цьому ж році підприємство вперше офіційно відправило на експорт чотирьох кіловатний вітряк, який виїхав до Німеччини.

Сьогодні в Євросоюзі склалася ситуація, при якій фірмам вітряної енергетики вигідніше займатися великими масштабами, а сектор малої вітряної енергетики залишився майже незаповнений. Тамтешні маленькі фірми, які ще років 10 тому займалися цим бізнесом, не витримали конкуренції з більш дешевими китайськими вітряками і закрилися. Але продукція з Китаю виявилася низької якості, придбавши недобру славу. І зараз в ЄС фактично відсутні підприємства, які роблять машини для малої вітроенергетики. Україна, а саме Харківщина, отримала шанс заповнити цю нішу.

Гутник М., Обухов В.
НТУ «ХПІ»

А.Ф. МЕВІУС – ВИДАТНИЙ МЕТАЛУРГ

Аполлон Федорович Мевіус (1820–1898) – гірничий інженер. У 1842 р. по закінченню Санкт-Петербурзького Гірничого інституту, розпочав свою професійну діяльність на різних заводах, насамперед у Донецькому гірничопромисловому районі, розвитку та процвітання якого присвятив більше 50-ти років своєї плідної інженерної та наукової діяльності. У період активного розвитку півдня Російської імперії виступив одним із ініціаторів створення з'їзду гірничопромисловців південного краю, Раду якого очолював протягом майже 20 років. У 1889–1896 рр. займався й педагогічною діяльністю, викладаючи металургію у Харківському практичному технологічному інституті.

Молодий металург з успіхом працював над розв'язанням проблем виплавки чавуна з керченських руд, досягши у цьому питанні позитивних результатів. Влітку 1854 р. він побудував для дослідів невелику домну, висотою 6 м та не тільки одержав чавун з пухкої керченської руди, але й переробив його на залізо за допомогою пудлінгового процесу. Цими дослідями А. Ф. Мевіус займався по червень 1855 р., коли англо-французькі війська зайняли Керч і зовсім зруйнували металургійний завод.

У 1867 р. була видана праця «Майбутнє гірничозаводського промислу на півдні Росії» уже відомого металурга, маститого гірського інженера А. Ф. Мевіуса. У цій роботі представлено докладний опис розвіданих на той час чотирьох групи залізних руд, придатних для видобутку і переплавлення у доменних печах, а також родовищ спіклого вугілля, вогнетривких глин і

флюсів. Автор проаналізував транспортні умови, трудові та водні ресурси Донбасу з точки зору будівництва нових металургійних заводів, виклав основні принципи й особливості їх проектування. Виходячи з аналізу паливно-сировинних, транспортних, трудових і водних ресурсів, А.Ф. Мевіус у своїй праці називає конкретно 11 місцевостей, де економічно вигідно почати будівництво великих чавуноплавильних і залізобудівних заводів.

З 1870 р. починається другий період діяльності Аполлона Федоровича, спрямований головним чином на розвиток й упорядкування гірничозаводської справи на Донбасі. Він став одним з активних діячів і організаторів з'їздів південних гірничопромисловців та адміністративного органу з'їзду – Комісії виборних. За цей період А.Ф. Мевіус розробив статистику вивозу донецького мінерального палива, добувної здатності копій, споживачів мінерального палива за різними районами і категоріями споживачів. Усі прийоми і методи статистичної обробки, детально розроблені А. Ф. Мевіусом, були покладені в основу діяльності організованого ним Харківського комітету з перевезень мінерального палива.

За ініціативою А. Ф. Мевіуса та при його безпосередній участі було порушено клопотання перед урядом про потреби вугільної промисловості та про заходи для врегулювання товарного руху на південних залізницях, а також, з метою ознайомлення членів товариства з виробництвом ливарних заводів Трепке, Бельке та Пільстрему, організовано огляд та вивчення цих заводів. Складаючи план огляду Аполлон Федорович мав на меті не лише дослідження технічного стану ливарного виробництва, значну увагу було приділено вивченню питань організації професійної безпеки робітників заводів.

А.Ф. Мевіус був одним із найдосвідченіших гірничих інженерів свого часу, видав друкований курс металургії заліза та низьку інших наукових праць з гірничої тематики. А.Ф.Мевіус є автором майже 100 друкованих праць, у тому числі він опублікував перший підручник з металообробки – «Курс чавуноливарного виробництва» (за цю працю, що вийшла в 1859 р., Російська академія наук присудила вченому Демидівську премію 2-го ступеню). Серед його праць – «Майбутність гірничозаводського промислу на Півдні Росії» (1867), «Навчальний курс металургії чавуна, заліза і сталі» (1891) – перший підручник з металургії, виданий на Україні, «Технічний французько-російський

словник» на 64 тис. слів (1898), над яким Мевіус працював останні 28 років життя та багато інших.

Дреєва Г.С., Скляр В.М.
НТУ «ХП»

О.П. ЛІДОВ – ФУНДАТОР ХІМІЧНОЇ НАУКИ У ХТІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

XIX – XX ст. подарували світу багато видатних учених у різноманітних галузях науки і техніки. Їхній внесок у скарбницю наукових знань сучасного світу невичерпний, так як результатами їхньої плідної праці можемо користуватися і до сьогодні. До цього списку визначних постатей історії науки та техніки ми можемо віднести і видатного хіміка Харківського технологічного інституту в галузі газової справи Олександра Павловича Лідова. Науково-освітній доробок О.П. Лідова знайшов відображення в дисертації аспіранта кафедри історії науки та техніки Голови В.В.

Народився Олександр Павлович Лідов 29 червня 1853 р. в Смоленській губернії Бельського повіту у родині військового. У 1870 р. закінчив навчання в Московській гімназії і вступив на природничий факультет Московського університету, але через рік перейшов до Санкт-Петербурзького практичного технологічного інституту на хімічне відділення, оскільки його насамперед цікавило практичне застосування хімії у житті. Закінчивши інститут Олександр Павлович протягом декількох років працював учителем фізики та хімії у приватному училищі. Перші кроки в реалізації свого наукового потенціалу Олександр Павлович зробив працюючи на одній з найбільших мануфактур того часу – мануфактурі А. І. Баранова у Володимирській губернії. На цьому підприємстві він впродовж десяти років завідував організованим ним хімічним заводом. У 1889 р. О.П. Лідова запрошено до Харківського практичного технологічного інституту на посаду ад'юнкт-професора кафедри хімічної технології органічних та фарбувальних речовин. Це відкрило для нього нові шляхи в науковому світі і надало можливість реалізуватися як науковцю. Пізніше в 1902 р. вчений здобув звання ординарного, а в 1915 р. – заслуженого професора. Помер Олександр Павлович 11 серпня 1919 р. від тифу.

Професор О.П. Лідов був безперечно всебічно розвиненою людиною, його праці охоплюють не лише галузь газової справи, а й багато напрямів

органічної хімії та екології. Олександр Павлович плідно працював у галузі газової справи, досліджуючи: вироблення методу безпосереднього вагового визначення газоподібного азоту в газових сумішах; інертної частини повітря; нові прийоми вагового визначення питомої частки газів.

В органічній хімії найбільшим доробком вченого стало дослідження елаїдинової реакції; розробка способу електролітичного білення та приготування хлорнуватокислих солей, розроблений ним у 1880–1883 рр. спільно з В.А. Тихомировим. Слід зазначити, що зразки білення та солей були першими, експонованими на Московській промисловій виставці 1882 р. та Всесвітній Віденській виставці 1883 р. Важливу частину наукового доробку вченого займало також вивчення жирів та восків. Однак, особливе місце в діяльності вченого посідало вивчення процесів фарбування та ситцевибивання, так як його цікавило не лише саме виробництво, а й питання утилізації шкідливих речовин та очистка стічних вод. Учений вважав, що необхідно донести до наукового загалу важливість цих проблем. Ці питання він порушував перед майбутніми інженерами та студентами ХТІ. Насамперед надруковано ним важливу працю «Хімічний аналіз води», що вийшла у 1915 р. і стала для багатьох фахівців настільним довідником.

Протягом тридцятилітньої роботи в ХТІ О.П. Лідов виконав понад 200 наукових робіт, серед яких підручники та монографії. Професор також співпрацював з багатьма періодичними виданнями хімічного та технічного спрямування, написавши більше 40 статей опублікованих в «Технічній збірці», «Нафтовій справі», журналу Російського фізико-технічного товариства та інші.

Також неможливо переоцінити внесок Олександра Павловича в підготовку фахівців хімічної технології в ХТІ, вчений зайняв чільне місце в організації наукових досліджень та освітньої системи у напрямку прикладної хімії. Завдяки О.П. Лідову зробили свої перші наукові дослідження майбутні професори М.І. Кузнєцов, Б.Н. Тютюнников та С.О. Фокін.

Отже, О.П. Лідов до сьогодні вважається одним з найвидатніших хіміків ХТІ. Завдяки своїм науковим дослідженням в газовій справі, фарбувальному виробництві, миловарінні, клеєварінні, органічній хімії та екології. Його по праву можна вважати фундатором хімічної науки у ХТІ наприкінці XIX – на початку XX ст.

ВКЛАД ХАРЬКОВСКИХ УЧЕНЫХ В СТАНОВЛЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Сегодня компьютер превратился в привычный и наиболее распространенный инструмент. С помощью современных компьютерных программ проводят исследования космоса, их применяют на производстве, в медицине, в торговле и других отраслях промышленности. История компьютера, если верить общепринятым данным, связана только с Западной Европой и Америкой. Но это не верно. Немалый вклад в развитие искусственного интеллекта внес харьковский профессор Александр Николаевич Щукарев (1864–1936 гг.).

Широкой научной общественности он известен, как физико-химик. Он был заведующим кафедрой неорганической химии ХТИ (1923 г.), руководил химической лабораторией Украинской главной палаты мер и весов, научно-исследовательской кафедрой физической химии при ХИНО (1924–1926 гг.). С 1930 по 1934 гг. Александр Николаевич – заведующий кафедрой физической химии ХХТИ.

Именно А. Н. Щукареву удалось существенно улучшить логическую машину другого харьковского ученого – Павла Дмитриевича Хрущева (1849 – 1909 гг.), профессора Харьковского университета. Александр Николаевич не только сделал первые шаги в изучении искусственного интеллекта, но и популяризировал их. Имеются данные о том, что в 1912 г. А. Н. Щукарев докладывал об этом в Харьковском университете. Достоверно известно, что в 1914 г. он демонстрировал свой вариант машины в Политехническом музее Москвы. В газете «Русские ведомости» (от 16 апреля 1914 г.) было напечатано объявление «Мыслительная машина», в котором говорилось, что 19 апреля в Большой аудитории музея состоится публичная лекция профессора А. Н. Щукарева на тему «Познание и мышление»: «Во время лекции будет продемонстрирована мыслительная машина, аппарат, который позволяет воспроизвести механически процесс человеческой мысли, то есть выводить заключения из поставленных посылок. Результаты ее операций получаются на экране в словесной форме».

А. Н. Щукарев демонстрировал свою машину и в последующие годы, в частности, в советское время (середина 20-х годов) и считал, что подобные логические устройства обязательно должны найти практическое применение. Впоследствии он передал модель машины на кафедру математики Харьковского университета. В дальнейшем след ее был утерян, что неудивительно – современники не поняли перспектив данной машины, которая существенно опережала свое время. Термин «искусственный интеллект» появился только во второй половине 50-х годов XX века.

Таким образом, харьковские ученые Павел Дмитриевич Хрущов и А. Н. Щукарев являются одними из первых в мире исследователей искусственного интеллекта, ныне составляющего комплекс компьютерных наук и являющегося частью информационных технологий.

Катенін В.Д.

НТУ«ХП»

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ: МАНГЕТТЕНСЬКИЙ ПРОЕКТ

Визначною подією у науці і техніці XX століття стало винайдення ядерної зброї. Її створення стало результатом потужного розвитку нового напрямку науки ядерної фізики. Наука, як вершина інтелектуальної діяльності, завжди прагнула досягти неймовірних висот, заглянути у найглибші таємниці світобудови – і один з таких секретів був розкритий з винайденням природи радіоактивності.

У квітні 1903 р. в Паризькому саду відомого фізика Франції Поля Ланжевена зібралися його друзі. Приводом стала захист дисертації молодої і талановитої вченої Марії Кюрі. Серед іменитих гостей був присутній знаменитий англійський фізик сер Ернест Резерфорд. На цій зустрічі була показана трубка з солями радію, які світилися зеленим кольором. Це явище визвало захват у присутніх вчених, і розгорілися гарячі міркування про майбутнє цього явища – яке повинне стати вирішенням проблеми нестачі енергії. Але трохи більше чим через 40 років, потенціал відкриття був використаний як найстрашніша зброя в історії людства.

17 грудня 1938 р. німецьким вченим Отто Ханном було отримано незаперечний доказ розпаду урану на більш дрібні елементарні частинки. По

суті, йому вдалося розщепити атом. У науковому світі це розцінювалося як нова віха в історії людства. Отто Ганн не поділяв політичні погляди третього Рейху. Тому в тому ж, 1938 р., вчений змушений переїхати до Стокгольма, де спільно з Фрідріхом Штрассманом продовжив свої наукові розвідки. Побоюючись, що нацистська Німеччина першою отримає потужну зброю, він звертається до президента Америки Рузвельта з попередженням про це. Звістка про можливе випередження сильно стривожило уряд США, вони почали діяти швидко і рішуче.

Ще до початку Другої світової війни групі американських учених, багато з яких були біженцями від німецько-нацистського режиму в Європі, була доручена розробка ядерної зброї. У 1940 р. уряд Сполучених Штатів Америки розпочав фінансування власної програми із розвитку атомної зброї. Для здійснення проекту була виділена величезна на ті часи сума - 2,5 млрд. дол. До здійснення цього таємного проекту запрошено видатних фізиків ХХ ст, серед яких було більше десяти Нобелівських лауреатів. Усього ж було задіяно близько 130 тисяч співробітників, серед яких були не лише військові, але і цивільні. Колектив розробників очолив полковник Леслі Річард Гровс, науковим керівником став Роберт Оппенгеймер. Саме він та людина, хто «винайшов» атомну бомбу. У районі Мангеттена був побудований спеціальний секретний інженерний корпус, який відомий під кодовою назвою «Мангеттенський проект». Протягом наступних кількох років учені таємного проекту працювали над проблемою ядерного розщеплення урану і плутонію.

Вранці 16 липня 1945 «Мангеттенський проект» провів своє перше успішне випробування атомного пристрою – плутонієвої бомби на полігоні Аламогордо у штаті Нью-Мексико США. Гроші, вкладені в проект, були витрачені не даремно. Перший в історії людства атомний вибух – проведено о 5 годині 30 хвилин ранку. «Ми виконали роботу диявола», - сказав пізніше Роберт Оппенгеймер, названий згодом «батьком атомної бомби». У серпні 1945 р., перші бомби знищили японські міста: Хіросіма та Нагасакі. Це стало першим і останнім застосуваннями ядерної зброї в історії людства.

Отже, винайдення ядерної зброї – це відкриття, яке назавжди змінило світ. Ця зброя – неймовірне досягнення людського інтелекту, проте завдяки цьому винаходу над людською цивілізацією виникла загроза самознищення.

ЕКСПЛУАТАЦІЯ ДОРОЖНІХ КОМУНІКАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ У XVIII СТ.

Протягом XVIII ст. відбувався процес формування мережі суходільних дорожніх комунікацій на території Слобідської України. Наприкінці століття мережа шляхів мала декілька рівнів (дороги державного значення, губернського та повітового). Вони слугували для різних потреб населення, насамперед, сільськогосподарських, торгівельних та поштових.

У першій половині XVIII ст. хліборобство розвивалося за двома напрямками: поряд з використанням раніше освоєних земель, слобожани обробляли цілину. Розвиток сільського господарства стимулював розгортання доріг місцевого значення. Ці шляхи були орієнтовані на населені пункти, дороги вели до полів або проходили через поля, поза межами поселень. Як свідчать, джерела XVIII ст., а саме карти-плани Генерального межування, польові дороги сходилися до водяних млинів (у той час вони, як правило, слугували мостами).

Мережа доріг об'єднувала як великі, так і малі населені пункти. Саме дороги загальнодержавного та губернського значення відігравали провідну роль у торгівлі регіону. Основним видом торгівлі, як на українських землях в цілому, так і на Слобожанщині зокрема, у XVIII ст. залишалась ярмаркова. Ярмарки були великі, середні та малі. А саме, селяни їздили до повітових містечок на щотижневі торжки. За даними харківського історика А. Г. Слюсарського на Слобожанщині у середині XVIII ст. проходило понад, 120 річних ярмарок. Великі ярмарки проходили у Харкові чотири рази на рік: зимова – Хрищенська (20 днів), весіння – Троїцька (15 днів), літня – Успенська (20 днів), осіння – Покровська (20 днів). Для продажу збіжжя селяни використовували шляхи сполучення губернського та загальнодержавного значення. Слобожани возили, також зерно на продаж до Криму та Одеси, де міняли його на сіль, рибу та інші товари. Сільськогосподарська продукція, вироблена в Слобідській Україні, возилася також до Росії, Польщі та Німеччини. Для цих потреб використовували «старі» степові шляхи, ще започатковані кочівниками, насамперед, Муравський шлях, Кальміуську та Ізюмську сакми. Крім цього, продовжували функціонувати дороги

започатковані осілим населенням у XVII ст. – Сагайдачний та Ромоданський шляхи. Найбільш активно використовувалася стара мережа комунікацій чумаками. Чумацький промисел процвітав, аж до середини XIX ст., тобто до появи залізниць. Тому, степові дороги втратили свої комунікаційні функції лише у другій половині XIX ст.

Поштові шляхи на території Слобідської України повноцінно починають функціонувати лише після 1765 року. До цього часу вони не існували хоча були спроби установити їх. Поштові дороги визначалися в залежності від розташування поштових станцій, а так як перші поштові станції були в повітових містах, поштовими шляхами слугували дороги губернського значення. Харків у XVIII ст. був не тільки губернським центром, а й перебував на перехресті торгових та поштових шляхів сполучення. З губернського центру виходило декілька доріг у північному, північно-східному, південному та західному напрямках. Головною особливістю поштових шляхів було те, що вони повинні були забезпечити максимально швидкісне перевезення.

Отже, мережа суходільних дорожніх комунікації забезпечувала, насамперед, господарчі, торгівельні та поштові потреби населення Слобідської України у XVIII ст.

Кизингашева А.О.

НТУ «ХП»

НАУКОВИЙ ДОРОБОК КАРЛА ЛІННЕЯ

Серед провідних вчених у галузі біології XVIII ст. чільне місце належить видатному шведському вченому Карлу Ліннею. Протягом XVII-XVIII ст. відбулися важливі географічні відкриття. Наслідком цих відкриттів стало описання багатьох невідомих до того часу рослин і тварин. Виникла потреба узагальненню знань щодо рослинного та тваринного світу. Карл Лінней став першим, хто класифікував живу природу.

Карл Лінней народився 23 травня 1707 р. в селі Росхульте в сім'ї священика. Ще з самого раннього дитинства цікавився живою природою. Так як, біля їхнього будинку був садочок, маленький Карл збирав, сушив і сортував рослини. 1727 р. вступ до Лундського університету на медичний факультет, але через рік був переведений до Упсальського, де отримав вищу ботанічну освіту 1732 р. В університетські роки познайомився з професором Уолофом Цельсієм,

який для Карла Ліннея став учителем. Після закінчення університету відправився до Лапландії. Ці місця є унікальними, так як мають рідкісну флору та фауну. Зібрав багато матеріалів для дослідження. Після експедиції видав декілька робіт, які стали популярні в Швеції. 1735 р. видав у Нідерландах свою фундаментальну працю «Системи природи». У ній розподілив природу на зоологічну та ботанічну частини і надав класифікацію всієї живої природи. Також ввів бінарні назви, тобто кожен вид мав ім'я із двох слів: родове та видове. Родове об'єднував зовні схожі види, а видове – образне та коротке.

Карл Лінней запровадив чітку ієрархію, де виділив царства, класи, ряди, роди, види і варіації. Відповідно, кожен таксон розміщувався в ієрархічних групах. Кожна група вищого рівня складалась із кількох груп нижчого рівня. Тобто, біноміальне ім'я дає можливість визначити всі ієрархічні групи. У зоологічній частині Карл Лінней розподілив тваринний світ на 6 класів: комахи, черви, риби, амфібії, птахи, ссавці. Також, помістив людину в клас ссавців, ряд приматів.

Ботанічна частина була більшою, тому Карл Лінней розподілив рослинний світ на 24 класи. Визначив, що рослини мають стать. До основи цієї класифікації поклав особливості будови рослин. Вважав, що істотними є органи розмноження рослин. Всі жіночі органи розподілив на загони. Свою класифікацію учений постійно оновлював. Остаточний перелік складався із 67 природних порядків рослин. Однак, об'єднання схожих форм у кожному з таких порядків провадилися за загальними ознаками.

Також у вченого були й інші праці. Він класифікував мінерали та ґрунти, цілющі й отруйні властивості рослин. Також ним написано три томи «Лікарських речовин» (1749-1763 pp), 1763 р. було видано «Пологи хвороб», 1766 – «Ключ до медицини». Окрім наукової діяльності, Карл Лінней проводив і плідну громадську діяльність. Зокрема, ним було засновано Ліннейвське товариство 1778р. Помер Карл Лінней 10 січня 1778 р. через хворобу.

Таким чином, Карл Лінней зробив величезний внесок у становлення на розвиток біології. Фактично став фундатором ботанічної та зоологічної систематики. Відкрив й описав близько 1500 видів рослин. Його систематика живої природи, для того часу була революційною. До того ж, Карл Лінней своїм впливом визначив розвиток основних напрямків у ботаніці і зоології на десятиліття та століття.

КОМПАНІЯ GOOGLE – ІСТОРІЯ УСПІХУ

Вже протягом десяти років Google є однією з топових ІТ компаній. Її небезпідставно називають однією з кращих у світі роботодавців і компанією № 1, де бажають працювати молоді кваліфіковані фахівці, а назва Google перетворилася на синонім до слова «пошук».

Метою роботи є дослідження історії розвитку та успіху компанії Google, а також з'ясування ступеню її впливу на сучасний розвиток інформаційних технологій та суспільство. У зв'язку із тим, що компанія молода, її діяльність поки не стала предметом всебічного аналізу істориків науки і техніки. Ця обставина, а також безсумнівні високі досягнення корпорації, і визначили актуальність даного дослідження.

Початком історії компанії Google можна вважати 1995 р., а засновниками – двох талановитих студентів Стенфордського університету, Сергія Бріна (Sergey Brin) та Ларрі Пейдж (Larry Page). У 1997 р. вони створили пошуковик PageRank, де пошук відбувався не за кількісним, а за якісним алгоритмом, тобто пріоритетність віддається джерелам з найбільшою кількістю посилань на них на інших сайтах. У 1998 р. компанію було офіційно зареєстровано як «Google Inc.», ця дата і вважається роком заснування компанії.

Далі компанія стрімко розвивається: у 1999 р. було придбано офісне приміщення та здійснено переїзд до Маунтін-Вью; у 2000 р. підписано договір з великою американською корпорацією, спеціалізованою на інтернет-службах Yahoo; відповідно у 2001 та 2002 рр. завойовано Південну Америку та Австралію, у 2013 – придбано найвідомішу у США видавничу службу Blogger.

Одна з найвизначніших подій в історії компанії відбулася в 2004 р., коли на фондовий ринок вперше було «викинуто» акції цього надшвидкого та зручного пошуковика, що зробило Сергія Бріна та Ларрі Пейджа справжніми мільярдерами. Це змотивувало друзів до подальшого розширення корпорації, впровадження все нових і нових продуктів: електронної пошти Gmail, популярного відео-сервісу YouTube, карти Google Maps, соціальної мережі Google+, фоторедактер Picasa, онлайн документів Google Docs, хмарного сховища Google Drive, перекладача Translate та інш. Окрім цих можливостей, за останні роки з'явилося достатньо пристроїв на базі Android, що також активно

використовують і пропонують користувачам сервіси Google за стандартними налаштуваннями.

Висока конкурентоспроможність компанії (доля ринку 62,4 %) пояснюється високою корпоративною культурою, ретельним доббором фахівців та створенням їм найзручніших у світі умов праці. Компанія всіляко заохочує своїх працівників мислити самостійно та креативно.

Отже, компанія Google – це справжній ІТ-гігант, що у наш час впливає на майже всі сфери соціуму. Ні домашнє користування, ні мережі бізнес-імперій не обходяться без технологій, створених Google. Завдання, поставлене його засновниками ще на початку існування їхнього пошуковика: зібрати та класифікувати всю інформацію про все на землі, - з кожним днем стає все ближчим і ближчим до свого втілення.

Козлова А. М.

НТУ «ХПІ»

НАУКОВИЙ ДОРОБОК ВОЛОДИМИРА ВЕРНАДСЬКОГО

Великий учений, мислитель і гуманіст Володимир Іванович Вернадський посідає почесне місце не тільки в українській, але й у світовій науці. Він здобув визнання як основоположник наукових напрямів та нових наук про Землю, автор вчення про біосферу, засновник та перший президент Української Академії наук. Хоча народився вчений у далекому 28 лютого 1863 р. у Петербурзі, але дитинство провів у Харкові та Полтаві. В. Вернадський був тісно пов'язаний з Україною. Адже його прадід Василь Іванович, запорозький козак, брав участь у визвольній боротьбі за часів гетьмана Б. Хмельницького. Батько Іван Васильович, закінчивши Київський університет, завідував кафедрою політичної економії, потім був професором Московського університету, підтримував тісні зв'язки з тогочасною творчою українською елітою. Особисто був особисто знайомий з Т. Шевченком. Мати Ганна Петрівна походила з українського старшинсько-дворянського роду. Родина з дитинства виховувала у Володимира дух патріотизму й любові до України.

Переїхавши до Харкова в 1868 р., В. Вернадський з 1873 р. навчався у класичній гімназії. Тут він захоплювався історією України та творами українських письменників. У 1881 р. вступив на фізико-математичний факультет Петербурзького університету, де серйозно займався астрономією,

слухав лекції видатних учених, зокрема Д. Менделєєв, О. Бекетова, вивчав мінералогію та кристалографію під керівництвом В. Докучаєв, брав участь у його експедиції. Дедалі більше його приваблювали природничі науки.

Після закінчення університету 1885 р. отримав посаду завідувача кабінету мінералів. Склавши магістерські іспити, протягом 1888–1890 рр. навчався за кордоном (Італія, Німеччина). Захистивши магістерську дисертацію в 1891 р., працював приват-доцентом в Московського університеті та започаткував нову природознавчу науку – генетичну мінералогію.

Навесні 1897 р. через легеневу хворобу переїхав до Полтави, де займався дослідженнями в геохімії та написав працю про живу речовину. У 1918 р. за запрошенням професора М. Василенка бере участь в заснуванні УАН та стає її першим президентом. Організація і відкриття УАН у листопаді 1918 р. стала основною справою вченого під час його перебування в Києві. Він очолив : Комісію по створенню УАН, Тимчасовий комітет по заснуванню бібліотеки при АН і Комісію по вищих навчальних закладах і вченим академічним установам. Крім того, заснував в Києві лабораторію експериментальних біогеохімічних досліджень, працював в Українському геологічному комітеті. У середині 1918 р. при УАН було створено Національну бібліотеку України. Завдяки В. Вернадському УАН перетворилася на потужний дослідницький центр.

За час своєї діяльності В. Вернадського в УАН було організовано 26 науково-дослідницьких кафедр, кілька комісій, 15 комісій, бібліотека, зоологічний комітет, засновано 3 інститути.

У 1919 р. працював на фізико-математичному факультеті Таврійського університету, де наступного року його обирають ректором. У 1922 р. учений переїздить до Петрограда. За його ініціативи створено декілька наукових установ, зокрема Державний радієвий інститут, Комісію з історію історії знань, Відділ живої речовини. У 1941 р., перебуваючи в евакуації в Казахстані, написав монографію про біосферу та ноосферу. Остання стаття «Декілька слів про ноосферу» вийшла в 1944 р. вже після повернення до Москви. Незабаром він захворів на запалення легень і 6 січня 1945 р. помер.

Отже, В. Вернадський вважається одним із найвагоміших фундаторів наукових знань не лише в Україні, але й всього світу. Його наукові праці принципово змінили світогляд ХХ ст., визначивши роль людини в еволюції

біосфери. Вони дали змогу по-новому подивитися на довкілля як середовище нашого існування.

Кравченко Є.
НТУ «ХПІ»

РОЗВИТОК СОЛЕВАРІННЯ ТА СОЛЕВИДОБУТКУ НАПРИКІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ НА ДОНБАСІ

Поварена сіль завжди грала важливу роль в господарстві та торгівлі будь якого народу. Особливе місце у розвитку солевидобутку займає Донецький басейн, точніше його не велика частина – по праву сторону Сіверського Донця, в долині річок Бахмутки і Тора, площею менше 100 квадратних кілометрів.

Підземну розробку кам'яної солі на Бахмутському родовищі було розпочато у 1881 р. після завершення будівництва шахти «Брянцевской копи», будівництво якої розпочалося у 1867 р., на правому березі р. Мокра Плотва, біля с. Брянцевка. У 1878 р. глибина шахти досягла 292 метри, пересікши 9 соляних пластів, в тому числі 40-метровий Брянцевський пласт. Після закінчення будівельних робіт, 23 серпня 1881 р. шахта була уведена до експлуатації, а її річний видобуток сягнув 252,6 тисячі пудів солі.

До цього часу, ця шахта працює та входить у склад об'єданого рудника «Артемсіль», який на сьогоднішній момент є найбільшим сучасним підприємством з видобутку та переробки кам'яної солі в Україні та країнах СНГ, та включає в себе п'ять шахт з підземним видобутком та повним циклом переробки. Другою за обсягами видобутку кам'яної солі на той час стала «Харламовська шахта», що належала Французькій акціонерній спілці. Вона була закладена у 1882 р. на правому березі ріки Бахмутка в одному кілометрі від станції «Кудрявка», та здана в експлуатацію у 1885 р. При Харламовському руднику був створений солеварний завод, який мав три сковороди що обслуговувало 18 робітників. Річна продуктивність цього підприємства становила 204 тисячі пудів солі. Але у 1916 р. видобуток зупинився.

Починаючи з 1880 р. Бахмутське родовище кам'яної солі, окрім промисловиків Російської імперії, приваблює і іноземний капітал (французький, бельгійський, голландський). Іноземні товариства не обмежувались видобуванням тільки кам'яної солі, вони використовували її як

сировину для хімічного виробництва соди, соляної кислоти, сульфату (для виготовлення скла). У 1890 р. бельгійська «Сос'єте Сольвей е компані» заснувала свій філіал – Товариство для виробництва соди в Росії «Любімов, Сольвей і К°» і 28 квітня 1892 р. відкрила содовий завод поблизу м. Лисичанськ, що почав виробляти кальциновану соду аміачним способом. Це була перша сода Донбасу. У липні того ж 1892 р. на заводі відкрився цех каустичної соди, що вироблялася феритним способом. У 1898 р. добовий обсяг виробництва сягав 200 тон, і 70000 тон – річний. Також почалось виробництво бікарбонату натрію, хлорного вапна, нашатирного спирту. По асортименту продукції, що виготовляв Лисичанський хімічний завод, підприємство зайняло на той час перше місце на Донбасі та друге у Європі.

Так, наприкінці ХІХ ст. в Бахмутському районі з'явився крупний центр соляної та хімічної промисловості, з об'ємом виробництва близько 12 млн. пудів (близько 200 тис. тон) солі в рік, а до 1914 р. видобуток солі в цьому районі склав 48 мільйонів пудів (близько 800 тис. тон), що склало більше 30 відсотків всеросійського видобутку солі. Отже, можна стверджувати, що майже безперервне функціонування соляних промислів продовж значного часу мало великий вплив на подальший промисловий розвиток регіону, в першу чергу, розвитку сучасної соляної, машинобудівної та вугільної промисловості краю.

Кузьоменська Т.

НТУ «ХПИ»

ВИРОБНИЦТВО ШОВКУ В УКРАЇНІ

Виробництво натуральної шовкової пряжі і по сьогоднішній день є досить важким і довгим процесом, який має багату історію. Лідируючі позиції з виробництва шовку на світовому ринку займають Китай і Індія, саме в цих країнах зародилося виробництво шовкової нитки. Якщо раніше гусениця тутового шовкопряда виробляла сировину, перебуваючи в природних умовах, то сучасні виробники шовку розводять цінних комах в промислових масштабах. Один шовкопряд за свою відносно коротку життя здатний зробити кілька кілометрів шовкової високоякісної нитки, з якої виробляється дорога шовкова пряжа. На територію Східної Європи ця дивовижна тканина потрапила в епоху античності. Як відомо, тут проходив знаменитий Великий Шовковий шлях. Перші відомі знахідки текстилю археологами на території України відносяться

до періоду I ст. до н.е. - I ст. н. е. Вони зустрічаються в Криму – на території давнього Боспорського царства (нині: Керченський півострів) і Херсонеса Таврійського (нині: Севастополь).

Є знахідки цієї унікальна і дорогої тканини і на Харківщині. Відноситься знахідка до XII ст. у половецькому похованні «Весела могила» на території Близнюківського району (в даний час зберігається в фондах Музею археології та етнографії Слобідської України ХНУ ім. В. Н. Каразіна).

«Повторно» шовк у Східній Європі був «відкритий» у XVIII ст. Саме в цей час на півдні Російської імперії, в зв'язку з модними віяннями, стали розводити шовкопряда. У Криму шовківництво вперше введено греками, турками і татарами, запозичені його з Балканського півострова, в Бессарабії і на Херсонщині - болгарами, що переселилися з Туреччини. За Петра I засновані були «шовкові заводи» в Києві та нинішній Харківській губернії. Для розвитку шовківництва, заняття яким для селян і в військових поселеннях було примусовим, влаштовувалися особливі інспекції (з 1800 р. по 1841 р.), призначалися нагороди, роздавали землі для вирощування шовкопряда.

Вже до початку XX ст. світу були відомі кілька різновидів порід шовкопряда. Породи шовковичного шовкопряда розпадаються на такі групи: 1) японські, 2) китайські і корейські, 3) індійські і індокитайські, 4) середньоазіатські, 5) перські, 6) закавказькі, 7) малоазіатські і балканські та 8) європейські. Вони відрізняються за ознаками грени, кокона і метелика; так, грена буває велика, дрібна, приклеюється метеликом чи ні. Черви різняться між собою за зовнішнім виглядом величиною, забарвленням, числу линьок (3 або 4) і по числу врожаїв (з одним і з багатьма). Нарешті, кокони відрізняються за величиною, формою, кольором, зернистості і кількості шовку.

Історія шовківництва в нинішній Україні починається з XVIII ст. Генерала Е.А. Щербина, керівника Слобідсько-Українським намісництвом, домогшись згоди Катерини II на відведення йому селищ Нова Водолага, Караванська і Краснограда для виробництва шовку, в своєму занятті мав великий успіх.

До 1980-х рр. в Україні вирощуванням тутового шовкопряда займалися майже 2 тис. господарств у 15 областях. До 1991 р. тільки шовківниками Криму щорічно вирощувалося до 70 тонн коконів, вироблялося до 500 кілограмів грени тутового шовкопряда. Річний збір сирих коконів в республіці становив

1000 тонн. Виробництвом коконів займалися переважно в степових районах, де сільське господарство було багатогалузевим.

Однак з 1990 р. державні дотації було припинено, галузь відразу стала збитковою як для виробників сировини, так і для переробних підприємств. Виробництво продукції – коконів і грени – значно скоротилося, а державні підприємства понесли значні збитки.

Отже, не дивлячись на те, що в Україні вся інфраструктура для виробництва шовку нині збереглася, саме виробництво шовку до сих пір налагодити не вдається.

Литвинова С.В.

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ЕЛЕКТРОМОБІЛІ УКРАЇНСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Автотранспорт сьогодні є найпоширенішим і зручним способом пересування. Але, не дивлячись на свої переваги, він завдає основну частку екологічного збитку навколишньому середовищу – до 63 %. Причому, забруднення відбувається і на стадіях виробництва, і в процесі експлуатації, і при утилізації автомобілів, масел і палива. При спалюванні бензину в атмосферу викидаються тонни оксидів сірки і азоту, викликаючи кислотні дощі. Також, бензинові автомобілі є досить витратним видом транспорту. Ці факти призвели до того, що прогресивні країни стали проектувати і створювати менш марнотратні і більш екологічні автомобілі. Це не обійшло і нашу країну.

Винахідник-ентузіаст Едуард Рудик вже 43 роки розробляє бюджетні двомісні електромобілі. Розробкою і складанням автомобілів Едуард Рудик займається все своє життя. Він ніколи не виготовляв нічого на замовлення, всі ідеї – його власні. Основна мета – зробити недорогий міський автомобіль, який коштував би трохи дорожче, ніж мотоцикл і був доступний кожному.

«Бензинові і дизельні авто – минуле, скоро їх не буде. Їм років п'ять залишилося, сьогодні бум на електричні авто. Вони з'явилися давно, але не можна було їх робити, тому що не було акумуляторних батарей. Сьогодні вони є – досить потужні, компактні і недорогі, тому починається нова епоха в автомобілебудуванні », - упевнений Едуард Григорович.

Всі машини Едуарда Рудика мають металевий каркас і склопластиковий корпус. Вони обладнані підвіскою і керманичами механізмами від мотоциклів.

Деякі моделі автоконструктора навіть обладнані електромотором. В обох випадках міні-автомобіль для двох чоловік виходить бюджетним і доступним. За словами винахідника, такі машини – це простота мотоцикла і комфорт автомобіля в одному засобі для пересування. Творіння Рудика мають високу маневреність, займають мало місця і при цьому досить комфортні для пасажирів. Міні-автомобіль не потребує потужного мотору через свою легкість і споживає мало палива. Максимальна швидкість такої машини – 100-120 км/год, чого цілком достатньо для міста. «Ще в 1970-х зрозумів, що авто має бути двомісним. Стояв в Києві на проспекті Перемоги і дивився, скільки людей сидить в машинах. Виявилось – максимум двоє. Навіщо, питається, приводити в рух півтори тонни заліза, спалювати 15-20 літрів бензину?», - ділиться спогадами Рудик.

Якщо порівняти міні-автомобілі Рудика з іншими моделями на ринку, то у них безсумнівно є свої переваги: модель з назвою «Ласка» важить всього 280 кілограм і бере 3,8 літрів бензину на 100 км. Вона найшвидша з машин Рудика. Модель «Бурсак» - найдешевша, з дверима, що відкриваються вгору. Автор називає «Бурсак» автомобілем для студентів, а купити собі такий можна за 18 000 грн. До слова, всі свої творіння конструктор ймення українською мовою і записує на кирилиці.

Створення одного автомобіля – ціле мистецтво. Спочатку Едуард малює профіль на картоні, потім робить каркас з труб і наповнює простір майбутнього авто пінопластом. З нього металевими терки витесує, як скульптор, форму. Потім покриває рідким скловолокном. Воно застигає і утворює корпус машини. Автоконструктор мріє про серійне виробництво, але для цього йому потрібні інвестиції – за підрахунками Рудика, приблизно \$ 2 млн. Однак знайти спонсорів він не особливо сподівається. «Для моїх машин час ще не настав. Виробництво такого автомобіля не цікавить бізнесменів. Автозавод почне приносити прибуток через 4-5 років», - каже винахідник.

Отже, пройде не так й багато часу, як «електрокари» займуть основне місце у світовому автопромі, та будуть знаходитися у доступному сегменті цін для споживачів. Чисте навколишнє середовище – майбутнє, до якого треба прагнути. Дуже пишаюся тим, що і в нашій країні є вчені, які піклуються про екологію і розвивають національну промисловість.

ИСТОРИОГРАФИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ УЧЕНОГО-ГЕОЛОГА**А. В. ГУРОВ (1843-1921 ГГ.)**

За период независимости в Украине остро стала проблема национального самосознания и духовно-культурного наследия. Отечественная историография пополнилась рядом работ, которые в той или иной степени отражают развитие естествознания в Украине (В. И. Оноприенко, М. С. Демидюк и другие), освещают судьбы и отдельные периоды научно-педагогической деятельности известных ученых-геологов дореволюционного периода (Е. П. Ларченков, А. П. Кравчук, А. А. Кравчук, Д. Е. Макаренко и другие). Выдающаяся роль в геологическом исследовании Украине принадлежит Александру Васильевичу Гурову (1843-1921) – известному ученому-геологу, признанному региональному гидрогеологу, профессору Харьковского университета и Харьковского технологического института, непревзойденному знатоку геологического строения Полтавщины, Харьковщины, Приазовья, и, полезных ископаемых Украины, первооткрывателю каменной соли в Бахмуте, талантливому педагогу и популяризатору геологических знаний, инициатору создания первой как в Украине, так и в России глубокой артезианской скважины.

Его исследования и научное наследие является важным источником в изучении тогдашнего состояния развития геологических знаний, они были и остаются безупречным образцом высокой библиографической культуры ученого и его вкладом в создание информационно-библиографического ресурса по вопросам геологии. Так, общим вопросам научного наследия А. В. Гурова посвящены статьи В. В. Бокотей, С. И. Шумейко, В. П. Макридина, Д. М. Соболева, В. В. Тихомирова, К. И. Новик, гидрогеологии – К. А. Немец, Г. М. Захарченко, геоморфологии – Н. И. Дмитриева и В. И. Редина, кристаллическим породам – К. Н. Савич-Заблоцкого, участия в Обществе естествоиспытателей при Харьковском университете – Гельфенбейна, С. П. Рыжей, В. С. Савчука, сжатые биографию и очерк научной деятельности ученого содержат труды Д. И. Багалия, М. Ф. Сумцова, В. П. Бузескула, И. П. Осипова, М. А. Шипов, Г. А. Косинова, В. С. Курило, В. И. Подова и

другие. Но все-таки целостного представления о вкладе А. В. Гурова в создание информационного ресурса по геологии до сих пор не существует.

Главным источником для написания тезисов стало научное наследие А. В. Гурова, что, к сожалению, рассредоточено по всем старейшим библиотекам Украины. Наиболее полно оно представлено в Центральной научной библиотеке Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина (отдел коллекций редких изданий и рукописей), Государственном архиве Харьковской области и Национальной библиотеке Украины имени В. И. Вернадского.

Первая публикация А. В. Гурова появилась в 1868, остальные – в первом десятилетии XX в. Итак, ученый активно работал в области более сорока лет. Максимальное количество публикаций приходится на середину 80-х - начало 90-х гг. XXI в. Спектр их тематики, видов и типов изданий очень широк. Это статьи в периодике и научных трудах, монографии, учебные пособия и учебники, диссертации, доклады на съездах, некрологи. Исследования опубликованы в различных периодических изданиях: «Труды общества испытателей природы при Харьковском университете», «Ежегодник по геологии и минералогии России», «Записки РТО», «Южно-русский горный листок», «Екатеринославские губернские ведомости», «Харьковские губернские ведомости». Были публикации как на русском, так и на французском языке. Монографии печатались в Харькове и Санкт-Петербурге.

Таким образом можно сделать вывод, что ученый, обладая высокой библиографической культурой, своими научными трудами, в которых обязательно присутствовали основательные обзоры, книжные и статейные ссылки, создал фундамент геологических информационных ресурсов и способствовал развитию ретроспективной и обзорной геологической библиографии.

Ляшенко О.

НТУ «ХПИ»

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Початком становлення українських інформаційних технологій в Україні можна вважати створення «машини логічного мислення» винахідником якої є професор Харківського технологічного інституту Олександр Миколайович

Щукар'юв (1864-1936 рр.). Саме його презентація у московському Політехнічному музеї квітня 1914 р., та демонстрація його винаходу викликали великий резонанс у вчених кругах и стали однією з відправних точок у розвитку вітчизняних інформаційних технологій. В історії розвитку інформаційних технологій в Україні і у колишньому Радянському Союзі ім'я О. М. Щукар'юва пов'язане з активною пропагандою важливості і можливості механізації (в подальшому - автоматизації) деяких сторін логічного мислення, які формалізуються.

Розвиток інформаційних технологій тісно пов'язаний з розвитком мікроелектроніки та транзисторної техніки. Першим вітчизняним дослідником фізичних ефектів, на яких ґрунтується робота транзистора, став український фізик Вадим Євґенович Лашкар'юв (1903-1974 рр.). Починаючи з 1939 р., В. Є. Лашкар'юв послідовно і результативно займався дослідженням властивостей транзисторів. Його повідомлення у пресі про появу напівпровідникового підсилювача з'явилося на сім років раніше винахідників зі США. Під керівництвом В. Є. Лашкар'юва на початку 50-х рр. в Інституті фізики АН УРСР було організовано виробництво точкових транзисторів. Ще у 1941 р. В. Є. Лашкар'юв надрукував статтю «Дослідження замикаючих шарів методом термозонда» і у співавторстві з К. М. Косоноговою статтю «Вплив домішок на вентильний фотоефект у закису міді» (там само). Він встановив, що обидва боки «запорного шару», розташованого паралельно границі поділу мідь - закис міді, мали протилежні знаки носіїв струму. Згодом це явище отримало назву р-п переходу (р - від «positive», n - від «negative»). Ці дослідження поклали початок відкриттю наукової школи у галузі фізики напівпровідників. Наукові результати, якої були визнані й у 1960 р. створено Інститут напівпровідників АН УРСР, директором якого був В. Є. Лашкар'юв. Можна стверджувати, що український учений є піонером інформаційних технологій в Україні і у колишньому Радянському Союзі і одним з фундаторів транзисторної мікроелектроніки.

Одним із засновників вітчизняної електронно-обчислювальної техніки є Сергій Олексійович Лебедев (1902-1974 рр.). У 1948 – 1950 рр. колективом з 30 осіб в Інституті електротехніки Академії наук України під його безпосереднім керівництвом було створено першу в континентальній Європі малу електроннообчислювальну машину (МЕОМ). За нею з'явилась ВЕОМ –

найпродуктивніша в Європі і одна з надійніших у світі. З появою такої ЕОМ на якісно новому рівні почали розв'язуватись найважливіші науково-технічні завдання в галузі ядерної фізики, динаміки космічних польотів і ракетної техніки, далеких ліній електропередач, механіки, статичного контролю якості тощо. С. О. Лебедєвим створено кістяк обчислювального центру Академії наук України. Ще одним видатним дослідником в цій науковій галузі є Віктор Михайлович Глушков(1923-1982 рр.), який зробив вагомий внесок у математику, кібернетику та обчислювальну техніку. Він зумів спрямувати свої знання, творчу діяльність керованого ним наукового колективу на розробку інформаційних технологій. Після від'їзду С. О. Лебедєва до Москви В. М. Глушков очолив згадану лабораторію і у 1956 р. вдало закінчив розробку лампової ЕОМ «Київ». Ця машина цілком відповідала вимогам часу. Одна з таких машин працювала в Обчислювальному центрі академії наук України, створеному на базі лабораторії, друга – в Об'єднаному центрі ядерних досліджень у Дубні (Росія). У 1960–1970-і рр. в Інституті кібернетики АН України, утвореного з Обчислювального центру, розгорнулись масштабні піонерські дослідження зі створення нових засобів обчислювальної техніки, інформаційних мереж, периферії і компонентів до них. Слідом за ЕОМ «Київ» була реалізована ідея В. М. Глушкова по розробці напівпровідникової ЕОМ.

До середини 1980-х рр. Інститут кібернетики АН УРСР став визнаним науковим центром, який спеціалізується на розробці фундаментальних проблем і впровадженні методів і заходів у кібернетиці і обчислювальній техніці в народне господарство Радянського Союзу. Протягом багатьох років його вчені ефективно співробітничали з науковими і виробничими центрами Австрії, Франції, ФРН, Фінляндії та інших країн

На сьогодні Інститут кібернетики виконує чимало міжнародних проектів(Японія, Німеччина, США, Китай) в основному зі створення інформаційних технологій та унікальних кібернетичних систем різного призначення, також йде обмін знанням та досвідом з університетами Великої Британії, Франції, США). В інститутах Кіберцентру діють чотири кафедри вищих навчальних закладів, факультети довузівської та курсової підготовки , які щороку випускають близько 150 фахівців.

СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ЛЬВОВСКОГО АВТОБУСА

Крупнейшим производителем автобусов в Советском Союзе и в мире был Львовский автобусный завод. В 2008 г. он был занесен в Книгу рекордов Гиннеса как предприятие, выпустившее больше всего автобусов в мире. Строительство завода началось в 1945 г. еще до окончания Великой Отечественной войны. Главной продукцией завода до 1957 г. были автокраны. В 1957 г. завод перешел на серийный выпуск автобусов среднего класса.

Цеха предприятия были оснащены новыми станками и приборами, действующее оборудование было модернизировано, механизированы основные производственные процессы. Поскольку кузов автобуса был цельнометаллическим, сварочные работы стали одним из основных технологических процессов, они были полностью механизированы.

Первым детищем завода стал ЛАЗ-965 – автобус на 55 мест. Он был разработан конструкторами завода. Предназначался львовский автобус, прежде всего, для пригородного сообщения, но часто использовался и как городской. Но все же ЛАЗ-695 лучше подходил для пригородных и междугородних маршрутов, а также для туристских поездок. Поэтому тогда же в конце 1950-х были разработаны еще две модели: туристическая ЛАЗ-697 и междугородняя – ЛАЗ-699. Уже в 1958 г. Львовский автобусный завод становится крупным специализированным предприятием по производству автобусов. Пик производства был достигнут в 1988 г., когда ЛАЗ выпустил 14 646 автобусов.

Львовские автобусы заметно выделялись среди других отечественных автобусов. Цельносварной кузов ЛАЗ-695 имел прогрессивную конструкцию: тонкие оконные стойки кузова со сдвижными форточками, встроенные в радиусные скаты крыши гнутые стекла, обтекаемая форма кузова придавали машине легкий, «воздушный» вид. Впервые в СССР была применена компоновка с расположением двигателя в заднем свесе автобуса.

Часть узлов и агрегатов ЛАЗ-695 были позаимствованы у предприятия, давно уже производившего автобусы – московского Завода имени Лихачева. В частности был использован шестицилиндровый двигатель ЗИЛ-124, двухдисковое сцепление и пятиступенчатая коробка передач были позаимствованы у автобуса ЗИЛ-158.

Интересным нововведением была зависимая рессорно-пружинная подвеска колес автобуса, разработанная совместно со специалистами Научно-исследовательского автомобильного и автомоторного института (НАМИ). Ее конструкция обеспечивает мягкость независимо от загруженности автобуса. Это обеспечивалось установкой дополнительных корректирующих пружин, которые обеспечивали подвеске нелинейную характеристику – ее жесткость с увеличением нагрузки росла. В результате независимо от нагрузки создавались комфортабельные условия для пассажиров.

Автобусы Львовского завода были надежны в эксплуатации, неприхотливы в обслуживании, обладали высокой проходимостью и снискали заслуженное уважение не только в Советском Союзе, но и за рубежом. В 1958 г. на международной выставке в Брюсселе туристический вариант автобуса получил золотую медаль. Именно автобус модели ЛАЗ-695Б был взят в 1960 г. за основу для оборудования машины, предназначенной для транспортировки космонавтов к месту старта на космодроме Байконур. Этот автобус стал талисманом космодрома и все космонавты, начиная с Юрия Гагарина, доставлялись к космическим кораблям на нем.

В докладе приводится история создания первого в Украине львовского автобуса и подробности конструкции ЛАЗ-695, основанные на материалах Центрального государственного научно-технического архива Украины.

С обретением Украиной независимости и кризисом в промышленности производство автобусов резко снизилось, а в октябре 2014 г. ЛАЗ остановил производство.

Ревякин В.В.

Национальная металлургическая академия Украины

ДВАДЦАТЬ ТРЕТИЙ МИНИСТР

МИНИСТЕРСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

(К 100-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ Г.Г. ЕФИМЕНКО)

30 января 2017 г. исполняется 100 лет со дня рождения Григория Григорьевича Ефименко, члена-корреспондента НАН Украины, Лауреата Государственной премии УССР, который возглавлял Министерство высшего и среднего специального образования УССР с 1973 по 1984 гг. Он стал 23-им руководителем этого ведомства.

Г.Г. Ефименко родился в Днепропетровске, прошел фабрично-заводское обучение на металлургическом заводе им. Г.И. Петровского. В 1935 г. поступил на учебу в Днепропетровский металлургический институт (ДМетИ), который закончил в 1940 г. по специальности «Металлургия чугуна». Был призван в Красную Армию. Служил в Киевском особом военном округе. Прошел всю войну в действующей армии и в 1946 г. был демобилизован.

Работал в Днепропетровском металлургическом институте инженером-исследователем, обучался в аспирантуре, после защиты кандидатской диссертации работал научным сотрудником. В 1951 г. был направлен в формирующийся отдел науки и вузов ЦК Компартии Украины. В 1955 г. был назначен первым заместителем министра Министерства высшего образования Украины. В 1959 г. Г.Г. Ефименко возвратился на научно-педагогическую работу в ДМетИ, где прошел путь до ректора, а в ноябре 1973 г. был назначен Министром высшего и среднего специального образования УССР.

За почти 11 лет работы в этой должности Г.Г. Ефименко внес качественные преобразования в работу министерства, во всю систему подготовки специалистов в высшей школе Украины. Основные из них следующие: 1. Прежде всего, в Минвузе совершенствовалась работа по планированию приема и выпуска специалистов, особенно, по новым и развивающимся отраслям науки и техники. В результате, к началу 80-х гг. XX ст. в Украине работало 142 вуза, ежегодный прием составлял 170 тыс. студентов, выпуски – 130 тыс. специалистов, число студентов на 10 тыс. населения достигло 160 человек. 2. В вузах была разработана и внедрена система образования, отвечающая требованиям времени как по содержанию, так и по организации и управлению учебным процессом. Для организации контроля знаний студентов в вузах была введена, так называемая, «аттестация», предполагавшая осуществлять такой контроль не только на экзаменационной сессии, но и два-три раза в семестр. Именно в этот период в вузах Украины в учебные планы была включена учебно-исследовательская работа студентов (УИРС). 3. Перечисленные выше и другие новаторские методы работы вузов требовали наличия соответствующей материальной базы и кадров научно-педагогических работников. И эти вопросы решались министерством и вузами системно и эффективно. Достаточно сказать, что в освещаемый период в вузах Украины работало 70 проблемных и 270 отраслевых научно-исследовательских лабораторий, 10 научно-

исследовательских институтов. 4. Ведущие вузы Украины решали и такую престижную задачу, как подготовка специалистов для зарубежных стран. Только в 70-е гг. XX ст. для других стран высшая школа Украины подготовила 35 тысяч специалистов, в 1980 г. в вузах Украины обучалось 20 тысяч иностранных студентов.

Приведенный материал позволяет сделать обоснованный вывод о том, что новаторские формы и методы работы Г.Г. Ефименко позволили поднять деятельность высшей школы Украины на качественно новый уровень. Результаты его деятельности актуальны и в наши дни.

Ривкіна О.В.
ХДАДМ

МОУШН-ДИЗАЙН В УКРАЇНІ

На сьогодні це унікальна професія, яка поєднує дизайн, анімацію, режисуру та створення візуальних ефектів для таких сфер діяльності, як кіновиробництво, медійна реклама, шоу-бізнес та індустрія інтерактивних розваг. На сьогодні це креативна професія, яка користується величезним попитом для створення веб-сайтів у таких сферах діяльності, як мережева комерція, реклама, освіта, наукове прогнозування, медичні послуги, індустрія моди, туризм, маркетинг, консалтинг, іміджмейкінг, трейдинг, інтернет-конкурси та виставковий бізнес.

Ставлення до (цифрового) візуального дизайну розвивається ще з першої растрової графіки, що світилася на перших ЕПТ-моніторах 70-х і 80-х рр. На відміну від інших професійних областей, тенденції, що виникають у цифровому дизайні, тісно пов'язані з еволюцією інструментів, з якими ми працюємо.

Ми бачили вдосконалення продуктивності відеоадаптерів від граничної роздільної здатності 320×200 у CGA, через VGA з 640×480 та SVGA (800×600) до сучасної технології дисплею стандарту 4K і, навіть, більше. Моушн-дизайн переживає такі ж труднощі, що переживав візуальний дизайн у 90-х і 2000-х. Щоб зрозуміти теперішній стан анімаційного дизайну, варто поспостерігати за тим, як еволюціонував візуальний. Дизайнер, який працював на моніторі у кінці 90-х і 2000-х років, певно пам'ятає перевантажені ефектами проекти, на яких були тіні, скоси, світлові ефекти і, звичайно ж, ніякого білого простору. Все це було природним наслідком боротьби дизайнерів з новим медіа-середовищем,

які на повну використовували кожен піксель! До того ж, більш потужні, багатоядерні, мульти-гігабайтні мобільні пристрої з надчіткими дисплеями тепер можуть показувати анімовані інтерфейси, видаючи 60 кадрів за секунду.

Моушн-дизайн часто називають «невидимим мистецтвом» тому, що люди при перегляді, наприклад, теленовин, ніби «не помічають» заставок і перебивок до них. Бачать титри у фільмі і сприймають їх як щось належне, буденне. Вірніше, звичайно сприймають і запам'ятовують, тільки на підсвідомому рівні.

Тому в теледизайні використовують термін «Айдентика», що відбувся від англійського «Identify» - ідентифікувати, дізнаватися. Саме за допомогою айдентики телеглядачі відрізняють один телеканал від іншого.

Другий головний напрямок після виробництва айдентики телеканалів – це рекламні ролики, які зустрічаються дуже часто у ТБ та в Інтернеті. Здебільшого рекламні ролики можна розділити на 3 великі групи: 1. Шейпова графіка (від англ. Shape - форма, фігура) або 2D - графіку (2D - 2 dimensions, два виміри); 2. Тривимірна графіка або 3D-графіка (3D - 3 dimensions, три виміри); 3. Гібридна графіка.

Насправді поняття для цього типу графіки не існує. В англійській мові є поняття «video supported graphics» - графіка, яка підтримується відеорядом. Гібридна графіка – це 2D або 3D графіка, яка впроваджується за допомогою спеціальних технологій в реально знятий відеоряд. В цьому випадку штучно створена графіка як би вступає у взаємодію з реально знятими об'єктами в кадрі. Цей ефект досягається за допомогою відстеження руху реальних об'єктів в кадрі. Гібридна графіка використовується в рекламі, в якій необхідна присутність живих акторів або реально існуючих місць, при створенні інфографічних роликів, коли необхідно показувати, наприклад, статистичну інформацію, і, звичайно ж, гібридна графіка – це практично всі візуальні ефекти в голлівудських блокбастерах. Хоча це чомусь досі називають візуальними ефектами, «спецефектами», хоча насправді спецефекти – це ефекти, які створюються прямо на знімальному майданчику: симуляція дощу, снігу, вітру, вибухів, диму, вогню та ін.

Взагалі виробництво візуальних ефектів і моушн-дизайн дуже багато в чому перетинаються. Використовуються одні й ті ж технології, інструменти, підходи. Відмінність в області застосовності. В одному випадку – це кіно, в

іншому випадку – це реклама. Але це знову ж таки не аксіома, кордони і раніше були дуже розмиті.

За моушн-дизайном велике майбутнє, світ розвивається та Україна не відстає від нього. Отже Україна практично не відстає від мирових трендів та технологій в цьому жанрі.

Свинарчук А.В.

НТУ «ХПІ»

ІСТОРІЯ ВИСОКВОЛЬТНОГО ЗАЛУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Історія НТУ «ХПІ» становить 130 років. З моменту започаткування цей заклад став невід'ємною частиною науково-технічної, інтелектуальної, культурної історії України. З історією університету пов'язані імена всесвітньо відомих вчених – академіків М. М. Бекєтова, Л. Д. Ландау, П. П. Будникова, А. К. Вальтера, А. М. Ляпунова, В. А. Стеклова, Г. Ф. Проскури, В. І. Атрощенко, А. С. Бережного та ін., а також засновника НТУ «ХПІ» й Київської політехніки професора В. Л. Кирпичова. Надзвичайно важливою частиною життя НТУ «ХПІ» є електрокорпус, побудований за проектом А. М. Бекєтова. Історія корпусу також тісно пов'язана з ім'ям видатного вченого професора П. П. Копняєва.

Високовольтний зал нашого університету – одна з небагатьох спеціалізованих дослідних лабораторій в Україні. Історія створення цього грандіозного приміщення викликала в мене жвавий інтерес – а відомо про цю лабораторію дуже мало. Високовольтний зал був спроектований професором П. П. Копняєвим і почав функціонувати на початку 1930 рр. Причиною його створення стало розширення наукових досліджень з вивчення захисту високовольтних ліній від руйнування явищ, що виникають під впливом різноманітних факторів (перенапруга, коротке замикання тощо). У 1933 р. тільки на території Харківського району трапилося понад 700 аварій в мережах «Донбасенерго», і причиною більш як 40 % були атмосферні перенапруги. У 1930 р. в Харківському електротехнічному інституті було створено високовольтну лабораторію і відділ високих напруг, який очолював найталановитіший вчений – Саул Маркович Фертік. Основна його наукова

діяльність була спрямована на вивчення атмосферної напруги в польових умовах, а також розробку нових типів апаратури та вимірювальних приладів для високовольтних досліджень. Для дослідження явищ у високовольтних мережах був спроектований і збудований унікальний пересувний генератор штучних блискавок.

Робота вчених відразу дала результати: кількість аварій зменшилася вдвічі. Подальші дослідження були пов'язані з дослідженням захисту підстанцій від грозових перенапруг, розрахунками захисту підстанцій, запобіганням аварій у високих лініях передавання. Проведення нових дослідів потребувало використання новітнього сучасного обладнання. Удосконалення пересувного генератора імпульсів дозволило одержати штучні блукальні хвилі більш високої напруги. У післявоєнні роки зал, який було повністю знищено у роки війни, поступово відновлювався. Широким фронтом продовжувались та розвивались, але вже з новими технічними можливостями, довоєнні роботи ХЕТІ в області високовольтної імпульсної техніки пов'язані з унікальними високовольтними установками. Вперше було створено потужні високовольтні формуючі лінії для фізичних досліджень у вигляді єдиної конструкції.

Отже, історія розгортання наукових досліджень у високовольтному залі НТУ «ХПІ» має ще багато білих плям і безумовно потребує більш ґрунтовного висвітлення.

МІЖНАРОДНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Sahihi Basma

KhNAHU, the Kingdom of Morocco

FEMALE STUDENTS FROM ARABIC COUNTRIES IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

My name is Sahihi Basma, and I am an international student in Ukraine, but my native country is the Kingdom of Morocco. I must admit, in recent years, the number of female students who want to get higher education abroad, in particular, here in Ukraine, has increased greatly. It works not only for my Motherland, but in general for all the Maghreb states. And I'd like to speak about some changes in objectives and goals of young ladies from Arabic countries who are coming to Ukraine.

It's common knowledge that recently the number of female students interested in learning Humanities has started to decline in some countries, such as Algeria and Syria, as well as Morocco. Changes have taken place partly in response to the expansion of opportunities in the field of technical education, which, accordingly, have encouraged women to get various engineering professions. More importantly, nowadays much better employment opportunities in engineering and related fields are rather attractive financially. Another reason is that potential employers often pay an advance salary as an incentive for students to complete their training in technical fields. As a rule, the most competitive and popular professions taught in Ukrainian higher educational establishments are civil and automobile engineering, architecture and design, computer science and programming, highway and bridge construction, etc. I am personally eager to study architecture at Kharkiv National Technical University of Civil Engineering and Architecture because both my family and me have dreamt about this for a long time.

But naturally technical sphere isn't the only one popular among Arabic young ladies. Medicine, dentistry, pharmacy are also attractive for Arab women. They make up a significant percentage of the total number of students in Morocco, Egypt, Algeria, Kuwait, Lebanon, Iraq, Syria and Tunisia. Medicine is a prestigious and lucrative profession, and is considered very acceptable and suitable occupation for female students, as the majority of Arab women prefer to be treated by female doctors, especially when it comes to obstetrics and gynecology.

Statistics highlight the significant improvement and a significant expansion of educational opportunities at all levels for the Arab women in the past two decades. Women's education is considered the best weapon against the population explosion. In addition, the participation of women in public and political life is related to their degree of education. Many Arab women have become prominent figures in various fields of life: poets, writers, teachers, doctors, chemists, physicists, engineers, judges, lawyers, journalists and members of the government. As educational opportunities become more and more widely in the Arab world for women, their chances of integration into the working environment and moving up the career ladder are the realities of modern life. And it is very often Ukrainian higher education that gives them opportunity to make the difference not only for themselves but also for their countries and societies.

Амелия Яра Куанго
НТУ "ХПИ", Ангола

АЛЬБЕРТ ЭЙНШТЕЙН И ЕГО ФОРМУЛА УСПЕХА

Альберт Эйнштейн – легендарный физик, светоч науки 20 столетия – родился 14 марта 1879 года в городе Ульме (Германия), а умер 18 апреля 1955 года в Принстоне (США). Он является автором около 300 работ по физике, и более 150 – в области других наук.

За свою жизнь им было разработано много значительных физических теорий. Так, в 1905 г., Альберт Эйнштейн предложил формулу, которая выражает эквивалентность энергии и массы $E=mc^2$, где E – энергия, m – масса, c – скорость света в вакууме. Даже люди, далекие от физики, хотя бы раз слышали об этой формуле и о той важной роли, которую она играет в наших представлениях об окружающем мире.

За открытие закона фотоэффекта в 1921 году Эйнштейн был удостоен Нобелевской премии. Эйнштейну были присвоены почётные докторские степени от многочисленных университетов, в том числе: Женевы, Цюриха, Росток, Мадрида, Брюсселя, Буэнос-Айреса, Лондона, Оксфорда, Кембриджа, Глазго, Лидса, Манчестера, Гарварда, Принстона, Нью-Йорка, Сорбонны.

Свою знаменитую общую теорию относительности Эйнштейн опубликовал в 1915 г. Именно общая теория относительности легла в основу современной физики, объединив пространство со временем и описав

практически все видимые космологические явления, в том числе и допустив возможность существования кротовых нор, черных дыр, ткани пространства-времени, а также других явлений гравитационного масштаба. Она стала основой для понимания происхождения и эволюции Вселенной. И до сих пор вдохновляет ученых всего мира на поиск ответов на самые любопытные вопросы физики и астрономии. Так, 11 февраля 2016 года на всемирной конференции LIGO было официально объявлено об открытии гравитационных волн, о существовании которых Эйнштейн предположил еще 100 лет назад. Команда физиков обнаружила гравитационную волну, порожденную двумя сталкивающимися черными дырами, подтвердив, таким образом, последнее пророчество общей теории относительности Эйнштейна. Перемещаемая этими гравитационными волнами энергия, в 50 раз мощнее суммарной энергии всех звезд во Вселенной вместе взятых.

Альберт Эйнштейн был величайшим ученым своего времени. Но люди называют его гением не только за это. Альберт Эйнштейн активно выступал против войны, против применения ядерного оружия, за гуманизм, уважение прав человека, взаимопонимание между народами. Кроме того, профессор Эйнштейн был философом, который ясно понимал законы успеха и объяснял их так же хорошо, как и свои уравнения.

Вот только несколько его знаменитых высказываний:

1. Человек, который никогда не ошибался, никогда не пробовал сделать что-нибудь новое.
2. Есть только две бесконечные вещи: Вселенная и глупость. Хотя насчет Вселенной я не вполне уверен.
3. Учитесь жить у вчера, живите сегодня, надейтесь на завтра. Не переставайте задавать вопросы всегда.

У Альберта Эйнштейна была своя формула успеха. Эта формула проста и гениальна: $A = x + y + z$, где **A – это успех; x – работа, трудолюбие** (Если человек не прикладывает усилий, не работает, то и результата не будет. Чем больше этот самый "x", тем больше сумма – УСПЕХ. Альберт Эйнштейн был настоящий трудоголик.); **y – игра, отношение к жизни как к игре** (Эйнштейн не работал по 24 часа в сутки и всегда находил время для развлечения и отдыха. К работе он относился не как к обязанности, а как к увлекательной игре, и это помогало ему добиваться успеха.); **z – умение держать язык за зубами**

(Начните меньше говорить и больше слушать. Известная поговорка гласит: «Слово – серебро, молчание – золото».).

Арех Андрю
НТУ "ХПИ", Нигерия
Кассендве Грасе Мбева
НТУ "ХПИ", ДР Конго

ИГРЫ В ЖИЗНИ И НАУКЕ

Технологии развиваются и меняют не только все вокруг нас, но и нас самих. Мы практически перестали писать письма, заменив общение электронной почтой, социальными сетями. Привычное телевидение вытесняют видеосервисы и YouTube. Компас и бумажные карты заменили GPS-навигаторы. А смартфон соединил в себе весь арсенал технологических инструментов и парк аттракционов.

Теперь участниками футбольного матча, фэнтезийной стратегии или гонок могут быть люди, находящиеся в различных уголках планеты. Игровые сообщества становятся местом общения игроков, настоящими социальными сетями, международными турнирами.

Сегодня уже существуют технологии, которые предполагают огромный потенциал для индустрии развлечений. Например, «умные очки» Google Glass вполне способны перенести игру в реальный мир. Другим направлением эволюции компьютерных игр является технология виртуальной реальности, которая унесет игроков в выдуманный, но очень реалистичный мир цифровой игры. Шлем виртуальной реальности Oculus Rift и контроллер движений Wii Mote создают систему, позволяющую полностью погрузиться в мир игры.

Компьютерные программы оказались способнее людей во многих играх. Человек проиграл компьютеру в нарды, го, шахматы, скрэббл (эрудит). Уступив роботу в скрэббл, чемпион мира Бойс все же отметил, что «по-прежнему лучше быть человеком, чем компьютером». Индустрия игр, благодаря технологиям, прошла огромный путь. Неизменным осталось лишь человеческое чувство азарта и стремление к победам.

Два видных математика-экономиста Оскар Моргенштерн и Джон фон

Нейман разработали экономическую модель принятия решений как частный случай игры. Ведь бизнес – это та же азартная игра, связанная с деньгами и желанием выиграть. Они создали знаменитую «Теорию игр». Игра и игроки представлены совокупностью формул, параметров и показателей, а принятие любого решения сводится к комбинаторным уравнениям.

Спустя 5 лет, в 1949 году, Джон Нэш в своей диссертации значительно расширил теорию игр. Для своего времени это был настоящий прорыв в изучении игрового взаимодействия. За эту диссертацию Джон Нэш получил Нобелевскую премию.

По теории Джона Нэша стороны должны использовать оптимальную стратегию, что приводит к созданию устойчивого равновесия. Игрокам выгодно сохранять это равновесие, так как любое изменение ухудшит их положение. Эти ситуации получили названия «равновесие по Нэшу».

Рассмотрим такой пример. Давайте разделим воображаемую тысячу гривен. Каждый из нас должен одновременно назвать количество денег, которое он хотел бы получить. Если сумма наших желаний будет меньше 1000, то каждый получает то, что хотел. Если она превысит 1000, то первым получает свою долю тот, кто назвал меньшее число. Более жадный из нас получает остаток. Какую сумму вы назовете?

На самом деле, есть только один правильный выбор – попросить 501 гривну. Если другой игрок попросит больше или меньше, вы получите все свои деньги. Если он попросит 501 или 500 гривен, то вы уйдете с половиной тысячи. Равновесие Нэша в этой игре достигается в том случае, если мы оба попросим 501 гривну.

В равновесии Нэша вся соль теории, так как это конфигурация, при которой никто по отдельности не хочет менять выбранную всеми стратегию.

В последующие годы выходит множество научных работ в разных областях, основанных на теории игр: политология, бизнес, военное дело, финансы, психология, юриспруденция, биология (теория эволюции), кибернетика и др.

ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Інтернаціоналізація вищої освіти, яка виражається у збільшенні кількості іноземних студентів, є однією з провідних тенденцій її розвитку. Проблема створення особливих умов для майбутніх іноземних фахівців є актуальною на державному рівні, оскільки підготовка таких фахівців має геополітичну, соціальну та економічну значущість.

Такою особливою умовою може бути створення програми підвищення продуктивності самостійної роботи іноземних студентів. Саме викладачі мовної підготовки, що володіють полікультурною компетенцією та знаннями щодо створення психолого-педагогічних та соціальних умов для розвитку особистості іноземних студентів, їхнього успішного навчання та професійної ідентифікації, повинні створити таку програму. Самостійна робота розглядається нами як вид навчальної діяльності, що здійснюється студентами без контакту з викладачем або керований викладачем опосередковано через спеціальні навчальні матеріали; невід'ємний обов'язковий чинник процесу навчання. Цей чинник передбачає насамперед індивідуальну роботу студентів відповідно з установкою викладача або підручника, програми навчання [4].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Самостійна робота, її планування, організаційні форми і методи, а також система відстеження результатів не повною мірою досліджені в педагогічній теорії в контексті модернізації освіти, зокрема у процесі професійної підготовки.

Мета статті: дослідження значення самостійної роботи іноземних студентів у процесі професійної підготовки.

Основна частина. Особливу увагу слід приділяти організації самостійної роботи студентів перших курсів, тому що входження в нові умови роботи передбачає зміну раніше сформованих стереотипів життя і діяльності. Студент повинен адаптуватися до нових умов і вимог навчання у ВНЗ. У нього повинен сформуватися деякий комплекс нових умінь: вміння слухати і записувати лекції, конспектувати першоджерела, самостійно організовувати щоденні поза

аудиторні заняття, користуватися науковою бібліотекою, швидко знаходити джерела інформації.

Відповідно до нормативних документів з активізації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів посилення ролі самостійної роботи студентів у процесі проведення різних видів навчальних занять передбачає, що в процесі самостійної діяльності студент повинен навчитися виділяти пізнавальні завдання, вибирати способи їх вирішення, виконувати операції контролю за правильністю рішення поставленого завдання, удосконалювати навички реалізації теоретичних знань. Безпосередня організація самостійної роботи студентів перебігає в два етапи. Перший етап – це період початкової організації, що вимагає від викладача безпосередньої участі в діяльності студентів. Другий етап – період самоорганізації, коли безпосередня участь викладача у процесі самостійного формування знань студентів не потрібна.

Висновки. Згідно нової освітньої парадигми незалежно від спеціалізації і характеру роботи будь-який фахівець-початківець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої та дослідницької діяльності з рішення нових проблем, соціально-оціночної діяльності. Цей досвід формуються саме в процесі самостійної роботи студентів. Посилення значення самостійної роботи на усіх етапах освітнього процесу у ВНЗ дозволить удосконалити процес підготовки іноземних фахівців і підвищити якість одержуваної ними освіти, що, у свою чергу, може підвищити привабливість українських вищих навчальних закладів і дати відчутний економічний ефект.

Ахмед Абу Шаммала

ХНАДУ, Палестина

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Розглядаючи питання, пов'язані з навчанням іноземних студентів в Україні на початковому етапі навчання, важливо зупинитися на проблемі адаптації іноземця в новому колективі й новому соціальному середовищі.

Дана проблема є суміжною для багатьох дисциплін, які вивчають питання навчання, виховання і психології. Автори цього дослідження лише хотіли виділити найбільш важливі моменти і розкрити їх практичну значимість.

Під час навчання на підготовчому факультеті перед іноземними студентами стоїть непросте завдання: оволодіти українською/російською мовою в такій мірі, щоб розуміти викладача в аудиторії. Розуміти оточуючих їх людей, часом незнайомих, усвідомлено і логічно викладати власні думки, успішно навчатися за обраною спеціальністю в подальшому. Успіх навчання безпосередньо пов'язаний з такими компонентами психологічної структури оволодіння іноземною мовою, як комунікативні потреби учнів, інтегральні, інструментальні та навчальні мотиви мовної діяльності. Все це, на нашу думку, повністю залежить від успішної соціально-побутової та психологічної адаптації кожного конкретного іноземця. Незнайома країна, нові реалії повсякденного життя, культурологічні особливості та багато інших чинників викликають труднощі у іноземних студентів підготовчого факультету не тільки на заняттях, але і в гуртожитку, в магазині, транспорті і т.д. З перших днів навчання російської мови як іноземної в найкоротший термін має забезпечити соціальну і мовну адаптацію іноземців в новому мовному середовищі. Вирішення цього завдання пов'язане не тільки з високим рівнем володіння мови, системним відбором мовного матеріалу, розробкою інноваційних принципів навчання, а й з урахуванням психологічних властивостей і особливостей учня. Розуміння психологічних закономірностей засвоєння іноземної мови дозволяє визначити шляхи активного оволодіння іноземними учнями тим мовним матеріалом, який їм необхідний. Як бачимо, психологічна адаптація являє собою процес, нерозривно пов'язаний з навчанням, і, навпаки, високі результати в навчанні залежать від успішної соціально-психологічної адаптації студентів. Закономірно, що дуже важливу роль в цьому процесі відіграє викладач російської мови, а пізніше в нього включаються також і викладачі предметів. Тільки розумне, раціональне управління життям навчальної групи допоможе об'єднати студентів з різним рівнем довузівської підготовки, з різних країн, з різними особистісними характеристиками в єдиний колектив. І вже організація спільного навчання всього колективу дозволить адаптуватися до навчального процесу та його компонентів. Важливим для ознайомлення іноземців з країною є вивчення країнознавства і лінгвокраїнознавства. Навчання країнознавства і

лінгвокраїнознавства передбачає знайомство студентів з суспільним життям нової для них країни і з її культурою. Такий підхід допомагає стимулювати активізацію мовної і розумової діяльності учнів, що сприяє засвоєнню мовних засобів, а, відповідно, і адаптації. Приступаючи до занять, необхідно чітко визначити, які саме відомості про країну будуть необхідні студентам для правильного розуміння написаного (почутого); яку інформацію викладач хоче повідомити і в якій послідовності пропонувати ці знання протягом всього навчального процесу. Об'єм і характер країнознавчого матеріалу буде залежати і від того, наскільки знайомі студенти з економікою, історією, літературою, традиціями і т. д. країни навчання. Фразеологія, афористика, прислів'я і приказки, елементи фольклору – все це розширює знання про національну культуру, моральні цінності, особливості бачення світу.

Таким чином, зробимо висновок, що педагогічна складова в організації навчального процесу є важливою в адаптації іноземних студентів до навчання у вищих навчальних закладах України в сучасному соціокультурному контексті. У подальшому цікаво буде дослідити етнокультурні особливості адаптації іноземних студентів та рівні їх адаптованості до навчання в українських ВНЗ.

Ганбат Намуунгерэл
ХНАДУ, Монголия

ХАРЬКОВ – «SMART CITY» ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Международное образование во всем мире сегодня приобретает глобальный характер. Оно уже давно перешагнуло государственные границы и перешло из категории внутригосударственной системы образования в категорию международного рынка образовательных услуг, то есть в категорию экономическую. В Украине, по крайней мере, на Востоке и Юге, обучение иностранных студентов осуществляется в большинстве случаев на русском языке. Связано это с тем, что роль русского языка в мире остается достаточно стабильной и определяется не только числом его носителей. Русский язык занимает устойчивое 9 место в мире среди тех, кто владеет русским языком как родным, или знает его как второй или третий иностранный язык.

Актуальность исследования. Несмотря на свой потенциал, русский язык является единственным из группы мировых языков, который, начиная с

девяностых годов прошлого века, постепенно теряет свои позиции практически на всех континентах. Украина в этом отношении не стала исключением.

Цель исследования. Об экономическом, культурном и научном потенциале любой страны свидетельствует количество иностранных студентов, желающих получить в ней высшее образование. Так, если в 2010 году в Украине обучалось около сорока тысяч иностранных студентов, то в 2014, даже несмотря на разгар боевых действий на юго-востоке Украины, уже обучалось 62 тысячи, в 2015 году 64 тысячи из которых 47 тысяч обучались на стационаре. Как сейчас принято у харьковских студентов, наш город они называют «smart city», то есть «умный город». В Украине среди всех городов Харьков лидирует по количеству иностранных студентов, на его долю приходится около 30%, то есть практически каждый третий иностранный студент, избравший Украину для получения высшего образования, учится в Харькове, причем в Харькове сегодня студентов из-за рубежа учится в два раза больше, чем в Киеве. В 2015 – 2016 учебном году в Харькове обучалось 20925 иностранных студентов. Если учесть, что в Украине 20 областей, то эта цифра достаточно внушительная. По рейтингу предпочтений, в первую пятерку по Украине в 2015 – 2016 учебном году входят три Харьковских университета. Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина – обучалось 4528 иностранных студентов (7% рынка образовательных услуг Украины), Харьковский национальный медицинский университет – обучалось 3500 иностранных студентов (5,5% рынка образовательных услуг Украины) и Харьковский национальный экономический университет имени С. Кузнеця. В Харьковских вузах учатся студенты более чем из 50-ти стран мира. К сожалению, на примере Харькова можно проследить и отрицательную тенденцию, связанную с общим уменьшением количества иностранных студентов в высших учебных заведениях Украины. За последние несколько лет в Украину совсем перестали приезжать на учебу китайские студенты, которые количественно всегда лидировали в украинских вузах. Какой-то период времени их отсутствие компенсировали студенты из Средней Азии. Особенно значительно в 2013 – 2014 году возросло количество студентов из Туркменистана (в Украине обучалось десять тысяч 452 студента, из них в Харькове – около шести тысяч туркмен, практически шестьдесят процентов). К сожалению, и в Туркменистане экономическая ситуация за последние несколько лет тоже не улучшилась и, в

связи с этим, поток туркменских студентов сначала резко сократился, а сейчас практически стремится к нулю.

Выводы. Все приведенные выше цифры и показатели привлекательности и Украины, и Харькова как мощных центров по предоставлению образовательных услуг на международном рынке говорят о том, что сегодня необходимо продолжать развитие в этом направлении. Ведь это свидетельство не только наличия научных школ и технической конкурентоспособности Украины. Это, прежде всего, престиж Украины как современного европейского государства, которое не останавливается в своем развитии, а ищет пути интеграции в мировой рынок международного образования.

Направления дальнейшего исследования данной проблемы мы видим в разработке инновационных мотивационных механизмов для привлечения иностранных студентов, среди которых могут быть не только развитие существующей методической базы, но и инновационные образовательные технологии (дистанционное образование), совершенствование баз практики (соответствие мировым и европейским стандартам), оптимизация процедур легализации иностранных студентов на территории страны обучения (громоздкая и несовершенная система ОВИР), улучшение бытовых условий (как проживание, так и безопасность) и так далее.

Дума Анасс
ХНАДУ, Марокко

ПРОГРАММЫ КАНАДСКО-УКРАИНСКОГО МОЛОДЕЖНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Канадская организация «Молодежь мира» была основана в 1971 году канадским сенатором Жаком Эбером. С тех пор эта организация предлагает программы обмена для молодых людей во всем мире, в частности, в Африке, Азии, Латинской Америке и Восточной Европе. Канадская организация «Молодежь мира» предлагает разнообразные программы для приобретения новых знаний о других культурах, народах, общинах, а также развития лидерских и коммуникативных навыков с помощью таких программ, как "Молодежные лидеры в действии", "Студент мира", "Студенческая сеть" и др. [2].

Сотрудничество канадской организации «Молодежь мира» с Национальным университетом Острожской академии (Украина) началась в 1998 году в качестве трехстороннего проекта Канады, Польши и Украины, но несколько лет спустя он оказался только двусторонним (канадско-украинским) сотрудничеством [3, 21]. За это время почти 400 студентов очной формы обучения приняли участие в обменных программах. Более 40 преподавателям-членам Национального университета Острожская академия была предоставлена возможность провести стажировку и попробовать себя в качестве руководителей этих студенческих обменов [6]. Национальный университет Острожская академия был единственным украинским партнером канадской организации «Молодежь мира», а также в последнее десятилетие единственным партнером 4 программ обмена.

Программа «Молодежные лидеры в действии» – это программа волонтерского обмена, направленная на то, чтобы молодежь активно участвовала в строительстве гармоничного общества и демократизации, обеспечивая устойчивое развитие сообщества; знакомясь с культурным разнообразием, приобретала межкультурную и гендерную толерантность; развивала критическое мышление, практикуя принятие решений, распределение времени, разрешение конфликтов, освоение иностранных языков и т.д.

Для практического обучения существуют программы образовательного обмена. Программа, которая состоит из 2-х этапов (3 месяца в Канаде и 3 – в Украине, или наоборот), позволяет студентам по обмену узнать все на практике. Каждый этап программы состоит из нескольких элементов, связанных с личным развитием, работой в команде, участием в жизни общины, жизнью в принимающей семье, работой с коллегой и т.д.

Определяющей чертой канадско-украинской программы обмена «Молодежные лидеры в действии» является волонтерство: студенты берут на себя обязательства по добровольной работе в программе обмена. Следует подчеркнуть, что волонтерство высоко ценится в канадском обществе, оно считается преимуществом для студента в его будущей работе.

Канадцы и украинцы получают некоторые преимущества после успешного завершения одной из программ международного студенческого обмена, которые предлагает канадская организация «Молодежь мира». Например, Университет Далхаузи в Галифаксе, Новая Шотландия, предлагает

канадским студентам взять курс в течение двух семестров, который называется «Международные исследования в области развития». Университет Капилано в Ванкувере, Британская Колумбия, позволяет как канадским, так и иностранным студентам получить три академических кредита для университетских курсов, таких как «глобальное управление». Кроме того, канадский колледж CEGEP Мари-Викторин в Монреале, Квебек, предлагает канадским и иностранным студентам получить аттестацию в исследовательском колледже, направленную на «общественное развитие и кросс-культурные связи». Студентам выдаются сертификаты по окончании обучения.

В качестве выводов необходимо отметить, что украинские студенты, которые участвуют в канадско-украинских программах обмена в качестве добровольцев, получают ценный опыт работы с точки зрения международных и межличностных отношений. Обмен студентами приносит пользу и принимающей стране. В настоящее время, когда Украина интегрируется в европейское и мировое образовательное пространство, обменные программы приобретают жизненно важное значение для украинских высших учебных заведений в плане установления международного академического сотрудничества. В качестве дальнейших перспектив исследования мы определяем анализ других форм студенческого и аспирантского сотрудничества, например, таких, как обмен по парламентской программе Канада-Украина.

Зеки Метин

НТУ "ХПИ", Турция

УСПЕХ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В условиях развитых рыночных отношений тщательное планирование своей деятельности, организованность, пунктуальность и другие важные нормы деловой жизни оказываются мощным фактором обеспечения конкурентных преимуществ. Высокие экономические показатели деятельности многих фирм, которые соблюдают этические стандарты ведения своей деятельности, подтверждают их важность в современных условиях. Не вызывает сомнения, что и каждый человек хочет счастья и успеха. Для этого нужно много трудиться, учиться, а также следовать простым правилам и рекомендациям этики достижения успеха в профессиональной деятельности, такими как:

высокий профессиональный уровень и уровень ответственности во всех делах и сохранение при этом собственного достоинства; чувство «нового» и умение идти на разумный риск; гибкость, острое восприятие возникающих проблем, ощущение времени, событий; высокая трудоспособность, постоянное стремление быть лучшим и делать все самым эффективным способом; самоорганизованность и умение рационально использовать своё время; вежливость, тактичность, деликатность, культура общения, чувство меры, доброжелательность. Зная эти принципы и правила их реализации, каждый сможет достичь успеха в жизни, стать такими как Билл Гейтс и другие известные люди.

Потребность в изучении деловой этики для достижения успеха в профессиональной деятельности давно осознана системой образования. Для определения уровня знаний и умений в этой области на факультете международного образования НТУ «ХПИ» при помощи специального теста был проведен опрос 106 иностранных студентов. Полученные результаты были следующими:

- 48% студентов планируют своё время и цели недостаточно хорошо и не желают нести ответственность за свои действия.
- 37% студентов не всегда последовательны, что мешает им быть успешными.
- Только 5% студентов являются образцом организованности.

На основе исследований, проведенных учеными, выделяют некоторые простые рекомендации, следуя которым возможно приобрести хорошую репутацию и достичь успеха.

1. Записывайте всё, что Вы хотите получить, сделать, узнать или кем хотите стать.

2. Всегда ставьте перед собой четкие цели и располагайте их в приоритетном порядке.

Требования к целям сводятся к следующим принципиальным позициям: быть достижимыми, реальными и в то же время гибкими; учитывать Ваш личный потенциал и условия среды; корректироваться в связи с изменениями в жизни; поддаваться количественному измерению; быть конкретными, чтобы можно было определить, в каком направлении необходимо движение. Например, я – студент факультета международного образования НТУ «ХПИ».

Я хочу успешно закончить обучение (это моя главная цель в этом году). Для того чтобы ее достичь, мне нужно: 1) сдать все экзамены на «отлично» (*сколько и какие*); 2) написать все модульные и контрольные работы на "отлично" (*сколько и какие*); 3) посещать занятия (*какие*); 4) выполнять все домашние задания (*сколько и какие*); 5) учить по 30 русских слов каждый день; 6) говорить на русском языке 2 часа в день.

3. Используйте технику визуализации, то есть на каждом этапе мысленно представьте, что Вы уже выполнили данный этап: представьте, что Вы достигли цели; закройте глаза; зафиксируйте Ваши ощущения в этот момент; представьте в деталях все события; определите, довольны ли Вы результатом; если – нет, подумайте, что нужно исправить.

Кадим Эль Хуссейн
НТУ "ХПИ", Ирак

ПРОБЛЕМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ИРАКЕ

Перспективным направлением в современной лингвистике является социолингвистическое направление, в котором русский язык рассматривается как динамическая система со сложной функциональной стратификацией, обусловленной использованием его как средства межнационального общения. Однако и в XXI веке русистика почти лишена сведений о функционировании русского языка в странах восточного региона. К числу таких стран относится и Ирак. Поэтому данная проблема актуальна в настоящее время. В данном исследовании мы определяем социально-исторические предпосылки функционирования русского языка в Ираке, даем анализ восприятия русского языка иракской интеллигенцией, выявляем особенности перевода русских неологизмов в иракских средствах массовой информации.

В иракском обществе русский язык функционирует преимущественно в ситуации учебного билингвизма. Система обучения русскому языку в Ираке организационно оформилась в 1958 году. Можно выделить пять периодов подъема и спада интереса к изучению русского языка.

Первый период – с 1958 по 1965 гг. – период начала обучения русскому языку.

Второй период – 1965-1972гг.- начало преподавания русского языка на одном из самых крупных факультетов Багдадского университета – филологическом, где открывается кафедра русского языка.

Третий период – с 1972 по 1991г. Русский язык вновь приобретает популярность, что связано с подписанием 9 апреля 1972 г. Договора о дружбе и сотрудничестве между СССР и Иракской Республикой.

Четвертый период – с 1991 по 2004г. Период спада популярности русского языка, что связано с войной 1990г, экономической блокадой, войной 2003г.

Пятый период – с 2004 по настоящее время. В настоящее время интерес к изучению русского языка вновь набирает обороты. Продолжается преподавание РЯ в трех средних школах.

Как средство межнационального общения русский язык характеризуется уже с XVIII-XIX вв. В настоящее время русский язык - один из самых богатых и развитых в мире языков. Им пользуется около 270 млн. человек в странах бывшего СССР, США, Канаде, Израиле, Германии, Польше, Турции и др. Примерно 160 млн. считают русский родным языком. Русский язык – один из официальных языков международных организаций и конференций (ООН, ЮНЕСКО и др.).

Факторы, предопределившие функционирование русского языка в Республике Ирак:

1. характер политико-экономических и культурных отношений между Россией и Ираком;
2. политико-экономическая ситуация в Ираке;
3. переводческая деятельность.

Выделяются следующие макрофункции, отражающие социальную обусловленность языка: на уровне выражения духовной культуры общества – этническая функция, идеологическая, удовлетворения потребностей в познании, общении и объединении в общественную систему – функция когнитивная, коммуникативная, интегративная.

Базовой моделью функционирования русского языка в Ираке является учебный билингвизм. Лингвометодическая традиция выстраивается с учетом с учетом интерференции родного (арабского) языка.

Русский язык вносит определенный вклад в обогащение лексической подсистемы иракского диалекта арабского языка и общественно-политического лексикона современной иракской прессы.

Абубакар Кулибали

ХНАДУ, Гвинея

ОБРАЗОВАНИЕ В АФРИКАНСКИХ СТРАНАХ ЮЖНЕЕ САХАРЫ: ДОСТИЖЕНИЯ И ПРОБЛЕМЫ

Благополучие любого общества во многом зависит от культурного уровня членов этого общества, от образования и воспитания, которое они получают. К сожалению, больше всего проблем в этом направлении на африканском континенте. Африка является самым большим континентом нашей планеты. По статистическим данным 2011 года здесь живет более миллиарда человек, говорящих на более чем 5000 языков.

Хотя после Всемирного форума по образованию, который проходил в 2000 году в Дакаре, страны Африки южнее Сахары добились значительных успехов в деле образования, многие из этих достижений находятся под угрозой из-за экономического кризиса. По статистике более чем половина населения континента не умеет читать и писать. Количество людей, получивших или получающих высшее образование, не превышает 5%, а в некоторых странах этот показатель значительно ниже – не более 1%. Что бы исправить такую тяжелую ситуацию необходимо решить несколько ключевых проблем.

Основная проблема – это плохая материально-техническая база учебных заведений. С начала 90-х годов количество африканцев, желающих получить высшее образование растет, но условия обучения не соответствуют никаким нормам.

Государственные расходы на образование в странах Африки южнее Сахары являются самыми низкими в мире. При этом подавляющая часть средств идет на школьное базовое образование, а сумма, выделенная на развитие высшего образования, в основном расходуется на оплату труда преподавателей (70-90%).

Затраты на обучение студентов во много раз превышают стоимость обучения ребенка в школе, отсюда и высокая стоимость образования. В связи с недостатком средств в университетах не хватает квалифицированных

преподавателей. Кроме того, существуют большие сложности в приобретении новых учебников, научных журналов, лабораторного оборудования и др.

Столкнувшись с многочисленными проблемами, африканские студенты предпочитают получать образование за границей. Почти 6% студентов обучаются в других странах и далеко не все, потом возвращаются на родину. А местные студенты сталкиваются с такой серьезной проблемой как безработица.

Следует сказать, что в настоящее время решаются многие проблемы в сфере системы образования: улучшилось финансовое положение многих вузов, значительно увеличилось количество специалистов технического профиля, появились институты дистанционного обучения.

В учебный процесс внедряются современные информационные технологии, хотя их использование продолжает оставаться относительно низким. Произошли большие сдвиги в области гендерного равенства. Если раньше 2/3 женского населения были неграмотными, то сейчас в некоторых странах для женщин-кандидатов снизили проходной балл, в результате чего количество женщин в университетах Ганы, Уганды и нескольких других стран значительно увеличилось (на 6-7%). Некоторые университеты организовали курсы повышения квалификации, чтобы помочь женщинам сделать скачок от среднего образования к высшему. Несмотря на все положительные сдвиги, уровень высшего образования остается ограниченным, особенно для сельского населения. Поэтому организация дистанционного образования является очень важным моментом в реформировании системы высшего образования в странах Африки южнее Сахары.

Лу Ган

НТУ "ХПИ", Китай

ЛЮБОМИР РОМАНКИВ – УКРАИНСКИЙ ИЗОБРЕТАТЕЛЬ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Украина – земля, богатая талантами. Множество известных всему миру великих художников, композиторов, спортсменов, политиков, ученых родились в Украине или у них есть украинские корни.

Изобретателем вертолета является эмигрировавший в США киевский авиаконструктор Игорь Сикорский (1939г.). В начале 1870-х полтавчанин Федор Пироцкий разработал технологию передачи электроэнергии через

железную проволоку, закрепленную телеграфными изоляторами на деревянных столбах. А уже через год в Берлине отправился в путь первый трамвай, произведенный компанией Siemens по схеме украинца. Уроженец Житомира Сергей Королев является конструктором советской ракетно-космической техники и основателем космонавтики. Харьковский ученый Анатолий Малыгин придумал, как сделать анализ крови бескровным (2008 г.). Ученые из Института микробиологии и вирусологии НАН Украины создали новый антибиотик, обладающий высокой активностью в отношении стафилококковой и госпитальной инфекции. По своему химическому составу этот препарат не имеет аналогов. Батумин обладает избирательной активностью в отношении всех исследуемых видов стафилококков. Исследование продолжалось в течение 30 лет и после успешного завершения разработки препарата были проданы в Бельгию (конец XX века). Специалисты из Национального института Львовская политехника придумали гибкий тканевый суперконденсатор, который работает на солнечной батарее и может зарядить даже мобильный телефон (2011). Любомир Романкив – украинский изобретатель компьютерных технологий, без которого Стив Джобс не создал бы свой первый компьютер.

Что же такого сделал Украинец? В 1962 году Любомир Романков работал во всемирно известной компании IBM. Он был первым человеком в мире, который разработал магнитные головки для записи информации. Эти головки сначала были величиной с фасоль. Романкив смог уменьшить их размер до толщины одного волоса. Изобретение ученого сделало переворот в компьютерной индустрии. Если в 1979 году хранение 1 гигабайта информации стоило полмиллиона долларов, то в наши дни – это стоит несколько центов. Компания Apple использовала эти разработки и представила первый персональный компьютер. У Любомира Романкива 67 патентов и 150 опубликованных изобретений. Все они связаны с компьютерными технологиями. Сам ученый объясняет их так: «Когда вы включаете компьютер, начинают работать 7 моих патентов, наберёте одну букву – это еще 7 патентов». Сейчас Любомир продолжает работу над совершенствованием солнечных батарей. Любомир Романкив всегда говорит: "Выходите за рамки стандартов. Удивляйте других своим энтузиазмом к труду".

ОГОНЬ

Даже сегодня, в эру компьютерных технологий мы всё еще зависимы от этого удивительного подарка природы. Люди, как и раньше, продолжают использовать огонь. Но не все знают, как это работает. Это магия? В древности у разных народов были свои боги огня, но все они были кузнецами. Например, Сварог у славян, Гефест у греков, Вулкан у римлян. Молния с неба, как дар богов людям оставляла на земле огонь. Что могли подумать про это первые люди? Давайте разберемся, что говорит сегодня наука про огонь.

Огонь это видимая часть процесса горения. Раскаленный газ от сгорания материала. А горение — это обычная реакция окисления. Чтобы эта реакция началась материал нужно нагреть любым способом. Чтобы реакция горения продолжалась, нужны окислитель (кислород), горючий материал (топливо) и необходимая температура.

У

(«*homo erectus pekinensis*») около 600 тыс. лет назад уже пользовались огнем. Огонь давал защиту, свет, еду, технологии и прогресс в развитии. Все знают, чтобы получить огонь, нужны спички или зажигалка. Но если их нет? Тогда огонь нужно добыть. Чаще всего путем нагревания материала разными способами. Например, трением, высеканием искр, электричеством, солнечной энергией, ростом давления или химической реакцией. Способ добывания огня трением от вращения деревянной палочки – самый известный. Еще есть способ получить огонь трением, который называется "огненный плуг". Это очень непросто! Используя солнечную энергию и линзу, также можно нагреть материал и поджечь его. Для этого надо правильно выбрать угол, расстояние и сфокусировать луч на нем.

Следующий способ использования огня. Нам нужны кремь, кресало и трут. "Кремь" это специальный металл, называемый, как раньше камень-минерал. Кресало – стальная полоска для высекания искр из "кремня". Раскаленные до 1000 С искры поджигают трут – легко возгораемый материал.

. Это он изобрел способ поджигания от нагрева воздуха до 600 С

при увеличении давления, который и сейчас применяется в дизельных двигателях. Но есть и такая зажигалка "огненный поршень".

Как мы уже знаем получить огонь можно и при помощи химической реакции. Для реакции нужны реактивы. Например, калий, гексан и вода.

Если у вас есть кусочек фольги и батарейка - огонь можно добыть и с их помощью. Огонь можно добыть даже при помощи лимона. Но не так просто, а сделав из него батарейку. Всегда важно помнить, что неконтролируемый огонь очень опасен! Не зря лесной пожар на английском языке звучит как "дикий огонь". Будьте осторожны с огнем!

Момен Алхатиб
НТУ "ХПИ", Иордания

ЭКОГОРОДА – БУДУЩЕЕ НАШЕЙ ПЛАНЕТЫ

По прогнозам учёных к 2050 году 66% всего населения планеты будет жить в городах. Существование городов невозможно без использования ресурсов природы, которые дают людям пищу, средства производства и труда. Города используют 75% мирового потребления энергии и производят около 80% выбросов парниковых газов. Рост в атмосфере парниковых газов приводит к повышению глобальной температуры и изменению климата. К парниковым газам относятся: углекислый газ CO_2 , метан CH_4 , оксиды азота, фреоны, озон. Основными источниками парниковых газов в городах являются промышленные предприятия, транспорт, тепловые и электрические станции. Вместе с ростом численности городского населения растут объёмы промышленных и бытовых отходов. В настоящее время в мире каждый год производится до 4 млрд тонн бытовых и промышленных отходов. 46% от общего количества отходов – это бытовые отходы городов. Особо интенсивно увеличивается доля твёрдых бытовых отходов – полимеров. При сжигании полимеров образуется опасное вещество – диоксин, которое приводит к серьёзным болезням и вызывает генетические дефекты. Неправильное обращение с отходами в городе приводит не только к ухудшению его санитарного состояния, но и к загрязнению подземных вод, воздуха и почвы. Таким образом, в настоящее время в городах усиливается негативное воздействие на окружающую природную среду.

Вопросы экологии городов учёные изучают уже давно. Так, в 1978 году появилось выражение «Экосити», которое ввёл американский учёный Ричард

Реджистер, чтобы описать город, в котором люди будут жить в гармонии с природой. Экогород или «зелёный город» – это город, в котором люди имеют высокое качество жизни и при этом минимально используют природные ресурсы. Экогород – это экологически здоровый город, в котором применяют энергосберегающие технологии и рациональное водопотребление, уменьшают образование отходов, защищают и заботятся об окружающей среде для будущих поколений. Экогород – это город, в котором экологические требования сочетаются с экономическими условиями. Утилизация и переработка отходов в экогородах должна иметь высокие экологические нормы, которые не допускают причинение вреда природной среде. Канадский город Калгари сейчас занимает первое место в мире за самую чистую и безвредную переработку мусорных отходов.

Отходы – неотъемлемая часть цивилизации, поэтому необходимо постоянно изучать эту проблему и научиться управлять утилизацией отходов. В развитых странах утилизация отходов – самый прибыльный вид бизнеса. Это объясняется многими факторами:

- во-первых, заинтересованностью органов власти, которые снижают налоги и предоставляют дотации;
- во-вторых, крупные фирмы готовы заплатить за освобождение от отходов, которые необходимо складировать и платить за них штрафы;
- в-третьих, почти каждый вид отходов одного производства может служить сырьём для другого. Например, из кухонного мусора можно получить топливо – биогаз, а из отходов химических заводов – строительные материалы.

Я думаю, что полученные в НТУ «ХПИ» знания в области промышленной экологии помогут мне улучшить состояние окружающей природной среды, а значит, и качество жизни людей. Для этого я надеюсь построить в своём родном городе мусороперерабатывающий завод будущего с высокими экологическими нормами.

Нгуен Тхи Ми Хань
НТУ "ХПИ", Вьетнам

СИСТЕМА ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ ВО ВЬЕТНАМЕ

Вьетнамский язык (устаревшее — аннамский, аннамитский язык) — один из вьетмыонгских языков. Согласно данным сравнительно-исторического

языкознания, вьетнамский принадлежит к северной (вьет-мыонгской) подгруппе вьетской группы мон-кхмерской ветви австроазиатской языковой семьи и родственен мыонгскому, монскому и кхмерскому языкам (в порядке отдаления).

С течением времени вьетнамский отдалялся от остальных мон-кхмерских языков, получив нехарактерные для них тоны, односложность и утерев приставки и суффиксы.

Современная вьетнамская письменность «тыи куок нгы» на латинской графической основе создана европейским католическим миссионером Александром де Родом в XVII веке, официально введена в 1910 году. Общее число говорящих на вьетнамском языке составляет свыше 80 миллионов человек. На вьетнамском языке говорит основное население Вьетнама, где он является государственным языком, а также языком межнационального общения, поскольку он распространен и на территории Камбоджи (280 тысяч человек), Таиланда (100 тысяч человек), Лаоса (20 тысяч человек), США (около 1 миллиона человек), используется также во Франции, Канаде, Австралии.

Вьетмыонгские языки — группа аустроазиатских языков. Распространены главным образом во Вьетнаме и на Востоке Лаоса. Делятся на 5 подгрупп: 1) вьетнамский язык; 2) мыонгский язык (на Севере Социалистической Республики Вьетнам); 3) подгруппа тьит с диалектами шать (сек), май, рук, арем и др. (на Западе провинции Биньчитхьен, СРВ); 4) подгруппа куой — языки понг, хунг и др. (на Западе провинции Нгетинь, СРВ); 5) западно-чыонгшонские языки — тхавунг, накатан, катьямпонгхук (на Востоке провинции Кхаммуаи, ЛНДР).

1. Диалектные различия вьетнамского языка

Вьетнамский язык делится на три диалектные области (внутри каждой области иногда имеют место достаточно существенные различия): Бакбо (северная часть Вьетнама), Чунгбо (центральная часть Вьетнама) и Намбо (южная часть Вьетнама). Можно сказать, что с момента объединения страны в 1975 году ведется политика стандартизации языка. Литературной нормой неофициально признается Ханойский северный вариант.

2. Основные понятия, правила вьетнамского языка

Слова во вьетнамском языке не изменяются по падежам. Определение стоит после определяемого слова. Например: *ронг (лонг) ванг — дракон*

золотой, а не золотой дракон. Наиболее распространенная модель предложения: подлежащее+сказуемое+дополнение (например, той муон ан_чяа — *я хочу пообедать*), то есть, также как в русском языке. Вопросительные слова «что», «как», «где» и другие могут находиться в конце предложения. Правильнее будет: «*отель где?*», а не «*где отель?*».

3. Периодизация истории вьетнамского

Анри Масперо (французский синолог, профессор) делит историю вьетнамского на шесть периодов.

Доисторический вьетнамский, он же правьетмыонгский, общий предок вьетнамского и мыонгского языков.

Правьетнамский, самая старая реконструируемая стадия развития языка, до заимствования китаизмов. Около VII—IX вв. н. э. На этом этапе во вьетнамском было три тона.

Архаичный вьетнамский — период заимствования китаизмов, ок. X в. н. э. Древневьетнамский — язык, записывавшийся тьы-номом, до XV века. В этот период происходит расщепление тонов и потеря некоторыми согласными деления на звонкие и глухие. Средневьетнамский — язык, описанный в *Dictionarium Annamiticum Lusitanum et Latinum*, вьетнамско-португальско-латинском словаре Александра де Рода (XVII век). Современный вьетнамский — с XIX века.

Образование во Вьетнаме подразделяется на пять уровней:

- 1) Дошкольное образование;
- 2) Начальное образование;
- 3) Неполное среднее образование;
- 4) Среднее образование;
- 5) Высшее образование.

Формально образование состоит из 12 лет базового образования. Начальное образование состоит из пяти классов школы, неполное среднее образование включает в себя четыре класса, среднее образование - три класса.

В настоящее время Вьетнам пытается пересмотреть систему образования с целью повышения ориентации на изучение английского языка, так как это имеет огромную роль для ведения бизнеса, что, в свою очередь, актуально для поддержания быстрого роста экономики во Вьетнаме.

4. Иностранные языки во Вьетнаме

Самым распространенным иностранным языком во Вьетнаме является английский. Его изучают в школах, в высших учебных заведениях, на различных курсах и самостоятельно. Вторым является китайский язык. Его также часто преподают в школах и вузах. После этих двух языков с большим отрывом идут французский, русский и немецкий языки. Они редко преподаются в школах и вузах. Русским языком владеет несколько десятков тысяч выпускников университетов и институтов СССР и несколько тысяч выпускников российских вузов. Те 300-400 тысяч вьетнамцев, которые торговали в России на рынках и затем вернулись на родину, русским языком владеют плохо. В последнее время в связи с увеличением количества туристов, приезжающих во Вьетнам из стран Содружества Независимых Государств (СНГ), в местах их скопления работники торговли и сферы услуг стали владеть русским языком на начальном уровне.

Никуайе Давид Кристоф ХНМУ, Гана

Мефтах Юссеф ХНМУ, Марокко

ОПТИЧЕСКИЕ ИЛЛЮЗИИ

Оптические иллюзии – это неверное представление реальности, или обман зрения.

Почему возникают оптические иллюзии? Зрительный аппарат человека – сложно устроенная система. В неё входят: глаза, нервные клетки, по которым сигнал передаётся от глаза к мозгу, и часть мозга, которая отвечает за зрительное восприятие. К сожалению, зрительный аппарат не самый точный прибор, поэтому он может ошибаться. Эти ошибки и называются оптическими иллюзиями.

Мозг человека, помимо восприятия, мышления, памяти и других психических процессов, имеет особенную форму психики, которая есть только у людей – это воображение. Воображение – способность сознания создавать образы, представления, идеи и манипулировать ими. Когда люди сталкиваются с оптическими иллюзиями, они обманывают свой разум, чаще всего даже не замечая этого. Анализ и измерительные приборы помогают обнаружить несоответствие.

Три причины иллюзии: 1) наши глаза так воспринимают идущий от предмета свет, что в мозг приходит ошибочная информация; 2) при нарушении

передачи по нервам информационных сигналов происходят сбои, что опять же приводит к ошибочному восприятию; 3) мозг не всегда правильно реагирует на сигналы, которые приходят от глаз. Часто оптические иллюзии возникают сразу по двум причинам: они являются результатом специфической работы глаза и ошибочного преобразования сигнала мозгом. Существует разные иллюзии: естественные, которые создала природа, и искусственные, которые создал человек. Например, естественная иллюзия – иррадиация. Известно, что на сетчатке глаза возникает изображение, которое состоит из светлых и тёмных областей, свет от ярко освещённых участков как бы перетекает на тёмные участки. Это называется иррадиацией. На пересечении белых линий, между чёрными квадратами образуются так называемые вспышки серого цвета.

Тёмные предметы кажутся меньше светлых предметов того же размера. Поэтому люди в тёмной одежде кажутся тоньше, чем люди в светлой одежде.

Ряд очень важных особенностей человеческого зрения позволил нам создавать изображения на плоскости, а воспринимать в объёме. Это и есть обман зрения. Яркий пример оптических иллюзий – 3D-рисунки. Современное искусство Street Painting (или Madonnari) зародилось в XVI веке, когда уличные художники в религиозные праздники изображали возле храмов картины на библейские темы. Чтобы создать объёмное изображение, художники используют специальное искажение, при этом рисунок выглядит объёмным, если смотреть с определённой точки.

Главный секрет создания объёмных картинок таков: их нужно «растягивать». В этом и состоит мастерство исполнителя. Если создавать в обычных пропорциях, то нужного эффекта достичь не получится.

Это искусство активно использует способность зрения к самообману в своих целях. Наше зрение способно воспринимать объёмные картины и воспринимать их как настоящие, тогда как на самом деле это всего лишь иллюзия. Нередко зрение обманывает нас, и мы видим то, чего в действительности не существует. Объясняется это оптическими иллюзиями – ошибками зрительного восприятия. Искажение зрения присуще каждому из нас. Наши глазомерные оценки находятся в непосредственной зависимости как от физических параметров, так и от психологических особенностей.

МЕЖКУЛЬТУРНЫЙ КОНТЕКСТ КОНЦЕПТА «ТРУД» (НА ПРИМЕРЕ АНГЛИЙСКОГО, ТУРКМЕНСКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ)

Культура английского, русского и туркменского народов удивительно многообразна, каждая из них имеет глубокие корни и яркие особенности. У каждой культуры есть свои ключевые слова, отражающие базовые ценности народа – носителя языка. Такие ключевые слова формируют в сознании представителей той или иной культуры особые ментальные структуры – концепты, содержащие в себе ценностные представления людей о познанной действительности. Для того чтобы слово обрело статус концепта, нужно, чтобы оно стало общеупотребительным, т.е. национальным, активно включалось в состав фразеологических единиц, пословиц и поговорок. Безусловно, одним из таких концептов в английской, туркменской и русской культуре, как показывает анализ пословиц и поговорок, является *труд* и его слово-спутник *лень*.

Рассмотрим примеры употребления концепта *труд* в пословицах трех языков. Пословицы прямо говорят о значимости работы в жизни каждого человека, например: *На ниве потей, в клети молись, с голоду не помрешь. Хочешь есть калачи, так не сиди на печи! На Бога уповай, а без дела не бывай. No sweet without (some) sweat. (Нет сладости без пота). No song, no supper. (Нет песни – нет обеда). Без мук труда не будет и радости (туркм.).*

Труд присутствует в нашей жизни постоянно: *Воскресный день не нам, а господам. Business is the salt of life. (Дело – это соль жизни). Золото проверяют огнем, а человека – трудом (туркм.)* Эта логема даёт понять, что труд не просто является постоянным спутником человека, он заполняет почти все время. Труд требует усилий: *Лежа не работают. Лес сечь – не жалеть плеч. No gain without pain. (Без усилий нет достижений). Самая вкусная лепешка – та, что труднее всего досталась (туркм.).* Труд имеет свои следствия, как положительные, так и отрицательные: *Где работно, там и густо, а в ленивом доме пусто. Не отрубить дубка, не надсадя пунка. He who would catch fish must not mind getting wet. (Кто хочет поймать рыбу, не должен бояться намокнуть). He that would eat the fruit must climb the tree. (Кто хочет съесть плод, должен на дерево залезть). Дело учит, и мучит, и кормит (туркм.).*

Источник изобилия – в труде (туркм.). В зависимости от характера труд может приносить либо улучшение быта, либо не нести никаких улучшений, только болезни вследствие физического истощения.

Следует выработать отношение к труду: *На дело не набивайся и от дела не отбивайся. The work shows the workman. (Работа показывает работника). Труд не мучение, а наслаждение (туркм.).* Пословицы о труде, как и многие другие пословицы, включают оценочную лексику: *There is no bad work. Плохой работы не бывает. Любая работа хороша (туркм.).* Часто противопоставляется «работа» и «праздность»: *Труд человека кормит, а лень портит. Работе время, а потехе час. После дела и гулять хорошо. Business before pleasure. (Сначала дело, потом развлечения). Выполни работу и отдыхай весело (туркм.). Лень – это плохая болезнь (туркм.).* Проведенный анализ показывает, что во все времена и у всех народов ценились люди трудолюбивые, так как труд – нравственная ценность. Язык, являясь составной частью культуры, отражает ее базовые ценности, например, труд. Таким образом, можно сделать вывод, что положительное отношение к труду преобладает в пословицах и поговорках народов исследуемых языков.

Сеилханов Инаят
ХНАДУ, Туркменистан

ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ХАРЬКОВЕ

Сегодня в Украине учится 64 тысячи иностранных студентов, причем каждый третий иностранный студент, выбравший Украину для получения высшего образования, учится в Харькове. По данным Департамента образования и науки Харьковской облгосадминистрации, в 2015/16 учебном году в высших учебных заведениях Харькова учились 20 925 иностранных студентов из 117-ти стран мира. Сейчас в вузах Харькова около 9 % от общего числа студентов составляют студенты-иностранцы.

Больше всего студентов-иностранцев – из 39 государств Азии и 46 государств Африки. Так, почти 50 % иностранных студентов, которые получают образование в Харькове, составляют студенты из Туркменистана, 15% – из Азербайджана, 8% – из Ирака, 7 % – из Марокко, по 6 % – из Китая и

Нигерии. Остальные страны (Иордания, Индия, Кот-д'Ивуар, Камерун, Узбекистан, Таджикистан и другие) представлены менее, чем 5% студентов.

Наиболее популярными среди вузов Харькова у иностранных студентов являются Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина (3000 студентов), Харьковский национальный медицинский университет (2750 студентов), Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеца (2680 студентов), национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (2000 студентов), Харьковский национальный университет радиоэлектроники (1500 студентов), Национальный аэрокосмический университет имени Н.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» (1470 студентов), Национальный фармацевтический университет (1380 студентов), Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет (1330 студентов). В каждом из остальных харьковских вузов учиться менее 1000 иностранных студентов.

Современная экономическая ситуация такова, что харьковские вузы получают более 40% своего бюджета благодаря контрактным студентам-иностранцам. Следует отметить, что администрации университетов Харькова делают все от них зависящее, чтобы обстановка, в которой живут иностранные студенты, была благоприятной, а образование, которое они получают – качественным. Для иностранных студентов в большинстве университетов формируются отдельные группы, с целью получения образования на том языке, который выучили студенты (украинский, английский, русский). Если языковая подготовка студентов оказывается недостаточной для учебы на 1 курсе, то им предлагается пройти обучение на подготовительном факультете.

Почти 60 % иностранных студентов Харькова живут в общежитиях. Многие вузы предоставляют иностранным студентам отдельные общежития, где условия проживания лучше и организация быта студентов проводится с учетом их национальных традиций. Огромную роль в жизни иностранных студентов Харьковского национального автомобильно-дорожного университета, как и многих других вузов города, играют кураторы – преподаватели языковой подготовки. Они ведут большую работу, связанную с адаптацией и психолого-педагогическим сопровождением иностранных студентов, помогают правильно организовать свое время, ориентироваться в

системе украинского образования, оказывают помощь в учебе, организуют интересные экскурсии и различные мероприятия.

Высокий уровень образования, который обеспечивают харьковские вузы, толерантное и доброжелательное отношение харьковчан к иностранным студентам, хорошие бытовые условия позволяют надеяться, что количество иностранных студентов, приезжающих на учебу в Харьков, с каждым годом будет неизменно увеличиваться.

Фам Конг Ань
НТУ "ХПИ", Вьетнам

КАРТЫ ПАМЯТИ

Метод запоминания информации, который называют «Карты Памяти» сейчас широко используется во всем мире. Его с успехом применяли и раньше такие великие люди как Эйнштейн, Пабло Пикассо и др. Это простой и удобный способ запоминания любой информации. Его удобно применять и при подготовке к экзаменам в университете.

Мозг человека постоянно обрабатывает информацию, как процессор в компьютере. Что же происходит в нашем мозгу в это время? Ответ прост и, в то же время удивителен. Любую информацию, которая поступает в наш мозг, (событие, слово, число, линию, цвет, образ) можно представить графически в виде ядра. От этого ядра радиально идут импульсы – десятками, сотнями, тысячами, миллионами в каждую клеточку нашего мозга. Каждый импульс представляет свою ассоциацию. Она вызывает все новые и новые импульсы. Много импульсов – много ассоциаций. Это и является нашей памятью, банком данных, библиотекой. Наш мозг работает как самый совершенный в мире биокомпьютер. Наш мозг составляет карту информации, которую мы используем в нужный момент.

Карты Памяти (Mind Maps) были разработаны на основе достижений науки – нейробиологии. Карты Памяти применяют в обучении, на практике, в науке, искусстве, для принятия правильных решений и т.д.

Когда составляют Карты Памяти, то следуют таким принципам: объект исследования располагают в центре карты; главные темы, связанные с объектом, располагают радиально от центра, как ветви; надписи ключевых слов делают печатными буквами над радиально расположенными линиями;

используют линии, связывающие основные и второстепенные темы.

В Карте Памяти используют различные цвета, изображения, коды и т.д. Карта Памяти – это как книги, сложенные в беспорядке, а потом аккуратно расставленные по полкам. С помощью Карты очень удобно записывать лекции. Такая запись лекции занимает гораздо меньше времени и имеет много преимуществ. Студент может представить содержание лекции сразу в полном объеме, и сделать акцент на основных вопросах. Карты Памяти помогут вам сдавать экзамены и писать контрольные на «отлично»; тратить на подготовку и повторение гораздо меньше времени; легко запоминать любую информацию; превратить учебу в веселое развлечение; преодолеть нервный стресс перед экзаменом; развить свои творческие способности.

Хуссам Заиур
НТУ "ХПИ", Ливан

ПОЧЕМУ САМОЛЕТЫ ЛЕТАЮТ?

Человек всегда мечтал подняться в небо, летать как птица. По легенде первый человек, который поднялся в небо, был Икар. На крыльях из воска и перьев птиц он поднялся высоко в небо, но солнце растопило воск. Крылья рассыпались, Икар упал на землю и погиб.

Но люди продолжали мечтать о полетах и изобретали все новые летательные аппараты, которые становились сложнее, надежнее и удобнее.

Во Франции в 1783-м году братья МОНГОЛЬФЬЕ запустили первый воздушный шар, наполненный горячим дымом. Пассажирами были овца, петух и утка. Полёт длился 8 минут. В России в 1885 году морской офицер А.Ф. Можайский создал проект первого летательного аппарата. Но самолет поднялся в воздух и почти сразу упал на землю. Полет продлился всего 56 секунд. Русский ученый, профессор Жуковский разрабатывал аэродинамическую теорию и теорию крыла. Ещё до полётов человека Жуковский сказал: «Человек не имеет крыльев, он слабее птицы в 72 раза. Но я думаю, что он полетит, опираясь не на силу своих мускулов, а на силу своего разума». В России первые самолёты появились в 1909-м году. А первый самолёт из металла АНТ-2 был построен в 1924-м году.

Большой реактивный самолёт, в котором находятся сотни людей, весит несколько сотен тонн. Как может такая огромная и тяжёлая машина оторваться

от земли и пролететь тысячи километров?

Крылья держат самолет в воздухе. Двигатель помогает самолету развить большую скорость. Чем она больше, тем сильнее встречный поток воздуха. Поток как бы давит на крыло снизу. Так образуется подъёмная сила. Она и отрывает самолёт от земли и держит его в воздухе.

Как возникает подъёмная сила крыла? Для полёта нужно чтобы между нижней линией крыла и направлением полета был угол α . Это угол атаки. Этот угол изменяется рулём высоты. При горизонтальном полёте угол α не больше 2° , а при посадке – около 15° -ти градусов. Во время движения, благодаря специальной форме крыла, скорость потока воздуха сверху больше, чем снизу.

Из физики известно, что если скорость потока больше, то давление меньше, и наоборот. Поэтому, при движении самолета в воздухе над крылом будет пониженное давление, а под крылом – повышенное. Следовательно, воздушные течения снизу «толкают» крылья, а сверху как бы «тянут» крылья вверх. Для того чтобы оставаться в воздухе, самолет должен всё время двигаться, его крылья должны рассекают воздух для создания подъёмной силы.

А управлять самолётом помогают закрылки, которые расположены на крыльях и хвосте самолёта. Если закрылки опустить, то они создают барьер для воздушного потока. Поэтому самолет будет поворачивать или наклоняться.

Худир Хамза

ХНАДУ, Марокко

ОСОБЕННОСТИ СОСУЩЕСТВОВАНИЯ ФРАНЦУЗСКОГО И АРАБСКОГО ЯЗЫКОВ НА ТЕРРИТОРИИ СТРАН МАГРИБА

Территориальные варианты языка формируются в процессе длительной ассимиляции народом либо совершенно нового языка, либо новых языковых элементов. В нашем исследовании понятие «Магриб» употребляется для обозначения региона Северной Африки, в который входят Марокко, Алжир и Тунис – страны, объединенные официальным языком (арабский язык), религией (ислам), а также историческим фактом их колонизации Францией в XIX веке. Близость расположения Франции и стран Магриба способствовала тому, что на протяжении веков происходило их тесное взаимодействие (торговля, обмен культурными достижениями и т.д.). Колонизация Францией стран Магриба положила начало многим процессам этнолингвистического

характера: французский язык был привнесен на завоеванные территории, началась массовая миграция магрибинского населения в метрополию. В период колонизации и в постколониальный период французский язык в странах Магриба изменялся под влиянием лингвистических и социолингвистических факторов, что привело к образованию его территориального варианта – магрибского варианта французского языка. Этот вариант отличается от стандартного французского языка главным образом на уровне лексических заимствований из арабского языка. Для того, чтобы охарактеризовать арабскую лексику, заимствованную в магрибский вариант французского языка, рассматриваются основные формы арабского языка, функционирующие в странах Магриба: классический арабский язык (язык, на котором написан Коран), литературный арабский (современная форма арабского языка, используемая во всех арабоязычных странах) и магрибский диалект – устная форма неформального общения магрибинского населения. Магрибский диалект отличается от диалектов других арабских стран, имеет фонетические особенности и значительный корпус локальной лексики.

Помимо лексики арабского языка имеет место явление обратного заимствования: в магрибский французский язык входят слова из диалектного арабского, имеющие французское происхождение, но претерпевшие фонетическую и семантическую адаптацию к системе арабского языка. Например: слово *les ouvriers* «рабочие» из стандартного французского вошло в магрибский диалект, а из магрибского диалекта заимствовалось в магрибский французский в форме *zoufri* в двух значениях: 1) рабочий; 2) бродяга.

Кроме лексических заимствований в магрибском французском языке распространены кодовое переключение и языковое смешение, которые различаются тем, что в языковом смешении в качестве основы выступает диалектный арабский, элементы французского языка (в основном французская лексика) испытывают сильное влияние арабского языка. Знание магрибского диалекта с каждым поколением ухудшается: не владея хорошо ни французским, ни арабскими языками, современная французская молодежь магрибского происхождения в неформальном общении использует французский язык, допуская свободу речи, нарушение языковых норм, арабизируя произношение, в результате чего формируется франко-магрибский говор. Изменяется также и

форма арабского языка, передающегося из поколения в поколение в семьях магрибских мигрантов.

Таким образом, в среде носителей арабского языка, как на территории стран Магриба, так и на территории Франции наблюдается арабизация французского языка. Это вызвано стремлением магрибинцев выразить преданность своим национальным корням и родному языку и в некоторой степени подчеркнуть отличие от коренных французов.

Хасанов О.

ХНАДУ, Узбекистан

Атаев Ш.

ХНАДУ, Туркменистан

САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИХ ОБУЧЕНИЯ В УКРАИНСКИХ ВУЗАХ

В современной педагогике все чаще стал изучаться вопрос самореализации личности. Внимание к этой проблеме обусловлено актуальностью вопросов, связанных с изучением внутренней активности личности, максимального использования ресурсов для самоутверждения личности в процессе образования.

Отдельного внимания заслуживает вопрос самореализации иностранных студентов, обучающихся в ВУЗах Украины. Успешность их самореализации зависит во многом от педагогически осмысленного и инструментированного создания условий для их самовоспитания и саморазвития. Установление в учебном заведении правильной психолого-педагогической целесообразной среды, постоянно подпитывающей обучающихся творческой энергией, направляющей эту энергию на поиск и решение проблем, ведет успешной самореализации. Одним из условий самореализации иностранных студентов в украинских вузах выступает положительный эмоционально-психологический настрой в коллективе, благоприятная атмосфера для всестороннего развития, самовыражения и самоутверждения каждой личности. Условия для самореализации создаются путем выработки последовательности действий, в которых руководители проявляли бы активность. Таким образом, процесс самореализации студентов должен обеспечиваться наличием креативного

образца, предметно-информационной обогащенностью среды и наличием обратной связи.

Что касается оценки уровня собственной самореализации иностранными студентами, то проведенные опросы показали, что, например, когда речь идет об оценке их самореализации родителями, то иностранные студенты считают, что родители оценивают уровень их самореализации значительно выше, чем они сами. Чуть ниже собственных оценок, по мнению студентов, их самореализацию оценивают преподаватели. В отличие от преподавателей, по мнению иностранных студентов, друзья оценивают уровень их самореализации значительно выше. Возможный абсолютный максимум собственной самореализации иностранные студенты оценивают значительно выше реальных оценок собственной самореализации. Таким образом, они предполагают, что в случае, если бы у них имелись все возможности и средства, они достигли бы большего. Однако оценка собственной самореализации и желаемый уровень самореализации на данный момент у иностранных студентов занижен. По всей видимости, обучение в чужой стране, а также повышенная сложность, связанная с незнанием украинского языка, порождают у иностранных студентов боязнь не овладеть на должном уровне выбранной профессией и, как следствие, не добиться высоких результатов в будущем. Основной сферой самореализации иностранные студенты считают учебную деятельность, в ходе которой развиваются «однобоко», крайне мало участвуя в общественной жизни группы и университета. Фокусируясь на профессиональной самореализации, иностранные студенты не развиваются на должном уровне личностно и социально, что и порождает ощущение низкой конструктивности общего развития. Плохое знание языка и культурных особенностей порождают неуверенность в себе и, как следствие, тенденцию к перекладыванию ответственности за свои поступки и неудачи на других. Оценки преподавателей являются своеобразным стимулом для развития иностранных студентов. Таким образом, проведенные исследования показали, что успешность самореализации иностранных студентов во многом зависит от педагогически осмысленного и инструментированного создания благоприятных условий обучения. Этот факт необходимо учитывать при планировании разных психолого-педагогических траекторий формирования профессиональных компетенций у иностранных студентов.

НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МОНГОЛЬСКОГО ИМЕНИ

Я – студент-иностранец. Получаю высшее образование в Украине. Приехав сюда, я убедился, что и в вашей стране люди серьезно относятся к имянаречению своих детей. Теперь я знаю, что Александр обозначает «защитник», а Оксана – «гостеприимная». Для жителей Украины монгольские имена звучат и воспринимаются довольно сложно. Именно поэтому я хотел бы сегодня немного о них рассказать.

В Монголии тоже очень серьезно подходят процессу придумывания ребенку имени. Это обусловлено национальным характером, ведь, как известно, монголы – это очень ответственная и крайне патриотичная нация. Самыми популярными в современной Монголии являются около 10 имен. Например, в стране зарегистрировано около 14 тысяч человек с именем **Бат-Эрдэнэ**, около 11 с половиной тысяч **Отгонбаяров** (и я среди них) и 10 с половиной тысяч **Батбаяров**. Среди наиболее популярных женских имен Алтанцэцэг (золотой цветок) и **Оюунчимэг** (мудрая + украшение).

У монголов фамилии и отчества употребляются крайне редко, а вот имена играют очень важную роль. Как правило, дети получают имена старших родственников, известных личностей, названий объектов поклонения – например, буддийских божеств, лам, святых, священных книг, учителей. Иногда становятся популярными какие-то определенные имена. Так, в конце 20 – начале 21 века широкое распространение получили имена, которые принадлежали ханам Монгольской империи.

В списке имен есть самые разные по происхождению имена: монгольские национальные; переведенные на монгольский язык тибетские имена; монгольско-тибетские комбинированные, собственно тибетские; монгольско-санскритские; индийские. Намного реже встречаются имена тюркского, китайского и русского происхождения они появились под влиянием политических и культурно-бытовых контактов. Так, например, мой друг Хишингсурен Балджиням, учась в Харькове и понимая, как трудно произносится его имя, стал называть себя Ромой. Сегодня это имя он часто использует в интернете в переписке с друзьями.

У монголов имена собственные отражают как собственно монгольскую культуру, так и культурно-религиозное влияние буддизма. Личные имена монголов возникли в глубокой древности. Женские имена обычно символизируют красоту, величавость, доброту, кротость, а мужские имена в основном выражают силу, отвагу, мужество и храбрость: **Чулун** - каменный, **Алтан** - золотой, **Зэв** – наконечник стрелы, копья, **Мунх** – вечный.

В современной Монголии преобладают красивые поэтические имена монгольского происхождения: **Ариунаа** (сокровенная, чистая); **Жаргал** (счастье); **Заяа**(судьба); **Нарангуа** (солнечная красавица); **Сарантуяа** (лунный свет, луч); **Болд** (сталь) и другие. Девочек часто называют именами цветов: **Сарнай** (роза), **Хонгорзул** (тюльпан), **Замбага** (магнолия), **Сайханцэцэг** (красивый цветок) и т.д.

Монголы, как и многие другие народы, считают, что имя может оказать положительное влияние на судьбу – оно способно повлиять на формирование определенных качеств в человеке: доброты, мудрости, смелости, силы - в мужчине, красоты, нежности - в женщине, повлиять на его благосостояние, здоровье, продолжительность жизни и т.п. Такие имена обычно несут положительный смысл: **Баян**, **Баин** (богатый), **Амар** (спокойный), **Ариун** (чистый, светлый), **Цэцэг** (цветок), **Баяр** (**Баир**) (радость), **Арсалан** (лев), **Болд** (сталь), **Буркут** (орел), **Джолбарс** (тигр) - все они представляют собой форму пожелания мальчикам стать сильными, крепкими, мужественными, смелыми. Точно также, как имя **Сайханцэцэг** (красивый цветок), закладывает для девушки своеобразную программу стать красавицей.

Зміст

Передмова

3

ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА УКРАЇНИ І СВІТОВА ФІЛОСОФІЯ

Астаф'єва А. Вплив релігійного фактору на міжнародні відносини	4
Білова М. О. Актуальність проблеми свободи у роботах Фрідріха Ніцше у зв'язку з сучасними українськими реаліями	6
Бораковська М. О. Перфоменс як філософське явище сучасного театру в контексті тілесності	7
Васильченко Р.Г. «Картина» человека как категория социальной философии	8
Войтенко Т.М. Проблема одиночества человека в современном мире	11
Гарник Л.П. Работа с контингентом студентов-мусульман	12
Глушко В.О. Сучасна філософська думка в Україні	14
Зябкина А. Дневник как новый метод антропологических исследований (на примере повести Рея Брэдбери «Вино из одуванчиков»)	17
Казарян А. А. Основные идеи позитивизма. Эмпириокритицизм	19
Э. Маха и Р. Авенариуса	19
Козуля М. М. Місце інформатики у розширенні теоретичних знань сучасної філософії науки і техніки	20
Коломак О. І. Еврестичний потенціал хімізації культури	22
Корнев И. Розширення свідомості як сенс життя	24
Майстренко Т.С. Философия информационных технологий: искусственный интеллект	25
Mokh Mohamad Al Jawad Philosophy of carrer ethics in anthropological perspective	27
Моргун Д., Самойленко Р. Вчення про самопізнання Григорія Сковороди	29
Мурадян В. Антропологічний вимір міграційних процесів	30
Продченко Н. С. Специфика научного знания и его роль в современном мире	31
Saienko A. Plato's ideal state	33
Ситников П.А. Философский смысл милостыни	35
Sheikh Dr. Taher Amini Golestani Interfaith communication and mediation	37
Уткачёва А. А. Проблемы и тенденции социальной реальности	38
Ягі Махмуд Ісламський банкінг у неісламському світі	40

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Байбак А. Діяльність добровільних пожежних формувань в УСРР в роки НЕПу	42
Барбуль Д. Релігійне законодавство Російської імперії та більшовицької Росії на початку XX століття	43
Бас Є., Хомич В. Особливості української державності у 1918–1920-ті роки	44
Бекузаров М. Українсько-російські відносини: питання історичної та культурної спадщини	45
Бойченко О. Волонтерський рух в Україні і формування громадянського Суспільства	46
Бронніков М. Економіка України та шляхи її подальшого реформування	47
Булгакова В. Відображення єврейської трагедії в кінематографі	48
Гажала Н. Революція Гідності: причини, основні події, наслідки	50
Главчева Д. Лютнева революція і жовтневий переворот як чинники активізації українського національно-демократичного руху до 100-річчя Української революції 1917-1921 рр.)	51
Грицкова А. Донецьке городище – багатошарова пам'ятка археології	52
Єремєєва І. Per astra ad aspera: Лесь Курбас	53

Ковальчук І. Пакт Молотова-Ріббентропа як фактор початку Другої світової війни	55
Копиленко С. «Відлига» у зовнішній політиці СРСР	56
Котляр Д. Причини та наслідки національно-визвольної війни 1648-1657 рр.	57
Кузніченко Т. Національно-визвольний рух в Українських землях у 1917-1921 роках в історіографії	58
Куряков А. «Таврувати не можна пишатися»: І. Мазепа в історіографії	59
Мар'янов С. Роль В. Чорновола в розбудові Української держави	60
Марченко І. Радіо – рупор партії: радіомовлення в УРСР 1930-х років	60
Михайловська Т. Донбаський «Нью-Йорк» в історії України	62
Мороз М. Чорнобильська атомна електростанція: чи можна було уникнути аварії?	63
Павлюк К. Невідомий відомий Павло Чубинський	64
Пасічник І. До питання про етнічну складову Черняхівської культури	65
Повалєєва Д. Операція «Вісла»: ключові проблеми та наслідки	66
Погуляєв Ю. Проблема дезінтеграції промислового комплексу України в роки незалежності	67
Прохода Д. Участь українських оstarбайтерів у ненімецьких організаціях на території Німеччини у роки Другої світової війни	67
Радченко А. Іван Мазепа та його місце в історії України	68
Рисінський О. Заходи і методи радянської влади щодо боротьби з українським національно-визвольним рухом на ПЗУЗ у 1944–1953 роках	69
Сажин О. Хрещення Київської Русі як засіб укріплення єдності народу	71
Серда Ю. Трагедія Бабиного яру	72
Смоляр В. Роль ісламського чинника у зовнішній політиці гетьмана Петра Дорошенка	73
Стаднік Я. Концепція партизанської війни та її знищення у 1930-х роках	73
Томарова Д. Зміни у соціальному становищі робітників Харківщини у зв'язку з індустріалізацією у 20-30-х роках ХХ століття	75
Tupkalenko R. The Ukrainian Central Council: Causes of the Decay (on the Occasion of the 100 Anniversary of the Ukrainian Revolution)	76

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

Атанов Д. Языческие проявления в литературе Киевской Руси (на примере «Слова о полку Игореве»)	77
Бабенко А. Валер'ян Підмогильний і Українське Відродження	78
Гуцул Е. Вышивка бисером как народное искусство	79
Голиченкова Е. Проблема дискриминации в сфере ресторанного обслуживания	81
Деревянко М. Візантійська естетика: роль неоплатонізму, філософський зміст ідеї єдиного та ієрархії	82
Дементьєва В. Проект «Історія одного трикутника»	84
Джуринский Д. Баскетбол – это великая игра	86
Зозуля Ю. Фотографія як мистецтво сучасної людини	88
Лапицька О. Кобзарство як феномен української культури	89
Людина К. Руська трійця: вплив на розвиток української культури	90
Ляшова А. Особливості та становлення культури Слобожанщини	91
Malikov V. The value of cultural diversity in contemporary Ukrainian cultural policy	92
Машталер К. Значення національної вишивки для виховання української молоді	94
Наколонко І. Формулювання вимог щодо цільового соціокультурного проекту з формування здорового способу життя населення України	95
Романенко В. С. Херсонес та його роль в розповсюдженні візантійської та європейської культурної спадщини	97
Романов А. Историческая география Харькова	99
Садовников Б. Особливості української літератури в 20-х роках ХХ ст.	101

Скиндер Н. Женщина-тренер: поиск новых социальных конструктов	102
Старчікова А. Методики генерування нестандартних ідей	104
Строгаль М. Фандрейзингова кампанія в закладах культури	106
Федчишина О. Духовність святого Франциска та нове розуміння тілесного	108
Черняк А. Вызовы современного становления духовной культуры Украины	109
Шлімонова О. Соціокультурні особливості українського трипілля та китайського Яншао	110

РОЛЬ ПЕДАГОГІКИ Й ПСИХОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРА

Ахметзянова М., Єсьман І.В. Формування лідерських якостей майбутніх учителів у системі студентського самоврядування ВНЗ	112
Бондаренко В., Романовський О.Г. Формування лідерських якостей студентів – актуальна проблема сучасної педагогіки	113
Бондаренко К. Професійна індивідуальність студентів технічних спеціальностей	115
Бугар Ю., Резван О.О. Сутність психологічних методик для виявлення лідерських якостей особистості	116
Василенко О., Михайличенко В.Є., Організація самостійної роботи майбутніх соціальних працівників на засадах особистісно-орієнтованого підходу	117
Вовк Б. Соціально-психологічні особливості малих колективів з різним стилем керівництва	119
Грицаєнко Т., Грень Л.М., Роль харизми в політичному житті лідера	120
Духно Н. Особливості розпізнавання емоцій студентами гуманітарних та технічних спеціальностей	121
Живцова А., Резван О.О. Умови становлення харизматичного лідера	122
Заранчук Г., Резван О.О. Роль педагогіки у формуванні харизматичного лідера	124
Кравченко Ю. Щербина Е.Б. Риси харизматичного лідера у сучасному соціумі	125
Кузько М., Скиба Ю.А. Ситуативное моделирование в профессиональной подготовке будущих геологов	127
Лазаренко К., Серeda Н.В. Вплив педагогічних умов на творчий саморозвиток студентів-медиків ХНМУ	129
Небитова І., Довженко Т.О. Формування якостей харизматичного лідера майбутніх вчителів початкових класів в умовах ВНЗ	130
Ніколаєнко Я. Гендерні особливості професійної кар'єри	132
Нікуліна Г., Багмут В. Методи підвищення готовності до професійної діяльності лікарів-інтернів в системі післядипломної освіти	133
Ніязова Н. Мотиваційно-діяльнісні компоненти у структурі професійного саморозвитку студентів-психологів	134
Пархоменко М. Соціально- психологічні прояви креативності майбутніх психологів	136
Рахман Л. Соціально-психологічні чинники інтересу до професії у майбутніх фахівців	137
Рибальченко А. Соціально-психологічні фактори прояву лідерства у старших школярів	139
Рочняк А. Саморегуляція як фактор психологічного благополуччя спортсмена-баскетболіста	140
Сизикова В., Ігнатюк О.А. Структура професіоналізму соціального працівника	141
Спіцина В. Гендерні особливості уявлень про лідерство студентської молоді	143
Степаненко М. Особливості мотиваційної сфери студентів різних спеціальностей	144
Фартушна Ю., Довженко Т. О. Професійно значущі якості особистості	

майбутнього педагога вищої школи	145
Форінко О. Гендерні особливості ставлення до майбутньої професії у студентів-психологів	147
Чадаєва К. Теоретичні і практичні аспекти наукової діяльності студентів	148

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аполлонова Н. Адаптація податкової системи України до вимог країн ЄС	150
Аркушина Д. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України	151
Артюх Д. Формування системи зниження ризику на промисловому підприємстві	152
Вабіщевіч П. Прояв соціальної функції бізнесу в хімічній галузі	154
Васильченко Т. Програма переходу к розвитку российской экономики	155
Водяхіна М. Проблеми дефіциту державного бюджету в Україні	156
Войтов Д. Сущность лизинга	157
Гадченко В., Кузнецов А. Роль экономического образования в подготовке инженера	159
Галушка К. Управление международным бизнесом компании Apple	161
Гармаш Ю. Управління міжнародним бізнесом компанії Google	163
Гордієнко Д. Оптимізація банківського сектора України: проблеми та перспективи	164
Грабар М. Оцінка конкурентної стратегії на засадах інноваційно-спрямованого інвестування	166
Демиденко М. Про стан індексу глобальної конкурентоспроможності України	168
Євтушенко М. Управління міжнародним бізнесом компанії Starbucks	169
Єрмолаєва В. Борьба з тіньовою економікою в Україні	171
Zvonko A. Problems of monetary policy in Ukraine	172
Кажанова Е. Человеческий капитал в «новой экономике»	173
Кобахідзе А. Позитивні та негативні наслідки глобалізації	174
Котляр Д. Проблеми розвитку сільського господарства та шляхи їх вирішення	175
Криволапов Е. Новые тенденции в международной конкуренции	177
Кузьміна А. Наслідки вступу України до СОТ	179
Кучма В. Перспективи створення Балто-Чорноморського Союзу	180
Ленко И. Тенденции деловой активности промышленности Украины	181
Майстро Д. Причини та шляхи подолання тіньової економіки України	183
Мартиненко О. Проблема реструктуризації державного боргу в Україні	184
Мірошник Т. Потенціал розвитку альтернативної енергетики в Україні і світі	186
Никитенко Д. Взаимосвязь безработицы и инфляции	187
Певна М. Управління міжнародним бізнесом компанії Samsung	188
Плевако Я. Аналіз правового забезпечення підприємницької діяльності	190
Прилуцкая Ю. Теория общественного выбора: социально-экономические проблемы в Украине	191
Приходько О. Важливість процесу стратегічного управління бізнесом	192
Пустовит Д. Социальная ответственность бизнеса как один из инструментов оптимизации экономического положения Украины	194
Самойленко В. Розвиток підприємництва України в умовах глобалізації	195
Спасьонова А. Державне регулювання раціонального використання водних ресурсів України	197
Тверская Я. Инвестиции и их роль в экономике Украины	198
Троянський Б. Економічна та соціальна модернізація України на основі «індикативного» планування	200
Туаева В. Актуальные проблемы развития промышленных предприятий	201
Чистякова Є. Бідність як нагальна економічна проблема України	202

Шпитальный В. Валютная политика в современной Украине	204
Щербіна Е. Агроінноваційна діяльність: особливості розвитку і активізації в умовах трансформаційної економіки	205

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ареф'єв І. А. Девіантна поведінка: причини і види	208
Брагіна Д. А. Безробіття в Україні як соціальна проблема	209
Вертиєв Д. А. Неравенство в системе образования Украины	211
Гераськіна О.С. Проблема кадрової безпеки організації у системі управління людськими ресурсами	213
Гниленко М., Шевченко Е. Гендерные различия потребительского поведения мужчин и женщин в торговых точках	214
Гончарук В. Гендерна сегрегація у вищій школі	215
Горносталь А. А. Глобализация и культурные конфликты	217
Давыдова М. Динамика демографической ситуации в Украине	219
Комашка С., Задорожный И. Пропаганда в компьютерных играх	221
Куш А. Факторы досуговой деятельности современной молодежи	222
Лавренчук Є. М. Молодіжні субкультури: вчора і сьогодні	224
Лаухіна Ю. Є. Соціальне утриманство в життєвих стратегіях підлітків	225
Локтионова А., Асадова Э. Миграция украинской молодежи: причины и последствия	227
Меженский С. С. Одиночество студентов условиях социальной неопределенности	228
Онищенко А., Горба В. Свободное время молодежи	230
Рубан С. О. Захист національних інтересів в умовах глобалізації	232
Свичкар В. Работающий студент: причины и последствия	233
Сіренко М. В. Культура та проблеми сільської молоді	235
Темрук Е. Г. Проблема гендерного неравенства	236
Трубин Д. В. Употребление обсценной лексики среди молодежи	237
Фомичёв Н., Котко А. Функции кинематографа в процессе социализации молодежи	239
Шатульский В. Б. Новейшие субкультуры современного общества	240

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Асадова Е. Мас-медіа як фактор впливу на етнополітичні процеси Донбасу	243
Бартош М. Поняття та трактування демократії	244
Груздов М. І. Основні тенденції світової політики наприкінці 2016 року	246
Демиденко М. С. Спорт як один із інструментів політики	248
Кальченко В. В. Реальный политический курс Украины как путь отсутствия альтернатив	249
Лавщенко Р. Политическая реклама как элемент предвыборной кампании	251
Макарчук В. Об особенностях украинской политической элиты	253
Manzhos A. Political technologies: basic principles	254
Маркелов И. В. Украина в условиях глобализации: политико-системный аспект	255
Назаренко Д.О. Політичні проблеми розвитку України	257
Наконечная А. А. Современные методы политического влияния	258
Панарина О. Анализ преимуществ и недостатков различных типов избирательных систем, опробованных в Украине	260
Перебийнос В.Л. Проблемы политического лидерства	262
Петров О. В. Політична реклама як елемент передвиборчої кампанії	264

Пономарьов С. Ю. Інтернет як засіб політичної комунікації	265
Пыткина А. С. Музыка и политика	267
Сакун Т. В. Спорт і політика	269
Самило И. Ю. К вопросу о культе личности	270
Страшилёв А. А. Проблемы легитимности власти в Украине	271
Шевченко Д.С. Реформи в Україні: провали і досягнення	273
Юлдашев Т. А. Проблема неофашизма в современном мире	275

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Анціборенко Б. Р. Визначення місця проживання дітей	277
Бабенко Д.О. Юридичні аспекти та збереження таємниці усиновлення	278
Балацко А.Р. Права и обязанности родителей по воспитанию, образованию, защите прав и интересов детей	279
Балдіна Н.В. Штраф як вид адміністративно-правової санкції	280
Баранова Д.Г. Безробіття як проблема на шляху України до ЄС	281
Bezborodova K. Political culture of Ukraine: modern features and problems	282
Бибченко А.В. Защита женских прав в рамках гендерной дискриминации	283
Бочарова В. Проблеми пенсійного забезпечення в Україні	284
Василець К. М., Честних Я. С. Проблема охорони торговельної марки в Україні	285
Волобуева П.В. Правовая защита торговых марок	286
Ворфоломеева В. Ответственность за нарушение авторских прав в Интернете	287
Головко М.В. Права ребёнка и ювенальная юстиция	288
Голубєва О.В. Права людей з інвалідністю	289
Дегтярь М.Є., Баймухамедова А.В. Право на жизнь и проблема эвтаназии	290
Донская Ю. А. Имплементация международных социально-экономических прав женщин	291
Жирова М. А. Захист прав споживачів як інструмент реалізації конституційних прав людини	292
Задесенець Д. В. Обов'язки громадянина, як реальний шлях побудови правової держави	293
Зайцев В.Д. Нарушение авторских прав в Интернете	294
Запорожець А. О. Захист прав споживачів	294
Ильченко Ю. А. Усыновление детей в Украине	295
Іпатова А.П. Патріотичне виховання	296
Коломієць Ю. О. Проблеми формування громадянського суспільства й правової держави в Україні	297
Коломойцева Е.Ю. Нарушение прав ребенка в Украине	298
Кондратенко К. С. Тероризм – угроза обществу	299
Курченко А. А. Волонтерство	300
Луценко Ю. А. Международно-правовые проблемы защиты прав женщин	300
Лысенко Д. Коллизия норм трудового законодательства относительно трудового регулирования труда несовершеннолетних	301
Лисенко Н.І. Діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини	303
Любченко Н. Права человека 21 века	305
Ляш Е.С. Декоммунизация в Украине	306
Матвієнко А.О. Проблеми біженців в Україні	306
Митрофанова С.С. Особливості обмеження прав приватної власності на землю	307
Міщенко Т.В. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства	309
Молокова Н. Актуальные проблемы современных студентов	310
Мормыло Е.Я. Биометрические паспорта в Украине	312

Мусієнко В.Г. Основні міжнародно-правові акти про права людини	313
Ніколаєва М.О. Стан та перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні	314
Овод М.А. Розвиток різноманітних форм громадського самоврядування	315
Папуця А.А. Кибертероризм	316
Поддубна Д.О. Захист прав споживачів	317
Полулях А. А. Борьба с коррупцией в Украине как одно из условий вступления в ЕС	318
Пушкарь Е.Е. Противодействие коррупции	319
Рыжикова Э.Э. Состояние соблюдения прав человека на территории проведения антитеррористической операции в Донецкой и Луганской областях Украины	320
Сазонова В.Ю. Проблемы гендерного неравенства	320
Ситников П.А. Дослідження поняття військового злочину у контексті його загальних ознак	321
Спасьонова А.В. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема України	323
Страхов О. О. Проблема отримання ВІЗИ в Україні	324
Суворова А.А. Особливості кримінальної відповідальності малолітніх та неповнолітніх осіб	325
Тверська Я.М. Правовий режим заручин	327
Тимченко С. М. Житло як об'єкт приватної власності в Україні	328
Третьякова К.І. Права дитини на основі Конвенції про права дитини	329
Черевань Е.О. Проблема безробіття	331
Широковський К. М. Міжнародні органи із захисту прав людини	331

МОВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ

Авдєєва О. Перекладання науково-технічного тексту як лінгводидактична проблема	333
Азізов Т. Інтернет-сленг в україномовному медіа-просторі	334
Альтемірова Л. Р. Молодіжний сленг як мовне явище	335
Баранова Д. Молодіжний сленг	336
Безуглова В. В. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови	337
Бешкинський О. Мовна підготовка фахівця	339
Бирюк Т. В. Суржик – проблема українського суспільства	340
Бочарова В. Суржик як небезпечне та шкідливе явище	341
Волошина К. Г. Деякі особливості професійного мовлення	342
Ворфоломєєва В. Германізми в сучасній українській мові	343
Гаврильчук А. Суржик – проблема сучасної української мови	344
Говеля А. В. Термінологічне планування в Україні	345
Голод О. О. Становище української мови в 2014-2016 роках	347
Грибинюк Д. Формування мовної культури сучасної молоді	348
Гужва Г. Про мову та мовний етикет соціальних мереж	349
Дементьєва В. В. Борис Грінченко і його «Словар української мови»	350
Демиденко М. С. Роль піджинів у формуванні глобальної мовної культури	352
Деревянко Д. С. Українська машинобудівна термінологія	353
Деркач В. Двомовність у незалежній Україні	354
Доброневський Є. Програмування як засіб статистичного аналізу літературних творів	355
Друз'яка Т. Труднощі перекладання економічних текстів	356
Дубенко О. Молодіжний сленг як мовне явище	357
Душина А. Молодіжний сленг як соціолінгвістичне явище	358

Живцова К. Роль словників у підвищенні культури мовлення	360
Іванова В. Сучасна проблематика українського термінознавства	361
Іванова І. Б. Синоніми в термінології	362
Кійко Я. Особливості українських діалектів	364
Коваль О. В. Ненормативна лексика української мови	365
Кравченко Д. Особливості викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у контенті комунікативно-інтенційної моделі	366
Кривуля М. Уживання фразеологізмів у різних стилях мови	368
Курченко А. Суржик як соціолінгвістичне явище	369
Лисенко Н. Особливості перекладу поезії	370
Литвин А. П. Проблеми онлайн-перекладання	371
Лопухов М. С. Альтернативні методи вивчення англійської мови	372
Малицький О. Українська комп'ютерна термінологія: проблеми уніфікації	373
Матвієнко А. Мова – ДНК нації	375
Маштакова І. Засоби милозвучності в українській мові	376
Науменко О. Молодіжний сленг у суспільстві	377
Невенкіна Я. Історія української мови	378
Нестерова К. Суржик та його значення в українській мові	379
Ніколаєв Б. Мовний етикет українців	380
Норик Е. В. Професіоналізми і культура мовлення фахівця	381
Носова О. Суржик і культура мовлення	382
Обізний А. І. Особливості міжкультурної комунікації	383
Оніщенко А. Історія української мови	385
Оруджов Г. П. Іншомовні запозичення в українській криміналістичній Термінології	386
Портний Б. Молодіжний сленг	387
Прокоф'єв А. О. Українська мова в Київській Русі	388
Ружинська К. А. Мовна і наукова картини світу	389
Русанова Л. Комп'ютерне перекладання	390
Семікіна В. В. Суржик як соціолінгвістичне явище	391
Скляренко М. О. Проблеми української термінології	392
Соболева А. Особливості наукового тексту	394
Сорока А. Українська хімічна термінологія: перспективи та проблеми розвитку	395
Стаднік Д. М. Ораторське мистецтво в сучасному суспільстві	396
Стеблिवець В. Телефонний етикет оператора call-центру у світлі практичної психолінгвістики	397
Танцюра І. А. Література XX-XXI століть як духовний провідник сучасності	399
Ткаченко А. Мовна специфіка спілкування в Інтернеті	400
Третьякова К. Діалектизми української мови	401
Трибо Т. Р. Українська мова і сучасність	402
Тучкова А. Роль української фразеології в житті особистості	404
Харченко Д. Г. Мова як засіб становлення особистості людини	405
Цибулько Є. Особливості українського мовленнєвого етикету	406
Челак В. В. Практична цінність інверсійних та ідеографічних словників для комп'ютерних систем оброблення й пошуку інформації	407
Шакун А. Суржик: історія, сучасний стан, шляхи подолання	408
Шамхалова С. Е. Українська хімічна термінологія	409
Шапко М. О. Походження українських прізвищ	410
Шевченко М. Українська комп'ютерна лінгвістика: здобутки й перспективи	411
Юр М. Англомовні запозичення в українській мові	413

ІСТОРІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

Аляб'єва В.О. Професор ХІІІ Мефодій Іванович Кузнецов	415
Анікін Д. Історія створення перших танків в Україні	416
Асадова Е.Е., Ткаченко С.С. К столетию женского технического образования в Украине	418
Бессмертный Д. Ю., Ларин А. А. Деятельность Украинских ученых в области прочности авиамооторов в 1940-е гг.	420
Близнюк М.Ю. Співпраця Харківського науково-дослідного хіміко-фармацевтичного інституту з хіміко-фармацевтичними підприємствами у 50-60 рр. ХХ ст.	422
Босюк А. С. Учений-хімік Валерій Олександрович Геміліан	423
Василенко А. Професор ХТІ Іван Адамович Красуський	425
Верховец М. В, Журило Д.Ю. История первых корпусов НТУ «ХПИ»	426
Глушук А. В. Трипільська культура та її досягнення	428
Голова В. В. Співпраця професора Харківського технологічного інституту О. П. Лідова з Д. І. Менделєєвим	430
Гончарова Д.С. Життєвий і творчий шлях І.П. Осипова	432
Гуліна К.А., Ткаченко С.С. Розвиток вітроенергетики в Україні	433
Гутник М., Обухов В. А.Ф. Мевіус – видатний металург	436
Дреєва Г.С., Скляр В.М. О.П. Лідов – фундатор хімічної науки у ХТІ наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.	438
Журило О.Д., Вклад харьковских ученых в становление искусственного интеллекта	440
Катенін В.Д., Історія створення ядерної зброї: Мангеттенський проект	441
Коніва Ю. В., Експлуатація дорожніх комунікацій на території слобідської України у ХVІІІ ст.	443
Кизингашева А.О. Науковий доробок Карла Ліннея	444
Козлова А. М. Науковий доробок Володимира Вернадського	447
Консевич Д. К. Компанія GOOGLE – історія успіху	446
Кравченко Є. Розвиток солеваріння та солевидобутку наприкінці ХІХ століття на Донбасі	449
Кузьоменська Т. Виробництво шовку в Україні	450
Литвинова С.В. Електромобілі українського виробництва	452
Лобенко С. В. Историографическое наследие ученый-геолог А. В. Гуров (1843-1921 гг.)	454
Ляшенко О. Розвиток інформаційних технологій в Україні	455
Пророкова Е. С. Создание первого львовского автобуса	458
Ревякин В.В., Двадцать третий министр Министерства высшего образования Украины (к 100-летию со дня рождения Г.Г. Ефименко)	459
Ривкіна О.В., Моушн-дизайн в Україні	461
Свинарчук А.В. Історія високовольтного залу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»	463

МІЖНАРОДНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Sahihi Basma Female students from Arabic countries in Ukrainian higher education	465
Амелия Яра Куанго Альберт Эйнштейн и его формула успеха	466
Арех Андрю, Кассендве Грасе Мбева Игры в жизни и науке	468
Атамурадов Сурач Значення самостійної роботи у процесі професійної підготовки іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів	470

Ахмед Абу Шаммала Соціально-психологічна адаптація як фактор успішного навчання студентів-іноземців на початковому етапі	471
Ганбат Намуунгерэл Харьков – «smart city» для иностранных студентов	473
Дума Анасс Программы канадско-украинского молодежного сотрудничества	475
Зеки Метин Успех в профессиональной деятельности	477
Кадим Эль Хуссейн Проблемы функционирования русского языка в Ираке	479
Абубакар Кулибали Образование в африканских странах южнее Сахары: достижения и проблемы	481
Лу Ган Любомир Романкив – украинский изобретатель компьютерных технологий	482
Маниучи Кингстон Мосес Таванда Огонь	484
Момен Алхатиб Экогорода – будущее нашей планеты	485
Нгуен Тхи Ми Хань Система языковой подготовки во Вьетнаме	486
Никуайе Давид, Мефтах Юссеф Кристоф Оптические иллюзии	489
Сарыева Айна Межкультурный контекст концепта «труд» (на примере английского, туркменского и русского языков)	491
Сеилханов Инаят Обучение иностранных студентов в Харькове	492
Фам Конг Ань Карты памяти	494
Хуссам Заиур Почему самолеты летают?	495
Худир Хамза Особенности сосуществования французского и арабского языков на территории стран Магриба	496
Хасанов О., Атаев Ш. Самореализация иностранных студентов в процессе их обучения в украинских вузах	498
Отгонбаяр Отгон Национально-культурная специфика монгольского имени	500

Наукове видання

«УКРАЇНА І СВІТ: ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНА ЕЛІТА ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС»

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

5 - 6 квітня 2017 р.

Редакційна колегія: проф. Сокол Є.І.
проф. Марченко А.П.
проф. Мигущенко Р. П.
проф. Архієреєв С.І.
проф.. Бурега В. В.
проф.. Романовський О. Г.
проф. Тарароев Я.В.
проф. Ігнатюк О. А..
проф. Ніколаєнко В.І.
проф. Скляр В. М.
проф. Перевалова Л.В.
доц.Панфілов Ю.І.
доц. Петутіна О.О.
доц. Кліменко О. Ю.
доц. Семке Н. М.
доц. Чернявська С.М.
доц. Шанідзе Н. О.

Відповідальний за випуск проф.. Тарароев Я.В.

Підписано до друку 09. Формат 60 X 80 1/16. Папір офсетн.
Друкризографія. Гарнітура Таймс. Ум.друк. арк. . Обл.–вид. арк. .
Наклад 250 прим. Зам. № 121. Безкоштовно

Видавничий центр НТУ “ХПІ”.

Свідоцтво про реєстрацію ДК №116 від 10.07.2000р.

61002, Харків, вул. Кірпічова 2.

Друкарня НТУ “ХПІ”. 61002, Харків, Кірпічова 2